

CAELII AVRELI-
ANI SICCENSIS TARDARVM

PASSIONVM LIBRI V.

Dr ORIBASII SAR-

DI IVLIANI CAESARIS

ARCHIATRI

Euporiston lib: III.

Medicinæ compen: lib: I.

Curarionum lib: I.

Trochiscorū confect: lib: I.

EXCVDEBAT HENRICVS PETRVS

BASILEAE MENSE AVGV

STO, ANNO

M. D. XXIX.

Cum gratia & privilegio Caesareo.

CATALOGVS AVTORVM QVORVM TESTV
MONIIS PASSIM CAELIVS
VTITVR.

Asclepiades.
Euryphon.
Hippocrates.
Asclepius.
Erophilus.
Demarchus.
Chrysippus.
Diocles.
Demetrius Appameus.
Demetrius Attaleus.
Erasistratus.
Empedocles.
Euenor.
Apollonius Citienfis.
Apollonius Memphites.
Apollonius Glaucus.
Antiphanes.
Democritus.
Dionysius.
Antipater.
Zenon.
Heraclides Tarentinus.

Herodicus.
Menecrates.
Praxagoras.
Mnaseas.
Niceratus.
Philotimus.
Themison.
Soranus.
Proculus.
Ptolemæus.
Parmenides.
Philistion.
Serapion.
Silimachus.
Theffalus.
Tryphon.
Nicander.
Bachus.
Cassius.
Clodius.
Milesius.
Lufius.

CLARISSIMO EI-

DEMQUE DOCTISSIMO VIRO

PHILIPPO BVCHAMERO, REVEREN-

dissimi domini D. Alberti Cardinalis & Archiepi
scopi Moguntini Medico, Ioannes
Sichardus.

RAETER multas, easque nec obscuras quidem, nec ita
paruas summa cum benevolentia, tum uoluntatis erga me
tua significationes, ornatissime uir, cum non desinas me apud
ALBERTVM Reuerendissimum Cardinalem, eundemque
clementissimum principem patronum meum & uerbis quam
potest fieri honorificentissimis cohonestare, & tuis subinde
muneribus ornare, efficis plane ut quo me uertam nesciam:
dum identidem dispicio, qua in re si non beneficiorum in me tuorum cumulum,
hoc saltem assequar, quod bona interdum nomina solent: ut scilicet dum soluendo
non sum, uel ingenua debiti professione non feram tacitum, quantum tibi uiro
inter eruditissimos optimo, inter optimos uero etiam eruditissimo debeam. Cui
rei documento uelim sit haec qualiscunque inscriptio: Neque enim memoria excidit,
quam tu grauius uereque, si quis nos casus in eum sermonem adduxisset, queri
soleres, nullam studiorum partem aequae nostra tempestate iacere, ac eam ipsam
quam olim cum maximis praesidijs, tum summis ingenijs excultam, nisi deus ali-
quis rebus humanis iniquior inuidisset, non esset cur tanto negotio disceremus,
& experimeta per mortes, ut ille dicit, caperemus, impudentissimorum interim cir-
culatorum personas induentes, qui cum diu nihil scire didicerimus, tandem audacia
pro sapientia usi carnificina quandam uerius quam medicinam in uita communi
exerceamus. Nam sic ferè comparatum est, ut quo quidque ad uitam mortalium
plus adferat adiumenti, hoc capitalius obsit, si aut parum rite tractetur, aut alio
quam institutum est modo. Nunc quis ulla religione ad hoc opus accedit? aut
quotus demum quisque ex ipsis fontibus haurit? Imò ut apertius dicam, quid
huius rei omnino reliquum est dignum lectu, quod non palam ausis cum negli-
gentia, tum & inscitia damnare? Nisi unum dicas Hippocratem, aut Galenum
ex Graecis, Latinis uero Cor: Celsum & Plinium. Quos tamen sic legunt ple-
rique, tanquam plus allaturos momenti eloquentiae studioso, quam ei qui sit rei
medicæ destinatus. In Plinio uero audent etiam nihil dissimulantes in ore habere
tragicum illud: ô coelum, ô terra. Cum quibus non admodum contenderim,
qui repertis frugibus malint tamen cum Gryllo in glandium usu consenescere.
Hoc uero subit mirari, qui fiat ut tam grauate in medicorum album recipiant, ut
quosque uiderint tersissime locutos, eamque ob causam numero eximant, qua uel
imprimis digni fuerant, mea sententia, ut locum acciperent. Quod si aliquo pacto
possent ab interitu reuocari Diocles, Asclepiades, Euryphon, Demetrius Appa-
meus & Attaleus, Democritus, Erasistratus, Chrysippus, Empedocles, Ze-
non, Erophilus, Asclepius, Antipater, Heraclides Tarentinus, Menecrates,
Praxagoras, Mnaseas, Herodicus, Milesius, Parmenides, Niceratus, Themis-
on, Proculus, Soranus, Serapion, Apollonij Memphites Citienfis & Glau-
cus, Philistion, Theffalus, Tryphon, Socrates, Nicander, Philotimus, Lufius,
Euenor, Cassius, Clodius, Bachus, Silimachus, quos ferè autores habet Caelius

AD PHILIPPVM BVCHAMERV M PRAEFATIO.

Aurelianus, quid putamus nonnullos habituros quod dicerent: Te uero dignū planē qui tanti Principis sis curam sortitus, amare nā uehementē debeo, qui ex cōmentarijs nostratiū, uelut ille aurum ex stercore cum selegeris, tantā omniū literarum cognitionem huic studio intulisti, quanta potest in huius ordinis homine uideri maxima, & ob hoc planē idoneus qui Caelij nostri patrociniū suscipias, siquidem recte dictum sit antiquitus, patronum causis plerūq; esse argumentum. Quis enim aut rectius contra uilificatores defenderet, quā is in cuius iam manu uelut mancipio esse Caelius incipit: aut libētius, cum iusto sacramento confirmare tibi ausim, huius generis nihil omnino apud Latinos extare, studio, diligentia, fide pari tractatum. De cuius tamen uita non satis quod in praesentia dicam occurrit, nisi quod cognomento satis diuinare licet Afrum fuisse,

Caelius Aureli: quod ipsum per se uel tacente me ipsa satis dictio clamat. Vt autem Galeno *Siccenfis.* Plinioq; maiorem credam facit diligens illa seu in refellendo, seu in astruendo ueterum autorum commemoratio, haudquaquam praeteriturus eos si per aetatem meminisse potuisset. Hoc uero peculiariter sibi sumpsisse uidetur, ut graeca literaturae suis cognitionem cōmenderet, dum sic Graecis omnia acceptum refert. Quares sanē nobis summā attulit difficultatem, ut facile nos ab editionis consilio depelleret, dum antiquissima quaeq; huius professionis uel bonorum librorum inopia, uel temporum inscitia obsoleuerunt, nisi operam nobis suam strenue Ioannes Cornarius nauisset, uir non modo medicae rei, uerum omnium literarum, quae quidem sint libero homine dignae, doctissimo. Edidit autem, ut ipse testatur Responsionū, quibus chirurgiam tractat, Muliebrium passionum, Graecarum epistolarū ad Praxetatum, Adiutoriorum, Medicaminū, Celerum passionum libros, qui tamen temporum iniuria interciderunt, qui nobis casus propemodum & hos ipsos libros eripuisset iam ad interitum spectantes, nisi in lucem nobis asseruisset uir cum splendore uitae, tum literarum studio praeditus

Oribasius. incredibili Philippus Furstenbergius Consul Francofurdensis. In Oribasio autem cum multa deprehendissemus deprauata, usu tamen ac ueluti praescripti, one quadam longi temporis usurpata, non libuit immutare, ne pandectarum dignitate eleuaremus, quarum cum bona pars ex Oribasio sit constata, tum eius loci apud nostrae tempestatis medicos, ut non secus atq; oraculum, sicubi scriptus inciderit, ad eas confugiant. De quo ne plura dicam Suidas facit, cuius haec sunt de Oribasio uerba: Οριβάσιος σαρδινίος γυναικίος ἰατρίων τοῦ παραβάτου, καὶ ποιητικῶν καὶ αὐτοῦ καταναλίσκων ἀποκατίνου πόλιος. Ἐγραψεν πρὸς τοὺς ἀποκατίνους τῶν ἰατρῶν βιβλία θ'. πρὸς ἰατροὺς βασιλῆα βιβλία οβ'. ἔπειτα αὐτῶν ἐν βιβλίοις θ' πρὸς ὑπάτους τὸν ἦτον. καὶ πρὸς βασιλῆας, καὶ πρὸς πασέμην.

Habes igitur clarissime uir foeturam hanc apud nos proxime renatam animi erga te mei testimoniū, qua si tibi emunctissima naris uiro satis

facio, uici: hoc enim uel maxime studui: tum si qua ad medicinā Candidatos utilitas perueniet, in lucro ponam.

Vale & Principi me nostro diligenter etiam

atq; etiam cōmenda. Basileae XXI

Augusti, Anno

M. D. XXIX.

INDEX

E O R V M Q V A E

OPERI SPARSIM

INSUNT.

A

Brotanum tertio gradu calefacit 254. C

Abfynthium primo gradu calefacit 254. C

Abfynthium urinam cit

247. B

Acetum scillinum 4. C

Acacia 261. B

Acetum naribus molestum est 22. C

Aceti natura 61. A

Acopa 18. C

Acopa ungenta quomodo facienda 264. D

Acora 306. C

Adaximus 293. A

Adeps pullinus & anserinus malaxat 257. B

Adiantum medicae est qualitatis inter calidum & frigidum 253. B

Adiutoria recuperatiua 299. A

Adurentia 260. C

Aegrotantes ex insueto labore 246. C

Aegrotantes praestitu 246. C

αἰμάλωμα sputa 67. A

Aëris qualitates 252. C. & 296. C

Aestatis dieta 249. A

Aetas quae phlebotomo conueniat 287. B

Agaricus quis optimus 261. B

Agarici natura 291. A

Agnus herba quae optima 263. B

Agni folia exiccant 255. B

Agni folia calefaciunt 253. B

Agrestia uocamus omnia immittia 126. C

Agrostica 129. B

Aliptarum officium 1.

Ala si cui male oluerint 316. D

Albae thermæ in Italia 73. A. & 78. D

Albugines oculorum ut tollantur

309. A

Albulæ balneæ 41. B

Alexandria à podagra immunis

126. D

Allium inflat 70. C

Aloë quæ optima 261. B

Aloë primo gradu calefacit 254. C

Aloës natura 290. D

Allium tertio gradu calefacit 254. D

Alopetiarum remedium 303. B

Alphitæ natura 256. C

Althea 4. B

Alther 40. D

Alumen schiston 51. A

Amaraci natura 254. C

Ambulacium uocatur caducum mali punici 129. A

Amoniacus 261. B

Amonius bonus quis 261. B

Amolenta emplastra 266. C

Amphora Italica quantum teneat 264. D

Amor autor est furoris nonnunquam 25. B

Amorem quidam furorem putauerunt 31. A

Amorem quidam prodesse putant furentibus 31. A

Amyctica medicamina 49. B

Amygdalæ ebrietatem prohibent 250. D

Amygdalæ dulces calefaciunt 253. B

Amygdalæ purgant uiscera 275. B

Anacœliasmī 69. B

ἀναφώνησις uocis exercitium est 49. A

ἀναφώνησις id est, uocis exercitatio quādo,

& quibus adhibenda 7. B

Anaphoretica passio 67. B

ἀναγωγὴ 53. B

Anastomatica 83. B

Anastomatica medicamina 54. D

Anatrosis testæ 43. A

Anchrifa 125. A

Ancones 41. A

Anethinum oleum 246. D

Ani pruritus si sit, aut inflammatio, aut rhagadæ, aut hæmorrhoidæ, 327. B

a 3 Anisus

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSUNT

Anisus urinam cit 247. B
 Anodyna malagmata 9. B
 Anodyna medicamina quæ, & cur dicantur 81. A
 Anodyna medicamina quæ indoloria uocare possumus 47. A
 Anserina caro indigestibilis 273. A
 Antilius medicus 265. A
 Antipatri libri epistolarum ad Gal- lum 60. C. & 65. A
 Anthereon 50. D
 Aperientia corpus & os 259. B
 Aphronitrum quale optimum 264. C
ἀφρόνιτρον 66. D
 Apollo inspirator furoris diuini 25. B
 Apollonius Citienfis medicus 25. A. & 80. D
 Apollonius Pergamenus 248. C
 Apollonius Memphis 88. D
 Apollonij liber de herbis 243. A
 Apollopheos 39. A
 Apophoresis 287. A
 Apophlegmatismus 47. B
 Apotelesma 56. D
 Appetitum cibi prouocantia 76. D
 Apprehensionis morbus 48. C
 Aqua *συνεπιπλάσσει* quæ aluminis habet at naturam 94. C
 Aqua *συνεπιπλάσσει* 94. C
 Aqua optima quæ sit, & pessima quæ 251. B
 Aqua nitrosa 298. C
 Aqua pluuialis alia leuior est 252. C
 Aquarum electio qualis 282. C
 Aquarum naturaliter calidarum uaria natura ex metallis 298. C
 Aquarum qualitates & naturæ 251. B
 Aquiduca medicamina quæ Græci *ὕδατος* uocant 91. B
 Aquilonius aer capiti prodest 9. A
 Arcigenes medicus 295. B
 Arcionides purgant pingues humores, & mordicationem faciunt stomacho 274. C. & 275. A
 Argagation medicamen 95. B

Arietum carnes quales 272. C
 Aristolochiæ radices calefaciunt 254. C
 Aristotelis sententia de furiosis 30. D
 Aron 68. C
 Aromatici calami natura 254. C
 Arsenicon quomodo coquatur 265. B
 Arsenicum quod optimum 263. B
 Artemidorus grammaticus territus à Crocodilo omnium literarum est oblitus 26. D
 Artemisia calefacit secundo gradu 254. C
 Arteria pulmonis canna est 59. A
 Arteria est ueluti fumarium corporis humani 7. A
 Arteriæ quando incidendæ 288. D
 Arteriaca medicamina 49. B
 Arteriotomia 21. A
 Arteticorum curatio 332. D
 Arthritis morbus 126. C
 Articulorum dolor 126. C
 Ascites unde nomen habeat 89. A
 Asclepius unde nomen inuenerit 1. A
 Asclepiadis liber de clysteribus 64. D
 Asclepiadis liber de hydropse 123. A
 Asclepiadis libri paraceuastici 65. A
 Asclepiades libros celerum passionum conscripsit 24. C. & 52. C
 Aselli auiculæ teneriores putantur 5. A
ἀσέλινος species hydropis 88. C
 Asmaticorum curatio 325. A
 Asparagus temperatæ naturæ est 253. B
 Asparagi ictericis dantur salubriter 275. A
 Aspastum 261. B
 Aspergines quæ sympasmata dicuntur 87. A
 Asphodeli ictericis profunt 275. A
 Asphodeli radix calefacit 254. C
 Asplenos herba 81. A

ἀσπληνός

INDEX

ἀσπληνός 54. C
 Atra bilis quid sit in Tullio 31. B
 Atriplex 50. D
 Atriplex infrigidat primo gradu 255. A
 Atrophia 34. C 67. B & 86. D
 Attalus medicus 285. B
 Aues quæ sint bene digestibiles 273. A
 Auena digestibilior inter omnia leguminum genera 280. D
 Auguriæ thermæ aluminis qualitatem habent 134. D
 Aurigo morbus siue arquatus 82. D
 Aures si fuerint humidæ 313. A
 Aures si aliquid irreperit 312. D
 Aurium dolor ex frigore, aut si aqua intrauerit, aut si inflammata fuerint, aut si ex pingui humore sit dolor, aut ulcerationes, percussuræ, fracturæ, inclinationes 311. B & 312. C
 Aurium purgatiua 258. C
 Aurium passiones 310. D
 Aurium dolor 44. C
 Antispasis quando fieri debeat 288. C
 Autumni dieta 249. A
 Autumni tempus quale 90. C

B

Bacchius medicus 54. C
 Balani 40. C
 Balanis quando utamur, & quomodo conficiantur 294. D
 Balanon collyrium 24. C
 Balnea quid profint 252. D
 Balnea diaphoretica 297. B
 Balnea excogitata 297. B
 Balnea calida sine periculo sunt 297. B
 Balnea frigida profunt 297. A
 Balsami natura 254. C
 Beta stomacho obest 274. C. & 275. A
 Bdellium quod optimum 261. B
βουιλλαρόν 74. C
 Bouillacaro 273. A
 Bradipora quæ sint 276. C
 Brassica ebrietatem prohibet 250. D

Bronchos 34. D
 Bronchos uocatur fluxus faucium 49. B
 Bregma medium testæ 25. B
 Brionia radices calefaciunt 254. C
 Buccellati catartici 338. C
 Bucini pisces 77. A
 Bulbibis cocti fiunt bene digestibiles 273. A
 Butyro quando utamur in clystere 293. B

C

Cachexia quæ sit 15. A. & 84. D
 Cachecticorum color 85. A
 Cachochyma 248. C
 Cachochyma in cibis quæ sint 272. C
 Cachochymum quid dixerint ueteres 272. D
 Cælij libri chirurgumeni 38. C
 Cælij libri responsionum 8. D
 Cælij libri celerum passionum 48. C
 Cælij libri adiutoriorum 16. D
 Cælij liber muliebrium passionum 38. C
 Cælij græcus liber epistolarum ad Prætextatum scriptus 43. B
 Cælij libri *ὑγιαίνουσιν* 15. A
 Cælij libri adiutoriorum specialium 25. A. & 40. C
 Cadinia herba optima quæ 263. B
καδινία quid sit 84. D
 Calamus aromaticus cuiusmodi esse debeat optimus 262. C
 Calchantum quomodo mittatur in coctione emplastri 265. B
 Calchantodes aquæ 298. C
 Calcucicaumenos 264. D
 Calculorum ludus furentibus prodest 29. A
 Calciheus quomodo coquatur 265. A
 Calefacientia quæ sint 253. B
 Calefacientia primo gradu 254. C
 Calefacientia secundo gradu 254. C

a 4 Calefacientia

EORVM QVÆ OPERI SPARSIM INSUNT

Calefacientia tertio gradu 254. C
 Calefacientia quarto gradu 254. D
 Calefactiua in cibis 278. D
 Caligo passionis etiam imaginem præ
 se fert 17. A
 Caligo oculorum quomodo tollatur
 309. A
 Caligini oculorum quid medeatur
 307. B
 Calx colata 124. D
 Cancro si in ore fuerint 319. B &
 321. A
 Canis rabidi morsus curatio 335. B. &
 337. A
 Cani ne nascantur alicui 305. B
 Caninus raptus 44. C
 Cantilenam Asclepiades mederi furori
 credidit 31. B
 Cantilenæ ridetur in curationibus
 125. B
 Caprarum caro cachochyma 272. C
 Caput carnis carens neruofum est
 7. A
 Caput lædentiæ quæ sint 274. D
 Caput sacrum est, & templum animæ
 11. B
 Capitis diuersi morbi quomodo curan-
 di 300. C
 Capitis dolor ex frigore quomodo cu-
 retur 300. C
 Capitis purgationes 294. D
 Caphisophontes 39. A
 Capilli si defluant 304. D
 Capillos quæ corrumpant 305. A
 Capparitis uim subtiliandi habet
 275. A
 Carabus piscis 77. A
 Caraxatio tibiarum 289. A
 Cardamomum quod optimum
 262. C
 Cardiacorum remedia 335. A
 Caricæ malum sanguinem generant
 272. D
 Caria immunis est à podagra 126. D
 Caricæ renes purgant 275. A
 Caricæ epati & spleni phlegmonem
 faciunt 275. B
 Caritanæ balneæ 41. B
 Caro quæ optima 271. B
 Carpus 14. A
 Caseus uetus obest sanitati 272. C
 Casei natura 273. B
 Cassia quæ optima 262. C
 Castanæ natura 253. B
 Cataclysmo quando utendum 8. D
 Catalepsis 48. C
 Cataplasmata uaria 297. A
 299. A
 Catarrhus unde fiat 49. B
 Catarrhus ex uinolentia uenit 8. D
 Catarrhi remedia 315. A
 Catarticum remedium sanis obest
 289. B
 Catartica medicamina stomachum euer-
 tunt 21. A & 22. D
 Catartica medicamina quæ purgatiua
 9. A
 Catarsia hydropis species 88. C
 Catetherismus 37. A
 Catether 35. B
 Cedrus lac in mammillis auget
 244. D
 Celadiaz uolutatio in palæstra 141. A
 Celeres passionis etiam sine ope medi-
 ci nonnunquam soluuntur 1.
 123. A
 Cepe projectorium est 275. A
 Cephalæa quomodo curetur, & quo-
 modo deprehendatur 301. B
 Cephalæa passio, & unde nomen acce-
 perit 2. C. & D
 Cephalæa laborantium dieta 5. A & B
 Cephalæa maxime sunt mulieres ob-
 noxiæ 2. C
 Cera quæ optima 262. C
 Cerebrum porcinum inter teneriores
 cibos habetur 5. A
 Cerebri inflammatio morbus 302. C
 Cerebrum omne stomacho obest
 274. C
 Ceruini renes cochochymisunt 272. C
 Chalmos 44. C
 Chalinus 40. D
 299. A quid sit Græcis 14. C
 Chelidones quæ & lichenæ 24. D
 Chemæ 264. D
 Chiasmus 21. A
 Chirapsia quam manutigium dicere
 possumus

I N D E X.

possumus 21. B
 Chirurgiæ studium difficile 253. A
 Choleratam uomentibus quid condu-
 cat 281. B
 Cholicum humorem generantia
 269. B
 299. A
 Choricomachia 141. B
 Chrysippus medicus 25. A &
 48. C
 Cibus euechymus 253. A
 Cibi qui utilissimi 252. D
 Cibi singulis temporibus conueni-
 entes 249. A
 Ciborum confectio 280. D
 Cicatricantia quæ sint 259. B
 Ciceris nigri natura 275. A
 Clysteroticus 37. A
 Clyster imagogofus 293. B
 Clyster ad fungos mortales 294. C
 Clyster ad paralyfin longaonis, lumbrici,
 ascaridas, tenismum, ulcera inte-
 stinorum in dysenteria 294. C. & D
 Clysteris mensura 293. B
 Clysteres acres qui & quando ute-
 mur 293. B
 Clysteris multæ formæ 292. D
 Cnici natura 291. A
 Coclacon 278. C
 Cochlear indigestibiles sunt 273. B
 Cochlearum succus diductorius est
 uentri 277. A
 Cochlear mensura 264. D
 Coelica diathesis 87. B
 Coeliotica medicamina 30. D &
 41. B
 Coenotis 73. A
 Coenum 35. A
 Colon 35. A
 Color ut bonus sit in facie 316. D
 Colum patientibus remedia 296. D
 Coli curatio 326. C
 Colymbades oliuæ quæ 5. B
 Conceptio quibus prohibeatur
 332. C
 Conceptionis remedia 331. B
 Condensantia cutem corporis 259. B
 Conditum mulsam appellamus
 125. B
 Confricamenta dentium 45. D
 Constrictiua uentris in cibis
 277. B
 Congius 264. D
 Conia 45. A
 Constipatio si fuerit in poris 30. A
 Constipantia in cibis 275. B
 Coptarion catarticum 337. B
 Coptaria platismata 565. A
 Corruptuntur quædam facillime in
 stomacho 276. C
 Corrupti cibi in uentre remedium
 245. B
 Coryza fluxus narium appellatur
 49. B
 Coryza ex uinolentia nonnunquam
 uenit 8. D
 Coryzæ remedia 315. A
 Costus arabicus optimus est 262. C
 Costi natura 254. D
 Coxarum si fuerit inflammatio
 332. C
 299. A
 Craton medicus 295. B
 Crocus quis optimus 262. C
 Crotaphos morbus temporum est
 capitis 2. C
 Cucumeris semen est pro oleo non-
 nunquam 280. D
 Cucurbitæ quales sint 272. D
 Cucurbitæ leues quæ sint 14. D
 Cucurbita cupha 134. C
 Cucurbitarum usus 7. B
 Cucurbitarum usus quando proban-
 dus 280. A
 Cucurbitarum cibus utilis 280. C
 Cyathus 264. D
 Cyathus ægyptius & alexandrinus
 264. D
 Cyclamini succus ictericis prodest
 295. B
 Cyclis metasyncriticus quis sit
 5. B
 Cynicus spasmus 44. C
 Cyprum quale optimum sit
 262. D
 Cyprinum oleum laudatum in
 epilepsia 16. D
 Cyrtalis 306. C

Cystophilos

EORVM QVAE OPERI SPARSIM INSVNT
Cystophilos 37. A

D

Dactyli constipant 275. B
Dactyli diuretici sunt 244. C
Defrigis herba 263. B
Demarchus medicus 25. A
Demetrius Attaleus 44. C
Demetrius Erophili sectator 54. C
Demetrius Apameus 88. D
Demetrii sententia de furore 26. D
Democriti liber incertus de elephan-
tiasi 94. D
Dentes si laxi fuerint, nigri, uel reuma-
tismo laborantes, comesti uel forati,
commisti 317. B & 318. C & D
Dentes ne à lacte laedantur 334. D
Dentes ut albi fiant 319. B
Dentes molares si doluerint
318. D
Dentes si fuerint imbecilli 319. A
Dentium dolor 45. B
Dentium uariae passionis 317. A
Dentium detractio improbat
47. B
Dentium detractio quidam mori-
untur 47. B
Dentiducum plumbeum in templo
Apollinis 47. B
Dentifricium ne dentes doleant
319. A
Diatymaton reflantis naturae est
91. A
Diacalamensis antidotum 249. B
Diacardamum 80. D
Diacapogias 90. D
Diacentaureum 90. D
Diachylon malagma 4. C
Diacutus animi laxatio est 27. A &
91. A
Diacutus quae, & quibus adhibenda
sit 5. A
Diadaphnion medicamen 78. D
Diadaphnidon 39. A
Diadion inter anodyna medicamen-
ta 81. A
Diadictamnus 90. D
Diateon emplastrum 62. C

Diaglaucium collyrium 45. A
Dialalos 80. D
Diamelilotum reflantis naturae
est 91. A
Diamori confectio 323. A
Diamyreplici balani 80. D
Dianitrum 90. D
Diaoriganum 80. D
Diapeganum 123. A
Diaporon medicamen 62. C
Diapipereon 69. B
Diaphorica quae sint 260. D
Diaphragma discretorium appellat
Calius 57. B
Diaphragma quid dicatur 14. C &
35. B
Diaretismus 80. D
Diarroos 60. C & 76. C
Diasbestum 80. D
Diaspermaton reflantis naturae est
91. A
Diaspoleti electarium 337. A
Diasiteon medicamen 127. B
Diasycaminon medicamen
62. C
Diatapsias 80. D
Diatriton 36. D
Diacheon medicamen 3. A
Diechidnon medicamen 78. D
Dielectrum 61. B
Dieteticus liber Thessali 58. C
Digestibilia facile in cibis & contra
273. A
Digestiua mitigando quae sint
257. A
Diocles librum de passionibus scri-
psit 23. B
Diomoron 76. C
Dionysius medicus 65. A
Diptamnus calefacit 254. C
Distorta si fuerint palpebrae 310. C
Diuretica medicamina obsunt capitis
membris 21. A, & 22. D
Dorion ad furorem accendit
31. A
Drachma 264. D
Drimyphagia quid sit Graecis 6. C
Dropax 7. B & 298. D

Dulcia

I N D E X

Dulcia obsunt epati & spleni 275. B
Dysuria 132. C
Dysuria 68. C
Dysuria difficultus spiritus 49. B
& 71. B

E

E Brietatem prohibentia 260. D
Educentia & euocantia quae
260. C
Egylops quomodo curemus 310. D
Elephantiasis 94. C
Elimicus mensura quid contineat
264. D
Ely quid sit 3. D
Ely 123. A
Emathites lapis 264. C
Empedoclis sententia de furore 25. B
Emplastra enema 38. C
Empiricorum ratio curandi 10. C
Empyica passio similis phthisi 67. A
Encathismata 37. A
Entera 71. B
Epatias 89. A
Epatica passio siue icterosa 79. A B
Epidosis 141. B
Epiglottis 34. D
Epilepsia unde dicitur, & quomodo cu-
retur 11. B
Epilepsia à scotomatica passione quo
discernatur 13. B
Epilepsia in mulieribus plerumque tolli-
tur noua purgatione, aut primo par-
tu 13. B
Epilepsiae duae sunt species 11. B
Epithymus uentrem commodissime sol-
uit 247. B
Epithymi natura 290. D
Erasistrati liber de paralyti 42. C
Erasistrati libri salutarium praeceptorum
52.
Erysipila si fuerint in cerebro factae
303. A
Eschara 124. D
Euchymum quid dixerint ueteres
272. D
Euchyma quae sint 271. A
Euexia 141. A

Euenoris libri curationum 92. C
Euphorbium quale eligendum
261. B
Euphorbium quarto gradu calefacit
254. D
Euphorbij natura 291. A
Eunuchismus 21. A
Emplastrorum decoctio 265. A
Euriphon medicus 54. C
Eustathius filius Oribasij 283. A
Exanthemata 248. C
Exercitatio fortis, citata, & composita
quae 284. D
Exercitationis modus quis sit 285. A
Exercitationes corpori quare adhibean-
tur 284. D
Exhalationum receptaculum est caput
7. A
Exi habitudo est 84. D
Extenuantia in cibis 267. A
Extenuantia in cibis & constipata aperi-
entia 275. A

F

F Abx farina testiculis medetur
325. B
Fabx farina maxime inflat 274. D
Faciei claritas quibus remedijs procure-
tur 316. D
Frictiones excitant naturalem calorem
249. B
Fella 249. B quare dicta 71. B
Felliduca medicamina 82. C
Fermentum tritici exsiccat 255. A
Ferreici altheres 47. A
Fex olei calefacit secundo gradu
254. C
Ficedula inter teneriores auiculas nu-
merantur 5. A
Ficus sicca primo gradu calefaciunt
254. C
Fluor capitis facillimus curatione
57. B
Fluor de pulmone aliquando curabilis
est 57. B
Fluxus sanguinis muliebris sicui acci-
dat 330. D
Fluxus uentris infantum 245. A
Foenigraci seminis natura 68. C
Foenogracum in clystere quando adhi-
bendum

bendum sit 293. A
 Fomentationes 296. C
 Fricationes quales sint 284. C
 Fricationum diuersa genera 285. A
 Fungos quidam non edunt 272. C
 Fungis suffocati quid agere debeant 336. D
 Furor protrepticus 25. B
 Furor quidam est cum uaticinatione 26. D
 Furor eroticus 25. B
 Furoris curatio 27. B
 Furoris siue infaniae curatio 25. B
 Furorem duplicem Plato dixit 25. B
 Furiosos quae indicia praecedant 26. C
 Furfuriculae unde in capite oriantur, & quomodo tollantur 305. B

G

G Abatis lapis 264. C
 Galbanus optima 263. B
 Gargara quae dicitur aspera arteria 325. B
 Gargarismus dolentibus caput 7. B
 Garum quid sit 40. C
 Gingiuae si reumate laborauerint, aut si inflammatae fuerint 319. B. & 320. C
 Glumen quale legi debeat optimum 226. D
 Gluten quod optimum sit 262. C
 Glutinosum humorem generantia 269. A
 Glycyrrhizae succus mediae temperaturae 253. B
 Glycyrrhizae radix calefacit 253. B
 Gnidij cocci natura 290. C
 Gonagra 126. D
^{γυμνασιον} 67. A
 Gymnasia & exercitationes quales esse debeant 284. C
 Gysara quae melior 263. B

H

H Aemorrhagia 132. D
 Hapta si fuerint generatae 321. A
 Haterocopia 141. B
 Heliosis cum sole corpus torretur 20. C & 64. C
 Helleborus quis melior 261. B
 Hellebori fumendi ratio 18. C

Hellebori albi uis 42. C
 Hellebori utriusque natura calida tertio gradu 254. D
 Helixine 51. A
 Hemisranium quomodo curetur & unde dicatur 303. B
 Hemisrania dolor est dimidij capitis 21. C
 Hemina 264. D
 Heraclides Tarentinus medicus 47. B
 Heraclides Tarentinus libros interiorum passionum conscripsit 24. D
 Herbae quae sint temperatae ex calido & frigido 253. B
 Herbum 70. C
 Heres medicamen 45. A
 Herodicus medicus 121. B
 Hiera 71. A
 Hionti curatio 315. B
 Hircorum carnes cacochyma 272. C & 273. A
 Hominis morsus curatio 337. A
 Hoplomachia 141. B
 Humectantia & simul desiccantia 256. D
 Humectantia primo, secundo, & tertio gradu 256. D
 Humectantia in cibis 279. B
 Humorum abundantiam quae faciant 260. B
 Humoris fluxus per aures 44. D
 Humores frigidos generantia 269. A
 Humores crudos generantia 269. A
 Humores acres si dolorem fecerint capitis 300. C
 Humores extrahentia per os & nares 257. B
 Humorum educio per diuersas corporis humani partes 258. D. & 259. A
 Hydroleum quando in clysterem recipiatur 293. B
 Hydroleo qui debeant lauare 299. A
 Hydrops 87. B
 Hydropis duae species 88. C
 Hyemis tempore dieta 249. A
 Hyenes belua in Africa 257. A
 Hypopia oculorum 315. B
 Hypofarcia una species hydropis 88. C
 Hypozygos 35. B
 Hyslopina natura 254. D

Icefion

I Cefion emplastrum 90. D
 Iceore quae curanda 264. D
 Icrocolla quae optima 262. C
 Iecorosi qui dicantur 79. B
^{ιερπος} 82. D
 Impetigines equorum quae sint 24. D
 Incubus est epilepsiae tentatio 10. D
 Incubi morbum Silimachus contagiosam asserit, multosque Romae ueluti lue peremit 11. A
 Incubonis uaria nomina apud ueteres a uarijs effectibus fuerunt 10. D
 Incubonem unde dicamus, & cuiusmodi morbus sit 10. D
 Indigestio in uenis unde deprehendenda 245. B
 Indurantia quae sint 257. B
 Infantum qualia sint nutrimenta 244. C
 Infantibus si doleant dentes 319. A
 Infantia in cibis 274. D
 Inflationi quae resistent 274. D
 Infrigidantia in cibis 278. D
 Infrigidantia mediocriter 254. D
 Infrigidantia primo gradu 255. A
 Infrigidantia secundo gradu, tertio & quarto 255. A
 Impinguantia humectando 257. A
 Impinguantia & repletia quae sint 268. C
 Interescapulae quae 14. C
 Irinon ad caput purgandum 295. B
 Isatidis natura exiccantia 255. B
 Ischiadicorum curatio 332. D. & 333. B
^{ιερπος} quid Graecis sonet 126. C
 Italicae thermae 41. A
 Iudilus piscis aspratilis 267. B
 Iuliani Caesaris consiliu in LXXII medicis, quos iussit comparari ex uniuerso orbe 283.
 Iulidae inter teneriores auiculas numerantur 5. A
 Iusquiamus quo utilis, & quis optimus 263. B
 Ixus calefacit 254. C

L

L Abia a uento si scissa sint 317. A
 Labia scissa aut fissa si cui fuerint
 Lac generantia quae sint 261. A (317. A)
 Lac dentibus obest 282. C
 Lac caseatum si fuerit in uentre 336. D
 Lac coagulatum si fuerit in uentre 336. D

Lac potaturus quid canere debeat 281. B
 Lac quale sine periculo accipiat 275. B
 Lac frigidis natura obest 274. C
 Lac ne coaguletur in mammillis 326. C
 Lac muliebre quid augeat 244. D
 Lac asininum 96. C
 Lac amylatum 63. B
 Lactis boni & mali discrimen 244. D
 Lactis pinguedo subtiles reddit humores 275. A
 Lacte parce utantur senes 250. C
 Lactuca mediocriter est frigida 279. A
 Lactucae nutricibus sola ex oleribus danda 244. C
 Lachrymas eduentia ex oculis 258. C
 Ladanus primo gradu calefacit 254. C
 Ladanus ubi optimus 262. C
 Lana succida 43. A
 Lapis acius 264. C
 Lamanchian, id est, immodicam abstinentiam quidam furiosis adhibendam probant 30. C
 Lateris dolores 325. A
 Lauri folia & baccae calefaciunt 253. B
 Laureolum quid sit 127. A
 Laxatiua constipatorum quae sint 258. C
 Lectio nonnunquam prodest dolentibus caput 4. D
 Lecti pensiles 69. A
 Lentigines in facie si fuerint 316. C
 Lenticula pingues humores nutrit 253. A
 Lenticulae confectio 280. C
 Leporis carnes quales 272. C
 Leptomeres quae sint herbae 82. C. & 256. D
 Lexypyretion inter anodyna medicamina 81. A
^{λευκος} quid sonet 89. A
 Leucophlegmantia & unde dicta 88. C 89. A
 Libanus quis melior 262. D
 Libanotis 81. B
 Liber pater autor furoris cuiusdam 25. B
 Libidinem reprimentia, & consumentia semen 261. A
 Libisticus calefacit 254. C
 Lichenae dicuntur, quas nos impetigines 24. D
 Lienosi qui sint 79. B
^{αρχαυος} digitus 125. A
 b Ligationes

EORVM QVÆ OPERI SPARSIM INSUNT

Ligationes quare uulneribus adhibean-
tur 65. B
Linei costi natura 290. C
Lini semen primo gradu calefacit 254. C
Lipothymia defectio animi 74.
Lipothymia cauenda in phlebotoma-
tione 16. C
Lithargyrus quis optimus 264. C
Lithialis uesicæ 131. B
Liuores si fuerint in oculis 315. B
Lixiuum 45. A
Localia adiutoria quæ 7. A
Longaon 35. B
Lumbricorum curatio 326. D
Lupinum sterus 326. D
Lusus de tardis passionibus scripsit 43.
Lupinus quid sit 26. B
L
Macerinos emplastrum 124. C
Magnes lapis 264. C
Malaxantia quæ sint 257. B
Malogranatorum natura 278. D
Malua aquosissima est inter olera 279. B
Mammillæ si lacte turgescant 325. B
Mammillarum dolentium remedia 325. B
Mania quæ & furor siue infania 25. B
Mantice dicta quæ olim mania 25. B
Marinus uitelus calceamenta podagri-
cis præbet 129. B
Maritima nauigatio capiti prodest 9. A
Marrubium stomachum affligit, purga-
tiua tamen uirtutis 68. C
Masculi plus melancholiæ obnoxij
quàm femina 31. B
Mastichis natura calida secundo gradu
254. C
Matricis si fuerit suffocatio 329. B
Matricis si fuerit inflammatio, ulceratio,
mordicatio 331. A. & B
Matricis si sint ulcera 328. C
Maurosis 309. A
Mediæ materiæ cibus quis, & quando
adhibendus 5. A
Medicaminum frequentia quid generet
morborum 128. D
Medulla quæ optima est 262. D
Melana medicamina 38. C
Melana quæ optima 262. D
Melancholia undedicta sit 31. B. 32. C
Melancholiam quidam furoris speciem
dicunt 27. A
Melancholicum humorem generantia
269. B
Melanteria 264. C
Melilotus optimus quis 262. D
Melones choleram gignunt 274. C
Melota 14. D
Menstrua constricta educuntia 261. A
Mentæ natura 254. D
Mentæ interscapulum 28. D
Metasyncritica curatio 44. D
Medici officium 333. B. & C
Mediana uena 288. D
Mel extenuandi uirtutem habet 275. B
Melancholia unde deprehendat 287. A
Melotis 45. C
Menecrates Zephletensis medicus
25. A
Meninga quæ dicatur 302. D
Menstrua ut educantur 296. C. &
330. C
Mensurarum nomina 264. D
Menta obest nutritibus 244. C
Mentis intentio caput debilitat 9. A
Mercurialis herba uentrem soluit 247. B
Mercurius quid sit 32. C
Methodicorum erratis aliquid indulgen-
dum 10. C
Milium infrigidat primo gradu 255. A
Mimicæ lectiones adhibendæ furiosis
29. A
Mynitica malagmata quæ 8. C
Mithridatium, quæ theriacam uocamus
96. C
Modulatio agonistica 141. A
Mnaseæ secta 27. A
Molipdina quæ eligenda 264. C
Moria quid sit 26. C
Mordicatio quid sit 26. C
Mordicationes facientia 260. C
Mussa cholerici inutilis est 281. A
Mussa febrientibus utilis est 281. A
Mussa confectio 281. A
Mussam quando inijciamus per clyste-
rem 293. B
Mustelæ morsus curatio 337. A
Mustum primo gradu calefacit 254. C
Mydriasis 34. D

Myrthi

INDEX.

Myrthi natura 279. A
Myrsi herba 264. C
Myrsi lacera fricatio 51. B
N
Narcotica medicamina fugienda
in dolore coli 326. C
Nardus celtica primo gradu calefacit
Nardus quæ optima 263. A (254. C)
Narium uariarum passionum 313. B
Necroses 22. D
Nepesinæ thermæ in Italia 73. A. 78. D
Neruos maiores uocamus Tenontas
14. D
Nephritis renalis passio est 130. C
Nestis 35. A
Nicander medicus 25. A
Nicerati liber de catalepsi 48. C
Nileos 39. A
Nitrum quod legendum optimū 264. C
Nomina quadam à contraria significa-
tione sunt indita 71. B
Nutrix qualis legi optima debeat 244.
Nutricum labores 244. C (C)
Nutrimenti cessatio, morbus 86. D
Nutrimenti plurimum dantia uel mini-
mum 270. C
Nux mensura nomen 264. D
Nuces recentes faciunt utiles secessus
277. A
Nyctiloparum remedium 308. C
O
Oculus 264. D
Oculi ut pulchri fiant 309. B
Oculorum uarij dolores ex percussu, ex
niue 308. C. & D
Oculos si quid læserit incidendo 310. C
Ocymus obest nutritibus 244. C
Oesipos lana succida est 43. A
Olca 264. D
Olei uicem quid gerere possit in confe-
ctionibus medicamentorum 280. D
Olera syluatica mala sunt 272. D
Olera qualia sint in uniuersum 272. D
Olerum radices quales 272. D
Omphacium quod optimū sit 263. A
Oenomeli 125. B
Onirogonos seminis lapsus semel con-
tingens, non habet morbi loco 10. D
Onisci 21. B
Onyx bona quæ 263. A
Ophiasis 303. B
Ophis lapis 121. B
Opium thebaicum infrigidat quarto
gradu 255. A
Opopanax optimus 263. A
Opos cyrenaicus lasar est 39. B
Ordei natura siccatiua 256. C
Ordeoli in oculis si nascantur 308. C
Orexis 76. D
Oribasij LXXXII. libri medicinalium re-
rum 283. A
Oris diuersi morbi 320. C
Oris ut fiat bonus odor 317. A
Orthopnoea 71. B
Oryza uentrem constringit 278. D
Os si in gutture cohaerit 323. A
Ostracoderma quæ 276. C
Oua hapala 51. B
Oua frixa obsunt sanitati 272. C
Ouilla caro malos humores generat
Oxibaphus 264. D (272. C)
Oxymon 81. A
Oxymel inflationibus resistit 274. D.
& 275. B. & 277. B
Oxylappacij radices pediculos arcent
Ozana 34. D (306. C)
Ozina curatio 313. B
P
Palpebræ pingues cui aut substan-
guinea fuerint 310. C
Palpebræ duræ si cui fuerint 310. C
Palpebras qui sine pilis habeant 308. D
Panacis radices quæ optimæ 263. A
Panis quis optimus 271. B
Panis catarticus 338. C
Panis actopyrus 141. B
Pantherinæ balneæ in Italia 41. B
Papauer quale legi debeat optimum
262. D
Papaueris semen retentoriū est 275. B
Papaueris semen cataphoriticum est
279. A
Papaueris & eius natura 30. C. & 91.
B. & 92. C. & D. & 123. A
Paralypsis 34. C
Paralypsis cordis 36. C
Paralypsis uesicæ 134. D
Paralypsis duplex, motus & sensus 33. B
Paralypsis linguæ 34. D
b 2 Paralypsis

Paralyſis hyemis tempore frequentior eſt 33. B
 Parotidis quid medeatur 313. A
 Parechyſis uocatur etiã hydrops 87. B
 Paropteſis 7. B
 Partus quibus iuuetur 332. C
 Paſtellus catarticus 338. C
 Percuſſura ſi dolorem capitis fecerit 301. B
 Pediculi ſi fuerint in palpebris 310. D
 Pediculi ferales in phthiriaſi 96. D
 Pediculos quid prohibeat 306. C
 Pellis caprina noxia ægrotantibus 21. A. & 22. D
 Peucedanum optimum 263. A
 Pepones cuius naturæ ſint 274. C
 Pericharacter 45. C
 Periodici morbi 3. A
 Peripleumonia 49. B. & 72. C
 Peritoneum 35. B
 Perolus 35. A
 Perſica præcocia facile corrumpuntur 276. C
 Petroſelinum urinam prouocat 247. B
 Phagedæna ſtomachi paſſio 78. D
 Pharmacodes 38. D
 Philoſtionis frater medicus 123. A
 Philoſophorum diſputationes quando ægrotis audiendæ ſint 29. B
 Philotimus medicus 25. A
φιλτρον medicamina 26. C
 Phlebotomia qui opus habeant 286. D
 Phlebotomantibus quæ ſint conſideranda 286. D
φλῆγμα craſſus humor eſt 89. A
 Phlegma generantia 269. B
 Phlegmon oculorū ſi fuerit 307. B
 Phœnicobolani 81. B
 Phœnigmos 39. A. & 45. A. & 64. C
 Phrenetiſis quo diſcernatur à furore 26. C
 Phrygion quidam probant in furioſis 31. A
 Phthoe morbus quam & phthiſin uocant 66. D
 Phthiriaſis paſſio & unde dicta 96. D
 Phthiriaſis morbus 131. B
 Phthiſis morbus & unde dicatur 34. D. & 66. D
 Pigritia obeſt plurimū ſanitati 253. A
 Pilorum adulterorū in palpebris reme-

dium 308. D
 Piper optimus quis 263. A
 Pira duracina 76. D
 Pirorum natura 278. D
 Piſces aſpratiles extenuant in cibis 267. A
 Piſcium delectus cuiuſmodi habendus 271. B
 Piſtacia utiliſa ſunt epati 275. B
 Pitya 23. A
πίτυς 72. D
 Plumbo quomodo in emplaſtris utamur
 Plethura exitialis eſt infantibus, & quomodo ſoluenda 244. D. & 248. D
 Plethuræ ſigna 248. D
 Pleuretiorum curatio 325. A
 Pnigaliona appellat Themifon incubum eò quod præfocet 10. D
 Podagræ morbus hæreditarius eſt 126. D
 Podagra & eius curatio 126. C
 Podagricorum curatio 332. D
 Polium quod optimum 263. A
 Polyarchion medicamen 78. D
 Polypodij natura 290. C
 Polypodij natura exiccatiua 255. B
 Polypus narium ſi fuerit 313. B
 Polyſarcia 141. A
 Pompholix quæ ſit optima 264. C
 Porci ueteres cacochymi ſunt 271. B
 Porcorum quæ ſint optima 271. B
 Poros grauantia in cibis 276. C
 Pori 79. A
 Pori ſpermatici 35. B
 Pori uretici 130. D
 Porphyra cochlex 276. D
 Potiones quæ infirmis dandæ ſint 281. A
 Praxagoras libros curationum ſcripſit 23. B
 Praxagoræ libri 41. B
 Praxagoræ famulus ternos bilibres panes ſingulis diebus comedit 74. D
 Priapiſmus 35. B
 Priapiſmi remedia 32. A
 Proculus Themifonis ſectator 88. C
 Prognofticum ad ægrotos 335. A
 Proſchema 89. A
 Pſilothrum 38. D. & 59. A
 Pſorialis 131. B

Psychroluſia

Psychroluſia ne uos indurat 9. B
 Ptarmicū quod ſternutamentum dicitur 8. C & 39. B
 Ptifaſia conſectio 227. B
 Ptolemæus Eraſiſtrati ſectator 92. D
 Ptygmata quæ ſint 4. A
 Ptyrgia 309. B
 Ptyſis uocatur fluxus thoracis 49. B
 Pueriliſ paſſio uocatur epilepſia 11. B
 Pueri non ſunt phlebotomandi 287. B
 Puerorum quales ſint euacuationes 244. D
 Pulegium calefacit 253. B
 Pulmo uulneratus nō ſemper cauſa eſt mortis 57. B
 Pulſus formicalis quis ſit 67. A
 Pumex quis optimus 264. C
 Purgantia uentrem in uſu 290. C
 Purgatiua mediocriter 277. B
 Puſ facientia 257. B
 Putrefactia carnes & adurentia 259. B
 Putrefactia facile non ſunt ideo deteriora 282. D
 Pythagoras 125. B
 R
 Anula ſub lingua quomodo curetur 334. D
 Rapæ crudæ malum ſanguinem generant 272. D
 Raphani natura 254. D
 Rarefactia corpus humanum & curtem 259. B
 Regius morbus 82. D
 Renum purgatiua 259. B
 Renaliſ paſſio quæ nephritiſ uocatur 130. C
 Reprimentia quæ ſint 260. D
 Reſina quæ maxime cōducibilis 263. A
 Reuma 34. D
 Reumatifmus aurium 44. D
 Reumatifmus ueſicæ 132. D
 Rhinenchyton ferramentum 467. B
 Rotulæ conſectio, quæ ægrotantes in paralyſi utantur 40. D
 Rubeum uinum ſenibus conducit 249. B
 Rubus *βαρύς* dicitur à Græciſ 3. A
 Ruborem inducentia in corpore 299. B

Rufus medicus 281. B
 Rugæ uentris & mammillarum quibus remedijs explicentur 332. C
 Rumam uocamus latine partē gutturis quæ Græciſ *ἀρτηρία* dicitur 11. B
 Raphanus leptomeriſ eſt 275. B
 Rupturiſ oculorum quomodo ſuccurrerendum 309. B
 Ruta ueneri obeſt 285. C
 Ruta oppoſita ori matriciſ menſtrua prouocat 296. C

S

Acer morbus dicit Epilepſia 11. B
 Sacra uocamus magna 11. B
 Salis conſectio aduerſus cholera 338. D
 Salis uſus contra putredinem 141. B
 Samia terra 62. D
 Sandaraca quæ quærenda 264. C
 Sanguis qua menſura tollendus 287. B
 Sanguiniſ fluoris differentia 54. C
 Sanguiniſ fluoris differentia quomodo cognoscamus 54. D
 Sanguiniſ plurima miſſio inutiliſ & noxia 289. A
 Sanguiniſ miſſio qualiſ & quando 248. C
 Sanguiniſ fluor, & remedia eiſ 53. A
 Sanguiniſ fluxus ſi nimius ex naribus fiat 314. C
 Sanguiniſ fluxus ſi de curibus fiat 312. D
 Sanguinem reiicientes 324. D
 Sanguifuga quādo apponēda 289. A
 Sanguifuga ſi fuerint, platæ 336. D
 Sanitati ſubita nō eſt fidendum 20. D
 Scabiē capitiſ quibus tollatur 307. A
 Scabiē ſi fuerit in oculis 310. C
 Scamma 43. A
 Scammonia 65. B
 Scammonia natura 291. B
 Scarofiſ 21. A
 Scarotica medicamina 80. D
 Scarotica quæ ſint 10. C
 Scarus inter tenerrimoſ piſceſ numeratur 5. A
 Scirrhoſiſ 132. D
 Scolopendræ morſus 337. A
 Scorpina piſciſ aſpratiliſ 267. B
 Scotomatica

E O R V M Q V A E O P E R I S P A R S I M I N S V N T

Scotomatica passio sine periculo est 10. D
 Scotomatica passio quæ, & unde dicta 10. C
 Scotomia denunciat plerumque epilepsiam ob id dicta est parua epilepsia 10. C
 Scroton si fuerit 328. D
 Scrupulus 264. D
 Scyllæ acrimonia 45. C
 Seminales viæ 35. B
 Seminis spontanei lapsus remedium 251. B
 Seminis spontaneum fluxum qui patitur 329. B
 Semperuiua herba 59. B
 Semperuiua in frigidat tertio gradu 255. A
 Senes caligine oculorum præcipue laborant 307. B
 Senum natura & dieta 249. A
 Senibus phlegma in stomacho congregatur 250. C
 Senanæ balneæ 41. B
 Serapion libros curationum conscripsit 24. D
 Serpentum morsus 336. C
 Serum primo gradu calefacit 254. C
 Sextarius quantum contineat 264. D
 Sextarius mellis 264. D
 Siagon, buccarum musculus dicitur 2. D & 7. B
 Siccativa primo gradu 256. C
 Siccativa secundo, tertio & quarto gradu 256. C
 Siccativa simpliciter 255. B
 Siccativa absque mordicatione 255. A
 Siccativa in cibis 279. A
 Sicoles sicut sunt in barba 316. C
 Siderizontæ aquæ, id est ferreæ 298. C
 Silimachus Hippocratis sectator 11. A
 Simiæ morsus curatio 335. B. & 337. A
 Simplicium electio 261. B
 Sinapismus 7. B
 Sinapitis 264. C
 Sinapismus dropacibus fortior est, & quando eo sit utendum, quomodoque conficiatur 298. D
 Sinapismus in iecorosis 79. B
 Sinapismus lacasinum accuratum 96. C
 Smegmata 51. B

Smyrna quæ optima 263. A
 Socrates chirurgus 123. B
 Solium factum ex oleo 299. A
 Solutio adelos 74. C
 Somnus 135. A
 Soranus ceteros medicos diligentia superavit 1.
 Sorani libri ætiologumeni 11. A
 Sorani libri *λεγομένων* 95. A
 Soranum præfert Calius ceteris medicis 50. C
 Sorbitionum coquendarum exactissima ratio 279. B
σπασμὸς quid sit 20. C
 Spasmus qui latine raptus 123. B
 Sphæra italica 86. C
 Sphæra ludus epilepticis prodest 14. D
 Spicæ nardi folium primo gradu calefacit 254. C
 Spina ægyptia 61. B
 Spina si in gutture cohaerit 323. A
 Splenites 89. A
 Spleneticus uel splenicus qui sint 79. B
 Spyncter 35. B
 Squilla piscis 77. A
 Stactys optima 263. B
 Stagni navigationes caput in frigidant 9. A
 Sternutamenti frequentis remedia 315. A
 Sternutamenta sensus implent 24. C
 Stimeus 264. C
 Stoici duplicem furorem dicunt 25. B
 Stomachus inficitur purgatiuis medicamentis 9. A
 Stomachus fumarium est corporis 7. A
 Stomachi & uentris dolores 74. C
 Stomacho quæ sint apta 273. B
 Stomachici 73. B
 Stomatica synanche 74. C
 Storax 263. B
 Strabi sæpe fiunt ex epilepsia 12. D
 Stranguria 132. C
 Strictura quæ 36. C
 Strobilus 68. D
 Stipteria quæ optima 59. B. & 264. D
 Stiptica & confortatiua quæ 257. A
 Stiptiriodes aquæ 298. C
στυγνός quid sit 59. A
 Sudoris prouocatiua 296. C

Sudore

I N D E X.

Sudore fatigatos quomodo reficiamus 334. D
 Sulphur calefacit 254. C
 Sulphur optimum 263. B
 Sulphureæ aquæ natura 298. C
 Surdus si quis fuerit 310. D
 Suspirium 71. A
 Syca ulcus capitis 307. A
 Sycionia, id est coloquintida natura 290. D
 Sycodes capitis 307. A
 Symila qua ratione coquatur 280. D
 Sympasmata 18. C
συμπτωσις 127. B
 Symptomata 50. C
 Synanches curatio 322. D
 Syntexis uicina est phthificæ passioni 67. A

T

ταξινομία 48. D
 Araxi oculorum quibus succurratur 307. A
 Tardæ passionibus medicis æternam gloriam conciliant 1.
 Tempus quale sit eligendum phlebotomo 288. D
 Tenaria insula aquas habet nitrosas 134. D
 Tenantes nervi 7. B
 Testiculorum si fuerit inflammatio 328. D
 Testiculorum passionibus 328. C
 Tetracharmum 311. B
 Themison primus tardarum passionum curas ordinauit 1.
 Themison successor Thessali 50. C
 Themisonis libri epistolarum ad Dimantem 94. D & 10. D
 Themisonis libri Salutarium 52. C
 Themisonis tres libri Tardarum passionum 1.
 Themistocles sanguine tauri potio interijt 23. A
 Tenontagra 116. D
 Therma cotylia in Italia 73. A. & 78. D
 Thessalus libros Regularium scripsit 1.
 Thoracis dolores si fuerint 325. B
 Thymi natura calida tertio gradu 254. D
 Tinctura albuginum remedia 309. B
 Tinnitus aurium si fuerit 312. D
 Titus medicus 84. D

Titus medicus flagellat furiosos 31. B
 Tonsillarum si fuerit inflammatio 322. C
 Trigonon medicamen 51. A
 Tracacanthus 263. B
 Trachea arteria 324. C
 Trachelismus 141. B
 Treclæ pisces aspratiles 267. B
 Trigonostrophiscus 69. A
τροχισκος 40. D
 Trombus 35. B
 Trochiscus diaelectro 343.
 Trochiscus diaachacia 343. A
 Trochiscus hemicranicus 343. B
 Trochiscus diallicauus 343. B
 Trochiscus diarnaglossus 343. B
 Trochiscus ad scabiem 343. B
 Trochiscus diacastoreus 343. B
 Trochiscus ad capitis dolorem 343. B
 Trochiscus ilicinus ad impetigines 344. C
 Trochiscus ischiadicorum 344. C
 Trochiscus hydropicorum 344. C
 Trochiscus Galeni 344. D
 Trochiscus laxatiuus 344. D
 Trochiscus diamuseos 344. D
 Trochiscus nimfon 344. D
 Trochiscus ad tussim 344. D
 Trochiscus ad uomitum restringendus 345. A
 Trochiscus dysentericorum 345. A
 Trochiscus hæmoptoicorum 345. A
 Trochiscus coeliacorum 345. A
 Trochiscus ad pleureticos 345. A
 Trochiscus diapeganum 345. B
 Trochiscus asmaticorum 345. B
 Trochiscus suspiriosorum 345. B
 Tryphon medicus 25. A
 Tubera in frigidant in cibis 278. D
 Turdi inter teneriores auiculas numerantur 5. A
 Tussicularia medicamenta 63. B
 Tussiculæ origo, & remedia 53. A
 Tussis remedia 324. C
 Tympanites species hydropis 88. C
 Tymis si nascantur in uetro 328. D
 Typhloteros 35. A
 Typici morbi 3. A

V

Arietas temporum inopinata insidiosa est saluti 57. A
 Vber euchimum est 271. B

Vectatio

F I N I S

Quartam
typi

CAELII AVRELI- ANI SICCENSIS CHRONION LIBER PRIMVS.

C V I H A E C I N S V N T.

- I De capitis passione, quam Græci cephalæan uocant.
- II De scotomaticis.
- III De incubone.
- IIII De epilepsia.
- V De furore siue infania, quam Græci manian uocant.
- VI De melancholia.

DE CAPITIS PASSIONE, QVAM GRAE-
CI CEPHALÆAN NOMINANT.

CAPVT I.

κεφαλή.

Fœmine obno-
xia cephalææ.Ημισφαί-
ριον.Vertigo
Caligo oculorū

Peiorante

κεφαλαία.

Σιγώρ.

PARTE CORPORIS QVAE PA-
titur passio nomen accepit: Nam cephalen Græ-
ci caput uocauerunt. Generatur autē sapius per
frictione aut frigiditate, aut è contrario solis exu-
stione, aut continuatione uigiliarum: sed uehe-
mentius fœminas tenet ob diligentiam capillorū.
Sequitur in passione constitutos dolor uehementis
capitis totius, aut dimidij, quem consueto nomi-
ne hemisphæriam uocant, uel certe temporū, quē
dolorē crotaphon appellant. Occupat etiam ocu-
lorum radices, & occipitium atq; colla, tendens usq; ad spinæ partes, ut cum se-
dere agrotantes uoluerint uertigine adficiantur, atq; oculorū caligine cum nau-
sea & fellis uomitu. Ac si passio uehementē coeperit, rubri atq; prominentes ocu-
li fiunt, deiectis & conclusis palpebris euitantes lumen, cum lachrimarum flu-
ore, cibi etiam iugī fastidio, & obtusione uisus, aurium tinnitu, & difficili au-
ditu. Sequentur etiam uigiliæ iuges, aut frequentes, dentiū dolor, & accessio-
nis initio sanguinis è naribus paruissimus guttarum fluor, nihil releuans. Erit
igitur locandus agrotans, si totum caput doluerit, supinus: Si autem ex parte,
ea parte quæ patitur: mitigatur enim quodam blandimento straminum pars in
dolore constituta. Peiorante passione sequitur uultus deprauatio, pulsus obscu-
ritas, & omnes sensus obtusione afficiuntur. Hac passione alij celeriter atq; cum
febris: quem dolorem proprio nomine sectarū principes capitis uocauerunt.
Alij tarde atq; sine febribus per interualla temporum admoniti solo dolore ca-
pitis oppressi, quam passionem ueteres cephalæan uocauerunt. Pati autem alij
qui membranam cerebri dixerunt, alij eam quæ testam circumtegit, alij omnem
cutem capitis, alij temporū atq; buccarum musculos, quos siagonas appellant.
Nos uero aliquando istorū aliqua, secundum quod se sensus doloris extendit:
aliquādo omnia, secundum quod fomenta uel accessiones passionū ordinate se
ingerunt: similiter etiam sicut dimissiones atque delinimenta conuariant, &

CHRONION LIBER I.

A nunc longioras & puras, nunc angustas & sordidas accidentium malorum reli-
quias in accessionem reliquerint. Item secundum superpositionē tempore acces-
sionis. Item secundum quod nunc diurnas, nunc intercapedinas, interpositis
diebus uno uel duobus, sicut quos typicos, aut periodicos appellamus, aut he-
mitraicos, pro responsione temporum habuerint uariantes. Igitur de dolore ca-
pitis in acutis febribus accidenti prius de febribus memorauimus: De illo ue-
ro qui sine febribus, atq; tardus, & suæ passionis est, nunc dicemus. Cum itaq;
adhuc paruus fuerit sensus, oportet agrotantē iacere loco mediocriter frigido,
atq; obscuro, paulo leuati capite collocato, adhibito silentio, atq; corporis &
animi requie, cum abstinentia cibi usq; ad primam diatrium. Adhibenda etiam
articulorū leuis frictio, cum capitis fomento ex oleo frigido atq; uiridi, uel suc-
co quolibet admixto, qui sine repercussu ualeat astringere, ut polygoni, arno-
glossæ herbarum, aut intybi, aut portulacæ, aut rubi, quem Græci batum appel-
lant, aut anulorum uitis, quos helicas uocant, uel quæ lupinæ, aut anagallidis,
uel sideritis herbæ, aut muræ. Hinc etiā cataplasmata adhibenda ex horum sin-
gulis, aut admixta pulenta, uel compositum ex multis eius uirtutis medicamen-
fronti apponendum, ut est diatheon: Si uero uehementior fuerit dolor, erit lo-
candus agrotans loco amplo, atq; calido mediocriter, & neq; plurimum lucido,
ne nimius splendor officiat: Apponenda etiam lanæ lenes, ac tenues, & limpide
ijdem partibus, cum iugī fomento ex oleo dulci atq; calido. Ac si coegerit dolor
pygmata erunt uicissim lanæ æque mollia apponenda, ex oleo calido expressa tē-
poribus sub buccarū musculis immota. Tunc etiā uesicæ semiplenæ ex oleo ca-
lido, uel facelli ex pollinibus calidis cōfecti, manū etiam calida, atq; digitis mol-
li tactu loca dolentia contingenda, cum omni silentio ac requie agrotantis. Si
autem dolor ad dentes tetenderit, mulsum calidum uel oleum damus, quod in
ore sine ullo motu contineat: nisi quis hoc horrescens in nauseam fuerit prouo-
catus. At si uehementius dolor conualuerit, & maiora exegerit, diu etiam per-
mittentibus uiribus in ipsa diatrio, uel ante ipsam sanguis erit detrahendus,
phlebotomia scilicet: sed totum caput dolentibus, ex eo brachio quod facilius
fuerit detractio facienda. Ac si altera pars capitis doluerit, ex eius contraria de-
tractionem faciemus, quo longius adiutorij commotio à parte patienti remota
uideatur. Tunc os colluere permitimus, & aquæ calidæ potum damus. In ipsa
uero diatrio unctionem adhibemus ex oleo dulci atq; calido. Tunc faciemus
foueri faciem ex aqua scilicet calida. Dehinc potum atq; cibum damus, ut est pa-
nis aquæ calidæ elutione purgatus, quo difficultate deposita politus fiat. Vel cer-
te aliqua similiter fiant, aut cum mulla mediocriter cocta, aut ex panis pulicula
confecta, quam torineton Græci uocant, cum paruissimo anetho, aqua, sale, &
melle: item oia sorbilia: Quæ quidem cibatio erit alternis diebus adhibenda do-
nec dolores declinent. At si passio durauerit, erit tendendus ager usq; ad cutem.
Hinc etiam patientes partes leuantur, cum ex alto reflatio quadam uiarum nu-
ditate permittitur, & localibus interea adiutorijs præparantur. Tunc nouacula
radendum caput, atq; cataplasmatibus, & leui cucurbita in accessione, sine scar-
ificatione autem & dimissione releuandum, ex illis scilicet partibus quæ plus
patiuntur, uel fortiore dolore uexantur. Atq; ita sanguifugæ apponenda, quas
hirudines appellamus, & magis si locorum inæqualitas cucurbitæ non fuerit ca-
pax, quo inharere minime possit. Tunc uaporationes spongiarum ex aqua ca-
lida expressarum adhibenda, uel calida aut oleo, aut decoctione hybisci, quam
altea uocant. Ac si uenter non fecerit officium plurimis diebus, tunc calidæ, &

A 2 oleo

Cataplasma
fomentoDiurnas dixit
pro cōtinuas.
Τυπικοί.
Περιοδικοί.
Ημιτρίταινοι.

Diatetis pm

Batos

Rubi

Helices

Anulorum in-
tesVesicæ sem-
plenaDiatheo m
dicamētūVesicæ sem-
plena
Sacelli

Torineton

Cataplasma
tib)Cucurbita
leui

Hibiscus

Altea

Vaporationes
spongiarū ex
aqua calida
expressarū

C oleo rutæ admixto melle erit iniiciendus agrotans: sic enim & intestinorū fortis fiet, & stercoreum detractio caput releuatur: quorum motū, ac expirationis ascensu amplius grauabatur. Quapropter etiam pridem, si officium uenter non agnouerat, oportuit adhibere clysterem, priusquam cucurbitæ usus accesserit: dehinc cataplasmatum genus nunc laxatiuū conuenit, ut est ex lini & fœnigræci seminibus, atq; polline ex aqua & oleo admixto melle concocto, uel ex panico diligenter emollito. Declinatē passione, cerotarijs atq; malagmatis simplicibus utendum, ut est diachylon. Tunc cibus uariis dandus, prædictæ simplicitati uicinus, ut est cerebrum porcinum, uel hœdinum, piscis teneri, turdi, columbarum pulli, uel domesticarum gallinarum: olera quoq; cucurbitæ, malux, betæ, nunc ex aqua cum oleo atq; garo curata, nunc concisa atque trita, & interius condita: magis enim ex hijs facilis uenter efficitur. Quod sæpe etiam sanatis tempore omnibus profuit, quibus unius diei uentris dilatio caput impleuit. Ante cibum præterea erit adhibenda gestatio, portatoria scilicet sella, sine uehementi motu, quo partes uehementer patientes releuētur. Tunc etiam deambulatione utendum, & post perunctionem capiti adhibendus fots, cum toto corpore supradicto motu laxatū spiramentis facilibus agitatū sit: Etenim densa laxantur, & retenta tenuantur. Dehinc cum declinatio firmioresse cœperit lauacrū adhibendum. Tunc in alia diatrīto quiddam uini aquati offerendū. Ita cum capitis pausauerit dolor, longo tempore horæ solitarum accessionum erunt euitandæ, atque ē memoria eijciendæ: quibusdam etiam temporibus in requie seruamus agrotos. Declinandum etiam omne quod potest accessionē in commemorationem reducere, ut est adustio, indigestio, uenus, meratus potus, uel plurima

D maſticatio durioris cibi, aut curioſe conditi, necnon etiam uapores uehemētes atque ignea lauacra, exclamatio uehemens, iracundia, uel uenter nimis adſtrictus, & magis poſt cibum, aut ſpiritus retētio, & eius ad ilia deſcenſus: ſic enim oppreſſio quædam omne caput extendit, dein tardante paſſione, & nunc ſuperpoſitionibus exaſperata, nunc lenimentis leuigata. Oportet igitur ſuperpoſitione temporis animaduerſionem habere, hijs deniq; quæ ſupra ſcripſimus uti: Etenim quæ mitigant celeres uel acutas paſſiones, ea tardarum ſuperpoſitioni non conueniunt. In lenimento uero paulo audacius reſumendi ſunt agrotantes, & non, ut nuper, timoris adiuncta cautione tempore quo ſuperpoſitionis aſperitas declinabat. Adhibenda igitur ueſtatio pro uiribus agrotatis, fertorio uel ſella procurata: ac ſi purius occurrerit lenimētum, & neq; ager fuerit uiribus præuexatus, tunc hominum manibus, aut animalium actu uehiculum adhibemus, æquali uidelicet motu, ſed perfectio atque æquabili, lucido & mediocriter calido loco: Ac ſi tēperata, & ſine flatu aëris fuerit qualitas, tunc etiā ſub cœlo erit adhibenda geſtatio. Sed neceſſariō longitudo loci curanda, ne frequenti reuerſione uehiculi circulaſtus grefſus uertiginem ingerat agrotanti. Tunc etiam deambulatione adhibenda, ſed primo tarda, dehinc medio tempore fortior, atq; paulo erectior extenſis cruribus. Hijs uero quibus caput fuerit plurimum releuatum, lectio quando etiam lectio ante deambulationem erit adhibenda, ſi ſtudioſi fuerint agrotantes, ſed leui exercenda uoce, tunc exercitium atq; unctio, quæ æqualiter corpus moueant atq; curent, ut ueſtitos faciamus currere: nudos uero cum defricatione perungi. Tunc manus ſuo motu exereſcere, uel certe luſtationem iugem facere, adhibito doctore, cuius præceptis pareat: Adhibitis ſanē hijs rebus quæ implere atque commouere caput ualent, ut ſunt ea quæ cum obiectione plurima corporis fieri iubentur: necnon etiam circulaſtus ductus, atq; retrogreſſus cum ſalutibus,

A tibus. Tunc ora lauanda, atque articuli fouendi, uel lauacrum per interualla dierum adhibendum. Deposita autem corporis turbatione erit aqua præpotandus agrotus. Tunc cibum ſumere ſucci facilioris, id eſt, mediæ materiæ, quam meſen hylen uocant Græci. Dandum etiam uinum tenue paruum. Sed eo tempore quo cibamus adhibenda quoque animi laxatio, quam diachyſin uocant: Quæ fiet aut ludicris rebus, aut ioculari facetiæ, quæ ſingula artis moderatione adhibita, cyclorum ductu augeri atque minui debent: prædatio initio, cui perfectio conſummata reſpondeat. Eſt autem reſumptiui cycli ordinatio formanda hoc modo: Prima die paruo cibo atque aqua nutritus agrotans, uel ſi ferre ualuerit, ab omni nutrimento abſtentus, alia die leui motu erit exercendus, atque oleo perungendus: tunc & cibo nutriendus, id eſt, totam accipiat partem ſolitæ quantitatis, quam facile percipere atque digerere ſolebat. Sed panem dabimus limpidum, fermentatum: pulmentum autem oua, uel holerum betas, aut cucurbitas, uel maluas aut lapathos, aut bulbos, uel piſces teneros, ut ſunt ſcari: & auiculas, ut ſunt turdi, aſelli, iulidæ, ficedulæ: uel cerebrum porcinum aut hœdinum. In hac perfeuerantes qualitate atque quantitate duobus uel tribus diebus, iuxta uirum poſſibilitatem, quo neque parua dando debilitentur, neque adiectionibus perturbati opprimantur. Tunc detractæ partis partem tertiam adijcientes, pulmentum damus turdorum, ficedularum, aut ex pullis columbarum uel gallinarum. Tunc rurſum poſt tres uel quatuor dies aliam tertiam partem panis adijciemus, & agreſtia dabimus pulmenta, ut leporis, aut capræ: Atque ita æquali numero dierum peracto, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinum tenerum ex aqua, uel non curioſe conditum ex anetho & ſale. Præterea ſimili modo erit etiam uini faciendæ partiſio, atque per ſingulas pulmentorum mutationes adiectione: ac ſi plus agrotans bibere quàm damus uoluerit, aquam ſumat. Simili modo etiam geſtatio, atque exercitium, ſiue motus erit augendus aut minuendus, ad comparationem quantitatis ciborum. Perfecto reſumptiuo cyclo erit metaſyncriticus adhibendus, primo ex parte, dehinc perfectus. Eſt enim paſſio facilis in motu, & natura caput iniurijs aptiſſimum: ſiquidem non facile rerum repentinas perferat mutationes. Prima igitur die erit cibo abſtinendus agrotans, tunc alia die parua adhibita geſtatione, atque unctio corporis, uel ſi paſſio permiferit, lauacro. Rurſum panis dabimus partem ſolitæ quantitatis, quam ante initium curæ facile accipere atque perferre ſolebat. Pulmentum dabimus ſaluſum, aſſum, uel coctum, dabimus etiam cappares ſinapi madidatas, atque oliuas ex uiridi nouitate meſſas, quas colimbadas uocant, præcauentes ea quæ facile caput implent atque grauant, ut eſt porrum, allium, cepe. Potum dabimus uinum, & ſi perferre uoluerit ager, in iſdem duobus uel tribus perfeuerabimus diebus: ſi minus, ſecunda die ſaſamentis admiſcemus cerebrum uel piſcem. Tunc ſequenti die panis detracti partem tertiam addemus, pulmentum damus, holus, cerebrum, piſcem tenerum, hoc tribus uel quatuor ſeruantes diebus. Tunc rurſum aliam tertiam partem panis addentes, tranſimus ex mediæ qualitatis materia ad uolantum qualitatem, atque in eadem ſimili dierum numero perfeuerantes, ultimam partem panis addemus: pulmentum dabimus porcinae carnis. Sed ſi multas mutationes facere uoluerimus, in quatuor partes medietatem panis diuidimus, ut ſingulas ſingulis mutationum pulmentis adijciamus: hoc eſt, unā mediæ qualitatis materiæ applicantes, aliam uolantum, aliam agreſtium, aliam

A 3 porcinae

Μίση δὲ λαν-
θυμὸν δὲ λαν-
θυσ-
Prædationem
cibi abſtracti-
onem uocat.

Cycli reſim-
ptiui ordi-
natio

Scari
Turdi
Aſelli
Iulidæ
Ficedulæ

Εὐλαὸς μετα-
κρίτης.

Capit natur-
iniurijs ap-
tiſſimu

Colimbades.

C porcinæ carnis. Sed ne quid odiosum est quantitate multorum dierum fiat ægro-
 tanti, hoc est, pulmentorum similis oblatio, erit in cōmuni qualitate specierū di-
 uersitas uarianda, ut quibus diebus salsum damus, Græci drimyphagian appel-
 lant, eiusdem speciē uariemus. Nunc exēpli causa dantes pisce, nunc tardam,
 nunc cordulam: Atq; ita in usum mediæ materiæ, quā mesen hylen appellant,
 nunc turdos, nunc ficedulas, siue quas miliacas uocant, nunc columbarum pul-
 los ac gallinarum. Hoc deniq; etiam in alijs qualitatibus pulmentorum, siue ma-
 teriarum erit seruandum, ut eiusdem uirtutis pulmenta specierum mutatione ua-
 rientur: Erit præterea pomorum quiddam adiungendum, quod inflare non
 ualeat. Sed tempore quo porcina utemur erunt etiam olera offerenda: solum
 seruandum, ne modum quantitatis excedamus, siue qualitatem rerum datarū:
 * Anteriorum Augetur enim oblatio non solum si plurima fuerint et diuersarum specierū, sed
 etiam si plus nutrire ualuerint. In omni igitur mutatione, hoc est trāsitu ex qua-
 litate ad quantitatem, primadie oportet curandum aqua uiuere, adhibita perun-
 ctione. In alijs uero diebus etiam uinum accipere, & lauacro corpus recurrere:
 Sed nō omnibus necessariō diebus: siquidem facile caput iugi lauatione ad pas-
 sionis uestigia reuocetur. Similiter autem oportet etiam motus corporis augeri
 atq; minui. Tunc isto cyclo perfecto erit alius adhibendus solo ex uomitu, de-
 tracta drimyphagia: In quo oportet prima die paruo cibo, & aquæ potu ægrotan-
 tem reservare: Tunc alia die leui deambulatione motum uomitū exagitari, ex ra-
 dicibus raphani, uel hijs similibus speciebus, si loci aut tēporis causa defecerit co-
 pia. Oportet igitur radicis cortices in frusta minui paruissima et ad libræ pondus,
 quod excedere fas non est. Tunc infuso mulso, & aceto confecto simplici, uel
 scillino hauriendum, atque medendo dare ægrotanti. Sed paulo prius quā
 cibum libero tempore accipere solet, et ut neque supinus adhuc stomachus,
 hoc est, cibi adpetitu non admonitus, sine ulla commotione reuomat: ne-
 que rursus appetentia soliti temporis excitus digestionem incitet accepta. Tunc
 tenuiter masticans iugiter ex illo mulso ex aceto confecto sorbens transuoret,
 atque cum omnem modum sumpserit leui deambulans motu requiescat, do-
 nec ructante stomacho est retento spiritu mordicatione quadam, siue feruo-
 ris sensu sentiat altiora pulsari. Quod quidem interposita hora occurrere pro-
 bamus. Tunc aquæ tepidæ sumens cyathos duos, ne plurimo potu acrimoni-
 am radicis obtundat, immixtis digitis uomitum prouocet, atque cum omnia
 reddiderit accepta, aquā superbibat plurimam, ut & stomachum lauet, & reli-
 quias feruoris extinguat: atque ita prouocato uomitu reiecto potu rursus bi-
 bat. Hoc cum tertio aut quarto fecerit, & potum liquore limpidio reddiderit, ca-
 piti leuis fatus est adhibendus, atq; ora aqua calida fouenda. Tunc leui deam-
 bulatione mouendus est ob tranquillitatem capitis faciendam, nisi sit soluen-
 di torporis ex nocumento uomitus illati causa perungendus: hoc est, ex supe-
 rioribus ad inferiora membratim deductis manibus defricandus: Sic enim
 capitis densitas quæ uidebatur illata soluetur, cum inspiratio facilis totum per
 corpus fuerit effecta. Tunc epotis duobus cyathis aquæ calidæ lecto recol-
 locandus, & ab omni cibo uel potu abstinendus summa cum requie animi
 atque corporis. Dehinc laxata capitis strictura solo dimittendus: quoniam
 * prius quā densitas ex adiutorij commotione illata soluta est, in somnum
 facile deueniunt, non solum suæ causa capitis grauationem seruauerunt, sed
 etiam maiorem fecerunt, cum nullo spacio interiecto somnum adiutorio iun-
 gentes

Sarda
Cordula
Miliacæ

Scyllini
aceti

Mordicatione

A gentes densitatem corporis iunxerunt. Est igitur, ut dicimus, cibo abstinē-
 dus, ne sumpta corrumpat ex corporis remanente torpore postagitationem uo-
 mitus atque feruorem: quippe cum sæpe manentibus in stomacho squamulis
 uel folliculis radicum, requie superaddita, atq; cibo nouo commixto, eius ne-
 cessariō faciant corruptionem: ex qua consequenter caput impletum, etiam si
 sua passione præuexatum non fuerit, necessariō constrictum grauescit, cum ex
 illa putredine corruptionis exhalationes ascensu quodam caput obsidunt. Sicut
 enim Themison ait, est natura caput carnibus pauperū & neruofum, & duris cu-
 tibus & capillis obtectum, & spiramentis difficilibus natura: tum sensibus quoq;
 uniuersis formatum, insidens corporibus, atq; accipiens eorum cunctas exha-
 lationes, cum spiritus naturaliter superna petens ex inferioribus trahit corpora ca-
 per arteriam atq; stomachum, quæ sunt corporis ueluti maiora fumaria. De-
 hinc alia die lauacro utemur, atq; pulmento mediæ qualitatis: Tunc post duos
 uel tres dies cæteras cycli partes adhibemus. Ac si radices loci aut temporis cau-
 sa defuerint, adfectandus ordine supradicto uomitus ex granis sinapis madida-
 ti, uel ex liquido sinapi potu, aut mulso ex aceto & pipere confecto, uel calda-
 momo, aut erucæ semine, aut decoctione thymi, uel origani, aut hyssopi, aut
 fassamenti, & multis ossibus, cum aceto, uel mulso ex aceto. Tunc profectu
 cedente, atque limpidio lenimento perspecto, præsumpto etiam ægrotanti in-
 grauescentē perferre nunc uomitum, nunc drimyphagian, audemus integrum
 atque perfectum cyclum metasyncriticum adhibere, ut initium à uomitu su-
 mentes, drimyphagian iungamus, ac deinde per cæteras cycli materias de-
 curramus. Ordinantes præterea etiam localia adiutoria, quorum prima sunt
 adhibenda leuiora, & quæ longe remotis partibus admota transmissa patienti-
 bus ingerant curationem, tunc etiam uehementiora. Erit igitur radendum ca-
 put, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam, donec cutis rubore ad-
 ficiatur: Ac deinde in balneo nitri puluere aspergi, & confricari paulo ante-
 quam in solum descendat ægrotans. Tunc etiam paroptesis adhibenda erit ex
 carbonibus æquali uapore medentibus. Alia etiam die cucurbitæ infingendæ
 plurimæ cum flamma, & primo dorso atq; ceruici, uel cæteris neruis, quos tenon-
 tas appellant: tunc capiti. Quæ quidem capiti erunt magno raptu detrahendæ:
 Dehinc dropax adhibendus, primo cruribus, tunc thoraci, & dorso, ex primo
 ceruicis sphondylo usque ad clunes, uel earum ultimum sphondylum: Plu-
 rimæ etenim nerui inferiora quæque communi natura complexi iisdem paria
 faciunt superiora. Tunc partium propungentibus pilis capitis, atque bucca-
 rum, uel temporum musculis, quos siagonas appellant, collo uel mento cum
 subiectis gutturis, quæ ante rumam uocant, dropacem apponemus. Sed ne
 cæteri corporis partes nudæ interea perfrigescant, erunt à duobus ministris me-
 diocriter unctione fricandæ, atque ita cum dropacem detraxerimus, totum
 perungi corpus oportebit. Ipso quoque capite manu leuiter pertractato, &
 lauacro dabimus ægrotantem. Hijs itaque adiutorijs relaxatis, atque lente-
 scentibus capitis partibus, uocis quoque exercitium adhibemus, quod Græ-
 ci anaphonesin uocant. Tunc frequentius sinapismum, ac deinde ptarmi-
 cum utile est. Plurimum denique prodest post deambulationem sinapi ad-
 hibitum in gargarismum, madidatum prius quā lauacro æger utatur, uel
 aridum, ac masticatum, ac deinde aqua calida sumpta, & in ore paulisper
 retenta, uel piper cum melle. Non quidem hæc humoris, siue phlegmatis de-
 trahendi

Pauperum di-
xit pro carens

Themiso

Arteria & sto-
machus corpo-
ris fumaria

Cyclus meta-
syncriticus

Cucurbitæ
cū flamma
infingendæ

Cucurbitæ
magno rap-
tu detrahendæ

Ante rumam

Αναφώνησις.
Συναπομνή-
στιασμα.
Γαργαρισμός.

C trahendi causa methodus ordinauit, sed ut etiam oris interiora adiutoriorum agitatione capiti beneficium tradant: quippe cum dolor saepe ipsas quoque partes afficit. Ista igitur regula consequenter etiam in betæ nigra, uel cyclaminis herbæ succo in cochlearis quantitate reclinato capite ægrotantis pollicis sinistræ manus impressione inflatis narium cauernis infuso uti possumus: Etenim fit mucilenta humoris excussio, qua ægrotans releuetur, non ob detractionem, ut supra diximus, materiæ, sed quod adiuncta agitationis utilitas capiti beneficium tradat. Est etiam ex localibus adiutoriis usura corporum, ut sunt ea quæ conficiuntur ex euphorbio, uel adarce, opobalsamo, aphronitro, murra, uel alijs similibus uirtute rebus. Vtendum etiam malagmatibus, quæ ualeant ex alto causas inductione propria detergere, quæ Græci Minythica uocauerunt. Meminerimus tamen non prius esse ab adiutorio locali ad aliud transeundum, prius quam turbatio corporis fuerit delinita, atque patientes partes aliam recte poscere cōmotionem adiutoriorū fuerint uisæ. Quapropter si plurimum uexata corpora uiderimus, sufficere intelligimus uno in cyclo unum locale adiutorium. In hijs uero quæ minus uexata noscuntur, uel uiribus depurgata etiam secundo uti licet. Singula igitur adiutoria adhibenda esse meminerimus sequenti die, quàm mutatio facta fuerit materiarum, hoc est, qualitatis pulmentorum in aliam transitus qualitatem, ut ex antecedenti abstinentia ductile atq; aptum corpus adiutoriis fiat. Specialiter autem erit dropax adhibendus tempore quo mediæ qualitatis utimur materia. Paroptesis uero & sinapismus, & ptarmicum, quod sternutamentum dicere poterimus, tempore quo uolantum utimur pulmentis: Etenim neque adhuc corpus post usum fassamenti debile, neque uersum plurimum nutritibili qualitate uidetur esse confertum. Cauenda etenim uehementer est capitis commotio, quæ saepe corporis plenitudine fit. Quippe cum sanos homines plerunque uinolentia, uel indigestione confusos, capitis motu uexatos in catarrum, atque coryzam uenire uideamus. Solo igitur tempore, quo drimyphagia utemur, omne erit locale adiutorium prohibendum. Vel si quisquam omni ex parte fuerit uiribus plenus leue quiddam addiderit: Sufficiens quippe cum drimyphagiæ uehementia atque re corporatio altiorum eo tempore totum penè habitum mutare uideatur, & sit timoris ita corpus adiutoriis exercere, ut eodem tempore superficies cum altioribus agitur. Vtendum etiam fomentis siue uehementioribus illisionibus aquarum, quas Græci cataclysmos appellant: Et primo calidarum, deinde frigidarum. Ordinandæ etiam mutationes earum ad usus naturalium aquarum, scilicet earum quæ non odore percutiant. Natationes uero sub diuo fieri reprobamus: Cæteris enim corporis partibus aqua complexis solum supernatās remanet caput, quod necessariò perfrigescent inæqualitatem corporis facit. Ac si minus cedere passionem uiderimus, post frequentiam eiusdem, iterataq; curatione & fortificato corpore ægrotantis querimonia permanferit, hellebori usus adhibendus: sed primo ex eius infertatione radicibus penetratis, uel mulso ex aceto confecto infusis. Dehinc etiam coquis utendum est, atque diuersis ciborum pulmentis, quod quidem latius tertio Responsionum libro iam dudum docuimus: Vehementi enim motu corpus apertum despuat, ut ita dixerim, passionis carnem, qua depulsa naturalis atq; noua succedit. Dehinc si etiam hijs gestis passio permanens erit, secundo uel tertio utendū helleboro, sed præsumptis uiribus ex corporis refectione. Tunc etiā naturalibus aquis utendū, uel siccis uaporatio

Malagmata
minythica

ἐκλάγμματα
μινυθικά

Paroptesis

κατάκλυσε.
κορύζα.

κατακλυσμοί.

Libri respon=
sionum Celij.

A nibus, & longa per maria nauigatione: Etenim fluminales uel portuosæ, atque stagni nauigationes incongruæ iudicantur, humectantes caput in frigidant exhalatione terrena: maritimæ uero latenter atque sensim corpus aperiunt, & falsæ proprietatis causa corpus adurunt, atque eius habitum quadam mutatione reficiunt: Affectandus etiam in aëres teneros atque aquilonios transitus, uel contrarios hijs qui passionem asperare ualent. Adhibenda præterea animi laxatio, & magis post cibum: Omnis enim mentis intentio caput implet. Hæc est secundum Methodicos ordinata curatio. Plurimi autem diuersarum sectarum principes fomenta probauerunt ex oleo rosaceo, atque aceto, & ruta, & herpyllo, peucedano, castoreo, sylphio, atq; semine herbæ quam agnon appellant, samluco, hederarum coma: ex quibus in accessione caput impletū augmentis asperrimis agitata atq; grauata totius passionis duplicat modum: Est enim supradictarū materiarū percussibilis usus, & eo adhibitus tempore, quo mitigatio conuenire perpicitur. Vtuntur etiam purgatiuis medicaminibus, quæ catartica uocauerunt, hoc est, uentrem deducuntibus, ex quibus stomachus inficitur, & omnis neruositas uitatur. Item arteriotomiam probant, & uisuram ex cauterijs ferratis, duorum digitorum spatium super ipsas uenulas effectam. Tunc longo tempore uulnerationis seruata ferri materia purulenta, ex alto atque superficie passionem releuare promittunt: quod nos in accessione noxium atque exitiale iudicamus ob uehementiam motus. In lenimento uero inutile atq; adiutoriorū melior contrarium, siquidem prohibeat eorum beneficia penetrare: Non enim fricationes uel cucurbitæ, uel dropaces, aut sinapismi, aut ptarmica, aut cataclysmi, quos nos aquarum illisiones appellamus, uulneratis locis adhiberi aut perferri aptissime possunt. Vtuntur etiam frigido lauacro, quod Græci psychrolusian appellant, quod necessariò neruos indurat, ac congelare consueuit ob densatione cutis ac totius corporis. Vtuntur etiam locali uenarū diuisione, ex qua patientes partes implentur. Dant quoque mastichen masticandam, ex quo in passione constituta densatus cōstrictiue uirtutis cassatur*. Itē Themison primo libro rardarum passionum, quas chronias uocant, phlebotomat atque cōstrictiuis fomentis utitur ad laxamentum phlebotomiæ, frustratus errore sequenti ex fomentis incongruis. Item imminente augmento duas præcauens horas unctiōnes adhibet acerrimas, & durissimam fricationem atque cōstrictionem articularum, tunc sinapismum adhibet ultimis membrorum partibus, siue summitatibus articularum, ob auertendam materiam. Plurimas etiam fronti sanguisugas apponit, atque humeris & temporibus capitis, quod est contra sectæ rigorem. Affectandam igitur corporis laxationem, non auersionem materiæ eius dicimus: quippe cum non concurrat, neque conueniat quod faciendum putat, ut eodem tempore articularum cōstrictione, & sanguisugarum appositione utamur præseruatīs horis duabus, antequam passionis implicent augmenta, cum illo tempore sit requies adhibenda, & saepe contingat, ut præueniens corpori occupato querela accessionem denuntians, ipsum quoq; tempus quod elegisse uidetur, turbare noscatur: sitq; nocens appositio sanguisugarum, ex quibus perfricatio atque commotio, uel ex earum morsibus amentia, aut si aliquod sanguinem detrahunt grauis ægros uexatio consequitur. Probat etiam apponenda malagmata dolori contraria quæ anodyna uocantur, uel castoreum, aut rutam, aut sphondyliion herbā, cum cerotario ex oleo rosaceo atq; pice liquida cōfecto. Ex hisdem iugiter iubet odorem capere ægrotantem omnifariam caput implens: atque ita si dolores, inquit, mitigati non fuerint, ex calidis rebus

Maritima nauigatio.

Asperare

ἀγνων

καταρτικά.

† ferratis
ἀρτηριότομία.
καυτηρία.

Catartica
deductoria
ἀπὸ τοῦ κεφαλῆς

Themison.

ἐκλάγμματα ἀνὸς

Malagmata
Sphondyliion
herba

Empiricorum
consilia

Scorotica hoc est
quæ cutē exten-
dere uel corru-
pe ualeant

Recorporatione

Vehementescit

10 CAELII AVRELIANI SICCENSIS
frigida spongia apponenda, ad empiricorum consilia deuolutus, qui ex contrariis
ad contraria transeundum causis resistentibus probauerunt. Vtut etiam scaro-
ticis, hoc est, quæ cutem extendere uel corrumpere ualeant, & cessante accessi-
one imperat fricationē adhiberi atq; fomenta, quorū item usus non declinantis
est accessionis, sed in toto recedentis. Deniq; peccatis indulgendū methodicorū
princeps Soranus dignissime iudicauit: Adhuc enim, inquit Themison, Ascle-
piadis erroribus & rudimento temporis methodici fallbantur.

Soranus

DE SCOTOMATICIS. CAP: II.

Scotomatica passio ab accidenti nomen sumpsit, quod repenti-
nas oculis ingerat tenebras. Afficit frequenter uacuos homines,
hoc est, sine aliquo exercitio uitā ducētes, & uiolentos, uel cō-
suetos uentrem purgare medicaminibus potis, & ab eorū usu
repente desistentes. Ite hæmorrhoidis longo tempore affectos,
& post earum amputationē nulla recorporatione curatos. Ve-
hementescit autem hæc passio hyeme, uel uerni temporis initio: præterea sæpe su-
turam denuntiat epilepsiam. Veteres deniq; paruā epilepsiam uocauerūt: Nam
in passione constitutos repentina uisus tenebratio atq; nebula cum capitis uerti-
gine consequitur, ut omnia secum moueri existiment. Item ante oculos quos-
dam sentiunt marmorum maculis similes tractus, quos marmatygas Græci uo-
cauerunt, cum tamen conuersis oculis omni ex parte non deferant uisum. Item
capitis atq; oculorū grauatio, & sedere uolentibus timor: siquidem secū omnia
putent impelli, uel cadere: aurium tinnitus, superiorum corporis sudor, aut re-
pentinus casus cum celerima surrectione. Asperatur præterea passio si ex alto
aspexerint ægrotantes uel meatum fluminis, aut rotæ uertiginē, siue ignis. Item
si proni quicquam gesserint, uel maiorem uocem auribus acceperint. Discerni-
tur ab epilepsia hæc passio, siquidem neq; sensibus priuat ægrotantes, neq; spasi-
mo, id est diuerso raptu afficit. Item à capitis passione, quam cephalæan uo-
cant discernitur, quod dolorem non faciat. Separare autem ab ista passione uer-
tiginem, siue obscuritatem necessarium non est: Si quidem ex hijs ueluti parti-
bus scotomatica passio cōfecta esse uideatur. Est deniq; istius passionis affectio
saluti innoxia, hoc est, sine ullo periculo, nisi quis maretenus, aut ex alto cadēs,
ratione casus potius quàm passionis uiolentia perire uideatur. Curationem ue-
ro eandem adhiberi cōuenit, quæ nuper passioni capitis est ordinata, non solum
generali, sed etiam speciali ratione.

DE INCUBONE. CAP: III.

Incubus.

Incubonem aliqui ab hominis forma uel similitudine nomen
ducere dixerunt, aliqui à phantasia qua patientes afficiuntur: si-
quidem ueluti ascendere atq; insidere suo pectori sentiant quic-
quā. Themison uero 11 epistolarū libro pnygalionā uocauit,
siquidem præfocet ægrotantes. Item quidam ueteres ephialten
uocauerunt, alij epibolen, quod utilis patientibus perhibeatur:
afficit crapula uel indigestione iugiter uexatos. Accidēs igitur semel ita ut nullam
uigilantibus querelam aut displicentē sanitatem faciat, sed solius somni turba-
tio noscatur, minime passio dici potest, sicut neq; semel effectus per somnū semi-
nis lapsus, quē Græci onirogonon appellāt, passio nuncupat, nisi iugiter, atq; cū
corporis incommoditate fuerit effectus. Est autem supradicta passio epilepsia ten-
tatio: Nam quod neq; deus, neq; semideus, neq; Cupido sit, libris causarū quos
atiologu-

Themisonis
epistolæ

Incubo
Pnygalio
Ephialte
Epiboles

CHRONION LIBER I.

A tiologumenos Soranus appellauit, plenissime explicauit ista igitur passio
possessos sequitur corporis tardissimus motus atq; torpor, & magis per somnū
grauedo atque pressura, & ueluti præfocatio qua sibi quenquam irruisse repen-
te existiment, qui sensibus oppressis corpus exanimet, neq; clamare permittat.
Quo fit ut sæpe erumpentes non articulata, sed confusa uoce exclament. Qui-
dam deniq; ita inanibus adficiuntur uisis, ut & se uidere credant irruentem sibi,
& usum turpissimæ libidinis persuadentem: cuius si digitos apprehendere nixi
fuerint fugatum existiment. Tunc cum somno surrexerint, faciem atq; transfo-
rationis partes uiidas & humectas sentiunt, attestante grauedine ceruicis, cum
tussicula leui molli stimulatione commota. Plurimū autem possessis accidit pal-
lor, & corporis tenuitas, quippe cum somnum timendo non capiant. Apparet
igitur stricturæ passio ex + grauedine, tarda autē ex temporis tractu, & non sem-
per sine periculo salutis: Cum enim uehemēter impresserit præfocatio quosdam
interficat. Memorat deniq; Silimachus Hippocratis sectator, contagione qua-
dam plurimos ex ista passione ueluti lue apud urbem Romam cōfectos. Qua-
propter curandos oportet iacere loco lucido atq; mediocriter calido, adhibita re-
quie animi, & corporis abstinētia, usq; ad tertium diem, quem Græci diatriton
uocauerunt. Tunc colla tegēda atq; caput, & stomacho lanis limpidis ex oleo
calido præcincto, adhibenda etiam oris collutio ex potu aquæ calidæ. Ac si plu-
rima stomachi, uel capitis, uel colli fuerit querela, adhibenda phlebotomia, &
post detractionem perunctio ex oleo calido. Tunc ora fouenda, cibus dandus
simplex, succi facilioris, paruus, forbilis: & si passio perseuerauerit cataplasmata
adhibēda: cucurbita quoq; nunc simplex, nunc adiūcta scarificatione ex utraq;
parte gutturis, quam Græci anthereonā uocant, nos rumam. Tunc uaporatio,
ne utendum, & alternis diebus cibus dandus. Illa uero adiutoria quæ adhiben-
da diurnis erunt diebus, adhibēda, sed longe remotius à nocturno tēpore. Tunc
etiam gestatio atq; uariis cibus, & lauacrum, & aquatum uinum. Illis uero par-
tibus quas curamus erunt primo cerotaria apponenda: tunc malagmata, ut dia-
chilon, aut diamelilotum, aut diasamfucum. Fricatio etiam capitis, & densi pe-
ctinis capillorum decursio, suspensiones etiam siue metus imminentiū somnio-
rum auertendi procul fabularum lenitate robore adiecto. Pleriq; enim sibi sin-
gentes uel formantes futura, uoluntarios penē causarum motus efficiunt: ac si
passio tardauerit leuioribus admonita monitis, conuenit etiam radicum uomi-
tus atq; drimyphagia: capitis quoq; detonsio, ac corporis usus acriorum. Item
dropax, sic enim aut ex supradictis adiutoriis ægritudo soluetur, aut si peioraue-
rit epilepsia necessariū sequetur.

DE EPILEPSIA. CAP: IIII.

Epilepsia uocabulum sumpsit, quod sensum atq; mentē pariter
apprehendat. Appellatur etiā puerilis passio, siquidem in ipsis
abūdet ætatibus: & sacra, siue quod diuinitus putetur immissa,
siue quod sacram contamine animam, siue quod in capite fiat,
quod multorū philosophorū iudicio sacrum atq; templū est par-
tis animæ in corpore natæ: siue ob magnitudinē passionis: maio-
ra enim uulgi sacra uocauit: sacrum dictū mare, sacra domus, uelut tragicus po-
eta sacra noctē, hoc est magnā: Fit plerūq; uel nascitur ex uiolentia, aut indige-
stione, aut cōtusione: uel ut Asclepiades, percussu atq; diuisura membrorū quæ
cerebrū tegūt, aut nimio timore. Sed eius passionis species duæ esse probant: una
quæ

libri Sorani.

Aetia Calli-
machi

aliis: ex
grauedine
tarda, aut

Silimachus?

Diatriton. 1
tertium diem

Ruma
Anthereon

Cucurbita
simplex

Cucurbita
addita si
refractoria

Malagma

Peroratio

Epilepsia

Puerilis pa-
Sacer mor

Sacra magna
dicta sunt.

Asclepiades

*Apoplexia & epilepsia
mixtio facit
tertiam speciem
potest*

Veretrix tentigo

quæ somno similis altissimo uideatur: alia diuerso raptu corpus afficiat. Quarum prima grauior iudicatur, siquidem sit similis apoplexiæ: quarum quidem commixtio tertiam facere speciem potest. Plerique enim raptu atque contractu corporis adfecti uel adprehensi secundo in altissimum soporem deueniunt. Sed horum differentia generaliter inutilis curationi inuenitur. Pronos autem seu decliues, aut uenturos in ipsam passionem sequuntur communia accidentia etiam cæterarum passionum quæ ex membrana cerebri oriuntur, ut grauedo atque uertigo capitis, & interior sonitus, consensus etiam occipitij, oculorum intentio, aurium tinnitus, aut difficilis auditus, & cum uertigine uisus obtusio, uel quædam præ oculis quasi propendentia, macularum marmoris similia, quæ Græci amarygmata, siue marmygas uocant, uel araneorum calibus, aut nubibus tenuissimis similia, aut paruulis uolantum animalibus, ut sunt culices. Item uelut scintillarum micas, aut circulos igneos circumferri præ oculis sentiunt agrotantes: Linguam quoque inflexibilem cum saltu musculorum, & dolorem à tergo inter scapulas. Sequitur etiam gutturis durities, atque præcordiorum iugis inflatio cum oscitatione, stertutamento, & saluarum fluore, & cibi fastidio, aut immodico appetitu, uigiliæ iuges, aut plurimus & inanis somnus, insomnia turbata, & ciborum difficilis ingestio, uel nulla, & manifesta causa ueretrix tentigo, & frequens Veneris delectatio. Aliquando etiam per somnum seminis lapsus, quem Græci onirogonon uocauerunt: mens suspensa cum anxietate, & nullis ex maioribus causis facilis iracundia, atque paulo ante gestorum obliuio, & eorum quæ caliginem facere ualent facilis sensus, obtinente passione occupato corpore, sensuum priuatio accessione dominante. Sequitur & quibusdam immobilitas perfecta cum ore demisso, attestante pallore cum aspiratione tarda & pulsu magno, atque alti soporis similis oppressione. Alios uero raptos diuersa diductio, atque saltus, & uultus contortio, uel oculorum sequetur: quæ sæpe perseverans etiam post accessionem strabos fingit agrotantes, atque contrariò quibus tarda fuerit correctio naturalis uisus simulant æquitatem. Sequitur etiam gutturis stridor, & singultus cum rubore uultus, & uenarum inflatione, & aliquando pulsus atque spirationis cessatio, tunc per interualla resumptio, palpebrarum quoque suspensa positio, & illisio dentium atque stridor, & linguæ prolapsio, quæ sæpe quassatione, sæpe incisura uexatur. Sequitur etiam præcordiorum ad superiora raptus, uel stercorum & urinae in uoluntaria emissio, sudor rosceus rigenti corpore. Aliquibus etiam confusa uocis emissio, & ante dimissionem per os atque nares spumarum fluor, accessione cessante omnium gestorum ignorantia, atque corporis dimissa uolutatio, cum mœstitia uultus agrotantis. Sequitur tunc oscitatio & distentio corporis ueluti uoluntaria, & insolitus uisus. Piger motus & totius corporis marcor: oculorum etiam permanens turbatio, atque uenarum frontis extantia. Aliquibus etiam mentis alienatio, & nulla notorum agnitio. Alio autem tempore plurima ex antecedentibus consequuntur quæ supra memorauimus: hoc est, tenebratio uel caligo, cum prout quicquam gesserint agrotantes, aut nauem, aut rotam figuli celeri motu ferri conspexerint: aut aquam fluentem, uel altitudinem, aut rupem uiderint, aut strepitum uel clamorem audierint, aut uehementer refrigerint, uel igneis lauacris uisi fuerint, aut odoribus nimium bonis uel malis adfecti, ut stercoris incensi, aut thuris, aut bdellij, aut gagafis lapidis, uel bituminis, aut ceruini cornu. Præterea accessionum motus nunc ordinatos, nunc inordinatos agrotantes accipiunt: & nunc interuallis longioribus, ut mensium duodecim, nunc angustioribus plurimum uel parum, ut eodem mense uel die frequenter agitentur. Noctibus quidem inquietati

A inquietati, & quidam antecedentibus signis accessionem fore denuntiant: quidam sine ullo denuntiatio motu, quo fiet ut magis periclitentur. Alij enim prænoscentes futura, motibus solitis admoniti, in domibus se continendo tutantur, accessionem præuenientes: quam cum sentiunt propinquare, eligunt locos quibus tuto, ac sine ulla turpitudine iacentur. Alij uero istorum ignari publicis in locis cadendo cœdantur. Adiunctis etiam externis periculis, quæ passionis non esse uideantur, loci causa præcipites datæ aut in flumina uel mare, cadentes aut in balneis uentris solutione coacti. Signa autem sunt post lenimentum futuræ rursus accessionis, ex quibus affici in passione uenturos memorauimus, somnus turbatus, uel cibi corruptio sine ulla manifesta causa. Item ueretrix tentigo, & Veneris appetentia, uel seminis per somnum iactus, quæ onirogonon Græci uocant: iracundia, mœstitudo, & cætera quæ nuper posuimus. Item segnitie cum pigro motu in officia solita, & grauatio cum quodam somnifico mœrore uultus, decolor atque maior inflatio, oculorum quoque ueluti deprauatio, cum deiectione quodam uisus. Nam suspicere difficile est agrotati, hoc est aërem supernum attendere. Quod si tentauerint, facile rursus abducti uicinas quoque oculorum partes ad inferiora conuertunt. Vel si repentino motu caput in alteram conuerterint partem, uertiginem sentient cum tremore atque torpore, cum digitorum contractu uel dolore, aut crurum grauedine, & summitate manuum uel pedum. Ex quibus multis uel cunctis interrogatione acceptis passionem dicere poterimus, nisi præsentibus in accessione facilius nobis cognitio fuerit declarata, uel ætatis, aut aliquolibet causa æger sua narrare non potuerit accidentia, quæ supradicta ratione apprehendere poterimus, & accessionem futuram prænoscere: conijcentes etiam temporum responsionem, quamquam summam accessionum ordo sæpe seruetur. Communiter autem hæc passio frequens est in pueris, & magis tempore quo dentium natiuitates habentur. Accidit etiam primæ ætatis, atque medijs ætatibus: senibus uero difficile: nam uehementius afficit proximos natiuitati infantes, quam pueros, aut uergenti ætate atque seniores: siquidem uiribus inualidi passionum impetum tolerare non possunt. Solet denique hæc passio pubertatis tempore, siue nouæ purgationis in foeminis, aut primi partus quadam naturali nouitate facile detergeri corporis mutatione suffecta. Quod si minime uenerit, plerumque patienti consensescit, nisi aut longo tempore natura pugnante, aut medicinae diligentia fuerit superata. Irruit autem omnitemporis corporibus, sed magis uerno. Frequenter simile pati epileptici, & à matris passione. trice præfocata mulieri inueniuntur: siquidem non aliter sensibus priuantur, sed discernuntur quod in ultima accessionis parte per os atque nares spumarum fluore afficiantur. Hæc est passionis cuncta specialis significatio. Curationis autem adhibenda causa erit necessariò adhibendum genus, quod sit passio strictura, atque uehemens, & difficulter frequentans, tarda, superpositionibus atque lenimentis uariata. Cuius quidem superpositiones nunc plurimis tempora temporibus accessionis generalia superpositionis occurrunt. Sed quæ forte superpositiones plurimis ex accessionibus fuerint confecta, nunc quotidianos, nunc tertianos, nunc hemitriticos faciunt typos. Difficile est enim hanc passionem in continuationem uenire: siquidem præuentu mortis interueniente minime continuatio intelligi possit, & sit impossibile, iugibus diebus aut sensibus priuatum, aut motu carentem, aut diuerso raptu affectum in uita manere. Item lenimentorum aliqua pura ac limpida, aliqua turbata concurrunt: & aliqua latiora, aliqua angusta, aliqua horum mediocria. Patitur enim communiter omnis

*Ætas obnoxia
epilepsiæ*

*Epilepsia quo
discernatur à
scotomatica
passione.*

*Hemitritici
typi*

B neruositatis

C neruositatē, sed principaliter caput, sicut ex antecedentibus conijcere poterimus, & ex hijs quæ post accessionē remanere uidentur. Curandum autem oportet primo cū tenebrositate uel uertigine uexatur, iacere loco lucido atq; mediocriter calido, altioribus stramentis capite subleuato: Et si raptus fuerit consecutus, digitis erunt palpebræ differendæ, atque iugiter ab omni motu seruandus ob spasmus passionē: Iubendum etiam ministris manibus calidis nunc caput atq; frontē cum blanda fricatione, nunc collum atq; gutturis partē, quam anthereona uocant, contingere. Alijs etiam manuum summitatē atq; pedum tenere iubemus. Præterea frigescētia corporis uaporari, corrigi etiā ea quæ forti raptu torquentur. Ac si minime consenserint, erunt in eodem schemate seruanda, ne ulterius torqueantur. Tunc quodam laxamento captato corrigēda, ne nimio occurrentia certamine superare cupientes, neruorum quassationes faciamus. Linguam quoq; relocare curabimus, atq; mentum corrigere, uel coarquare. Tunc calidis pannis thoracem uaporare, atq; inter scapulas, quod Græci metaphrenon uocant: Laxatis enim diaphragmatis partibus, quod nos thoracis atq; uentris discrimen dixerimus: laxato etiam hypodymate, siue membrana quæ latera ex interioribus contegit, sine ullo periculo poterit collectus spiritus exhalari. Apponenda etiā uestica oleo calido semiplena pubetenus, atq; uestica partibus, ut ipsæ quoq; mitigatæ cōquiescant: Ac si dentes conciderint, ut præfocationis excitent meatum, immisione digitorum sinistram compaginem, quam Græci chalinon uocant, hiscentes dimitemus, ne spumarum emissio tardetur. Tunc per interualla ægrotantē inclamantes excitamus, & eius ora spongia ex aqua calida expressa detergemus, dehinc caput fouemus iugiter. Cum statum sumpserit accessio, plurimo atq; dulci oleo calido, & lanis mollioribus infuso omnia cōtegimus: magis autem occipitiū, & maiores neruos, quos tenontas appellant. Tunc gutturis atq; rumæ partes, quas anthereonas appellant, cum temporibus & buccarū musculis, quos siagonas appellant. Sudores etiā si fuerint ingruentes raptim detergemus, ne corpora perfrigescant. Tunc collectum humorem detrahimus appositione digiti, aut lanæ, aut spongiæ meloræ inuolutæ: perseverans enim longioris temporis facit accessionem. Ac si minime resumentem uiderimus, erunt cucurbitæ leues apponendæ, quas Græci sicyas appellant, stomacho atq; thoraci, & inter scapulis atq; præcordijs. Sed si infans ætas fuerit patiens, erunt maiora prohibenda ob debilitatem uirium. Sed eum nutrix amictu contegens, oleo fouens, conclusu corporis corrigere meditetur. Aut si spumarum quicquā comparuerit, quod in ore teneatur, mulsū tenue destillet paulatim, & neq; iugiter, quo commorationem faciat spirandi. Tunc lac offerat dimissione perfecta, siquidē sit crassius, atq; maioris nutrimenti. Dehinc cum forte potuerit post accessione mammam sumere, erit melle papilla linienda, quo facilior sumptio fiat, atq; neruorum laxatio celebretur. Corpus quoq; necessariō nutriatur: tenuatur præterea etiam liquidorum crassitudo, & uenter mollior: conijcētes etiā singula passioni accidentia, quæ ita corrigere debemus, ut à generali regula nihil dissentire uideamur. Tunc etiam curationis diligentiam per nutricem ægrotanti præstare tentabimus, iubentes & à lauacro abstinendū, atq; sine uino atq; esu perseverare: Tunc deambulationibus atq; exercitio leui gestari, quo humeros magis exerceant, ut est sphaeræ ludus, uel exultationis cuiuspiā. Item iubendum cibum sumere succi facilioris, uel interea mulsū. Ac si forte ipsam quoq; hac passione uexari uiderimus, erit ab officio remouenda. Non aliter etiā si quilibet passione affecta malo succo atq; corpore habituari uideatur: nam hoc Græci cachexiā

Metaphreno

Diaphragma

7. discrimen

Hypodyma

Status ab accessione sumptus

Cucurbitæ leues

Habituari

Sphaeræ ludus

A ci cachexia uocauerunt. Erunt igitur hijs perfectis aliæ nutrices exhibendæ, ex quorum sano lacte infans nutriatur. Quomodo autem sanum lac, uel communiter nutrices bonæ probentur, muliebribus libris, quos Græci gynecion uocant, docebimus. Interea ipse quoq; infans erit à lauacro seruandus. Tunc post tertium diem in domo locandus, & primo oleo calido, tunc oleo & aqua calida fouendus. Vitanda præterea quorum timore infantes afficiuntur, ut sæpe fictæ formidines. In ætatibus uero quæ ferre maiora adiutoria possint, accessione tractata erit phlebotomia adhibenda. Aliqui enim medici statim phlebotomandos probant, sicut etiā Theßalus se uelle demonstrat. Aliqui prima diatritho seruandum existimant, quo speculentur utrum post unam accessionem passio soluta recessisse uideatur. Sit præterea non solum inane, uerumetiam noxium phlebotomiam adhibere: Quippe cum prædicendum probent ex accessione secunda, utrum passio augeatur, & hoc phlebotomiam exigat adiutoriū, & phlebotomatus cibi refectione toleretur. Alij uero discernēter aiunt hoc adiutorij genus adhibendum, ut qui forte iam consueti passione afficiuntur, reseruato ordine lenimentorum, statim accessione facta phlebotomentur. Hijs autem qui in prima incursione passionem accipiūt, in tertium diem, siue ut Græci uocant, diatrithon differantur, siquidem sit incerta accessionis recursio. Nos uero, ut Soranus docuit, neq; omnes intra diatrithon phlebotomamus, & magis eos qui primo incur su passionis afficiuntur. Plurimi enim ægrotantes corrupto cibo admonentur, & est præcauendū indigestione fauciatos phlebotomare. Neq; rursum omnes in tertium diem probamus reseruandos: Cogente enim passione, nullo subiecto indigestionis obstaculo, erit arripienda phlebotomia commoditas; non solum hijs qui iam sæpe admoniti passione uidetur, sed etiā in illis qui primo inuasu afficiuntur. Cessante etenim accessione inesse passionē conijcimus: siquidem generaliter sit maligna, & frequētius tarda quam celer, nisi adiutorijs medicinalibus destructa à corpore depellatur, aut ullo naturæ, aut fortunæ beneficio: nisi tardādo corpus tenuerit, ut solius medicinæ diligentia poscat: iudicare enim est incertum, utrū passio post accessionē primā inesse corpori, an soluta uideatur: siquidem ex occulta ueniat apprehensione causarum, & oportet methodicū sine ulla falsitate regulas intendere curationū. Videmus deniq; phlebotomiam cōuenire: Nam passionales cœnotetes argui uidebuntur, si utrum passioni conueniat fuerit dubitatum. Sed quia sola temporū quæstio flagitari præspicitur, erit conijciendum ante secundam passionem adhiberi posse phlebotomiam: siquidem initium uehementiæ atq; magni uisus causa passio transcedat, ut sæpe contusio corporis, aut fractura, uel ignis uisura: stare autem nec declinare poterit passio: horū enim difficultium morborum propriū est sine ullo destructiuo adiutorio non celeriter temporum nequitia transire, hoc est accessionis augmentum. Sed neque propter abstinentiam cibi, quam necesse est post phlebotomiam adhibere, erit hoc adiutorium declinandum, quando corporis uires ferre ualuerint, hoc est, ut & sanguinis detractio, & abstinentiæ tolerant. Deniq; etiā alijs passionibus affectos, ut exempli causa, synanchicos sine ulla ratione phlebotomamus. Quare sicut superius diximus, post casum rectos epilepticos cessante accessione paruo tempore differimus, quo turbore spiritus, atq; liquidarum materialū deposita tranquilluntur. Erit enim speculandum, ne qua indigestio siue corruptio cibi subesse uideatur. Quod ita intelligere poterimus, si nauseantem uel ructantem fumosas exhalationes ægrum uiderimus, attestante mordicatione atq; tormentis, intestinorūq; inflatione: quæ si non fuerint, perfectè digestum iudicabimus.

cachexia
gynecion
Cælij libri.

Theßalus.

SORANUS.

Kaiotē
morborū.

B 2 mus.

Cmus: Quippe cum forsitan praecupato corpore iam dudum futurae accessionis causa aut paruum sumperit cibum, aut in totum abstinerit. Sed si, ut supra dictum est, corruptus extiterit cibus, erit phlebotomia in tertium diem differenda, fouendum caput cum ceteris partibus, hijs adhibita collutione cum uini abstinentia. Tunc erunt somno dimittendi, atque a cibo seruandi usque ad primum diem. Sed si quicquam corruptionis ex indigestione superare uiderimus, erit per uomitum depurgandum: ac si nulla fuerit corruptionis uel indigestionis suspicio, erit statim adhibenda phlebotomia moderata detractio, ex brachio scilicet, sed cum praecautio defectus, quem Graeci lipothymian uocant: si quidem facile passionis accessionem imitetur. Tunc post phlebotomiam erit adhibendus potus, atque oris collutio cum paruissimo potu, & somno abstinentus. Ac si accessio in secundum diem durauerit, praedicto periculo eius propinquus uel ministris, atque adiutoriorum ex ratione uenientium exitum incertum, ne nobis quicquam male gestum imputetur, si forsitan uel passionis superatus aegrotans uitam finierit, & intemporaliter nos quicquam adiutorium adhibuisse arguat, phlebotomiam adhibemus, tanquam in continuationibus paruam indulgentiam pro dimissione accipientes: Vt si exempli causa parum reuicuisse agitatione seposita aegrum uiderimus, ut nullo raptu tentetur: Vel contrarium, si forte oppressis sensibus motu caruerit, aliquas partes corporis mouere uideatur, ut palpebras, quae iam dudum motus similitudine possessae fluerant. Dehinc post detractioem sanguinis procurata facie, ex spongia calida erit mulsus in os aegrotantis distillandum: tunc secunda die dandi mulsi cyathi duo, uel tres: Tertia uero die ante horam solitam erit perungendus oleo calido atque dulci, toto corpore sub stramentis. Tunc detectus aqua calida ora foueat, & post aquatum corpus accipiat succum paruum, luculentum, mollem, lenem, calidum, digestibilem, ut est panis, uel alica ex aqua confecta, aut pulicula ex pane, quam *torfiniton* uocant, ex oleo, aqua, sale, uel melle condita, ex prima diatritho usque ad declinationis tempus: quod probare poterimus ex minutione accessionum siue accidentium. Alternis diebus cibum sumat, ne passione affecta neruositatem etiam illatione cibi grauata digestio nis officium sustineat, sed magis laxamentum ex abstinentia consequatur. Tunc si uenter non fecerit, uel si suum officium non impleuerit, ob detractioem grauatam quo corpus releuetur, erit iniiciendus calida & oleo per clysterem. Tunc praesentato uentris officio erit rondendus, atque nouacula omnis capillatura radenda. Ita in alia diatritho cucurbita occipitio apponenda collo, uertici & temporibus capitis, cum scarificatione, & communibus cataplasmatibus utendum, quibus omne caput cum neruis maioribus, quos *tenontas* appellant, contegamus. Tunc buccarum musculos, quos *siagonas* appellant, atque omnes inter scapulas partes cum stomacho, usque ad locum quo discernitur uenter, quem diaphragma uocant, ac deinde praecordia, atque uelica simili curatione laxamus: Singula etenim passione raptus uexata accessionis tempore accipimus: ac si aliqua in parte corporis querela extiterit, cucurbita imponenda. Sed neque coadceruatum, neque uno tempore omnes erunt partes curandae, sed partiliter, atque diuerso, ut nunc stomachus, nunc uelica, nunc inter scapulam releuetur, quo necessarii caput relaxatum adquiescat. Tunc spongiae euaporationibus, qui curatione labori sustinuerunt recuramus, atque ungentes oleo communi, siue quia iam licitum est cyprino uel irino. Tunc cerotarijs mollibus, ac deinde scarificatis locis inducta apponimus cerotaria. Conuenit etiam enuasim adhibere, de qua Adiutoriorum libris docuimus. Dabimus cibum plurimum atque panosum. Si aliqua in parte capitis grauedo

Auedo, uel dolor, aut punctio, aut torpor occurrerit, erunt sanguisuga circulatim apponendae: quae si sufficienter fecerint detractioem, adiutoriorum modum dabunt: sin minus, hijs detractis cucurbitas infigemus, ut per earum uulnera detractio procuretur. Tunc rursum cataplasmatibus utemur, atque uaporationibus spongiarum, dehinc cerotario partes contegimus. Profectu accedente dabimus olera non acriora, atque ita gestationem adhibemus sellarem: etenim uehicularum motus rotarum uertiginem caliginemque facit aegrotanti, quae passionis imaginem ferat. Tunc deambulatione mouendus pro temporis aere, atque loco lucido, & longo ductu, ne iugi conuersione uertiginem sentiat: Dehinc si ferre ualuerit, etiam uocis atque corporis exercitio utemur, monentes ut neque spiritum retineat, neque pronus uel circumflexus, aut saepe conuersus aliquid gerat, sed pingui uinctioe defricatus stanti exercitio moueatur. Tunc cum facilitas corporis fuerit accepta lauacrum adhibemus, caput fouentes sine ullo percussu manibus subterpositis: implet enim sensum eius demersio. Tunc etiam in aqua calida, quam *pygolithon* uocant, deponendi sunt aegrotantes, ne percussu frigoris neruositas afficiatur. Post lauacrum uero parum differentes, quo feruor ex capite releuetur, dabimus aquam praebendam. Tunc cibum uarium, simplicem, media qualitate confectum. Et post primam uel secundam diatrithon dabimus quaedam in cibo quae uinosae sint qualitatis, ut sunt poma, quo corpus uinum dari praeferemus, ut tutum dare possimus: Atque ita seruandum, ne hijs gestis somnus suspensus, uel concisus, aut adiuncta phantasia sequatur, & insomnia faciat turbulenta, quod ex relatione patientis discere poterimus. Item si grauedo uel torpor in aliqua parte corporis fuerit, ut dolor, aut punctio, uel saltus, erit in aqua calida perseverandum, atque illa prohibenda, quae uinosae qualitatis danda praecipimus. Sin uero ex hijs nulla fuerint profecuta, dabimus lauacro remoto medicocriter uinum lene, parum, ut exempli causa, semunciam uel unciam, medio scilicet cibo, aquatissime temperatum. Tunc in alia diatritho lauacro uinum iungemus: Sed praeter ceteris erit animi laxatio procuranda, quo corpus consentiens nullis obstantibus curis facile sanitatis repetat qualitatem. Ac si resumptio recurrere nihil uirium perficere permiserit, quo etiam carnatum corpus ostendat bono attestante colore, erit consuetudini dimittendus aegrotans. Eadem sane curatione utendum etiam in hijs qui cum nondum sunt epileptici, eo tamen ferri uideantur. Hoc enim solum seruabimus, quum signis ad passionem minantibus fuerint absoluti, eos consuetudini reuocemus: Facilius est enim imminenti uersione, quam praesentium depulsionem facere. Sin uero passio tardauerit, & propterea plurimis fuerit accessionibus uariata, erit partienda curatio secundum superpositionem & lenimentum: ita ut superpositionis tempore iisdem utamur adiutoriis, quibus acutas passiones curari perscripsimus: Neque enim phlebotomum reprobamus, permittentibus uiribus: si quidem longo interstitio superpositiones occurrere uideantur. In lenimento uero resumendos dicimus aegrotantes, cum re corporatua curatione dirigendos iuxta cyclorum regula, sicut latius cum de capitis passione diceremus scripsimus. Quapropter ob resumendum corpus adhibenda gestatio, sella uel cathedra, aut deambulatio, aut uocis exercitatio. Item lectio, nem, perunctione aliptarum praecipis ordinata, sine ulla capitis inflatione geramus, ne immodico labore affectum corpus uexare potius, quam reficere uideamur. Tunc lauacrum languorum interuallis adhibendum, uariis dandus cibus, panis limpidus, atque studioso elaboratus. Pulmentum uero ex mediae qualitatis materia, ut oua, pultes, olera, quae non sunt acerrima uirtutis. Item uolantum leuiora,

B 3 & piscium

Caligo passio-

nis imaginem

fert.

Pygolithon

rarum

credere

Aliptarum praecipis punctu ordinata

C & pisciū teneriora: dehinc post resumptiū cyclum adhibendū re corporatiui, & primo ex parte, tunc perfecti, in quibus esse uomitus ex radicibus debet, uel simili-
 bus materialium rebus, ut nuper docuimus: atq; ita drimythagian, exinde con-
 tiguas sibi pulmentorum materias ordinamus. Item adiutoria localia, ut exem-
 pli causa, primo capillos decurramus ex pectiōe, nunc pro capillatura, nunc
 contra capillaturam: tunc consuram adhibentes, dehinc nouacula caput radē-
 tes, & cucurbitas alijs atque alijs partibus re corporatiuas imponamus. Tunc
 tropacis raptum adhibemus, sed longe primo remotis partibus, tunc uicinis,
 dehinc patientibus: dantes etiam masticandum sinapi, uel piper, aut staphysa-
 griam. Item sternutamentum ex helleboro uel astrutio, & pipere, & castoreo,
 uel hijs similibus adhibemus. Nariū quoq; apophlegmatismū adijcētes, atq;
 fricatione balnearum nitri pulueris, & ceteris sympasmatibus, quā ruborem fa-
 cere ualeant, ut sunt ex pyretro, staphysagria, adarce, euphorbio, pipere, calcis
 gleba, & pumice. Tunc cataplasma ex sinapi, atq; malagmata, quā detergere
 acopa. & pabulis afficere corpus ualeant. Item acopa acriora, sed quā tētri odoris non
 sint, toto corpore illinienda: magis tamen capiti atq; ori, conclusis palpebris:
 quā immittenda sunt etiam aurium cauernis. Gargarizandum sinapi, adhiben-
 da etiam aquarum illisio, qua patientes partes percussā mutari cogantur, quod
 Græci cataclysmū appellant. Hijs deinde perfectis cyclis resumpto corpore hel-
 leborū adhibemus, sed longe superpositionis seruantes occursum. In omnibus
 quidē adiutorijs exercitijs adhibendis, tunc magis in helleboro monemus
 praeuendū. Deniq; si nullam accessiōē denuntiauerint signa, hijs qui ordine
 seruato admonentur, ante decem uel duodecim dies, uel generaliter pro longi-
 tudine lenimenti porrectius erit adiutoriorū regula dirigenda. In hijs uero qui
 ordinate admonentur, eo tempore adhibenda curatio, quo conijcere possumus
 medium praeiterit atq; futurā accessiōis. Sic igitur hoc genus diligentia intuen-
 dum, ut cum æger somnum decusserit, primo requiescat paululum iacens, non
 solum suspicans indigestiōē cibi, uerum etiā donec persecutiōe quadam pro-
 pria corporis fuerit facta digestiō, ne ex uigilatione sequenti, atque laxamento
 membrorū, & tenuitate, uel purgatione spiritus iam dudum somno turbati atq;
 crassi fiant, quo etiam saepe officia impediri noscuntur, cum nondum totum re-
 currens occupauerit corpus. Vnde saepe factum est, ut experrectis hijs quā illico
 intueatur fallantur, nisi perfrictis oculis intēderint. Neq; clamare uel currere fa-
 cile possint: siquidem ui quadam somni nunc arteria, hoc est gutturis uia, aspe-
 retur, & raucos faciat: nunc fatigata corpora densitate neruorū, irruente spiritu
 crassiore, afficiat percussione uel quassatione similes plagas ingerendo. Has igitur
 ob causas æger plurimo tempore somno deposito tardare debet, praeuens
 lucis auctoritatem, quam mox discussio somno intueri minime potest, ne repenti-
 nō percutiatur uisus. Item disputationibus uehementibus animū exercere decli-
 net. Tunc resumptus atq; releuatus somni plenitudine, sub stramētis leni uncti-
 one tangatur semel, uel secundū corporis singulas partes laxamenti mediocris
 causa, atq; frigoris cautione leuem & delectabilem gestatiōē, ut fextoria sella,
 uel cathedra. Sed prohibenda erit exclamatio, siquidem uehementē moueat par-
 tes patientes. Tunc deposito turbore motus, unctiōe olei fricetur, cōductis &
 extentis brachijs, flexo atq; extento motu releuans singula crura commoueat,
 quo fortioribus motibus faciat aptiora. Fouēda etiā ora aqua calida: nunc enim
 erit lauacrū prohibendum, atq; ita post perunctiōē cibum accipiat paruum, suc-
 culentum & leuem, ut oua, pulres piscis teneri, quāq; ex uolantibus parua ætatis
 atq;

Re corporatiuas
cucurbitas

Dropacis
raptus

Astrutio

Sympasmatia

Fextoria sella
Cathedra

A atq; formæ, ut ficedula, turdi: declinans omne quod fuerit acrioris uirtutis, siue
 inflare ualentis, aut carnosæ, uel grauis. Quapropter etiā a uino erit abstinentus,
 uel per intervalla ab omni cibo seruandus: Releuatur enim hoc genere corpus ie-
 iunitate restatū. Sin uero aliqua signa accessiōis futuræ apparuerint, ut somnus
 turbatus, uel cibi corruptio, uel iracundia inanis, ac sineratiōe, item moestitudo
 uel sternutamentū, aut aurium tinnitus, uel præ oculis scintillarū singibilis uisus,
 aut inflatio præcordiorū, & per somnum seminis inuoluntarius iactus, quē omni-
 rogonon uocant, & horū similia, non solum ad uitæ regulam transeundū est, ue-
 rum etiā initium ex abstinentia sumendū. Tunc leuis adhibendus motus, atq; per-
 unctio, & cibus, quo corpus salutaribus officijs non deferatur. Ut enim iisdē ci-
 borum regulis perseuerare tutū non est, sic ē contrario iugis immobilitas, atq; ci-
 bi abstinentia uacuato corpore solitis nutrimenti, uires extinguit futuris tempo-
 ribus necessarias. Quasi tum etiam utrū contradicentibus signis accessiōē fore,
 an præsentē siue factam iudicemus. Sed tunc erit accessiō iudicanda, quoties ce-
 ciderint in ea ægrotantes: quo discere poterimus, quo tempore diatriū tempus
 sit numerandū, ut recte possint curationes suis reddi temporibus: Nam denun-
 tiata signa iam præsentia accessiōis esse contendit. Nos uero prætangit neruosi-
 tatē, atq; in accessiōē urgeri recte probamus, ut augmenti indicia tanquā prælu-
 dere uideantur, ut sunt in hemitritacis febribus frequēter accessiōe imminēte
 corpora præoccupata, cum noctis anxietate pulsata diei fore asperitatem signifi-
 cant. Ita igitur uel simili ratione præmonitus epilepticus, tanq; si accessiōe ue-
 xaretur, erit usq; ad primā diem abstinentus, & neq; similiter agendus, ut pridie
 cum fuisset in lenimento purissimo. Quapropter abstentus una die, sequētib;
 leui motu, antecedente unctiōe, atq; paruo cibo nutriatur, aquā bibat. Tunc si
 rectius habuerit, ut laudabilior sanitas appareat, augēda oblatio cibi, alternis sci-
 licet diebus, nunc qualitate, nunc quantitate. Tunc nisi ex omni parte signa su-
 prædicta erit rursus abstinentus una die. Sin uero fuerint expulsa uel depugna-
 ta, non erit illico reddenda ægrotanti consuetudo, tanquā nihil sit quod sollici-
 tudini remansisse uideatur. Neq; rursus inani suspiciōe, tanquā iam imminen-
 tis superpositionis metuentes aduentū, in tenui uitæ regula retinere debemus pa-
 tientē: Ut enim oportunitas adhibita abstinentiæ futuras amputat superpositio-
 nes, atq; earū occasiones detrahit, sic importune adhibita corpus uexat, atq; fati-
 gatione affectū tarde surgere facit in solitas uires. Quapropter cum summa cau-
 tione, & sine ulla nimietate seruati, blanda regula resumendi sunt ægrotantes,
 quo asperatas accessiōes fore metuamus. Tutius autē esse probamus, ut supra-
 dictum est, longe ante futurā accessiōē ad hellebori usum accedere: quo acce-
 pto si irruerit accessiō, erunt omnia mitigatiua adhibenda, quā accessiōem ua-
 leant temperare: Instructura enim constitutis altioribus, hoc est stomacho &
 uentre, mitigatiua laxatione adhibita, etiam medicamini excludendo præparat
 uiam, & præfocatiōis amputat metū. Sin uero post purgatiōē nullum pericu-
 lum subierit præfocatiōis, causa refectionis adhibenda resumptio est, cum hijs
 quā ualeant accessiōem temperare, ut odoramenta sine ullo percussu meden-
 tia, atq; nutritiua, ut est panis calidus, melo, cucumis, & hijs similia. Destillan-
 dus etiā helleborismus, sed ex melle decocto. Ac si initio uomitus ex accessiōe
 emerferit, cucurbita multa cū supposita ori uentri infigēda, tunc sequēti parti, se-
 cundū quod medicamen ad inferiora teneatur, donec accessiō leuigetur tēpera-
 metis supradictæ rationis, ne cōcurfus passionis & adiutorij præfocet ægrotantē.
 Erit igitur sustollendus ægrotas subiectione manū ex utraq; alarū parte cū capitis
 B 4 susten

De abstinentia
nota.

Sic structura

C sustentatione, atque leuiter inclinandus. Tunc si medicamen ad superiora cucur-
rerit, & transuorationis ceperit partes, quo spiramenta obstruere uideatur, illi-
sis dentibus, atque ore clauso, uel erumpens per naturales uias, quæ ad fauces de-
capite feruntur, in nares defluerit, ac rursus decurrens gutturis meatum clau-
serit, præsens præfocatio metuenda. Quapropter immixtis digitis, ex utraque parte
buccarum circa maiores dentes oris facienda distantia. Tum imponenda ptygmata
multiplicia, quæ si forte defuerint, cuneos ex ferulis scissis mittere poterimus,
quod scientes ægrotantem feruemus, atque medicamen ad faucium partes ueniens
spatio quodam exceptum facilius excludatur. Seruanda etiam tempora, quibus
medicamen faucibus occurrit, adiuuantes eius exclusionem, in faciem inclinan-
tes ægrotantem, atque eius ora calida spongia detergetes: distillantes etiam in os
mulsum: sic enim ueluti despumans resumit, aut deponit accessionis pressuram
releuatus ægrotans. Ac si non sufficiens hellebori fuerit agitatio, quam Græci
sparagmon uocant, & paruo euentu successerit perseverante passione, erit etiam se-
cundo, uel tertio hellebori usus adhibendus, sed præsumpto uiribus ægro: quip-
pe cum non ipsidem uti omnibus necesse sit, & destruenda passionis causa una
sola sufficiens & perseverans exhibitio approbetur. Utendum etiam aquis natura-
libus, hoc est, naturali uirtute medentibus, sed quæ nulla odoris uexatione ad-
ficiant ægrotantem. Adhibenda igitur natatio, & sole corpus torrendum, quod
Græci heliasin uocant, sed præfecto capite. Utendum etiam potabilibus medi-
caminibus, uel electarijs ex hyssopo, & origano, & thymo confectis: Principa-
liter enim corpus mutant reformationem faciendo ob acrimoniam, dehinc etiam
corpus succorum naturalium tenuant qualitate: Emolliendus namque uenter, &
peregrinatio imperanda terrena atque maritima, si ferre nauigationem potuerint
patientes. Tunc etiam exercitia uehementiora, quæ labore corpus afficiant af-
fectanda, quo magis fortitudo quam corporis robur augeatur: Est enim semper
grauabilis carnatio, & magis si tenuibus fuerit imposita uiribus, & in hijs pas-
sionibus, quæ in nervis esse noscuntur. Vnde neque facile curationis est credendus
effectus, quo depulsam passionem iudicemus, nisi legitima accessionum tempora
soliti concursus sine ulla inquietudine, atque plurima transierint ægrotantes: So-
mnos quoque sine ullo impedimento duxerint, & uigilias placidas, ac liquida sa-
nitate moderatas, nulla etiam difficultate officiorum animæ uel corporis impe-
ditas, attestante cibi sufficienti appetitu, cum digestionem congrua, & corporis nu-
trimento mediocri, uel egestionum naturalium moderato exitu, bono attestan-
te uel immutato colore. Seruanda præterea multo tempore omnis nimietas, ut
frigus, uisio, indigestio, uinolentia, libido, lauatio, & magis ea quæ specialiter
passionem in commemorationem ducunt, ut odores percussibiles, aut splendor ni-
miae lucis, aut resultantium materialium. Item strepitus, clamatio, circulatorius
sus, extensio, aut ex alto despectio, siue fluminum celerrimus fluuius. Ut enim ul-
cerum recentes cicatrices facili occasione soluuntur, non aliter hæc passio, uel alia
quæque similis nequitia paruo impulsu repetit corpus: quippe quod proxime di-
misisse uidebatur. Ac si forte neque ita fuerit æger ab epilepsia liberatus, nihil mi-
nus adhibendum, sed magis perseverandum curatione probamus: Dabit enim
hæc diligentia uel ex parte beneficium, quo neque frequenter admonetur ægro-
tans, neque longioribus accessionibus opprimatur, neque turpiter in furore, uel pub-
licis in locis apprehensus etiam post passionis impetum animi luctatione uexetur:
Quibus enim prima uel optata non proueniunt, erit secunda mitigationis causa
capienda. Hæc est secundum ordinem methodica epilepticorum curatio. Aliarum uero
sectarum

A sectarum principes uaria rerum temperatione, siue experimento curationis adiu-
toria cumularunt, caput fouentes aceto atque oleo rosaceo puro, uel immixto ca-
storeo, in accessione frigidis utentes: Articulis quoque omnes ligatione constrin-
gentes, sternutamento commoto ex aceto, naribus interius flato cum sinapi:
uel castoreo oleo irino infuso cum calchanto, uel sulphure uiuo, aut astrutio in-
censo, uel hijs quæ ad matricis præfocationes incendenda posuerunt. Item hyss-
sopum & origanum, & thymum, uel ignis flammam oculis offerentes, cum titil-
latu quodam & oppensione præcordiorum ad inferiores partes. Iubent præte-
rea motum corporis adhibere, gestationem uel deambulationem, aut supra sindo-
nem uolutari, sinapisandas etiam manus ægrotantium atque pedes, & ante ac-
cessionem perungi tapsia caput, & spiritum continere. Alio uero tempore, hoc est
dimissionis, uini atque carnis imperant abstinentiam, & magis porcina uel bubu-
la, & caprina. Prohibent præterea supra pellem caprinam dormire siue iacere
ægrotantem: siquidem passionis faciat motum. Adhibent etiam clysterem iugem
atque acerrimam uirtutis, & medicamina diuretica, quæ diuretica uocant, atque
purgatiua per uentrem, quæ catartica uocant, & horum magis cui nomen est hie-
ra, quæ non erunt, inquit, tertio minus singulis mensibus offerenda. Tunc
capitis diuisionem accuratam, quam chiasmum, dehinc scarosin uel medicamine,
siue ignis uisura. Item terebrationem testæ, uel arteriotomiam, uel usum ueneris,
aut e contrario eunuchismum faciendum probantes. Dant etiam bibendum lac
asininum, cum sale uel sanguine testudinis marinae uel humano, aut uituli ma-
rini: & non solum sanguinem, uerum etiam coagula quæ lacti miscentur. Item
mandendam mustelam, sed longo desiccata tempore: & tunc corda homi-
num atque equorum, quorum crura quasi impetigines habent, siue asinorum,
uel mulorum. Item testes uel ueretrum marini siue fluminalis cancri, & porcel-
lionis, hoc est, animalia quæ humectis & aquosis locis sæpenascentur, à Græ-
cis appellata onisci: dehinc squamulas ferri, cum aqua in qua fuerit candens fer-
rum præinctum. Dant etiam cameli cerebrum fumo siccatum atque concisum,
sed infantibus uel pueris odorandum: perfectis autem ætatibus bibendum ad mo-
dum cyathi cum mulso & aceto tribus cyathis. Similiter etiam leporis cor, & ce-
rebrum gauia. Alij uero etiam ligamenta probauerunt, & magos adhibendos,
atque eorum incantationes, quæ quantis sint uexationibus confertæ, etiam per
se probantur, sicut latius Adiutoriorum libris docuimus, nunc tamen paucis
memorauimus. Constringens igitur fomentum, atque tetri odoris, uel aceto & oleo
rosaceo, & castoreo percutit & grauatur, & tumores constringit: & si, ut putant,
materiam redarguit, abactum tamen cutibus ad cerebrum, & eius membranas
reuocat: Et sunt hæc exteriorum comparatione magis salutaria. Præterea est ue-
hementer noxium, frigidat caput accessionis tempore fouere: quæ enim dimissi-
one releuata mitescunt, eadem frigida densatione magis grauantur. Item liga-
tiones nervos densant, atque corporis oppressio, quam fieri iubent: Defricatio in-
temporalis, hoc est accessionis tempore geminat passiones: Accidentia enim
si temporaliter quidem uidentur laceratis sensibus in resumptionem uenire, to-
tam tamen passionem peiorant, non aliter quam si quisquam turbatos oculos
manutigio, quod Græci chirapsiam uocant, temporaliter fricando releuare ui-
deatur. Item non aliter sternutamenta medicaminibus commota accessioni non
conuenire probamus: Quippe cum neque in linimento passionis constitutos hoc
adiutorio facile inquietare liceat: nisi certo regulæ ductu præparatos, quo ca-
put releuetur gestatione tenui, ac deambulatione: siquidem hoc adiutorij genus
initio

Ptygmata

Sparagmos

Heliasis

Electarijs

Carnatio

Non fidendum
subita sanita-
ti.

Tapsia

Vermalia
Diuretica

Hiera

Chiasmus

scarosis

Arteriotomia

Porcellio

Oniscus

Gauia

Manutigium

C initio impleat caput, dehinc medeatur. Quod sperandum in hijs qui accessione agitati earum partium plenitudine uexantur, si etiam sternutamento fuerint cō uitiati, cum magis oporteat passionis illatam soluere turbationem. Est præterea acetum molestum naribus insufflare, siue solum, siue cum alia qualibet percussibili materia: Constringit enim atq; densat tumentia, & turbata perturbat, & ea concurrere compellit, quæ accessionis uiolentia excludi coguntur. Item non aliter mutes atq; satiabiles sunt incensiones, siue fumigationes & odoramenta expice, bitumine, spondilio, castoreo, galbano, acerrimæ atq; grauabilis uirtutis causæ, & iniucundioris, adeo ut etiā recte ualentium impleant caput, & eorum qui nunquam, aut difficile earum partium querelam prodiderint. Nunc tamen hijs odoramentis acceptis uertigine atque grauedine urgeantur, & non aliter tumentes oculos fumigatio adficiat, quàm etiam tumentes cerebri membranas: necessariò enim cogit in similem uenire passionem. Percutit etiā ignis flamma, siue eius affectatus splendor multus: Deniq; etiam in lenimento epilepticos constitutos, lucis importunitas, atq; eminens percussio in commemoratione facit accessionis uenire. Noxia etiam præcordiorū pressura, quam adhibendam probant, iudicatur: Mitiganda enim sunt accessione commota, & nō uiolenter atq; contrario conatu reprimenda. Grauis etiam sine dubio uidetur supra sindonem iussa uolutatio: quippe cum leui conuersione corpus affectū, non solū lenimenti tēpore epilepticos in uertiginē mittat, uerum etiā recte ualentes similiter afficere uideatur. Articulorum quoq; sinapismus accessionis tempore tumorem geminans, etiam passionē necessariò peiorem facit. Est item intemperabilis ante accessionē punctio ferulaginis, quam Græci *tapsian* uocant, cum oporteat motam passionē, atq; in peius coactam mitigare potius quàm prouocare: & quoties eius necessarius est usus lenimenti tempore, toties, atq; melius suæ uirtutis impleat beneficium, cum importune adhibitus partes faciat emori: Has deniq; Græci *necroses* uocant. Item spiritus retentio, quam faciendam probant accessionis initio, sensus implet, non, ut quidam uolunt, percussio spiritu futuram prohibet accessionem. Premit etiam potius quàm discutit ea quæ iam suo motu densari uidentur. Abstinencia uero uini atq; carnis, quam iugiter fieri iubent, uel unius anni spatio, impedit recorporationis faciendæ profectum, quem augere necessariò mutationum uarietas potest: Quod facile ignaris notum fiet ex uitæ consuetudine, quæ si eadem fuerit, procul dubio corpus infirmat: Quippe cum iugis potatio aquæ demissum faciat corpus, & neq; numero dierū, uel mensium curandæ regula sit constituenda, sed passionis temporibus, quorū mutata regula cōmutantur, ut sub eorum rigore damnū aquæ uel uini ministratur, hoc etiam de carnis usu erit coniiciendum. Caprina uero pellis odoris tetri causæ noxia capiti iudicatur, non speciali atque priuata ratione, Item iugis atq; acerrima clysteris iniectio intestina conradit, atq; neruos uitiat. *Urinalia* quoq; medicamina, quæ diuretica uocant, uesicæ infectione capitis membranas commouēt. Item purgatiua medicamina, quæ catartica uocant, defluxionem corporis faciunt, atq; stomachum euertunt, capitis etiam accuratā diuisuram, quam chiasmus uocant, & testæ perforatio, & uisura cutis medicamine uel igne sufficta, quam scaroticam uocant, & arteriotomia patientes partes infumit, & utilibus renititur rebus. Siquidem nulla te comparatiua adiutoria iisdem locis adhibere permittat. At uero concubitus, siue Venus, quam adhibendam probant, ab aliquibus parua epilepsia nuncupata est: Siquidem similem faciat membrorum motū diuerso contractu, anhelatione & sudore attestante, & oculorum

Ferulago

Tapsia

Necroses

Recorporatio qd
sit hinc patet

Caprina pellis

Urinalia me-

dicamina.

Purgatiua.

Urinalia

Diuretica

Venus parua
epilepsia.

A Iorum conuersione cum rubore uultus, ac deinde post effectum displicere faciat sibi met corpus cum pallore, & quadam debilitate uel mœstitudine, adeo neruos afficere male uideatur, ut sæpe imminente accessione per somnum iactu seminis ægri præpurgentur, quod Græci *onirogonon* uocauerunt. Item eunuchismus uires amputat, non epilepsiam soluit: Lac quoq; sumptū facile acefcit, & propterea grauians epilepticos male probatum uidetur. Non aliter etiam potus sanguis testudinis, siue hominis, atq; uituli marini, & sumptio coaguli, quod Græci *pityan* uocant. Mustelæ quoq; siue hominum caro siccata, & equorū impetigines, uel uertrum, atq; testes canis aquarij, uel porcellionis supra memorati, quos oniscos appellant, & aqua de squamulis siue tinctionibus ferri, & corleporis & cameli, siue gauræ cerebrum male probatur: Etenim neq; ex occultis causis, quas Græci *ἀφ' ὁλως αἰτίας* uocant, rationes ducunt: Neq; ex aliqua contagione siue tentatione, ut empirici uolunt, approbata in usum uenerunt medicinæ. Quippe cum intelligi, uel apprehēdi naturali aut fortuita rerum dominatione minime possit, uti hijs maxime ita insuetis atq; nouis, & odiosis generibus materiæ, quarum nihil usu grauius esse uideatur, ipsius quoq; comparatione passionis, sitq; admirandum quod de aëre atq; uigilijs, uel somno & potu, & cibo, uel hijs quæ necessariò sumuntur, nihil experimenti utile collegerint, de hijs uero ita execrandis, & crudelibus, atq; inhumanis, plerumq; etiam periculis curationes ordinare uoluerint: Non enim sanguinē tauri potum interficere, ut Themistoclem: lac coagulātū, uel caseum coctum, aut oratorem, & imaginē recte reprobauerunt, si quisquā humanum sanguinē facere minime crediderit, quo falsò memorata à ueteribus cetera uideantur. Accusatis igitur, siue nudatis summatim ueterū curationibus, non est absurdum etiam cum nominibus errorum arguere singulorum. Hippocrates de epilepsia scribens communiter ait: Quisquis in humano corpore agnouerit siccandi uel humectandi, aut frigidandi, uel calefaciendi causas, idem etiam istius passionis poterit uidere rationē, & neq; quomodo, neq; ex quibus, neq; quando uel quousq; hæc fieri debeant tradere curabit. Item Diocles libro quo de passionibus scripsit, in hijs qui ex uino, lentia, uel carnali cibo istam passionem conceperint, phlebotomiā probat, antecedentes potius quàm præsentēs intuens causas. In hijs uero qui ex corporis habitudine in istam uenerint passionē, humoris crassi detractionē probat adhibendam, quem appellauit phlegma. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica uocant: item deambulatione ac gestatione. Quæ si etiā uera essent adiutoria, ob paruitatem tamen numeri & magnitudinis suæ, magnæ passioni difficile possent paria pronuntiari, aut eius destructioni sufficere. Item libro Curationum phlebotomans utitur medicamine catapotio, quod stomachū euertit, atq; post cœnā uomitū facit, exhalationibus implens caput. Potat etiam aceto, sternutamentū commouens prius quàm in somnū ueniant ægrotantes, profecto intemporaliter cōmouet sensuales uias. Dat etiā absinthium, centaurion, & lac asininum, & equorū impetigines, uel mulorū: neq; tempus adiiciens factis, & odiosis ægrotantes afficiens rebus. Praxagoras uero secundo libro Curationū caput imperat radendū, adhibens frictiones & cataplasma ex aceto sine Venere, dolentibus speciebus etiam sternutamentum commouens, & ieiunū uomitū per singulos dies, utens etiā potu lacte cum mulso atq; sale. Item deambulationibus plurimis atq; uehementi motu, celebratis & potionibus urinalibus, & cibis uarijs, & agnina carnis, siue hœdina, atq; porcina & catulorū, dans acetū bibendū atq; uinum, & post uomitū sternutamenta & odoramenta probans, & spiritus retentionem,

Pityan.

Oniscos.

ἀφ' ὁλως αἰτίας.

ἐμπειρικοί.

Themistocles

poto sanguine

taurino mor-

tuus est.

Hippocrates.

Diocles

Urinalia me-

dicamina

diuretica.

καταποτίον.

Praxagoras.

πύμα
CoaguluPhlegma
Humor cr
Ass

C retentionem. Item uisuram atq; incisuram partibus, adhibens etiam uentris sua medicamina; & cum accessionem uiderit commoueri, deprimat partes quæ fuerint in querela, atq; defricat castoreo, & uituli marini ueretro, siue uirilibus hipopotami, aut testudinis sanguine, uel rhombi marini, omnia cōfundens: Non enim initio ratio capitis est adhibenda, nec aceto densandum corpus, neque diurno uomitu uexandum, siquidem fortitudinē tollant: neq; plurimo sternutamento, implet enim sensus: neq; urinalibus medicaminibus, siquidē corpus nimis laxent: neq; purgatiuis, siquidem non aliter uexent: neq; catulorū carnibus, propter suæ qualitatis horrorem: neq; de retentione spiritus accessione imminente, tunc enim tēpus est requiescendi: neq; cōpressionibus, asperant enim tumores: neq; curiosis odoramentis, siquidem caput impleant: neq; incisura, ob inutilem dolorem: neq; uisionibus, superpositionis enim tempore asperant ob tumorem passionem. In lenimento uero resumendos uexatione doloris fatigāt, & uisui recorporatiuorū adiutoriorum obfistunt: neq; coagulo uituli marini, uel ueretro, aut testibus hipopotami, uel testudinis sanguine, aut rhombi marini. Hæc omnia experta neq; ratione, neq; regula, sed tentatione probantur.

Asclepiades. piades primo libro Celerum uel acutarum passionū, eos qui corporis raptu afficiuntur solos imperat phlebotomari, non aduertens, quia ex eadem adstrictione generales quæq; species epilepsie formantur, sed accessione grauior altera cōparabitur. Quapropter magis exigit phlebotomiæ beneficium. Item phlebotomatos injici iubet clysteri, uel collyrio, quod balanon appellant, odoribus tetrīs adhibitis, & fumationibus, & naribus acetī insufflati insufflatione, atq; uoluntatione in tyndone præstita. Prohibet sanē carnales cibos & uinū, sed imperat Venerem, quorum accusationem atq; improbationem ex ante scriptis accipere poterimus. At Serapion primo libro Curationum multis ex rebus diligentiam curandi confundit. Vngit enim residuum corpus oleo, colla uero aceto cum oleo rosaceo, constringens ea quæ laxatione indigeant. Tunc exercitio adhibito dat mulsum bibendum, ex aceto confectum, ac deinde nihil accipere iubet ægrotantes, sed quiescere. Tunc deambulare circa uesperam, ac rursum quiescere, & deambulationem repetere. Tunc lauare, & adhibita requie bibere hyssopi decoctionem cum aceto, atq; mel in trium heminarum quantitate, tunc cibum sumere, erroribus mille stomachum uexans, ut semel cibo reficiat. Utitur etiam ante unum uel duos dies, si ordine certo accessiones occurrerint, nunc sanguinis detractione, nunc purgatiuis medicaminibus: sed nunc per superiora, aut albo helleboro, nunc per inferiora, aut scamonia, uel nigro helleboro, & hijs similibus pernitiōis turbationibus corpus adficiens eo tēpore quo requies adhibenda est, ne ulla occasione accepta accessio generetur. Ordināt præterea quæ specialiter passioni congrua medicamina nuncupauit, ex castoreo & equorum

Impetigines impetiginibus. Sunt autem squamulæ anteriorum crurum sub armorum partibus in ipsis animalibus natæ, has Græci lichenas uocant, siue chelidonas, nos uero, ut supradictum est, impetigines uel hiruindines. Dat etiam cameli cerebrū atq; fella, & coagulum uituli marini. Itē dat medicamen quod ex crocodili terreni stercore confectum probat, & leporis corde, & lumbis, & testudinis marina sanguine, uel testibus apri, uel arietis, aut galli gallinacei, Adhibet etiā odoramenta, & iniectiones clysteris, nō minus ab epilepticis in curationibus cadēs.

Heraclides Item Heraclides Tarentinus secundo libro Interiorum curationum eadem medicamina conscripsit. Multi quoq; uetustiores istam curationem ordinantes uarijs erroribus conciderunt, quos memorare superfluum est: Quippe cum eorū

uires

A uires proditiōne temporis expirasse uideantur, ex quibus est Menecrates Zeo- phletensis. Item Tryphon, Philotimus, Chrysippus, Demarchus, & horū plurimi: Quod est nudum atq; probabile ex conscriptione curationū Apollonij Citiensis secundo libro de epilepticis: Item Nicandri tertio libro. Themison uero libro primo tardarum passionum Asclepiadis erroribus: Nondum purgatur ante accessionem phlebotomandus, inquit, si ordo fuerit augmentorum præferuat: Sin uero errans fuerit perspectus, post accessionem imperat phlebotomiā adhibendam. Modum autem detrahendi sanguinis eius approbat mutationem. Quæ sunt uanissimæ inuentiones: sicut libris Specialium adiutoriorū docuimus. Tunc si in brachijs, uel in cruribus, inquit, aliqua querela extiterit, earundē partium uenas diuidendas: Sin minus, interiorem uenā distringendā lino, coniiciēs melius esse ex partibus non patientibus sanguinis coadceruatā facere detractionē: siquidē patientes magis grauentur ob irruentē materiā lapsū, qui detracta superet modum. Tunc post phlebotomiā deambulatione utitur, & defricatio- ne alienis manibus adhibita, quo corporis motus conquiescat. Dat etiam cibū ex mediæ qualitatis materia, & nulla cogente ratione rursum sanguinem detrahit. Sed si ordinem seruauerint accessiones, intra quinq; dies secundo uel tertio detractionē facit. De alijs quoq; multis atq; omnibus corporis partibus, & talis & brachijs, nil metuens defectionem, sanguinem detrahit. In lenimento uero, ut exempli causa xxx dierum, post accessionem helleboro utitur, post quatuor uel quinq; dies. Tunc sequenti inicit, atq; alia die adhibet lauacrum, & tribus uel quatuor diebus cæteris cursibus cyclum complet, ac deinde rursum adhibet helleborum post accessionem transactam, uel certe radicium adhibet phlebotomū dissecans corpus: quod erat melius ordinare ante usum hellebori, quo leuiores maioribus præponerentur: quippe in recorporatiuis curationibus. Adhibet præterea clysterem, qui uires detrahat ægrotantis, & propterea sequi non debuerit. Supra dicta utitur etiā localibus adiutorijs, & quidem multis, pro differentia, & quibusdam falsissimis, ut est sub occipitio accurata diuisura, quam chiasmum uocari diximus, & ferro circumscripta in capite cutis uisura, qua testasquamulis despumatur. Item mediū testæ, quod Græci bregma appellant, terebri perforatione, & in accessione constrictione articulorum, & odoribus tetrīs atq; male olentibus, ex pice, atq; ex spondylis castoreo, galbano, sinapi cum aceto, quæ ex ante dictis erunt protinus refellenda.

DE FVRORE SIVE INSANIA, QVAM GRÆCI MANIAN VOCANT. CAP: V.

Lato in Phædro duplicem furorē dixit: Vnum fieri mentis intentione, ex corporis causa uel origine; Alterum diuinū siue immissum, eiusq; Apollinem inspiratorē esse, atq; nunc uocari diuinationem: ab antiquis uero appellatum furorē. Magna Græcorū uetustas manian appellabat, quæ nunc mantice dicta est. Item alium inquit ex Libero fieri patre, alium ex amore, & apellauit eroticon: Alium ex Musis, quem appellauit protrepticon, quod carmē instruere uideatur. Item Stoici duplicem furorē dixerunt, sed alium insipientiæ genus, quo omnem imprudentem insanire probant: Alium ex alienatione mentis, & corporis compassione. Item Empedoclem sequentes alium dicūt ex animi purgamento fieri, alium alienatione mentis, ex corporis causa, siue iniquitate, de quo nunc scripturi sumus: Quem Græci, siquidem magnā faciat anxietatem,

Querela. i. affe-
ctu. dolore

olhyrion bala-
no

Erroribus mille sto-
machū uexans ut se
mel cibo reficiat

Accurata sub o-
ccipitio diuin-
i supra qm græci
chiasmū dicūt

torada pme
febribz

C tatē, quā appellant manīan. Vel quod animū siue mentem ultra modum laxet. manon enim dimissum siue mollē appellant. Vel certe quod polluat agrotātes: nam pollui Græci lymenīn uocant. Vel certe quod desertam, siue solitudinē cupientes faciat agrotos: nam Græci destitui, atq; solitudinē petere monusthā dicunt. Vel quod perseverantius corpus teneat, & difficile pellatur, & ob id Græci ueluti moniam dixerunt. Vel certe quod duos atq; perferētes faciat agrotantes, quod Græci hypometicos uocant. Est autem alienatio ^(tardans in febris) quo à phreneticis discernitur. Siquidem neq; celer, neque cum febricula esse uideatur. Vel si quisquam furiosus febricitauerit, discernatur à phrenetico temporis consideratione: Nam præcedit in furiosis furor sequenti febricula, & non ita paruo pulsu afficiuntur, quæ utraq; necessariō phreneticos sequuntur. Generatur autem frequentius in iuuenibus, ac medijs ætatibus, difficile in senibus, atq; difficilius in pueris, uel mulieribus: & nunc repente inuadēs, nunc paulatim increscens: & nunc ex occultis, nunc ex manifestis causis, ut est uisio, perfrictio, indigestio, uinolentia frequens atq; immodica, quam Græci crapalen uocant. Item uigiliæ iuges, & amor, uel iracundia, aut mœstitudo, uel timor, uel superstitio nimia. Item concussio, siue percussio, & intentio nimia sensuum & intellectus ob cupiditatē disciplinarum, uel quæstum pecuniale, aut gloriā. Item pota medicamina, uel magis ea quæ amorem facere uideantur, à Græcis philtropota appellata. Item detractio hæmorrhoidarū ueterum, siue uaricum, aut abstinentia in fœminis solitæ purgationis. Sequuntur autem eos qui non repente hac passione afficiuntur, priusquam morbus enitescat, ea quæ etiam epilepticos futuros afficiunt, & apoplectos. Signa deniq; ex ante dictis sumenda memorauimus.

D Sed hæc quidam discernunt, ut communibus propria iungentes: graues etenim inquiunt, somni magis epilepsiam fore significant, atq; è contrario leues atque parui, furorem. Sicut etiam in iracundia constitutos capitis implemento affici atq; æstimare se in furorē deuenisse, & rursum silentio opprimī ex inani timore. Item mœstitudo, uel animi anxietas, & iactatio, uel plurima ciborum appetentia, & oculorum frequens palpebratio, cordis saltus, & somni cum timore terribili uel turbato effecti. Item uentris extantia, & frequens descensus uenti per podicem, pulsus paruus atq; creber, & uehemens: Etenim in epilepsiam decliues ac pronos maior atq; rarus pulsus sequetur & imbecillus. Intuēdam etiam, inquiunt, qualitatem aduenientium morborum: Sape enim quadam contagione ingeruntur, quæ uniuersa secundum nos non tutissima atq; certam faciunt discretionem supradictarum passionū: Etenim futuris epilepticis, uel in passionem pronis uigiliæ irruunt, & anxietates, & cætera. Item in aduentitijs morbis aliqua ex hijs eueniunt, necessariō omnia, uel certe aliqua quæ non enumerauerint signa. Emergente enim siue prodita passione alienatio mētis fiet sine febris, & quibusdam uehemens, quibusdam leuis, & alijs alia specie atq; uisu differens, uirtute tamen atq; genere uno confecta: Nam furor nunc iracundia, nunc hilaritate, nunc mœstitudine, siue uanitate occupat mentem: nunc timore cōminante inanium rerum, sicut quidam memorauerunt, ut nunc speluncas timeant, nunc lacunas, ne in easdem concidant, uel alia quæ terrori esse possunt. Item esse furorē cum quadam uaticinatione ueteres posuerūt. Demetrius etiam parui temporis mentis extensionem furorē appellat. Item turbine repentino expauescentes atq; percussos quosdam, ut etiam obliuione prægestorum afficiantur. Sic deniq; Artemidorū grammaticū Apollonius memorat nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse, atq; eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistram

Demetrius. rem cum quadam uaticinatione ueteres posuerūt. Demetrius etiam parui temporis mentis extensionem furorē appellat. Item turbine repentino expauescentes atq; percussos quosdam, ut etiam obliuione prægestorum afficiantur. Sic deniq; Artemidorū grammaticū Apollonius memorat nitente gressu crocodilum in harena iacentem expauisse, atq; eius motu percussa mente, credidisse sibi sinistram

A strum crus atq; manum à serpente comestam, & literarū memoria caruisse obliuione possessum. Item melancholiam inquit speciem furoris esse nuncupandam: Nos uero ipsam quoq; discernimus à furore. Est autem insania siue furor nunc iugis, nunc temporis interiecti requie leuigatus, efficiens ut agri nunc non meminerint sui laboris, nunc obliuionē nesciant suam, & nunc omnium sensu alienatione uexentur falsitate possessi, nec aliarum specierum errore fallantur. Sic deniq; furens alius se passerem existimauit, alius gallum gallinaceum, alius fictilem, alius laterem, alius deum, alius oratorem, alius tragœdum uel comedum, alius stipulam ferens mundi se censum tenere, alius se sustentandum manu poscebat, uagiens ut infans. Horum plurimis accessionis tempore oculi sanguinolenti fiunt atq; attentī. Accidunt etiam uigiliæ iuges, uenarum extensio, genarum rubor, corporis durities, atq; aliena fortitudo. Patitur autem omnis neruositās, ut ex hijs quæ sequuntur uel accidunt conijcere poterimus, magis tamen caput: Etenim antecedentes plurimæ querelæ eius partis existunt, cum grauedine atq; dolore afficiuntur, singulis quoq; sensibus patientibus, quos in capite nouimus constitutos: & præterea passio magna atq; tardissima superposita onibus ac lenientis uariata, ex constrictione confecta: Etenim hijs qui Mnaseam sectantes alium putant, ad quiescendum non est, suspicantibus eum furorē, qui hilaritate affecerit agrotantes, solutionis appellandum. Falluntur etenim nominis uoce: siquidem Græci diachisin animi laxationem dixerunt, siue diffusionem, cum hoc animi, non corporis ostendat qualitatem: Nam quod omnis furens strictura afficiatur manifestum atq; probabile est ex oculis sanguinolentis, qui in lato constitutā stricturam denuntiant. Item quod ipsos oculos atq; uenas in uultu extatiores habeat, totius corporis attestante duritia, cum fortitudine præter naturam adueniente ob stricturæ consensum: deniq; lenienti tempore fatigatos se sentiunt agrotantes. Est item coniectura facienda ex hijs quæ mentis alienationē præcedunt, ut capitis grauedo uel dolor, & tardus membrorum motus, spinæ uel scapularum, uentris inflatio. Peccant deniq; etiam hijs qui animæ passionem principaliter, dehinc corporis esse concipiunt, cum neque quisquam philosophorum eius tradiderit curationem, & antequam mente falluntur accidentia substantia corporis habere uideatur. Hæc sunt quæ ad apprehendendum uel discernendum morbum methodus ordinauit. Curationē uero similem epilepticis accipimus adhibendam. Etenim principio conuenit iacere loco mediocriter lucido atq; calido, & nullo turbore pulsato: nulla quoq; picturæ distinctione, neq; fenestris humilibus luminato, neq; in superioribus potius quàm in solo: pleriq; enim furore correpti sese præcipientes dederunt. Est etiam lectus firmissime, atq; auersus ingressum cubiculi locandus, quo ingredienti minime uideant agrotantes, ne uultus uarietate laceffiti furoris augeant uanitatem. Stramina præterea mollia sunt approbanda cum defricatione ac retentione articulorum, blando scilicet tactu: Et si qua pars corporis saltu fuerit agitata tepidis uaporationibus erit mitiganda, appositis lanis mollibus ac limpidis, atque capiti, collo, & thoraci circulatim: Fotus quoq; adhibendus olei calidi, admixto aliquando mitigatiuæ uirtutis causa scenigraci liquore, & eius decoctione confecto, sed minime pingui, uel certe hibisci infusione aut lini seminis: Tunc oris collutio, atq; potus ex aqua calida. Erunt præterea multorū ingressus prohibendi, & maxime ignotorū. Mandandum quoq; ministris, ut eorum errores quodā consensu accipientes corrigant, ne aut omnibus cōsentiendo augeant furorē, eorum uisa confirmantes, aut rursum repugnando asperent passionis augmentum,

Mania
Phrenitis

D

Philtropota
cui nō pīlā

Pulchra de
Artemidoro
grammatico

Cum: sed inductiue nunc indulgeant consentientes, nunc insinuanda corrigant uana, recta demonstrantes. Ac si exilire coeperint, ut difficile teneantur, uel solitudine potius exasperantur, oportebit plurimis uti ministris, & præcipere ægros latenter retineri, ad articulorum fricationem, quo minime prouocentur: si etiam uisu hominū fuerint commoti, erit adhibenda ligatio sine ulla quassatione, præteritis articulis ex lana. Tunc fasciola ligatur, ac si quicquā timere uel reuereri coeuerint, non erit itidem frequenter inducendū: continuatio enim contemptibilitatem parit: uel cum causa coegerint, uel adiutorio adhibendo non succubuerint ægrotantes, tunc erit necessariū inducendum, quo ægri terrore uel reuerentia opprimantur. Ac si etiam lucem animo contraria commouentem uiderimus, erunt eorum oculi adumbrandi, quo exterum corpus luce tangatur. Adhibenda cibi abstinentia usque ad primam diatriam, ac permittentibus uiribus phlebotomia, si passio coegerit intra diatriam, & si ulla obstitit causa detractionis congruæ faciendæ aliquoties adhibita detractione modus implendus. Si horum nihil obstitit, in ipsa diatriam erit phlebotomia adhibenda, tunc perunctio: oratio uenda, dandus cibus leuis, paruus, digestibilis, ut panis ex aqua calida, uel alica ex melle leuiter decocto confecta, uel forbile quicquam, aut tenerum. Exinde usque ad passionis declinationē alternis diebus æger nutriendus, si uires eius permiserint. Proluendus denique etiam clystere simplici, si passio poposcerit. Tunc etiam præcordia cataplasmatibus relaxanda, ob digestionis qualitatem, quo nulla constrictio spiritum abstentum capiti transmittat. Attendendæ etiam species alienationis, cuius accidentia contrariorum coniectura erunt mitiganda, ut eum hilaritate relaxent, nuntiantes quicquam quod animum resoluat. Dehinc cum status passionis apparuerit, de tunc capite atque raso cucurbitam infigimus, adiuncta scarificatione, & primo ex præcordiis, tunc inter scapulas, quas Græci metaphrenum uocant: consentiunt enim facilius istis superiora. Dehinc etiam occipitio ac uertici, & temporibus capitis, ac si uultus uel ora fuerint affecta plurimum, totum corpus erit sanguisugis releuandum, quas hirudines appellamus.

* Tunc cataplasmandum ex pani cæteri laxatiua uirtutis: dehinc spongijs uaporandū, & si passio ipsidem permanferit, secundo uel tertio ipsidem perseverabimus adiutorijs: Si uigilia fuerint consecuta adhibenda gestatio primo ex lectulo pendenti, tunc etiam fertoria sella. Adhibenda etiam aquæ destillatio crebra, cuius sonitu sæpe ægrotantes inducti somnos capiunt. Tunc etiam spongijs calidis oculi uaporandi, atque palpebrarum duritia relaxanda, quo etiam per oculos usque ad cerebri membranas beneficiū perueniat curationis: ac si passio declinauerit, & propterea minime uigilare, atque alienari coeperint ægrotantes, dabimus uariū cibum ex mediæ materiæ qualitate. Tunc si doloris sensum ægrotantes acceperint, adhibenda embasis ex oleo, uel admixto aliquanto liquore, quo fuerit hibiscus præcocta. Tunc capiti atque scarificatis locis cerotaria apponenda, & ex eis liquefactū corpus omne perungendū miti defricatione. Tunc acopis atque malagmati bus ueterū, quæ nulla nimietate percutiant, motū quoque gestationis adhibentes: & primo gestatoria sella, tunc uehiculo manibus actio, atque toto fortificato corpore erunt in deambulationē cogendi: & uocis exercitium quod cuique conuenit: Nam literalis etiam lectio adhibenda est, & quæ sit aliqua falsitate culpa ta, quo interius mentem exerceant ægrotantes. Quapropter interrogationibus quoque erunt fatigandi, ut nunc mendacii causa, nunc promedi quod quærimus exerceri uideantur. Tunc sibi dimittendi, data lectione quæ non sit intellectu difficilis, ne plurimo labore uexentur: Hæc enim si supra uires fuerint non minus afficiunt

Continuatio con
temptibilitatem
parit

Leeti pendenti
gestatio

Embasis

forte quod apud alios
ἐν τῇ σιγῇ

A afficiunt quā corporis immodicæ gestationes. Item post lectionem aliqua composita uel mimica sunt offerenda, si molestitudine furentes laborent, aut rursum tristitiam uel tragicum timorē habentia, si puerili luxu furentes afficiantur. Oportet enim contrarietate quadam alienationis corrigere qualitatem, quo animi quoque habitus sanitatis mediocritatem agnoscat. Tunc proficiente curatione erunt pro possibilitate meditationes adhibendæ, uel disputationes: sed nunc quoque similiter ordinatæ, ut principia leui uoce promantur: narratio uero & demonstrationes extenta atque maiore: tunc epilogus dimissa & indulgenti, sicut hi qui de exercenda uoce, quam Græci anaphonesin uocant, tradiderunt. Adhibendi denique auditores sunt ægrotanti consueti, qui fauore quodam atque laude dicta prosequentes dicentis animum laxent: Etenim iucunda exercitamenta corporis adiuuant sanitatem. Tunc post meditationē uel disputationē deducendus mox est, atque perungendus leuiter ægrotans, & deambulatione leui mouendus: Ei autem qui literas nesciat immitenda quæstiones erunt, quæ sint eius artis propriæ, ut rustico rusticationis, gubernatori nauigationis: ac si ex omni parte iners fuerit curandus, erunt uulgaria quædam quæstionibus tradenda, uel calculorum ludus: Habet enim quiddam quod animum exerceat, & magis si peritior ægrotanti colludat. Tunc post requiem adhibita deambulatione erunt diligentius perungendi: & primo parua atque simplici defricatione mulcendi, dehinc profectu apparere etiam de uexo ductu post humeros atque colla defricatione potiore, & leui deductione, quam Græci catapasmon uocant: ultimo fricandū etiam caput, quod fuerit releuatum, lauacrum erit adhibendum: & sicut de epilepticis dictum est, uariis dandus cibus inhibito uino. Tunc addendum quicquid pomorum, quo corpus prætentemus: Dehinc uinum dandum tenue, leue atque paruum medio cibi tempore: & primo inter quinque dies, tunc inter quatuor, dehinc inter tres atque duos: item alternis diebus: Ita quotidie interiecta uel uariata aquæ potatione eodem contrario ductu quo uinum uariabamus. Tunc cum nulla coeperit æger nouitate seruari, & perferre singula didicerit, erunt addendæ æris mutationes. Et si quidem philosophorum disputationes audire uoluerint, erunt adhibendæ: Etenim timorem, uel molestitudinē, aut iracundiam suis amputant dictis, ex quibus non paruus profectus corpori comodatur: ac si passio permanferit, & corpus tarditate possederit, su perpositionibus ac lenimentis uarianda erunt, & superpositiones mitigandæ eisdem adiutorijs, quæ initio furentibus sunt ordinata. In lenimento uero prius adhibendus resumptiuus cyclus per uariam gestationem, atque uocis exercitiū musico monitore compositum. Tunc deambulatio atque gestatio, & cibus uariis, & hijs similia: secundo recorporatiuus, sicut superius docuimus. Utendum etiam localibus adiutorijs, hoc est, cucurbitis recorporatiuis, & racione capillorum: item sternutamento, & dropace comuni, atque composito ex nitro, galbano, manna, piretro, euphorbio & pipere: tunc paroptesi atque cataclysmo, & aspergine pulueris nitrei. Torrendum etiam corpus feruore solis, præfecto capite: dehinc sinapismo & exercitio uario ac uehementi. Sed hæc omnia cum adhibentur etiam localibus adiutorijs prius erunt prætangendæ ac renouandæ, longe remouendæ a patientibus partibus. Tunc secundæ ac uicinæ, dehinc ipsæ: etenim quoties longe remota pramouentur transmissa commoditas sine partium curandarum commotione latenter aduenit, & nullam facit capitis inflationem. Dehinc adhibendus uomitus ex albo helleboro radicibus inserto: Et magis si quisquam ex radice pura noluerit digitis uomitum prouocare: Fit enim ut inserto helleboro sponte uomitus nascatur. Tunc etiam

Lectiones
μυμικί.

ἀναφώνησις.

† deducenda
uox est,

Ludus calculi
lorum.

καταπασμον.

† compositio
παρόψησις.
κατακλυσμός.

C 3 etiam

C etiam ipsum helleborum dabimus, & si oportuerit, non semel, sed saepius per interualla temporum. Item aurium cauernis iniicere debemus aquam nitro aspersam, uel mulsam cum semine urticae, uel sinapiliquido, quo etiam per sensuales uias ad membranas cerebri recorporatiua uirtus adueniat: Quippe cum etiam aurium tinnitus saepissime agrotantes afficiat. Dehinc erunt rursus resumendi aliptarum diligentia. Utendum quoque naturalibus aquis, ut sunt nitrosae, & magis si odoris non fuerint tetri, quo membranae capitis quatiantur. Utendum etiam peregrinatione terrena atque maritima, & animi auocamentis, quibus mentis laxatio fiat. Erit etiam coniiciendum ex moestitudine quantum permaneat passio- nis, quamquam soluta uideatur, non aliter quam si terebratis oculis, quod Graeci paracentesis uocant, ob tardam suffusionem quamquam sit perfecta curatio, uisus impedimenta perseuerant, quae quadam consuetudine potius, quam passionis praesentia fieri uidebantur. Solutam uero uel conuictam passionem intelligere poterimus ex hijs quae de epileptica curatione memorantes docuimus. Haec est secundum methodum furiosorum, siue insanorum curatio. Aliarum sectarum ueterum methodicorum plurimi, obscuris in locis habendos inquit agrotantes, neque accidentia passionis coniicientes: siquidem saepe quidam obscuritatem odisse uideantur: neque ipsam passionem, quod sit ex strictura effecta: Etenim densata corpora aeris obscuritas minime reflari permittit: Abstinens denique naturalibus officijs impletum caput magis grauatur. Adhibendam etiam immodicam abstinentiam, quam Graeci lamanchiam uocant, non aduertentes, quia immoderata cibi abstinentia uires corporis uexat, & agrotantem naturali fortitudine delertum adiutoria ferre non patitur. Perdit etiam cibandi tempora, ex quo den- tata corpora saepe laxantur. Non enim uere admittenda aut credenda sunt ea quae suspicantur, quibus ipsi insanire potius, quam curare uideantur: Aiunt enim ferarum similitudinem intuendam, quae deductione cibi, posita ferocitate man- fuescunt: non aliter etiam furentes posse iugi abstinentia mitigari: quippe cum inter sanos homines facile sapere ieiuni uideantur: Post cibum uero affici hilari- tate facilius, aut furore. Iubent praeterea uinculis agrotantes coerceri, sine ulla discretione, cum necessario deuinctae partes quatiantur, & facilius agros mini- strantium manibus, quam inertibus uinculis retinere. Cupiunt etiam certis me- dicaminibus somnos altos efficere, papauere fouentes, & pressuram potius atque grauationem capitis, non somnum ingerentes fouent. Etiam oleo rosaceo ace- to admixto, serpillio & castoreo, & ceteris simillima uirtutis caput obsidunt, co- stringentes ea quae laxatione indigeant. Item alij frigidis usi sunt rebus, passio- nis causam ex feruore uenire suspicantes, ut Aristoteles & Diocles, nescij quo- niam feruor innatus sine dubio tumoris est signum, & non ut existimant, passi- onis est causa: Quare peiorare necesse est, & maiorem furorem fieri cum frigi- da curatione corpora densantur. Alij uero phlebotomia adhibendam probant ex duobus brachijs usque ad animae defectionem, ut saepe faciant mori cupien- tes: Etenim defeccio, aut uirium amputatio sequuntur immodicam sanguinis detractionem, quam non oportebit ex utroque brachio fieri. Dicunt praeterea usum esse clysteris addendum, ex acerrima uirtutis liquoribus iniiectione frequen- ti. Ex quibus nihil utile, sed potius dysenteria sequatur: Dantes etiam urinalia atque uentrisua medicamina potanda, quae diuretica uel coeliotica Graeci uo- cauerunt. Auertendam etenim e superioribus ad inferiora materiam dicunt, ex quibus corpora tabescunt, neruositatis uitatur. Item alij inebriandos aiunt agrotantes, cum saepe ex uinolentia furor atque insania generetur. Alij flagellis aiunt

Aliptarum dili-
gentia

Secundu metho-
dum curatio

Contra immo-
dicam abstinē-
tiam

Contra Acisto-
tele & diocle

Medicina
cauerunt.

A iunt coercendos, ut quasi iudicio mentis pulso resipiant, cum magis tumentia caede lacessendo faciant asperiora, & adueniente lenimento passionis cum sen- sum recipiunt plagarum dolore uexentur. Vel certe sic ut ratio poscit uicinis magis ac patientibus locis adiutoria sunt adhibenda: coguntur ergo ut ori uel capiti plagas imponant. Utuntur etiam decantionibus tibiarum uaria modu- latione: quarum alteram phrygiam uocant, quae sit iucunda atque excitabilis eo- rum qui ex moestitudine in furore noscuntur: Aliam diram, uel quae occupata mente pudorem suadeat, iniecto rigore, ut in bello, quam dorion appellant: in hijs qui risu, uel puerilibus cachinnis afficiuntur, cum cantilenae sonus caput impleat, ut etiam recte ualentibus apertissime uideatur: uel certe, ut plerique me- morant, accendat aliquos in furore, quo saepe uaticinantes deum accepisse ui- deantur. Alij uero amorem furentibus aiunt procurandum, quo mentis intentio conuersa furoris asperitate purgetur, non intuentes nudissimam ueritatem, quod plerisque furoris amor fuerit causa. Sic denique alius amore Proserpinam petit infer- na, & sibi licitas alienae ac diuinae coniugis credidit nuptias: Alius nympham ob desi- derium Amphitritae sese deditum mari proiecit. Ferunt Graecorum comenta lo- quacia & hiereprolis foeminam humanis exercitatae fatis, & saeuo poenitudinis dolore commota sua manu suos extinxisse successus. Neque aspernandos ceteros accipiamus, qui ipsum quoque amorem generaliter furorem uocauerunt, ob similitu- dinem accidentium, quibus agrotantes afficiuntur: Et est impium atque absurdum passioni adiutoriorum in idipsum probare quod curas: omitto quod sit impossi- bile, amorem furentibus persuadere: siquidem iudicio carentes pulchritudinem probare non possint: Nam saepe homines feras existimant, uel ea quae uiderint fingendo praesentia putant. Dehinc etiam si amor fuerit acquisitus quid magis probemus erit incertum, utrum ne prohibendus sit usus ueneris, an admitten- dus. Sed prohibitus indignari magis cogit agrotantes, cum desiderata produ- cuntur. Ite permissus uexat, cum corpore euirato animae quoque substantia turbatur. Ite alij arteriotomiam probauerunt, inuili uexatione caput afficientes. Hijs igitur omnibus experimentis inanibus conferta est furiosorum curatio: Quae ne falli pu- tentur erunt denuntianda personae, atque librorum nomina designanda. Asclepiades autem secundo libro adhibendam praecipit cantilenam. Quo etiam eius discipulus Ti- tus adductus secundo libro de anima memorat flagellandos. Sed idem etiam officijs solitis amoueri iubet agrotantes, & uinculis constringi, & abstinentia ciborum ni- mia coerceri, & siti affici, tunc uino corrupti, uel in amorem induci, cetera primo li- bro tardarum passionum supradicta compleuit. Ite Themison phlebotomatos con- strictius curat fomentis, qui se sua lege tenere non potuit: Adhibet etiam lauacrum, atque uinum plurimum, & amorem suadens adiuncta ciborum copia: Alijs quoque incon- gruis utens rebus, quae magis Asclepiadi, quam Themisoni sunt adscribenda: nondum enim sese eius liberauerat secta, sic haec ordinasse perspicitur.

DE MELANCHOLIA. CAP. VI.

Melancholia dicta, quae nigra fella agrotantibus saepe per uomitum ueniat: Graeci enim nigrum melan uocauerunt, fel autem cholen appellant: & non ut plerique existimant, quod passionis causa uel generatio nigra sit fella: hoc enim est aestimantium magis quam uidentium ueritatem, uel potius falsum, sicut in alijs ostendimus: Nam Tullius atrabilem dixit, ueluti alta iracundiam. Ite Vergilius: Hercule alta iracundia moto. Hic uero, inquit, Alcides furis exarserat atro Felledolor. Sigde melancholici semper tristes, ac nulla pe- ne hilaritate laxati esse uideantur. Frequentat autem in masculis magis, & medijs

C 4

etatibus:

schola

Melancholia
unde di-
ctum. i. a
fellis uo-
mitu no-
abile at-

C atatibus: difficile uero in foeminis, uel alijs atatibus: sed eius antecedentes cau-
sa sunt hae, indigestio, iugis uomitus, post cibum medicamina pota, acres cibi,
moestitudo, timor, & cetera quae etiam ualent sufficere. Sequuntur autem in ipsam
pronos uel uenturos ea quae etiam insanos fore denuntiant. Eos uero qui iam
passione possessi sunt, animi anxietas atque difficultas tenet, attestante moestitudi-
ne cum silentio & odio conuiuentium. Sequitur etiam nunc uiuendi, nunc mo-
riendi cupido, cum suspicionibus uelut insidiarum sibi paratarum. Item inanes
fletus, atque murmura uacua, & rursum hilaritas, magis post cibum cum infla-
tione praecordiorum, & articularum frigore, & leui sudore, atque stomachi
mordicatione, uel oris uentris usque ad interscapulas, quas Graeci metaphrenum
uocauerunt. Item capitis grauedo, color uiridis cum nigrore, aut subliuidus,
corporis tenuitas, uirium debilitas, & accepti cibi corruptio cum ructationibus
odoris terri, hoc est fumosi, uel bromosi, uel piscosi. Item intestinorum tormen-
ta, uomitus, tunc inanis, nunc fellus, uel ferrugineus, aut niger, & eiusdem
qualitatis per podicem egestio. In lenimento uero eorum mitigatio, uel multo-
rum depurgatio. Sed hanc passionem furoris speciem alij plurimi, atque The-
misonis sectatores uocauerunt. Differt autem, siquidem ista principaliter stoma-
chus patiatur, in furiosis uero caput. Et est communiter strictura passio magna:
aliquando etiam complexa ob plurimas egestionem. Praeterea est ex numero
tardarum passionum, quas Graeci chronias appellant. Curatio autem adhiben-
da est, quam furiosis ordinauimus: Non enim phlebotomiam reprobendam
attestante dolore, aut hellebori purgationem attestante passione approbamus,
sed exterius localia adiutoria, atque mitigatiua, siue corporatiua magis ori uen-
tris, atque inter scapulas sunt adhibenda. Ac si forte aut uomitus immodicus,
aut egestio uentris coegerit, constrictiua sunt cataplasmata apponenda uentri
atque stomacho, ut ex palmulis thebaicis infusis uino uel pulca, admixtis etiam
malis punicis, uel cydonijs, & oenanthe, & alumine scisso, aut hypocystide,
uel acacia, siue galla, & hijs similibus. Dandi etiam cibi constrictiui, atque ap-
ponenda eius uirtutis cucurbitae. Alia uero medicarum sectarum praefe-
ctis relinquamus, & hijs qui de furiosis scripserunt. Adhibent etiam
bibenda medicamina, hoc est, aloen & absinthium iugiter,
quae propter uim suam, quam habent plurimam, ex-
cludenda probamus: quippe cum sit possi-
bile ex consuetis perficere
sanitatem.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
CHRONION LIBRI PRIMI
FINIS.

CAELII

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER SECVNDVS.

CVI HAE C INSUNT:

- I De paralyfi.
- II De canino raptu, quem Graeci cynicum spasmus uocant.
- III De auriculae dolore atque humoris fluore per auditoriam cauernam.
- IIII De dolore dentium.
- V De apprehensione, siue oppressione, quam Graeci catalepsi^π ap-
pellant.
- VI De uocis amputatione, quam Graeci phones^π acopen uocant.
- VII De influxione, quam Graeci catarrhum uocant.
- VIII De tussicula.
- IX De sanguinis fluore, quot, uel quae sint differentiae sanguinis floris.
- X Quomodo intelligamus differentias floris sanguinis.
- XI Quomodo intelligamus ex quibus locis sanguis feratur.
- XII De effectu siue exitu supradictarum passionum, quae Graeci apote-
lesmata^π appellant.
- XIII De curatione.
- XIIII De p^πifica passione.

B Primo libro Tardarum passionum de capitis diximus curatione, & de scoto-
maticis, & de incubone: sed & de epilepsia, & de furore, siue infania,
& de melancholia: nunc ceterarum actiones ordinemus.

DE PARALYSI. CAP: I.

In senibus atque hyemis tempore frequentat haec passio: dif-
ficile autem in calidis atatibus: Sed generatur nunc ex oc-
cultis, nunc ex manifestis antecedentibus causis, ut quassa-
tione, uulneratione, uel alia qualibet passione: Item frigo-
re profundo, uinolentia, indigestione, luxuria, atque libi-
dine frequenti extenta: item medicaminibus potis. Sed est
uel fiet paralyfis nunc sensus, nunc motus, nunc utriusque.
Et intelligitur sensus paralyfis, quoties feruens atque frigidum non sentiunt
aegrotantes manifeste partium naturalium motu: motus autem, quoties fer-
uens atque frigidum sentiunt motu partium carentes: utriusque uero paraly-
sin factam accipimus, quoties motu atque sensu caruerint. Item haec passio
nunc partis est, nunc partium, nunc totius corporis cum apprehensione men-
tis, quam apoplexiam uocantes, Acutarum passionum libris tradidimus.
Sed plurimis species duae paralyseos uisae sunt: Alia conductione effecta: alia
extensione. Sequuntur autem pronos & decliues in passionem, hoc est, qui
non repente fuerint percussi, si totum corpus passurum denuntietur, ea quae
epilepsiam uel furorem denuntiant. Si uero ex parte, grauedo partis passurae
sequetur, ut tardus motus cum stupore & pallore, & torpedio cum sensuum debi-
litate

Καυησις κινω-
μος.Καταληψις
φαινηται οπωθεν
Καταφυσις.

Παράλυσις.

Απώλησις.

Ex frigore p^π
fundo partu
lyfis

C litate, quæ nunc perseverantia, nunc sine ratione recedentia intelliguntur, ac
 rursum recurrentia: Dehinc effecta passione torpor atque stupor gelidus partium
 fiet plurimus, & parvus, & nunc uoluntario motu cessante, nunc ex parte ma-
 nente, & nunc sensu amisso, nunc paruo remanente, nunc etiam dolore attestan-
 te, obscurato pulsu, & per profectum cessante pallore, & tenuatione partis ui-
 tiatæ, nutrimento cessante, quod Græci atrophian uocant. Sequentem etiam ru-
 gationem cum adductione partium, uel extensione. Aliqui præterea paralipsin
 uocauerunt eam quæ ex omni parte naturalem motum abstulerit, paralipsin eam
 quæ ex plurima parte uitauerit motum. Quibus minime consentire maiorum
 autoritas iubet: Non enim passionum differentiam ostendunt, sed magnitudi-
 nem generaliter passionis, ut sunt quædam partes duobus uel plurimis officiis
 aptatæ, quæ nunc omnium, nunc certorum amputatione uexantur. Lingua ete-
 nim transuorationis officium sustinens uerba distinguere non ualebit. Hæc sunt
 communes paralyses significationes: sed ob singularem partium atque particu-
 larum, quas supradiximus, communiter adprehensionem, specialiter locorum
 impedimenta tractabimus. Supercilium igitur paralysi uitiatum laxius pro-
 pendeat circa superius palpebrum, uel certe sustollitur, ut etiam ipsum suspēdat.
 Item palpebrum superius paralysi uitiatum laxius fiet, atque motu caret, & oculi pu-
 pulam contegit, uel e contrario extensum sustollitur, & oculorum pupulam nu-
 dat. Item interius palpebrum paralysi uitiatum nunc intrinsecus flectitur, nunc
 in semet uel exterius refunditur, & motu caret, atque oculum non contegit. Se-
 quitur etiam inuoluntarius lachrimarum fluo, quod est utriusque palpebrorum ui-
 tio commune: Et si in risum uenerint agrotantes contortum uel conductum
 simulant uultum. Oculorum uero tunica, siue membrana paralysi uitiatæ uisum
 impediunt latitudine facta pupularum: quæ passio uocatur mydriasis: Ac si cō-
 ductione fuerit paralipsis facta angustior pupula fiet, cessante nutrimento ap-
 pellatur phthisis. Lingua paralysi uitiatæ uocem non differit, sed interius mo-
 uetur, & nunc nullius significationis uocem reddit, nunc amputatione facta me-
 dio tempore oppressis conatibus conticescit. Demonstrata tamen uerbi intelli-
 gibili prolatione, nunc imperfecta, nunc ex omni parte motu carens. Sed discer-
 nantur ab ista passione qui forte ex alia uocem amiserint, cum neque colorem,
 uel superficiem lingua mutauerit, neque sensu caruerit, neque motu, neque
 schema suæ mutauerit positionis, quod fieri necesse est, cum fuerit paralysi ui-
 tiatæ. Item odoramenti officium paralysi uitiatum odorum non accipit sen-
 sum, sed discernitur ab hijs, qui narium uitio officium odoris amiserunt, quod
 appellant ozænan: quod neque torpor partium, neque pallor, neque nutri-
 menti desertio sequatur, quam Græci atrophian uocant. Labium superius
 paralysi uitiatum inuertitur forinsecus proditum magis cum risu aduenerit,
 aut locutio: conducitur enim sano cum inferiori. Item potu sumpto exterius
 facit fluere liquorem. Hoc quidam caninum raptum esse dixerunt nescij, sicut
 principaliter futuro docebimus schemate. Itē si agon paralysi uitiatum, siquidem
 nos musculum qui buccas colligat dicere poterimus, conducitur aut laxatur.
 Vicinus denique oculus non ualebit perfectam facere reclusionem conducto inferiore
 palpebro. Mentum paralysi uitiatum amisso motu laxatur, aut uehementer sustol-
 litur. Fauces paralysi uitiatæ transuorationis difficultatem faciunt. Gutturis sum-
 mitas paralysi uitiatæ, siue ut reuma, siue ut Græci bronchos, mortem facit, &
 paruam transuorationis tussiculam: siquidem non perfectam eo tempore fa-
 ciat inductionem, ne superet radicem linguæ, quam Græci epiglottida uocant: quo
 perfecto

Atrophia

Paralipsis
Paralipsis

Palpebrum

Atrophia

Cominus raph
χωριστος ανα-
στροφος

A perfecto accepta conuiuantur. Videbitur denique eius extantia plurimum
 relaxata. Item stomachum paralysi uitiatum difficultas transuorandi seque-
 tur, uel omnino impossibilitas, unde etiam præsens periculum. Videbuntur et-
 iam difficilia transuorantibus accepta, ueluti acriora, aut immaturo tempore
 comesta. Item sequitur præfocationis sensus cum frigore, in quacunque eius
 parte fuerit paralipsis: illic namque etiam transuorata sistuntur. Sed discernuntur ab
 hijs qui facilem paralipsin ex difficultate transuorandi patiuntur: Siquidem etiā
 decolorationes nutrimento cessante, ac frigus, etiam immobilitas faucium ne-
 cessario concurrat. Item hijs qui ex stomacho sunt humores supradictis quere-
 lis si fuerint adfecti discernuntur, quod etiā dolore atque feruore partium uexan-
 tur. Si cæcum uel eius summitas paralysi uitiatum, quod nos commune dicere
 poterimus, quod arteriæ atque stomacho interpositum uideatur, locorum graue-
 dinem faciet, atque sumpto cibo uel potu in præcordijs permanebunt, cum torpo-
 re sensuum ac tumore manuum, aliquando & crurum attestante singultu & in-
 ani timore: Aliqui etiam reuolunt accepta nulla corruptione mutata. Periculo
 paralysi uitiatæ cibis nulla digestionem mutatur, sed tanquam per infundibulum ad
 inferiora descendit, & circum uentrem laxior locus efficitur inferior inflatorque:
 quæ per uentrem egeruntur, aspera atque plurima erunt, & neque fluida: Nescit de pa-
 ralysi uitiatæ & typhlotero, quod nos cæcum intestinum dicere poterimus, erunt
 ea quæ per uentrem excluduntur plurima, & minus fluida: Videntur enim ne-
 steuin cum naturam seruauerint, uel nullo fuerit morbo tentata, tunc plurimum
 excrementorum acceptorum facere. Colo paralysi uitiatæ inordinato motu atque
 inuoluntario stercorea descendunt, sine ulla humectatione, uel cum foetore ma-
 ximo eorum fiet egestio sine ullo dolore. Longanone cum sphinctere atque podi-
 ce paralysi uitiatæ, erit inuoluntaria egestio stercorum, nisi ex aliqua hoc fuerit
 circumcissione confectum. Aliquando etiam præcedit, uel certe egestionem ster-
 corum non sine tumore, uel aliqua simili causa fieri permittit. Vesica paralysi ui-
 tiatæ inuoluntarius urinae exitus fiet sine ullo dolore, neque incisura, neque circū-
 cissione antecedente. Aliquando etiam per interualla prohibitus, uel paulatim re-
 tardatus, aut omnino negatus, & sæpe etiam pubetenus extantia partium fiet,
 extenta uesica, sed ex tumore, uel sanguinis gelati corpusculis, quæ Græci trom-
 bos appellant: aut lapide, uel uulnere difficultas fuerit mictus, aut in toto nega-
 tio discernitur, quod sine dolore atque partium liuore, atque sanguinis mictu, appo-
 sita manu oppressa pectine urina in paralysi excludatur. Præterea etiā peritoneo
 paralysi uitiatæ, ut Erasistratus ait, urina abstinetur, & neque excluditur nisi ad-
 hibito catheteri: Non enim uesicæ ambitus naturalis consuetudine peritoneo im-
 buente opprimitur, neque cōcluditur ad exprimendum liquorem radix uirilī pa-
 ralysi uitiatæ, sed multo maior aut minor efficitur, & nulla tētigine prouocatur.
 Seminales uia, quas Græci spermaticos poros uocant, paralysi uitiatæ, si laxatio-
 ne fuerit paralipsis effecta sine ulla tētigine inuoluntarius fiet seminis lapsus, &
 uocatur hæc passio gonorrhœa, quā nos seminis lapsum dicimus. Ac si cōclusio-
 ne fuerit paralipsis effecta, iugis tētigo agrotantis sequetur, sine ullo dolore atque
 seminis lapsu, & uocatur hæc passio priapismus. Crus paralysi uitiatæ aut cōclu-
 sione breuius fiet, aut extensione longius, ut plerique putent articularum deloca-
 tionem hic factam. Sed discernitur hoc: siquidem cōcauitas atque distantia à loco motos
 aut eiectiones articulos sequatur. Est autem ratione credibile, ceterorum quoque interio-
 rum singula paralysi uitiatæ, ut pulmonem, cor, uel discrimen thoracis atque uentris,
 quod Græci diaphragma uocant, aut hypozygon, uel splenem, aut iecur præueniri
 adprehen-

Coeno gol

Pyloro
InfundibulumLonganone
distinguit
colo
Sphincter

Catheter

Gonorrhœa

Priapismus

Hypozygon

repentinam
mortē ex
paralyfi cor
dis fieri

iteritura qd

C adprehensione mortem patientis, quæ sæpe latent facta; cum nō propria possint apprehensione signari. Herophilus deniq; repentinam mortem nulla ex mani-
festa causa uenientē, fieri inquit paralyfi cordis. Item Erasistratus memorat pa-
ralyseos genus, & paradoxon appellauit, quo ambulantes repente sistuntur, ut
ambulare nō possint, tunc rursus ambulare sinūtur. Est autē passio generaliter
grauis atq; difficilis, sed grauior curatione fiet, quoties toto sensu caruerint par-
tes atq; motu, & in corporibus iam dudū debilibus, uel senibus, aut ex alio mor-
bo præuitiatis, ut epilepsia, febre: Item si plurimas tenuerit corporis partes, uel
uitiatis necessarias. De nominibus autem specialiter elogiatis paralytica passio-
nis, ut mydriasi, phthisi, priapismo, gonorrhœa, & hijs similibus singula præ-
scribemus. De cæteris nunc dicemus. Hanc ergo passionem multi sectæ no-
stræ principes stricturam dixerunt, ob duritiam uitiatarū partium, atq; siccitatē,
& grauedinem, & torporē: Mnaſcas uero conductione factam paralipsin uocat,
fieri q; etiā aliquando extētionē, aliquādo solutionē. Nos uero iuxta Sorani sen-
tentia illam uocamus solutionē, cum plurimæ egestionēs corporis fuerint uisæ:
Etenim manū, uel pedum, & horum similium extentione facta, nulla egestio-
ne attestante, & in ligni similitudinē duratis partibus, stricturæ dicimus esse pas-
sionem: Quippe cum frigescere, uel quadam rugatione crispari corpora cōmu-
ne cōtrarijs passionibus esse uideatur. Est autem passio generaliter tarda, & ac-
cessionibus atq; dimissionibus uariata, & superpositionibus ac lenimentis, cuius
prædata atq; demonstrata significatione necessariō curationē ordinamus. Mox
igitur effecta paralyfi, lucido loco atq; mediocriter calido locandi sunt ægrotan-
tes, & usq; ad tertiam diem permittentibus uiribus abstinendi. Tunc nisi uino
fuerint pleni uel cibo, mox phlebotomandi, si copia fuerit, ex brachio: sin mi-
nus, ex qualibet patienti parte contraria, quo laquei constrictione, & phlebotomi
diuisura in passione constituti non afficiantur. Si autem pleni fuerint cibo,
alia die erunt phlebotomandi. Sed partes paralyfi uitiatæ fricatione atq; calefa-
ctionibus recurandæ, & lanæ limpidæ ex oleo dulci atq; calido expressæ, & cir-
cuntegendæ, & fomento relaxandæ. Tunc oris collutio permittenda, atq; potu
aquæ calidæ erunt prouidendi. Præterea accessionū ac dimissionum diligentius
tempora obseruanda, quæ adprehenduntur ex ægrotantiū pallore nunc aucto,
nunc minuto: uel sensu earundem partium, quibus plus aut minus inesse ui-
deatur. Item ex motu uel immobilitate, aut grauedine & leuitate, aut frigore &
feruore. Tunc diatriti tempore adhibenda perunctio ex oleo calido. Ora quoq;
fouenda ex aqua mediocriter calida, & dandus cibus paruus sorbilis, ut alica lo-
ta ex aqua calida infusa, aut oua. Ac si transuorationis faucium partes paralyfi
fuerint uitiatæ, erunt cucurbitæ obliquis partibus gutturis atq; ceruicis appo-
nendæ. Tunc cibus offerendus: etenim extenstæ transuorationis officio facile ser-
uire coguntur: exinde donec passio declinet alternis diebus dabimus cibum. Se-
quenti deniq; die post diatritū abstento ægro cataplasmatibus utemur ex polli-
ne lini seminis & fœnigraci. Tunc alia die, nisi passio creuerit, patientibus locis
cucurbitas insigentes scarificabimus: ac si plurimæ fuerint partes passione uitia-
tæ, cogentibus magis atq; urgentibus ordine præponimus curationē, uel hijs lo-
cis, quæ facile poterunt ægros in periculū deuocare, aut ex quibus cæteris par-
tibus facile possit curationis beneficiū dari. Sic deniq; stomacho laxato plurima
certe conlaxatur, utpote è contrario oppressis principalibus partibus cæteræ ne-
cessariō cōprimuntur. Tunc cæteris trinis diebus, quas diatriton Græci uocau-
runt, alias quoq; partes cucurbitæ releuamus. Si siagon, uel mentum paralyfi
fuerit

Herophilus.
Erasistratus.

Mnaſcas.
Sorani.

Strictura.

D

Cataplasma

Erasistratus.

reddat rationē cur ex
parte contraria

A fuerit uitiatum, erunt cucurbitæ temporibus insigendæ, atque musculis bucca-
rum, uel sub aurium lamnis. Ac si fauces fuerint uitiatæ, uel transuorationis par-
tes, prædictis utemur adiutorijs. Itē manibus paralyfi uitiatīs, erunt humeris uel
eorum summitatibus atq; palis, & brachiorum musculis, aut cubitorum nodis
hæc adhibenda. Item cruribus paralyfi uitiatīs, uertebis atq; genibus cucurbitæ
insigendæ, quarū quæ partes non accipiunt usum, ut supercilia, labia, digiti, san-
guisugis erunt releuandæ. Item si nimia tenuitatis causa, aut usus difficultate,
neq; sanguisugarū morsum tolerare potuerint, ut in palpebris, uel lingua, præ-
fecta uaporatione scarificamus, & generaliter cataplasmatibus utimur. Tunc
si exegerit passio secundo scarificamus, & spongiarum uaporatione utemur, ex
aqua & oleo solo expressis, uel ex oleo aut decoctione lini seminis atq; fœnigraci,
uel hibisci, aut maluæ communis uel agrestis. Hijs uero qui secundum lin-
guam, uel transuorationis partes paralyfi fuerint uitiatī, tempore cataplasmatū
atq; uaporationum iubemus in os dari oleum calidum, uel aquam calidam, &
oleum continendū, aut multum: Simul enim atq; eodem tempore ex utraq; par-
te uaporata uehementius relaxantur. Si uenter fuerit retentus, clystere utemur
prius quā partes cucurbitæ releuamus, ut primo ex aqua multa. Tunc si opor-
tuerit, etiam diurnis diebus ex oleo calido iniectiones adhibemus. Si intestina,
uel eorum uicinitas paralyfi fuerint uitiatā, ac si etiam urina fuerit retenta, adhi-
bitis cæteris adiutorijs atq; perfectis, encathismata sunt adhibenda. Tunc cata-
therismus faciendus, quo urina detrahatur, ac post detractionem oleum cali-
dum iniiciendum, atq; adnexo folliculo catathere ex ea parte quæ cystophilos
B à Græcis est appellata, uel otico clystere, quem nos auricularem dicere poterī-
mus, tenui ex obelisco formatum, quo possit cauernam inuadere directum cata-
there. Tunc cucurbitas prædictis adhibemus locis, atq; uaporationibus & ca-
taplasmatibus eas partes cum podice & uetris uicinis releuamus. Si stoma-
chus fuerit paralyfi uitiatus omnia sorbilia dabimus, quo facilius transuoretur:
Ac si ea quæ sumuntur aliqua ex parte substituerint impedito meatu, ægrotantiū
manus in aquam calidam mittemus, uel parua uascula aqua calida plena tenen-
da offeremus. Tunc stomacho leuem cucurbitam insigemus sub ea parte quæ
premi uel impediri uidetur: Atq; ita sensim, uel paulatim eam detrahimus, quo
stomachi partes deferendo accipere, uel transire faciamus illata, uel uacū offi-
cium in memoriam reducamus: ac si uomitus irruerit paralyfi facta nihil denti-
bus interponamus. Si uero [†] conductio immittimus ceram, uel tabellam alea-
rem, aut feruleam, & ductu contrario fasciolarum corrigere tentabimus deprauata
declinante passione: Etenim ante id tempus difficiles in cōsensu partes esse per-
spiciuntur: & propterea quassatio potius quā effectus sequitur. Vtemur præ-
terea eodem tempore etiam cerotarijs qualibet paralyfi uitiatā: & primo simpli
cibus, ut ex cera & oleo pingui, uel sabina, & squinato, admixta hibisci deco-
ctione, uel fœnigraci semine contuso, atq; trito. Tunc ex oleo ueteri & resinate,
rebinthina adhibemus etiam embasim ex oleo calido. Tunc calidam & oleum,
cibum dantes diurnis diebus ex oleribus non acrioribus, atque piscibus petren-
sibus, & uolantum paruioribus. Vtemur etiam acopis, ut est diasamfucū & dia-
melilotū, uel omnibus quæ ex adipibus conficiuntur, & medullis, et irino oleo,
uel malabatrino, et quirino, et hijs similibus, et malagmatibus talibus, ex quī-
bus est diachilon, atq; mnaſcum, et diamelilotū, et meline simplex. Tunc gesta-
tione corpus mouebimus pro uirium modo, fertoria sella, siue cathedra, longio-
re tunc uehiculo manibus actō, dehinc animalibus: Sic enim cōsensu persuasæ
D altiores

Lamnis aurium
Palæ humeror

injectiones
mæla

Encathis-
mata

Catatheris

Cystophilo

Auriculari
clyster

Squantho

Embasis

Petreses pisces

Quirino oleo

Malagmata

aulisco,
αυλικος

Auricularius Clyster ex
obelisco tenui formatus
forte legendū aulisco

C altiores in corpore materiae ad exteriora concurrunt, cum in embasi ex oleo fuerint constituta, motus beneficio praelaxato aegrotante. Dehinc lauacrum adhibemus atque uinum paruum, & consequenter singula, quae passione fuerint uitiata, suo officio exercemus: explorantes etiam, uel intuentes si quid aliud in corpore passionis occurrerit, ex quo paralysis uidetur effecta, ut hoc quoque destruamus: non hac quidem quod antecedens causa esse uideatur, sed quo etiam eam ipsam passionem necessario intelligamus. Quapropter si uulneratio ei fuerit congrua, gerere debemus sicut in Chirurgumenis, uel Responsionum libris demonstrauimus: Reminiscens, siquidem ex uulneribus facta paralysis sit, diuisa

Libri Caelij
de uulneribus

Libri Caelij de
muliebribus
passionibus

Cataplasmata con-
strictiua

Palmulae the-
baicae

Emplastrum enema
constrictiua

Cycli metasyneritici

Dropax primus

Dropax compo-
situs. i. pharma-
codes

Uidetur inuicere
aliud esse dropacem
aliud psilothron

ra partium necdum proprio nomine uocabulum teneat, sed appellari claudicationes uel tardationes possunt, siue alienationes. Sin uero cicatrix fuerit clausa, hanc mollire tentabimus. Item si spinæ contortio uel conuersio ex causa effecta, hanc corrigemus. Item si febricula, aut nimia capitis passio, quam cephalæan uocant, aut epilepsia, ex iisdem eas quoque destruemus. Item si euersio, uel inclinatio fuerit matricis, eidem consequenter ordinata adhibebimus, sicut Muliebrium passionum libris docuimus. Sin uero articuli fuerit eiectio, quamquam longi temporis eum recolamus. Item si quis humoris fluor per quodlibet officium naturale ultra modum fuerit dimissus, cataplasmata constrictiua probamus, ut ex palmulis thebaicis, malis citonijs, acacia, hypocistide, alumine, & hijs similibus, apponentes etiam emplastrorum ea quae constrictiuae uirtutis à Græcis enema appellata, uel si qua ualent concludere atque siccare fluentia, ut sunt uulnerum medicamina quae appellantur melana. Nunc similiter ægros resumeriam gestationem, deambulationem, uocis exercitium, lectionem, unctionem, lauacra. Tunc post hæc omnia partium adhibemus frictionem, dantes uarium cibum atque uinum, iuxta præscriptam disciplinam omnia augentes atque minuantes: & nunc usque ad piscium qualitatem ordinamus cyclum, nunc usque ad uolantum, tunc etiam agrestium, ultimo porcinae carnis, sicut superius De capitis curatione scribentes docuimus. Dehinc adhibemus etiam metasyneriticos cyclos, & primo partiles, tunc perfectos, nisi ex initio uires aegrotantis eos perferre non ualuerint. Denique nunc drimiphagian linquentes, & ceteras quoque cycli regulas complemus, & nunc uomitus adiungentes drimiphagian. Ipsum quoque uomitum primo ieiunium probamus, nunc ex radicibus, uel hijs similibus qualitate materijs. Atque ita post frequentem radicem uomitum helleboro utemur, primo radicibus inserto, uel aceto infuso: Quo detracto radices immixtae concisa ipso cum liquore sorbeantur. Vtemur etiam localibus adiutorijs in hijs partibus quae sunt paralyti uitiatae, ut dropaci primo, tunc composito, quem Græci pharmacoden uocauerunt. Psylotro quoque, & cucurbitis recorporatiuis multacum flamma admotis, atque uolenter remotis, aut circumtractis nunc ex superioribus ad inferiora: Etenim spiritus iam dudum motu uacuatus ex alto adducetur, & quadam prouocatione excitus uel accurrens sua cubilia cognoscit, singularium uiarum motus inuadens, passionis deturbato languore. Hoc igitur facere tentabimus ex multis cucurbitis per spinam, recto scilicet ordine post inuicem adfigentes, atque sufficiens tempus adductioni largientes, primo primarum faciemus detractionem, tunc sequentium, quo sibi adductum spiratum tradunt, atque insolitot prouocent motus, atque uerso ordine inferiores primo affigentes easdem detrahemus primo. Post cucurbitationem atque dropacis usum, puluere niri partes aspergi

Cucurbitae recorporatiuae

Cucurbitis multa cum flamma admotis ac
uolenter remotis aut circumtractis.
ergo cucurbitae leuiss & exiguae flammæ
dicuntur cucurbitae leues. i. non quæ

A aspergi facimus, & fricari uel sinapi, uel ex utroque. Tunc etiam hijs pulueribus quæ sunt ex calce uiua, fecla, pumice, pipere, piretro, & hijs similibus uirtute rebus. Ordinamus etiam unctiones, gestationes uarias, acopa quæ mordicatione quadam corpus afficiant, uel accendant, & emolliant: ut sunt ea quæ conficiuntur ex oleo sicyonico, syriaco, castoreo, aphronitro, sulphure uiuo, agresticucumere, ammoniaci gutta, squilla, quam uulgo uulsum plurius uocant, urtica semine, piretro, pipere, helleboro albo, nigella, galbano, iriillyrica, lemnida carie, & hijs similibus. Non aliter etiam malagmata sunt adhibenda, quæ corpus ualeant papulare lacessendo, ut sunt ex flore salis, uel ex nitro, & illud quod nileos appellatur, uel diadaphnidon, uel apollophanos, & caphysophonos: quorum compositiones Responsionum tradidimus libris, pro modo magnitudinis passionum adhibendas, atque lenimentorum alias augentes, alias indulgentes. Ordinamus etiam sole corpus torrendum, uel paroptesin ex carbonibus, aut parietibus calefactis, uel pauimento, item lapidibus ac testis, hoc faciunt. Etiam ceromata sub sole ignita, uel terga præuncta, simili modo calefacta, quæ substrata accipiunt aegrotantes uoluntatione quadam conuertendi, ac defricandi, & mutandi: etiam loca quæ deferuerint repetenda, ut ueniant feruentiora: quippe cum naturaliter tergora oleo ac sole facile feruescant. Vtemur etiam ob similem corporis curationem, quam Græci phoenigmon uocant, harena littori uicina, quæ sit sole ignita, ut circumfecta gremio foueat aegrotantem. Tunc etiam fomentationibus ex aqua salsa, uel marina, aut decoctione baccharum lauri, uel omnium quæ ita corpus afficiunt: manente passione etiam cataplasma ex sinapi adhibemus, uel contusam atque liquatam ferulaginem, quæ Græci taphian uocant, corpus ungemus usque ad cutis ruborem, atque medicocrem partium inflationem: Etenim uulnerari, siue uexari quosdam ex istius herbarum usu immoderationis est uitium, tanquam sinapismi usus immodicus. Generaliter autem similiter medentur etiam uaporationes ex saccellis sale torrido repletis, atque in lauacro igneo usus flaborum. Ordinamus etiam si quid partialiter loco patienti poterit adhiberi, ut capiti passione uexato rasionem capillorum, nunc pro capillatura, nunc contra capillaturam. In mulieribus uero, quæ id fieri non facile permittunt, denso pectine exerceri capillos imperamus, supradicta scilicet diuersitate, & cum uehementi conatu, atque primo aliorum manu, & raro pectine: tunc magis denso, & aegrotantis manu. Ac si odorandi officium fuerit paralyti uitiatum, erunt adhibenda acriora odoramenta, ut ex aceto & sale, aut adiuncto origano in aceto extincto, quo ex eo acriorum profecto exhalationem naribus sapiant aegrotantes. Nunc etiam sinapi, uel castoreo ex aceto soluto per interualla, uel lasare, quod Græci opon cyrenaicum uocant. Sed hæc erunt naribus quoque immittenda, uel sinapi cum aceto, donec prouocentur iubemus eos uolenter emungere. Probamus denique betæ nigrae, uel cyclaminis herbarum succum cochleare plenum naribus infundendum, utentes ptarmicis uehementioribus, quæ nos sternutamenta uocamus, ex pipere, helleboro, castoreo, astrutio, & horum similibus. Post sternutationem uero magis odoramenta utenda probamus: Hæc enim uehementius odorationis mouent officium, & solas capitis partes in passione constitutas quadam mutatione reformant. Ac si lingua fuerit paralyti uitiata, uel tranuorationis partes, aridum sinapi dabimus masticandum ante lauacrum. Tunc aqua calida os colluere præcipimus. Aliquando etiam liquefactum ex aceto sorbere aegrotantem imperauimus, & gargarizare. Hoc quidem etiam de similibus

D 2 liquoribus

Fecla

Acopa

Squilla

Vulsum pluri-
osum

Lemnida co-
rie

Malagmata

Nileos

Apollophanos

Caphysophon-
tos

Paroptesis

Phoenigmon

Lasar

Succus Cy-
renaicus

Astrutio

Cornu cucurbitae in modum adhibem
Collyria quae graeci balanos appellant
Garum. i. h. q. m. ex pisce liquore siluro
Chalinos qd
Altheres

C liquoribus faciemus, ut ex fico, hyssopo, draganto, origano, thymo, pipere, pistacho, staphisagria: haec etiam mastica dabimus. Ipsam quoque linguam lasare fricantes ex aqua soluto. Tunc etiam cornu cucurbitae in modum adhibemus: adducit enim non aliter quam haec spiritum, & insolitas prouocat vias, quae sunt ex antecedentibus medicaminibus praeputata. Item stomacho patiente atque uentre, magis frequentabimus drimyphagian: dantes etiam lasar cum aceto, ex quibus panis erit madidandus, adiuncto quolibet pulmento. Ac si potius fuerit paralyti uitiatus, aut eius uicina, aciora facimus uel mordicantia iniicimus collyria, quae Graeci balanos uocant, uel sinapi plurimum fico admixto, atque in collyrium collectum longitudine aptum partibus iniicimus, ut ea quae in alijs ordinauimus fomenta, nunc pro encathismatibus adhibemus, uel per clysterem iniicimus aliqua ex acrioribus, ut aquam balsam, uel marinam, uel garum, quod appellamus liquamen ex pisce siluro confectum, & si qua fuerint similis uirtutis: Quorum omnium dexteros usus, atque confectionis genus, & adhibendi rationem libro Adiutoriorum specialium docuimus. Oportet praeterea singulas partes in passione constitutas, suis ac naturalibus motibus admoerere, ut supercilium leuando ac deponendo, palpebram concludendo ac distinguendo, linguam producendo atque conducendo. Haec sunt agrotantibus imperanda. Hortandi etiam locutionem tentare: Quod si minime facere potuerint, ex omni parte officio linguae cessante, erunt suadendi, ut animo concepta uoluant quae proferre non possunt: Saepem enim quae loqui uolentes mente perceperint, in alto formans spiritus accepto motu rumpit in uocem. Vel certe docendi sunt unius exprimentae litterae curam suscipere, ut intra se exercendo manifestius probent, & magis ex uocalibus, ne difficultate sonitus multarum litterarum uocis organa concludantur potius quam referantur. Tunc cum implere ualuerint dabimus lexes, atque nomina, quae sint ex multis uocalibus conscripta, ut est Praen, & huiusmodi similia: Sic etiam numeros dabimus, & ex huiusmodi exclamare prouocabimus agrotantes, ac deinde lectionem offeramus, uel disputationem. Haec adhibenda sunt etiam si buccarum partes circa labiorum confinia, quem Graeci chalinos uocant, fuerint in passione constituta. Dandum etiam mastiche mastica, uel cera indulgentior mordenda, tunc ferula particula, uel per profectum tiliae tabella: Plus enim illorum singula quodam cum certamine partes faciunt exerceri. Tunc danda etiam frangenda arida fabarum grana, uel amygdala molliora, ac nuges auellanae primo, tunc etiam glandes paulatim aucto numero quantitatis. Ac si digiti fuerint in passione constituti, erunt commouendi oblatione cere emollientis, & malagmatum superscriptorum: Quo non solum motu, sed etiam tactu medicamina propria uirtute medentur. Praeterea eodem exercitij tempore, & in illis quibus tota manus paralyti fuerint uitiata, uel earum quaelibet partes, altheres erunt offerendi: At enim pondere pro modo uirum agrotantes, quodam labore mortes exercent. Sed erunt praedictis malagmatibus commouendi, ut primo teneant uel baiulent agrotantes, tum demum ex ipsis simili ratione ferendi manus exercent. Ac si crura fuerint paralyti uitiata, si fieri potuerit per seipsos, sin minus, aliorum impulsu extensione atque conclusionem exercent eas partes, non tamen sine suasionem, qua non solum motibus exercentur, uerum etiam ipsi conitantur. Erunt denique ob uarietatem motus artis industria partes commouenda hoc modo: Iacere agrotans, cruribus imposita fasciola superpendenti rotula, quam Graeci trochilion appellant, alterum ex finibus fasciolae inferendum, hinc tenendum dare: nunc ministro, nunc agrotanti demonstrato motu, ac paratili,

A tili, qui nunc adducta fasciola subleuet crura, nunc indulta deponat. Sed cum non solum leuare ac deponere uoluerimus, sed etiam extendere, aut inflectere partes paralyti uitiatas, duae erunt fasciolae imponendae: altera genibus, altera talis: tunc per supradictam rotulam traicienda, & apprehensis initijs similiter offerenda patientibus uel ministris, ut uicissim adducant, quo ea quae genu continet adducta, & ea quae talum continet indulgente, hoc motu crura flectantur: Rursum talari adducta, & indulta ea quae genu continet cruris fiat, extensio. Ac si sedere potuerint agrotantes, erit fasciolae medietas pedibus submitenda, cuius initia eidem tradita, cogatur labore proprio per seipsum adducendo atque indulgendo suis cruribus motum praestare. Simili etiam modo manus in passione constituta moueri posse noscuntur, ut ex altera fasciola iubeat quae oportet arteriam articulis digitorum uicinam, quam Graeci carpon uocant, altera cubitum circumdari. Praemotis igitur, uel exercitis, ut supra dictum est, dabimus ut sella tonsoria sedeant agrotantes, quae sit obliquis anconibus fabricata, quibus incumbentes sese leuare nitantur: & nunc fulciti ex utroque alarum latere ministrorum officio deambulationem tentent, uel incumbentes baculo, aut uehiculo manibus actis, quod infantibus saepe motum discuntibus fabricatur, sed magnitudine tamen agrotantibus coequandum. Dehinc cum gestationis augmenta sufficimus, conficienda sunt ligna, quae transgredi pedibus nitantur agrotantes: Tunc etiam perfectis in terra lacunis deambulationem implebimus, ac deinde calceamentis adiuncto plumbo prius paruo, ut exempli causa uncia, tunc plurimo, atque pro augmentorum gradu usque ad librā deducto, tum etiam itineris celeritas erit augenda: habet enim maioris laboris officium. Varianda etiam omnis regula, ut nunc resumptiuos cyclos in metasyntheticos deducamus, nunc e contrario uersa uice gradum reuocemus. Praeterea Cycli resumptiuos ad hellebori usum probamus accedendum: non solum semel, sed & cogentibus rebus secundum uel tertio: tunc resumendos, atque naturalibus aquis dandos, & magis calidioribus, ut sunt in Italia Pantherinae, Veseuinae, & Senanae, & Caritanae appellatae: Etenim Albae, siue Albulae quae sunt appellatae, quod sint frigidae uirtutis, solutione laborantibus, uel fluore quorūlibet officiorum naturalium a ueteribus sunt approbatae. Utendum etiam natationibus marinis, uel supradictarum aquarum, & primo partibus passione uitiatis inflatae uesicae sunt adiungendae, quo natandi laborem minuant. Item aquarum ruinis partes in passione constituta sunt subiiciendae, quas Graeci cataclysmos appellant: plurimum etenim earum percussiones corporum faciunt mutationem. Peregrinatio quoque adhibenda, atque maritima, necnon castoreum potodamus, si quisquam eius odoris difficultatem perferre ualuerit: Recorporatiuam curationem, quam Graeci metasyntheticam uocant, utilem approbamus, partibus in passione constitutis. Haec est secundum methodon paralyticorum curatio. Veterum autem medicorum Hippocratis atque Erophili sectatores, memorant ea quae in passione constitutos sequitur, curationem uero nullam tradiderunt. Item Diocles libro quo de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, eandem dixit conducere curationem, quae epilepticis est ordinata. Dehinc Praxagoras secundo libro Curationum primo uomitum probat, & huius praesertim qui caput fuerint paralyti uitiati, nunc ante cibum, nunc post cibum. Tunc reuocationes atque uentris, & urinalia medicamina, quae coeliotica atque diuretica appellauit. Adhibet etiam clysterem iugem & aciorum rem: bibendum etiam cum aceto asinum atque bubulinum lac probat. Tunc

Sella tonsoria

Cycli resumptiuos

Albulae

Pantherinae

Veseuinae

Senanae

Caritanae

Albulae

Recorporatiua

curatio

a graecis

metasyntheticis

Ventris

diuretica

Ventris

coeliotica

D 3 cataplasmata

cataplasmata
Malagmata

C cataplasmata, & malagmata, & sudoris pouocationes: & si quis uomere facite potuerit, parum hellebori pulmentis interiectis diebus admiscet. Neque mox factam paralyfin curans, neque recta à uomitu incipiens, & in hijs magis qui caput paralyfi uitiati uidentur, priusquam ex alijs adiutorijs partes fuerint releuatae. Dehinc sensibilis post cibum omnis est uomitus, & multo grauius iugis. At Praxagoras iubet, quotidianis aut alternis diebus adhibitos suis dogmatibus sublati erroribus, quanquam uentrisflua atque diuretica, & clysteres iuges approbauerit: Non enim quod mutationem corporis hanc facere ualeant existimauit, sed quod materiarum facere detractiōem, atque corpus liquidis uacuare. Item aceto potu dato lac repugnat, cuius magis grauis, dehinc qualibus cataplasmatibus, uel malagmatibus sit utendum, dicere negligit. Sed neque tempus adhibendi discreuit: Non enim quando mitigatiuis utimur cataplasmatibus, tunc erit malagmatibus utendum. At iste pariter utraque composuit. Item sudores laxatis corporibus fiunt, non ipsi laxamentum faciunt: Sed neque quemadmodum sint prouocandi docuit, aut memorauit. Item alium helleborum paruum datum praeuocationis ingerit periculum, & multo potius quoties sunt in uomitum difficiles agrotantes: Mitto, communiter cum dixisse interpositis diebus offerendum, & tempus non memorasse, cum passio nem necesse sit superpositionibus, ac lenimentis uariare. Item Erasistratus de paralyfi scribens, differenter curandos ait eos qui conclusionē sunt paralyfi uitiati, ab hijs qui extensione uidentur affecti: Etenim neque cataplasmata, neque malagmata secundis inquit conuenire: non aduertens, quoniam etiam strictura densata quaedam corpora uel maiore, non aliter quam chorda tenduntur: Laxata denique medicinalium uirtute saepe retenduntur. Item initio curationis clysterem probat, phlebotomiam negligens potentiam: quo adiutorio maius nihil maioribus approbatur. Tunc, inquit, effecta febricula detrahendum cibum, & dandum mulsum ex aceto confectum: Profecto densata constringent. Tunc obseruatis temporibus accessionum uel dimissionum, dandam potiā sanam probat aut olus: quorum alterum inflat, alterum facile corrumpitur. Dehinc aromatics approbat potiones, & alias mites, alias uehementes. Ventrem quoque facilem cupit, ex quo stomachus necessariō uitiatur, & neque quanta, neque quando, neque quae danda sint memorauit. Prohibet etiam unius anni spacio, uana intentione tempus definiens. Dat etiam lac cum melle, atque sale, quod est contrarium supradicto mulso ex aceto confecto. Utitur praeterea uomitu post cibos, quod iam superius fieri damnauimus. Vitiata etiam deambulationibus harenosis in locis, ex sola intentione sui dogmatis: Asclepiades. Etiam uentrem facilem cupit, caduca suspitione deceptus. Asclepiades uero principaliter de paralyfi nihil scripsit, sed Erasistrato respondit, eos inquit, qui non graui dolore in ista passione afficiuntur, phlebotomari non oportere: Eos uero qui priuatis sensibus peiore strictura uexantur, abstinendos primo, tum initiandos probat: Adhibet etiam purgatiua medicamina, quae Graeci catartica uocauerunt, cum sint hanc corruptiuae uirtutis, & propterea corpus eliminando consumant potius quam relaxent. Sed specialiter à laxatione paralyfi uitiatis adurentia inquit medicamina conuenire, & fomentationem paruum paulo feruentius temperatam: non aduertens quia plurima extenta conclusis similem exigunt laxationem, atque indulgentiam tensionis, & non ut existimant, conscriptionem: Vtraque etenim hanc passioni subiecta sunt, ut etiam stupor corporis, uel frigidus torpor, quem non semper necessariō uaporationibus,

Contra Crasitum

Phlebotomari

A porationibus, uerum etiam frigore adhibito releuamus: Siquidem contrarijs inter se passionibus hanc subiecta monstrantur. Ordinatur praeterea idem in harenarum spacio deambulationem, quod appellant scamma, atque transcensum lignorum, & inter plurimum tempus bibendum uinum. Item Themison primo libro Tardarum passionum in quibusdam peccare cognoscitur, nondum rectam methodon respiciens: etenim phlebotomat ex ea parte quae passione uitiata est, si, inquit, sensu non caruerit: non curans, ut supra demonstraui, mus euitanda omnia, quae adiutorio quadam necessitate ueluti uexabilia uideantur esse coniuncta. Dehinc lanam succidam, quam aesypon appellant, capiti iubet imponi, aceto atque oleo rosaceo infusam. Nervis autem ceruicis atque spinæ, & cruribus, & brachijs, uinum atque oleum cum sale imponendum iubet, constringens atque lacescens incongrue ea, quae phlebotomia miti relaxatione laxauerat. Tunc tertia die cibum probat, atque quarta die cucurbitam imponi adiuncta scarificatione, non interrogans passionis tempus, solum numerum dierum imprudenter attendens: Dehinc sequentibus gestationem probat, & neque in eo definiens tempus, atque audaciter secundae diatribe expectationem spernens. Dat etiam aloem in potu, & ex aqua calida, & oleo intestinis dare laxamentum ordinat. Praeterea anatre sin testae faciendam, quam nos perforationem uocamus, iam dudum quidem & in alijs methodicis exploratam: & harenarum deambulationem conuenire existimat, atque plagis ferulae cadendas partes in passione constitutas, profecto quae salsa aquae mitigatione atque recorporatione uidentur esse curandae. Item Lusius primo libro Tardarum passionum cum hijs omnibus, tum medicosis quoque fomentationibus utendum probat. Plurimi etiam alij aceto, atque oleo roseo fouentes cum herpillo, & ruta, & hedera, & castoreo. Probant praeterea iuges clysteres, atque purgatiua medicamina, quae catartica uocauerunt, & magis hieram, cuius uisum graeco libro Epistolarum ad Praxetatum damnauimus scribentes: Sunt enim ea quae stomachum uitiant fugienda, ut sunt corpus infumentia, & quae moderationis nostrae careant potestate. Item Thessalus secundo libro de Regum libris scribens, plurima recte dixisse probatur: quaedam uero proterua festinatione caduca: Etenim post phlebotomiam usque ad tertium imperat abstineri, solum potum diurna cum luce offerendum. Tunc transacta tertia die atque hora qua sunt agrotantes paralyfi uitiati cibum portat. Quibus respondere facile quisquam poterit, si quaerat, qua intentione Thessalus oriente luce potum iubeat dari: Etenim si continuationis causa id fieri responderit, oportebat etiam cibum eodem tempore approbare: Sin uero accessionum frequentia id existimat declinandum, uel suspitione futurarum, & propterea post tertium diem cibum transferendum, quo transacta hora passionis illata tertia die recte agros nutrire uideamur, oportebat etiam potum non communiter, sed generaliter diurnis diebus, uel initio lucis offerre, sed horarum dimissionem captata. Dehinc non semper, ac necessariō tertio die cibum oportet dari, sed etiam quarta continuationis, quae initium ex die sumpsisse uisa, uel ob typum eadem ratione currentem. Idem post hanc similiter ut Themison, quarta inquit die cucurbitas infigendas, non interrogans utrum passio sumpsit statum, quod est maxime seruandum. Ait praeterea alternis diebus cibandos usque ad centum numerum dierum, quod infinitum reliquisse perspicitur. Audaciter etiam, atque inuidiose acopa quaedam, uel malagmata probat

Scamma

Themison.

Lana aegyptia.

anatre sin testae.

Lusius.

Epist.

Celii liber

gracari epi

stolarum.

Thessalus.

excludenda, solius moderationis neglecta arguens uitia. Hæc sunt quæ etiam Theffalo Sorani diligentia videntur esse responsa.

Sorani.
Theffalo Sorani

DE CANINO RAPTV, QVEM GRAECI CYNICON SPASMON VOCANT. CAP: II.

Demetrius

In ista passione constitutos sequitur conclusio, siue contractio repentino motu ueniens, ac recedens sine ulla corporisurbatione, & nunc utriusque labij in ultimo fine, siue oris angulo, quem Græci chalinon uocant, ut etiam buccas adducat in posteriorem partem creberrime, tanquam ridentibus, nunc palpebras, uel supercilia ac nares, ut etiam colla atque humeros rapiat, & ita patientes faciat commoueri, tanquam onus humeris baiulantes transferendi ponderis causa. Differt autem à spasmō, & paralyti musculorum qui buccas conligant: Siquidem spasmus acuta atque celer passio perspicitur, caninus uero raptus etiam tarda. Item paralyti musculorum, non ut Demetrius ait Attaleus, eo differt, quod non sit in canino raptu partium conuersio: hoc enim contra manifestam rationem intelligitur dictum, sed quod ipsa conuersio coacta celeritate prius facta, quam fieri sentiat. Curationem uero ex ante scriptis accipiendam ducimus, & magis quam de paralyti monuimus, oris partibus.

Attaleus.

DE AVRICULAE DOLORE, ATQVE HUMORIS FLVORE PER AVDITORIAS CAVERNAS. CAP: III.

D

Curatio

Curatio

Ensuales aurium uia, siue auditoria cauerne, quos Græci acusticos poros appellant, difficilimis sæpe doloribus uexantur, ut etiam occipitium teneant, & oculos atque buccarum musculos, & perseveratione quadam tardissima, tempora teneant & caput. Aliquando etiam humoris fluor per easdem caernas fiat, quem Græci reumatismum uocant, & ita fugis, ut sæpe uulneret altiora, atque corrumpat, & ossa contrebret, & propterea copiam fluentis humoris efficiat. Oportet igitur actionis tempore discernere curationem in lenimento communem magis, hoc est re corporatiuam, quam Græci metasyntriticam uocant, adprobare, ut cum dolor fuerit in initio, adhuc nouam passionem iudicantes, quicquam destillari faciamus in has caernas, constrictiuum medicamen, uel ex lana limpida sumentes auriculæ immittamus, ut est amygdalinum, uel roseum oleum, uel acetum, & hijs similia. Utendum etiam requie corporis atque abstinentia, & silentio suo: Etenim officio accepta uoce aures necessariò commouentur, & propterea maiores dolores efficiuntur. Ac si passio fuerit augmentis asperata, erit immittendum oleum calidum ac dulce, ac mollibus lanis prategenda exteriora, atque uicina. Locandi præterea agrotantes calido in loco, & si dolor coegerit, phlebotomandi, atque tertia die leui atque forbili cibo reficiendi, & ob mitigationem doloris exterius admouenda uaporatio tepidi uaporis, uel sacculi ex polline tenero confecti. Tunc cataplasmata laxatiua, & cum dolor sumperit statum erunt admouenda sanguisuga, quas hiuidines appellant, circa fines auriculæ, hoc est, circulatim auditoriam cauernam, habentes cartilagineam prætermittam, uel certe eius posteriora cucurbita admota scarificanda,

A canda adhibita uaporatione spongiarum calidarum. Ipsam quoque cauernam inuoluta lana per melotida oleo calido tincta paulatim penetramus, atque illic lana derelicta ferramentum detrahimus. Tunc declinate passione cerotaria apponemus, dantes uariū cibum & uinum: ac si humoris fuerit fluor, quæ reumatismum uocant, eadem adhibemus quæ initio doloris adhibenda probauimus. Dehinc eorum augemus potentiam, ut cauerne ipsi faciamus infundi collyrium, quod appellamus diaglaucium ex uino solutum, uel aceto, uel illud medicamen quod appellant heren, uel mulfum ex uino factum: Quod sit præcoctum in mali punici cortice, cum nardo, uel amygdalis amaris, & aceto, croco, & myrrha, & alumine, uel ex herbarum succis constrictiuæ uirtutis, tum auriculæ uicinantia circulatim cataplasmata, ex cydonio malo, ac simili medentium uirtute contagemus, uel medicamen quod appellatur diaiteo, quod est siccatiuæ uirtutis, uel icesio, aut diadictamno, & hijs similibus. Dehinc si passio coegerit, radendum est caput, & constrictiuis cataplasmatibus contegendum. Dandi etiam cibi constrictiui, & lenimenti temporibus, siue dolorum tardantium, siue humorum fluentium resumptiuus adhibendus cyclus, tunc re corporatiuus. Et localiter ipsis cauernis per clysterem modicum iniicienda, nunc destillatio aquæ cineribus liquata, quam uulgo lixiuium uocant, Græci coniam, nunc sinapi liquido, atque etiam admixto fico erunt exteriora cataplasmanda, donec rubor maximus fiat, quem Græci phoenigmon appellant. Item eundem immisione medicaminum ex garo confectorum, quod uulgo liquamen appellant, uel hijs uirtute similium materialium. Tunc etiam totius capitis curationem ex illusione aquarum supercadentium, quam Græci cataclysmum appellant. Quibus etiam aurium uicina sunt maxime concuranda. Dehinc acopibus & dropacis, & malagmatibus acrioribus, & aquis naturalibus utendum: Sic enim intardata corporibus emoueri, atque excludi mutatione poterunt curationis.

Melotida

Diaglaucium.
Herc mediam
camen.

Herem
comē

Diaiteo

Icesio

Lixiuium.
Lixiu.

Phoenigmon

DE DOLORE DENTIVM. CAP: IIIL.

Iunt dolores dentium nunc omnium, nunc aliquorum, nunc unius, cum sibi uicinantibus gingiuis, ut etiam contumescant, ac sæpe ora faciant subinflari, uel eorum aliquas partes crescente passione terebrari: Nam sæpe dentes & gingiua computrescunt, corruptis ossibus quibus natura inserti sunt, recedentibus tumore cogente gingiuis. Sed etiam nunc erit curationis diligentia partienda, ut initio doloris, uel certe si ita passio recurrendo tardauerit, superpositionis alia adhibeatur curatio, alia lenimenti. Quapropter adhuc recedentibus passionis motibus, uel in asperitate superpositionis doloris constitutis, conuenit abstinentia cibi, atque requies corporis, ut initiorum causæ aqua quæ uirtute constringat collutioni oris adhibenda sit, ut est à plerisque conscripta decoctio in aqua & uino herba syderitis, uel acacia, uel leuces, quam etiam polium uocant, aut mandragoræ, sed non sine cautione, ne quid ex ipso liquore transeuerent agrotantes. Item pentaphylli herba, aut papaueris, necnon personatæ, aut herba phlomon in pusca decocta, uel ex cornu ceruini drachmis quinque, & aceti hemina usque ad sui medietatem decocta, uel de pinguis cum aceto decocta, aut alterci radices cum uua lupinae succo, & uino sufficienti simul cocta. Erunt præterea ex hijs, aliqua parte in doloribus constituta, apponenda uel lenientia, uel simili uirtute medentium materialium. Tunc cum dolor uehementescere coeperit, lecto tradendus est æger, atque blando tempore calefacien-

Syderitis herba

Leuce
Polio

Personatia

Phlomos

Pusca
Uua lupina

C calefacientibus supino capite collocandus, sed paulo prominentius à cætero corpore subleuato. Tunc articulatione calefaciendi, atque musculi buccarum lana oleo calido infusa circumtegēdi, appositis facellis ex pollinibus calidis confectis. Tunc oris collutio ex oleo adhibenda dulci atque calido, uel fœ nigraci succo, aut alica, aut pitana, uel glycyrrhisa, aut lacte cum melle. Et si nimius fuerit dolor phlebotomia adhibenda. Tunc tertiā die quo sanguinis facta detractio est, sorbilibus atque calidis cibis ægri nutriendi, sed plus perungendi. Alia quoque die si dolor steterit atque durauerit, & officium cessauerit uentris, erit amouendus ex simplici clystere, & loca in dolore constituta ferro lace- randa, appositis cucurbitis secundum buccarum musculos, atque gingiuarum locos. Aliquando etiam ipsa gingiua scarificanda, uel circunseparanda à den- tibus ferramento, quod pericharactera uocant. Est etiam mitigatiua ex oleo ua- poratio, quæ fiet ex feruenti oleo, lanam melotidi inuolutam tingimus, tunc gingiuis altrinsecus imponemus, hoc est, interiori atque exteriori parti, & ipsis quoque dentibus, quantum æger ferre feruoris potuerit. Sed prætegenda uici- na sunt, lana præmissa, ne facile pustulentur. Alia quoque uaporationum ge- nera quæ sunt à ueteribus tradita erunt adhibenda, ut thuris granum igne calefa- ctum tunc tenui linteolo inuolutum dolentibus dentibus apponatur, & ita mor- deat ægrotantes, ut ex ipso uapore resumantur. Item thuris triti puluerem singu- latim linteolis pluribus illigamus, tunc eorū singula oleo calido prætinctæ ægro- tantibus offerimus mordenda, dentibus scilicet in dolore constitutis. Aliqui etiā scyllæ paruum modum aiunt oleo concoquendum, quod nos differendum pro- bamus, ac lenitatis tempore adhibendum: Siquidem ob acrimoniam scyllæ re- corporatiuam habeant uirtutem. Oportet præterea etiam mentum uaporari ex- terius, & spongijs expressis ex aliqua coctione laxatiuæ uirtutis ad mitigandam materiam, uel ex ipsa adhibere fomentum. Tunc cerotaria apponenda proba- mus ex oleo ciprino, uel irino: item malagmata sensim calefacientia: tunc la- uacro atque uino, & cibo uario utēdum. Ac si tardi temporis dolor fuerit effectus, ut chronia passio uideatur, & nunc superpositionibus asperata, nunc lenimentis emollita, oportebit superpositionis tempore ipsidem adiutorijs perseverare: to- tum uero corpus resumere, sicut frequenter docuimus. Præterea tempore ex- ercitij erit offerenda cera, quam ægrotantes mordendo dentes exerceant, sicut nu- per demonstrauimus de paralyti scribentes. Ultimo autem tempore gestationis erit adhibenda fricatio capitis atque oris, sed ipsius manibus ægrotantis paruissima, plurima uero ex alienis, sed longitudine temporis potius quam uehementia, ne caput nimierate moueatur. Tunc ne partes refrigescant uel impleantur etiam, à plurimis erit corpus confricandum, ut duobus ministris ab humeris latera, & alijs duobus ab inguinibus curata. Tunc resumptione paulo fortius erunt par- tes recorporatione curandæ, ut post fricationem strigili non obtuso uel aspero pannis buccarum musculos usque ad ruborem fricari faciamus, & nunc dropa- cem illiniri, tunc etiam ipsos dentes atque gingiuas uehementius fricari. Dan- tes præterea iugiter oleum calidum sorbendum, atque continendum & despuen- dum. Item aqua frigida tunc interpositis duobus uel tribus diebus, ex humore in quo fuerit decocta mali punici cortex, adhibemus oris collutionē, uel in quo sit prætinctā ignita galla, uel ex aquis sua uirtute medentibus. Itē dentiū confri- camentis utendū, quæ constringere, atque fortificare ualeant, sicuti libris medica- minū ordinauimus. Vomitus uero post cibū factus omnibus est cōtrarius, & ma- xime in ista cōstitutis passione. Item non aliter Venus obesse probatur, & uino- lentia.

Melotis

Vaporatio

Vaporationum

μελοτις
μολατιςLibri medica-
minum Celij.

A lentia. Multi autem ueterum medicorum accessionis tempore ea medicami- na adhibenda iusserunt, quæ anodyna Græci uocauerunt, nos indoloria dicere poterimus, quæ aiunt nocturno tempore adhibenda, profecto sensum non do- lorem auferentia. Adhibent etiam fumigationem dentibus, ut bitumen cum simili pondere myrrhæ uino conspersa, mollibus prunis imposita. Tunc iuben- tes ore aperto ægrotantem fumum accipere, cum fuerit melius hæc propter in- flationem capitis prohibere, & offerre mullum calidum, uel quenquam mitiga- tiuum liquorem continendum, uel, ut aiunt, carbonibus infundendum, ut ex- inde exhalatione facta solatium capiant ægrotantes. Item iubent circundandos atque inuoluendos dentes ex opio, galbano, pipere, uel lasere, & peucedano, & herba quam tithymalon uocant. Hæc quidem etiam corruptis dentibus adhi- benda probauerunt. Necnon tenue linteolum apponendum, præliniunt oleo cocto, uel sale, & cedria, uel ex croco atque pipere longo, & rosa recenti, & illy- rica, galbano, cocco cnidio, styrace, nitro, cum melle medicamine confecto: quæ omnia ob acrimoniam lenimenti tempore locum potuerint inuenire: Quanquā sit etiam fugienda satietas medicaminū plurima. Omitto quod tithymali succus appositus dentes infringat. Non aliter etiam ferreici altheres exhibiti, qui den- tiū dolores mitigent locorum mortē faciunt, & ipsorum dentium laxitatē, qui aiunt ungendas gingiuas accessionis tempore amurca, cum simili modo infecta lana ex oleo ueteri & myrrha, cum uino & oleo resoluta, atque crassitudine mel- lis deducta, cum secundum methodon aliud sit tempus medicaminū laceffen- tium. Item alij præsentē dolore in contraria partis auricula aiunt balsami succū mittendum, cum succis supradictis simili modo uel folio. Hijs omnibus resolu- tis, uel oleo decoctis, aut in quo decocta sint edera nigræ folia decem, & squillæ medium in oliuæ magnitudine spe auocandæ materiæ, deprauati, uel maioris do- loris illati causam anteriorem auocētes, obscurantes auocatis sensibus ægrotan- tes. Item alij eius partis, quæ dentis dolorem sustinet, nari edera succum infun- dentes, cum olei parte dimidia, ex ferramento quod rinenchyton uocant. Ad- hibentes etiam sternutamēta & apophlegmatismos, & odoris medicamina, quæ iugiter aiunt apponenda, & sint uirtutis laceffentis, quæ stomatica uocant: quo- rum singula tanquam recorporatiua non mitigatiua in lenimēto adhibere pro- bamus. Item alij statim ad auferendos dentes dolore pulsatos accurrunt, nescij quoniam detractio amissio partis est, non sanatio. Quapropter sicut alias quoque partes in tumore constitutas non detractio, sed mitigatione curamus, sic etiam dentes concurrendos accipimus: Etenim si quisquam dentium fuerit exesus, exi- git primo mitigationem, tunc sui detractioem faciendam. Quippe cum non sit a periculo remotū doloris tempore dentes auferre, & maxime integros, hoc est, qui non fuerint exesi, uel corrupti, aut mobiles: Consensus etenim superio- rum partium necessariū sequetur & musculorum, & oculorum. Erophilus de- nique & Heraclides Tarentinus mori quoddam detractioem dentis memorauerunt: Nam Erasistratus plumbeum inquit odontagogum, quod nos dentiducum di- cere poterimus, apud Delphum in Apollinis templo ostentationis causa pro- positum: Quo demonstratur, oportere eos dentes auferri, qui sint faciles, uel mobilitate laxati, uel quibus sufficiat plumbei ferramenti conamen ad summū. Sic autem putant, quod omnis dens dolore uexatus, & qui necet sanos, est de- trahendus, oportet etiam omnes auferri, si omnes fuerint dolore possessi. Quo modo autem sint auferendi dentes exesi uel moti, nisi seruari potuerint, libris medicinalium Responsum docuimus. Ac si aliquando ex humore gingiua- rum

Medicina
indoloria
ἀνιδωρία

Indoloria

Altheres fer-
ici

Squilla

Instrumentū
σινενχυτόν
ἀποφλεγματισ-
μόςRhinench-
tonDetractio om-
nis partis
non sanatioErophilus
Heraclides
Tarentinus
Erasistratus
ὀδονταγωγόν
Dentiducum
plumbeumNotanda
omnia

Cum uisi fuerint commoueri, oportet constrictiuis uti collutionibus, quarum materiam ex parte superius diximus adhibendum oleum lentiscinum, & aquas coelestes, & lac asininum: est enim denfabile: Item decoctio mali punici, uel gallae, aut acaciae, aut rosae, aut murtæ nigrae, aut mali cydonij, uel platani baccae. Vngendæ præterea gingiuarum medicamine, quod appellamus diamaron. Item diaporos & diaroos, & diomphacion, & œnanthio. Item si quædam emerferit gingiuarum sanguinatio, corallij tusti puluis cretus, atque intus ponendus & alumen cum melle. Item eruca cum aceto apponenda. Sed hæc sunt primo concoquenda iugi motu uersata.

DE APPREHENSIONE, SIVE OPPRESSIONE, QVAM GRAECI CATALEPSIN APPELLANT. CAP: V.

Chrysippus.
Niceratus.

Celii libri cele
rum passionu

Anc passionem ueteres tanquam specialem, uel propriam tradiderunt, quasi nullo ex genere uenientē, ut Chrysippus memorat, quod de ipsa Niceratus conscripsit librum, probans scilicet etiam ueteribus medicis cognitam, quod nos confirmamus. Sed quia nunc tarda, nunc celerā methodicis adprobatur, quanquam sit a nobis celerum passionum libris plenissimè tradita, etiam nunc erit ordinanda: Quippe sæpe in tardum ueniens motum, & propterea chronia nuncupanda. Sequitur autem patientes febricula, et uocis amputatio cum oculis patientibus, atque in palpebratione: difficilior eo tempore quo statum sumpserit accessio, & omnis immobilitas, cum palpebrarum impossibili atque horrenti positione, quæ declinatione facta aliqua ex parte accipiat motum: Etenim admota manu ac digitis, circumtractis oculis tenus palpebra recognoscitur ægrotantis, atque obtutu inter nota translatione manus in qualibet parte declinata sequetur conuerso scilicet uultu. Dehinc in clamat intentunt, lachrimantes sine ulla responsione: Et si odoramenta iucunda fuerint admota, declinatione quadam moueri intelliguntur, frequenter adducentes spiritum hauriendæ exhalationis causa. Ac si tetra odoramenta fuerint admota, recusare uidentur ac fugere. Item dulcia atque amara ori admota labijs uel linguæ illita sentiunt: non aliter si ulla fuerint punctio ne pulsati, ex nostro officio tentā manum suo replicant uel colligunt. Item lacessiti collugent, ingemunt, attestante uultus rubore cum pulsu magno ex uehementibus atque fortioribus saltibus confecto. In declinatione uero plurimus sæpe sudor sequetur, ac feruens, & in dimissione limpidæ synceritati proximi efficiuntur. Ac rursus in accessionem si redeunt ægrotantes, peiorante passione plurimus feruor accedit cutis, & spiratio celerrima, quam Graeci tachypnoean uocant, oculorum conuersio, manuum contractio, sudoris ignei defluxio, maculis emergentibus in thoracem atque uultum, & primo rotundus in similitudine ulcerum, quæ iustus appellant. Item ab apoplecticis hæc discernitur passio, quod in ipsis paruus atque creber pulsus inueniatur, & non ut in cataleptici maior atque percussibilis, & neque iucundum, siue tetrum odorem accipiant, neque dulcia & amara conspiciant. Item ab hijs qui ex stomachi passione obmutescunt. Siquidem in hijs rursus paruus atque imbecillis pulsus inueniatur, attestante singultu cum manifesto tumore in stomacho apparente. Hæc est discretio similium passionum, sed ei curatio adhibenda est, quæ epilepticis dicta est.

DE VOCIS

A DE VOCIS AMPUTATIONE, QVAM GRAECI PHONES APOCOPEN VOCANT. CAP: VI.

Uocis amputatio fiet ex clamore nimio, aut frigore, aut ardore, siue uistura faucibus asperatis, uel etiam tumore nimio. Fit autem obtusus sonitus emissus per spiritum uocis, atque hirta, uel aspirationis tractu grauata locutio. Recentidēq; passioni, atq; eius initio conuenit adhibita requies cum abstinentia cibi, & spongiarum cum aqua frigida expressarum admotio gutturis per ambitum faucium, quem anthereona uocant. Ac si passio uehementescere cœperit, ut maiora deposcat adiutoria, adhibenda phlebotomia. Tunc forbilibus cibis nutriendi, adhibitis etiam gargarismis ex oleo dulci atque calido, siue calida ex oleo uel aqua mulsa, aut decoctione uuarum, cantabri, ficuum pinguium, palmularum, glycyrrhizæ, necnon etiam succo alicæ, uel pitæ, ut ex eorum uaporatione, siue exhalatione accensum spiritum rapiant ægrotantes. Tunc etiam spongiarum adhibenda uaporatio, atque usus electariorum ex melle decocto, & nucleis, & lini semine, & ouorum uitellis, & draganto ex mulso & uino præmollito. Dehinc forbilis ex amygdalis medicamine utendum. In declinatione uero lauacro atq; uario cibo, & uino, deambulatione, uel gestatione. Ac si quæcūq; tardauerit ægrotantium, erit in lenimento adhibenda drimphagia, dropacismus, defricatio. Tunc etiam uomitus ex radicibus, atq; uaria gestatione, & uocis exercitatione, quod Graeci anaphonesin uocant, adhibito præceptore, sicuti iam dudum docuimus, temporum ordine seruato. Adhibenda etiam & arteriaca medicamina, quæ partes in passione constitutas exerceant, à Graecis amyctica appellata. Quorum compositionem libris Medicaminum conscriptam dedimus.

DE INFLUXIONE, QVAM GRAECI CATARRHON VOCANT. CAP: VII.

Iet influxio nunc ad nares, quæ appellatur coryza: nunc ad fauces, quæ appellatur branchos: nunc ad thoracem uel pulmonem, quæ appellatur ptysis. Sequitur autem eos qui coryza uexantur, grauedo narium & frontis, constrictio florum oris tenuissimi primo, tunc crassi atq; uiridis, sterutatio iugis, cum lachrymatione oculorum, acrioris qualitatē uel mordentis. Aliquando etiam tussicula impar atq; obtusa apprehensio. Item consensus sessio oculorum, cum capitis atq; uultus inflatione. Eos autem qui faucium influxione uexantur, siue quod Graeci branchos, quam nos raucitatem uocamus, sequitur pruritus quidam secundū fauces, atq; titillatus, uox obtusa & grauis, & impedita locutio, ut se præfocari sentiant ægrotantes. Aliquando etiam tussicula, & transuoratio difficilis, at si ad pulmones fuerit facta defluxio, thoracis grauedo sequetur, & tussicula uehementis, cum sputis spumosis atq; crassioribus, tum saniosis, attestante difficultate spiritus, quam Graeci dyspnoean uocant. Aliquando etiam febricula, quæ noctis initio sumat exordium, cum uocis obtusione, & uomitu cibi. Sed hæc passio à peripleumonia discernitur. Siquidē sit una ex tardis passionibus, & neque celeri atq; acuta febricula corpus afficiat. Item discernitur à reumatismo thoracis, siue influxione, quod cæteris cōmunibus si gnis sequentibus dolor etiam inesse uideatur in ea parte thoracis quæ pati perspicitur.

E

citur.

Stiptico
Denfabile

Diamaron

Diaporo

Diaroos

Diomphacio

Dioenanthio

KATALEPSIN

Cantabri

Anaphones
& præcept
eius

ἀναφώνησις.

Medicamina

ἀμυκτικά.

Libri medica-

minum Celij.

ἀμυκτικὰ.

Amycti
medica
mina

Iustus ulcus

Branchos
raucitas

καρπύα.

βράγχος.

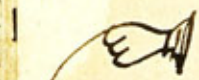
πτύσις.

δυσπνοία.

περιπλευμονία.

ρευματισμός.

Strictura

Symptomata

Diatrito

C citur. Sunt autem antecedentes, ex quibus influxiones supradictæ nascuntur, ut sæpe probatur perfrictio profunda, uel extensio uomitus. Veterum igitur methodicorum alij stricturam hanc passionem uocauerunt, uelut expressis humoribus atque coactis, in alia uenire loca eam fieri asserentes: Alij solutionem, ut Theffalus. Theffalus manifestat, atque eius decessores, ut Themison. Mnafeas uero & Themison. Soranus, cuius etiam nos amamus iudicium, complexam inquit esse passionem, & nunc strictura superante, nunc solutione: Etenim constrictio atque dolor accidentia sunt stricturæ, quæ Græci symptomata uocant. Multorum uero liquidorum egestio solutionis est signum. Quapropter obtinente strictura conuenit ægrotos iacere loco lucido mediocriter, atque calido, adhibita abstinencia usque ad tertium diem, quem Græci diatriton uocant, cum requie corporis atque animi, appositis lanis limpidis ac mollibus, oleo dulci atque calido præinctis, colla circumdantes & thoracem. Tunc oris collutio adhibenda, siue fons ex aqua calida. In ipsa autem diatrito perungi ægrotantes oleo calido atque dulci, fouenda facies ex aqua calida. Cibus dandus forbilis ex alica uel farre, oleo & anetho, uel paruo sale confecto, uel ex melle, aut alica ex mulso confecta forbilis transuoratio non sine cautione atque coniectura utriusque passionis, ne alteram faciat superiorem. Ac si passio permanferit, alia die cataplasmata laxatiua adhibemus, hijs scilicet partibus quæ fuerint in querela. Tunc cucurbitam infigentes scarificabimus, ac deinde spongijs uaporantes loca relaxamus, aut calidis lanis contegemus narium partes. Tunc gargarismum dabimus calidum mulsum, aut decoctione cantabri, & palmularum pinguium, & thoxarum, & glycyrrhizæ, uel eius succo resoluta ex aliquo liquore laxatiua. Itæ electarij dabimus ex lini seminibus & sesami frixi acetabulis singulis, & oui elixi uitelio, & nucleis numero uiginti, & amygdalis amaris expositis decem ampli drachma una, traganti drachma una, passo cretico demollito, & mellis decocti sufficiens: quod medicamen in auellana modum sumptum sub lingua teneant ægrotantes: Tum defluens ac deficcata sensim atque paulatim transuoretur, uel mel oleo concoctum. Multi autem sub fabam fractam, quod Græci etnos acton uocant, id est linguæ suppositum ac defluens transuoretur, quo asperitas arteriæ liniatur. Vel ex amilo, & ex menta, & amygdalis amaris confectum medicamen, quod habeat palmularum dulcium contritarum drachmas octo, & nucleorum drachmas quatuor, & amygdalæ purgatæ drachmas duas, glycyrrhizæ succi obolum unum, hoc est, drachmæ partem sextam, draganti drachmam unam, collectis omnibus atque infusis ex uino protropo. Ac si uenter officium non agnouerit, simplici uentris laxatiua utendum: Et si fuerit caput grauatum, adhibenda detonsio, appositis deinde laxatiuis medicaminibus. Tunc cibus alternis diebus dandus. Cum autem passio mitescere coeperit, danda olera, ut malua, lapathum, atriplex, quam Græci andraphasin uocant, beta cum ptisanæ succo, uel alica, aut mulso, & pisces teneri, & uolantia teneriora. Ipsi etiam locis apponenda cerotaria ex meliloto cōcocto confecta, uel malagmata simplicia. Tunc lauacrum atque uinum adhibendum. Ac si superans fuerit defluxio, quæ Græci reumatismū uocant, simili abstinencia utendum est frequenter: Sed frigido atque obscuro mediocriter loco ægrotantes iacere iubemus, & abstinentia dos à potu, quo sitiendo siccentur. Cuius usus cum fuerit permissus, uel oris collutio frigida ex aqua paulatim atque parua probatur. Tunc appositio spongiarum ex aqua frigida expressarum, uel pusca iisdem partibus quæ fluore uexantur, hoc est thoraci atque gutturis summitati, quam Græci anthereona uocant.

Vinum protropum.

Atriplex
Andraphasis

forte myxar

A cant, nos rumam, aut lanæ limpida infusa oleo uiridi conueniunt. Dehinc dabimus ore continendā, uel gargarizandā aquam frigidam, uel puscam, aut succum herbarum calidarum, quam Græci helxinen uocant, aut plantaginis, quam iisdem arnoglossam uocant, aut uiam lupinam, quam strychnon nominant, aut intybi, aut endiuia decoctionem, aut buxi, aut rosarum. Item lenticulæ, palmarum thebaicarum, lentisci uirgultis aut rubi, quam bathon appellant, singulis, uel in unum mixtis pro passionis magnitudine. Aliquando etiam diamorion, siue diasycaminon, cuius nota compositio, atque Medicaminū libris tradita comprobatur, ex aliqua supradictorum liquore soluta. Tunc etiam epithemata constrictiua adhibemus, ut est mel decoctum cum alumine schisto æquis ponderibus, uel aceto & aloë, aut ex palmulis, & malis cydonijs, & hijs similibus. Item cucurbitam constrictiua, & electaria, uel catapotia, ut est diacodon simplex, & uinum & sciuelliticum coctum, donec mellis habeat crassitudinem, solum uel cum melle admixto etiam cumino. Item creticum uinum, uel passum similiter decoctum, aut tyrrhenum, uel protropum, & omne quod ad iuncta dulcedine constringit, ut arteriam leniat, atque deficet humorem. Item mel admixto modico cumino concoctum, uel persicæ lachrymo, uel plantaginis arida contusa, atque cretæ puluere, uel rosarum aridarum, & aluminis. Item troscisci medicaminis trigoni appellati. Tunc cibi ordinandi supradictis iam dudum temporibus, sed constrictiua qualitatis, ut est oryza, uel alica ex pusca, uel aqua frigida confecta, aut decoctio palmularum thebaicarum. Item oua hapala, uel pulles paruissimo atque uiridi oleo confecta, oryza uel milio, aut pulen ofrigo, aut alica, aut farre, aut ex amylo, uel ex ges alteros, & melle decocto admixto quiddam supradictis, quo coagulentur, & uirtutem medendi maiorem sumant. Item thebanarum palmularum decoctarum admixtione in pulmentis uti possumus, uel ex aridis palmulis pane confecto, & oleo uiridi, atque rore syriaco, uel aceto, & galla. Ipsa quoque pulmenta, aut cibos aridos dare debemus. Tunc hapala oua, uel lac, decocta cum amylo ad modum cotylæ, uel duarum, quod est pondus unciarum decem uel uiginti. Dehinc danda olera constringentia, ut intyba, plantago, cauliculi. Sed hæc omnia cocta, atque aceto condita. Tunc pisces durioris corporis, atque uolantia non pingua, sed magis torrida, uel ex aceto & aqua cocta. Tunc declinante passione uinum dandum est asperioris naturæ. Dehinc adhibenda gestatio præfecto ore, quo spiratio nulla tangatur iniuria, dehinc lauacro utendum. Ac si passio tardauerit, superpositionibus ac lenimentis uariata, erit in lenimento adhibenda deambulatio, & uocis exercitium mite. Tunc leuis unctio ac defricatio, & cibi ex media materia dandi, scilicet pro qualitate passionis solutione aut strictura obtinente, qui erunt quodam profectu augendi aut minuendi per regulam cycli, usque ad uolantum atque agrestium, & porcinae carnis percoctam partem tertiam: Sicque panem ante pulmenti oblationem, si obtinens fuerit fluor, cum aqua. Dabimus etiam uuarum fabrilium uel pensilium siccatarum acinos, uel intybi thyrsu maceto præinctum, adhibito lauacro longo dierum interuallo, tum drimyphagia. Dandum etiam lasar cum aceto atque liquamine: ac deinde locis patientibus adhibenda cucurbitæ re corporatiua, quas Græci metasyncriticas uocant, & maxime anthereoni, hoc est thoraci, uel gutturis circulo, quem rumam uocamus. Tunc resina cabialis, hoc est dicaminis illinimentum uel dropacis. Dehinc etiam ex puluere nitreo lacera frictio, quam Græci mixin appellant, uel smegmata, quorum compositionem Responsonū tradidimus

E 2 libris

Ruma
Anthereo

Calidoreis
Helxine

Plantago
Arnoglossa

Strychno
Vialupin

Rub
Batos

Epithemata
constrictiua

Diacodon

Trigono
medicaminum

Fabriles
Pésiles

Cucurbitæ
corporatiua
græce meti
smegmata

Cabialis resina
Dicaminis
Smegmata
Amixis

Amixis

C libris, uel lemnida cum oleo, aut piretro cum pipere. Item unctiones ex syriaco, & opobalsamo, & laurino, atque irino oleo, & butyro, & pice liquida apponenda naribus, atque narium cauernis. Tunc etiam sinapismus, & gargarismata ex sinapi, uel aqua marina, aut decoctione thymi, origani, hyssopi, glaucij, quod nos pulegium uocamus, & horum similibus. Dehinc mutatio locorum appetenda, & magis maritimarum, tum usus aquarum naturalium, ex quibus erit caput fouendum. Decessores uero medici, nondum

Erasistratus. rigore methodico obtinente, in quibus est Erasistratus, secundo libro Salutarium praeceptorum, & Asclepiades tertio Celerum passionum, item Themison. mison Salutaris libro, atque primo Tardarum passionum, quas chronias appellant, meratum potum dari iusserunt. Ait enim Asclepiades duplicandam uel triplicandam quantitatem uini solite temperationis, adeo ut uni cyathum unum admisceri iusserit, quo uini & aquae quantitas coequetur. Sed hoc facit in tardante passione: Etenim recentem atque nouam curans, libris quos ad Geminium scripsit salutarium, uinum prohibendum tradidit. Erasistratus uero etiam pileum uini calidi infusione inflatum capiti imponendum iubet. Lateribus uero ac praecordiis lanas apponendas, uino atque oleo calido madefactas: Quorum primo neruorum uitabilis est merata potio, atque capiti faciens inflationem: Dehinc etiam abstinentis uino, uel solute consuetudinis grauabilis atque noxius est usus pilei uino calido praefusi, uel lanæ tinctæ lateribus ac praecordiis circumpositæ ob dolorum uehementiam. Item Lusus secundo libro Tardarum passionum, cum de hijs quæ faucibus accidunt disputaret, hoc est de supradictis fluoribus, etiam aridam ficum torridam, atque uino infusam ante cibum dari iubet: Siquidem rudis atque noua difficilissima sit digestionis. Sed hinc ait mixtum calidum sorbendum, hoc est, uinum cum aqua supradicta meratum. Idem admixtam sandaracham, quæ sit ex oui albore conspersa, in quantitate oboli unius igni imponendam iubet, uel radicem herbe tussicularis, quam uehion appellauit. Tunc per infundibulum ore rapere fumum adducto uento imperat ægrotantes, cum sit capiti uehementer contraria supradictorum incensa fumatio. Generaliter autem, atque communi repulsione arguendos Erasistratum & Asclepiadem arbitramur, primo quod non uiderint pro passionis motu in curationibus urgentiora nimis præponenda. Themisonem uero & Thessalum, memorantes constrictiuam curationem libro hæc * demetico atque secundo Regulari, quem dieteticum uocant, culpandos arbitramur, quod non uiderint aliquando stricturam fieri superiorum. Item plurima sulphureosa admiscenda quod satis sit probauerunt, & lanis quibus thorax circumdatur aspergenda. Ordinantes etiam odora yris illyricæ aridæ confusa, atque eius oleum. Item opobalsamum, & melantium linteolo ligatum naribus aiunt frequenter admouendum, & anisum, & cuminum, & rutam, & antiflorum, uel distillationem amaracini olei, & samscum, & styracem, uel ex eo oleum confectum, quod styracinum dicitur. Item hedycroon, uel murram cum thure & sulphure, & radicibus sylphij, quæ omnia caput implent, & propterea sunt euitanda magis accessionis tempore. In lenimento uero ratione re corporatiua uirtutis, atque interiecto tempore per interualla adhibita poterunt iudicari.

Asclepiadis libri salutarium ad Geminium.

Lusus.

D

herba

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

tem.

DE TVSSICVLA.

A

DE TVSSICVLA. CAP: VIII.

Vfiscula nunc arida, nunc humecta corporibus irruit, multos ac pingues humores excludens: & quibusdam sola, quibusdam adiuncta respirationis difficultate, quam Græci dyspnoeam uocant: Item cum sanguinis egestionem, aut phthisica passione, uel horum similibus affectis corporibus. Sed de hijs tussiculis quæ aliarum fuerint appendices passionum, singulatim scribentes doceamus. De hijs uero quæ suæ sunt, atque propria uexatione corpus afficiunt, nunc tradimus curationem: quæ ita erit adhibenda, ut de catarrho scribentes docuimus: discreta scilicet specie, quo possint electaria, atque pota medicamina, uel cataportia, siue alia quæque sub regula medicinali recte mederi corporibus. Monendi etiam ægrotantes, ne ultra modum competentem retinendo spiritum aliteret potius tussiculam quam mitigent. Quod quidem si fuerint moderati eius motu, facilius amputare quantum datum datur spiritum continendo. Tum apponendum per quod æger adducto spiritu accipiat uaporem ex mulso, uel alica, aut succo ptisanæ, uel eorum quiddam sorbeat, aut ex aqua calida uaporem accipiat. Videnda etiam uua, ne ob tumorem sui aut indulta laxitate tussiculam prouocet: Tum gargarismatibus, uel inunctionibus utendum, circa thoracem atque gutturis summitatem, quam Græci anthereona uocant. Epithemata etiam apponenda, & nunc laxatiua, nunc constrictiua, quorum species ex antedictis erunt accipiendæ, ne sapius eadem dicere uideamur.

DE SANGVINIS FLVORE. CAP: IX.

B

Anguinis fluor occultis ex locis ueniens uelut sæpe salutaris est, ita uehemens ingerit periculum, & quibusdam extemplo ob redundantiam floris celerem mortem corpore disiecto, & quibusdam in postremum effecta phthisica passione, uel uulnere non coeunte: siquidem primo tumeat, dehinc excorietur, atque fluidum ex uapore fiat. Sunt autem quæ conuentum siue glutinationem uulnere impediant plurimæ, uel innumerabiles causæ: Etenim natura altiora plurimum feruere necesse est, atque fluida qualitate manare, & multo uel assiduo motu pulsari. Obstat etiam, quod occulta atque alta, atque celata sint uisu, & a uicino medicaminum tactu remota: Frustrantur etenim frequenter eorum illata qualitates, priusquam locis patientibus aduenient itineris detrimento, cum non statim, uel extemplo illibata partibus patientibus admoventur. Sunt autem passionis antecedentes causæ, ut sæpe approbatum est, percussio uel casus: item exclamatio, uel ponderis perferendi conatio, uomitus uehemens, aut Venus plurima, & tussicula perseverans: Item abstinentia hæmorrhoidarum ueterum, quæ fuerint inertia amputata, nec iuxta methodicam rationem curata: item catarrhus. Sed non erit secundum has differentias curationis regula commutanda. Nominatur autem sanguinis fluor duplici significatione, propria, & abusiua: Nam propria est, qua ex supernis partibus labens fluor significatur, ut de capite per sensuales uias: Abusiua est, qua etiam ex inferioribus ascendens fluor significatur, ut expulmone uel stomacho, nausea aut tussicula exclusus: Impropriū est enim fluorem uocare id quod ascensu quodam, non lapsu fertur. Sed hæc Græci uersa uice posuerunt, deriuationem nominis intuentes: Hii enim anagogen uocant, quod magis ex inferioribus ad superiora fluorem significat. Differt præterea fluor sanguinis a sputo, quod neque fluor sanguinis sputus

E 3 nis sputus

Appendices aliarum passionum

Epithemata laxatiua & constrictiua

Inertia dixit pro citra artem.

anagogen.

Anagoga

C nis sputus dici potest: Paruam enim materiam significationem sputus refert, fluo-
or plurimam: neque sputus sanguinis fluo, supradicta ratione: Paruam enim ma-
teriam sanguinis ex gingiuis, aut uua, aut faucibus emissam, sputum magis quam
fluorem recte nuncupamus.

QVOT, VEL QVAE SINT DIFFERENTIAE
FLVORIS SANGVINIS. CAP: X.

Themison.
Hippocrates.
Euryphon.

Asclepiades.
Erasistratus.
Bacchius.
Demetrius.
Erophilus.

Anastomosis

Atonia gel

Anastomatice
medicamina

rationabili-
liter

Sorani.

Differentias etiam floris sanguinis ueteres quaesierunt. Et quidam
aiunt unam solam esse uel intelligi, hoc est uulnerationis, ut The-
mison libro Tardarum passionum. Alij uero eruptiones, ut Hip-
pocrates, Euryphon. Sed Hippocrates solarum uenarum, Eury-
phon uero etiam artiarum. Alij duas differentias posuerunt, eru-
ptionis & putredinis, ut Asclepiades. Alij tres, eruptionis, & putredinis, & oscu-
lationis, quam Graeci anastomosis uocant, ut Erasistratus. Alij quatuor, adij-
cientes expressionis, siue sudationis, ut Bacchius, adserens ex gingiuis sangui-
nem sine ulla uulneratione, uel in curationibus fracturarum saepe fasciolarum li-
gamenta maculis sanguinolentis aspersa reperiri. Item Demetrius Erophili
sectator duas inquit esse principales differentias floris sanguinis: unam incisur-
ae, aliam sine ulla incisura. Speciales uero plurimas, quas principalibus subicien-
das ordinauit: Etenim quam memorat incisuram fieri in duas diuisit partes: qua-
rum alteram uocauit eruptionis, alteram putredinis. Eam uero quae sine ulla di-
uisura est, in quatuor diuidit partes: quarum unam uarietate fieri dixit, aliam ex-
pressionem siue sudatione: tertiam defectione uel debilitate corporum, quam Graeci
atonian uocant: quartam osculatione: uult enim eam differre a supradicta, id
est, expressionis, quam tertiam nominauit: Osculari enim inquit corpora nimia
plenitudine, siue uirtute medicaminum osculantur, quae Graeci anastomatice uo-
cant: & magis inquit uenarum ultimos fines, exprimi etiam sanguinem, siue ex-
cludi per uenarum latera. Item alij Asclepiadis sectatores unam esse dicunt diffe-
rentiam floris sanguinis, hoc est eruptione: Siquidem omnem sanguinis solu-
tionem eruptione fieri Asclepiades memorauerit, negantes eam osculationis diffe-
rentiam: siquidem sit impossibile sanguinem crassum teneri fieri per oscula
uel excludi. Item putredinis esse differentias negant: siquidem ex hisdem, non
ex alijs locis acrior humor fieri uideatur. Alij uero eundem Asclepiadem non
naturaliter putredinis differentiam ab Erasistrato constitutam expugnasse dixerunt:
non enim ex alijs locis acriore ueniente liquore pulmonem fieri in putredine ac-
cepimus, sed eundem quadam passione in putredinem, uel acerrimos transire li-
quores. Nos autem iuxta Sorani iudicium hac quaestione nullis commodis cu-
rationibus adiuuari probamus: sed dicimus tres esse differentias floris sanguinis,
hoc est, eruptionis, uulnerationis, & putredinis, siue lacerationis ex tussicula ue-
nientis, sicut operantium manus iugi frictione lacerantur uulnerantur. Item su-
dationis sine uulnere, siue ex uarietate uiarum effectus fluo osculationis diffe-
rentiam tenet, siue expressionis, uel cuiuslibet alterius causae.

QVOMODO INTELLIGAMVS DIFFEREN-
TIAM FLVORIS SANGVINIS. CAP: XI.

Quasitum etiam quomodo supradictae differentiae intelligantur, uel
apprehendantur. Sed discernuntur hoc modo: Nam eruptionis esse
intelligimus fluorem, quoties repente agrotantes atque limpidum san-
guinem fluunt, nulla querela uulneris praecedente. Uulnerationis
uero

Eruptio sanguinis

A uero differentiam dicimus, siue putredinis, uel defricationis, cum adiuncto humo-
re purulento sanguis excluditur, & non repente uel coadceruatim: praeterea an-
tecedente longi temporis, uel multorum dierum tussicula uel catarrho. Item su-
dationis dicimus esse, cum nullus fuerit uulneris sensus, aut acceptorum cibo uel
potu acriorum materiarum mordicationis affectio. Qui sunt loci ex quibus sanguis
fluit? Locis sunt plurimi, summus faucium, arteria asperior, quae etiam faux nun-
cupatur, pulmo, thorax, hoc est, membrana quae interiora latera cingit, a Graecis
hypozygos appellata. Item membrana quae thoracem a uentre discernit, a Graecis
diaphragma appellata, quam nos discrimen dicere poterimus. Item stomachus,
uenter, & secundum aliquos iecur, ac lien, & uena maior, quae spinam coniuncta
est. Quomodo intelligimus ex quibus locis sanguis feratur? Intelligimus lo-
cos ex quibus sanguis, fluo, uel lapsus fertur: quod erit aptissimum, ob adhiben-
dam curationem ipsam, uel eorum uicinis partibus: & non, ut quidam existi-
mant, commutandae curationis causa, cum generaliter eadem cunctis adhi-
benda probamus. De his igitur qui ex supernis faucium sanguinem fluunt, pri-
mo paruus intelligitur ferri, aut si plurimus, non spumofus. Praeterea cum quo-
dam excreatu despuitur, ipsae quoque partes sumpto cibo uel potu, aut gargaris-
mate mordicantis materiae dolore pulsantur, & insipientibus nobis expressa
lingua uisu locorum probatur asperitas. Plerumque etiam, ut Erasistratus ait,
tubercula, quae Graeci condylomata uocant, uisibus occurrunt, quae sint similia
haemorrhoidis, ex quibus sanguis fertur. His uero qui ex arteria sanguinem
fluunt, paruus atque flauus sanguis ferri perspicitur: & saepe saluus uel humori-
bus complexus in imaginem capilli unius aut multorum. Sequitur etiam pruritus
uel mordicatio, & magis circa extantiam gutturis, cum quodam titillatu & tus-
sicula leui. Tum deinde plurimus sanguinis fluo, uox hirta cum dolore, qui
nunc tactu moueatur, nunc tussicula uehementi plurimus, tenuis, & spumo-
sus, & plurimum feruens sanguis excluditur, attestante thoracis grauedine, &
aliquando dolore cum uoce hirta, & saepe cibo quodam cum infracto sonitu eo
tempore quo sanguis excluditur. His uero qui ex diaphragmate, quod iam
dudum discrimen uocauimus, & cetera praedictos sequuntur communia. Sed do-
lor inferius a pectore fiet rotunditate quadam thoracem pungens. Eos autem qui ex
hypozygo sanguinem fluunt, multa similia supradictis sequuntur, sed dolor se-
cundum latera uel pectus, aliquando etiam inter scapulas fiet: Ipse quoque san-
guis minus flauus minus excluditur. In eos qui ex stomacho sanguinem fluunt,
sine ulla tussicula uomitus sanguinis sequetur nigri atque gelati, & nunc solius,
nunc cum admixtione cibi, attestante dolore inter utraque scapulas ad superiores ren-
dentem, & magis eo tempore quo quadam remordentia transuorauerint agrotantes.
Accedit etiam animi desponsio cum fastidio cibi, & saluarum fluo, & corpore frigi-
do, & pulsu obscuro uel demerso. His uero qui ex uentre sanguinem fluunt, cum
supradictis, quae sunt cunctis communia, sequetur etiam dolor & mordicatio, uel
tormentum inter praecordia, & aliquando sanguinis particula per officium uentris ex-
cludetur. Item his qui ex iecore uel splene sanguinem fluunt, uel ex uena magna,
quae spinam coniuncta est, ut quidam memorant, sensu loca designantur: Nam in
dextera parte praecordiorum dolorum dolore aurigineo sequetur eos qui ex ie-
core fluunt. Item in his sinistra parte praecordiorum hac accidunt, quoties ex
liene sanguis ferri perspicitur: uel secundum spinam, quoties ex maiore ue-
na ferri dicitur. Sed haec Soranus alta consideratione ex his locis per uen-
trem, uel per eius officium ferri sanguinem magis quam per os posse credibiliter
E 4 approbauit.

Trachea arte-
ria. i. aspro
faux uocat

Hypo Zygo-
Thorax

Diaphragm
Discrimen

Condyloma-
mata
Tubercula

Desponsio an-
imi

Vena magna
quae spinam
coniuncta
est

Aurigineo
dolore

C approbavit. Hijs uero qui ex gingiuis, uel uua, uel faucium lateribus, uel tonsillis sanguinem fluunt, supradictorum nulla sequuntur, sed locorum uulnerationem ore aperto oculorum approbat uisus. Item hijs qui ex capite sanguinem fluunt acceptum primo, uel exceptum internis uisceribus, atque ita redditum, si in arteriam defluerit, excludunt. Deinde cum tussicula uehementi etiam, quam de pulmone feratur similitudinem dabit. Sin uero in stomachum defluerit, uel uentrem, commota nausea uomitur, etiam quam ex iisdem locis ferri uideatur similitudinem dabit. Sed discerni hoc facile potest, siquidem agrotantibus feruor igneus ora pertractans antecedit, & capitis grauedo uel dolor, & extensio uenarum, & magis earum quae tempora uel frontem cingunt. Sequitur etiam faucium titillatus, & aliquando per narium quaedam sanguinis distillatio, uel per eas cauernas quae ad fauces ex capite descendunt. Quod aperto ore, atque experta lingua uisu probatur, & uicina loca quoque sanguinolenta apparebunt. Aliquando etiam remeantis materiae causa laxiora transuorationis efficiuntur loca, & agrotantes excreatu quodam sanguinem respuunt accipientes ex superius adducto spiritu, ut saepe muculenta consueuerunt dormientes. Praeterea in ore collectus excitat sanguis, uel transuoratus, & in stomachum, uel in uentrem ueniens premit permanens agrotantes, aut reiectus releuat. Et hijs qui passione afficiuntur, acceptis uel transuoratis remordentibus materijs nullam interiorum mordicationem sentiunt: Quod necessarium eos qui ex stomacho fluunt sequitur. Ac si in arteriam fluxerit, tussicula rursus excludetur. Quo reiecto agrotantibus tussicula mitigatur: Si quidem nulla inesse uideatur interioribus remanens causa, quae tussire prouocet agrotantes: nisi forte, quod est rarissimum, aliqua corpuscula gelati sanguinis inhareant interioribus locis. Item de pulmone fluens discernitur, quod iam praecedente tussicula in fluore ueniant, inde tussire non desinant. Communiter autem, ceteris inter se paribus signis, ex arterijs ueniens sanguis tenerior, ac rubri coloris, & spumofus esse perspicitur: ex uenis uero crassior, & atrii coloris. Haec est locorum singulatim posita significatio.

DE EFFECTV SIVE EXITV SVPRADICTARVM PASSIONVM QVEM GRAECI APOTELESMA VOCANT. CAP: XII.

Erasistratus.
μικροτράχειοι

Asclepiades.

Soranus.

Vasitum de euentu, siue exitu, uel effectu passionum: Nam Erasistratus facile curabiles succulentos homines dixit atque fortes, & paruicollis, quos microtrachelos appellauit, hoc est, qui minima longitudinis habeant colla. Difficile autem curari posse tenues ac debiles, & porrecta collorum longitudine formatos: In hijs enim, inquit, summa cum difficultate sanguis & tussis plurimam per longitudinem tractus, & quod obsident uuida plurimo tempore habitudinem gutturis siue cannae, quam arteriam uocant, & ob hoc graues atque tardas tussiculas faciunt. Item Asclepiades difficile curabiles inquit succulentos atque carnosos, ob uehementiam spirationis. Eadem ratione etiam aetates medias, & pueros: celerius etenim inquit spiritum ferri, & in sputis perficiendis offensione carniū retardari. Plurimi deinde etiam affectiones uitae quaesierunt, & regiones, & temporum annales partes. Item per putredinem factum fluorem difficile curabilem dicunt, ab eo qui eruptione fuerit effectus: siquidem putrefactae partes non coeant. Nos uero iuxta Sorani sententiam fluores sanguinis alios dicimus esse nouos corporibus atque recentes, alios tardi temporis atque

A atque inueteratos, & alios solos, alios cum tumore, alios etiam cum febricula & tussicula, & alios iuges, alios dimissionibus intercapedinos, ordine seruato, aut inordinatos, & insuper positionibus aut lenimentis magnis, aut paruis, & detracta uirium fortitudine, ac seruata. Haec sunt enim urgentiores differentiae, secundum quas diligentiam uariamur curationis, siue seruata, siue incerto motu existente passione. Sed difficile curabiles fluores praeteris dicimus tardos magis recentibus, ob iugem perseverationem. Item cum tumore uel febribus, ab hijs qui soli esse perspiciuntur: Etenim supradicti spem futurae conglutinationis negant: Et ob hoc complexioni contraria saepe adiutoria poscunt, quae sint diuersis aduersa. Item iuges fluores ab hijs qui dimissionibus mitigantur: Etenim graue, atque minime tutum omne quod nulla fuerit mitigatione uariatum. Item inordinati ab hijs qui ordine seruato corpus afficiunt: Est enim infidiola curationi temporum inopinata uarietas. Non aliter etiam superpositione asperati fluores curatione difficiles ab hijs qui in lenimento constituti sunt iudicantur, ob praedictam rationem uulnerum. Item hijs qui plurimum corpus affecerint, atque uires agrotantis insumpserint. Dat etiam adiutorijs medicinalibus fortitudo corporis uiam. Haec denique etiam in uulneribus nudis, hoc est, in exterioribus partibus corporis constitutis fieri cernimus. Cum iuuenibus, uel ut specialiter diximus, athletis, & laborantibus hominibus facilia uulnera fieri uideamus. Senibus uero, & omnibus imbecillibus difficilia. Quapropter etiam uacuis, uel in exercitatis corporibus Asclepiadis dicta minime conueniunt. Item ulceratione facti fluores difficiles curatione ab hijs qui eruptione fuerint affecti iudicantur. Si quidem transcensio, atque praetermissio initio nouitatis fructu caruerint, quo facilis glutinatio fieri solet: negat enim tarditas facultatem. Item eruptione facti fluores ab hijs qui sine eruptione fuerint difficiles sunt curatione: Eius enim factae glutinationes alterius passionis initium referunt. Item ex partibus multis modis factos fluores, ab hijs qui paruo motu agitantur difficiles curatione accipimus: Est enim motus cohaerentium partium disiunctio. Item ex occultis partibus uenientes ab hijs qui proprias tenuerint partes: Etenim adhibita adiutoria occultis uel celatis partibus uitiata suae uirtutis sinceritate perueniunt, sanis primo locis excepta, ac deinde transmissa. Hijs uero qui ex primis locis fluores indomita adiutoriorum uirtute curantur, denique a stomacho, uel uentre, aut faucibus uenientes, facile curabiles approbamus: Etenim pota medicamina patientibus primo locis adueniunt, & non nimio, aut iugi naturae motu exercitatis. Hijs uero qui ex hypozygo membrana fluores uenerint, difficiles curatione iudicantur: & magis si ex diaphragmate, quod nos iam dudum discretorium diximus: Item ex arteria, hoc est pulmonis calamo. Omnium praeterea difficilis atque grauior curatione ex pulmone fluens accipitur, ob iuge spirationis officium: Hijs enim qui omnem fluorem de pulmone uenientem incurabilem dicunt, assentiendum non est: Sed iuxta Sorani sententiam difficilis est eorum curatio iudicanda: quippe cum uulnerationibus thoracis saepe pulmo penetratus non intulerit mortem, ut hijs exclusis uel cadentibus, febris adhibita decisio in cicatricem uulnera fecerit conuenire, ut omnes approbaret Chirurghi, memorantes in bello quendam sagittatum penetrato pulmone conualuisse, sanguinem a sagitta uomuisse, nec tamen mortem fuisse consecutam. Haec sunt quae de effectu, siue de euentu fluorum credidimus ordinanda: Etenim ex capite ueniens fluor generaliter est curatione facillimus: siquidem non multos sustineat motus. Nunc nobis necessarium dicendum remanet, ne cui coenotetesi sanguinis fluor adscribat. Aliqui

Egregium

discretorium

Arteria. i. pulmonis calamus

Pulmonem sagittam intulisse mortem

Coenotetesi

Coenoteto

Dietetici
Chirurgi

Haemoptici

C Aliquetiam Thessali sectatores recenti incisuræ, siue uulneris passione subigi dixerunt: Non enim oportet locorum differentia coenoteton murare uirtutem externam. Igitur corporis eruptionem recentem dicimus incisuram, quo erit consequens, ut etiam interiorum eruptio huic coenoteti subiiciatur. Sed hijs respondemus, quoniam passio non chirurgia, sed dieteticarum traditur curatione: Omne etenim adiutorium, quod adhiberi uidetur supradictis fluoribus est dieteticæ partis, non chirurgiæ. Quapropter dieteticas scriptores libris regularibus, quos dieteticos uocant, de haemoptycis scripserunt, quos nos sanguinem spuantes nuncupamus. Chirurgi uero in chirurgumenis hoc memorare non ausi sunt. Ipse quoque Thessalus secundo libro Dietetico de fluore sanguinis scribens, nihil in chirurgumenis memorauit, & impropiam, quod sola dieta curetur, in adiutorijs adhibendis chirurgiæ coenoteta scribere. Nos uero iuxta Sorani iudicium, siue in exterioribus, siue interioribus corporis eruptionem factam recentem diuisuram recte dici probamus, atque etiam solutionem cognominamus, sed in exterioribus attentionem recentis uulneris iudicamus: Hæc enim nos necessariò rapit, siquidem solutioni diuisura dominetur, & figmentorum uel fabularum coniunctionem ex initio deposcat, atque hæc diuisura aptissima uideatur, quæ non in omnibus sunt congrua solutioni: Etenim sagittarum diuisuræ laxatiuæ necessariò accipiuntur. Interiorum uero eruptionum diuisura surgente solutionis coenotetam ipsam magis cogimur iudicare: Si quidem prior oculis occurrat solutio, ac deinde diuisura ratione atque intellectu mentis apprehendi uideatur. Secundo, quod cum sint multæ differentia fluoris sanguinis, omnes uni subiici solutioni, hoc est, eruptionis & ulcerationis, & sudationis, quæ non cogatur. Hæc causa fluoris differentias querere, aut alicæ coenoteti eruptionem adscribere; alia ulcerationem, & non eidem sine ulcere uel ruptione, uel emissionem emissum fluorem. Tertio, quod nullo adiutorio chirurgiæ uti cogamur, sed omnibus congruis solutioni, qua sæpe consequenter etiam glutinationem partium perfecerunt. Ad summum quidem, est recens incisura siue uulneris coenotetes, sed ex medicaminum regula, quam Græci pharmachian appellant, dieteticæ parti ingesta apte curatur: Quibus etiam supradicta passio concuratur, obstinente iudicio solutionis. Hæc sunt fluoris sanguinis coenotetes: Eas enim qui hijs cognominari atque conscribi possunt præscripta lectione tradidimus. Nunc curationem necessariò ordinamus.

DE CURATIONE. CAP: XIII.

Portet igitur ex qualibet parte sanguinem fluentes iacere loco mediocriter frigido atque obscuro, lecto immobili, & schemate declinato, ut paulo promptius caput leuatum habere uideantur, stramentis non nimie cedentibus, neque calidis, & ut potuerint uno atque eodem schemate perseverantes, hoc est, immobiles: præterea animi intentionibus resolutos: uehementer enim motibus corporis animorum curæ sapiusurbationes addiderunt. Erunt etiam solo consternenda folia atque rami lentilci, uitis, mali punici, talliæ, murta, salicis, pini, & horum similium, & quibus sine capitis iniuria constrictiuus aer adnatus atque confectus congrue ægrotantibus inspiramenti inferatur: Non enim cibi atque potus ratio ac diligentia curanda est, quæ interuallis distantibus adhibetur, quo constrictiōis faciant commodum, uel fluentiam retineant, potius quam aer, qui in pausabiliorem inspirationem adductus, omni parti atque

Nota

A particulæ corporis ingressu suo fluentia faciat cohiberi, miti densitate persuasa. Conuenit præterea, ægrotantes delatiore lecti sessione declinari, ut omnifariam immobiles curandi perseverent. Prohibere etiam occasiones, quæ poterint passionem in commemorationem perducere, ut locutionis uel uisus: ne aut eadem plurimis fabulis reuoluendo, aut inspiciendo quæ exclusa sunt, uiso admoniti commoueantur. Conuenit denique etiam sanguineos colores pariterum, uel straminum, siue operimentorum declinare. Adhibenda præterea cibi abstinencia, permittentibus uiribus, usque ad tertium diem, non ob relaxanda corpora, sed quo altiora, quorum est officium accepta digerere, immobilia perseverent: Omnis etenim ciborum appropriatio motu quodam necessario perspicitur: Quo fiet, ut ea quæ sunt aptissime conglutinanda, motu resoluta differantur. Quapropter ob acceptorum digestionem ciborum sumi prohibemus, & abstinenciam utilissimam iudicamus. Prohibendi denique ægrotantes ab officio locutionis, ut si quid uoluerint, uisibus nutus, uel scriptura dari significent: magis quando ex pulmonis cannula, quam Græci arteriam uocant, uel ipso pulmone, aut thorace sanguinis nascitur fluor. Conuenit etiam articularum tenacior ligatura, si uehemens fuerit: Densitati etenim articularum patientes consentiunt partes. Item spongiarum mollium ac limpidarum, & leuium, ex aqua frigida, uel aqua & aceto, uel decoctione mali punici, uel rubi, aut lentilci, aut myrtæ patientibus partibus appositio, hoc est, ex quibus sanguinem ferri agnouerimus. Et erunt hæc iugiter commutanda, ne naturali corporis uapore tepescant. Ac si spongia uisa fuerint ægrotantibus graues, erunt apponenda pygmata ex supradictis liquoribus infusa, aut succo plantaginis, uel intybi, aut herba calicularis, aut uua lupinæ, quam Græci strychnon uocant: uel semperuiua, quam aizoon appellant, aut polygoniæ, & acaciæ ex aceto solutæ. Ac si ex capite fuerit sanguinis fluor, erit psilothro expoliandum. Tunc fomenta adhibenda ex oleo uiridi, aut roseo, aut lentilcino, aut melino, aut murtino. Sin uero plurimus fuerit fluoris lapsus, radendum caput, atque gypso illiniendum, uel acacia ex aceto, magis frontis atque temporum partes. Perseuerante fluore cucurbita quoque apponenda, subiecta flamma plurima occipitio. Si autem etiam pernares ferri uideatur, erunt stypteria immittenda sicca, uel aceto infusa, uel alia qualibet ex liquoribus supradictis. Ora quoque spongia ex aqua frigida expressa iugi tactu detergenda. Tunc etiam cataplasmatum adhibendus est usus ex rebus constrictiuis atque epithematibus, quæ paulo post cum suis nominibus ordinabimus. Danda etiam aqua frigida, uel pusca frigida, aut gargarismus sine ullo percussu: quoties ex proximis partibus gutturis sanguinem ferri uiderimus: Ac si per inferiora, uel altiora ferri sanguinem uiderimus, sorbendos dabimus cyathos duos uel tres. Quod si minime mederi ualuerint, etiam succus plantaginis, aut intybi, uel uua lupinæ, aut polypodij, aut herba calicularis, aut rosæ erit offerendus, & neque plurimus iugiter, ne percussu partes noceantur, aut liquidorum influxione, quæ quidem sunt constrictiuæ uirtutis, redundantia tamen laxare uideantur: neque rursum longioribus interuallis: Sic enim frigus à nobis illatum naturali uapore obtusum parui temporis medullam dabit uirtutem. Tunc tertia die transacta, hora accessionis solitæ articulos leuiter ungemus frigido atque uiridi oleo. Dehinc detergemus faciem quoque, spongia aqua frigida expressa retangentes: cibum dabimus paruum constrictiuum, ut panem ex aqua frigida, uel pusca, aut alica similiter, uel oryza, decoctione thebaicarum palmarum confecta, uel eisdem ex aqua recenti confectas. Aut si plurimum ualere

Pygmata

Strychno

Uua lupina

Psilothro

Stypteria

Cataplasma

Epithemat

Calicularis

herba

Thebaica

palmarum

Cucurbita subiecta flamma
plurima

C ualere hæc uouerimus, aqua cœlesti, donec liquor mellis habeat crassitudinem, aut ex malis cydonijs: Tunc etiam danda oua tremula ex pulsa, aut rore syriaco aspersa. Dandus etiam panis simplex, aut infusus. Tunc interposito spacio temporis dandus potus aquæ frigidæ parua. Dehinc permittentibus uiribus alternis diebus æger nutriendus, etiam si nondum repressus fluor uideatur, usque ad

Themison. id tempus, quo cicatricem firmatam senserimus. Quod quidem Themisonis *Thessalus.* atq; Thessali sectatores usq; ad septimum diem seruari dixerunt, hoc est, trium

Antipater. diatritorum spacium: Vt enim Antipater ait tertio Epistolarum libro ad Gallum scribens: Naturalis est ratio trini numeri, non solum in diebus, sed etiam in o-

Soranus. mnibus diatritis. Sed est melius, ut Soranus ait, quoniã non æquali tempore, nec

dierum numero cunctis poterit cicatricis firmari soliditas, ob alias causas, & ob

fortitudinem corporis, ac debilitatem, pro differentia naturali uarietate: neq;

nos unum atq; eundem signare poterimus finem. Dehinc sequentibus diebus

aliqua erunt emplastrorum apponenda, aut epithematum constringentium atq;

frigidantium: Quæ sunt plurima particulariter: Etenim Thebaicæ palmulæ ui-

no acriori infusæ, uel aceto contritæ, admixtis malis cydonijs decoctis, aut ma-

li punici corticibus, aut alumine, uel acacia, aut hypocistide, aut galla, aut cœnan-

the, aut aloë, aut cerotario ex oleo roseo confecto, uel melino, aut myrtino, aut

lentiscino, aut cœnanthino, aut mixto etiam mastiche trito, aut melle decocto, gal-

la contrita, aut aspera, aut puluere mali punici, uel mannæ thuris admixto alu-

mine Liparo, quo malagmatis fumant omnia qualitatem, tum linteo, uel pan-

no illinita patientibus partibus apponenda. Vel illud medicamen, quod libris Ce-

lerum passionum memorauimus, de cardiacis scribentes, & appellauimus dia-

Medicamen diaroos. roos, uel ex polento, & uirgultis rubi, uel arnoglossæ, aut herbæ sideritis, uel

uulx lupinæ, aut caliculariæ, aut anulorum uitis, aut semperuiuæ. Item intyba

cum pane ex aceto, aut palmulis, aut muræ mollibus folijs, aut eiusdem semi-

ne uiridi ante cibum offerenda, uel ante cibum elixum aut non coctum panem, &

plantaginem ex aceto coctam, & uiridi oleo, asperso rore syriaco. Item bulbi

ex aqua & aceto, & rore syriaco confecti dari poterint cibo. Non aliter etiam

cochleæ erunt offerendæ: habent enim quiddam glutinis naturalis utraque, &

compaginandi uirtutem, cum proficiente curatione. Danda etiam pomorum qua-

dam, ut mala cydonia cocta recenti mulso: uel torrida, præsumpto tegmine,

farina conspersa, aut forba, aut mali punici grana, aut fabrilium uuarum. Item

uolantium non pinguium, ut sunt pectora turdorum, uel pullorum matrem se-

quentium. Item columbarum, aut phasianorum, aut attagenarum, aut perdi-

cum, quarum erunt murta pectora penetranda. Tunc etiam porcine carnes, ce-

rebrum, pedes, auriculæ, ora, uel auricularum summitates, quæq; uel fuerint

nutribilia, nec tamen difficilia digestionem. Dandum etiam catapotium ex mel-

le decoctum, sub lingua detinendum singulare, aut admixto gummi, uel dra-

ganto: Etenim sufficienter decoctum mel, sicut in externis corporum glutinat

diuisuras, non aliter etiã interioribus mederi necesse est, atque iam glutinata so-

lidare proficiente curatione. Dabimus etiam uinum, & magis illud quod fu-

erit mordicantis uirtutis, hoc est quoddam sensu linguam remordentis. Tunc ad

summam paulatim erunt ægrotantes resumiendi, cum præcautione uehemen-

tium commotionum: Sunt enim leuiter atque sensim mouendi, portatoria

scilicet, uel cathedra longiore, & firmato corpore lauandi: Etenim lauacra fer-

uoris causa atq; motus illati, quod corpora celerato spiritu agitantur recentium

oproteat

Naturale esse
rationem dia-
triti

Emplastrorum
Epithematū

Alumne liparo

Malagmatis
fumant gluti-
tatem

Calicularia herba

Fabrilis uua

A oporteat coherceri atque densari patientia loca contraria qualitate, necessariò ue-
xantur feruoris illati causa: Inflata etenim parua ex occasione, atque turgentia
redulcerantur. Præcauenda deniq; etiam uehementia exercitia, & magis reten-
to spiritu peracta: Tunc utendum peregrinatione terrena atq; maritima: Et si
corpus uiderimus non attestante fortitudine augmenta carnis accepisse, erit ab-
stinencia cibi imperanda. Tunc sequentibus diebus paruus dandus est cibus ui-
no detracto: Etenim cicatricis nouitas: quippe ex uenarum uasculis confecta
atque nondum fortificata, si carnis pondere fuerit prægrauata necessariò, rum-
petur. Semper autem oportet uentrem mitius emollire: aciores etenim clyste-
res incongruis motibus lacerant cicatrices, atque recursum faciunt passionis: ac
si uehemens atq; plurimus fuerit sanguinis fluor, erunt extendendæ adiutorij

uirtutes. Acetum denique sincere dabimus ore retinendum, uel gargarizandū, *Acetum.*
aut sorbendum, spreto quorundam iudicio, qui asperum, uel tussiculam com-
mouens, atque fluorem prouocans acetum dixerunt: siquidem etiam gelatum
sanguinem soluat: Etenim asperat, uel tussiculam commouet, si iugiter atq; im-
modice fuerit datum. Soluit autem eius percussibilem uirtutem distantia tempo-
rum oblatione uariata, quæ non sensibili tactu, sed remissibili quadam digesti-
one longioribus actibus immoratur. Item quod fluorem non prouocet demon-
strandum non est: siquidem sit manifestum, in externis corporibus uulneribus
constitutis necessariò fecisse densitatē: & propterea conducibilis atq; glutinan-
tis uirtutis fuerit approbatum. Danda etiã acacia aceto soluta, aut pulsa, aut ex
supradictis liquoribus: non aliter etiã hypocystis, uel licium indicum, aut ompha-
cium, uel balaustium, aut cœnanthe, aut polios herba, aut gentiana, aut macir,

B aut ponticum, uel ægyptia spina, quam acanthan uocant: quarum nunc sunt ra-
dices infundendæ, uel decoquendæ, nunc earum succi uel lachrymæ admiscen-
dæ: siquidem sint frigidæ atque constrictiue uirtutis conuenientia obturamen-
ta. Item corticis uasculi uetustissimi uini exusti triti puluerē asperum tribus cya-
this pulsæ frigidæ, aut decoctionis, de qua supra diximus, bibendum dari, in mo-
dum cochleariorum duorum: Etenim constringit cortex inueteratus, & magis
antiquissimi uini commutatus tarditate temporis aucta uirtute. Utendum etiã
trochiscis confectis ex supradictis speciebus. Item ex rosæ seminibus trochiscos,
quorum compositionem Responsorum libris de medicaminibus dicentes tra-
didimus. Item quod appellatur dielectrum: item cœnocraton, & alia similia: quo-
rum compositionem, ut supra dictum est, Medicaminum libris tradidimus. Ac
si coadceruatus perseverauerit sanguinis fluor, utendum etiã uehementioribus
quibus obturentur altiora, sua & teneritudinis causa, tamen erunt ocyus adhi-
benda, ne passionis ipsius impetu in manibus nostris uitam linquere cogantur
ægrotantes. Prædicto igitur periculo eorum proximis aut ministris, uel quod
producta uita spem sæpe dederint sanitatis, erunt hæc adhibenda supradicti cor-
ticis cinis exustus cum liquida pice spongiæ impressus, decoctio lentisci, & ro-
ris syriaci, & elygmaticum supradictorum suorum: Nam hæc conficiuntur hoc
modo: Agmine uitis ustis uirgultis, atq; ex eorum cinere confecto liquamine,
scilicet aqua imbrali admixta, quam uulgo cisterninam uocant, dabimus ex ipsa
bibendos cyathos tres uel quatuor, nullis alijs speciebus admixtis: Nam quidā
in hijs si febribus adficiantur etiam uinum immiscuerunt uiuidum, uel spongiæ
ustæ cinerem, qui conficitur hoc modo: Spongia expressa aceto, atque pice li-
quida madefacta uasculo nouo includitur testeo: tunc circumtegatur luto, &

usque eo inuritur, donec carbonescat: Dehinc trita in puluerē, ex quo cochlea-

F ris unius

Lycium indicum

Macir

Ponticum

Dielectrum

Cœnocraton

Spongiæ ustæ
cinis

Cris unius quantitas aquae uel pulchra frigida mixta datur bibenda. Vel si uirtute medicaminis augere uoluerimus, tinctam, ut supra diximus, spongiam liquidam picis puluere bituminis aspergimus. Decoctio autem lentisci conficitur hoc modo: Eius uirgultorum fumantes sufficientem modum aquae imbralis infundimus sestarijs duobus. Tunc decoquimus: & cum semel uel secundo secrete uiderimus, expressas detrahimus lentisci comas: Tunc liquorem decoquimus, donec ad tertiam partem deducatur, cuius cyathum admixtum duobus cyathis aquae bibendum propinamus. Non aliter etiam electariorum decoctio conficitur. Ob electarium autem conficiendum erunt sumenda mala punica recentia uel infusa, nisi fuerint mollia: Quibus contulis atque compressis, aliquantulum detrahimus succum atque decoquimus, donec mellis crassitudinem sumat. Et quantum medicaminis uirtutem tendere uoluerimus, tanto ualentius mala exuccamus, quo expressa ultimum atque crassiorem succum dimittant, ut etiam eorum cortex si quid humoris habuerit sudet. Conuenit etiam medicamen, quod

Themison. Themison ordinauit hoc modo: Mali punici partibus duabus aloë admixta parui cochlearis quantitate cum aqua frigida offerendum. Ac si solutio perseverauerit, addenda etiam constrictiua cucurbita patietibus partibus: Tum diateon

Diateon. emplastrum, quod uehementer astringit, superimpositis spongijs aqua pulchra infusa, ut supra scriptum, ciborum qualitate permanente. Dandum etiam no-

Medicamen. tis initio medicamen, quod diaporon appellant, uel diasycaminon, siue catapotia, quae Medicaminum libris praediximus. Nunc autem perficienda conscripsimus hoc modo: Gummi & acacia aquis ponderibus, admixto alumine scisso ad duplex pondus, quae sunt colligenda decoctione papaueris, & danda quibusdam in duplicem modum. At si quisquam non plurimum sanguinem fluxerit, nec tamen materia ferri cessauerit, conuenit etiam tertia die phlebotomiam adhibere. Etenim ex eo quod sanguis ferri non quieuerit, manifeste coniungimus glutinationem partium non fuisse perfectam diuisuram, siue uulneris: Et propterea in tumorem uenisse perspicimus: Omne etenim uulnus, quod usque in tertium diem glutinari non potuerit, necessarium tumescit. Thessalus denique indigna

Thessalus. accusatione appetitum Sorani sententia recte purgauit: Tertia etenim die phlebotomandos sanguine fluentes constituit, nutriendos constrictiuo cibo, non insequentia ordinans adiutoria, sed tanquam complexis passionibus apta, ut contrarijs contraria obijcere uideantur. Ac si etiam intra diatrii tempus fuerit attestata partium grauedo uel dolor, aut spiratio difficilis, uel tussicula sicca, phlebotomare conuenit, atque aërem loci paruissimi trepidare, & ipsidem partibus lanas oleo calido uiridi expressas apponere, uel ob sanguinis fluorem ea ordinare, quae glutinare ualent, sed uirtutis frigidae non sint, neque transuorationis asperant loca, nec tumorem commoueant. Plurima dabimus etiam famiae ter-

Sorani. ra, quam gesastera uocant, unciam partem tertiam cum duobus uel tribus cyathis aquae tepidae. Non aliter etiam amyllum, uel argallici radicem, atque foliorum eius succum. Conuenit denique sub lingua retenta eius radicis particula, siue amyli, siue terrae supradictae. Danda etiam ex gummi siue draganto, & thure, & opio, & hijs similibus confecta electaria. Tunc tertia die accepta diatrii temporis obseruatione, non solius floris, sed etiam febrium, erunt aegrotantes oleo calido atque plurimo, & uiridi perungendi. Facies quoque aqua tepida fouenda: Cibus dandus complexionis passionis aptus, & pulres ex oryza uel alica friza, siue simplici, uel milio, & decoctio calida, sed non oleosa, ac potius sicca, uel ex oleo uiridi confecta, aut cum palmulis, uel amylo, admixto ges-

asteros,

A asteros, aut argallici radicem incoctam. Ceteris uero diatriis, hoc est interual-
lis dierum trino numero seruatis cogentibus doloribus erit utendum fomentis, atque cataplasmatibus laxatiuis: nunc etiam cum scarificatione cucurbitis, siue hirudinum appositione, quas sanguisugas uocant: Tum uaporatio spongiarum apponenda. Sin uero etiam fluor periculosus fuerit sanguinis, cum tussicula uel asperitate gutturis, erit utendum quidem constrictiuis epithematibus, sed calidis: Dandum etiam sorbendum mullum ex melle decocto, & a uino abstinentum. Danda denique aqua potanda calida, sed paruo modo, tum sorbilia, quae passioni uirtute apta mederi possunt, ut est amygdala [†] ex pulchra in mullo decocta quae abijcienda, & admittendum amyli quantum ualeat mullum in quandam crassitudinem redigere. Deinde similibus electarijs, atque sub lingua continendis medicaminibus utemur tempore amissionis, ut est mel atticum admixto gummi, uel dracanto decoctum, aut glycyrriza, uel eius succo: nisi quisquam aegrotans hoc improbat. Verit nausea commotus, quo eius stomachus facile moueatur. Item ex lini semine trito, & tracanto drachmis duabus, & amygdalis expoliatis xxv, & strobilorum granis xxx, & oui unius terti uittello, & amyli drachmis duabus, infuso pulchro sufficientis quantitatibus, quo medicamen electarij crassitudinem sumat. Sin uero etiam ranci fuerint aegrotantes, erit mel decoquendum cum ceteris speciebus singulatim, resoluta tracanto, ex infusione palchro confecto: Terminatur etenim asperitas faucium, uel transuorationis partes leniuntur, & tussicula mitigatur, sputa sanguinolenta reprimuntur. Danda etiam noctis initio, nisi febrium obstiterit accessio, simplex diacodion. Continuum uero medicaminum usum, quae tussicularia sunt appellata, siue eorum immodi-

B cam quantitatem necessario fugiendam mandamus: Est enim melius simplicibus atque consuetis mederi rebus: Illa enim temporaliter quidem mitigare uidentur tussientium motum, sed passionem totam faciunt deteriore. Ac si attente stante tumore fluor perseverans produxerit tempus, in ipsidem perseverare conuenit, quae supra memorauimus, admixto etiam lacte. Si minui tumorem uiderimus, dandum quoque lac amyllum, & panis laganum, pultibus infusum, sed ex fermento confectum, quo panis habeat qualitatem, faciat etiam medelam meliorem. Strobilus denique cum suis fructibus, quod in semet habeat resinale, pitisana decoctus. Dehinc profectu cedente erit panis cum malua decoquendus, sed non exquisitus conditus. Danda etiam pitisana cum lenticula, quam Graeci pisyfanzon uocant, & apponenda extrinsecus cerotaria ex murtino uel lentiscino, aut melino oleo confecta: Tum urgentius augenda resumptio, ut supra demonstrauimus: atque ita abstento sanguine, quoad fiet glutinatione perfecta, At irruente tumore erit coniungendum, uel aduertendum, utrum glutinatio fecerit retentionem, cum neque grauedo, neque dolor, aut punctio, uel pulsatio, uel saltus partium, aut extensio, uel febris cum arida tussicula, aut stridor, aut singultus, uel quaequam sanitati impedita saucietas aegrum sequi uidebitur: sed sit aequalis atque ordinata spiratio perseverans. Tum si tumoris causa fuerit retentio sanguinis temporaliter effecta, quae necessario sordidum atque humectum uulnus efficiat, phthisicorum fluorem pronuntiamus. Tum cum producto tempore sanguinis fuerit ruptio uariata, erit curatio pro motibus temporum uarianda, ut superpositionem emergentem eadem curatione curemus. In lenimento uero leues atque quietos adhibemus motus, sub magisterio aliptae uel musici, quo etiam uocis exercitium artificis praecipitur moderetur, cibus dandus ex melioris qualitatis materia, adhibitis resumptiuis cyclis, in quibus non erunt repen-

F 2 tinae

Argallici

† expolita.

Tussicularia medicamina.

Psisanzon

Aliptae magisterii

Diateon

Diateon
emplastrum.

Medicamen
diaporon.
Diasycaminon.

Fluxerit sanguine

Nota

Argallici radicem

Cycnus gd

Sglla piscis

Phoenigmos

Heliosis

Paroptesis

C. rinz mutationes faciēda. Sed nunc ex mediā qualitatis materia primus ordinatus est cycnus, dehinc ex uolantum secundus: tunc ex agrestium tertius, atq; ex porcinis carnibus ultimus: Et coniunctis deinde duobus cōtiguīs ordo dirigen-
 dus, atq; ita omnibus, sed singulis materiārum speciebus erunt magis constrin-
 gentia procuranda, ut in oleribus intybum, plantago: in marinis squilla, mul-
 li: in uolantibus perdices, phasiani, attagenae: in agrestibus, lepores, capreae: Et si
 celeriter agros crassificari uiderimus, erit abstinentia intercalanda: Tum uen-
 ter emolliendus. Utendum praeterea partiliter nunc aquae potu, nunc uini leuiter
 remordentis: deinde ueniendum ad re corporatiuā curationis materiā latentī
 motu adhibita drimyphagia, ex pisce gobione, admixto melle. Dandi etiam pi-
 sces & cerebrum una tantummodo die, atq; interuallatis diebus adhibitis loca-
 libus adiutorijs re corporatiuis, ut dropace, partibus primo quae fuerint remotae
 patientibus: Tunc uicinis, ac deinde ipsis addendus etiam ex sinapismo rubor,
 quem Graeci phoenigmon uocant, atq; sicca fricatio. Tunc torrendum corpus
 sole, quod Graeci heliosin uocant. Adhibenda quoq; paroptesis, & aliquando
 sicca cibatio, aliquando cum pane palmula offerenda, & imitanda consuetudo
 frigida lauacri, atq; potus paruus scilicet primo, ac deinde auctus suggestionē,
 quo possint etiam hijs agrotantes uti partiliter: Facit enim duriora corpora, atq;
 ualentia, acceptorum uel gestorum differentia contrariorū mutatione uariata:
 quanquam sint ex eodem genere uenientia. Vtilis praeterea nauigatio approba-
 tur, & peregrinatio comprobatur: inde enim res salutes ueniunt. Praeuidenda
 etiam Venus: facile autem haec passio refricatur. Haec est secundum methodicos
 D. ordinata curatio. Apud ueteres uero dissonantia sunt ordinata: Etenim de sche-
 mate iacendi, atq; phlebotomia, & ligatione, & constrictiuis, uel frigidis cata-
 plasmatis, & aceto bibendo uaria disceptatione pugnatum est. De schemate
 inquam, iacendi: siquidem alij supinos iubeant agrotantes iacere: uel super eas
 A. partes quae non patiuntur. Item Asclepiades consequenter approbat supra par-
 tes quae patiuntur esse locandos agrotantes: siquidem cum scriberet necessarias
 esse curationes adprehensa causa sic fuerit elocutus, etiam sanguinem inquit flu-
 entes ita esse locandos. Si quidem Erasistratus phlebotomari praeceperit patien-
 tes. Alij uero eius sectatores etiam fieri principaliter damnauerunt adiutoriū ge-
 nus tanquam uirium uexabile. Item plurimi nostrorum tanquam laxatiuū, &
 propterea inconueniens fluori sanguinis ex solutione uenienti, & indignum ad
 Hippocrates. constrictionem. Alij adhibendum probauerunt, ut Hippocrates de morbis scri-
 Diocles. bens, Diocles libro quo de passionibus, causis uel curationibus scripsit, Praxa-
 Praxagoras. goras libro tertio de curationibus. Itē Asclepiades libro, quo de clysteribus scri-
 Asclepiades. psit: Dehinc Themison secundo libro Tardarum passionum: & Thessalus se-
 Themison. cundo libro regulari: sed adiecta discretionē: Etenim si tertia, inquit, die rursus
 Thessalus. sanguinem fluxerint agrotantes atq; plurimum, quod intelligitur tanquam in
 complexis passionibus, hoc est, strictura obtinente, faciendum approbasse: Alij
 uero omnes statim, atq; sine ulla dilatione phlebotomandos dixerunt: & magis
 si ex thorace, uel pulmone sanguis fluxerit, uel plurimus auertēda materiā cau-
 sa, quo patientibus partibus derelictis, aliorum feratur, hoc est ad eas quae non
 patiuntur, uel ob educendam materiā multitudinem. Denique saepe inquit
 faciendam consuetudinem, si oportuerit semel, & secundo, uel tertio, quo re-
 currens ex brachio post abstinentiam sanguis iterū auocetur, uelut Themison
 ait, secundum se, & laxamenti esse, & minutionis, ne initium toris efficiat. Item
 ut alij ob euacuandas uenas, quo exeant late celerius concedant atq; coeant di-
 uisura,

A. uisura, uelut Asclepiades, ad minuendum cursum siue spirationē, quibus pas-
 sio adiunatur. Item de ligationibus pugnaverunt: Si quidem Xenophon & Dio-
 nyfius, & Erophilus primo libro Curationum, & Erasistratus probent articu-
 lorum faciendam constrictionē. Erophilus uero capitis, & brachiorum, & co-
 morum: Erasistratus magis inguinum & alarum: Etenim laxationē sensus san-
 guinis approbat fieri retentionem. Asclepiades uero ad ipsum scribens libros
 Parascuasticos ligationem excludit, eamq; neq; Erasistrato congruam, dicens
 osculari nō posse sub discrimine uenulas, quod Graeci diaphragma uocant, uel
 misceri eas quae supra diaphragma esse uidentur. Omnes etiā nostrae sectae prin-
 cipes id approbasse uidentur: impressa etenim inquit ligatione uexat, non im-
 pressa inutilis esse perspicitur. Item Antipater tertio libro Epistolarum ait tene-
 ri materiā quidem ligatione, sed cum fuerit indulta uel relaxata, in repentinū
 atq; immodicum fluorem ueniat: siquidem abstinentiae causa altiora pendendo
 latere potius quam teneri uideantur. Item de constrictis cataplasmatibus pluri-
 mi dissenserunt: Nam si Erasistratus haec approbavit, Asclepiades excludit, tan-
 quam materiā imprimentia, uel coercendo in latum reuocantia. Item acetū ali-
 tanq; tussiculā uel fluore cōmouens expulerunt, uel quod duras partes densan-
 do faciat. Themison uero hijs repugnans adhibendū iudicauit, attestante etiam
 Thessalo. Alij aiunt eius acrimoniam uel nimietatem temperandam admixtio-
 ne aquae. Plurimi uero contrariarum sectarum etiam clysteres, atq; urinales aiunt
 uirtutes adhibendas. Item Diocles taurinū gluten bibendum dicit, farinae con-
 coctum & rubo, uel cum nepita amyllum uel marrubium, uel rosamarinum in
 aqua pusca dandum. Motus uero alij adhibuerunt, non solum fricantes, sed
 B. etiam deambulationē imperantes post cibum, ut Erasistratus. Asclepiades uero
 de communibus adiutorijs scribēs, gestationem in haemopticis prohibet. Utun-
 tur quidam praeterea etiam purgatiuis medicaminibus ex papauere uel hellebo-
 ro, aut diagridio, quod Graeci scammonian uocant, ut Diocles. Item sudorē mo-
 uentibus & uomitum, ut Praxagoras, qui etiam plurima urinalia ordinauit.
 Sed haec facile iudicantur ex hijs quae secundum methodicos tradidimus. De-
 monstranda tamen eorum contradictio, & breui ratione formanda. Peccauer-
 runt igitur, qui supra patientes partes agros iacere uoluerunt: Omnis enim im-
 pressio siue affectio incongrua glutinationibus approbatur. Ceciderunt etiam
 falsa intentione decepti, qui non addita discretionē phlebotomiae memorauerunt
 usum: Non enim in omnibus oportuit prohiberi, cum fluore saepe fuerit uehe-
 mens strictura complexa: Et si secundum Erasistratum osculatio uenarum ex
 redundantia materiā ueniens fluorem faciat, conuenit uti detractione: Facile
 enim corrigi uel reparari parua uirium uexatio potest: plurima tamen ex adiu-
 torio patientibus utilitas fuerit: Neq; item in omnibus erit approbanda phlebo-
 tomia: Nam nullo tumore apparente uexabilis iudicatur: Etenim corporis for-
 titudo necessariō depurgatur, & stomachus uitiatur, atq; debilitate irruente dif-
 ficile coeunt diuisura, & eadem patienti uidebimur ingerere, quae prohibenda
 suscepimus: Quippe cum non auersio, sed potius partitio sanguinis fieri intelli-
 gatur, & duplici egestionē celerata, nullam mortis habeat dilationem. Dehinc
 erit anceps, utrum irruente rursus tumore phlebotomandi, necne sint agrotan-
 tes: sed phlebotomati apertissime interficiuntur, non phlebotomati magno ad-
 iutorio priuantur. Ligationes uero non tantum ad diuertendam materiā
 adhibenda sunt, ut supra memorauimus: quantum ad densitatem uero fa-
 ciendam

Xenophon.
Dionysius.
Erasistratus.
Erophilus.Libri Asclep:
παρσκαστικῶν.

Antipater.

Taurinū glu-
tendiagridiū
scammoniadiagridiū
scammonia

Ciendam adhibendas adprobamus: siquidem imprimendo coërceant: Sed medicocriter adhibere, ne moderatione cessante uexare potius quam curare uideantur. Peccat etiam Asclepiades, frigida uel constrictiua epithemata recusando. Sunt etiam inconsequentia Erasistrati placitis, sed officio congruæ curationis efficacia: Nam solutionem constringunt, diuifuras conglutinant: quod ex uulneribus in superficie constitutis, & sub uisum uenientibus usu approbatur: Quibus appolita apertissime profuerunt. Peccant etiam non aliter, qui bibendum acetum negant: Non enim in omnibus fluoribus sanguinis dandum probatur, sed in hijs qui approbato atq; largissimo fluore uexantur: In paruis enim aqua frigida sufficere potest, aut admixto paruissimo aceto. Ac si tumor fuerit attestatus, ut complexam passionem demonstret, procul dubio constringentia fugienda, quantum res pati uel admittere possunt. Est igitur improprium, uti ea quæ incongrue adhibita nocere demonstrentur, etiam cum necessario conuenire fuerint uita prohibenda exstimentur: Etenim aduersantia solutioni tussiculæ ex fluore uenientem mitigant, atq; ipsum fluorem constringunt, & sanguinem retinent cohibendo, & neque inurunt: siquidem sæpe reddita per digestionis uias patientibus partibus adueniant temperata atque admixta, liquidis in alto constitutis: Et propterea obtusa uirtutis uiolentia perdurant. Sunt etiam clysteres contrarij: siquidem commoueant corpus, eo tempore præterea, quo conglutinationem faciendam nitimur. Hac ratione etiam urinaria medicamina atque uentrisflua magis noxia iudicantur: siquidem turbent atque uexent, & uertant stomachum. Item proterius omnibus uomitus, & propterea contrarius iudicatur: Rescindit enim uulnera, nisi quis eum iam solidatis cicatricibus ob recorporationem adhibendum probauerit. Est præterea affectatio sudorum, quam Græci aphydrosin uocant, contraria: Cum enim superflua atq; redundanti tollere uidetur, laxatiua uirtutis causa coeuntia disiungit. Item taurinū glutentensionem atq; duritiam facit. Motus uero corporis neq; excludendos generaliter approbamus, neq; approbandos: Siquidem prius quam passio declinauerit requiescere debeant ægrotantes. In declinatione uero sint mouendi, sed non post cibum: Tunc enim ob digestionem celebrandum tempus est quiescendi: quo fiet, ut prius quam cibum sumperint ægrotantes gestatione sint mouendi, secunda etiam deambulatione: Etenim parua adiectione neq; ulcerare fricantur, & in resumptione uirtus corporis excitatur.

DE PHTHISICA PASSIONE. CAP: XIII.

Phthisis, siue ut pleriq; appellant phthoe, quod corporis faciat defluxionem, siue corruptionem, fit frequentius antecedente sanguinis fluore: Aliquando etiam longi temporis tussicula, siue catarrho thoracis cum altiora lacerantur, & primo leuius, tunc ulcerata, facientia collectionem intrinsecus: quæ cum siccata non fuerint, citius sumat passionis initium. Sed non secundum has differentias erit efficacia curationis mutanda: Siquidem antecedentes causæ, quanquam diuersæ, unam facere passionem uideantur. Sequitur autem ægrotantes febricula latens, & sæpe quæ initium declinante accipiat die, atque ueniente luce leuiget, attestante tussicula plurima initio noctis atque sine cum sputis saniosis, ac paruulis, primo in hijs, qui non ante sanguinis fluore uexantur: quæ quidem admixta salua latere uideantur, secundo etiam plurima ferri uideantur. Hijs uero qui ex fluore sanguinis in istam ueniunt passionem, primo san-

A mo sanguinolenta sputa efficiuntur, hoc est cruenta, quæ Græci hæmalopa uocauerunt: tunc feculenta, dehinc liuida, uel prasina, & in ultimo alba atque purulenta, dulcia uel salia, cū uoce rauca aut acuta, & difficultate inspirationis, atq; genarum rubore, & cæteri corporis cinereo colore. Item sequitur oculos exoletus aspectus, & corporis tenuitas, quæ nudatis membris proditur magis quam ex aspectu uultus. Quosdam etiam sibilatio uel stridor thoracis sequitur, crescente passione sudor superiorum partium usque ad pectoris finem, cibi fastidium, & maior appetitus sitis, & quibusdā grauedo uulnerati pulmonis, ut etiā eius expuant fibras. Quibusdā punctio, ulcera thorace, pulsus debilis, densus, ac deinde formicalis, quem Græci myrmexonta uocant: Digitorū summities crassescunt, obuncatis unguibus, quod Græci gryposin uocant. Sequitur præterea inflatio pedum, & nunc frigus, nunc feruor articularum, nasi summities pallescit, atque aurium laminæ frigescent. Tunc peiorante passione uentris efficitur fluor albidarum egestionum, & indigestarum, debilitatis, naturalibus digestionis officijs. Discernunt præterea plurimi purulentum liquorem, phlegmata carbonibus imponentes, quo exusta probentur: Nam tetri odoris esse necesse est omne quod natura fuerit mutatum, uelut ex defluxione carnis ueniens. Item in aquam mittunt ægrotantium sputamina: Etenim naturalia facile soluantur: Vitiata uero atq; mutata perseuerant, quadam tenuitate coacta, & subsident: siquidem sint grauiora, & contra naturam ex defluxione carnis uenientia. Vicinæ atque similes passionis sunt phthisicæ, syntexis, quam nos defluxionem dicere poterimus, atrophian, quam nos nutrimenti cessationem uocamus. Item empyica passio, siue anaphoretica, quam nos purulentam, siue uomifluam dicere poterimus, quod ex uomica interioris collectionis purulenta per tussiculam excludunt sputa. Sed hæc discernuntur: Siquidem ex hijs atrophia longo tempore faciat tenuari, nullis etiam attestantibus sputis: Sæpe etiam sine ulla tussicula: Etenim longo tempore febricitantes, atque tussientes limpidis adhuc sputis affecti, necdum phthisici iudicantur, in phthisicam uero passionem proni ac decliues esse noscuntur. Item empyica passio, siue ut supra diximus, anaphoretica discernitur à phthisica, non aliter quam ulcerum collectione: Quippe cum empyicos sæpe antecedit pleuretis, uel peripneumonia, & tumor immensus, & febres uehementes cum horroribus frigidis, & inordinatis. Dehinc quod sæpe coadceruata puris copiam excludant repente, ac deinde egestionem facta febribus atque horroribus præteritis liberentur, ut aut omnino hijs careant, aut ex parte afficiantur: in phthisicis ea quæ supra diximus antecedant, & liquida paulatim non coadceruata excludantur, & pro modo auctæ passionis etiam febres augeantur. Communiter autem hæc passio strictura, atque solutioni erit adscribenda, & subiacentibus passioni temporalibus cœnotetis. In quibusdā etiam ulcerum differentias monuimus promouendas: Sunt enim necessariò intuendæ: Siquidem complexa sit regulæ, quam diatan uocant, medicaminum ratio, quam pharmacian appellant. Denique si tumens ulcus fuerit, quod intelligitur ex dolore consequenti, & cæteris tumoris signis, conuenit ægrotanti calidus locus, & abstinentia unius diei. Tunc fomentatio laxatiua, atque cataplasmata, & cucurbitæ appositio cum scarificatione, & uaporationibus spongiarum, & totius corporis perunctione. Cibus quoque forbilis, calidus, & magis panosus, obseruatis temporibus singulorum adiutoriorum, ut sæpe

sputa
αιμαλωπια

pulsus
μυρμηκων
τρυπανισ

σύντηξις
ἀτροφία

πύσις
ἐμπίκα
ἀναφορετική

Phthisis
Syntexis
Atrophia
Empyica
Anaphoretica

πλευρητις
παραπνευμονία

notandu

Aphydro
sis

Phthisis
Phthoe

C ut saepe docuimus, ac si tumens non fuerit ulcus, ob purgationem sordis erunt aquae mulsae cyathi duo uel tres offerendi ante cibum, uel foenigræci saepe torti decoctus succus, sed non ita ut uiscosus fiat, quod seruabitur: Si secundo uel tertio mollius scatere coeperit, deponatur, quod sit colore uinosus, ac deinde uni cyatho liquato admiscemus mellis cochlearis: habet enim uirtutem foenigræci semen mitissimae deterfionis. Vel certe mulsam dabimus ex lini semine fricto, atque trito, admixto puluere, aut liquato linteolo limpido, uel farina meregmi. Si autem maior purgatio fuerit facienda, irin illyricam atque herbū dandum probamus. Oportet etiam herbū rubrum aquae infundere donec infletur. Tunc testa calefacta atque ignita molere, terere, ac deinde tum tenuissimo cribello eius pollinem multo aspergere in cochlearij quantitatem, uel ex melle decocto electarium facere, admixto scilicet polline supradicto. Sed propter uehementiam herbi erit conijcienda sordis magnitudo, ut si fuerit putruosa, quam Graeci dyfoden appellant, tunc solo herbi polline utemur. Sin uero non ita fuerit cogens causa, admixto sesamo iri illyricae aequalis ponderis aut superantis, pro passionis magnitudine: Ac si plurimum putruosum apparuerit ulcus, ex hijs quae feruntur, non solum per os conuenit herbi pollinem dari, sed ex ipso confectum etiam cataplasma aceto atque melle extrinsecus apponere. Tunc etiam lenticula simili usu adhibenda probatur: Et praeterea purgatiuae uirtutis aristolochia & draconia herba, siue quae appellatur aron: Eius generis etiam marrubium approbatur, quanquam sit stomachi uexabile, purgatiuae tamen uirtutis. Oportet autem eius manipulum tribus aquae sextarijs decoquere, donec ad partem redeant. Tunc marrubium detractum projicere, atque admiscere mellis boni libram, & rursum decoquere, donec ad suam ueniat crassitudinem. Ac si marrubium uiridius fuerit, tundendum atque exuccandum, & in unum cyathum succi libra mellis miscenda, & ita decoquenda, aut aquae sextarij tres decoquendi, siue admiscendi, donec crassitudinem sumant. Faciunt etiam ex strobilis & amygdalis, & lini semine, uel supradictis electaria confecta. Item ex amygdalis, & praisana cum melle & lacte sorbibile medicamen, & primo cum pane acceptum infuso melle. Tunc etiam singulare sorbendum paruissime, ad modum unius cyathi uel duorum: dehinc plurimum, longe ante tempus alterius cibi: quanquam sit in quibusdam hoc solum cibo sufficiens: Etenim corpus nutriet, & uulnera reterget, & cruentos, uel purulentos: Dehinc cum tenuia sputa ferri uiderimus, facit etiam strobili decoctio, quae conficitur hoc modo: Viridem strobilum sumentes fructuosum, qui in semet habeat quaedam resinalia, quae tribus sextarijs immixtum decoquimus, donec pars liquoris insumatur. Tunc detracto strobilo erit residuae parti liquoris miscenda mellis libra, uel glycyrrhiza. Tunc decoquendo donec crassitudinem sumat. Conuenit etiam ex squillitico uino electarium confectum, ex quo erit sextarius unus librae mellis admiscendus, & gummi uino perfusi sex librae: tunc decoquendum mel donec uinum insumatur. Potest praeterea etiam melilotum linteolo ligatum tempore decoctionis immitti. Item succus glycyrrhizae simili modo, atque eodem tempore misceri probatur. Conuenit etiam diocodion medicamen cochlearis quantitate sumptum, uel butyrum cum melle electario datum: Et praeterea purgatiuae uirtutis atque siccatiuae hoc medicaminis genus marrubij succi uiridis sextarij tres, mellis libra una: Quae cum fuerint coctione crassificata, iris illyricae immittenda sunt drachmae duae. Sed oportet neque semel, atque eodem tempore omnia haec agrotantibus dari: Varias etenim materias posuimus: siquidem iugis speciei unius oblatio satiat agrotantes, & propterea

A propterea recusetur, neque accessionis tempore haec danda mandamus. Quapropter uni etiam cetera in curationibus monemus intuenda, quo purgato ulcere humanioribus cibis utamur, hoc est ex mediae materiae qualitate. Conuenit interea motus latens pensili primo lectulo cathedra longiore, atque in uicina porticu. Adhibita etiam perunctione primo sedenti, ac deinde recepta fortitudine stanti, purgato ulcere dabimus uinum album, atque lene mediocriter remordens. Tum lauacrum adhibendum, quando etiam sicca conueniat cibatio singularis, uel cum palmulis thebaicis, & pulmento in cibum dato, uel arnoglossa herba, & uolantum non pinguis. Item sub lingua amyllum datum, quod retentum in defluxionem ueniens subiectis partibus patientibus irruat, & paulatim adiuuet cicatricem, uel mel decoctum simili modo datum, aut paruo ex amylo admixto: Tum etiam trochiscum, qui appellatur trigonos, uel mel uino remordenti admixtum parti suae quantitatis & decoctum, donec incoquantur uinum. Tunc etiam antidotum, quod appellatur theriaca mithridatis, quae in semet habeat siccandi atque re corporandi uirtutem. Item zopyrios, & dierisimus. Apponenda praeterea extrinsecus emplastra, quae in cicatricem ducere ualeant, ut est melinon, ac deinde siccantia magis. Tum cum firmum apparuerit, lenimentum erit amitaonion imponendum, uel polyarcyon malagma, admixto cerotario ex oleo cyprino confecto parte tertia: siquidem haec singularia primo tempore agrotantes ferre minime possint. Tunc cyclica regula adhibenda, sed quae non repentinus habeat ordinum mutationes. Denique nunc uinum, nunc aquam potare permittimus, iuxta cycli rigorem. Danda etiam drimiphagia, quam despuentibus sanguinem memorauimus. Adhibenda etiam localia adiutoria, similiter cucurbita, dropaces, & sympasmata, & paroptesis, & sinapismus, & bibendum medicamen, quod diapipeon appellatur: Valet enim callositatem ulceris tenuare, atque siccare. Fugienda praeterea bibendi medicaminis satietas, & eligendus consuetorum usus: Magis siquidem insueta materia uexatus stomachus, atque fastidio supinatus prodat agrotantes: Et propterea uehementer utilis naualis gestatio, atque longa nauigatio, lectio, uocis exercitatio, & omne quod dare corpori fortitudinem potest. Veteres autem medici alij nihil de ista passione memorauerunt. Sed Diocles libris, quibus de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, iubet initio cibos detrahi, nihil de fine abstinentiae significans, quousque sint agrotantes retinendi: Tunc sudores commouendos, quibus necessario uires auferantur, & neque hoc quemadmodum faciendum sit ordinauit. Vtitur etiam anaceliasmis, quorum qualitates non memorauit, adiciens uerendum, siue deducendum a pulmonibus humorem, quando fuerat mitigandum potius ulcus quam depurgandum. Item uomitum ex oxymelle adhibendum, quo corpus disijciendo ulceratas lacerat partes: atque hoc iugiter, & post coenam faciendum probat: dehinc proterua mentis cecitate deceptus etiam psichrolusian imperat adhibendam, & allium dandum, quod necessario uexet agrotantes inflando: Tum uino flauo utendum siue nigro, & propterea duro, atque post prandium deambulatione uexandos imperat agrotantes, & nulli adiutorio sua tempora reddenda perspexit. Item Praxagoras secundo libro curationum, hijs qui pulmonis ulcere afficiuntur initio helleborum probat, atque sitim faciendam: tum resumendos: non aduertens primo resumptione, tunc helleboro utendum, quo possint eius labor perferre agrotantes. Ad summam, non resumpto uiribus deficienti helleborum non conuenit. Resumpto autem, uel fortificato exclusa phthifica passione comprobatur, & propterea usus hellebori recte prohibetur.

Lecti pensiles

trigonus trochiscus

Trigonus trochiscus

Zopyrios

Dierisimus

Amythaon

Polyarcio

Diocles

anaceliasmis

oxymelle

psichrolusian

Praxagoras

Proterua mentis
cecitate deceptus

Chibetur. At Themison secundo libro Tardarum passionū quādam recte, quādam caduca proteruitate composuit. Ex quibus est etiam pendentis thorigestatio, quo plurima parte diei ac noctis motu exerceantur agrotantes, cum necessario accessio uespertino tempore asperetur, atque luce surgente leuiget: quo non solum laboriosus, uerum etiam intemporalis, & inordinatus motus ab eodem adhibitus approbatur. Etenim initio lucis, & dimissionis tempore nutriti cibo conuenit agrotantes: Est etiam noxium allium, quod imperat dare: si quidem inflationem maximam faciat. Vnctio item ex feruentibus adhibita uirtutibus, quam circa uesperam probat adhibendam, cruribus atque brachijs contraria iudicatur: tunc enim febres ardescunt. Imperat praeterea inter duos uel tres agros lauandos, cum corpus elimatis uiribus debilitet lauacri frequentia, & sordidet atque humectet ulcera. Praeterea herbum, dehinc intybum, & plantaginem, cum sit horum usus differentia temporum separatus: Herbum enim purgationis adhibetur causa: frigerantia uero cicatricis obducenda. Item imperat ulcera facienda extrinsecus iisdem quibus intus inesse senserimus, quod est perniciosum: Putat enim auersione humoris facta ad exteriores partes altiora ulcera praescicari: & propterea diutissime differendam sanitatem exteriorum ulcerum, donec illa clauduntur. Imponenda namque ait emplastra, quae humoris prouocant defluxionem: cum humoris defluxio iuxta sapientia placita nullius commodi teneat fidem: sic etiam plurima localia adiutoria adhibenda conscripsit, quae tamen multo tempore magnificas ulcerationes, hoc est, quas nos extrinsecus infiximus, in cicatricem uenire cohibeant, impediens plurima quae congrue adhiberi possunt, ut defri-cationes, dropaces, cucurbitae, sinapismi, paroptes, & alia quae cum uehementissime prosint, ulceratione cutis praefecta adhiberi non possint.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS
CHRONION LIBRI SE/
CVNDI FINIS.

CAELII

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER TERTIVS.

CVI HAE C INSUNT:

De suspirio, siue anhelitu, quem Graeci asthma uocant.
De stomachicis.
De phagedaena.
De iccorosis, quos Graeci epaticos uocant.
De aurigine, siue arquato morbo, quem Graeci icteron uocant,
Latini uulgo morbum regium.
De lienicis, quos splenicis appellant.
De cachexia.
De nutrimenti cessatione, quam Graeci atrophian uocant.
De hydrope.

Secundo libro Tardarum passionū, quo paralyticae passionis, & canini raptus, & auriculæ doloris, atque fluentis humoris, & apprehensionis sensus, quā Graeci catalepsi appellat, & uocis amputationis, & influxionis, quā catarrhon uocant, & tussiculæ, & sanguinis fluoris, & phthificæ passionis tradidimus curationem: nunc cæterarum prosequimur ex ordine disciplinā.

DE SVSPIRIO, SIVE ANHELITU, QVEM
GRAECI ASTHMA VOCANT. CAP: I.

B

Nhelatio, siue suspirium ab accidenti nomen sumpsit. Vocatur praeterea secundum aliquos spirationis difficultas, quā Graeci dyspnoean uocant, siue orthopnoean: siquidē sese praefocari sentiant cum iacuerint agrotantes, atque erecti facilius spirēt. Itē, ut alij dicūt, cōtrario uocabulo suae uirtutis nomē accepit: Nam cum sui ratione conuertat ac deprauet tanquā corrigat orthopnoea nuncupatur, quam nos spirandi dicere correctionem poterimus: Multa enim contrariae interpretationis uocabulū sumperunt, ut fella, quā Graeci glycea uocant, uelut dulcia, cum sint amarissima. Fella Grauat autē atque premit hanc passio magis mulieribus uiros, & iuuenibus senes, atque pueros, & durioribus natura corporibus teneriora, hyberno atque nocte magis, quā die uel æstate: in quibusdam ex initio generatur: in quibusdam perfectis irruit passionibus: Sed magis ex profundo frigore sequitur patietes spirationis difficultas, & frequenter natura celerior magis quā tarda. Item praefocationis sensus secundum thoracem, atque grauedo, & feruor igneus. Item enteron ad superiora conductio, & cum passio uehementescere coeperit, stridor atque sibilatio pectoris cum uocis debilitate. Tum extensio collī atque uultus cum rubore, & oculorum suspenso attentu, & iacēdi potestas schemate supino, tussicula nunc arida, nunc uuida, cum sputis tenuibus & spumosis, aut crassis & uiscosis, & sudoribus, & colore morbo, atque pulsu humili. At si grauior impetus superpositionis fuerit, ora agrotantiū liuescunt: & quidē excluso per nares humore mucilento releuantur, atque praefocationis carent metu: quod non aliter cedit, etiā si super oculos lachrymarum fuerit fluor. Variantur autē tempora passionis superpositionibus & lenimentis, & nunc limpidis atque synceris, nunc

Cris, nunc sordidis, & passionis tractibus implicatis, ut etiam tunc levis difficul-
tas inspirationis inesse uideatur: quæ facile prodetur, si ægrotantes itinere ascen-
bili gradiantur, atq; ocyus pergant: uel indigestione, aut usu uenero affecti, uel
frigore, atq; puluere, siue fumo grauentur. Differt autem hæc passio à peripleu-
monia, quod neque cum febribus necessario fiat, & semper tarda esse uideatur.
Item secundum aliquos discernitur ab orthopnoea: siquidem hæc cum stridore
atq; præfocatione asperetur: Orthopnoea uero cum thoracis euerfione atq; sin-
gultu, aliquando etiam cum sanguinis fluore. Item secundum aliquos magni-
tudine discernitur: Vehementem enim dicunt orthopnoeam supradictis passio-
nibus. Sed est melius, ut uno atq; generali concursu passionum potentiam iudi-
cemus, ut nunc uehementem passionem dicamus, & magis accessionis tempore,
nunc leniorem & magis dimissionis tempore. Est autem passio stricturæ, quapropter
conuenit, ut mox corpus inuaserit, siue cum repetendo superpositionem aspera-
uerit, iacere ægrotantes altioribus stramentis, thorace atq; capite subleuato, lo-
co lucido atq; calido, mediocriter adhibita requie, & abstinencia cibi usque ad
tertium diem. Et si uires permiserint, pectus tegendum lana, atq; fouendum oleo
dulci calido: adhibita quoq; articulorum blanda calidarum manuum fricatione, ut
etiam tenendo medeamur teporibus admotis tempore quo accessio uehemen-
tescit, & cucurbitæ lenissimis raptibus detrahenda. At si præfocatio coegerit,
& uires permiserint ægrotantis, adhibenda phlebotomia, & diatrixi tempore un-
ctione antecedente sorbilis atq; calidus, & uariis in dimissione offerendus cibus,
atq; alternis diebus, donec passio declinet. Sin uero imbecilles uiribus fuerint
ægrotantes, diurnis diebus dabimus cibum: sed ea die qua abstinere oportue-
rat, paruum: Ea uero qua dare licebat paulo, plurimum. Sin uero officium non
agnouerit, simplex clyster adhibendus, & ante cibum mulsæ ex melle despuma-
to duo uel tres cyathi præbibendi. Tunc cataplasma laxatiuum, atq; cucurbita
cum scarificatione adhibenda thoraci, & in utraq; scapulas, ac magis paulo in-
terioribus locis, quo sine ulla quassatione partium eius raptus efficiatur. Tum
uaporatio spongiarum, atq; cerotariū, & malagma quod diachylon appellant,
uel mnaseum: Atq; ita lauacrum, & uinum, & uariis reddendus cibus. In leni-
mento uero si corpus passio tardauerit, erit adhibenda resumptio, gestatione, uo-
cis exercitio, deambulatione, unctione, fricatione, corporis retento spiritu: tum
lauacrum, atq; cibum ex pulmentis mediæ qualitatis: Dehinc ad re corporatiua
curationem transeundum. Adhibenda drimyphagia, atque cæterarum transitus
mutationum, quas sæpe cyclos ordinantes docuimus. Tum etiam ex radicibus
uomitibus, uel si passio coegerit, etiam helleboro prouocatus. Iubemus præte-
rea acetum scilliticum ægrotantes ante cibum sorbere, uel cum aceto nitrum, si-
ue lafer, aut hyssopi decoctionem cum fico contritum, uel nucleo pineo, quem
Græci pityda uocauerunt admixto mulso. Item abrotanum tritum cum sulphu-
re, atq; aceto ex mulso confecto, uel urticæ semine, aut radicem, & horum simi-
lium electariorum, ut est melli admixta resina terebinthina, aut cartamū, quod
nasturtium uocamus, aut sesamum, cum aloë, & amygdalis amaris. Aliquando
etiam pipere, uel ouī uitello: Vel illud electarium quod diascyllus appellamus,
cuius confectionem de Medicaminibus scribentes tradidimus. Tum etiam cu-
cumbitæ re corporatiua adhibenda thoraci, atq; inter scapulo: Dehinc dropax, pa-
roptesis, heliosis, sinapismū, acopa, re corporatiua malagmata, ut est diadaphni-
don, uel dialoë, uel diaeuphorbio: Dehinc nauigatio atq; peregrinatio terrena,
& potio theriacæ antidoti, & aquarum naturalium usus, quarū præstant in Ita-
lia co-

Cucurbitæ lenissimis ra-
ptibus detrahendæ

A lia corylix appellata, siue alba, uel nepesine. Tum etiam cataclysmus, hoc est, Balnea in Ita-
aquarum illisio superne, hisdem locis qui patiuntur: Vtilis deniq; maritima, & lid.
plurima mare tenuis conuersatio, atq; consuetudo frigidi lauacri, quam psichro-
lusian appellant. Aliqui autem aduersarum sectarū principes etiam dauco cum
aceto & melle ægros potauerunt, siue iri cum mulso, & uentrem plurimū dedu-
xerunt, dando de diagridio, quod scammonian Græci appellant, obolos tres,
cum duplici pondere aloës siue hieræ, quam catarticam uocant, uel ammoniaci
salis obolum, siue opoponacis simile pondus, uel cneoron, aut polion herbā,
uel peplion, aut calchanthū, uel rapian, aut aluminū lac, & castoreum, non so-
lum lenimenti tempore, sed etiam in augmento, siue superpositione passionis.
Alij uero etiam urendum thoracem, uel caput crediderunt. Themison quoq;
secundo libro Tardarum passionum in quibusdam eisdem compeccasse uide-
tur, cum plurimū uentrem depurgandum credidit ex diagridio, atq; in ipsa ac-
cessione. Vtitur præterea constrictiuis, atq; his acrioribus, & imperat dari tap-
sæ succum cum opoponace, aut sagapeno, ex quibus stomachus necessario ue-
xatur. Hic deniq; erit memorandum, quia potis medicaminibus non sine cau-
tionibus utendum est, ut neq; eorum plurima satietate uexandi ægrotantes. Itē
in impetu uel asperitate passionis re corporatiua adiutoria prohibenda: Erit enim
cœnoteta consideranda, qua facile medicamina qualitatis ratione accedente
correctius approbamus.

DE STOMACHICIS.

CAP: II.

B

Parte corporis quæ patitur stomachica passio nomē accepit, sed
non omnis stomachi querela illico passio nuncupatur, nisi fue-
rit ex multorum concursu signorum, & perseverantia confecta,
atq; corporibus tardans repetendo superpositionibus lenimen-
ta. Plurimi igitur singularem speciales curationes eius tradide-
runt: Nunc de stomachi duritia dicentes, nunc de uentositate,
de reumatismo, & debilitate, & horrore ciborum, & fastidio. Themison quoq;
primo libro Tardarum passionum solutionem circa stomachū, quam appella-
uit reumatismum, secundo libro uentositatē. Item Thessalus secundo libro re-
gulari curationem separauit soluti stomachi atq; inflati. Nos uero communiter
sub una propositione de omnibus dicere curabimus, qua uentositatē uel ex tu-
more duritiam confectam stricturæ iungimus: Fastidium uero, siue horrorem
ciborum, & corruptionem ambigua utrisq; principalibus passionibus subicien-
tes. Antecedentes causæ quæ stomachi passionem faciunt, cæteris quoq; passio-
nibus generandis communes esse probantur, sed magis ista iugis indigestio
parit, siue post cibum gemitus, & perfrictio profunda: Item mæstitudo & me-
dicaminis insueti potatio. Sequitur autem in passione constitutos accessionis
tempore animi defectio, articulorum frigidus torpor, aut uariatus per membra
acrior naturalis feruor, qui magis medias teneat manus: tum roscidus sudor, &
animi angustia, iactatio, anxietas, siue concatenatio mentis, & desponsio, co-
loris mutatio, pulsus paruus, celer, imbecillus, corporis tabes, cibi fastidiū, uel
maior ciborum appetitus: Tum corruptio acceptorū cum acore in bromosam
uel fumosam transeuntium qualitatem. Quibusdam etiam uocis amputatio, &
dentium confrictio, siue concubitus, inseparabilis capitis grauedo, aurium tin-
nitus, & quibusdam sitis insatiabilis: cum in accessu tumor maior fuerit exci-
tatus, oris siccitas, & saltus sub præcordiorū partibus: Tum dolor in eadem par-
te, aut

Diagridio quod scam-
moniam græci uocant

Cutylia
Albe
Nepesine

Cneoro
Peplio

Diagridio

scammonia.

Themison.

scammonia.

te, aut etiam inter palas tenens, siue latius, cum se tumor uberius infuderit: dehinc transuorandi difficultas cum praefocabili sensu. Quo denique commoti quidam nostrae sectae principes, Epistolarum libris hoc accidentis genus stomaticam synanchem uocauerunt. Durescente autem stomacho sine ullo seruire atque dolore, cetera communia signa sequuntur: Tunc ligneus earundem partium sensus, & magis inter palas, si omnis aruerit stomachus: Sin uero in superioribus erit transuorandi difficultas, donec ad eius fundum accepta perueniant, aut si in eodem fundo, quem Graeci basin appellant, fuerit durities, erit transuoratio facilis, sed post eius perfectionem grauitas sequetur, tum durities, atque extantia in interioribus praecordiorum. Ac si uentositas fuerit stomachi, tensio sequetur inflatione coniuncta: Tunc capitis plenitudo cum oppressis atque iugibus ruinationibus, testante grauedine, quae magis accepto cibo sentitur. Tum sonus in interioribus liquidorum tanquam semipleni folliculi, errante uento per inaniam; atque ita tensione laxata erunt ructatione releuandi: Et si etiam intestina fuerint conflata, rugitus interiorum sequetur, quem Graeci borborigmon appellant. Ac si solutio fuerit stomachi, quam reumatismum uocauerunt, sequitur saluarum fluore, & quibusdam iugis sputus, & oris humectatio nauseabilis, cum mordicatione interiorum: Quibusdam plurimus uomitus crassioris, uel tenacis, aut fellet, & prasini humoris, uel alterius cuiuslibet substantiae circa supradictos colores. Sin uero occulta fuerit solutio, quam Graeci adelon appellant, aut immentia signa uideantur, quae Graeci logothoreta uocauerunt, sequitur debilitas pulsus agrotantis, & ueluti stomachi pendens atque tremens sensus, maior ac defectio animi, quam Graeci lipothymiam uocant, quae sumpto cibo temporaliter depellatur resumptione suffecta, nec tamen perseverabili: Sed rursus in eandem relabent defectionem, in imagine ultimae passionis. Quo fit ut nisi quis celerius sumpserit cibum, summa defectione iactetur. Sic denique plurimi impausabiliter tota die atque nocte cibum sumpsisse ueteribus traduntur: Namque Asclepiades memorat Praxagorae famulum ternos bilibres panes per singulos dies accepisse: quibus comestis non aliter passione afficeretur, quam si nihil acciperet. Sed ab ista passione phagedaena discernitur: siquidem in ipsa non insuuantur, uel digestionem tradantur accepta, sed grauatione sequente euomantur. Haec sunt quae stomachi reumatismo occurrunt: Sed circa regulam methodicam discernentes superpositionis tempore contrariarum adiutoria passionum strictionis ac solutionis, quae suis speciebus signis approbantur, in lenimento communi sapissime curatione utemur, quam re corporati uam dicere poterimus, a Graecis metasyncreticam appellatam. Cum igitur primo strictionis passio corpus inuaserit, atque noua temporis causa fuerit agrotantis, siue in superpositione constituta turbando, aut dolore, aut uentositate affecerit patientem, conuenit eum iacere loco lucido, atque calido mediocriter, adhibito stramine, atque operimentorum calidorum usu, & si uires permiserint, adiuncta abstinentia usque ad tertium diem, & accessionis tempore omnifariam requiem: Tum articularum blanda conuenit defricatio, cum quodam calidarum manuum amplexu, ut etiam tenendo medeamur. Dehinc uaporationes inter scapulas, siue palas adhibenda: pectori quoque sacculi calidi ex cantabro confecti, siue polline; nam Graeci omphacome li uocant, & harum similium materialium. Conuenit etiam multiplicati linteaminis uaporatio, siue pannorum, uel plagellarum, quae Graeci pygmata uocant, oleo tinctarum, cucurbitae igni externo uaporatae, atque leniter appositae iugis atque frequentatione. Aliquando etiam testea uascula, quae Graeci amphoras uocant, siue uitrea,

Basis

Ventositas Stomachi

Borborigmon

Solutio

Adelion

Logothoreta

Signa

Lipothymia

D

Phagedaena morbus

Plagellae Panni Pygmata

Omphacome li

Abymata

Idem

Cucurbitae igni externo uaporatae & leniter appositae

A ue uitrea: Tum fomētatio studiosa ac iugis, ex oleo calido atque dulci, uel in quo maluae agrestis radices decoctae sunt: si singultus fuerit, sicyonio: si inflatio, ruta uel anetho. Ac si uocis fuerit amputatio, in accessionis affectu decubentibus erit spongijs aqua calida expressis ora uaporanda, & distinctio dentium facienda digitis immixtis, quibus lenius gingiuas deprimamus. Tum capitis fomētatio, & resumptionum moderamenta adhibenda, ut panis calidus, uel cucumis, aut melo, uel terrae gleba aqua calida infusa, & oris collutio ex aqua calida, & accessione uergente parua potatio: ac si in uehementiam passio uenerit, adhibenda phlebotomia: Qua perfecta si tertia fuerit dies, quam Graeci diatriton uocant, erit agrotans unctione curandus, calido scilicet ac dulci oleo: tunc oris adhibenda collutio: cibus offerendus paruus, leuis, calidus, sumptione facilis, ut sorbibile quidquam ex pane atque melle, & sale, & aetho confectum, siue pulicula molli, uel lux pane, aut alica, & oua sorbilia: Tum alternis diebus permittentibus uiribus ager nutriendus, donec passio declinet. Potus praeterea dandus est plurimus, sed neque maioribus haustibus hauriendus, neque coadceruatim atque eodem tempore, quo potius ignotos impleri, quam relaxari faciamus. Hijs autem partibus quae fuerint in tensione constituta, cataplasmata conueniunt laxatiua, ut est praeter ceteris ex foenigraci pollinibus, & semine maluae, ex solo melle, & paruo oleo admixto confectum, quod plurimo tempore corporis possit sine ulla grauatione immorari: Tunc cucurbita adiuncta scarificatione, siue hirudinum appositio, quas uulgo sanguifugas appellant: Deinde cataplasma, & uaporatio spongiarum expressarum liquoribus saepe memoratis. Declinante passione si ulla durities fuerit consecuta, erunt cataplasmata apponenda, ut nuper docuimus, admixta resina, siue in olei uicem liquida pice, uel ex radice hibiici, & adipe porcino, recenti primo, tum ueterato confecta, siue ex hordei pollinibus, aut lolij semine, & arido fico & hibiico: Tum etiam ex oleo calido embasis, siue ex uarietate eiusdem per diuersa uirtutis foenograci decoctione, uel radicis maluarum, aut lini semine. Dehinc cibus uariis dandus, sed qui nullam faciat inflationem, neque digestionem tardius approbetur, sed omni facilitate conueniens, ut cerebrum porcinum, pisces teneri, atque olera quae uentrem mollire ualeant: Tum lauacra conuenit adhibere, atque uino agrotantem resumere leni. Utendum etiam malagmate quod diachylon appellamus, siue mnafeum, uel diamelilotum. Et si uentositate fuerit stomachi affectus, adhibendum dialam sucum, siue dialaspermation: quorum compositiones de medicaminibus Responsum tradidimus libris. Si reumatismus fuerit, quem nihil aliud quam solutionem accipimus, conuenit agrotantem iacere loco mediocriter frigido, supino schemate, attritis ac teneribus stramentis utentem, adhibita requie & abstinentia, sicut superius diximus, permittentibus uiribus, tum tenacior ligatio articularum, uel si causa coegerit, constrictio facienda appositae cucurbitae stomacho, plurima flamma subiecta: dehinc solutione cogentes spongia frigida: atque odoramenta quae percutere minus ualeant caput, ut exhalatione sui frigoris ingerant agrotanti, ut mala cydonia, pira, sorba, mala punica, murta, lentiscum, rosa, uel pulentum infusum, & hijs similia, oris collutio ex aqua frigida siue pulsea. Ac si plurimus fuerit saluarum fluore, expuere iubemus agrotantem: siquidem retentus stomachum soluat: transuoratus autem humectet atque obducatur, & propterea geminet solutionem. Sed hoc conuenit facere urgenti tempore, ne meditatio potius expuendi fiat, atque exinde prouocatio floris augeatur. Perseuerante passione gargarismata sunt adhibenda ex supradictis, uel ex aliquo succo ad fluorem sanguinis praescripto, qui ualeat frigore, atque propria

Embasis

Ventositas Stomachi

Pulentum

Cucurbita plurima flamma subiecta

C pria uirtute mederi, uel si res coegerint, ex iisdem spongiæ expressæ, sicut in alijs docuimus, gutturi admouendæ, siue pectori, & interscapulo. Lenius autem atq; idem faciunt ptygmata ex supradictis expressa liquoribus: Constringunt enim saluarum fluorem, & nauseam releuant, quod non minus etiam masticata conyza, atq; exputa, siue mastiche contrita, & lactucæ albæ semen facere ualent. Possunt etiam potio dari ea quæ congrue medeantur, ut duobus aquæ frigida cyathis seminis aspergantur cochlearia duo, siue mastichis cochleare unum, uel plantaginis, siue mali punici dulcis, uel acidi succus, cum particula menthæ paruiissima, uel cucumeris semine contrito. Dandum quoque medicamen confectum, quod dioporon appellamus: Item diomoron, siue diaroos, & hijs similia: quorum compositionem Medicaminū docuimus libris. Cauendæ præterea horrentium materiarum fabulæ, quæ quadam commemoratione uomitum commouere uideantur, utendum cataplasmatibus, quæ nuper de fluore sanguinis scribentes docuimus: & diatriiti tepore adhibenda perunctio ex oleo Hispano, siue lentiscino, uel murtino, qua præcuratus agrotans, ora fouenda aqua frigida, uel spongijs ex ea expressis detergi: Tunc cibo reficiendi constrictiuo, sicut de fluore sanguinis conscripsimus: atque ita parua interposita dilatione frigida parum aquæ paulatim bibat. Quod si quisquam non ualuerit sustinere, calidā dabimus, ut nimio feruore constringat: Imitatione enim uelut uisuræ partium perficit densitatem. Ac si cibum sibi in stomacho natere senserint agrotantes, conuenit articulorum impressam ligationē facere, ita ut in aquam feruentē manus agrotantium mittere, uel si maiora cogunt, etiam constrictiuam adhibere cucurbitam: & primo ori uentris, dehinc inter scapulas, siue palas, quod metaphronon Græci uocant: Et aliquando tertiam inferius à prima conuenit adhibere. Ac si cibibus fuerit reiectus, secundo nutriendi sunt agrotantes: & si permiserit ut diatriiti rigorem seruemus, erit alternis plurimis paruus cibus offerendus, quo quidem diurnis diebus, sed non simili modo agri nutrirī uidentur. Sin uero stomacho collectus humoris fluor mordicationē fecerit, ilico excludendus si plurimum superare fuerit uisus: non quidem digitis immisissis, quo uomitum prouocemus, ne magis influant acriora, & ex partibus sanis, uel quæ passione contaminatæ non fuerint patientibus aduenire liquida faciamus: quippe cum consuetudo sapissime transeat in naturam. Ac si plurimum edax fuerit humor, nec tamen ita superfluous, ut ex sua sponte per uomitum excludi uideatur, ob facultatem reiiciendi, quo minus euersio fiat stomachi, dabimus potum: & perseuerante solutione, cataplasmatum, siue medicaminum uirtutes augemus. Tum si orexis, siue appetitio cibi fuerit impedita, dabimus ea quæ naturam ualeant excitare, ut intybi thirsum, uel lactucæ, & magis albæ, atque aceto tinctæ: Tunc albas oliuas, & panem pusca infusum, cum paruo pulegio, & sale, & Hispano oleo. Item pulsem ex pane, uel tragoptisana, atq; pusca, & oleo, & sale paruo confectam, & anetho, uel porro capitato, uel tragoptisana, quæ ex lentiscula atque alica conficitur: sed erit assanda lentiscula. Tunc immittenda malacydonia, uel orbiculata, siue scaudiana, ut pleriq; uocant, uel mala pira, aut sorba, aut pira duracina, quæ crustumina uocant, uel folia plantaginis mollia, aut intybi. Aspergenda etiam alicæ siue oryza grana mali punici, uel uua fabriles: dehinc etiam uina quædam infundenda, ut murtinum, malinum, uel ex malo punico confectum, aut hydromel inueteratū, uel quod melimelon appellant, aut hydromelon. Danda etiam damascena, & malum assum uel elixum, uel quidaquam ex supradictis. Sic etiam uolantum, quæ nulla pinguedine accipientem grauent,

Diaporo
Diamoro
Diaroos

Hispani olei

consuetudo sepe
transit in naturam

Tragoptisana

Orbiculata

Scaudiana

Pira duracina

Crustumina

Pira crustumina, uel duracina.

Cucurbita constrictiu

A grauent, ut passerum pectora, uel perdicum, aut attagenarum: Tunc etiam quadrupedum leuia, deinde porcina crura. Item maritima, quæ non sint contraria solutioni, ut squilla, mulli, carabi, bucini, spondylia, conchylia. Ac si cibus in acorem transierit, iisdem erit perseuerandum, atque eodem potu, cui erunt aspergenda coriandri seminis drachmæ duæ: Tunc etiam asperiori uino utendum, quod Græci hypausteron uocant. Perseuerante fluore, erit etiam trochiscis utendum, quos hæmoptycis, & coeliacis potandos scripsimus. Lauacrū interea tardius ac serius ordinandum, & multo atque longo tempore prohibendi agrotantes bibere priusquam cibum sumpserint, nisi aliqua forte maior necessitas intolerandæ sitis occurrerit: Erunt nanque dandi cogentibus rebus ex uino asperiore aqua commixti duo uel tres cyathi. Sed si forte complexionis passionum aliqua fuerint signa perspecta, erunt urgentiora coniicienda, quibus ordo magis seruiat curationum. Plurimi uero medici stomachicos putant eos qui duritia laborauerunt, & singultu, castoreum ex aqua mulsa solutum quantitate pleni cochlearis tribus cyathis aquæ miscentes. Eos autem qui fluore stomachi, hoc est reumatismo laborauerint, aquam potant, miscentes aloës cochlearis pleni quantitatem, uel infusione, uel decoctione, aut succo. Sed erit præcauenda medicaminum dandorum satietas, ac magis inlocanda qualitas, quam non solum ægre perferant agrotantes, uerum etiam officio appetendi cibi deferantur, & propterea passionis augeatur pernitias. Hæc etiam de illo potando medicamine, siue antidoto, quod hieran appellant dixerimus. Facienda etiam laboriosa, atque dolore grauissima ignis uisura: Sed in lenimento oportebat agrotantium fortificare corpora, atque resumere uariâ gestatione, & pro modo uirium sub diuo deambulationes adhibere, siue lectionis exercitium, si fuerit literatus agrotans, uel ut communiter dixerim, uocis: tum unctionem ac defricationem, & eos motus qui magis humeros ualeant exercere retento spiritu, & nunc palastra corpus agitare, tum lauacro rarissimo, in hijs qui fluore uexantur stomachi: iugi autem ac frequenti in hijs qui stricture laborare uidentur. Vinum uero, atque uarium cibum constrictiuum prioribus, laxatiuum sequentibus ordinamus, ut pisces teneros, echinos, ostrea, & olera mollia, accedente regula methodicæ disciplinæ, minuendæ augendæq; quantitatis. Dehinc adhibenda recorporatio, quam Græci metasyncriticam uocant, ex acriori cibo, quem Græci drimyphagian appellant, ex aqua capparis confecto, & aceto, & sale, & cepe: sed ex depositis, quæ temporis requie accepto marcore infabilis uirtutis careant qualitate. Dandæ etiam rapæ sinapi madidatæ, atque salsum ex aceto & oleo conditum: uel aceto, & mulso, & sinapi: aut mulso ex uino confecto: quæ quidem erunt uarianda. Admiscendum etiam piper pro ratione uirium, atque passionis magnitudine, ut nunc uno, nunc duobus, nunc tribus acribus pulmentis utamur. Conuenit etiam sicca fricatio cum aspergine corporea facta. Tunc frigidi consuetudo lauacri, quam psichrolusiam appellant, & cibi sicciore magis in hijs qui fluore, hoc est reumatismo laborauerunt: Tum rubor cutis faciendus inter scapulas, & in thorace usque ad uentrem, nunc ex feruentis resinæ lenimento, nunc expicis, nunc ex dropacis, primo communis ac lenioris, deinde compositi ac uehementioris: atque ita nitri fricamento utendum, & sole torrendum corpus, quod Græci heliosin appellant: aut paropteis adhibenda ex carbonibus, uel parietibus ignitis, & ceromate: Aliquando etiam ex fico calefacto: tunc defricatio ex nitro, atque oleo,

Pisces

Vinum

Antidotum

Tragoptisana

G 3 & adarcæ

Adarce
Diagridio

Adarce. Adhibenda quoque acopa ex euphorbio, & diagridio, & piretro, & pipere, & sinapi, uel succo ferulaginis, quem Græci taphian uocant: ungen-
da corpora, uel admixta cera imponenda, donec sufficienter inflari uel medicamē-
tis partes uideantur. Conuenit etiam uomitus arte affectatus, quo corpora dis-
secantur: & primo ex aqua mulsa, uel ex aceto squillitico melli admixto singu-
lari, uel adiuncto semine erucæ, aut cardami, aut urticæ, aut sinapi, aut falsamen-
ti multi ex aceto & melle: tum etiā ex radicibus: ultimo quoque helleboro len-
ticularum admixto, uel oryza, in hijs qui reumatismo fuerint affecti: cum sorbili-
bus uero succis qui strictura. Adhibenda etiam ptarmica, quibus stomachus cō-
mōtione capitis contremiscat. Item sorbendus, aut infundendus rhinenchyto
ferramento naribus succus cyclaminis, aut erucæ, aut anagallidis herbæ: garga-
rizandum sinapi ex aceto & melle decoctio thymi, aut origani, uel pulegij, aut
hyssopi, aut squillæ succus cum aqua mulsa, & cætera similia eius generis quæ
fuerint, & magis cum initia atque summitas stomachi callosa uidebuntur, uehe-
mentiore modo curationis indigentia. Tunc etiam adhibemus quædam acio-
ra, uel horum exhalatione ægrotantes haustu suo hortabimur adducto spiri-
tu recipere, quo etiam altiora agitatione medicaminis demutentur. Sumpto
igitur fictili uasculo immittimus puscā: tum admixto nitro, origano, carda-
momo, mastichechia, carbonibus subiectis decoquimus. Sed erit primo os
uasculi prægyplandum, immisso utraq; ex parte forato, cuius summitatibus oui
uacuati imponimus testam, ex utroque suo uertice perforatā: cuius altera cauerna
calamo inseratur, altera uaporem fumer acceptum: Tum ægrotantē iubemus
ore aperto supradictam cauernam labijs amplecti, siue oui, ut supradiximus, uer-
ticem, atque ita eius exhalationem excipere: cuius quidem feruor erit moderan-
dus, ne nimietate partes exurat. Atque ita si plurima & perseverans mordicatio
affecerit ægrotantem, erit mitiganda simplicibus gargarismatibus, ut aqua cali-
da, & oleo, siue lacte, aut decoctione cantabri, aut succo ptisanæ, uel noxarum
decoctione, aut amyli cum aqua. Oportet præterea etiam partibus in passione

Medicamen constitutis apponere medicamen, quod polyarchion appellamus, uel diadaph-
polyarchion. nion, & horum similitum, quorum compositionem Medicaminum tradidimus
Diadaphnion. libris. Dandum quoque medicamen theriacum bibendum, quod diechydnon ap-
Diechidnon. pellamus: cuius quoque compositionem Responsionum dedimus libris. Tunc
ægrotantes maritima natatione exercendi, atque cataclysmo curandi, hoc est a-
quarum illusione, suppositis partibus patientibus. Animo præterea securo atque
facili esse conuenit curandos, & aquarū naturalium usum adhibere, ut sunt in Ita-
lia quæ Coryliæ sunt appellatæ, & Nepefinæ: lauacro atque potu aptissimo uten-
dum, adhibita aeris mutatione longa, terrenā, maritima, exercitationibus uarijs
palæstrarū adhibito præceptore utendum, atque ita ipsam resumptionibus cor-
pus conuenit curare: Sic enim perseveratione & uentositas excludetur sto-
machi, & alia quoque supradictæ passiones depelluntur.

DE PHAGEDAENA. CAP: III.

St etiam phagedæna ex stomachi passionibus, quæ affecto se-
quetur cibi uehementis appetentia, quā Græci orexin appellant,
& coadceruati accipiendi cupiditas, & immasticata transuora-
tio: Tunc grauedo atque tensio, & propterea uomitus, quem
sibi coacti atque oppressi prouocent ægrotantes, corporis ma-
cies, pallor. Aliquando etiam uulnus inflatio, oris pector: qui-
busdam

Dragridio

busdam etiam gingiuarum putredo, cum scabro dentium detrimento tritos, ui-
sus obtusio, sed passioni genus philonij in problematicis non daturos nos ite-
rum pollicemur: Interposito enim tempore digestionis rapiuntur accepta, atque
repletis uis, quos Græci poros appellant, obtunditur appetitus. Erit præterea
curandum, tempore quo cibamus ea ministrare quæ parum nutrant, sed quan-
ta ui queant appetentiam obtundant, ut sunt olera quæ non relaxent, ne uo-
mitum moueant, sed constringant potius: Sic enim sui quantitate famem
sentiant, atque uirtutem propria digestionem non grauando perficiunt. Bibere
autem non prius quam solidus sumitur cibus, hijs qui fame urgentur utilissi-
mum iudicamus: Siquidem potu impleti minus solidos appetunt cibos: pha-
gedænicis uero hoc conuenire negamus: humectatus etenim stomachus in uo-
mitum facile prouocatur, & liquefactus atque supernatans cibus facilius nau-
seam prouocat ægrotanti. Erit igitur sensim uomitus differendus, atque eius
consuetudo mutanda, ut interpolitis diebus parum demus aliquando cibum, &
appositione cucurbitarum eius adiuuemus descensum, qui solitis suis insertus
teneatur. Alia uero uomitum permittamus, ac deinde paucis interpolitis die-
bus prohibeamus, uel iterum adhibeamus, sed in adiutorij uicem, hoc est extra
dicibus: Tum etiam ex helleboro, quo regulæ curationis adiutoria localia con-
currant re corporatiua uirtute medentia, & partes ad fortitudinem naturalem
ducant: Quorum usu ex supradictis, atque in alijs passionibus ordinatis ac-
cipiendum ducimus.

DE IECOROSIS, QVOS GRAECI EPATI-
cos uocant, & lienosis, quos splenicis dicunt.

CAPVT IIII.

Traque passio à locis patientibus nomen accepit: Siquidem
sit in iecore, uel in liene constituta, tumore scilicet effecta siue
collectione, uel duritia atque saxitate, quam schirrhosin uo-
cant. Sed de tumoribus libris febrium docuimus. De colle-
ctionibus uero, siue uomicis specialiter docemus. De duritia
uero aut saxitate, quæ cedente tumore efficiuntur, nunc prose-
quemur: Sequentur enim quædam communia iecorosis atque lienosis, quæ-
dam specialiter propria, sed communia, grauedo, spirationis difficultas, &
magis in itinere ambulationibus cliuosis. Tum piger motus, atque anhelat-
io, & sitis, & oris siccitas, coloris mutatio, pedum inflatio. Aliquando etiam
febricula latens, & hydropismi suffusio, cum continua cibi corruptione. Pro-
pria autem, uel specialia iecorosos hæc sequuntur, extans durities, siue scir-
rhosis in dextera parte præcordiorum, schematerotundo costis ex aliqua par-
te subiecta, & propterea ueluti decisa. Ex alia uero parte circumscripta at-
que rotunditate terminata, color sapissime eruginosus, siue arquati similis,
quem Græci icteron appellant, urina turbata, uelut sandarachæ colore. Et ac-
cessionis tempore dolor tendens usque ad dexterum iugulum, atque palam, & dif-
ficilis supra latus sinistrum iacendi copia: Siquidem adducatur dextera partes suo
pondere pedentes, & propterea grauedine, atque doloris punctione ægrotantes af-
ficiant. Tum fellofa stercorū egestio. Lienosis uero extans duritia, atque saxea sub
sinistra parte præcordiorum inuenitur schemate longo porrecta, & ueluti pectus in-
uadens

1. auziginosy

C uadens, uel umbilici sapissime transgrediens finem, atque latitudine superans, nunc minime, nunc uehementer, ut omnia conata uideantur, & insipientes eo falluntur, ut membranam tumere, siue extare putent, quam Græci peritoneon uocant, colorem plumbeum, atque accessionis tempore dolor tendens ad iugulum sinistrum, & palam, & difficilis supra dextrum latus iacendi copia. Memorant plerique etiam multitudine pediculorum ægrotantes affici, & grauiore per somnum sudore, attestante ueretri in officium uentris erectione, & assidue in naribus sanguinis fluore: Præterea oris fœtor ægrotantes afficit, cum gingiuarum putrefactione & defluxione. Sectarum principes meminerunt tenuari etiam cutem uentris, & uenas nigras apparere, atque crassiores, & in cruribus ulcera difficile in cicatricem, uel indecenter uenientia. In hijs igitur communiter oportet superpositionum tempore tanquam in tumore curando calidum sacētibus prouidere locum: Tum fomentis & cataplasmatibus, & cibis laxatiuis uti tempore, quo sapissime docuimus, sed tenuibus ac sorbilibus: Tunc cucurbitæ atque scarificationes, & sanguisugarum conuenit appositio, quas hirudines appellant, & uaporationes: Ac si uehemens fuerit, adhibenda phlebotomia hijs omnibus anteposita: Tunc clyster, si uenter officium non agnouerit, sed ex decoctione fici singularis, impressi patientibus locis: flectetur enim & exercitio quodam durities resoluet. Conueniunt etiam frequētes cyclorū mutationes: denique inter paucos dies adhibenda drimyphagia: tum radicū uomitus cum aceto squilletico, uel certe helleboro erunt disijciendi: Tum alia mutatione resumēdi ægrotantes, adhibito usu aquarum naturalium, atque natatione maritima, & uaporatione locorum natura spirantium, quo etiam sudores moueantur, non ob uirū fatigationem, sed quo possit calida spiratione ac naturali corporatio fieri patientium partium. Conuenit præterea etiam in littore sicco ex harena sole ignita paropthesis. Tunc malagmata quæ corpus ualeant papulare: & primo leuiores, ut est polyarthion, ex caphiso fonte & salibus confectum, quod diahalos appellant. Item ex tribus resinis, quod diaretismum uocant: Tum etiam, ut est quod appellant diamyrepiscen balanum. Item diaoriganum, & diacardamum, uel diatapsias, & diasbestum: Quorum omnium compositiones Responsum libris explicauimus. Sed hijs quæ sunt uehementia, ut est diatapsias, ita erit utendum, tanquam sinapismo uti solemus. Hæc est secundum nos curatio eorū qui duritiam, siue scirrhusin in iecore uel in liene habuerint. Apud ueteres autem medicos plura, atque dissonans & turbulenta curationis ordinatio inuenitur: Alij enim phlebotomiam recusarunt in lienicis, ut Apollonius Citiensis: alij probauerunt. Atque horum alij ex dextro brachio iecorosos, & ex sinistro lienosos phlebotomandos dicunt: alij ex talo eius partis quæ patitur: alij ex medio digitorum omnifariam uarijs extimationibus tentati: Sumit enim atque deposcit ex hijs partibus, quæ facile diuidi possint, phlebotomiam faciendam, hoc est brachiorum uenis, nisi forte ipsæ tumuerint, & ob hoc oporteat longe à patientibus partibus phlebotomiam adhibere, quod iniuria lateat adiutorij. Item alij de uestionibus adhibendis certauerunt, & quidam solis aiunt lienosis conuenire: quidam autem iecorosos ex medicaminibus scaroticis adhibitis, siue cauteribus, & horum alij urenda, alij superurenda probauerunt, atque altius in lienicis cauteris infingendos: Quorum quidam simplices, quidam trifidos, quidam ferratos approbant frigidis: Tum uestionis ulcera humectantes, atque in fluore humoris longo tempore prouocantes scirrhusin defluxionibus

Medicamina
scarotica.

A xionibus auferendam crediderunt, ex quibus tumores atque indignationes & cōsensus cum uehementibus febribus necessariō sequuntur: siquidem peritoneos membrana, quæ est natura neruosa, ignis uestione uexetur. Fiet etiā secundo impossibile plurimis atque uehementibus adiutorijs uti medicamentum, ut sinapismo, cucurbitis rapidis, forti raptura motis fricationibus, dropace, & hijs similibus, cum cicatrices excitatæ uix, & hebetudine torpentes, tanquā mortuæ uim nullā medicaminū accipiunt. Diuiserunt præterea plerique etiam curationis officium, ut alia iecorosis, alia lienosis conuenire probarunt. Hinc denique quasdam lienicas uocauerunt: Iecori etenim cataplasmata aiunt adhibenda ex abrotano & sesamo. Item bibenda medicamina, ut theriacam, quam dioscoridian uocauerunt, diapatorion, uel diapyrion. Itē anodyna, quæ nos indoloria dicere poterimus, ut ea quæ scribunt diadion, pipereon, & lexypyreton, & chamæpityn, uel uiridis pini decoctionē singulatim, uel cum melle. Item urinalia medicamina quæ diuretica uocant, ut est mulsum cum dauci decoctione, uel sceniculi radices, aut petroselinī, aut absinthij, aut mali cydonij cum cœnanthe. Utuntur etiam oleribus, ut lactuca coctæ uel incoctæ, asparago, radicibus olusatris. Ventrem quoque deducētes antidoto quod hieran uocauerunt. In lienicis uero epithema autē specialiter conuenire ex cappare & myrobalano & aceto, sale admixto, quod oxyalmon uocauerunt, & herba cui nomen asplenos. Dant etiam bibendam aquam. Dicunt specialiter lienem deducere, uel defluxionē purgare, ex quibus est ad nutriendum noxiæ cuticulæ, & aquæ ex lacu, in quo sapissime candens ferum fabricatores tingunt: de qua iubent dari cyathos tres, cum aceti cyatho uno.

B Item polion herbam, aut tormini semen in corylæ quantitatē, aut capparis radicem cum squillæ drachma dimidia, aut chamædryos, uel herpilli acetabulum, ex aceto mulso cyathis tribus, uel hipposelinī semen cotylas duas, cum uini cyathis tribus: aut libanotida herbam, quam nos rosmarinū uocamus, cum sceniculi semine in corylæ quantitate ex uino mixto. Item ammoniaci guttæ drachmā unā, cum mulso ex aceto confecto cyathis tribus, uel tamarisci ligno. Item cibū uel potū sumere iubent ægrotantes in uasculis tamarisci ligno confectis. Quidam etiā decidendum, uel auferendum lienem ordinare ausi sunt: quod quidem uoce dictum, nō officio completum accipimus. Sequentibus autē atque diuersis sese implicantibus potionibus, medicaminū uariorū stomachum uexant, uesciā cōmouent, atque totū corpus cōmuniter in cachexiam mittunt, nescij quod quædā ob acrimoniā propriā uirtutis, laceratione quadam cōmuni potentia medeātur, & nos per quasdam inerrabiles proprietates, & neque alia iecoris, alia uenis esse medicamina, recte senserint: omnia etenim omnium corporis partium sunt cōmunia, quando simili fuerint affectæ passione. Regulantur enim siue diriguntur eorum uirtutes, non natura patientis loci genere passionis extenta atque indulta pro modo morborū, hoc est peccantiū iudiciū, sed eorū causa, qui rei magis historias amant. Cætera quoque à quibusdam probata, breui atque concinna oratione subiiciam. Diocles igitur libro quo de passionibus atque causis, & curationibus scripsit, phlebotomiat iecorosos, & dextero brachio: Tunc uentrem resoluit helleboro nigro, atque papaueris succo. Dat etiam cum mulso rosmarinū, quem Græci libanotida uocant, & murrā, & pini folia. Adhibenda quoque cataplasmata ex phœnicobalanis cum uino atque lini semine, & sesamo, & pollinibus, quos omphacomeli appellant. Dat præterea aquam bibendā, in qua sit cantabrū prælotum, & psilana ex tritico: Quæ omnia sunt infantia, atque stomachi uexatiua, & digestionē difficilia. Lienosos uero, quorū gingiux sudauerint sanguinem, phlebotomat

Cucurbitis rapidis

Dioscoridia

Diadion

Pipereon

Lexypyreton

Chamæpityn

Asplenos

Cuticulæ

Libanotis

Rosmarin

Tamariscus

Diocles.

Phœnicobalanis

C phlebotomat: Et similiter uexat medicaminibus felliducis, quæ cholagoga uocant, atq; urinalibus, quæ diuretica appellant. Item Praxagoras primo libro Cu
^{χολαγωγὰ} felliduca. rationum iecoris adhibet uomitum, & uentriflua medicamina, & sudorem
^{Praxagoras.} mouentia, & urinalia, & phlebotomiam, atq; fricationem. Utitur etiam uino nō aquato, & unctione cauteriū, & hijs similibus: Lienicos uero phlebotomat & cataplasmatibus curat, utens digestibilibus cibis, & uino potat redolenti, & aceto, adhibita fricatione atq; unctione, & lauacro. Dat præterea bibendam mulsam aceto admixto, daucio, aut hyssopo, uel thymo, aut capparis radice, uel folijs, aut semine, aut ætheriæ herbæ semine, quam eryngion appellant, aut chamæleæ, uel chamæpitys, aut absinthij, aut marrubij: adhibens etiam uomitum. Erasistratus autem in iecoris præcidens superpositas iecoris cutes atq; membranā, utitur medicaminibus quæ ipsum iecur late amplectantur: Tunc uentrem deducit audaciter partem patientē nudans. Item aliqui Asclepiadis sectatores gestationes & lauacra, & uaporationes cataplasmatum, atq; malagmatum excluderunt in iecoris, suspicientes tenuissimorū corpusculorum fore consensum, hoc est spiritus, quem leptomerian eorum Princeps appellauit, atq; in egestorum constrictione falsitate causarum adiutoria magna recusantes. Themison uero secundo libro Tardarum passionum plurima in hijs methodico rigore ordinauit, sed proterua atque caduca intentione, etiam ex talo eiusdem partis phlebotomari iubet ægrotantes, atq; alternis uel interpositis duobus diebus sanguinis interea fieri detractionem: Vulnerandam quoq; iecoris partem ex superficie medicamine uel cauteribus existimat: & concedit esse quædam propria lienis adiutoria, ob eius firmitatem, hoc est, quæ fuerint uehementia, ut cataplasmata, uel unctiones, eo concedens, ut etiam ipsum quoq; lienem igneo cauterē transpungendum probet tribus uel quatuor locis, non aduertens, quia pro magnitudine passionis ac uirium corporis extenduntur, atq; indulgentur adiutoria, & non pro specie patientis partis: Siquidem quædam quæ natura difficilem habuerint sensum, & propterea nō facile tactum accipiant, morbo tentata sensibilia cæteris fiant, ut est plantæ cauum, quod tumore dolidum, atq; omnino sensibile & attentum fiet: Atq; rursus ea quæ natura facile sentiunt, difficilioris sensus passionis efficiuntur causa. Quo fiet ut sit iuxta regulam methodicam explosum, ut qui intentione cœnotetarum ducitur, corporis facile ne aut difficile sentiant curent, sicut latius de cœnotetis scribentes docebimus. Thessalus uero secundo Regulari libro omni ex parte immutatam, atq; eandem iecoris & lienosis formā tradidit curationis. Sed quia plurimæ atq; uariæ hijs uisceribus irruūt speciales passionis, ut arquatus, siue aurigo, quam Græci icteron uocant, & cachexia, uel atrophia, atq; hydrops, de hijs nunc ordinare curabimus.

DE AVRIGINE SIVE ARQVATO MORBO,
 quem uulgo morbum regium uocant, Græci icteron
 appellant. CAP: V.

Assio uocabulum sumpsit secundum Græcos ab animalis nomine, quod sit coloris fellei. Fit autem ex antecedenti iugi indigestione, uel medicaminibus uentrifluis potu datis, atque permanentibus, & minime exclusis. Sequitur in passione constitutis mutatio coloris in fellei qualitate, quæ primo appareat, ac magis uideatur in albidis partibus oculorum, atque plantarum talis, uel uenis quæ sub lingua sunt. Ventris quoque abstinentia, uel egestio

Eryngio
 Aetheria

Erasistratus.

Asclepiades.

Themison.

Themison.

Arquatus
 Aurigo
 Icterus

ictus.

A uel egestio albida atque argillofa. Urina etiam crassior & crocea, oris amarior sitis, cibi fastidium, grauedo, & piger atq; segnis uisus, insolitus motus, animi difficultas, pruritus & ariditas corporis, & ueluti ex unctione solis aspera cutis superficies. Sæpe etiam iecoris tumentis inflatio, siue saxeæ durities. Difficile autē ac rarissime splenis, uel stomachi consensus etiam: Ex hijs enim plerisq; uisum & istam fieri passionem, quæ sit quidem facile sanabilis, cæterum neq; ita felleū faciat corpus. Fit præterea nunc cum febribus, nunc sine febribus, & nunc celeriter circumscripita, nunc corporibus intardans, & propterea chronia appellata. Conuenit igitur cum primum corpus inuaserit siue tardauerit, & in superpositi onem ueniens fuerit apprehensa, eam adhibere curationē, quam de tumoribus in corporibus in torpore constitutis sæpe memorauimus. Deniq; si uehemens fuerit, etiam phlebotomiæ usus nō reprobatur. In lenimento uero, corporis exercitio, atq; cibis digestibilibus resumēdos ducimus ægrotantes: Tum ad re corporatiuam uenimus curationē, prouidentes ut adiutorijs localibus, si qua durities in uisceribus fuerit, hoc est, in iecore, uel stomacho, aut liene, sicut superius docuimus, destruat: Sic enim cum passionis genus fuerit amputatū, etiam color naturalis corpori reddetur. Coniicienda sunt eius præterea accidentia, quæ Græci symptomata uocant, cum generali congrua curatione, id est, ut fel diffusum re
^{συμπτώματα} corporatione adhibita detergentes uariē deducamus, nunc clysteribus acerrimis, nunc absinthio potu dato, uel intybi agrestis succo uno uel duobus cyathis singularibus. Ac si declinationis tempus permiserit, etiam cum uino aliquando ipsa quoq; intyba comedenda probamus cocta uel incocta. Item asparagum uel daucum, aut fœniculum, & ob plurimam oculorū infectionē erit ster
^{παραμυκη} nutatio commouenda, medicaminibus scilicet, quæ Græci ptarmica uocauerūt. Item naribus infundendum, priusquam in lauacrum ueniant ægrotantes, ut quidam probant, struthium cum lacte, & ad speciem referentes, asinino uel humano. Similiter etiam elaterium quod appellant, hoc est cucumeris agrestis succus. Item cyclamini cum eodem lacte: Fertur enim statim per nares, quæ uultū tenuerat fellei infectio, & magis si æger ingrediens calidas cellas feruens descendit solium, atq; requiescēs diurno tempore aqua calida fuerit uaporatus, adhibitis aliquando etiam apophlegmatismis, quorum materiā sæpe memorauimus. ^{αποφλεγματισμοί} Item hijs quæ superficiem corporis lacessendo iaculare uidentur, quæ appellata sunt anastomatica, & propterea re corporatiua, in sudorē prouocantia fellei infectionē, hoc est, dropax iugiter adhibitus, uel solis feruor torridus, quem Græci heliosin appellant. Item naturalium aquarum exhalatio, uel medicaminū sudorem mouentium usus. Aspergendum deniq; corpus struthio, nitro, sulphure, & hijs asperсионibus quæ ob pruritus corporis adinuentæ sunt, à Græcis sympasmata appellata, feruentiore apua fouendi ægrotantes: Sic enim seruata regu
^{συμψασματα} la generali etiam accidentia passionis curabuntur: Non enim hæc solis in acutis erunt passionibus obseruanda, uerum etiam in tardis, quas Græci chronias uocant. Utendum etiam aëris mutatione & gestatione uaria, & littoraria moratione: animi quoque laxamento ac iucunditate, & aquarum naturalium uoluptate, natatione uaria, & assiduo uomitu, simplici, atque radicibus commoto. Item drimiphagia, in qua præ cæteris capparis magis usus approbatur, & acetum squilliticum, in quo sit infusa anchusa herba, & bulbi, & squilla igne torrida, id est subassata, cum melle electario data. Vinum præterea tenue probamus, & perseverante passione helleboro decocto corpus agitandum, uel si oportuerit, bibendum damus medicamen ex herbo & ceruino cornu, in cotylæ

Sympasma

Cosylæ quantitatem cum tribus cyathis mulsæ: in hijs qui adiuncta febre uexantur, uel conditi in hijs qui sine febre afficiuntur. Sed uitandam probamus frequentem, & uariam medicaminū potationē, quæ fella deducere promittuntur, siue uentrisflua, siue urinalia; Etenim sitis extenditur, & solidioris cibi fastidium duplicatur, & corporis fortitudo minuitur, atq; cibi accepti corrumpuntur, & omnis corporis materia adulterio medicaminū deterior fit, cum habitudo, ut supra diximus, omnis fuerit immutata. Quod facere uidemus eos, qui sæpissime ac iugiter herpillum dari probauerunt, & absinthium, & aloë, & diagridium, & coloquintida, uel ex aloë & coloquintida hieram confectā. Item ex amygdalis & ablinthio, & aniso trochiscos confectos, & decoctiones recentis mulsi ex uino confecti, cum hyperico, uel aristolochia longa, uel herba adianto, quam Latini capillum Veneris uocant, uel cicere albo: Aliquando etiam hæc mandenda probauerunt. Item rubea, quam Græci erythrodanon uocant, uel struthium tritū cum fico arido, uel palmulis, aut sulphure in ouis sorbilibus in parui cochlearis quantitate: aut certe ceruini cornu elimatū puluerem drachmā unam, cum cyatho uno, & aquæ cyathis duobus, uel nepete, quā Græci calaminthen uocant, aut radicibus pastinacæ, quam staphylén appellant, decoctis in uini heminā, & dimidiam, donec ad tertie partis liquoris ueniat quantitatē. Ex quo dandum probat cyathum unū cum aquæ cyathis tribus aut quinq; cum dauci semine: aut apii aut zingiber, meu, uel asarum, aut radicē herbæ brionis. Item seseli & libani herba infusionem uel decoctionē, & trochiscos ex herpillo uel fœniculo confectos, uel ex aristolochia, quos diherpillum, uel diamaratū, & diaristolochian appellant: Horum enim uaria multitudo, uel usus frequens, causa sæpe ipsius fuit faciendæ passionis: Non enim quoniam fellis detractio facta, illico curationis est causa, nisi totius quoq; passionis fuerit destructio consecuta: Sic igitur hijs utendum erit, ut supra demonstrauimus. Item quidā Veneris probauerunt adhibendum usum, laxationē carnis faciendam æstimantes. Ex quibus est Titus, Asclepiadis sectator, & Themison. Sed est hoc neruositatis uexabile: quippe cū fortitudinem corporis tollat, quæ magis est ægrotantibus adquirenda. Item alij aurum iugiter aspicere uel intueri ægrotos præceperunt, siue aureos colores. Hijs deniq; etiam operimentis utendum laudauerunt: siquidem similia rapiantur, & propterea morbi, siue colorū, aut fellis migrantia in alias possit transire materias earum concordantes colores, non conijciantes quod sit magis credibile externa in ægrotum facilius transire: Quippe cum uiarum densitate superficie corporis clausa interiora teneantur, uel certe similitudo magis passionis possit prouocare uirtutem occultæ suasionis admonitione superata: Semper enim memoratone passionū tristes ac moesti necessarij fiunt ægrotantes: quæ maxima causa est augendæ passionis. Est autem maximū adiutorium, & magis utilis ægrotantibus animi purissima laxatio, siue serenitas. Erit præterea perseverante passione etiam longa nauigatio curanda, & unctio, adhibito præceptore, quo assidua defricatione & plenissima fieri resumptio possit.

DE CACHEXIA.

CAP: VI.

Achexia nomen sumpsit à quodam corporis habitu malo: Cacia enim uitium uel uexationem Græci uocauerunt, hexin habitudinem. Sed principaliter eius curationē ante Themisonem nullus ordinauit: Ipsam namq; secundo libro Tardarum passionū, itemq; primo atque quarto Epistolarum memorauit. Item Thessalus secundo

Diagridiū

A cundo libro regulari. Fit autem siue nascitur hæc passio intemperantia ægrotantis, uel curatione mala medicantis, aut post ægritudinē tardæ resumptionis causa. Item ex medicaminibus sæpissime potatis, uel ex saxea duritie iecoris aut lienis, hæmorrhoidis longissimi temporis, aut uomitu. Item ex febribus longo tempore corpus affectum, aut collectionibus, aut uomitu post uestertinos cibos, & hijs similibus. Est autem ipsa quoq; passio sæpissime hydropismi antecedens causa, aut macularum simili in superficie corporis accidentium. Sequitur cachecticos pallor subalbidus: aliquando etiam plumbeus color, debilitatē tardus ac piger corporis motus, cum inflatione inani. Aliquibus etiā uentris fluor cum febricula in plurimis latente, quæ circa uesperam magis augeatur: pulsus creber ac densus: Cibi fastidium, & uini magis appetentia, urina fellea, & extensio uenarum. Est autem passio sæpius strictura, sicut ex supradictis conijcimus. Aliquando etiam complexa solutione ob plurimum uentris fluorem, uel simili quolibet fluxu. Quapropter conuenit complexa passione laborantis primo abstinere fluentia, & intemperantiæ ægrotantis corrigere, uel curationes malas, aut medicaminū potationes prohibere. In iecore uero aut liene si qua fuerit durities, siue saxositas, destruere, ut nuper demonstrauius: Aut si fluor sanguinis fuerit plurimus, abstinere: hæmorrhoidas uero auferre, febres quoq; soluere, ut de febribus scribentes docuimus, collectiones congrua curatione, sicut de ipsis scribentes monuimus, sanare, & consuetos eis post uestertini cibum uomitus paulatim detrahare. Ac si horum nihil fuerit accidens, & sola in corpore uisa fuerit cachexia, erunt eius superpositiones ac lenimenta prouidenda, & uigilante sine ulla ratione ægrotato, aut cibo corrumpente, animi attestante difficultate, cū pigro ac segni corporis motu superpositionē cognoscere: & propterea in requie retinere ægrotum, cum abstinentia cibi, quo turbatio corporis resoluitur. Item ea quæ fuerint extenta lanis contegenda, atq; oleo calido fouenda, ac si uenter fuerit fluens abstinendus. Item si plurima fuerit corporis tensio cum grauedine erit adhibenda phlebotomia ex brachio mediocriter: sed non necessarij in hijs qui hæmorrhoidarum causa inanes uidentur: Ac deinde retentione facta constricti, sed non in omnibus qui communiter tanta, ac tali fuerint strictura possessi, tunc perunctos conuenit refici cibo digestibili ac leui, usque ad declinationis tempus, seruato genere accidentium, alia cataplasmatibus, alia cucurbitis recurrere: Cum declinatio apparuerit, plurimus ac uariis cibis erit adhibendus, & similibus superpositionem uergentem adiuuare, atque ita lenimento ueniēte quod facile approbamus exercentibus asperitatibus passionis supradictis, hoc est, hijs quæ superpositionē designant, erunt corpora resumenda atq; fortificanda: Tum re corporatiuis utendum curationibus, quo reformata corpora, uel ut ita dixerim, resectis uitiosis carnibus, ac renascentibus nobis reparata ad memoriā redeant sanitatis. Quapropter æger somno discusso semet in lecto continere, iubendus etiam iacere paulisper, tum etiam neq; repente consurgere, sed prætentato motu discere, utrum se leuem ac digestum sentiat: Etenim si fuerit occurrēs, indigestio erit requies adhibenda plurimo temporis spatio, donec grauedo digeratur: dehinc mediocri gestatione, atque paruo cibo utendum, si non ex accessione, sed ex aliqua causa manifesta temporalis acciderit corporis displicentia, quam Græci diarescēsin uocant. Ac si nulla fuerit ægrotantis querela, erit à lecto leuandus, & ob expugnandam frigoris iniuriā oleo leuiter perungendus: Tunc gestatio adhibenda, & si uires permiserint, uel aeris temperies, sub diuo, & magis intra muros motu uehiculi. Si uero aliqua fuerit obstans

H causa,

Diarescēsis
Displicētia

Causa erunt hæc sub tecto adhibenda, & pro uirium modo aut uehiculo manu ali, aut sella, aut cathedra exercendus agrotus: Tum gestatione perfecta parua deambulatione adhibenda, uel uocis exercitium, atque ad unctionem ueniendū, sed præcalesfacto intra uestes agro. Quoties calidum habuerit corpus, tum deponita ueste erit linteolis leui defricatione tergendus, atque statim oleo paruo ungendus, & summo tactu fricandus: primo ab alio, postea à se ipso, retento spiritu: ut etiam alia teneatur: Dehinc rursus ab alijs defricandus, tenacius quidē, sed non impressius, quo possit carnis inflatio coagulari. Sed hæc erunt adhibito unctionis præceptore faciendā, quo secundum proprias mutationes omnium partium motus æqualiter, ac totius corporis integret exercitium: Tunc permittentibus uiribus etiam raptorio machinamēto gestetur, ac deinde recussabili tēra, quam Italicam uocant: Aliquādo etiam harena asperso corpore, quā amon appellant, defricetur per interualla dierum adhibito lauacro. Conuenit etiā psichrolusia nullis obstantibus causis, quæ eam prohiberi permittant: Tum uinū dandum austerum album, leue: Dehinc iubendus superbire, atque siccum sumere cibum, uel certe quartā partem panis siccā manducare, adhibito usu assorum pulmentorum, & neque curiose conditorum, ut pisces, clunes, uel agrestium leuiores, & hijs omnibus iuxta regulam methodicam auctis aut minutis, interiecta uini abstinentia, & cibi parua sumptione: Vtendum etiam locorum atque aeris mutatione: Tum heliosin, quam nos corporis torporem dicimus, ita dropacis adhibendus usus, & pulueris nitri fricatio, & sinapismus specialiter, & usus aquarum naturalium, uel natatio maritima. Item harena litoraria ignita circumtecto corpore torrendi sunt agrotantes: nunc inter paucos, nunc inter plurimos dies, ut uires permiserint: Tum nauiculæ exercitium atque peregrinatio, quemadmodum in præcedentibus ordinauimus.

DE NUTRIMENTI CESSATIONE, QUAM
atrophian Græci uocant. CAP: VII.

Deerat quod
que principium
capitis in
exemplari, quod
nos ut potui-
mus scripsimus.

uesticæ.

Vitimenti cessatio, quam Græci atrophian uocant, ab accidenti nomen sumpsit: Et contingit in passione constitutis plurimus cibi appetitus, tum corruptio, quibusdam fastidium: Item tēnues atque latentes tepore sunt, neque febricula iugiter, & quibusdam inter plurimos dies soluta. Ducitur præterea quædam etiā per urinam corporis defluxio, quam syntexin uesticæ uocauerunt, cum plurima fuerit poti liquoris egestio, atque corporis subinde per dies singulos extenuatio etiā: nunc igitur conuenit, sicut in Cachecticis diximus, prouidere, ne qua pars corporis principaliter patiat, & oporteat congrua eidem morbo localia adhiberi adiutoria, ut iecoris, uel lienis duritiei, uel fluori uentris, aut intestinorum, uel uesticæ, uel ulceri in interioribus constituto, aut collectioni, quæ specialiter uomica diximus. Ac si etiam febres fuerint consecutæ, iisdem quoque adhibenda medela. Si horum nihil in corpore uiderimus, sed sola fuerit atrophia consecuta, conuenit agrotum fortificari rationabiliter, atque resumi gestatione, pro uirium quantitate, scilicet quibus sæpe memorauimus generibus & unctionibus ordinatis, plurimo oleo superfuso, adhibita fricatione, & ministris corporis lentis & mollibus, uel quales esse fricatores Salutaribus præceptis docuimus, quo contactu corporum laxiore agrotantis exercitata membra soluantur: Tum temperato utendum lauacro, atque uino tenui, & pane limpido fermentato, & pulmentis ex media materia, atque iuxta cycli regulam eorum augmenta ac detractio-
nes uaria

A nes uariare non repetitis, nec perfectis ilico cyclis, sed unius tantummodo qualitatis, ut de cataleptico scribentes docuimus. Denique cum ex uolantibus solis adhibemus, initium ex paruulis ordinamus: Tum autem ex agrestibus, ex teneribus, cum porcina ex membrorum summitatibus. Conuenit præterea locorum atque aerum commutatio, & aliquando drimyphagia, uel simplex uomitus: tum etiā ex radicibus confectus, & localia alijs atque alijs locis adhibenda, & magis mediis partibus: Non enim sine plurima uexatione partium, quibus digestio celebratur, inesse corporibus atrophia potest. Ipsi igitur frequētius adhibendus est dropax, & cucurbitæ, uel paroptelis, aut sinapismus, & sympasmata acriora, quæ a nobis aspergines nuncupantur. Itē malagmata eiusdem quantitatis. Vtilis præterea littoraria nauigatio, atque natatio maritima, uel naturalium aquarum: Tū post cibum animi laxatio, quam diachysin uocant, & articulorum complexio adhibitis ministris, qui mollibus hoc manibus efficiant. Themison uero secundo libro Tardarum passionum plurima recte ordinasse probatur. Aliqua uero caduca intentione dixisse intelligitur. Iubet etenim agros non æqualiter agrotantes duodecim stadiorum spatium gressu conficere, æqualem modum cunctis definiens. Item igneo in loco uel feruenti fricari iubet præfatigatos sudoribus agrotantes. Item sole torrenti, atque ita per interualla leuiter defricari, & in calida, atque oleo calido eorum manus infundi, ex quibus periculum perfricationis necessariū sequetur. Item post interdianum cibum deambulationē probat adhibendam, atque fricationem & lauacrum. Tum post uespertinum cibum iungenda crura, atque brachia, quod est dormituris anxiosum. Præterea post coenam imperat uomitum prædato passo, aut uino dulci, uel succo ptisanæ. Tum frequentato uomitu oua duo danda sorbilia cum panis uncis duabus, ex quo incensa altiora, atque exercitatis uomitu uisceribus facile corrumpuntur accepta. Hæc igitur recusantes, alia quæ recte ordinasse perspicitur amplectenda iudicamus.

DE HYDROPE.

CAP: VIII.

Hydrops.

Hydrops ab accidenti nomen sumpsit: siquidē aquosus humor hanc passionē necessariō comitetur: Nam Græci hydor aquā uocauerunt. Generatur autem ex accidentibus plurimis, atque diuersis causis, ut cachexia, febribus corpora tardantibus. Item duritia, uel saxeæ densitate iecoris, uel lienis, aut stomachi, uel peritonei membranæ aut matricis. Item spirationis difficultate, quam Græci dyspnoean uocant, uel uentositate stomachi, aut coli, aut uentris passione, quam Græci coeliacen diathesin uocant. Item longitemporis dysenteria, uel in foeminis menstrualis fluoris retentione. Item hæmorrhoidarum ueterum repentina, atque incondita curatione, facta abstinentia, uel coadceruata bibentium transuoratione, & magis si salsa fuerit aqua. Item medicaminum frequentata potione, & horum similibus. Græci igitur, uel aliarum sectarum principes eius potestatem, uel differentiam nominibus uariandam crediderunt. Vocant enim hanc passionē etiam hyderon uel parechysin, origini locorum specialia nomina tribuentes: nam parechysin appellant sensibilem, & manifestam liquoris superfusionē, quæ fiet inter peritonei membranā, & intestinā: Hyderon autem, dispersum siue infusum per uiarum raritatē, atque carnis spiramenta liquorem. Itē dicunt hyderon ex renibus generari: Hydropē uero ex duritate iecoris. Quod quidem nos iuxta sectæ regulam reprobamus: Etenim infusio, siue superfusio liquoris est passioni communis: & neque antecedentes causæ passionis facere discretionem

Hyderos
Parechysin

C tionem recte creduntur: Siquidem etiam ex plurimis alijs partibus patientibus hydropes generantur. Eius igitur differentiā Hippocrates, & Diocles duplicem dixerunt: Aliam enim hypofarcan uocauerunt, aliam asciten. Item Heraclides Tarentinus secundo libro Internarū passionū totius corporis inflationē, siue humoris infusi perforationē catasarcan uocant. Inter peritoneū uero & intestina asciten uel tympaniten appellauit. Itē Demetrius Erophili sectator undecimo libro de passionibus scribens, alium dixit hydropē constitui sine ulla humoris infusione, sed sola inflatione turgente: alium ex humore diffuso, & eum nunc per totum corpus, nunc inter peritoneū & intestina, cuius differentiā nunc plurimo uento tradidit: Et est uanū atq; intellectu carens, sine ullo humore superfluo laborantē hydropem uocare. Item plurimi tres differentias tradiderunt: alia enim catasarcan, aliam asciten, aliam tympaniten uocauerunt. Asclepiades autem alium celerē dixit, ut eum qui repente constituitur: aliū tardum, ut eum qui tarda passione uexet: & alium cum febribus, alium sine febribus. Hoc quidē communiter etiam alijs specialibus passionibus adscribēs, non aduertit quoniā proprio nomine celer dicitur passio, non sola quæ repente conficitur, uerū etiam ea quæ celeriter solui posse mōstratur. Hydrops autē fit quisquam repente ex coadceruata bibēdi transuoratione, uel salis liquoris potu. Celerē autem passionis solutionē nullus ægrotantiū meruit. Item Proculus Themisonis sectator secundum plurimos inquit hydropis differentias temporibus adscribendas. Initiū enim atq; augmentū esse leucophlegmantian, cum adhuc secundū carnē fieri mutationē uiderimus: Statum uero tympaniten, cum summa tensio secundum uentrem fuerit facta. Declinationē autem asciten, cum quadam indulgentia fuerit inflatio relaxata. Non secutus ueri regulam, neq; aduerēs quia omnis species passionis sua quæq; tempora percurrit. Deniq; etiam catasarca usq; ad statum, uel declinationem perseverat. At tympanites, & ascites ex initio facti in augmentū uenerint, & statu sumpto declinauerint. Item Apollonius Memphites aliū dixit fieri hydropē cum retentione, ut si quid biberit, sine dilatione tanquam per fistulam transiens egeratur: Eius autem quē cum retentione fieri dixit, secundū plurimos tres esse differentias affirmat. Sed melius Demetrius Apamensis, diabetem appellans, sicut specialiter de ipso scribentes docuimus. Melius igitur, quantum ad species hydropis, quamquam nō generaliter, mutemus curationem, alium dicere in toto corpore constitutū, tanquam in papyro uel spongia inter uiarum raritatē insertum, à liquore uocari leucophlegmantiam, quam Latino nomine etiam intercutem recte dicemus: alium in parte corporis inter peritoneum & intestina, subiecto liquore solo, uel admixto uento plurimo uocari, alterum asciten, alterū tympaniten: Sequuntur quædam cunctos, præterea communia, quædam singulis propria. Communia autē, ut inflatio, uel extantia tumoris, & piger aut difficilis corporis motus, spirationis difficultas, quam Græci dyspnœcan uocant, somnus difficilis uel anxiosus, & magis post cibum sitis, & urina comparatione sumpti potus paruior, fastidium, & aliquando febricula latens in plurimis: Item quibusdam etiam uesicula, uel fistula, quibus eruptus humor feratur, ac deinde uulnera difficilia sufficiant, uel quæ in cicatricē uenire possint. Specialia uero, uel propria singulos sequuntur, ut leucophlegmantian, uel intercutem mollis atq; humida inflatio uentris ac uultus, & crurū, & folliculi genitalis, uel præputij, relucente liquore per cutē albedo colore. Item cum oris uel spiratione, siue anhelitus fortore totius corporis grauedo, & impressioni digitorum cedens

Diabetes

Intercus

A cedens tumor, ita ut paululum caua permaneant loca. Aliquibus etiam alborū atq; crassorum humorū uomitus, uel per uentrē egestio: unde etiā nomen passio sumpsisse à græca deriuatione uidetur: Leucon enim albidum, phlegma humoris crassum uocauerunt: uel quod ægrotantis color albidioris imaginem ferat. Alij uero tanquam ex superfluo humore generata passione, penetrans in singula quæq; spiramenta possederit: nos uero intercutem nominamus. Aliter deniq; sequitur uentris inflatio, uel extantia, & pro corporis motu liquoris conliti sonitus, uel ad concussum palmæ resonus, tanquā semipleni utris, ex quo nomen sumpsit. Item proschematis mutatione, uel digitorum impressione demersio, uel resurrectio liquoris, & conclusio superiorum partium, atq; tenuitas tanquam extantæ cutis secundum ora uel colla, aut iugula, uel pectora. Iacentibus præterea ægrotantibus diffusa, atq; elatior tumoris extantia fiet: Surgenti uero uel stantium maior atq; extenta, & crescente passione corporis frigus atq; torpor accedit: Aliquando etiam tussicula, & stercoreū uel urinæ abstinencia, & per uentrem fluidior exitus, & apprehenso folliculo, atq; uirili ueretro extans inflatio reduplicata, & aliarum partium surgens tensio, sicut in leucophlegmantia. Vocatur autē hic hydropismus, ut Diocles, etiam epatias, aut splenites à patientibus partibus nomen ducens, hoc est iecore uel liene. Item tympaniten sequitur rotunda atq; extans inflatio secundum gastera cum tensione plurima, & ad percussum palmæ resonus, uelut tympani, unde etiam nomen accepit. Item ruinationes, & aliquando intestinorum tormenta, quæ inclusa uento per podicē digerantur, atq; grauedinis detrahant quicquam. Est autem passio communiter strictura omnis hydropismus, sed complexa aliquando solutione ex alijs accidentibus, ut uentris fluore. Præterea est naturaliter tarda passio: siquidem nunquam celeriter soluta uel emota corporibus uideatur. Item generaliter magna: siquidem & difficultatem, & indecentiam, & periculum inferat ægrotanti. Denique semper difficilis curatione, nunc uehementer, nunc minime comprobatur: Etenim magnitudine uehemens, & uarietate accidentium, & corruptione uirium magis incurabilis iudicatur. Parua uero magnitudine comprobatione supradicta, atq; paucis & simplicibus accidentibus, quæ Græci symptomata appellant, & sine nimia uirium læsione minime curatione difficilis approbatur, & quæ secundum aliarum lectarū principes de effectis uel exitibus passionum scripta sunt, ut etiam secundum causas ex quibus efficiuntur, & patientes locos, & naturas, & ætates, & annalia tempora, ut hyemis, uel æstatis, & eorū medijs temporibus generationes passionis: alijs difficiles curatione, alijs faciles curatione, alijs faciles hydropes approbantur. Quæ quidem omnia magnitudini passionis adscribenda sunt, ne infinitus modus differentiarū uideatur accidentiū numero uariatus: Etenim secundum causas difficiles aiunt curatione hydropes, qui ex fatigata magis quam ex duritia fuerint facti. Item eos qui ex dysenteria, uel coli passione, ab hijs qui ex coadceruato haustu bibendo uitium conceperunt. Item secundum locos difficiles inquit eos qui ex iecore, faciles uero eos qui ex liene. Itē secundum naturam uel sexum difficiles inquit curatione semper sceminas maribus. Itē secundū ætates faciliores inquit curatione pueros, uel puberiles, difficiles uero ætatis mediæ, uel senes: non solū quod natura crescere uel auferi, alia minui uel declinare uideantur, sed etiam quod alijs prohibeantur, alijs cogantur, alijs neq; suadere, neq; cogi posse probentur. Item secundum annalia tempora, quæ Græci horas appellant, difficiles inquit curatione æstatis tempore laborantes: Siquidem multa siti afficiantur: Alij uero è contrario faciles

H 3 inquit

Phlegma. 2.
humor crass.

Intercutē

Hepatis
Splenites

Symptomata qd

C inquit curatione: siquidem exitum liquorum fieri prouocet feruor æstatis, & corporis præterea faciat siccitatē. Difficiles uero hyemis tempore, ob corporū densitatē uel frigus. Item uerno tempore: siquidē humidiora, atq; liquorum redundantiā fiāt corpora. Autumni uero prima, similia æstati, ultima hyemi dixerunt. Item secundum generationē, siue fabricationē passionis difficilē inquit curatione leucophlegmantian, facilem uero asciten, & horum medium tympaniten. Dissenserūt præterea etiam de patientibus partibus, quæ principaliter afficiantur. Erasistratus namq; iecur inquit pati: In apertionibus enim saxeum semper inueniri confirmat: alij uero colum, sed cōsentire iecur: alij splenē, ac iecur, & colum; Alij etiā peritoneum: alij renes quoq; & matricem principaliter pati dixerunt. Et apparet omnia necessariō prætangī: quod quidem etiam si latuerit nullus timor curationis mutandæ medicantibus accedat: neque etiam ob localium adiutoriorum ordinem quicquam obesse monstratur, cum hæc eadem oporteat ceromate sole feruefacto iactari, uel pellibus sole ignitis inuolui. Adhibenda etiam acopa feruentia, & sudationes ex naturali materia prouocare: habet enim re corporandi uirtutem ex quacunq; metallorum materia exhalatio naturalis. Item ex harena littoris sole ignita torrenda corpora. Hyemis uero tempore igne prætorrenda, atq; ita corpori admouēda, ut ex ipsa, excepto capite, cætera corporis omnia contegantur. Item sinapismus usq; ad cutis humorem adhibendus, qui maxime uehementem fortitudinem locis humore corruptis, atq; ut ita dixerim, habentibus admouet ac ministrat. Item locorum & aquarum mutatio adhibenda, & peregrinatio magis maritima: Est enim lacerantior, atq; corporis apertionibus efficax ob falsitatē maritimus aer. Conueniunt etiam uaporationes spongiarum ex aqua maritima expressarum, uel aqua salsa decocta. In tympanicis uero specialia, ut pleriq; uolunt, iuxta communē uirtutem re corporatiuæ curationis, etiam decoctio centaureæ herbæ, & absinthij, & origani, & hyssopi, & marrubij adhibenda, & similis uirtutis epithema, ut est quod appellatur dianitrum, ex fico atq; nitro, & absinthio confectum. Tundendum igitur aridum ficum, sed quod sit pingue ac succidum. Item singulatim absinthiū & nitrum admiscendū duabus partibus fici, & quarta pars origani. Aliquando etiā rutæ admiscenda particula: Facit enim medicamen, quod appellamus diaphysopum. Itē uua passa cum cumino, uel farre, cum adipe ueteri, & uino. Hoc quidem plurimi magis intercutibus conuenire probauerunt. Item bubulo stercore ungendos cum aceto ægrotantes dixerunt. Apponenda etiam malagmata, quæ fortificare, ac re corporatiua uirtute mutare ualeant corpora in meliōrē habitudinē. Intercutes autem & ascitas hijs curandos probant, quæ siccare atq; exicare ualeant corpus, uel sudorem commouere. Sed erit cauendum, ne immodico usu medicaminum corporis superficies ulceretur. Est autem nostrum medicamen quod ex herba chamæleonte nigra conficitur. Item ex stercore caprino, quod appellatur diacapregias. Item diacentauream, & diaoriganū, quæ ab herbarum nominibus uocabula sumpsērunt. Item icelson emplastrum, quod magis post humoris detractionem adhibendum probamus, quo partes roborētur. Item diayteon emplastrum, & diadictamnū, & barbara, & diasycaminum. Oportet autem interpositis quinque diebus, uel eo pluribus detracto iam dudum posito medicamine perspicere profectum, ac rursum imponere omnibus locis ex anterioribus ac posterioribus corporis partibus: Singula enim medicamina erunt illinienda pellibus teneris, atque ita corpori addenda, superposita lana molli.

Epithema

Dianitrum.

Diacapregias

Diacentauream

Diaoriganū.

Emplastrum

icelson.

Icelū empla
strū

Diateo

Legendū dia copru ægias
Δια κόπρου αἰγίας

A molli cum leuibus fasciis colliganda, & pro uiribus corporis adhibenda gestatio, atq; ungenta congrua, & defricatio. Tympaniten uero re corporatiua curandum probamus curatione, & coniicienda etiam inflationis medela, quam Græci em pneumatosis uocant. Adhibenda deniq; resstantia, ut est quod appellamus diaspematon, uel polyarcion, aut diaartymaton, aut diasamsucum, aut diamelilotum: Hæc enim ualent etiam uentositatem tollere: Adhibenda præterea in hijs ea quæ superius ordinauimus. Tum profectu accedente regula cyclo- rum adhibenda natatio maritima, uel aquarum naturalium. Alij uero nō absurde etiam aquæ marinæ uaporationem probant adhibendam, quo sudores prouocantur: Inquit enim implendum solum aqua marina feruenti: Tunc quadrangulam compaginem immittēdam præligatam lorīs, in quam erit includendus ægrotans: sed præliganda compago pelle, ut aquæ prohibeant ingressum, quo exhalatione uaporis calefactus ægrotans in sudorem uenire cogatur. Sed erit aqua calefacienda in nouatione frequenti ferri candentis immisione massarum. Oportet autem semper ægrum adhibito animi laxamento curari, quam Græci diachysin uocant. Quærenda denique animi desideria, quæ sine uexatione corporis præueniant uoluntatem, & amicorum conuiuia, quæ ciborum paritate, animi tamen lasciuitate frequentent. Vtile etiam si longi fuerint dies partiri modum sumendi cibi: facilius enim accepta digeruntur duorum temporum oblatione diuisa. Ac si iuxta ordinem datum leuigati indulgentia passionis rursum fuerint accessionibus typicis ægrotantes affecti, quo iterum impleri uideantur erit melius uti prius radicum uomitu: dehinc ante diem radicum usus, album ueratrum immittere, tunc sequenti die hoc detracto radices dare, uel certe hellebori decoctionem. Sed horum usum uel confectionem dexteram, atque adhibendi modum Responsorum libris de adiutorijs scribentes docuimus: & nunc exinde hæc accipienda monemus. Hæc est mundior, atq; uera hydropum curatio: Etenim potui medicamina danda cauere decet: Alia enim uescicam commouent, alia intestina lacerando ulcerant, uel dysentericam faciunt passionem: Alia stomachum uertunt, & fastidium generant cibi, & sitim extendunt. Quapropter si cogentibus rebus utendum uiderimus quibusdam aquiducis medicaminibus, quæ Græci hydragoga uocauerunt, ea dabimus hijs qui plurimo humore infusi aquoso corpore laborare uidentur. Habere etiam conuenit curam, ne rursum corpora repleantur: ex quibus est euphorbiū mulso commixtum potu datum, uel ouis sorbilibus aspersum, duorum uel trium cochleariorum quantitate, uel decoctio radicum, aut squilli. Oportet autē squillæ libras duas omni purgamento absolutas, quod ad unam libram redigatur, concisas in uas fictile nouum prælitum mitti, tum adiectis uini sextarijs tribus, quibus ad tertias decoctis, ex ipso liquore erunt ad duo cochlearia ægrotanti danda: & proficiente curatione usq; ad unciam unius accedere modum. Sed hoc erit post gestatōnem adhibendum, uel post perunctionē corporis, & ante sumptionem cum plurimo interiecto tempore. Ex decoctione aut radicum duos uel tres cyathos dandos probamus. Sin uero etiam urinā quis uoluerit commouere, erunt omnia aromatica prohibenda, quæ non curiosa, sed magis simplicia esse uideantur, ut est decoctio seminis cucumerū, uel fœniculi, aut dauci, aut apij, anesi, petroselinij. Itē menta, asari, nardi, squinantij, zinziberis. Hæc singula uel cū uino, uel ex ipsis confecta erunt offerenda. Ac si ex hijs humor detrahi non potuerit, oportebit tanq; alienū paracetesin auferre. Sed nunc decet prius quam ipsius officij

Diaspematō
Polyarcio
Diaartymat

Partiendus
cibus in dua
ptes

Libri Respon-
sionum, siue
Adiutoriorū
Cælij.

Aquiduca me-
dicamina.

C officij usum doceamus, hijs respondere qui iustius curationis adhibenda dissonantia iudicia posuerunt. Antiquorum igitur aliqui congruam paracentesin dicunt, ut Euenor libro quinto Curationum, Erasistratus libro quo de hydropse scripsit, & eius sectatores, Theffalus secundo libro regulari. Alij uero congruam laudauerunt, ut Asclepiades libro quo de hydropse scripsit, & Themison secundo libro Tardarum passionum, quibus etiam nos iuxta Sorani sententiam consentimus: Adsertores tamen primae sententiae, hoc est, istius reprobatae curationis haec dicunt: peritonei membrana a natura neruosa esse perspicitur, & est omne quod neruosa fuerit qualitatis punctiōibus inimicum, siquidem consensus ingerat. Praeterea spirationis naturalis causa, qua nos aerem recipere, atque reddere haustu potili necesse est, intestina quoque commouentur, quibus superficies corporis consequenter tangitur. Et est periculum hanc paracentesin uulnerare loca: quippe cum non solum corruptus humor detrahi uideatur: uerumetiam naturalis saepe spiritus excludatur, quod est uehementer corporibus noxiū. Dehinc etiam post effectum punctiōis, aliqui agris sua uulnera resoluētes uoto prius torporis deponendi uitam quoque liquerunt. Item neque tempus sibi conueniens hoc genus adiutorij habere uidetur: Etenim passione constituta, uel superpositione, siue lenimento aliud tempus mitigationē demonstrat, aut aliam resumptionem, uel recorporationē. Paracentesis uero conturbat atque uires corporis tollit, & non recorporatiua uirtute medetur, sed usum recorporatiui impedit. Ad summam, nemo, inquit, saluatus est eorum qui per paracentesin curati sunt: quapropter adhibenda negatur. Item Erasistratus ait, quod iecore in duritia constituto obesse paracentesis uideatur: siquidem grauatio iecoris tumentis toleretur humoris substantia subleuata, atque natans in liquidis, quibus effusis omnis grauedo partium tumentium, quae diaphragmati sunt natura conexa, atque uenae maiori, atque contendit, quam Graeci quilen appellant, adductione sui tumores ingerant uicinarum, ac deinde celerem faciant mortem. Item Ptolemaeus Erasistrati sectator ait causam passionis esse iecoris duritiam, supercreatam uero humoris infusione. Paracentesis igitur liquorem detrahens passionem minime detrahare agnoscitur: Siquidem non auferat causam, ex qua humor creatus esse uideatur. Sed sunt haec omnia facile expugnabilia: tunc enim uulnerata neruositatis in tumorem uenire recte iudicatur, quoties naturali habitu fuerit constituta. Nunc autem morbo uitata, peritonei membrana contra naturam habere perspicitur, & non similia, atque eadem sequentur naturaliter, uel contra naturam constituta. Item intestinorum uulnerationē metuere inanis timor est: Etenim exercitatis atque prudentibus hoc genus officij committitur: Dehinc plurimum peritonei membrana distabit interiecta humoris causa submota: spiritus uero etiam phlebotomatis sanguini iunctus excluditur, nec ilico tamen reprobanda phlebotomia, cum sit ab omnibus rectissime adiutorium comprobata. Ferendum est enim leue damnum naturalis officij, quoties maior utilitas excludendae passionis promittitur. Soluere uero ligationem agrotantes, & immoderato fluore acuto deponenda passionis in mortem uenire, simile quiddam est tanquam phlebotomatum ligaturam medici soluere, ac deinde plurimo sanguinis fluore uitam finire: Haec enim non adiutorij est curatio, sed stultitiae agrotantis. Habet praeterea paracentesis etiam aptissimum tempus, quod illi inueniri negant, sicut cucurbita scarificatione adiuncta, atque hirudinum appositio, quae non in accessione aut lenimento, sed in dimissione suppositionis recte adhibenda probant, sicut in alijs docebimus de adiutorijs specialibus scribentes: Omnes enim paracentesi curatos, ut aiunt, mori apertissime

Vena maior
Quile

Ptolemaeus
Erasistrati
sectator.

Ob maius damnum
uitandū minus
tolerari debet

A apertissime mentiuntur: nos enim quosdam uidimus euasisse: plurimi uero moriuntur: siquidem medentium tardantes consilia serius paracentesis adhibeatur, utque alij adhuc tumentes peritonei membrana, & neque usu dextero operantes diuisuram faciendo mortis periculum incurrunt. Ex quibus est etiam Asclepiades, qui diuiso loco fistulam relinquendam putauit. Ex qua stirpis in modum impressa, uel per puncta peritonei membrana graues consensus, atque indignationes adferat: Quippe cum saepe etiam gelati sanguinis corpuscula irruentia uulnerum diuisuris, uel quaeque externa magnos tumores atque indignationes commouerint. Erasistrato uero causanti, quod post detractionem humoris ex iecoris duritia in passione uenerunt superiores partes, ac magis salutare, adductione quadam ponderis indignentur, erit respondendum, quia plurimi hydropes sine ulla iecoris duritie in passione uenire probantur: Etenim ex alijs causis fieri posse superius demonstrauimus. Plurisque etiam quamquam iecur duruerit non necessario in hydropem uenire contingit, ac saepe adductione partium, uel indignatione superiorum uexari perspicimus, quo saepe tumor etiam perdiderit agrotantes. Omitto quod iuxta eius sententiam oportebat supinis iacentibus agrotis nullam quere lam partium attestari: Siquidem iecur nullo pondere superiora distendat, hoc est discrimen, quod Graeci diaphragma appellant, Asclepiades uero repentinam effusionem atque coadueratam cum periculo fieri testatur: Siquidem uires, quas Graeci poros appellant, interiecta mora blando se tactu contigant, & propterea illasi maneant agrotantes. Detractione autem facta liquorum, aspero se tactu contingant, atque coincidentes angustentur: ac simili ratione etiam spiritus uehementer irruens carni dolorem faciat, atque inflationem, & tormēta intestinorum. Est praeterea facile expugnabile Ptolemaei dictum, quod paracentesis humorem detrahens passionem non auferat: Etenim primo, neque ex alio quolibet adiutorio singulari haec passio solui posse perspicitur: quippe cum sit magna atque perseuerans, dehinc quaedam adiutoriorum ob releuanda accidentia passionum, quae Graeci symptomata uocant, adhibenda probentur: quamquam non totum soluere morbum uideatur, ut phreneticis luce commotis oculorum praetectio. Item alia quaedam, quae quamquam nihil per se medeantur, alijs tamen adiutorijs praeparant corpus, uel patientem locum, quo facile adiutorij beneficiū sumat. Ac tonsura uel rasura capitis fluore quolibet adfectis, quo detractis capillis illinenda medicamina constrictiua, uel epithemata, aut cucurbitae appositione nullis obstantibus medeantur: Quamquam sit detractio capillorum laxatiua: at uero paracentesis etiam per se plurimum medetur: Releuat enim detractionem plenitudinis tensionis, atque spirationis difficultatem, quam dyspnoeam uocant, & alijs adhibendis adiutorijs praeparat partes: Non enim potuerunt medicaminum illinimenta, uel appositio sincera uirtute ad uiscera, uel patientes partes peruenire, cum interiecto humore peritonei membrana plurimum a cutibus distet, transeant autem facile ad ea, ad quae destinata erant humoris interiecti ablatione permissa. Quapropter paracentesin adhibendam probamus, sed non hijs qui uiribus fuerint fatigati, aut adhuc in tumore peritonei membranae constituti: addentes etiam, uel praedicentes periculum: Plurimi enim quamquam alterius superesse uitae potuerint, & sine ullo dolore mortem capere, paracentesis cura celerem mortem pertulerunt.

Symptomata

CAELII AVRELI-

ANI SICCENSIS CHRONION

LIBER QVARTVS.

CVI HAEC INSUNT:

De elephantiasi.

De phthiriasi.

De uentriculosis, quos Græci coeliacos uocant, & cæteris defluxionibus.

De uentris debilitate.

De uentris tumore uel durtia.

De dysenteria.

De cholicis passionibus.

De lumbricis.

De mollibus, siue subactis, quos Græci malthacos uocant.

DE ELEPHANTIASI. CAP: I.

Deest principium capitis.

heliosis, dropacismus, & lixiuſſi calidi perſuſio, & psichrolusia, atque cataclysmus, hoc est, aquarum è supernis illisio, natatio maritima, & aquarum naturalium, & magis frigidarum, quæ aluminis naturâ exhalent, quas stypteria zâs uocauerunt, siue ferrugineas, quas sideriazâs appellant. Itē adhibenda smegmata alia, donec maculae albefcant, quas supra memorauimus, uel cymolia terra suballata, cū hordei polline, & nitri quippiam, uel alia quæ laceſcere ualeant magis, ac leuius, ut est cinis uſtarū buccinarum, uel halcyonum, aut cum eodem pumex affatus, uel sulphur uiuum, uel sapiarum testa exusta cum pumice & nitro, & cymolia suballata, atq; gummi, & galla, æquihæc omnia ponderis. Item acopa & malagmata mediocriter laceſcentia, præter cutis ulcerationem, & hijs unguenta similia, ut myrobalani cum aceto, aut uinum cum ammoniaci gutta, & alumine. Ac si ulceratio fuerit locorum consecuta, erunt congrua pro differentia ulcerum adhibenda. Quapropter ea quæ serpere per corpus uiderimus amputabimus. Tumentia uero mitigatiuis temperamus & laxatiuis uirtutibus. Item humecta atq; fluida densamus, & sordida purgamus, caua replemus, & æqualia in cicatricem ducimus, sicut Responſionum libris chirurgiam scribentes monuimus. Ea autem quæ in cicatricem uenerunt sinapſimis roboramus, prælatiſſis metasynergeticis cyclis, & radicum uomitu, & cæteris quæ sua sunt. Tum resumpto corpore uehementer utilis hellebori albi datio probatur, quo corpora difſecentur, quæ non semel adhibenda, sed etiam sæpiſſime per interualla præroborato corpore. Itē nauigatio, & in aëres meliores transitus; sic enim passio soluet, aut nō ex ea deformatus agrotans ad finē uitæ perueniet. Veterū aut medicorū nullus istius passionis curationē ordinauit, excepto Themifone, atq; ex philosophis Democrito, si uere eius de elephantiasis cōscriptus dicitur liber, quo sanguinis corruptionis causas cōscribēs phlebotomiam imperat agrotantes, & dotados decoctione herbarum, quā in Syriam memorat nasci & in Cilicia; Sed neq; hanc dicere possumus, neq; passio tam difficilis hijs duobus adiutoris solui credi posse. Themifon uero secūdo libro epistolarū ad Dīmante scribens

luminosa
aque
uigim
ex aqua

Subit de li
bro q ascribitur
democrito

A scribens phlebotomari iubet, recte quidem, sed non scripturam considerans potius quā conuiuantē causam sanguinis detrahendam: quod est æstimabile, atq; ut ita dixerim, dogmaticum, sicut secundo libro de cœnoteris scribens Soranus docuit. Vitur præterea uomitiuis ieiunus, itemq; radicum eorum confunders tempus: Oportet enim superpositionis tempore adhibere phlebotomiam, in leuimento uero uomitum. Item uentrem inter paucos dies leuiter deducendum iubet, atq; superficiē corporis constringendā ungento myrobalani, cum aceto & oleo rosaceo paruo, uel myrtino, & ammoniaci gutta cū alumine. Deponit etia agrotantes in decoctione frigida ex herba perdicia confecta, uel plantagine, aut murta, aut rubo, bis in die, atq; sufficienti tēpore quadā tarditate agrotantes imperat immorari. Dat cibos facile reslabiles, & potu magis aquam: quæ sunt incongrua: Phlebotomia enim similiter laxatiuum genus est, & cibus reslabilis, & singula ungenta quæ imperat adhiberi, constringunt. Item embasis, quā fieri ex decoctione herbarum iubet supradictarum. Item ungenta condensant corpora. Sed hoc passus est cum nondum limpide methodicam perspiceret disciplinam, & Asclepiadis secta circumseptus, passionis causam in extasin æstimaret, quam præstabat fieri per ensem siue cutem: & ob hoc quærebat materiam à superficie ad altiora, uelut latius patientia, reuocare. Vitur denique constrictiuis extrinsecus, & rapit ad interiora ea quæ fuerint appositorum uirtute depulsa. Prouocat etiam uentris fluorem & uomitū, & uritur hellebori purgatione, adhibito psilothro in tres uel quatuor dies, uel alio quolibet urenti medicamine usq; ad cutis ruborem, quo magis perseuerantem faciat passionē. Adhibet præterea cataplasmata, ex quibus etiam succos adhibuit arnoglossa, uel perdicis herbarum. Item malagmata adhibet constrictiua, ex quibus nunc plurimi laudant argagationem appellatum medicamen. Item exercitium probat, & deficiens cutem, declinat ungere, sed adhibet græcum, non conſciens hoc quoq; esse laxatiuæ uirtutis. Adhibet etiam ammoniaci guttā cum aceto uel uino, aut quæ sunt intra se contrariæ qualitatibus. Item post exercitium sudationem faciendam igne uicino, sed aqua frigida fouendos imperat agrotantes, & uſum hellebori geminū probat. Quæ sunt quidem uera adiutoria, si tēpora quoq; seruentur, ut Responſionum docuimus libris. Item quidam Themifonis sectatores iniſſa quoq; passionis præuſa, coërcentes pronos ac decliues, uel uenturos in eandem, quos uiderint phlebotomant, & helleboro purgant: Eos autem quos iam possiſſos ac ceperint, iſſdem negāt curandos adiutorijs: siquidem corruptione quadam uel laxatione extremæ cutis in corporibus hæc passio generetur, & sit arifica carnis atq; mollifica corporis phlebotomia. Quapropter inquiunt esse frigidandā uel siccandam corporis superficiem, quo possit eius humor ad intestina uel uentrē recurrere, ac deinde clysteribus, uel purgatiuis medicaminibus, quæ catartica uocant, detrahendo cibum. Præterea præpotandos probant agrotantes succo nepetæ, seruata moderatione quantitatis, quæ neq; minuenda, neque superanda sit tribus cyathis usque ad sex. Cibus etiam dandum frigidum, atque constrictiuum & paruum: Potum frigidum, sed meratum, ex uino uehementioris acrimonia, atq; albo, uel ueteri: & saepe tenendos agrotantes, uel siccandos abſtinentia bibendi, siccioribus reficiendos cibis: Quæ sunt utraq; incongrua ac dissonantia siccandæ cutis, secundum eorum intentionem: Sic enim, ut aiunt, è superficie transmittendus est humor ad altiora, atque eo prouocandus, ut clysteribus ac purgatiuis medicaminibus excludatur per uentrem: erit enim contrariū, si tate siccioribus cibis, & uino supradicto altiora siccare. Item aliqui horum multitudinem

Libri Sorani
de uentris

Perdicia herba

µβασια

† intrinsecam
† superficiem

† laxatio

Argagatione
dicantur

Græci

καταρτικα
καταρτικα

C tudinem intuentes frequenter adhibendam phlebotomiam, atq; clysteres, & uentrisflua medicamina, quæ catartica uocant, iubent: & magis diacameleos appellant, quibus necessariò corruptentes ægrotos in peiorem habitudinem corporis uertunt, quem Græci cachexian uocant. Item alij corruptione hoc fieri, atq; mutatione ex uenenis effecta æstimantes, temperatiuis uti medicaminibus decreuerunt: Ex quibus magis asinino lacte ægrotantes potandos imperat sim plici, uel accurato, quod schiston appellant. Item uino dulci, & cibis similibus, quibus fœda digestionē corruptis maior efficitur corporis corruptio. Ordinant præterea theriacam dandam, quam cuncti Mithridatiū appellamus: Quæ quidē recorporatiua uirtute mederi posse perspicitur. Dant etiam uiperas mandendas, sed amputato capite atq; cauda, mensura digitorum quatuor, cætera coquentes atq; obdulcantes sale & oleo ægris offerunt comedenda. Alij etiā aqua ex labris quibus candēs tingitur ab operantibus ferrum potandos dicunt: cum sit hæc passio secundū plurimos scriptores ex aqua graui, quæ aut natura, aut aliqua corrupti one fœdata sit, sæpius generata. Alij quoq; etiā cutis uulnerationē affectandam probant, qua corpus exhumoretur: neq; cunctis cōmune iudicium, & ignaris co gnitū prouidentes, quod peiorante passione superficies corporis ulceretur. ^{si} Alij ægrotū in ea ciuitate quæ nunquā fuerit isto morbo uexata, si fuerit peregrinus, ciudendum probant, ciuem uero longius exulare, aut locis mediterraneis, & frigidis consistere ab hominibus separatim, exinde reuocari, si meliorem receperit ualitudinem, quo possint ceteri ciues nulla istius passionis contagione lauciari. Sed hī ægrotantē destituendum magis imperat quam curandum, quod a se alienum humanitas approbat medicina.

DE PHTHIRIASI

CAP: II.

Pediculi se-
rales.

Ntecedente cachexia etiā hoc symptoma generatur, quod nos accidens dicere poterimus. Sumpsit igitur nomen non à gene re, sed à multitudine pediculorum: Plurimi enim creantur nunc per totum corpus, nunc per eas partes quæ capillatura cōceptæ sunt: & nunc consueti atq; simplicis formæ, nunc ignoti, hoc est latiores, & duri magis ac sæuientes morsibus uehementer, quos quidam ferales appellant: Nam sæpe etiam sub capillis inueniuntur corpora penetrasse. Sequuntur autem ægrotantes uigilia & pruritus corporis, atq; pallor, cibi fastidium, & stomachi debilitas, & caluities: & est passio solutionis cholerae rubrae egestionis plurima per tenues uias emergente, qua hæc animalia generantur. Deniq; superpositionis tempore iacere oportet ægrotos loco mediocriter frigido, atq; cibis constrictiuis, & temporibus iam sæpe demonstratis refici. Fomenta uero & perunctiones, & cataplasmata membratim erunt adhibenda, qualia Themison elephantiacos curas ordinauit. Sed ea loca quæ capillatura uestita sunt erunt præterea radenda, superpositione resumptio adhibenda, atq; recorporatio, sicut in cachecticis, uel elephantiacis ordinauimus, sed iugia adhibenda smegmata, quæ nos laceffentes, atq; purgatiuos pulueres nuncupamus. Item unctiones magis, cum mox fuerit capillatura derasa præfotis partibus aqua marina, uel aceto salso. Sunt hæc deniq; plurima speciatim posita, ut bulbi cum nitro atq; oleo contriti, quo mellis faciat crassitudinem, ex quibus corpus erit illi niendum. Item staphysagria cum aceto atq; oleo trita, uel infusa aceto & oleo, tunc contrita cum salis flore, quem Græci halos anthos uocant, donec liquidū mellis similitudinē faciat. Nunc etiā cum sulphure uiuo atq; aceto: Vel ita ponderibus

A deribus composita medicamina, staphysagria drachmas duas, sandaracæ drachmas duas, nitri obolos duos, admixto oleo & aceto, donec in mellis crassitudinē ueniat. Vel sandaraca cum oleo, & nunc staphysagria, & abrotanum æquis ponderibus admixta calce, quam Græci conin uocant, & hīs similibus. Palpebris autem erunt adhibendi sicci pulueres, atq; collyria, quæ Græci ophthalmica uocant, nos palpebraria dicere poterimus, ex are usto, atq; aneso alio: sed & lapide scisso, & pipere, & staphysagria confecta. Hæc etiam in hīs qui præter phtiriam in pruritu uexantur sunt adhibenda, adiectis magis feruentioribus aquis in usu lauacri, & asperginibus pulueris ex thure & nitro, & sulphure confecti. Item solicationes, quas Græci helioses uocant, adhibendæ sunt: Dropaces quoq; & uomitum radicum, & ea quæ iam sæpe de alijs memorauimus scribentes passionibus, quæ corpus recorporatiua uirtute fortificare, atq; in meliorem habitudinē commutare ualeant: Sic enim detracta corporis cachexia, quam nos malam habitudinem dicere poterimus, eius quoq; comitantia depellentur.

DE VENTRICVLOSIS, QVOS GRAECI
coeliacos uocant, & de cæteris defluxionibus.

CAPVT III.

B

Entriculosa passio, quam Græci coeliacen uocant, à parte corporis quæ patitur nomen accepit. Generatur ex antecedenti indigestione continua, uel tumore uehementi, aut dysenteria. Sequitur in hac passione constitutos uaria stercoreum egestio qualitate atque colore, nunc tenuis ac soluta, nunc aspera & inæqualis, uel constricta, & nunc alba, nunc similis urinae ca melorum, nunc flaua & spumosa, nunc prasina uel liuida, aut nigra, aut purulenta, aut sanguinea, cum graui fœtore & rugitu intestinorū, quem Græci borborismum appellant, atq; in exitu sonitū, & post effusionem factæ uelut scatentis stercoreis uesiculae: & nunc iugiter nocte atque die, nunc coadceruatim, sed interiecto spatio, ut per diem bis uel semel, aut interpositis uno uel duobus diebus, aut eo amplius: & nunc cum tensione atq; uentositate, & tormento, uel dolore aut singultu confidente, atque conducta cute quæ uentrem circumtegit, attestante siti, & ipsius uentris feruore, & leui in interioribus torpore frigido: Sequuntur etiam uigilia, fastidium cibi, & aliquibus plurimus appetitus, uiriū debilitas, pallor subalbidus, & nunc febres, dehinc corporis odor teter plurimus, ut etiam quæ suis manibus tetigerunt computrescant, & difficile careant odore concepto. Tum uultus inflatio atq; pedum: Quibusdam etiam dysenteria con generatur, cum facile fuerint intestina ulcerata, ob defluentiu acrimoniam. Est autem passio solutionis, & aliquando stricture complexa: Siquidem aliqua eius uideantur esse coniuncta, ut ex supradictis conijcitur: sed discernitur à speciali reumatismo uentris: Siquidem plurimæ in ipso fiant egestionis, sed non uaria: & supradictis concursibus. Quapropter cum adhuc noua, uel emergens fuerit passio, nec plurimi temporis, sed in superpositione constituta, quam Græci epistasin uocant, erit eo tempore locandus ægrotans constrictiua ratione, ut sæpe docuimus, adhibita requie: & quantum uires permiserint, abstinentia: Etenim ad perferendum atq; corpori adpropriandum cibum sumptum: nunc uenter patiens indignatur, tanquam oculi patientes uisus officio: in qua ætati somnus etiam plurimus curandus, atque sitis, & lanis mollibus uenter contegendus leuiter oleo hispano præactus, uel melino, aut rosaceo, aut murtino, aut lentiscino oleo. Ac si uentositate quoq; uel tormento affecti fuerint ægrotantes, dulci oleo

Lapis scis

Helioses
Solucatioe

coeliacos.

coeliacos.

borborismos, &
borborismos.

Reumatismus
uentris.

epistasin.

ac Schisto

Supremam
de

Obdulcans

Exhumorare

Nota hæc unde
conijcio elephanti
acos esse quos uul
go dicimus de
Sant la Zoro

Smegmata .i.
laceffentes &
purgatiui
pulueres

Ci oleo dimissionis tempore lanæ tingendæ sunt. Perunctio uero ex oleo uiridis adhibenda: facies quoque aqua tepida releuanda. Tunc cibus dandus, ut alica ex aqua frigida ita curata, ut sua caruerit difficultate, quod fiet ex farris tepore, aut decoctione palmularum thebaicarum. Dandus etiam panis solus, aut cum eo oua hapala. Itē pulres ex oryza, uel alica, aut farre, aut milio, ex paruo hyspano oleo confectæ, & paruo salis grano. Vel si dolor admonuerit, adhibenda cucurbita longior: procurandum tamē, ut si quid partis spongia ceperit solita, damnum moderatiōi nō sit: Tunc leuiter oppressio liquore, quo folliculi reflatio fiat, erit tentandū ne clysteris cauerna fuerit clausa. Dehinc apponenda podici fistula dextera manu usque ad eius uerticulum, quæ Græci aspidiscō uocāt, impulsu leui, & neque recto ductu contra oppositas partes, neque superiora repentino, uel cum plurimo conatu: tumores etenim exinde atque collectiones efficiuntur. Quapropter sensum, atque paulo inferius inclinato ductu iniectio fieri debet ad illam partē, in qua constitutū est os sacrum, quod Græci quoque uocāt hieron osteon. Tunc illic enim spatium latius longaonis cū appositione facta erit digitis detrahendus, quo cauerna fuerat obstruita, atque sinistra manu continēda immobilitate seruata clysteris fistula, & dextra comprimendus folliculus leniter ac moderate, quoties inferiora intestina ulcerata noscuntur. Erit denique parua longitudinis, atque altioris cauernæ fistula procuranda, qua possit facili effusione patientibus locis medicamen tradere, ne suspensum ab hijs quæ patiuntur non solum nihil afferat commodi, uerum etiam sanis irruens officiat. Erit autē folliculi impressio uehementius faciēda, atque fistula longior procuranda in hijs quibus superiora intestina fuerint ulcerata, quo medicaminis liquores eō ualeant peruenire. Et hortandus ægrotans, ne retento spiritu quodam recursum referat medicamen. Ac si magna fuerit putredo, quam menomen appellant, non erit immodicum etiam ex utraque parte clysteris fistulam cauernare: quā Græci amphitreon uocant, quo possint medicaminum liquida per utramque partem intestinorum lateribus aduenire: Tum cum omnis fuerit folliculus complicatione uacuatus, siue oppressione manus refusus, quo medicamina peruenisse sentiamus, erit detrahenda fistula suspensa manu, & distentis cruribus ægrotantis spongiæ commodāda podici expressæ ex decoctione calidi liquoris, in quo præcocta sint mala punica, quo constrictione quadam uirtutis herbarum, quam Græci styphn uocant, atque seruido tactu densatis partibus longaonis iniecta teneantur. Tum modico temporis spatio intermisso erunt etiam illa quæ clunibus fuerant supposita detrahenda. Et si fuerit æger in uentris officium prouocatus, in inferioribus ulceratione constituta, & magis si in longaone fuerit perspecta, erit hortandus paulisper resistere, & iniecta continere, tangentibus nobis easdem partes quæ pati noscuntur, quoties prouocari ægrum in egestionem medicaminis uiderimus. Ac si in superioribus fuerint ulcera, erunt permittendi egerere cum uolent: Etenim medicamen iam recurrens atque defluens ad inferiora, longaonem sanum inutili uirtute adficiendo exulcerat: Nam quibus alienatæ sordes detrahuntur, iisdem non uiscerata uitiantur exusta, cum admota corporibus tardius fuerint immorata. Exclusis igitur cum medicamine post sufficiens temporis interuallum muculentis humoribus, atque ramentis, & uarijs defluxionibus intestinorum, sufficenter operatum medicamen accipimus: quamquam non de perfecta curatione tuto pronuntiare possimus, cum sæpe ulcerationis particula in superioribus constituta minime ualeat medicamen accipere, & propterea non omnibus commodata curatio uideatur. Vel si commixtum putredini medicamen cuncta purgauerit hoc

Verticulus
Aspidiscus

Os sacrum

Amphitree
tos fistula

Cucurbita longior

Arit, hoc adprehendimus, cum solum præter aliqua purgamenta fuerit exclusum. Ac si hoc egestio secuta fuerit quadam aliena, minus quidem purgata, tamen accipimus ulcera, & propterea sanitatis spem pollicentia. Item si nihil fuerit exclusum, neque ipsius iniectionis quidquam, erit credendum necessario medicamen inhaesisse, quantum sua ualuit potentia: & propterea sui operis integrasse uirtutem, quamquam non perfecisse uideatur. Nec recte culpanda uirtus est, quæ una iniectione non dederit sanitatem, cum plenam fecerit futuræ perfectionis fidem, perseuerationem sui persuadens. Vnde si omnino nullum fuerit redditum, medicamen erit impauide accipiendum: atque è contrario si eius nulla particula fuerit retenta, & statim effusum, nullum sui demonstrauerit effectum, omnia desperanda: Est enim plurimæ debilitatis, atque alienatarum, uel mortuarum partium signum. Coniiciendum præterea, ne ut sæpe contigit, uetustate medicaminum efflata uirtute nullus sequatur effectus: & propterea sicut iniecta sunt limpidè reuocentur: Quapropter etiam hoc intuentum esse mandamus. Tum post egestionem factam spongijs erit postea detergendus: Vel si nihil fuerit exclusum, interiecto spatio unius horæ perunctum reficere ægrotantem cibus congruis, atque stomacho aptissimis, ut lactuca thyrsio, uel intybo cum aceto, quod sit ex murta confectum, aut oliuis fractis uel natantibus, quas colymbadas appellant, & ouis hapalis, & uolantibus nuper memoratis, quæ sint nutrita consuetudinis, ut murta, rosa, lentisco: Etenim eorum pinguedo sic defluxit, atque caro constricta uel sufficitur: magis in eorum pectoribus quorum plus ossibus uicina aptiora probantur: sunt enim teneriora cæterorum. Danda etiam pomorum quædam constringentia, atque olerum cocta, quorum superius, atque de alijs scribentes passionibus memorauimus, potui dabimus aquam frigidam: Quod si minime tolerauerint ægrotantes, dabimus feruentem plurimum aquam cisterninā: Et si sine febribus fuerit ægrotans, dabimus uinum exercitioris paulo uirtutis, ut supra docuimus. Omnino enim inuitantes appetitum, siue suscitantes, quæ Græci orexin uocant, stomachi robur debemus custodire, nisi cum nausea etiam uenter fuerit resolutus. Oportet etenim curare, ne rursum plurimum cibum demus aut potum: uel priusquam solidum cibum sumperint ægrotantes bibendum credant: Nam conuenit neque grauata, neque humecta intestina seruari. Si igitur medicaminis iniectio aliquo fuerit peccato uitata, ut non omnibus adiutorij partibus informata uideatur, mox medicamenti monstrabit errorem: Nam quidam iniectione aliqua ex parte uomuerunt, aliqui stomachi ac uentris dolorem sentierunt, singultibus atque nausea affecti, cum anxietate ac siti, & immutabili ardore, & articulorum frigido torpore, & pulsu maligno, atque sudore uel defectu, aut pressura capitis, siue grauatione, quam carolin uocant: siquidem sit nimia uirtutis medicamen iniectum in febribus uel uiribus uitatis, aut in alto tumore constitutis. Vomitus autem medicaminis iniecti si ex tumore uentris fuerit factus, uel teneriorum intestinorum, tanquam in iliaca passione, sæpius ægrotantibus intulit mortem. Si autem nullo tumore subiecto fuerit effectus, ingerit uexationem atque metum: Aut ut sæpe contigit passionis significat depulsionem: Siquidem nulla pars ulcerum in intestinis à medicaminis contactu uideatur immunis. Tardante passione etiam re corporatiuis conuenit uti rebus. Quapropter oportet ea quæ feruntur per uentris officium celeriter auferre, & ora ægrotantium spongijs ex pulsa frigida siccatis reficere, articulos ligare, & stomacho cataplasma constrictiuum imponere, quod diadaphnidon dicunt, uel similis uirtutis. Odo ramenta quoque resumptiua adhibere, & frequentius cibo nutrire ex supradicta materia.

Medicamina sæpe
ob uetustate in
tute efflauera

Colymb.
des oliuis

Diadaphnidon

C materia. Ac si accepta non tenuerint, erunt secundo offerenda, adhibita articu-
lorum fricatione, cucurbita ori uentris infixa: uel si potuerit etiam à tergo inter
scapulas. Ac si dolor occurrerit & singultus ob ardorem atque sitim, fomentis
utendum est, & cataplasmatibus, & spongiarum uaporatione, & olei iniectione,
ne, quo possit medicaminis uexatio celerius obtundi. Perseuerante incendio,
etiam calida, & oleo, & lacte sunt iniectiendi: Et si nulla fuerit humoris significa-
tio, eorum frigidus adhibendus est usus: & ob mitigandam sitim iugis adhiben-
da oris collutio: dandus interea potus. Item propter articulorum frigus adhi-
bendi tepores cum blanda manuum tenacitate, quam diacertosin uocant, item
unctio: Sudores autē si ex pressura fuerint apparentes, erunt detergendi ex dia-
phoresi, & asperginibus cohibendi, & congruo cibo, & ceteris quæ de caroti-
cis scribentes docuimus: quibus depulsis, hoc est, præsentibus periculis eua-
dentibus ægrotis, si forte rursus in priscam dysenteriam uenerint, erit tentandū
multo tempore simplicibus uti iniectionibus, hoc est, hijs quæ sine calce, quam
asbestos uocant, uel auri pigmento, quod arsenicon appellant conficiuntur.
Tum si perseuerauerit passio, ad uehementiora transeundum, sed ex simplicibus
rebus confecta, sollicitam habentes calcis, uel auri pigmenti iniectionē: Opor-
tet enim putredini etiam cataplasmatibus occurrere: quorum sunt erui pollines
pusca decocti, & lentiscinum oleum acacia immixta, donec mellis sumat crassi-
tudinem, Item lenticula molita, cum melle, uel rosaceo, uel lentiscino oleo de-
cocta. Ac si putredinis causa sanguinis effusio fuerit consecuta, erunt spongiæ
expressæ ex aceto calido pubetenus, uel sub umbilico & coxarū summitatibus,
quas Græci ischia uocant, admouendæ: dehinc iisdem locis etiam cucurbitæ fer-
uefactæ adfigendæ, articuli ligandi, dandus digestibilis cibus, & qui facile cor-
pori insinuetur: Tunc uinum quod sit præcoctum in cortice mali punici. Inij-
ciendum autem acetum, nunc solum, nunc cum thure masculo, uel eius manna
contrita, uel quod ex confectione superat diatheon emplastri, cum sibi eius ma-
terix miscentur. Imponenda etiam similis uirtutis emplastra, uel acacia aceto
soluta: Tunc donec scatere tentet coquenda, aut in amplo mali punici cortice
supra tepentem cinerem sensim calefacienda, & ex ipso liquore partes contegen-
dæ. Dehinc cerotaria apponenda ex oleo murtino aut melino, aut uiridi contri-
ta acacia atque consoluta, uel ex omphacino, aut oenanthino, cum ruta aut ba-
laustio, aut aliquando hijs omnibus: uel ut Themison composuit, acacia partē
unam, rosa arida partem unam, ammoniaci guttæ partem dimidiam, ceræ par-
tes quatuor, & olei rosacei quod sit sufficiens. Hæc contrita in uino amineo,
& soluta cera cum rosaceo oleo miscenda: Ac si sanguis fuerit retentus, quod
fiet aliquando cum gelatur, aliquando densitate putrescentis uenæ, erunt discer-
nendæ causæ hoc modo: Nam densatam intelligimus uenulam, quoties pulsus
exurgit, atque frigus corporis resumpto feruore mitescit, ægrotantis animus
melior, atque spiratione corpus facillime releuatur: Ac si gelatus obstiterit san-
guis, quod Græci thrombosin uocant, & propterea fuerit fluor celatus, supra-
dictis contraria sequentur, ut pallor, iactatio, pulsus paruitas, uel amputatio,
quam Græci asphyxian uocant, grauedo, inflatio, frigidus torpor pubetenus,
ac paulo superius: tum defectio cum sudore. Quapropter erit aceti iniectio fa-
cienda tunc cum fluor fuerit abstinendus diurnis diebus cibo reficiendus æ-
grotans. Si autem plurima ex parte retenta putredine parua excluderint ægrotan-
tes, quæ sint sanguinolenta & ramentosa, & propterea profectu apparente me-
lior esse curatione, adiuncto tamen metu ne retenta soluantur, oportet etiam
secunda

Arsenico. i.
auri pigmentu

Asphyxia

Cucurbitæ feruefactæ

A secunda uel tertia die eundem trochiscum iniicere, sed solita, uel certe succum
plantaginis, aut acaciæ cum aqua. Sin uero quibusdam diebus sine officio uen-
tris fuerint ægrotantes, ac rursus iniectionibus asperati, conijcimus in hijs non
cicatricem ulceris factam, sed medicaminum supraducto cortice fuisse obrusa:
& propterea post effectum uentris nuda atque sordidata, rursus humorem flu-
ere ordinabimus. Item tribus diebus lenticulæ coctionem crassioris succi ini-
ciendam: Etenim intestina ui propria medicaminis coërcentur, quam Græci
stypsin uocant, & ulcerum mitescit asperitas, & ex anterioribus medicamini-
bus facta conglobatio, siue cortex in saniem prouocatus cadit, & subiecta ulce-
ra in cicatricem uenire coguntur. Ac si plurimo tempore ulceratio perseueraue-
rit cum corporis debilitate atque fastidio, erit frequentia medicaminum euitan-
da, siue iniectionum, siue potionum: Maior enim ex ipsis uexatio fiet, cum ci-
bi appetitus extinguatur, & in fastidium ueniunt ægrotantes, nisi parua insuetor-
um multis fuerint consuetis admixta. Decoctionem autem lenticulæ secundo
uel tertio per singulos iniiciemus dies: Ex ipsa enim sufficienter intestina coër-
centur, & latenter corpus nutritur, cum quadam particula digestionis usurpata
uiribus profecerit ægrotantis: Tum cum limpida ulcera senserimus, erunt cohi-
benda ea quæ uehementius conficcare ualeant, quæ Græci styphonta uocant,
& iniicienda medioariter constringentia. Ac si quisquam eorum non tulerit uir-
tutem, erit diachylon medicamen oleo roseo soluendum, ac diligenter liquefa-
ctum iniiciendum, uel plumbeo mortario plumbeo pistillo circumducto immis-
so oleo rosaceo conterendum, donec in succum ueniat, atque crassius fiat. Horū
quoque similibus utendum monemus. Tunc uino leni, atque carne uolantum
uel marinorum utendum, ut squilla, mulli, carani: & pro modo uirium gesta-
tione resumptionis causa. Dehinc cum omnia tuta uiderimus lauacrum adhi-
bemus: sed non properanter, & magis cum forte iniectio fuerit facta trochi-
sci, nisi primo uentrem egerint ægrotantes. Tardate passione superpositionis
tempore iisdem uti conuenit. In lenimenro uero erit fortificatio adhibenda cor-
poribus per uariam gestationem, & uocis atque corporis exercitium. Post sin-
gulas egestionem adhibenda ex oleo & aqua calida, & decoctione lini seminis,
aut fœnigraci, aut malux agrestis, iisdem partibus, hoc est sessioni, quam Græci
hedram uocant, & specialiter admouenda uaporatio ex pollinibus cataplas-
mate calido, uel sacculo. Dehinc etiam radix agrestis malux decocta atque
contrita, & calida testa calefacta erit apponenda. Ac si fugis fuerit dolor, im-
mittendus digitus usque ad altiora, præunctus adipe anserino cum fœnigraci
semine cocto atque contrito, aut aliquo medicamine ex hijs quæ appellamus ly-
para. Ac si hæc minime fuerint inuenta, erit hoc cerotario faciendum simplici
atque limido: Et cum tempus cibi dandi occurrerit, adhibenda perunctio stri-
cturæ congrua. Tunc nutrimento dandus panis ex aqua calida, aut alica lora,
aut pulicula ex melle confecta, aut oua forbilia cum pane. Potui autē aqua ca-
lida offerenda. Perseuerante autē tumore, adhibenda cucurbita adiuncta scarifica-
tione locis tumētibus, & uaporatio spongiarū: Declinatione occurrēte adhiben-
da cerotaria, & resumptio cauta: sic enim sedantur iuges egerendi uentris dele-
stationes, um tumor mitigatione conquiescit: Atque ille qui putatur reuma-
tismus indulgentia tumentium facilius abstinetur. Ac si æqualis tumori fluor
occurrerit, utriusque erit conijcienda curatio. Quapropter si fomentum ex oleo
hispano, uel melino, aut murtino, aut lentiscino adhibuerimus, & cataplasma-
ta erunt ex aceto atque melle, uel stymmatibus præinfusis coquenda. Item
I 3 præscriptis

Pisces

Malua
agrestis

Lypara medi
camina.

stymmata

C præscriptis iamdudum iniectionibus concoquenda quædam constrictiua, ut murta, uel rosa, aut mala punica: lacte autem & cæteris admiscendum amy- lum, & enatis matibus aliqua decoctio stygmatum adiungenda, aut mali puni- ci, & apponenda rursum sessioni uaporatio stygmatum, aut cantabri conligati, uel in aceto decocti, uel quam omellin uocant, ex pollinibus panno conligatis, at- que ex stygmatibus cõfectis: Perungenda etiam digito interiora longaonis ex cerotario oleo roseo confecto, aut adipe cum oleo roseo. Tunc post perun- ctionem ora lauanda aqua tepida: cibus dandus pulicula calida, ut de uentricu- loli scripsimus, quos Græci coeliacos uocant, ex alica uel farre, aut oryza, aut milio, aut olyra, aut pane Alexandrino: Hæc singularia, uel aliquando amy- lo admixto, aut lacte, aut melle ex fauo expresso. Potus paruus dandus, sed calidus: Tum effecta reclamatione resumptio adhibenda. Ac si solutio fuerit ur- gentior, uel sola, frigidus conuenit locus ægrotanti, & supina iacendi positio, paulo leuius capite locato, & suppositione lanarum, clunes uel inferiores lon- gaonis partes subleuandæ. Adhibenda etiam requies, & impressus articulis ma- nuum amplexus, uel ligatio paulo tenacior. Deponenda etiam omnis animi intentio, & magis cogitatio passionis auertenda: Admonet enim egestionem, ac prouocat inquietudinem in memoriam reducta conscientia. Erit denique persuadendum, ne quoties fuerint ægri in egestionem commoti, ilico uentrem facere festinent, sed quantum potuerint resistendo differant motu: Fit enim quædam meditatio, atque frequens egerendi consuetudo, & oportet effugere laborem motus, ac nutandi corporis frigus, nisi forte acrior, aut incendiola fu- erit defluxio: Retenta enim sessionis in locis, quam Græci hedran uocant, lon- gaonem exurit. Conuenit denique si possibile fuerit ægros ad sessionem ege- stionis deportari, aut humiliter è lecto scaphia posita ad egestionem produci fa- ciendam. Vel si plurima fuerit corporis defectio, qua iacentes non ualeant flu- entia retinere, erunt egestionem spongijs suppositis excipiendæ, & medijs parti- bus apponendæ lanæ, nunc oleo constrictiuo prætinctæ, uel decoctione buxi, uel murte, aut mali punici, & horum similium stygmatum, uel succorum con- stringentium, nunc asperfo rufæ erginaria, quem Græci byrsodepsicon uocant, uel trita galla erunt media succanda: hæc enim constrictiua sine ullo frigore fore promittunt. Dehinc apponenda ex palmulis epithemata, & malo cydo- nio, & balauftio, & alumine, & horum similium, sicut de coeliacis, uel sangui- nem spuenteribus, aut stomachicis scribentes docuimus. Inijciendus etiam per- clysterem succus plantaginis, aut polygoni herbe, uel intybi, aut uux lupinæ, aut herbe caricariæ, uel semperuiuæ, aut mespilæ, malux, aut oryza, aut decocti- one mali punici, uel eius caduci, quod Græci cytinonrhoas appellant, nos am- pullagium. Et aliquando hæc ipsa erunt cõterenda, uel rosa, aut rubus, quam Græ- ci bathon appellant, aut lentiscus, aut galla, aut thallia, aut rubi uirgulta, uel ui- tis anuli, quos helicas uocant, aut salicis folia, aut ex uino bunito hijs qui sine fe- bri adficiuntur: ex aqua uero hijs qui febricitant. Item ros syriacus, aut ompha- cium, aut acaciæ succus, uel hypocystidos herbe, aut balauftij drachmæ duæ, in quatuor uel quinque cyathis conijciendæ: Est enim ea quætitas iniectionis re- dundans, hoc est, siquidem plurima grauedine quadam prouocet uentrem. Item lenticulæ decoctio, aut licium indicum cum lacte. Sint autem amyli dra- chmæ quatuor, licij drachmæ duæ, lactis cyathi septem uel octo: Extendenda enim hæc singula atque minuenda sunt pro magnitudine solationis, ac uirium ægrotantis.

Cantabri

Alexandrinus
panisVacuitas cura
ruiUrus byrsode
psicosaricaria
herbaytino rhoas
Ampullagium

Thallia

Bunitum uinum

Licium indicum

A ægrotantis. Ac si plurimus fuerit in ulceribus sensus, ut medicamentum constri- ctione laceffa indigentur, erunt iniijcienda ea quæ cum dulcedine admota partes ualeant præficcare, quo neque ulcerationem prouocemus, neque fluo- rem negligamus. Ex quibus est in febricitantibus succus ptisanæ cum adipe caprino, contrito atque commixto tracanto, uel gummi, aut argillirici radi- ce. Sed illa duo infusione præmollienda: radix autem coquenda, aut rosa- ceo oleo ouum commixtum, aut lac coagulatum, uel cum amylo concoctum ad tertiam partem. In hijs uero qui sine febris fuerint, passum conuenit Cre- ticum, & uinum squilliticum supradictis speciebus. Tum refectionis tempo- re unctio adhibenda ex oleo hispano, ac deinde ora lauanda pusca tepida. Cibus autem specialiter, ut in coeliacis ordinauimus dandus. Similiter etiam potum conuenit dare. Lac quoque bibendum præcoctum, quod appellant diacocle- on, siue singulare: Etenim fluores crassificando cohibet, & ulcera deterget, & acrimoniam humorum temperat, & sine ullo labore corpora nutrit. Est au- tem coctionis hic modus: Lac sumendum ex agresti pastu perfectum: Ete- nim in ciuitate nutritorum animalium reprobamus: siquidem capræ è saliore pascua sitientes plurimum atque coadceruatim bibant, & multum lac, sed aqua- tum faciant, quod est constrictiua uentris incongruum. Quapropter magis ex caprea, quæ lentisci pascua, uel murte, aut rubi, aut uitis folijs, uel quercus, aut salicis, uel hederæ, aut terebinthi, aut herbe calicaris, uel polygonij, aut plan- taginis, & horum similibus fuerit nutrita, erit lac accipiendum: Confluxit enim constrictiua qualitas herbarum in lactis qualitatem: Nam sæpe dragridium, uel helleborum mandentes purgatiua uirtutis efficiunt lacem, sicut procico- lium comedentes lac generant, quod uisum præstet accipientibus abunde. Denique erit primo probandum, atque eligendum quod sit albidius, atque si- ne ullo odore, & neque globosum, hoc est, frustis coagulatis uariatum, quod Græci thrombodes appellant: neque in urina similitudinem mutatum, quod Lac ijsdem uroides appellant, sed quod possit unguibus destillatum manere sua te- nacitate collectum. Boni igitur, ut diximus, lactis quatuor uel quinque sexta- rios oportet in uas fictile mittere siue æneum, immittendæ & cochleæ, quas nos lapides marinos, uel fluminales accipimus, non marinæ igitur ob salinitatem, sed fluminales inustæ: primo quo sint igne pellucidæ, tum auferendæ: & ex sufflatis omnibus, quæ de se forte dimiserint, ac depurgatis supradicto ua- sculo immittendæ, ac ferulis lac cum ijsdem cochleis mouendum, donec ad mediam ueniat partem, siue tertiam: Dehinc refuso lacte proficiendæ priores cochleæ, atque aliæ innouandæ similiter exustæ, sed per profectum numero, atque forma minores longa per interualla. Hæc confectio lactis diacocleon ap- pellatur. Sine hijs uero confectio erit longe simplicior, quæ Græci aperiægon uocant: Vas enim lactis erit imponendum igni molliori, & immissa ferula me- tienda mensura totius ac dimidia, & tertia quantitas, quo non coniectura, sed uera dimensione coctionis quantitatē sumamus. Tunc ex ipsa ferula ci- cularo ductu mouebimus coquētes, ne lateribus uel fundo iugi mansione insidant: De- hinc ultimo coctionis tempore plurimus detrahendus est ignis, & cū ad partē di- midia, uel tertiam uenerit, erit in aliud uas refundendū, exinde ægro dandū, non frigidum, sed leuiter gelatum, quod galactodes appellant. Ac si forte stomachi fuerit uersio cōmotacum accipere ægrotantes horrescunt, erit frigidum dan- dum, præfecto uasculo niuis: Vtenim mel decoctum sit constrictiuum, sit etiam

Argillirici

Lac diacoc-
cleon.

Lac caprinum.

Calicaris he-
ba

Procicolum

Dragridium

Lac
opreßu, & co-
quendo figo.Cochleæ lapi-
des.Cochleæ
lapides
inustilesLac
aperiægon.Lac
aperiægon.

Dragridio

legendum cochleares ex
disproide. Paulo ceterum

276/ 22009
Drexis. i. fumen
diuoluntas

C sic etiam lac deposito atque excocto tenuissimo liquore, quem Græci orrhon appellant, & uapore concepto constrictiuum fieri necesse est. Conuenit denique etiam supra dictus ex regula motus. Est enim uirtute constrictiua, & sui corporis raritate, tenuitatem lactis, uel aquatum à liquore ebibens. Accipe, re autem ægrotantes debent pro passionis magnitudine, & sumendi uoluntate, quam Græci orexin uocant, quidam plurimum, quidam paruum, & primo ex ea decoctione, quæ sit ad dimidiam partem redacta. Tum ex ea quæ ad tertiam uenerit partem: siquidem sit paulo plus constrictiue uirtutis. Sed erit eius usus comparatione prioris minuendus. Tunc post bibitum lac nullum potum sumere debent ægrotantes: Est enim ratione carens lac decoctione constrictum, supermisso liquore in aquam uertere. Præterea in hijs qui sufficienter, uel quantum uoluerimus sumplerint, nihil erit omnino superdandum: Hijs uero qui minus accepisse uidebuntur, sicut de coeliacis ordinauimus, erit superdanda pulicula ex lacte confecta, ut destinatus impleatur modus. Tunc post intermissionem mediocrem si quisquam nauaeuerit, erunt danda mali punici grana, uel acinæ uuarum siccarum, quas fabriles appellant, aut mespila, uel sorba. Quidam igitur primam decoctionem probauerunt secundæ præponendam: Siquidem lac in semet uelut calcis qualitatem accepisse uideatur, qua possint putredines ulcerum abstineri. Alij uero secundam magis probauerunt, quibus etiã nos consentimus: Non enim admixta supradictæ qualitatis causa est abstinentiæ passionis: Potest enim etiam quiddam calcis uiuæ, quam Græci asbeston appellant, lacti admisceri. Sed est incoctio siue insumptio aquosi liquoris, quo amisso syncerior lactis qualitas fiat, quæ neque curiosa confectio, neque nidorosa, uel fumosa sufficitur, si simplici coctione fuerit procurata: Cum enim lac se à suo humore separauerit, quam Græci orrhon appellant, crassius effectum ac uiscosus insidens uentri, atque intestinis, & multo tempore immoratum liquidus da concrassat, & ulcera mitiganter amplectitur. Item alij tertiam partem aquæ lacti miscentes decoquunt, adferentes quod sit decoctio melior, ne ullo nidore siue fumo, aut uisione lactis natura uitietur, ob aquæ admixtionem. Hij autem si usque eo coquendum iubent, donec ad modum præmixti redeat lactis, qui fuerat priusquam aqua misceretur, & liquidius conficiunt, & non sine suo naturali liquore, quem Græci orrhon appellant, ægrotantibus dabunt, prisca lactis quantitate seruata. Sin uero ad partem dimidiam uel tertiam decoquent, non solum plurimum decoctionis tempus insumunt, uerum etiam tarditate coquendi diutina fumosum faciunt medicamen. Hæc sunt quæ in ipsorum erroribus respondemus: Eius autem datio erit discernenda: Nam primo gelatum bibi debet siue tepens, quod Græci galactodes appellant: tum feruens. Sed cum primo fuerit profectus aliquis ex ante dato: Hinc enim perfecta passionis fiet abstentio. Ac si quisquam ægrotantium lac sumere noluerit, aut horrido uisu, aut stomachi supinatione recusans, erit alijs adiutorijs adiuuandus. Et si ulcus fuerit in superioribus ac densioribus intestinis, utendum medicaminibus potis, quæ Græci anoterica uocauerunt: Etenim quæ inferioribus clystere iniiciuntur hæc magis patientibus aptanda sunt locis. Et cum cibi fuerint adpetentia seruati, nec ullo fastidio ægri uidebuntur adfecti, erit medicaminum consueta magis eligenda materia: ac si fastidium fuerit, sola probanda. Sed eorum compositionem atque ordinem ex hijs quæ de coeliacis ordinauimus sumi mandamus. Licet præterea cum hijs etiam acaciæ, uel cenanthes ex aqua cisternina contrita, donec collyriorum faciat crassitudinem,

Medicina
diuoluntas

A dine rotundata frustra dare bibenda, aut resoluta cum uitello ouis assi in quantitate dimidij cochlearij, aut aqua resoluta: in hijs qui febre afficiuntur tribus cyathis: in hijs uero qui sine febribus sunt cum uino erit offerendum. Præterea communiter etiam hæc quæ sanguinem expuentibus dantur probamus: Quorum est succus plantaginis, uel una die ac nocte rhus syriaci infusus uino uehementiori: Quo detracto oryza immissa uino coquemus: Dehinc lenticulæ pulmentum decorticatæ atque subassatæ in pulicula modum conficere. Item oua acetocotta, uel ouorum uitella, quæ sint carbonibus assata. Item decoctio ex plantagine, aut agresta, & intybo, quod cicorion Græci uocant. Sed hæc singula erunt duplici coctione curanda: Nam post primam coctionem erunt in aliam aquam transferenda cum alijs nondum coctis: Quorum coctione perfecta priorum secundum probamus effectum. Erunt præterea hæc condienda oleo uiridi, & aceto, & paruo sale, uel quod est melius, rhus. Et si sordidum tardauerit ulcus, iniectione mulsi perseverandum probamus, nisi solutio fuerit adiuncta: Vel decoctione mali punici etiam, si crebra temporaliter uentris egestionis: quæ quidē erunt terenda. Item corticis pini, aut subassatæ interioris tunicæ, siue corticis glandis, quam sardianam uocant, aut pulenti, aut cuiuslibet materiæ uehementius astringentis. Ac si quisquam harum uirtutum recusauerit usum, horrens oblata, siquidem sensu torqueant acriore, erunt hæc mellis decocti atque durati latitudine cingenda, quo sub dulcedine lateant acriora, & nihil eorum uirtuti derogetur: siquidem etiam mel coctum constringat. Item malorum puni, corum trium medietate magnitudinis corticem sumētes, admixto uino lymphato, hoc est, aqua temperato coquemus, in hijs qui sine febribus afficiuntur, uel declinante causa melius habere uidentur: Cū cisternina uero heminas sex, quas cotylas Græci appellant, in hijs qui etiam febribus afficiuntur, donec ad tertiam partem liquor deueniat. Tum ex ipso duos uel tres cyathos ante cibum dabimus ægrotanti, uel eadem mala omnia contusa atque colata, uino aut aqua immixta erunt offerenda non plus cyathis duobus. Item mala cydonia cum malis puni, cis decocta in uino dulci, aut squillitico, tunc fricatione siccata atque crassificata cum lacte dato conueniunt, uel aquæ cyathis sex. Item ges aster cum aqua ducta curationi conuenit. Alia quoque plurima simillima uirtutis infinita specie concurrunt. Item cibo danda alica cum uino melino aut murtino aqua temperato. Tunc plurimo profectu accedente dandi turdi, atque pulli gallinacei, uel columbarum atque uolantum quæque sicciora, ut phasiani pectora, uel perdices, aut attagenæ agrestis: Quæ singula erunt postea apte coquenda, aut mediocriter assanda, ne lignola fiant, & digestionis officiant. Aliquando etiam erunt hæc animalia reclusis pectoribus uirgultis murtæ penetranda, aut eis magis replenda. Tunc mediocriter coquenda, ac deinde farina conspersa tegenda, & cinere calido maturanda. Item maritima quæ sunt densioris carnis. Agrestium quoque, hoc est, leporis uel capræ conueniunt pulmenta, uel pomorum, quæque uiuida uirtute constringere ualent, ut mala cydonia cocta uel assata. Item pira, sorba, mespila, quæ nodum fuerint maturitate dulcia, pruna agrestia, mali punici grana cum exterioribus membranis exiccata. Itē uua, & magis sumi uapore siccata, quam fabilem appellant. Omnis præterea cibus erit diligenter masticatio, ne exercendus, quo digestibilis fiat, ne uenter debilitate segnior plurimo labore nixu appropriando corpori quæ sumplerit. Melius autē partibus erit apponendū diatheon medicamen, & omne quod fuerit siccatiuum malagma, uel aceto confectum. Tunc etiam uinum dandum, quod fuerit natura plurimum constringens,

Rhus syriaci

Agresta

Intybus

Cicorio

Glans sardiana

Pulenti

Mel coctum
constringitLymphatur
uini

Hemina

Cotyla - gr

Melinu

Murtinus

Attagena

agrestis

Diatheon

medicamen

Prænestinū
Surrentinū
Signinū
Marficū

Vina Italica
cōtrigenda.

Rhaponticū

Portetam

Omphacine

Vitis amulli

Helices

Rubi uirga

Faba græca

C gens, ac pro regionibus cognitum, ut in Italia Prænestinum appellatum, uel Surrentinū, & magis Signinum ac Marficum: Ex quo oportet etiam alicam myrocuratam dari. Ac si forte hoc uini genus minime fuerit repertum, erit quiddā aquæ calidæ admiscendum, quod eandem ualeat imitari uirtutem, ut rhaponticum, uel illud quod Græci appellant inter corticem quercus inhaerens, perterā neruorum fila teneriora. Item in his linteis ligato, uel galla uiridis, quæ appellata est omphacine, aut uitis amylli, quas elicas appellant, aut uirga rubi, aut cerasia, aut mala punica, aut fabæ græcæ folia: Non hæc quidem erunt iugiter adhibenda, sed medicaminis uice. Tunc apparente magis profectu adhibendum lauacrum, & corporum motus per gestationem, uel deambulationem insinuandus. Ac si passio perseverauerit transacta superpositione, erūt iisdem quæ supra memorauimus resumendi ægrotantes, adiecto uocis exercitio cum corporis uehementi defricatione, & magis uentris in locis. Item cyclis iuxta regulam, quæ aut qualitatis solius habeat ductum, ut æquali quantitate seruata descensus uel transitus ad parui nutrimenti mutationem ueniat, ut à tardis uel paruis uolantibus animalibus ad palumbos uel perdices, & hijs similia. Aliquando per quantitatem solam, ut eodem pulmento seruato, exempli causa, perdices, & paruo modo ueniant ad plurimum. Tunc erunt utraq; iungenda, ut etiam qualitate ac quantitate uariatus formetur cyclus, cum uires ægrotantis ualentes uiderimus. Quo modo autem initium sumendum sit, uel panis fieri partiū: uel quia in pulmentorum mutationibus uinum uel lauacrum detrahimus, ex iam dudum dictis accipiendum probamus: Sed lauacra rara atque calida magis inuenimus aptissima. Tum confirmato corpore, ac resumptis uiribus uomitum cōuenit adhibere: & primo ex simplici potu, secundo ex radicibus, quo partiliter locale adiutorium uentri præstemus, & quodam uehementi motu, ueluti purgatione per uomitum effecta, omni impedimento digestionis officij liberetur. Tum transeundum ad mediæ qualitatis pulmenta, & cetera cyclorum ordine suo reddenda usque ad porcina pulmenta. Itaq; agrestium, hoc est, leporum atq; capreæ danda iam dudum docuimus. Dehinc adiungenda drimphagia, quæ sine uomitu erit adhibenda uno uel duobus diebus, ac deinde ceteræ cycli partes integrandæ. Conuenit præterea oliuas nigras aceto decoctas, cum m. l. punici cortice contritas, admixto pipere albo, & oleo hispano modico, atque recenti ieiuno ægrotanti dare: nunc nulla addita specie, nunc adiuncto pane. Ordinanda etiam cetera resumptiua atq; recorporatiua uirtute medentia, ut gestatio uaria, deambulatio, uocis exercitium, perunctio, defricatio, quæ nunc exercitij tempore, atque uncto nunc arido uel sicco erit aptissima. Item sicca cibatio, & cucurbita recorporatiua uirtutis secundum medias partes, dropax illitus usque ad uentris cōfinia atq; uerteborum, psilothra, sinapismi, & paroptesis usque ad cutis ruborē, cum defricatione ex oleo atque nitro. Item arena sole ignita, acopa acriora, ut ex euphorbio, & opobalsamo, & simili uirtute medentibus confecta. Item m. l. iagma secundum uentrem, quod appellatur diatapsias, uel diacapanicos, & diacuphorbium, & aliquando parua sumptio medicaminis poti, quod appellamus diatrion pipereon. Et sunt hæc cuncta medicaminum libro conscripta Responsionum. Item peregrinatio atque natatio maritima, & naturalium aquarum. Ac si fortificatum corpus rursus fuerit humoris fluore tentatum, quod Græci reumatismum uocant, conuenit hellebori dati decocti, uel radicibus inferi, quod catapaston appellant: Diffecat enim corpus, & quadam nouitate confirmat. Culpani præterea etiam nunc ueteres medicina conditores: Hippocrates

Notantur ueteres medici.

Dropax
Psilothro

Diacapanicos

Diacuphorbium

Catapaston

A Hippocrates enim libro quem ad sententias Cnidias scripsit, helleborandos principio ægros ordinauit, ultimū adiutorium ceteris anteponebat. Dat præterea panem ita curatum, ut neque ab hominibus recte ualentibus posse digeri facile uideatur. Item pulentum, atq; scenigræci semina, cum sint hæc qualitate contraria: alia enim alstringunt, alia relaxant, & nulli adiutorio tempus adiunxit. Diocles quoq; libro quo de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, prouidens sic candum corpus urinalibus medicaminibus, utendum iubet quibus non solum humor uentris sicari minime posse perspicitur, uerū etiam uesica in morbos cogi inuenitur. Item Erasistratus tertio libro de uentre prohibet cibos digestibiles ac nutritibiles, æstimans hæc facile posse corrumpi, nō coniciens quoniam omni ægrotanti digestibilium rerum usus conuenire perspicitur: quo minime & in labore mediæ partes, quibus digestionis celebrantur officia, cogi uideantur officia. Prohibet præterea specialiter lenticulam, atq; mala cydonia, & si quæ similes fuerint uirtutis, quo una uoce omnem congruam uideatur recusare curationem: Nutribilia etenim, quæ ob resumendas uires principale tenuerunt locū, superfluum est, ut æstimat, adhibere. Lilius etiā quarto libro Tardarum passionū principio adhibendum uomitū post cibum probat. Sed cum noua ac recens in corpore fuerit passio, sine dubio dupliciter nocens: primo quod intemporaliter, etenim nouellæ passionis suauis quodam, & non agitatione uehementi sunt depellenda: dehinc quod incongrua, siquidem sit uomitus post cibum grauabilis capiti. Inquit præterea: si humoris perseverauerit fluor, atq; longo tardauerit tempore, & typico motu uentrē fecerit humectari, occurrere periodicis tribus uel quatuor interpositis diebus uentrem conuenit prouocare. Vnde plurimi etiam lac offerendum probant, quod schiston appellatur, siue catarticum, quo in acutum potius, ac periculosum ueniant morbum: & exinde possit medicina tantumquam celerem facilius curare passionem.

DE VENTRIS DEBILITATE. CAP: IIII.

Iam hoc quidam symptomatis genus, quod nos accidens appellare poterimus, scripserunt: & aiunt debilitate uentris acceptum cibum plurimo tempore in eodem permanere: aliquando corrumpi: & magis cum intestinum, quod Græci nestin uocant, fuerit quoq; debilitate uitiatum. Fieri etiam inflatione secundum uentrem existente, attestante paruo dolore & rugitu intestinorum, quem borborysmum uocant, cum plurimo sputu ac ructatione iugis. Sed erit accipienda curatio ex hijs quæ cum dolore, atq; intestinorum tormento ægrotantibus adhibenda scripsimus.

DE VENTRIS TVMORE AC DVRTIA
& uentositate, inflatione, ac saltu CAP: V.

Imorem uentris extantia sequetur secundum præcordiorum mediā, resistens atque dolorosa, attestante feruore & iugis saltu, & aliquando febricula, cum fastidio & siti, anxietate, & iactatione. Sequentur etiam uigilia, & cibi corruptio. Sed discernitur à superiorum tumore, hoc est peritonei, siue cutis superpositæ. Primo quod transuoratus cibus uelut percussus præstet circa stomachi finem, uel uentris initium. Secundo quod adducta cutis digitis, conduplicata sequatur: Duritiam uero uentris sequetur extantia, plurimum resistens sine ullo feruore atque pulsū, uel dolore, sed sola spiratione difficili, & dige,

Hippocrates.

Diocles.

Erasistratus.

Fortasse Lilius
suis legem
dum est.

Lac
existeret.

nestin.

Borborysmus.

superpositæ.

Contra hunc
pocrate
Pulentum

Symptom

Ieiunium in
testinum

C & digestionis impedimento parvissimo. Item uentositatem sequitur tensio cum rugitu intestinorum, quæ facile relaxetur, ac rursus colligatur: Et si palma fuerint partes pulsatae, ut tympani resonum fingant: impressa uero recessum faciant tardum, & detracta manu facilius surgendo concava repleant loca. Inflationem uero, quam Græci oedema uocant, sequetur extantia partium. Sed facile atq; plurimum impressioni cedens, & neq; tympani resonum fingens, neque feruoris ingerens sensum. Item saltus commotos iugis sequetur, sicut etiam cor salire perspicimus, cum nimio uel timore, uel gaudio afficimur. Sequitur etiam sensus tanquam uolantis interius ab hijs omnibus, attestante inani tussicula longa per interualla, & thoracis pungente tensione: Sed erit accipienda curatio ex hijs quæ de strictura stomachi conscripsimus.

DE DYSENTERIA. CAP: VI.

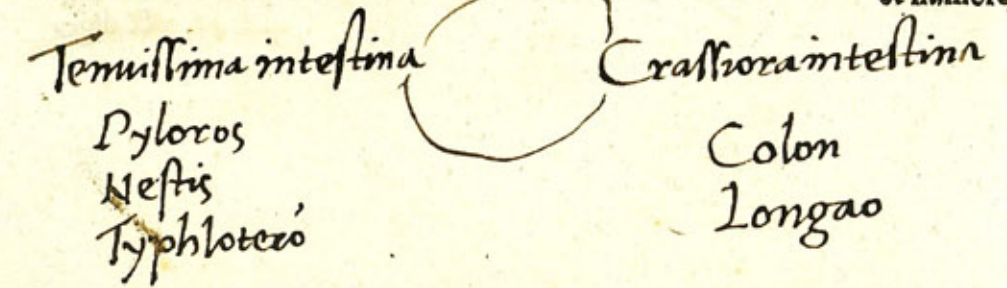
Difficultate officij passio nomen accepit dysenteria. Est autem intestinorum reumatismus cum ulceratione. Sed fit antedente fluore, quem Græci diarrhoeam uocant, aut cholera, aut tumore uentris. Et est difficile celer, frequentius tamen tardans passio. Sequitur in passione constitutos muculenta uentris egestio, atque e ramentis innexa, & humore crasso: primo cum naturalis intestinorum deuit corpulenta soliditas: dehinc uaria, atque sanguinolenta, & fellofa, aut saniosa, atq; seculenta, aut cū gelati sanguinis corpusculis, quæ thrombos appellant, & liuida, aut carnosæ, & membranæ plurimæ longitudinis innexa, attestante graui foetore, cum dolore ulcerum, & fastidio, & siti, atq; interiorum ardore. Sequuntur etiam uigiliae, & aliquando febricula, anxietas, iactatio, hebetudo, & aliquibus intestinorum rugitus, & tensio cum uentositate, & impedimento urinæ reddendæ. In quibusdam etiam uomitus, & saltus præcordiorum, aut torpor frigidus, lingua humecta, aut plurimū sicca, aut aspera, colore cinereo, aut liuido. Item corporis defluxio, & accepti corruptio cibi feruens, cum iugi atq; incessabili egerendi uentris desiderio, & in eadem admonitione mordicatio intestinorum omnium, uel podicis, aut uicina rum partium. Fit autem ulceratio aut in tenuissimis intestinis, ut pyloro, nesti di, typhlotero: aut in crassioribus, ut in colo, uel longaone: In omnibus enim eodem tempore fieri, uel esse ulcerationem minime posse accipimus: siquidem mors præueniat ægrotantes. Interioribus igitur intestinis factam ulcerationem adprehendimus ex doloris sensu supra umbilicum constituto, siue ex eodem loco initium sumentem, & egestionibus uentris semper tenuissimis. Ac si in crassioribus intestinis fuerit ulceratio constituta, sensus doloris secundum umbilicum efficitur, & egestiones uentris carnosæ apparebunt, & frequenter coagulata magis atq; coacta stercora egeruntur, cum solus fuerit passione longa uexatus, & magis eius inferiora: Præuenit enim, atque non sinit cibi digestionem in stercoris uenire qualitatē. Aliquando deniq; ultimo egestionis tempore ulcerū tactu sanguinatio fiet, ut guttarū distillatio appareat, & insignia tenesmi demōstret. Quod iuxta sessionis finem, quā Græci hedran appellant, longaonis pars ulcerata intelligatur, manifestis atque promptis concurrentibus signis: Nam delectatione frequenti ægrotantes afficiuntur uentris egerendi, atque ipsa egestio cum quadam uoluntate, & labore nimio efficitur tensio clunium, & pectinis pubetenus cum sensu, tanquā quiddam corporis solidioris inesse putetur. Ipsa quoq; stercora, uel eorum egestio parua, atq; leuiter muculenta uideatur, & humore

2. hinc uidet
mmuere esse
intestini. cui
opinionis est
apud græcos pollux
secundo. Apud nos
Cornelius celsus. 4.

Longao.

Hedra

A & humore crassiore cōfecta: Excluduntur enim primo pinguis, dehinc sanguinolenta cum stercore coagulato. Nos deniq; tenesmon dysenteriae adiungenda probamus: siquidē sit ulceratio partis intestini, nisi quis uoluerit ante ulcerationē solum tumore appellare tenesmon: quod est quidē inconsequens omnium scribentium dictis, quibus tenesmus necessariū fuit prouidendus, ut sola proteruitate medicamina pota danda alacri temeritate confingant: sed etiam nobilium multi, ut Diocles libris quos de passionibus atq; causis, & curationibus scripsit, lacordinat cum melle bibendū, uentrem prouocās in fluore. Item murrhā cum ouis atq; uino cōmixtam, cū necessariū stomachū murrhā euertere uideatur. Itē utitur ptisana cū adipe sorbēda: Itē galla cum opio, neq; discretionē qualitātū, neq; temporū memorans usum. Praxagoras libro primo Curationum statuit uentrem deducendum peplio & lacte plurimo, cum mulso, potans & aqua salia, & succo betæ, & oleo cum mulso. Hoc condimento iniiciēs, & oleo, & liquido cerotario cum aqua, quibus uenter magis in fluorem prouocatur. Itē nutrit bis cocto pane, qui sit necessariū digestionē difficilis, cum plurimū torretur. Itē piscibus saxatilibus, & carnibus teneris, cū debuerit densioribus magis obstringendam solutionē: Dat aquam bibendā, & uinum dulce, quod etiam sanos inflare perspicitur. Offert farinā cum lacte coctā, quæ indigestibilis probatur: ite etiam tritici ptisana cum cantabro. Ordināt etiā secundam & tertiam curationē, nullam adijciens discretionē. Item Erasistratus secundo libro de uentre plurima recte componens, solis utitur constrictiuis, cum sint plurimi dysenterici laxatione indigentes. Themison primo libro Tardarū passionū plurima recte memorauit, aliqua uero correctione indigētia: Laxamenti enim causa, atq; lapsus faciendū aquæ, & arnoglossæ succo iniectionē faciendam probat, & hoc aptum etiam tumoribus memorat, quod ob cōstrictionē siccare perspicit. Adhihet etiā naris atq; auribus, & angulis oculorū sanguinis detractionē, nihil propositis profuturā, & post cibum unctionē, quo tempore quies est adhibenda, ob digestionis perficiendæ facilitatē. Dat etiam uinum asperius, cum fluorem uehementer uidet atq; febrem. Et meratū probat offerendum, quo tempore ob augmentum passionis aqua uino infecta conueniat, maxime cum merata potio uexare neruos approbetur, quos Græci cremasteras uocauerunt.

DE COLICIS PASSIONIBVS. CAP: VII.

Principium huius capitis deest.

Concurrit præterea grauedo, sitis fastidium, & incessante passione, siue accessionis tempore articulo frigidus torpor & liuor, attestante sudore: & mentis hebetudo, cum pulsus paruitate ac densitate. Item sequitur singultus, & uentris abstinētia, aut cum dolore egestio urinæ reddendæ difficultas, capitis grauedo, intestinorum rugitus scatens, quem Græci borborigmon uocant, & augmento passionis uomitus humorum crassorum, quos Græci phlegmata uocāt, tum felineorum, cum tensione membranæ quæ uentrem intra cutem circūtegit, & appellata est peritoneon, quæ perseuerans faciat inflationis causa resonū tympani, cum palma fuerint loca pulsata: Tum extantia cum rugitu plurimo, & dimissionis tempore uenti per podicem egestio cum magno sonitu. Ac si tumor fuerit insidens atque roboratus, erit extantia durior, ac puluoso attestante feruore, cuius circumspectio simplex, sed inqualis esse uidebitur: quod discer-

Tenesmos dysenteriae iungitur.

Diocles. Myrrha.

Praxagoras.

Erasistratus.

Themison.

Græci cremasteras.

Tenesmo adiungit Aur. dy. senteriae

Peplio

Dysenterici multi laxatione indigent. ut al. constrictione

Cremasteres nerui

Felineorum

Phlegmata. i. humores crassi

Peritoneon

¹¹⁰ C nitur à iecoris ac splenis, uel peritonei tumoribus, qui in peritoneo sunt & qua-
¹¹¹ les: in iecore uero ac liene quadam circumspectione finiti. Est autem passio ali-
quando continua, ut plerisque tanquam ileicos interficiat: aliquando deficiens,
ut saepe tarditate perseverans difficile curabilis fiat. Sed eius curatio etiam nunc
stricturae conveniens probatur. Quapropter si acuta, uel celer fuerit passio, uel in
superpositione constituta, convenit & agrum iacere loco calido, coniectis parti-
bus in passione constitutis lana limpida atque calida. Adhibendus etiam fotus
olei dulcis calidi, & saepe memoratae uaporationes cucurbitae apponendae leues,
¹¹² quas Graeci cuphas appellant. Item uascula, quae ambigas uocant, & sunt ma-
teria testea, uel uitrea confecta: Tum requies atque abstinencia cibi usque ad
tertium diem, & si causa poposcerint adhibenda phlebotomia. Ac si sumpto ci-
bo quisquam dolore fuerit affectus, uel nausea, erit uomitus prouocandus su-
¹¹³ mpta primo aqua tepida, uel aqua & oleo, quibus potis immissis digitis acce-
pra reddantur: Vexationem enim uomitus, sumptorum perseverans pondus
atque tensio, & mordicatio tumentium grauior uexatio iudicatur. Adhibenda
etiam clysteris injectio ex olei calidi cyathis quatuor, admixto & consoluto adi-
pe anserino, uel gallinaceo, uel ouorum uitellis, aut decoctione lini seminis, uel
hybisci radice, aut maluae usualis, aut foenigraci succo. Inijciunt autem aliarum
seotarum principes etiam rutatium, aut anethinum, aut panacinum, uel ex cymino
atque castoreo, & bitumine. Secundum Themisonem uero etiam cum absin-
thio: Castorei namque uel bituminis duae drachmae cyathis olei quatuor miscen-
tur. Rutauero & anethum, & absinthium, & cyminum linteolo illigata oleo
coquantur. Sed sunt haec acerrima, & propterea tardis passionibus congrua,
¹¹⁴ quas Graeci chronias uocant, uel uentositate laborantibus, & non causa tumo-
ris dolentibus. Bitumen autem saepe etiam fastidium ingessit euerso appetitu,
¹¹⁵ quem Graeci orexin uocant. Cibus dandus conueniens dimissionis tempore,
atque alternis diebus, donec passio declinet, & sorbilis, levis, calidus. Dandus
etiam potus non plurimus, ne intestina grauentur, etiam ipse calidus. Tum post so-
¹¹⁶ menta cataplasma adhibendum ex lini atque foenigraci seminibus, & polline,
* quod Graeci magton appellant, aqua mulsâ coctum mel decoctione fici pin-
guis, & hybisci radice, & maluae usualis, uel horum similium, cucurbita appo-
nenda adiuncta scarificatione, uel hirudines admouendae omnibus partibus
in tensione constitutis: ac deinde uaporatio spongiarum expressarum in aqua
calida, & oleo, & decoctione foenigraci, & maluae. Tunc post unctionem ex
¹¹⁷ iisdem etiam encathismata adhibent. Quidam medici in hijs qui uento fuerint in-
flati, ex decoctione stercorum cum aromatibus coctorum uaporationem adhi-
¹¹⁸ bendam probauerunt, ex quo liquor etiam oxymelitos miscuerunt cataplasma
¹¹⁹ cōficiētes, admixtis etiam tunc aromatibus, uel nepeta herba, aut pulegio, aut
hyssopo, aut cymino. Sed haec in tardis passionibus adiuncta ratione locum su-
munt perseverante morbo. Convenit in accessionis statu etiam bibere cyathos
duos uel tres calido oleo diligenter admixto: Etenim incendia leuigat, & uen-
¹²⁰ trem mollit, & tumorem mitigat. Quapropter magis hoc melius mulso proba-
mus: siquidem saepe conflammet atque inflat. Dantur etiam plurima alia bibenda
composita uel simplicia, ut est Zenonis diastricton appellatum codicum me-
¹²¹ dicamen. Item Cassij ex gingibere confectum, quod diagingibereos appel-
lant: & mille praeterea, quae concurrenti tempore laessendo medeantur: praeter
tempus uero grauationem ingerentia aliquos in periculum grauiterr mittant,
¹²² aliquos errore releuationis fallant, ob praesentis temporis perditum sensum,
quod

Vascula quae uocant
Ambigas

Malua usualis

Magton

Diastricton
medicamen
codicum

Zeno.
Cassius.

Cupha cucurbitae. 2. leues

¹²³ A Quod Graeci anasthesian appellant, hebetudine partium suffecta. Item simpli-
cia, ut decoctio apij, uel nardi celtiberici, aut herbae saluiae, aut polij, aut cymi-
¹²⁴ ni aegyptij, uel rutae, aut dauci, magis cretici, aut petroselinis tribus cyathis a-
qua calida admixto cochleari, uel asperfo succo polij, aut cymini aegyptij, aut
petroselinis, aut cochleari castorei, itemque foeniculi. Sed est semper horum datio
in tumoribus uitanda: siquidem sint acra uel laessentia uirtute. Convenit pra-
¹²⁵ terea cum totius passionis fuerit status, solio oleo calido pleno agros dare, & fir-
mata declinatione gestationem adhibere, aucta moderatione ciborum. Tum
uinum, atque communiter resumptionem, & medijs partibus cerotaria ex oleo
sabino, uel cyprino, aut sicyonio, uel glaucino, aut amaracino, aut laurino, aut
¹²⁶ panacino, aut rutino, aut anethino, samolucino, uel quod diatessaron appella-
tur, resina terebinthina, cera, iri illyrica, hyssopo, omnibus aequalibus: siue
quod diapente uocant, pice, nitro, alumine, sulphure, cera. Sumenda denique
¹²⁷ picis liquida hemina duae, & cera libra: Quibus solutis atque leuiter refrigera-
tis aspergendum nitrum rubrum tritum, & alumen scissum, & sulphur uiuum
singulae librae. Cum autem in lenimento tardauerit passio, conueniunt ea quae
fortificare ualeant corpus sine re corporacione demutare, ut uaria gestatio, &
deambulatio, uocis exercitium, atque perunctio, adhibito monitore, siue fri-
¹²⁸ catio cum retentione spiritus, & sphaerae lusus, uel cursus, & humerorum addi-
tus motus. Item cibus qui inflare minime possit ex media materia qualitate, &
tenue uinum, atque lauacrum longa per interualla: hinc enim facile corpora
perfrigescunt. Item rubor faciendus uentris in partibus, atque inter scapulas &
¹²⁹ clunes ex dropace, uel sole, & flammæ paroptesi, uel parietibus, uel ceromate,
aut pellibus, uel arena littoris sole ignita. Item strigilis ratio adhibenda corpo-
¹³⁰ ribus, & sicca defricatio ex asperis pannis, & cucurbita re corporatiua apponen-
da. Item unctio acoporū feruentium acriorum, ut sunt diaeuphorbium, aut ca-
¹³¹ critum, nitri fricatio, & sinapisimus, & uaporatio feruens ex aqua marina, uel
falsa, uel supradictarum acriorum uirtutum decoctionibus, uel lacceilis sale re-
¹³² pleris: quibus praestitis uel corpori admotis erunt aliquando cauteris superpo-
nendi, & circuminuoluendi: Item farina circumclaudendus locus in passione
constitutus, & implendus item cauliculis, & oleo: tum immittendi cauteris
igniti sensim, non usque ad loci scarificationem, siue uestionis effectum, sed usque
ad ruborem faciendum. Tum malagma quod appellatur diaspermation, uel
polyarchion, aut diadaphnidon, diachylon, aut diaeuphorbium. Item aquarū
¹³³ illisio patientibus locis, quam cataclysmos Graeci uocauerunt, & injectio cly-
steris rutacii, aut anethini, aut panacini olei, uel extenta uirtute aquae falsae. Et
cum olim futuram superpositionem uiderimus, uomitus ieiunio adhibendus
ex radicibus. Tum perseverante passione etiam ex helleboro radicibus inserto:
tum infuso, ac deinde conciso iuxta ordinem cycli partium ceterarū. Dandum
etiam potui medicamen, quod Graeci theriacen antidotum uocant, uel diagin-
¹³⁴ gibereos. Peregrinatio quoque adhibenda, & longa nauigatio, & usus aqua-
rum naturali uirtute medentium, & magis sulphuris ac medicaminis uirtutem
redolentium. Item maritimarum, & primo feruentium, tum frigidarum. Ac si
retentio uentris fuerit, ob egestionem faciendam adhibenda injectio ex melle
atque sale: Quae si minime compleuerit effectum, etiam ex aloë admixto succo
¹³⁵ coliculi agrestis uel usualis, uel lapatii: ex quibus erunt catapotia facienda in
erui magnitudinem, quorum quatuor uel quinque dabimus transbibenda. Ite
¹³⁶ marini coliculi offerendi. Erunt praeterea praecauenda magis quae passionem ua-
¹³⁷ leant

Cucurbita re
corporatiua
Cacritu

Suppositio
accessus

Cucurbita re corporatiua

leantrefricare, ut frigus, indigestio, libido, uel quæ inflare ualeant cum sumuntur: item frigida plurimo scilicet tempore. Veteres autem, & magis Erasistrati Ventriflua. sectatores uentrem mouere medicamentis certauerunt uentriflua, quæ catartica uocant, uel pessulis, quos balanifmos dixerunt.

*βαλανισμοι
pessuli.*

DE LUMBRICIS. CAP: VIII.

ἀνδρομή.

Tem alij ad acriores clysteres confugerunt ex initio adhibendos, uelut Asclepiades: & aliquibus etiam fluor uentris efficitur sine lumbricorum exclusione, aliquando attestante fastidio & debilitate, & pallore cum tenacitate corporis: & nunc tussiculat arida leui ex occasione commota: nunc solutione atque defectu corporis & animæ, quem lipothymiam appellant. Pueris uero dormientibus turbatio membrorum efficitur, gemitu attestante cum iactatione, & stridore dentium, & sæpe contra solitum morem prona positio iacendi: Tum clamatio sine manifestatione, exiliente cum uocibus ægrotante. Quibusdam etiam repentinus casus occurrit, ut oppressi obmutescant, nunquam similiter affecti. Item aliquando conductione uel contractu membrorum rapiuntur, & quidam per interualla conticescunt, & in febribus demersione lethargorum simili premuntur. Item totius uultus paulatim nimia insinuatio, nunc detracto rubore mutantur, & aliquando articularum frigore cum difficili responsione, siquidem interrogentur, manibus elatis iactantur, attestante sudore. In pueris uero lumbricorum conuersio, siue connexio sæpe occurrit, ut etiam tactu sentiantur durities in ea intestini parte, quæ fuerit magis in ultima tenuitate. Tum denique eorum euerfione ægrotantes interficiuntur. Pulsus uero, ut Themison. etiam Themison libro nono Epistolarum designat, est inæqualis ac plurimum deficiens. Excluduntur autem nunc per uentrem, nunc per stomachum atque os, uel nares, & aliquando sponte connexi in sphaeræ similitudinem: plurimi amplexu mutuo uinculati, aliquando singulares. Itæ sanguinolenti, uel fellofi, aut cū stercore per podicem, uel humore felleo, uiui aut mortui, pleni aut inanes, & omnes, aut ex parte, albi uel fului. Alia denique plurima sequuntur ægrotantes, quibus designari supra memorata necesse est: Et nunc parua, nunc plurima pro quantitate animalium ac forma: uel quod nunc plurimum, nunc parum noceant, locorum differentia uariante, cum nunc ad stomachum ascendunt, nunc in intestinis perseverant, & ægrotantium uires nunc debilitate, nunc fortitudine habituantur, & nunc cum febribus, nunc sine febre. Sed quoniam multa ex accidentibus alijs quoque similia passionibus inueniuntur, ut alienatio mentis furori, atque phrenetidi, uocis amputatio, lethargo, & præfocationi matricis, & apoplexiæ, & epilepsiæ, atque apprehensioni sensuum. Qui autem ex lumbricis patiuntur nunquam spumas excludunt. At uero præfocatio ex matrice cum ascensu matricis efficitur, quem Græci anadromen uocant, & magis in ætatibus perfectis, antecedente matricis ægritudine. Ex lumbricis uero facta uocis oppressio magis ætatibus imperfectis adscribitur, antecedente uentris atque intestinorum querela. Item à catalepticis discernuntur lumbricis laborantes: siquidem illi in febribus obmutescant maiore atque percussibili pulsutestantes. Qui autem à lumbricis id patiuntur, etiam sine febribus uocis amputationem sustinent, cum pulsu paruo atque crebro. Item ab ileicis discernuntur, qui lumbricorum tormento uexantur: siquidem neque uentris officium in hijs abstinetur, uel pallor antecedit, aut contra consuetudinem iaceant proni, uel dormiant cum gemitu,

Anadrome

ileici

A mita, & irrationabili exclamatione. Item à sto machicis discernuntur, cum nullus fuerit humor in stomachi partibus inuentus, & intestinorum tormenta sustineant. A syntecticis uero discernuntur, quod nulla querela tormentorum, uel conuersionis, aut doloris in intestinis, uel uentre afficiatur: quod necessario lumbricis laborantes sequetur. Item ab hijs qui naturaliter, uel ex multitudine cibi per somnum labia conducunt in similitudinem forbentium, uel sine ulla ratione aut exiliunt, quod moderatione accedente, atque cibi facta deductione releuantur. Hijs uero qui lumbricis afficiuntur magis uexentur paritate ciborum. Hæc est similitum discretio passionum. De exclusione uero siue egestionem lumbricorum ueteres medici præciam significationem posuerunt, & appellauerunt prognosin: in quo diuersa senserunt: Nam Hippocrates libro Prognostico si significare inquit lumbricos interfectionem ægrotantis, quoties mortui fuerint exclusi omnibus in morbis. Item quidam communiter mortuos lumbricos aiunt graui denuntiare: siquidem ostendant inesse corpori ruptionem. Diocles libro Prognostico euomitosis inquit lumbricos nihil alienum significare, nec esse absurdum: per inferiora uero excludi quoque lumbricos non admirandum, sed mortuos & inanes esse melius ac salutare: Viuos uero atque plenos & sanguinolentos perniciosum. Item libro de egestionibus scripto, uiuos uel plenos, ac sanguinolentos febribiles dixit. Erophilus uero libro quem ad Hippocratis Prognosticum scripsit, siue uiuos, siue mortuos excludi negat incongruum. Apollonius Glaucus libris quos de Interioribus scripsit, reiectos rotundus lumbricos initio significare indigestionum frequentiam, ultimo uero ægritudinis properare iudicium, quod crisin appellant. Item uiuos ac plenos, & sanguinolentos non recta portendere. Apollonius Memphites percunctatiuo, siue uniuersali modo, quem Græci catholicon uocant, omnia inquit in intestinis animalia nata in morbis graui significare, & magis mortua, quam si uiua excludantur. Item Antiphanes libro quem Panopten appellauit, melius esse per inferiora, quam per uomitum lumbricos excludere, & solos magis quam cum stercoribus. Chrysippus Asclepiadis sectator, libro tertio de lumbricis, solis in celeribus causis, siue periculosis mortuos inquit lumbricos egestos interfectionem ægro portendere: Ostendunt enim mortui aciem uehementem inesse, quando magis ægri periclitantur. Sic inquit denique Hippocratem ferri, dicentem suo libro, eos qui in ægritudinis declinatione cum stercoribus egeruntur, nihil graue significare. Sed neque inquit Dioclem Hippocrati contrariam protulisse sententiam, dicendo mortuos uel inanes esse meliores: siquidem hic in febribus solutionum hoc dixisse uideatur: Hippocrates autem mortem significare, sed in febribus stricturæ. Nos uero communiter significari aliquam ex lumbricis dicimus corruptionem, quam lientericis irruentem bonum quicquam portendere iudicamus, de ipsis scribentes docuimus: in omnibus uero cæteris noxiam. Item sanguinolentorum exclusio etiam debilitatem significat: Albi etenim, & nondum mutata aut corrupta materia nutriuntur: Sanguinolenti uero uellendo ex ipso sanguine nutriuntur. Item in augmento accessionis febrium exclusi turborem altiorum partium ostendunt, & magis si fuerint sanguinolenti: declinatione uero laxamentum, sicut cætera, hoc est stercorum uel urinx, uel quorumlibet officiorum egestio: Etenim laxatis corporibus reddi uidentur: quippe cum quorum adiectio grauet, eorum detractio necessario releuet. Hæc est lumbricorum significatio, sed ob curationem in hijs quos ascaridas uocamus

Per somnu labia
conducentes

*πρὸς τὴν
Hippocrates.*

Diocles.

Erophilus.

Apollonius

Glaucus.

Memphites.

Antiphanes.

Chrysippus.

Rotundi. tu

Crisis

Ascarides

K 3 cauimus

Cauimus, si tumor in longaone fuerit constitutus, oportet iniectionem olei adhibere: quæ cum fuerit reddita, erit infusio aut decoctio centaureæ, uel absinthij iniicienda: Ac si ramenta fuerint exclusa sanguinolenti coloris, decoctio mali punici corticis, uel gallæ conuenit iniectioni. Aut si perseverauerit, chartæ arsenicon, & auri pigmenti, quod Græci arsenicon uocant, æquali pondere, quod sit in quantitate drachmarum sex, cum succo arnoglossæ. Ac si putredo apparuerit, quam Græci menomen appellant, erit aqua salsa iniicienda, atque congrua medicamina, sicut nuper docuimus: Ex hijs enim & animalia interficiuntur, & alij trochisci prohibentur, & ulcera cicatricantur: Ac si rotundi fuerint lumbrici, qui nunc stricturæ accidunt, nunc solutioni, nunc ulceribus intestinorum: & nunc in celeribus passionibus, nunc in tardis, quas chronias uocant: non ex supradictis, sed sua in corpore alienitate uacantes ex corruptione ciborum effecta, oportebit curationem pro supradicta curari differentia: Et si ipsa animalia corrumpenda uiderimus, erunt medicamina adhibenda, aut tanquam aliena, atque indigentia detractione auferantur. Ac si passionibus fuerint appenditia, quæ sæpe generandorum animalium fuerunt causæ, erunt congrua ipsarum passionibus adhibenda: Hijs enim conuictis etiã animalia interficiuntur. Quapropter si strictura fuerit in corpore, fomentatio competens est adhibenda, atque cataplasma laxatiuum, & si ratio coegerit, phlebotomia: quæ singula suis temporibus aptanda probamus. Tum cucurbita adiuncta scarificatione medianis partibus admoenda: Hijs enim laxatis sine ulla medicaminum uirtute, & atque facile animalia decidunt oleo poto, aut aqua calida, & oleo uel decoctione noxarum, aut glycyrrhizæ, cuius libra infusa in aquæ heminas sex, usque ad tertiam partem erit decoquenda: Et hijs præterea cibi tempore dari potest sorbille quicquam, ut illud quod Græci appellant oleoptisanon: Ex hijs enim & tumentia relaxantur, & animalia quæ inesse uidentur, lapsu quodam ac desertione tumentium dimissa fundentur. At si solutio fuerit in corpore, erunt consentientia adhibenda, & exercitatus cataplasma, sed ex lupini pollinibus confectum, & aceto cum melle tribus uel quatuor cyathis aquæ commixtis, cum ceruini cornu ferragine aspersa, quam Græci rhinen uocant, in cochlearis pleni quantitatem, si tarda fuerit passio, quam Græci chronian uocant, quoniam indiget recorporatione, atque lacessentium medicaminum uirtute. Sed in lenimento constituta erit uaria coniectura facienda, quo animalia excludantur. Quapropter adhibenda medicamina, harum partium fomentatio ex oleo ueteri, & apponenda unctio fellis taurini ægrotantis umbilico, uel lanæ ex ipso tinctæ particula: Tum cataplasma ex polline lupini consperso ex decoctione absinthij aut fantonici. Admiscendus denique etiam succus earundem herbarum. Si uero uementius oportuerit animalia alia fauciare, conuenit etiam tanquam aciores cibos, & propterea aptos, uelut in drimyphagia, dare cepam, allium, quæ nunc incocta, nunc mediocriter cocta, quo minima eorum uirtus erit offerenda: nunc enim urgente lumbricorum exclusione hijs uti cogimur rebus. Facit idem sinapi exuccatum, uel adiuncto pani comestum. Item nasturtium cum aceto contritum, siue ut Græci uocant, cardamum, immisso atque infuso pani. Item laser aceto solutum, siue sinapi, quo comedenda tinguntur, uel ouo forbili admixtus iste liquor detur in erui modo: Item absinthium cum uino poto datum. Ac si ulceratio fuerit intestinorum, congrua probamus adhibenda pro ulcerum differentia. Ac si febres non fuerint, neque alia quælibet passio lumbricis confuerit, nihil oportet conijcere, sed ex medicaminum uarietate eorum interfectionem atque

Venome

Strictura

Solutio

Rotundi lumbrici

Serrago

pinn

Santonici

Exsuccatum

Lumbricis confuerit

A detractionem efficere: Sunt enim bestiolæ, quæ Græci theridia uocauerunt, sed producenda atque extendenda erit magnitudo curationis pro accidentium modo: Et quoniam aliquando sunt in uentre constitutæ, quod probatur ex ægro tanti querelis, cum locorum sensus tanguntur: aliquando in intestinis, & necessario quæ in uentre sunt celerius afficit medicaminum cibus ac potus. Intestinis uero quæ per clysterem fuerint iniectæ: nam & ex uentre ad intestina hæc sæpe animilia, & ex intestinis ad uentrem refugunt. Erit sanabilis ergo, ut ubi apprehenderimus esse copiam lumbricorum, usum primo adhibeamus congrui cibij ac potus, similiter epithematum usum seruantes, & cataplasmatum, deinde clysterem. Oportet igitur potum dari absinthij pontici decoctionem, siue marini, aut fantonici usque ad modum duum cyathorum uel trium: & nunc nulla alia admixta materia, nunc oleo adiuncto, uel decoctione lupini, aut noxarum cum cornu ceruini ferragine, & laser aqua solutum uel aceto, & admixto sinapi, aut ouo forbili transuoratum. Item alica in qua fuerit infusa aloë, siue ipsa transuorata: Nec non etiam trochiscus dandus, qui appellatur picros, uel illa hiera quæ dialoës appellatur: quorum compositiones Responsum libris de medicamine scribentes tradidimus. Item cardamum quod nasturtium uocamus, torridum ac tritum cum aqua uel mulso, aut cum melle in electario datum. Item lupini sic, ci decorticati atque transuorati cum melle quindecim numero, uel uiginti: quod si minime quisquam transuorare ualuerit, eorum polline conspersum atque tritum, quantum tres digiti capere potuerint aquæ bibendum admiscemus, siue mulso aut decoctione noxarum, aut electario admixto melle dabimus. Item gentianæ succum in cochlearij modum cum mulso conuenit dare, atque horum similibus uti uirtutibus. Item absinthium cum uino, & castoreum cum mulso. In paruis uero pueris, quo latere possint, nasturtium frixum siue tritum cum melle atque lacte dabitur potui, uel commixtum pani. Hijs igitur rebus erunt cibi ponendi: pulvis enim atque forbilibus conuenit absinthium concoquere, uel similes herbas. Hoc etiam si sicco fico atque pingui, uel palmulis, quas patetos appellant, quæ concisæ atque immisæ, & cibo data mederi ualebunt. Faciunt præterea mora cibo data, quæ uulgo celsa Latini uocauerunt, Græci uero sycamina. Itæ ex amigdalas amaris forbilia coacta, quæ Græci trophemata uocauerunt, & communiter cuncta quæ uentre deducere ualent. Hinc denique etiam pinna arida ueluti atque trita potui sufficientem modum miscuerunt. Conuenit etiam urtica, siue sola, siue cum aliqua decoctione confecta: Nam ob celebrandam curationem uehementer utilia probamus catapotia ex squilla atque chamaelea coacta. Sumpta igitur squilla erit acriori aceto concoquenda, ne fluida fiat. Tum terenda diligenter, ac deinde chamaelea, anchusa atque creta admiscenda squillæ, quantum res patitur, ut ad emplastri ueniat qualitas. Tum facienda catapotia in fabæ magnitudinē, & pro uiribus ægrotantis danda, ut fortibus octo uel nouē, imbecillis sex uel septē, pueris uero tres uel quatuor ex aqua calida. Potest etiam ipsius chamaeleæ coacta atque contrita cum mulso quippiam dari transibendum, uel cum lenticulæ paruo modo sorbendum: sed pueris obolus unus, maioribus uero oboli duo sunt dandi: Itæ fortibus tres. Perfecta tamen potio drachmæ unius continet modum. Utendū præterea epithemate circa medias partes ex lupini pollinibus aut melanthio, & decoctione absinthij, aut fuluo liliorū, aut cerotatio cedrix admixtis lupinis tritis, aut absinthio, aut agrestis peponis interiora, quæ Græci colocyntida uocant, cum melle atque lupinis, aut centaureæ uel aloës partibus duabus, & diagridij parte una cum melle & felle taurino. Erunt præterea oia quæ potui ordinauimus danda etiam per clysterem iniicienda.

Theridia

Aliquando in uentre aliquando in intestinis

Palmule patiti

Mora

Celsa

Sycamina

Colocynthidis. i. agrestis. pepo

Diagridij

Diagridij

Rhophemata. i. sorbitiones uulgo almen dradas

lumbri lat

Diagridij

Vngendi præcep
tor. 7. aptes

cienda, & magis adiuncto uel admixto oleo plurimo calido, & succis præscri-
ptis, quo plurima mordicatione intestina afficiantur. Ac si lati fuerint lumbrici,
erit adhibendus uomitus ex oleo, non ex radicibus, & alia die clystere utendū,
admixta nitri parte, uel salis. Danda etiam aqua salsa potui, aut glycyrrhizæ ra-
dicis decoctio, aut similiter incocta glycyrrhiza. Alij uero tres drachmas gly-
cyrrhizæ cum nitro probauerunt. Alij diagridij obolos tres, cum polypodij her-
bz drachmis duabus. Alij ex pinnis medicamen confectum. Sed erit semper
tentandum, ubi res patiuntur, ut hijs utamur medicaminibus, quæ minime sto-
machum afficiant. Tum cum sensum acceperint ægrotantes animalium caren-
dorum, ut interpellatione uentris admoneantur, subiicienda erit aqua calida,
quo & loca relaxentur, & animalia procedant, ne frigore percussa fugiant. Erit
præterea curandum, ne frequenter hæc animalia renascantur, ut unctione regu-
lari corpora fortificemus, adhibito præceptore, adhibita etiam re corporacione
cyclicæ, quæ sit uomitu radicum, & drimiphagia, & dropace, & sinapismo,
& paroptesi, & horum similibus uirtute rebus.

DE MOLLIBVS, SIVE SVBACTIS,
quos Græci malthacos uocant. CAP: IX.

Molles, siue subactos Græci malthacos uocauerunt, quos qui-
dem esse nullus facile uirorum credit: Non enim hoc huma-
nos ex natura uenit in mores, sed pulso pudore, libido etiam
indebitas partes obscenis usibus subiugauit, cum nullus cu-
piditati modus, nulla sat erati spes est, singulis spartanum suf-
ficiunt sua: Nam si nostri corporis loca diuina prouidentia cer-
tis destinauit officijs. Tum denique uolentes ueste atque gressu, & alijs foemi-
ninis rebus, quæ sunt à passionibus corporis aliena, sed potius corruptæ mentis
uitia: Nam sæpe tumentes, uel quod est difficile, uerentes quosdam, quibus
forte deferunt, repente mutati paruo tempore uirilitalis quærent indicia demon-
strare, cuius quia modum nesciunt, rursum nimietate sublatis plus quoque quam
uirtuti conuenit faciunt, & maioribus se peccatis inuoluunt. Constat itaque
etiam hoc nostro iudicio, hos uera sentire: Est enim, ut Soranus ait, mali-
gne ac foedissime mentis passio: Nam sicut foemina Tribades appellatur, quod
utranque Venerem exerceant, mulieribus magis quam uiris misceri festinant,
& easdem inuidencia penè uirili sectantur: Et cum passione fuerint desertæ,
seu temporaliter releuata, ea quæ sunt alijs obijcere quæ pati noscuntur, iuu-
mini humilitate duplici sexu confectam, uelut frequenter ebrietate corruptæ
in nouas libidinis formas erumpentes, consuetudine turpi nutritas, sui sexus
iniurijs gaudent: Sic illi comparatione talium animi passione iactari noscun-
tur: Nam neque ulla curatio corporis depellendæ passionis causa recte puta-
tur adhibenda, sed potius animus coercendus, qui tanta peccatorum labe ue-
xatur: Nemo enim pruriens corpus foeminando correxit, uel uirilis ueretri ta-
ctu mitigauit. Sed communiter querelam siue dolorem alia ex materia tolera-
uit. Denique etiam à Clodio historia curationis data ascaridarum esse perspi-
citur, quos de lumbricis scribentes uermiculos esse docuimus longaonis in par-
tibus natos. Parmenides libris quos de natura scripsit, euentu inquit conce-
ptionis molles aliquando, seu subactos homines generari. Cuius quia gra-
cum est

Tribades

Ascaridæ lumbrici
ci longao
nis

Diagridij

Intimabo

A cum est epigramma, & hoc uersibus intimabo: Latinos enim, ut potui, simili
modo compo sui, ne linguarum ratio misceretur.

Fœmina, uirque simul Veneris cum germina miscent
Venis informans diuerso ex sanguine uirtus
Temperiem seruans bene condita corpora fingit,
Nam si uirtutes permixto semine pugnent,
Nec faciant unam permixto in corpore diræ
Nascentem gemino uexabunt semine sexum.

Vult enim seminum præter materias esse uirtutes, quæ si se ita miscuerint, &
eiusdem corporis faciant, unam congruam sexui generent uoluntatem. Si autem per-
mixto semine corporeo uirtutes separatæ permanerint, utriusque Veneris na-
tos adpetentia sequatur. Multi præterea sectarum principes genuinam dicunt
esse passionem, & propterea in posteros uenire cum semine, non quidem natu-
ram criminantes, quæ suæ puritatis metas alijs ex animalibus docet: nam sunt
eius specula à sapientibus nuncupata, sed humanum genus, quod ita semel re-
cepta tenuerit uitia, ut nulla possit instauratione purgari, nec ullum nouitati li-
querit locum, sitque grauior mentis culpa, ut cum plurimæ genuinæ, seu aduen-
titix passionibus corporibus infractæ consenscant, ut podagra, epilepsia, furor:
& propterea ætate uergente mitiores procul dubio fiant: Omnia etenim uexan-
tia ualidos effectus dabunt firmitate opposita subiacentium materiarum, quæ
cum in senibus deficit passio quoque minuitur, ut fortitudo: sola tamen supra-
dicta, quæ subactos seu molles efficit uiros, senescenti corpore grauius inua-
lescit, & infanda magis libidine mouet, non quidem sine ratione: In alijs e-
nim ætatibus adhuc ualido corpore, & naturalia uentris officia celebrante, ge-
mina luxuriæ libido diuiditur, animorum nunc faciendo, nunc facie iactata.

In hijs uero qui senectute defecti uirili Veneris officio caruerint, omnis
animi libido in contrariam ducitur appetentiam: & propterea foemi-
na ualidius Venerem poscit. Hinc denique coniungunt pluri-
mi etiam pueros hac passione iactari: Similiter enim
senibus uirili indigent officio, quod in
ipsis nondum & illos
deseruit.

CAELII AVRELIANI SICCEN-
SIS LIBRI QVARTI
FINIS.

CAELII

CAELII AVRELI-
ANI SICCENSIS CHRONION
LIBER QUINTVS.

CVI HAEC INSUNT.

De ischiadicis & psoeadicis.
De articulari passione, quam Græci arthritin uocant.
De podagra.
De renali, quam Græci nephritin uocant.
De tardis uesicæ passionibus.
De diabete.
De feminis lapsu, quem Græci gonorrhoeam uocant.
De somno uenereo, quem onirogonon uocant.
De debilitate seminarium uiarum.
De uomitis, siue internis collectiōibus, quas Græci empyemata uocāt.
De polysarcia.

DE ISCHIADICIS ET PSOEADICIS.
CAPVT PRIMVM.

Partibus quæ dolore uexantur hæc passiones nomina sumpse-
runt: Nam uerteborum summitas ipsorum initio termi-
natur, Græci ischia uocauerunt. Item musculos clunium
sub spinæ finem ex interioribus atq; exterioribus adhæren-
tes psoas uocauerunt. Generantur istæ passiones nunc ex
manifestis, nunc ex occultis causis, ut est perfrictio profun-
da, uel terrena cubatio, aut casus, uel repentinus percussus,
aut iugis atq; immodicus usus ueneris, aut quilibet longissimi temporis mor-
bus. Item uehemens abductio, uel raptus in exercitio factus, aut longissimi tem-
poris hæmorrhoidarū fluoris tentus, uel insueta humi fossio, aut cuiusdam pon-
deris leuandi ex interioribus conatio. Fit præterea in omnibus ætatibus, sed fre-
quentius in medijs. Sequitur ischiadicus dolor uerteborum: quam passionem
multi duplicē ischiada uocauerunt, attestante grauedine & difficili motu, contra
solutum morē, & quibusdam cum leui torpore ac formicatione; quibusdam cum
uehementi atq; pungenti, & feruido dolore, & ad sensum patientis, tanquā ser-
pentis conuolutus motus: Aliquando etiā cum febribus, ut neq; in lecto suā cō-
uentionē ferre ualeant ægrotantes, & primo in uertebro, dehinc partis suæ pene-
trans loca, & usq; ad mediam natē, ac superius ad inguen, uel ad ancalen perue-
niens atq; surā, dehinc etiā talum, & pedis summitatē. Tum cum passio tardaue-
rit, cessante nutrimento cruris totius tepuitas fiet, quam Græci atrophian uocāt,
incipiens à clunibus, siue ab inferioribus locis, attestante debilitate, & sæpe con-
ductis partibus breuitate cruris, aut ultra naturā longitudine passionis distēsiō,
ne suffecta, ut in paralyfin ueniat, aut ipsius uertebri duratæ partes extiores fi-
ant. Constringitur præterea sæpe ac retinetur uentris officiū, aut cum plurimo do-
lore perficitur, ob tensionem atq; spiritus retenti percussum, & in itineris pressu,
quibus forte permittitur, ut iniuria motus impediatur, feruore partiū attestante:
ac si

Ischia
Psoas

Ancale

Atrophia

CHRONION LIBER V.

119

A ac si perseverans fuerit motus facilius fiet: Tum rursus subsidunt, uel intenti re-
sistunt repēte, tanquam fuerant necdum gressu tentato. Tunc magis uehemen-
tem dolorem sentiunt, & ambulant quidam capitibus digitorum gradientes;
alii extenti quidem, sed sinuatis clunibus, ut neq; se pronos inclinare ualeant;
alii contracti atq; conducti, qui peius omnibus habere noscuntur: siquidē pas-
sio apprehenderit etiam spinæ musculos, & propterea duritia quadam hæc inua-
sisse uideatur loca. Patitur autem principaliter membrana quæ ossa circūtegit,
quam Græci periosteon uocant; Item musculorum capita, uel summitates. De-
niq; augmento passionis intercreatus humor, & frequenti dolore corruptus, in
sanem transiens partes aliquas collectionibus afficit. Sed quoniam plurima su-
prædictorum sequuntur etiam eas quæ matricis uexatione afficiuntur, & magis
cum eius fuerit inclinatio facta, quam paraclysin uocant, facienda est discretio
passionum: & primo quod matrice patiente in eadem potius causa inueniatur,
atq; ex ipsa initium sumant. Psoadici uero clunium dolore afficiuntur, & tardo
motu, ut se renitente dolore nec inclinare ualeāt, ac difficilius & dolentius sub-
rigant. Plurimis igitur dolor cito conuiescit: aliquibus uero perseverat, par-
tes durefcunt atq; conducuntur. Hijs deniq; usq; ad pene cutem unicus seque-
tur gressus. Si itaq; exteriores musculi fuerint in passione constituti, etiam tactu
tentati dolescent. Interiores autem ex interioribus dolorem accipiunt, tanquā
in nephriticis contingit: Quos propterea deniq; similes discernimus: siquidem
alia multa eisdem propria concurrant, quæ de ipsis scribentes memorauimus.
Psoeadicis autem, atq; ischiadicis, quorum nunc curationem scribimus, dolor
efficitur nunciugis, nunc deficiēs, ordinatus aut inordinatus, ac longis uel par-
uis interuallis recurrens, ac puris, limpidis lenimentorum uariatus spatijs, aut
mediocres reliquias seruans. Vilem inquit Hippocrates ischiadicis dysenteria:
Habet enim imitationis quiddam recorporationis faciundæ: quanquam pluri-
ma uexatione corpus afficere uideatur. Item hæmorrhoidas, uel uarices, ut alij
dicunt, laxamenti causa. Sunt autem difficiles curatione magis, qui plurimo
tempore fuerint passione uexati, & multis atque uarijs accidentibus signis affe-
cti. In ordine itaq; curationis hæc erunt intuentia, ut cum recens fuerit passio uel
ueterata, Sed in superpositionis tempore constituta, iacere faciamus ægrotantē
mollioribus stramentis calido in loco, adhibita abstinentia & requie usque ad
primam diatriton. Tunc lanis mollibus ac limpidis oleo calido dulci præinctis
dolentia loca contegenda. Adhibenda etiam fomētatio iugis ex oleo dulci cali-
do. Item uaporationum commutatio, sicut in multis docuimus scribentes, &
phlebotomia tempore conuero, atq; ex brachio dolenti parti è contrario, uel
plurimum dolenti comparatione alterius. Ac si æqualis in utraq; fuerit parte do-
lor, ex eo in quo fuerit facilius uena erit detractio facienda. Si neq; hoc occurre-
rit, ex sinistro brachio adiutorium adhibendum: siquidem minus officijs domi-
ni necessaria pars esse uideatur: nisi forte sinistri, hoc est scæi fuerint ægrotantes.
Tum tertia die adhibenda perunctio ex oleo dulci atq; calido. Dehinc ora lauan-
da, cibus dandus nutritibilis, calidus, tener, tanquā stricture conueniens, & potui
aqua calida usq; ad declinationis tempus. Seruanda etiam cibi alterna dierū ob-
latio. Tunc cessante dolore resumptio adhibenda. Perseuerante uero alia dia-
triti tempore, adhibenda iniectio ex decoctione scæni græci seminis, aut lini, aut
hybisci, quam Græci althæan uocant: quo pariter fota atque uaporata interiora
laxamento consentiant. Admiscendum denique oleum calidum. Item succus
alicæ uel pitænx, uel oleum solum, aut admixto adipe anserino, uel gallinaceo
inijciendum,

Periosteom
brama

Paraclysis in
clinatio

Hippocrates

Dysenteria
ischiadicis
utilis.

Suppositio qd
sit hinc cape

Fomentatio
Vaporatio

C inijciendum, uel hijs quicquam simile consolutum. Ac si uenter fuerit abstentus, erit mulsu inijciendum. Tentanda denique & properanda sequentibus diebus facilitas uentris: Quo cōuenit, si hoc minime perficere ualuerimus, etiā lincozostin herbam nunc solam cibo dare, nunc adiuncta malua: item agreste coliculu. Sed fugienda pradicimus quæcunq; fuerint uehementiora, quantū quidem res admittunt, ut diagridiū, helleborū nigrum, chamælex semen, quod Græci coccum Cnidium uocant, agaricum, agrestem peponem, quem colocyn tida dicunt, singularia uel coniuncta. Item hiera, quam dracamonias appellant, ne plurima uexatio pro parua commoditate sequatur: Nam post fomenta conuenit cataplasmata adhibere: quorum cōfectiones atq; species saepe conscripsimus. Ac si permanserit dolor, adhibenda scarificatio. Hirudines etiam adhibenda, quas Græci bdellas appellant. Hoc quidem secundo uel tertio faciendum, si causæ poposcerint. Tunc uaporatio spongiarū ex aqua calida, uel aliqua decoctione laxatiua uirtute mitigantium materialium adhibenda, quarum iam saepe species memorauimus. Ex ipsis quoq; encathismata facienda. Item cerotaria dolentibus apponenda partibus ex oleo pingui, uel cyprino, aut sicyonio, uel ex radice hybisci confecto, aut irino, aut malo batrino, singularibus atq; cōmixtis. Ac si duritia emerferit ad miscendum adipem, aut medullam ceruinam, uel bubulam, aut melilotum, aut hybisci radicē percocta in mulsu, ac diligenter contritam, aut decoctionem eiusdem hybisci, uel fœnigræci, & lini seminis utri in melis crassitudine confecti. Ac si difficile passionem declinare uiderimus, erit embasis adhibenda ex oleo, & aqua calidis. Tum cum fuerit plurimum minutus dolor, uariis offerendus est cibus, ex mediæ qualitatis materia. Adhibendum etiam lauacrum, dehinc lene uinum: Tunc malagmata partibus in passione constitutis, ut diachylon, uel mnaseum, aut dioxeleum, uel nileos. Item unctiones quæ mitiganter emolliant, & neque perfrigescere partes permittant. Cerotaria quoq; limpida, aut diasamlicum acopum, aut irinum oleum aut samscinum. Ac si passio fuerit tarditate inueterata, & plurimo tempore perseuerans, & in lenimento constituta, si hoc limpida uiderimus, lenimentū erit pro modo permanentis doloris curationis facienda moderatio: Tunc enim conuenit motus quidem, sed fertorio lecto, dehinc cathedra uel sella usque ad inanem penetrandus, sicut in phlebotomandis facimus: sed ab umbilico inferius hijs qui leuius afficiuntur, præcauentes uenarū diuisione, ac deinde muliebri cathethere liquorē detrahimus, qui saepe aquosus, saepe fuluus, aut sanguinolentus, uel spumofus excluditur: quod quidem etiam ante factam diuisionem pleriq; futurum signis apprehendere uoluerunt: Quorum alij talem fore dixerunt, qualis urina fuerit ægrotantis: Alij qualis color apparuerit cutis: alij quolibet uiscere patiente sanguinolentum: non patiente uero ex causa audillimi potus hydropismo concepto, uel salis potu mundum atq; perspicuum liquorē fore. Sed hæc præter quod falsissimæ sunt opinionis, etiam ad mutationem chirurgiæ inutiliter quaesita uidentur, nisi solum quod recte probamus, per cathethera liquorem, si res patiuntur, semel atq; eodem tempore omnem auferendum. Sin uero aliqua obstiterint, post primam detractionem motarium aqua infusum supra diuisionem res implcantes, spongiam desuper mollem apponemus: ac deinde leui fasciola amplo xolo loco paululū differimus, quo turbatio corporis resoluatur: ac deinde resumpto ægrotante eodem die residuum detrahimus humorem: Sin minus, alia die manibus comprimentes subiectas partes congrue ægrotante locato, hoc est schemate competenti. Ac si forte rursus confluyente humore fuerit repletus, uel uirum

Lincozostis herba

Diagridiū

Chamælex semen

Coccū gnidiū

Agrestis pepo

Colocynth

Hiera dia scamonias

Dioxeleū

Nileos

Fertorius lectus

Cathether

Diagridiū

A rium debilitas prohibuerit eodem tempore totum detrahi, tunc interiectis duobus diebus, uel quantum uires permiserint residuum retrahimus, sed alio in loco diuisionem facientes: uel si rursus oportuerit, tertio: Etenim prima diuisionem seruata distans aut coherens soluta tumores uel consensus ingerit uehementes. Tum perfecta humoris detractione neque abstinencia utemur, ut Asclepiades, neq; plurimū damus cibum, sed pro modo uiriū: etenim abstinencia omni ex parte adhibita uires uexat: quippe post plurimam detractionem. Multi item oblatio cibi grauians opprimit corpus potius quā resumat. Erunt autem ante cibum sensim perungendi atq; reficiendi facilibus, & potu sufficienti. Ac si dolores aliqui emerferint, uaporationibus soluendi, atq; cataplasmatibus mitigandi. Tunc indulgentia relaxatis, uel forte non emergentibus, adhibemus ea quæ tumorem fieri non sinant, & superimpositis spongijs conligamus. Transacto tumoris metu magis uentris folliculu uel cutem intestinis cogimur adserere, atq; similiter cetera quæ in tumore fuerat constituta, ut nuper docuimus. Aegrotantes præterea nauicula exerceri hortamur, & paulatim recorporatiua subiijmus curationi. Ac si neq; ita fuerint resoluti, utemur helleboro iisdem curationibus insistentes, donec corpus repetat fortitudo, atq; densior uel coacta noscatur attestante rubore. Hæc est secundum methodum hydropum curatio. Plurimi autem earum sectarum principes, atq; nostræ ueteres, nihil ueri curantes, ac magis contemptu quodam astruções corporū aspernantes, solius detrahendi humoris intentione traducti quoquo modo id perficiendū crediderunt, immensa siti atq; fame ægros afficiētes, corpore concauo pectine decurso: & mille præterea urinalibus medicaminum, quæ diuretica uocant, uesicam cōmouendam probant, & uentris fluidis potionibus, quæ catartica appellant, uentrē prouocandum dicunt cocco Cnidio, atq; lepida cyprina, & chamælex & hippophæ herba, & ex crotonibus confecto oleo cicino: item neoro. Ex quibus cunctis stomachus uexatur, atq; cibi appetitum amittit, sitis incenditur, corpus defluit, sanguis corrumpitur, atq; humor detractus renascitur, uires auferuntur: siquidem neq; potestas moderandæ detractionis sit in artificis manu. Item quidam tanquam siccabile humoris ophiten lapidem ligauerunt, expertis ægrotum salutem credentes. Singulatim deniq; nobilium medicorum historiam ordinamus. Herodicus igitur, ut Asclepiades memorat, uentris adhibet purgationem, atq; post coenam uomitus, qui sint implebiles potius quā siccabiles. Tunc uaporationibus tepidis aceti decocti exhalatione confectis utitur, uel aquæ marinæ, admixta thalia herba, atq; hyssopo, & hijs similibus, uesicis bubulis repletis corpus uaporandum probat, uel alijs quibusq; maioribus inflatis tumētia loca pulsari iubet: Sic etiam antiquissimus Euryphon. Hippocrates uero libris, quos ad sententias Cnidias scripsit, magis utendum dicit egestate atq; uaporatione, & continētia, & danda sicca uel arida quæq; & acriora mandenda: Si enim æquibilibis æger fiat, hoc est, urina facilior, ac si spiratio difficilis fuerit, quā dyspnoeam uocant, & tempus æstatis, & æstas media, dicit ex brachio phlebotomandos, & post detractionem factam dat panem calidum uino infusum atq; oleo, & carnē suillam ex aceto decoctam. Dat etiam cantharidas tres detracto capite, & pedibus, & pinnis in tribus cyathis aquæ contritas: sed neq; quo tempore exercitio utendum sit manifestans, neq; usque quo mandenda sint acriora, uel quando uaporationes adhibendæ. Dehinc si phlebotomare oportuerit, nō solum æstiuo tempore, ac media æstate, sed etiam omni tempore atq; ætati conuenire probamus. Est præterea importunum uinum, ac repugnans eo tempore commodis phlebotomiæ. Item cantharides

Asclepiades.

Vrinalia.
Ventriflua.
Lepida cyprina.Ophis.
Herodicus.Euryphon.
Hippocrates.

Lepida cyprina

Hippophæ herba

Crotonib

Cicino

Neoro

Ophites

lapis

Eurypho

Aegbilis

Hippocrates in libris contra sententias gnidias

Cantharides humorem commouent; carnis quoque offerenda tempus significare neglexit. Diocles libro quo de passionibus & causis, & curationibus scripsit, siccan-
 dos inquit, ac mediocriter uaporandos, & deambulationi tradendos agrotantes,
 & plurimos sudores commouendos, uel uomitu & urinam prouocandam **diagri-**
dio, & apij semine resoluta succo herbae saluiae. Item cardamomu, quantum uen-
 trem ualeat semel deducere, & in aceto panem solutum, & pisces salsum, uel
 pisces elixos & assos, uel silurum pisces, olera, radices, allium, origanum, rutam,
 futureiam, uinum album, & non aquatum, & ferarum carnem; in deambulationi-
 bus uentrem iubet contineri, ceteras corporis partes defricari, exceptis cruri-
 bus. Sed hic quoque communi ceterorum subiicitur accessioni: solum praedamna-
 mus, quod humorem detrahens purgatiuis atque urinalibus medicamentis, &
 uomitu, & sudoribus prouocatis, quibus ex rebus sudor mouendus sit tacuerit,
 uel uomitus. Item deambulatione saepe laboriosa, & piscis silurus bromosus, & al-
 lium inflabile, & plurima ferarum carniū malos habere succos probantur. Inde
 item quae sint olera deligenda memorare neglexit, & neque fortificari uentri-
 ficatione, uel crura aut totum corpus recte potest, cum nullum modum uel tempus me-
 morauit. **Praxagoras** secundo libro Curationum cataplasmatibus utitur, & malag-
 matibus sudorem mouentibus, & urinalibus medicamentis alijs atque alijs, & uen-
 trem deducantibus. Similiter cono, & folijs hederæ, & semine coliculi agrestis,
 aut nasturtij, aut centaurea, uel allio, pipere, & pseudodictamno, aut dauco, &
 chamæpitys herbae, & petroselinij semine, uel graminis, uel quolibet horum simi-
 lium, & sudorū diurna prouocatione corpus deducit. Vtitur uomitu non solum
 ieiuno, uerum etiam post uespertinum cibum, & agros plurimum potat, ex quibus
 sensuales uiae implentur. Vtitur etiam cataplasmatibus aromaticis, quorum species
 non designat, sed solum cum moromeli, uel lini semine adhiberi iubet, uel malis
 cydonijs, aut caricis, uel adipe, & aqua, aut uuae lupinae, uel apij succo: equidem
 uirtutis repugnatione omnia confundens: siquidem alia sunt costrictiua, ut ma-
 la, alia laxatiua, ut plurima ceterarum specierum. Deinde post oris collutionem sorbi-
 les dat cibos, quibus uentre facilius se facere pollicetur: Item potum repugnan-
 te mordacitudo: dat enim acetum uel pulcra, uel hijs rursum contraria, ut mullam,
 quibus confusa regula etiam secundum ipsum approbatur **Erasistratus** libro quo
 de hydropse scripsit, deambulationem ordinat adhibendam prius quam aeris ætus
 ardeat, tanquam curans. Sed si uentris inquit facilitas non fuerit, prohibenda
 medicamina atque legumina, & olera, cum sint plurima olerum quae molliant uen-
 trem, sine ulla corporis uexatione. Item plurimo cibo agros nutriendos probat,
 cum sit ex paruo saepe indigestionis metus, si neque, inquit, uenter fuerit motus,
 adhibendum clyster simpliciter, hoc est, qui nulla sit acriori materia confectus: cibum
 partitur cibo uel cena, & ante uesperam agros deambulatione moueri iubet. Tunc
 initio noctis reficit, quando etiam sanis metus est digerendi. Post cibum praeterea
 pergit in lectulo, & certo numero utitur fricatione: dat catapotia medicamentum
 ante utranque cibi refectionem in fauili modo pro uiribus agrotantis, neque plus decem,
 neque minus quinque numero, & eorum materiam tacet, solum memorat quod ieco-
 rosis haec catapotia congrua uideantur, atque ad urinales partes uenientia plurimum
 faciant mictum: Tum post catapotia dari iubet cibo panem ex farina sesami, & sal-
 sum obdulcatum, ne sitim faciat, non discernens tempus drimiphagiae: Tum in-
 quit dandos pisces, atque carnem gallinarum, uel ferarum, & agnorum, & haedorum, &
 forbilia plurima cum melle uel lacte: non aduertens lactis & mellis qualitatem in
 corruptionem facile uenire; nunc dat potum paruū, & non post prandium, sed post
 uespertinum

*Diagridio**Salvia herba**Silurus piscis
bromosus**Conos
proobili fructus**Coliculi agrestis**Moromeli**Erasistratus**fabe**urinalia**Diagridio*

A uespertinum cibum hoc conuenire dicit, ut etiam similiter memorat **Philisti-**
 onis frater: Probat etiam ante alios cibos accipienda aridi fici pingua duo uel
 tria, mox confusa atque oleo tincta. Sed haec omnino digestionem difficilia iudi-
 cantur. Prohibet praeterea lauacrum, uel plurimo temporis intervallo permittit,
 & non designat, quod illud, uel quantum sit tempus. Vtitur etiam malagmati-
 bus cataplasmatibus, cum somno cubauerint agrotantes, non tamen designans
 eos, qui coaceruatam ac uehementem humoris detractionem reprobant, quam Graeci
 cenosin uocant, & propterea etiam paracentesin, quod quidem congrue dictum
 superius docuimus. Item tumore in iecore constituto, attestantibus febribus ob-
 tumoris medelam cataplasmatibus utitur ex malis cum uino, constringens ea quae
 laxamentum poscere uidentur, & a digestionem facienda ex ficu atque chamælea &
 chamæpity utitur cataplasmatibus. Item ad eliciendum quicquam in locis con-
 stitutū utitur **diapegano**, quod ex ruta conficitur, & nihil de temporibus memo-
 rat adiutoriorum. **Asclepiades** etiam libro quo de hydropse scripsit paruo humore
 collecto, siue plurimo, necdum tamen pedibus aut cruribus infuso, athletarum
 regulam adhibendam probat, ex plurima deambulatione atque cursu, & refrigeratio-
 ne retento spiritu. Tunc cibo dandum panem diligenter elaboratum atque exercitum
 cum piscibus natura duris. Ac si inferiores humor occupauerit partes, plurimos
 prohibet motus, & medicamina uentrisflua atque urinalia. Vtitur autem paracentesi,
 sed omnino ex angusto atque paruo foramine. In leucophlegmantia uero frica-
 tiones & cataplasmata frigerantia ex malo cydonio, & murra, & uitis anulis, quos
 helicas uocant, & malo punico, & lenticula, & herbo, atque pulento ueteri, & alu-
 mine, uel ruta, & bulbo, & melle, & origano, & thymo, & nitro, & caricis, & ex
 uescis illiusionem adhibendam probat. Laudat etiam punctiōem quatuor digitis a ta-
 lo distantem faciendam superius ab interiore parte, sicut in phlebotomia seruatur,
 ut per eandem punctiōem humore effuso corpora releuentur: si minus, scarifica-
 tione altiore utendum referens, scilicet uehementiore atque efficaci adiutorio, & ne-
 que declinans uulnerationes, quae necessarii in huiusmodi passionibus difficiles
 curatione probantur. **Socrates** Chirurgus omni ex parte diuisuras faciens easdem
 adussit, extemplo corporis ingerens raptum, quem Graeci spasmon appellant. **Themison**
 secundo libro Tardarum passionum utitur gestatione & defricatione, atque exercitio,
 uel communiter regula exercibili, salibus ac nitro fricans corpus, & frigida perfundens:
 ex quibus non aequaliter adficit: membra quippe cum interpositis tribus uel quatuor
 diebus aqua marina feruenti perfundat. Item iubet post gestationem tribus uel quatuor
 cyathis uino mixto agrotantes potari. In ordine, inquit, medicamentum, non designans
 quem esse uelit ordinem medicamentum, aut nutrimenta digestionem difficilia. In
 uespertino inquit cibo utendum, medio-
 cri potu, ut nec sitis agros afficiat, neque plurima liquoris ingestio, sed uinum eligat
 acrioris uirtutis, & neque confusum: Sed temperandi moderationem tacet, ut medi-
 ocriter quidem dicat quod est improprie dictum: etenim extendit temperandi mo-
 deratio nervos, nocet, & ingerit sitim. Prohibet praeterea idem uentrisflua medi-
 camina atque urinalia, quae catartica atque diuretica uocant, & per singulos menses
 ternos radicum ordinat uomitus: Sed erat regula medicinali conueniens ad leni-
 mentorum latitudinem, siue spatium uomitus designare quantitatem. Vtitur etiam in
 utroque talo scarificatione, ut **Asclepiades**. In alcite uero initium ex uomitu sumit,
 quem helleboro faciendum probat: si inquit metuerit quisquam radicum uomitus,
 & est praecipue, atque ut ita dixerim, periculosum non medicatum corpus magno ad-
 iutorio discere: Aliam quoque regulam similem dicit ordinandam, sed passionis initio.

*Philistionis
frater.**uisceris
periculis.**Diapegano.
Asclepiades.**laurophlegmas
tis.**Vitis anu-**Socrates chi-
rurgus.**Themison.**uisceris**L 2 neque*

C neq; ungentis tangi, neq; fricari uentrē permittit. Ceteras autem corporis partes si multa, inquit, fuerit humoris infusio, defricandas, initium ex uentris finibus augendum curationis modum: sed oportebat ob æquandū corpus totū fricatione curari. Item interpositis quatuor uel quinque diebus aqua calida, & magis marina tribus uel quatuor uasculis foueri: sed neq; hoc æqualiter. Item ante unctionē utitur sinapismo: post singulas gestationes lambendam dicit scillam in electarij uicem: Et si plurima fuerit humoris infusio, utitur paracætesi. Sed primo die, si uires patiuntur, abstinet cibo. Quod si minime ferre potuerint ægrotantes, partem tertiam panis solitæ quantitatis aqua infusam offerendam dicit. Tum alia die articulos ungens, atq; ora lauans, simili panis reficit modo, cū pulmento uolantū: ceteris quoq; diebus omni æqualitate augens, atq; ægros refumat. Theffalus autē secūdo libro Regulari plurima Themisonis similiter probat, sed quinque uel tribus cyathis uini aqua temperati, ante cibum potat ægrotantes, & paracentesin prohibet, * tanquā Apollopheanion, aut diaeuphorbiū. Vtile pleriq; ueteres huic passioni etiam macerinos emplastrum memorant. Item icesion usq; ad quinque dies imposita linquentes laudauerunt. Conuenit recorporationi etiam solis igniti uaporatio. Oportet autē facellum lineū implere sale torrido, & apponere patientibus partibus. Tunc superspergere aquam balsam calidam, & superimponere cauteris latos, aut ex igne repletū congruæ latitudinis: Sic enim calefacto facello instillans humor, & cum feruore acerrimo decedens, atq; artus singulos inuadens, quos Græci poros appellant, laceffendo demutant, recorporatiua sine dubio uirtute: Facit enim tanquā de sinapismo partium ruborē, quem Græci phœnigmon appellant. Prodest deniq; etiam ex oleo rubor effectus hoc genere farina cōspersa, atq; manibus exercitata, quo facilius fiat, erunt partes in passione constitutæ circulatim ambiendæ, cuius spatium, siue medium oleo replendum. Tunc cauteris longi atq; igniti immittendi, qui quidem cutem tangere minime debent: Hoc faciendum alterna uice, donec oleum calefactum feruorē corpori tradat. Iubendum præterea ægrotanti, ut se immobilē præbeat, cum oleum summo feruore coierit, ne se mutando adurat. Tentandum deniq; etiam cauteris sine olei motu submittere, atq; lauare supposita spongia statim, ne distillatione cauteris uicinæ partes adurantur. Tum cum medio crem senserit æger unctionē, ei uas erit supponendum, uel adiungendum, ut se repente inclinādo unam faciat olei refusionē, ne uicinantia uita pustulentur: Alij cacabuli, uel uasis fictilis fundum perforantes, labia uel ora pertusuræ patientibus locis adfixerunt, supradictō more farina cōspersa circundantes, sic oleo cacabulum impleuerunt, cetera supradictō ordine gerentes: Alij usq; ad unctionem uaporibus igneis usi sunt: Alij diuersis generibus pustulationē locorū faciendam probauerūt, uel extemplo escharas patientibus ingesserunt partibus: aliquando solo sinapi cataplasantes, quo superficies cutis pustulescant. Item sinapi admiscentes glebæ calcis æquis ponderibus & sulphuris partē, atq; simul conterentes, paruo oleo & aqua admixta linteolo illita, prostrato alio linteolo tenui eidem parti quam curamus superimponemus illitum, quo sensim atque per triplicem materiā transiens uis medicaminis pustulationē faciat loci. Item non aliter etiam ex cinere salicis hæc facere poterimus: Eius enim corticem inurentes, atq; ex eius cinere puluisculum facientes in umbra siccare sinimus, tunc locis præulceratis adponimus, super distillantes liquefactam calcē, quam uulgo colatam uocant, sed paulatim: cum enim fuerint humectati puluisculi cutis superficiem pustulabunt. Quod si quisquam plurimū perseverauerit, etiam al-

Theffalus.

Videtur aliqd
desse, ut for-
tasse sit legen-
dum: Utetur
etiam emplastris
tanquam
Apollopheanion
aut diaeuphor-
bio.

D

Theffalus.

Apollopheanion

Macerinos
emplastrumCauteres longi
atq; igniti

Cacabuli

Liquefacta calx
uulgo colata

colata calx.

A tiora iniusta putrescunt, & ut Græci appellant escharam faciunt. Alij denique ex radice herbæ, quam struthium uocant, loca ulcerari præcipiunt: Vt etenim radix concepta flamma cuti apposita pustulationē necessario facit. Sed alij hanc unctionē tanquam imbecillem reprobantes cauteribus aiunt faciendā: quos quidem primo tepidos probat apponēdos, donec cutis pustulerur, tunc igneos: sed hijs omnibus interiecto spatio trium digitorū loca dicunt inurenda, & esse cauteris semper aduncos in modum gamma literæ. Sed alij hanc appositionē metuentes anchistris ex utraq; parte cutem prætendunt, & inter eos cauteris imponunt, ne ulla unctione nerui tangantur. Alij ligneos fungos interius ac superius angustos formantes patientibus apponunt locis, quos summitate accensos sinunt concremari, donec cinerescant atq; sponte decendant: Est enim hæc unctione leni penetratione moderata. Item alij linteolum aqua tingentes partibus resimplicatum apponunt. Tunc tabulæ tiliari apponentes struthium herbam concidunt in breues perticulas, ac deinde ferramēto igneo singulas partes oleo tingentes accēsas imponunt tabulæ scilicet tiliæ, hoc secundo uel tertio facientes per interualla, donec materia carbonescat, atq; pustulas cutis efficiat. Item alij, ex quibus sunt Demetrii sectatores, eius partis quæ patitur manum inter pollicem & demonstratiū digitum, quem Græci lichanon siue dicticon iuxta inferiorem articulum inuolutis inurunt cauteribus: quos quidem nunc nude cuti apponunt, nunc præmisso linteolo oleo tinctos. Modum autē unctionis constituant, cum in alia manu, hoc est quæ sit contraria parti patienti sudor emergens apparuerit. Tum post supradictas unctiones imperant ulcera reseruata in saniem prouocari. Alij deniq; statim lana succida eadem contexerunt loca: Alij marrubij coma contrita cū sale uel oliua nigra, aut sesamo infuso, siue nucibus. Tum tertia die lenticula multa, atq; mulso decocta, donec ulceris cadat eschara. Tunc cœnomeli aiunt imponendum, uel ea quæ ualeant laceffendo puris exitū prouocare. Item florē aris cum nigro helleboro apponunt: Et quidem aliqui releuantur interuenientis recorporationis causa. Sed quoniam istiusmodi unctionibus plurima uexatio coniuncta est, erit melius alijs adiutorijs mederi. Ausi sunt præterea quidam etiam Venerē adhibere, in hijs qui non ex usu uenero ischiadici facti uidentur, quo magis uexata neruositas geminet causam. Item alij cantilenas adhibendas probauerunt, ut etiam Philistionis frater idem memorat libro xxxii de adiutorijs, scribens quendam fistulorē loca dolentia decantasse, quæ cum saltum sumerent palpitando discusso dolore mitescerent. Alij deniq; hoc adiutorij genus Pithagoram memorant inuenisse: sed Sorani iudicio uidetur hijs mentis uanitate iactari, qui modulis & cantilena passionis robur excludi posse crediderunt. Item plurimi ex talo atq; ancala eiusdem partis quæ fuerit passione possessa uenam diuidentes sanguinē detraxerunt: sed magis partes impletæ grauantur, cum repente uacuata loca in semet materiæ fluxum inuitant. Nobilium uero principū Hippocrates libro quo de locis conscripsit, cucurbitam iubet si ne scarificatione apponi. Vtitur etiam feruentibus medicaminibus potis, quæ si essent uere congrua passioni, minime tamen ad excludendam uetustatē ualere crederentur. Diocles libro quo de passionibus atq; causis & curationibus scripsit, item secundo libro de curationibus, regulam dixit siccam & frigidam & nubilem ægris cōuenire, cum humida atq; calida prodesse huic passioni demonstrauerimus. Vtitur etiam urinalibus medicamentis, quæ diuretica appellauit, & probat conditū bibendum, quod pleriq; Latini mulsum uocant. Vtitur etiam cibo ē uisceribus asinorū, & clysteribus sanguinē prouocantibus, & uino nunc albo,

Cauteres for-
ma T. r.

αγχις, α.

† mydio

Demetrii sca-
tatores.

Digitus

αγχις, α.

αγχις, α.

Index.

οιρίμια

Philistionis

frater.

Pythagoras.

αγχις, α.

Hippocrates.

Diocles.

Mulsum con-
ditum.

albo,

Modulis & ca-
tilenis passio-
nis robur
no exclud

Ancala

Cōditū
mū
mulsum

C albo nunc nigro, neq; ordinis, neq; temporū, neq; congruā qualitatis memor.
 Themison. Itē Themison secundo libro Tardarū passionū in quibuscūq; peccare perspicit,
 phlebotomans talum uel ancalen, atq; lanis succidis cum oleo & aceto, & sale
 statim patientia cōtegēs loca, articulos astringens, & intestina per clysterē exul
 cerans, & os ipsum quod isehion Graci uocant. Ante hac omnia & equitare im
 perat agrotantes, quo magis ob uehementiā motus partiū faciat uexationē. Itē
 alternis sinapizat diebus, quod est immoderātū, & in omnibus ulcerationē cutis
 existimat faciendā, qua plurima cōgrua prohibētur adiutoria adhiberi, cū par
 tes ulceratæ apposita tolerare non possint. Thessalus uero uaporationē faciendā
 improbe recusauit: est enim recorporatiuā uirtutis, neq; initio recte restricti
 ua probat adhibenda: Etenim ischiadica passio uehementi atque difficili restricti
 ra confecta perspicitur.

DE ARTICVLORVM PASSIONE, QVAM GRAECI
 arthritin uocāt, & de pedū dolore, quē podagrā appellāt. CAP: II.

N Trāq; passio à parte corporis quā patitur nomen accepit: altera cō
 muniter ab articulis omnibus, altera specialiter à pedibus. Sed po
 dagrā Graci etiā ab impedimento, uel retentione pedū aut nōmi
 natā, uel à ferali dolore: siquidē omne quod immitte fuerit abusiue
 agreste uocamus. Earum deniq; passionū discretio promptissima
 atq; manifesta esse perspicitur: Nam podagra pedum tantūmodo dolor est. Ar
 thritis uero etiā cunctorum articulorū, siue multorū, & aliquando à pedibus su
 mens dolor exordiū ceteros articulos implicauit: aliquando in alijs incipiēs pe
 des inuasit: Nam quidā medici arthriticam passionē genus uocant, podagricam
 uero specie: Etenim quod Gracis hamarthritis recte nuncupatur: siquidē sit in ar
 ticulis dolor, quāq; in pedibus cōstitutus: arthritidis uero nō ilico podagra dici po
 test: siquidē genua uel manus tenens gonagra aut chiragra, uel tenontagra dici
 potest, si maiores tenuerit neruos. Sed de hijs nominibus quā locorū causa di
 screta uidetur, unius tamē esse uirtutis intelligant, in curationibus certandū nō
 est: Sunt enim harū passionū antecedētes causae uariae, ut uinolentia, frigus pro
 fundū, cruditas, libido uenerea, labor immodicus, uel repētina desertio solitae
 exercitationis in ante actem morē: aut rursū non ex infantia, sed secūda & se
 ra aetate affecta, cum mollibus neruis atq; insuetis fuerit illata quassatio. Itē per
 cussio antecedēs ex palastra forti exercitio: Frequentat autē in uiris magis atq;
 medijs aetatibus: difficile uero in mulieribus atq; in eunuchis, & pueris, & iuue
 nibus fieri inuenitur. Videtur praeerea plurimis antiquis medicis etiam genui
 no cursu in posteros migrare cum semine, & propterea succedētes inuadere, de
 qua re principaliter Responsionū docuimus libris. Itē per aliquas probatur fre
 quentare regiones, ut Cariam, & Alexandriā Aegypti uicinā: nec non temporib;
 bus certis nasci, itē magis asperari uidetur, ut primo uerno, secundo autumno,
 tertio hyeme, aetate uero difficile. Sequitur autē passione articulari tentatos, tor
 por, atq; fornicatio eorū articulorū qui tangūt, & difficilis flexio, atq; rursū
 extensio. Itē grauedo & uacandi dulcedo, & ad paruū motū uehēmēs labor, atq;
 dormiētibus sensus quidā resonantiū articulorū, & cum de somno surrexerint,
 ueluti saltu earundē partiū afficiūt. Tum horror uel rigor, atq; tremor sine ul
 la manifesta ratione partiū sequentur. Dehinc cū passio se extollere coeperit, in
 podagricis dolor alterius pedis, aut utriusq; cū pūctionibus nascetur, incipiēs à
 uestigio aut plantae cavitare, uel sapius à maiore digito, attestante torpore & gra
 uedine, & difficili motu cū horrore rigido, atq; in aquali per mēbra, & aliquādo
 plurimo feruore, aliquādo frigore: ut alijs refrigerantia, alijs calida desiderēt agro
 tantes

Podagra hae
 reditaria est.

Morbi qdā migrant
 cum semine Alexandria
 in posteros

A tantes, & propterea qdam alterā calidā, alterā frigidā podagrā putauerunt nūcu
 pandā. Itē initio, ut saepe contingit, similis color patientiū atq; sanarū uidetur par
 tiū, attestante aequalitate, nullo emergente tumore. Dehinc inflatio partiū fiet cū
 rubore. Quapropter releuatio altiorū saepe sequet. Tum peiorate passione ar
 thritica sufficitur passio, cum in unū omniū cogitur articulorū consensus, & fa
 cile ex articulo in articulū uenit dolor, nec desinēs priusquā cūctos inuasit no
 dos. Sape deniq; prioris articuli dolore declinante secundus inuaditur, atq; eodē
 similiter mitescēte tertius sumit exordiū, consentiēte etiā uesica atq; spinā ma
 ioribus neruis, quos tenontas appellant, & in stomacho etiā nausea uel uomitu
 iactantur agrotantes. Tunc articuli tumētes inflantur, ac deinde durescunt, & so
 lidati saepe faciunt qualitātē. Tum etiam nigriores efficiūt, atq; contorti, ut in
 obliquas partes digiti uertantur, aut reflexi supinēt, aut uicinis adfixi incum
 bant, & aliquādo humore purulēto uel mucilento collecto, aut uiscoso generēt
 poros, quos nos transitus dicere poterimus, dehinc etiā lapides sufficiant, qui q
 dem articulos soluant, & cutē distēdant, atq; erūpentes promineant, & chirurgia
 detrahantur: aut exilientes cyathis, quo ferramēti tollantur, quod nos laureolum
 dicere poterimus, & rursū renascent. Tum crura dolentiū partiū cessante nutri
 mēto tenuata languescunt, & arida efficiunt. Erunt praeerea agrotantes paruīs
 ex causis mobiles atq; iracundi, siquidē motū uel actum nō sine querela accipiāt.
 Principaliter autē hac passio cōstituitur in neruis, uel eorū colligationibus, tum
 cetera morbo consentiūt, atq; cōiguos uel superpositos lacertos, & maiores ner
 uos pati demonstrant. Est praeerea passio nō facilis curatione, & aliquādo magni
 tudine insanabilis, nō ut pleriq; putāt natura: Causae autē difficillimae curationis,
 uel ut saepe cōtingit impossibilis, manifesta atq; plurimae reperiunt: est enim pas
 sio in neruis cōstituta q̄ sint natura densissimi, & inter articulorū nodos cōstituti,
 quorū angustia cōprimūt, & ad omnē motū asperant magis in pedibus: hij em̄
 plurimas colligationes nodorū naturaliter habēt, & totū corpus sustinēdo labor
 rat. Praeerea hac passio initio paruitatis causa negligit, & cōtempta cōualefcit:
 q̄ppe cū à multis minime credat emergere. Alij deniq; digiti luxati, aliqui pedis
 uersionē, aliq; cuiusdā rei calcata, uel offensa duritiā aut feruorē querunt: tū ne
 cessitate coacti augmenti tēporibus in cōfessionē ueniūt agrotātes. Ob hoc igit
 passio pseuerare, atq; corpora possidere meditat. Non autē minus etiā longorū
 lenimentorū causa, q̄bus recessisse putat, cū sanos agrotātes fingendo pmitit,
 adiuuātē etiā in tēperantia, qua cū saepe cōcipi passio p̄spicit, manere posse nō du
 bitat: quod dicā diatrito, si ueter officiū nō agnouerit clyster adhibēdus simplex
 atq; ita totius passionis statu accepto, ut inflata uel tumētia loca uideant, scarifi
 catio adhibēda: & ubi permiserint partes cucurbita figēda, uel hīrudines admo
 uendae. Est autē omniū leuior prae cucurbita scarificatio: siquidē nulla quassa
 tio partiū fiet, quā necessario cucurbitae cōiuncta est. Itē hīrudinū moribus con
 sensus adiungit, & propterea, ut supra dictū est, simplex cōflatio lenius probat.
 Adhibēda etiā uaporatio spongiarū, tū aquae calidae fomētatio, uel aqua & oleo,
 aut decoctionis foenigraci, aut lini seminis, uel hybisci. Itē cataplasma mitigati
 uum, quod iam dudū minime posse adhiberi uidebat: siquidē tumētia pondere
 grauari nō debeāt. Sit igit panis diligētius emollitus solus, aut admixta radice ar
 gallici, qd Graci symphyton uocāt, uel hybisci decocta, uel cuiuscūq; similis uirtu
 tis, q̄ uī pbauimus adhibēdas uaporatiōes. Tū cū firma declinatio fuerit cōstitu
 ta adhibēda lauacra, atq; uariis cibis, & aqua potu dāda, & ppter passiōis negitiā
 adhibēda etiā cerotaria ex oleo dulci uel cyprino, aut ex adipe cōfectū medicamē
 qd Graci diasteaton uocant, tūc malagma diachylon uel mnaseū, aut qd appel
 lant

Veteris ramah
 fagi

Quassatio por
 tum necessari
 appositā cucu
 bitam segtur

Symphyta
 Argallico

Diateleos
Dioxeleo
Diathalasses

Alteres. ἀπὸ τοῦ
ἀνγίου

Abstinentiū maxime
a uino Arthriticis

Fortificatio
Recorporatio

Diahalo
Dia stactes
comas

Albula
Cutis

Aque

Medicaminū
frequētia re-
cusanda.

C lant diateleos, uel dioxeleon, uel diathalasse^{sum}, paulatim fortificandum cor-
pus deambulatione liberis calciamento pedibus, & cum cautione aduersantiū
rerum, ut ne quid nimis, maxime uini, aut indigestionis, aut Veneris. Arthriti-
cis uero cōuenit etiā digitis ceram emolliendam dare, uel manipulos tenendos,
quos palestritæ alteres appellant: tum mouēdos cereos, uel ligneos primo cum
paruo plumbo interfuso: tum pro modo profectus grauiore, & in tardate pas-
sione superpositionis tempore supradicta seruanda simplicitas curationis. In le-
nimento uero adhibenda fortificatio, tum recorporatio. Sit igitur primo gesta-
tio pro modo uirium, tum deambulatio molli stramine coæquato solo, adiecto
uocis exercitio, cū corporis unctione: Etenim uacatio crassificat corpora, adeo
etiam & in hijs qui ex alijs forte plurimo tempore iacuerint causis, hac ratione
articuli cōmoueantur, cum nerui non exerciti ualidiores efficiuntur. Adhiben-
da etiam lauacra per interualla dierum, & uariis cibis ex mediæ materiæ quali-
tate, uinum paruum, lene, & semper post cibum: Tum dropax simplex atq; cō-
positus, paroptelis ex igni uel ex sole, atq; pellibus feruefactis, & ex arena litto-
ris: Tum aspergines, quas Græci sympasmata uocant, ex nitro & adarce, & eu-
phorbio, & sæpe memoratis speciebus: Tum ungenta & acopa ex squilla con-
fecta, & agresti cucumere: Itē euphorbio & adarce. Dehinc malagma adhiben-
dum, ut est quod appellant diahalon, aut diadaphnidon, aut diadarces, aut dia-
stactes conias, uel quicquid similitum. Item rubor cutis ex sinapi faciendus, quē
Græci phoenigmon appellant. Item drimiphagia, & cyclorum regula, & radicū
uomitūs, & hellebori, & embasis facienda, sicut de ischiadicis scribentes memo-
rauimus: uel fomentatio ex decoctione artemisiæ herbæ, aut marinæ feruentis
aquæ, dehinc natatio feruens uel frigida. Item usus adhibendus aquarū natu-
ralium calidarum: tum frigidarū, ut sunt in Italia quæ appellatæ sunt Albulæ,
uel Cotilæ, & omnium supradictorū affectanda repetitio: dabit enim curatio
alijs integram sanitatē, alijs raram doloris admonitionem, ne iugi superpositio-
ne uexentur. Veterum quidam annalia medicamina potanda probauerunt, ut
est quod appellant diacentaurion. Item diascordeon bibendum anno continuo
iudicantes in hijs qui non plurimo tempore fuerint passione uitati, hoc est in-
tra quinquennij temporis constituti, adiicientes quod bibi debeat medicamen-
tū prædigesto corpore, & omnino nullo obstaculo impedito: Sin minus, represen-
tandum numerum dierū, quo integer compleatur annus, quanquā longo tem-
pore porrectus. Secundū nos autem iuxta Sorani iudiciū est metuenda diuturnitas
na medicaminis sumptio, cum neq; soliti cibi iuges atq; iidem utiles recte pro-
sunt. Sic deniq; legimus quosdam ueteres memorasse ex iugi medicamine po-
to in celeres, uel acutas uenisse passiones, & alios apoplectos, alios pleureticos,
alios peripleumonicos interisse. Item quosdam continua difficultate spirationis
affectos, quam Græci dyspnoean uocant. Hī uero qui se isto medicamine pro-
fecisse testantur, non aduertunt seruata digestionis causa id fuisse permissum:
quippe cum ceterarum rerum excessus declinando quidam seruauerint sanita-
tem, cum interrompere metuerint sumptionem medicaminis sui: & propterea
hijs intentionibus occupati alias sibi nesciuerint profuisse rationes. Item alij u-
sionem nodorū faciendam probant, quam nos reprobamus: siquidem consen-
sus faciat tumorem. Item alij transeundum ex alijs in alia probant ungenta & ca-
taplasmata, nunc specie, nunc genere differentia, donec agrotantes releuentur:
siquidem alia pro alijs corporibus uideantur conuenire, & propterea doloris mi-
tigatio sequetur. Ordinauerūt deniq; etiam contrarias uirtute materias laxati-
uas

A uas simul atq; constrictiuas, & recorporatiuas, ut mnaseum malagma, uel dia-
chylon. Item contrarijs uehementius constringentia, ut diayteon, & cyzice-
nem, & Erasistrion emplastrū. Itē ex panici polline, & lini semine cataplasma,
& ex coliculo agresti, uel herba erigeronte, & bramite, & mandragora, & alterco
& lentacula, & citri medio, uel peponis, & origani, uel thymi, aut uua lupinæ,
aut portulacæ, aut betæ, aut mali punici folijs uiridibus, uel eius caduco, quod
Latini ambulacium uocant, decocto cum aceto, aut ruta agresti cum aceto sin-
gulari, uel cum simplici alica, aut aceti sedimine, cum apio: aut uitis folia, cum
simplici pulento, uel ex herbi polline, aut fabæ, uel hordei, aut lolij, aut lupini,
cum fece uini uel aceti, uel ex fico decocto cū aqua & uino cōtrito, donec mel-
lis sumat crassitudinē: Ex quo detractis durioribus partibus imperant coquēda
rursus residua. Item ex papaueris coliculis, quos Græci cocias uocant, uel eorū
folijs, & malis cydonijs & punicis in uino decoctis, & bulbis cum melle, uel al-
terci radicē cum storace, uel iaquintio, & marrubij. Item calce melli concoctū, &
opiostoraci, & amygdalis amaris cum cyprino oleo, & aceto iugiter coctis par-
tes ungendas docent, ex dissimilibus rebus sine ullo ordine materias admouen-
tes, insanabiliter simul atq; indocte descensum ab alijs in alias species faciēdum
iubent, donec ut æstimate iudicia reperiātur: siquidem sit pro corporibus alijs
ex alia specie liberatus. Et est hæc experimenti tentatio, quam Græci schediasti
cen piran uocant, quæ non destinata passionibus adhibeat adiutoria, sed pro-
banda. Fit præterea ut accessiones tempora percurrant, & sua sponte leuigentur,
atque ita occurrens declinatio, uel paulo proximius lenimentum euentum cu-
rationis afferat: Quod si forte uere profuisse putaretur declinationi adhibitum,
rursus iniūis noxiū necessariō comprobatur: siquidem non suo tempore ui-
deatur admotū, Alios igitur ex alijs releuatos rebus existimant. Sed hoc tempo-
rum fieri causa respondere debemus, quæ corpora urgentius obtinere necesse
est: Conueniūt enim in istis mediocriter constringentia. Augmentis uero atq;
statui mitigantia uel laxantia, declinationibus emollientia, lenimentis fortifican-
tia, atq; recorporatiua: frigida uero uel coërcentia, quæ agrostica uocant, etiam
igne sacro uexatis admixta congrua efficiuntur. Sed atunt aliqui nunc quoque
tanquam laxatiua incensos, nunc frigerantia releuare. Feruori etenim ex tumo-
re uenienti admotā eius factū tepescētia conueniunt, & tunc temperata mitigāt,
tanquam aquæ feruenti admixta frigida. Sed est hoc falsa conclusione collectū:
quā Græci sophisma uocauerunt: Oportebat enim, quantū ad hanc, ut putant,
rationē omni tumori frigiditas conuenire materias. Igitur secundum passiones
ac tempora nos discretas aptamus. Alij uero acopum extrana rubea in podagri-
cis admirātur, alij marini uituli, alij pedes unxerunt ex eius tergo calciamenta fa-
cientes, alij uiuentē beluam oleo coxerunt, alij lupum, & specialiter unctionis
genus conuenire probauerūt. Multa enim ficta fide sine ratione creduntur, cum
forte passio non fuerit insidiosa, & cum corpus tardauerit, non in uno atq; eodē
tempore perseverans. Item plurimi uomitū post cibum laudauerunt, secundo
uel tertio per menses singulos adhibendum: siquidem & materiā redarguat, &
indigestos esse nō sinat, non aduertētes quod magis uexabilis approbetur, cum
hoc adhibito gingiua putrescant, dentes moueantur, oculi confundantur, & to-
tum impleatur caput, stomachus quoq; grauius afficiatur, & propterea omnes
consentiant nerui. Est igitur conueniens magis parua cibatō, atque initium ex
abstinentia ciborum sumendum curationis. Multi autem medicinarū scriptores
purgatiuis & acrioribus pollent clysteribus, & urinalibus medicamentis, quæ
diuretica

Coliculus a
greftis

Ambulacium. Erigeron
Bramite
Alterco
Ambulaci

Cociae
Alterci
Iagntio
Oprostora

Agrostica

Sophisma

ἀποχρυσία

Medicaminū uarietas uitanda ne stomachus ledatur

diuretica uocauerunt. Sed oportet cauere stomachi uexationē, quā uarietate facile medicaminū fiet. Item uescicā quā sit neruosa qualitatis prouocare: tradit enim necessario uniuerso corpori uexationē per sibi cognatā neruorum qualitatem. Specialiter autē ueterū pertransiēdo errores, uanū puto atq; prolixū quod de podagricis scripserūt, & propterea fastidiosum maxime, cū sufficiat cōmunis Diocles. materiā memoratio. suprascripta, tacitis dominis qui nunc dicent: Diocles libris quos de passionibus atq; causis & curationibus scripsit: Praxagoras tertio libro de morbis: Erasistratus libro quo de podagra scripsit, prohibēs tamen purgatiua adhiberi, quā catartica uocauerūt, malagma uero Ptolemæo regi promittens, cuius scripturam non edidit: quanquā quidam sibi uisum Erasistrati nomen medicamen. Item Erophili sectatores multi, atq; Asclepiades libris ad Erasistratum scriptis, & Heraclides Tarentinus, & Themison secundo libro Tarentinus. darū passionū aliqua ut methodicus, aliqua ut nō methodicus decurrerit: phlebotomat enim expeditibus, & nihil approbat, & cataplasmatū qualitates confundit, non discernens cōstrictiuis laxatiua. Quibus respondere quid oportet: cum Theffalus. uinolentia neruos amputet, phlebotomia patientes impleat partes. Theffalus autē secundo libro Regulari, imperfecte quidem, sed consequenter methodicis intentionibus curationem ordinauit.

DE RENALI PASSIONE, QVEM GRAECI NEPHRITIN APPELLANT. CAP: III.

Renalī passio à patientibus partibus nomen accepit. Est autē intellecta passio tarda renis aut renum: passio, inquā, tarda: siquidem cum insidenti atq; perseveranti querela renalem intelligamus passionē, & non ex nouello atq; recenti tumore, sicuti neq; cuiusquā ossium coxæ, ni fuerit perseverans, ischiada intelligere poterimus. Item adieci mus renis aut renum, siquidē nunc alterū, nunc utrosq; teneat renes tumentes ac duratos, & in saniem saepe uenientes, & ulceratos, & humore fluentes. Igitur de cunctis purulentationibus uel uomicis communiter secundo dicemus: nunc de cæteris supra memoratis scribemus, & primo de tumore. Antecedentes itaq; causæ, quæ renalem faciunt passionē, aliæ manifestæ, ut perfrictio, indigestio, percussus, casus uehemens super clunes, acres cibi plurimī contra consuetudinē, libido uenerea uehemens, uel urinalia frequentata medicamina, aut uenena, quæ specialiter ipsas afficiāt partes, ut sunt ex cātharidis cōfecta. Afficiuntur autē hac passione, iuuenibus magis grauiore atq; senes, & uiris mulieres, & habitudine plenis tensiores: siquidem sit in hijs grauior, & generaliter curatio difficilis, ob angustiam locorū, quæ passione uexantur, & ob acrimoniam urinae, quæ insuete aliquando renibus immorata in uescicā transit. Sequitur autē patientes, cum adhuc leuis fuerit tumor, dolor leuis, & magis cum prouenerint inclinati secundū clunes circa ilia, alterius aut utriusq; partes, & priorum in clunibus nodorū. Cum autē tumor uehementescere cōperit, dolor etiā plurimus fiet cū grauedine & feruore clunū omnīū, atq; iliorū, & pubetenus, uel umbilico cū consensu usq; ad uescicā tendentē, ob tumore urinaliū uiarū, quas Graeci ureticos poros appellāt: Quæ quidē à renibus usq; ad uescicā sunt porrectæ, attestante urina tenui & aquata, & ita subalbida, ut colaturæ liquidæ coloremingat, quam Graeci charopon uocāt, & primo parua, dehinc plurima, aut coaceruatim effusa, quæ nullam faciat releuationem, peiorante tumore in feculentum colorem ueniens, cum iam nimia tensione tenuissima uenula fuerint rupta. Item in uini transiens qualitatem uiscosæ crassificationis causa: tum oleosum ueluti adipis qualitem

Renales uiae

Charopos

A qualitatem simulans cum renum fluor pinguis acceperit. Dehinc per incrementa etiam febres accedunt, cum consensu iecoris, ut quidam etiam fellis colorem sumant, attestante uentris abstinētia cum tormēto & ructatione inflatione cogente. Tum hebetudo sequetur, & articularum frigus & uomitus: & tardante passione corporis tenuitas nimia, adeo ut quidam uincati permaneant, & semper prouolare cogantur, nec unquam se erigere possint. Est præterea signum declinationis supradictorum in contraria mutatio, ut urina aquata in crassitudinem ueniens: crassior uero uel uiscosa in tenuitatem. Item quæ paulatim atque cum mordicatione ferri solebat, sine labore adueniens, & si plurima, mediocris effecta, & ad summū omnia cum naturæ solita uel similia fuerint uisa, aiunt aliqui eos qui ex casu uel percussu, aut uehementi libidine fuerint tormenta, irruisse uideantur, colicos uero maior interior, uel uentri uicinarum partium dolor sequatur, atq; inde sumat exordium, consentientibus uel compatiētib; clunibus. Item renali uitio extemplo difficultas urinae coniuncta sit: Colicis uero per consensum atq; secundo concurrat. Hæc est similitudo passionum discretio. Accidunt hæc item similia etiam in urinalibus uis uicio constituto ex renibus, quæ usque ad uescicā ducunt, quibus eadem quæ supra diximus recte concurrunt, sed dolor uel eius sensus erit inter renes & intestina, & uescicæ fundum, nulla inflatione uel extantia in externis renum partibus prominente. Hæc est omnis atq; perfecta significatio. Sed oportet sanguinis mictu adfectos similiter curari tanquam sanguinem spuentes. Alios uero qui cæteris fuerint passionibus adfecti, sicut de uescica scribentes demonstrabimus, pro suis concursibus uel accidentibus, quæ Graeci symptomata uocant, partita curari ratione: Non enim sola generalis, sed etiam specialis eorundem conuenit adiutoriorum curatio, solum differens, quod ea quæ localia sunt adiutoria in hijs qui renalibus laborant uitijs magis clunibus adhibeantur. Illis uero qui uescicæ, pectini, uel pubetenus, quod Graeci peritoneon uocant.

DE TARDIS VESICAE PASSIONE BV S. CAP: IIII.

A uescica speciales plurimæ passionē eueniunt, tumor, collectio, ulcus, durities, phthiriasis, item psoriasis, quam scabiem, uel scabrum appellamus, capillatio, debilitas, paralytis, calculatio, quam lithiasin uocant, sanguinis fluor, siue effusio, quæ hamorrhagian appellant, mictus tarditas aut difficultas, aut intoto guttæ aquatiles, quas hydatidas uocant. Sed ne porrecta longitudine fastidiosa curatio uideatur, una præceptione omnia apprehendere festinandū. De paralyti igitur superius docuimus, cū de ea specialiter diceremus. De collectionibus uero & ulceribus secundo dicemus, cum de singulis corporis partibus cōmunem trademus curationē. Tumēte igitur uescica, sequitur dolor secundū pectinē atq; ueretri radicē, & ilia, & clunes, & magis initio ac fine urinae reddendæ: tum feruor incendiosus: item pulsus & extantia partis in passione cōstituta, cū iugi ac frequenti urinae reddendæ desiderio, & repentina cessatio, ac rursum egestio fiet cū dolore intolerabili per singulos mictus, ut extenti agrotantes etiam uentū per podicē reddant, aut ipse podex præcadens excludat: & præterea agrotantibus supinus exitus urinae faciliior. Quidā deniq; necessitate coacti defixio capite super latus pedibus sese locauerunt, ut lapis angusta deferēs loca, atq; uescicæ aditū repetens mictus tribuat facultatē. Mulieres deniq; etiam digitis immisiss in muliebrem sinum sibi met ipsæ hortatione quadā lapidem prouocando dimiserunt.

Vincati

Consensu. 7. phlebotomatione

Peritoneum

Muliebris sin

C dimiserunt. Pueris autem magis prominens uertrum fiet: Saep̄ etiam extan-
tia quædam ægrotantibus occurrit, si suo digitum iniecerint podici. In ipsa præ-
terea urina sedimina inueniuntur, aliquando crassiora & calida, aliquando are-
nosa & saxosa. Item quibusdam asper lapis, aut sanguinolentus excluditur,
& saniosus. Sed quoniam signa communia sequentur ulceribus uescicæ atq; la-
pidibus generatis, & hijs qui gelato sanguine impediti mictus difficultate affi-
ciuntur, confirmabitur apprehensio lapidis generati, adhibita melotide, cuius ra-
tionem atq; usum Responsionum libris chirurgiam scribentes plenissime tradi-
dimus. In quibus etiā auferendi lapides opus docuimus: Nunc enim correctio-
nem demonstramus cuiusdam in corpore morbi, quo uesica lapidū generatione
uexatur, & non ut alium masculum appellemus lapidem, alium foeminam, ut
quidam leuitem medicorum, sed quodam corporis uitio, non adhibita recorro-
ratiua curatione, cum solius auferendæ alienitatis intentione medici capiantur,
cuius plurimæ sunt differentiæ. Est præterea urina reddendæ impedimentū, quod
Græci stranguriam uocant, mictus officium retardatum. Difficultas autem quā
idem dysuriam appellant, quæ id adiuncto dolore ingesserit. Impossibilitas au-
tem, quā turiam uocant, perfecta eius officij negatio. Sed hæc tria accidentia quæ
Græci symptomata uocauerunt, nunc stricturæ sunt appenditia, cum tumor ue-
sicæ tenuerit, siue durities, aut paralytis, uel tensio, ut quidam uolentes uri-
nam usu solito ac naturali deponere, obstantibus causis longo tempore cōtinen-
tes officij dilatione uexantur: aliquando alienitatis obtrusione uescicæ impedito
meatu, ut lapidis, aut arenæ, aut capillorum, aut squamularum cantabri similiū,
uel quocunq; sedimine crassiore. Fluor autē sanguinis per uescicam, quem Græci
hæmorrhagiam uocantes manifestus, cum acruatim per urinae meatum san-
guis excluditur. Sed quoniam non solo ex ambitu uescicæ fluor iste fiet, sed etiā
ex collo uel mictualibus uisco acruatus sanguis excluditur: aliquando etiam
de renibus, erit locorum discretio faciendā: Nam renibus patientibus dolor in
clunibus demonstratur. Vesicæ autem ambitu patiente sub umbilico, uel pube-
tenus apparet dolor, & saepe urinae commixtus sanguis excluditur. Item collo
uesicæ patiente circa ueretri initium, quod Græci peritoneon uocant, dolor sen-
titur. Mictuali autem uia patiente, ipsam ueretri radicem dolor afficit, attestante
sanguinis puritate, cum iugi ac non intercapedinata emissionē, etiam si digitis
loca, quæ iuxta sessionem ueretri sunt, presserimus, quo in loco est ultima mi-
ctualis uia, quam, ut supra diximus, uræam Græci uocauerunt: Nam si ex alijs
locis sanguis feratur, digitorum impressione magis abstinetur, cum supradictis
locis, hoc est, peritoneo, uel podici uicinis renitur impressio. Tunc ex uescicæ
collo impedimento repressus feretur, ex superioribus uero abstinetur. Aliorum
autem medicorum signa de hijs discretionibus conscripta Responsionum libris
chirurgiam scribentes elogiauimus. Sunt autem uescicæ uitia, uel passionēs ge-
neraliter curatione difficiles: Est enim natura neruosa, & altioribus insita locis, at-
que celata, & quæ corporis superflua sustineat acriora. Sed ne rationem uariare
uideamur, erit demonstrandum, quoniam fluori siue solutioni uescicæ, quā Græci
reumatismum uocant, sunt adscribenda plurima, quæ specie discrepare uiden-
tur, ut plurimus mictus cum arenoso uel capilloso sedimine: Item sanguinis flu-
or. Stricturæ autem adscribendus tumor est, atq; durities, uel saxea duritas, quā
Græci scirrhusin uocant. Horum duplicem generaliter in superpositionibus cu-
rationem demonstramus. Fluente igitur uesica, hoc est, solutionem patiente,
locandus æger frigido mediocriter in loco, adhibita requie cum abstinentia &
articulorum

Melotis

Stranguria

Dysuria

Hæmaturia

Vria. sic infra sed male puto

Contabru

Hæmorrhagia

Vria

Reumatismus

Solutio

Fluor

A articulorum tenacitate: Et si sanguinis fuerit fluor, clunibus prominetius
subleuatis, & officio mictus admonente, quantum datur imperandum ægro, ut
neq; id retento faciat spiritum, neq; ut quadam uel conatu excludi cogat aliena:
Apponenda etiam spongia noua aceto tincta secundum clunes uel umbilicum,
ac pubetenus, quod Græci etron appellant, usq; ad ueretri initium, quod idem
peritoneon uocant, addita tenacitate cum amplexu ligatione: Tum epithemata ijs-
dem locis, atque cucurbita constrictiua: Potus dandus frigidus, paruus cibus:
Species de sanguinis fluore & sputo scribentes docuimus. Similiter etiam quæ
præbibenda conscripsimus, eiusdem scilicet qualitatis, & sessionem ex uino ue-
hementiori confectam, quam encathisma uocant, in qua sint præcocta mur-
ræ bacculæ cum rosas, uel in pulcra, aut aceto facta decoctio herbæ talliæ, uel rubi,
aut mali punici corticis, & horum similium, uel per ferramentum quod Græci
catethera uocant, iniectione secunda, quæ similiter medendo constringant, acaciæ,
hypocistidis, aut plantaginis succo, uel polygonij herbæ, aut intybi, uel pulcra
frigidæ singularis, aut adiuncta thuris drachma una cū æquali pondere hypocy-
stidis, uel gallæ, cū nigro uino, uel talliæ herbæ aqua cœlesti concoctæ: quæ cum
fuerit expressa & abiecta, erit aqua coquenda, donec ad mellis ueniat crassitudi-
nem. Mulieribus uero etiam pessaria adhibenda, quæ ad fluorem matricis Re-
sponsionum conscripsimus libris, muliebria uitia curantes. Est autem curatione
correctior, ac facilis eruptione factus, uel oscitatione sanguinis fluor, uel percus-
su, aut saltu confectus: Etenim influxio abstinetur, & rupta conglutinantur: dif-
ficilis uero correctione ex putredine effectus fluor: Retento enim sanguine, uel
abstento ulcus permanebit. Est præterea ex putredine sanguinis ater, & male redo-
lens, atque purulentus ex ulcere præfecto, & dolore antecedente, qui putredinis
causa aduenisse uideatur. In eruptione autem flauus, & non antecedentibus su-
pradictis, sed excussu uel saltu, aut percussu effectus. Solent præterea sicut in po-
dice uel foeminarum sinu, aut matricis collo etiam in uesica hæmorrhoides ge-
nerari, quæ fluorem sanguinis præstent, quibusdam interuallis uariatum, quod
oportet apprehendere prudentem, cum non coadceruata primo fuerit effusio,
sed augmentis quibusdam promota, interiectis defectionibus, ac saepe retento
sanguine doloris pubetenus admonitione cessante cum tensione inguinum,
& grauedine clunium, uel renum consensu: & cum sanguis eruperit, supradic-
torum relatione sequente: siquidem aliquando inflatæ ac tumentes hæmor-
rhoides difficultatem, uel abstinentiam faciant mictus, quam Græci dysuriam
uocant, uel uriam. Hæc sunt quæ de hijs necessariò dicenda credidimus. Declinante
autem passione conuenit adhibere cerotaria, ex murtino, uel uiridi oleo,
& alumine, cibum uarium dare atq; uinum, ac deinde lauacrum adhibere. Ac si
strictura fuerit uentris uel uescicæ, conuenit iacere ægrotantē loco mediocriter ca-
lido atq; lucido, adhibita abstinentia usq; ad tertium diem cum requie. Item lo-
cis in dolore constitutis manuum calidarum cum blando amplexu uaporatio adhi-
benda, uel pubetenus, ac ueretri initio & clunibus calida lintheamina, aut uascul-
la ex aqua calida, uel facelli ex pollinibus calidis, aut uescicæ oleo calido plenæ
admouendæ. Ac si uehemens fuerit dolor phlebotomia adhibenda: & partes in
passione constitutæ lanis limpidis oleo calido ac dulci infusis contegendæ, ex
eo etiam totum corpus ungendum; tum ora fouenda. Adhibenda etiam enca-
thismata ex aqua calida, uel aqua & oleo, aut decoctione laxatiua ex hijs quæ sa-
pe memorauimus. Tūc cibus dandus sordibilis, & potui aqua calida moderatio-
ne dominare, & usq; ad declinationē passionis interuallis dierū nutrimenta offe-
renda,

Teg

Peritone

Sessio

Ejka gro

ma

Tallia hor

Catether

ferramet

Tallia

Hæmorrh

ides uescicæ

Dysuria

Vria

Cucurbita constrictiua

Cucurbita appositio leuis, quā Græci cuphen appellant, cum adiecta scarificatio-
ne, & uaporatione spongiarum aqua calida expressarum. Ac si uenter retentus
fuerit, clyster conuenit simplex: & secundo cucurbita clunibus adhibenda, ac
pubetenus præfissis capillis. Tunc hirudinū appositio, quas sanguisugas uocāt,
atq; embasis adhibenda ex calida & oleo: sic enim laxatis tensionibus non solū
dolores soluentur uesicæ, sed etiam consequens urinæ difficultas, uel abstinen-
tia. Cauendus præterea usus urinalium medicaminū, quæ diuretica Græci uo-
cant: Sunt enim quæ uesicam prouocant, & propterea tumores faciant commo-
ueri. Ac si minutis doloribus urinæ fuerit retentio, uel in toto conquieuerit do-
lor, tanquam factis superpositionibus repetant lenimenta, adhibenda fortifica-
tio per uariam gestationem, & uocis exercitium. Vnctionibus quoq; ac defrica-
tionibus admotis quæ superiora corporis magis exerceant, interiecto lauacro,
& uario cibo ac uino, & iuxta methodicum modum adiectiones cyclicæ ac detra-
ctiones faciendæ: Tum ad recorporatiua atq; uehementia redeundum adiuto-
ria, ut ex resina uel dropace, ac paroptesi, & solis torrore, uel arena ignita, & ap-
positione cucurbitæ, forti raptu atq; tractu quodam circumducto remota corpo-
ra roboremus morborum pulsa segnitie, adhibito usu asperginum, quæ sympas-
mata Græci uocauerunt. Tunc malagmatum atq; acoporū lacescentium usus
adhibendus, adiecto etiam sinapismo, & fricatione partium quæ passione affi-
ciuntur. Tum encathismatibus utendum ex aqua marina, uel salsa calida, & ma-
gis hijs qui mordicatione quadam locorū in ijsdem passionibus tanguntur: tum
cataclysmo utendum, cuius nominis uim præscriptis libris sæpius latinauimus:
ita natatio adhibenda aquarum sua uirtute medentium, quibus magis erit in so-
lutionibus utendū: Eligendæ sunt namq; specialiter quæ aluminis habeant qua-
litate, ut sunt in Italia Albulæ appellatæ, & Nepefinæ, & Cotiliæ, & Auguriæ:
Hijs uero qui lapidibus, uel scabro uesicæ afficiuntur erunt eligendæ aquæ salæ,
uel quæ nitri habeant qualitatē, ut apud Tenariam insulam, quæ potandæ, atq;
lauacro adhibendæ sunt. Tum residuus adhibendus est cyclus, & acriora medi-
camina potanda, ut ex radice lapathi, & capparis, & struthij, uel polij herbæ. Itēq;
panacis, & horum similium, & lithotomia in hijs qui maiore generauerint lapi-
dem. Item in omnibus hellebori adhibendus est usus, si passionibus supradictæ per-
manerint. Tum nauigatio atq; peregrinatio, & earum uarietas appetenda. Erit
præterea longo tempore, ut cætera quæq; nimia, Venus præcauenda: hijs enim
qui ob uesicæ paralytin propter officium sciscitandum usum uenerēū probaue-
runt, consentiendum non est: trahit enim secum totius corporis uexationē: Ob
quam causam erit probanda etiam ferularum tenerarū, uel tabellarum, usq; ad
ruborē cutis ab hijs probata percussio. Itemq; ustio, & scarificatio faciendæ pu-
betenus atq; clunibus, & circa initium uetretæ circulatim, quod Græci perito-
neon uocant, debilitate afficiens. Sunt præterea aquosa semina quæ excludun-
tur, & magis cum se pronos fecerint agrotantes, uel celeri ambulauerint gressu.
Irruit autem corporibus, cum longa fuerint debilitate uexata, aut immodico
usu uenerēo affecta. Sed est accipienda curatio ex hijs quæ uesicæ sanguinem
fluente memorauimus. Item ex hijs quæ in lenimentis passionum fortificandi
corporis causa, ac demutandis sapissime probauimus: Est enim hæc passio se-
minalium uiarum paralytis.

DE SOMNO

Cucurbita leuis qm græci
dicunt cuphā

A DE SOMNO VENEREO QVEM GRAECI
onirogonon appellant. CAP: VII.

Er somnos inanibus uisis affecti agrotantes seminis lapsu ue-
xantur. Nomen autem sumpsit ab accidenti: siquidem effectū
uenerēum prouocando perficiat. Sed generaliter neq; illico pas-
sio est, neq; accidens passionis, quod Græci symptoma uocant,
sed est consequens uisis, quam Græci phantasia uocauerunt,
per somnum agrotantes afficiens, ob desiderium uenerēū uolu-
ptatis, uel iugem atq; continuā libidinē, siue ē contrario longam usus dilationē
uel continentia. Sed hoc frequentius accidens in passionē saepe deueniet. Itemq;
alterius passionis aliquando antecedens fiet, ut epilepsia, furoris, quā Græci ma-
nian uocant, aut cuiusquā similis morbi: quoniā uexationē ostendere probatur,
atq; præmoueri corpus, siue præangi accessione uentura. Itē aliquando antece-
dens causa supradictæ passionis, quā seminis appellamus lapsum, fuisse probat,
à qua discernitur: siquidem illa passio etiam per diem uigilantibus agris fluere
faciat semen, nulla phantasia in usum uenerēum prouocante. Somnus autē ue-
nerēus eo solo tempore quo dormiunt agrotantes inanibus uisis concubitiū fin-
gat. Aliqui etiam aiunt oniropolesin ab onirogono discerni: siquidem oniropo-
lesin illa sit quæ per somnum cōcubitiū fingat, cum operantium sensu, sed sine
seminis iactu. Onirogonos uero usq; ad defectum deducit seminis lapsum. Sed
Milesius nihil inquit supradicta differre: unum est enim, atq; eundem fluorem
dicit esse seminalium uiarum. Sed quod inquit nunc exclusio perficitur seminis,
nunc impeditur, quanquam uisa per somnum eadem fingantur, ob alias inquit
irruētes fieri causas, sed non est plurima discretio, nisi intentio adhibenda: quip-
pe cum neq; necessaria comprobetur. Eos igitur qui ratione futura accessionis
epilepsia, uel furoris, aut cuiusquam alterius morbi commouētur, ex hijs quæ
suis sunt passionibus tribuenda mitiga mus: Eos uero qui specialiter hoc uitio
afficiuntur, tanquam parua gonorrhoea affectos curamus: Supradictorum enim
augmentum in istam cadere passionem facit agrotantes fluentium seminalium
uiarum, uel paralyti uitiatarum causa. Quapropter conuenit primo agrotati ab
intentione uenerēa uisa mentis auertere, quæ Græci phantasmata uocauerunt,
atq; aliorum applicare intentionibus externis admotis: siquidem facile quæ
uigilantes accipiunt somniorum uisa ad actiua cum hijs motibus exerceant a-
grotantes, & propterea corpus seminis discussione uexetur. Rum stramen-
ta duriora atq; frigerantia procuranda. Iubendi etiam supra latus iacere, cum
se somno dederint, & ante se uel supponenda tenuis ac producta lamina plum-
bea clunibus, uel spongiæ circundandæ pulsa frigida infusa, uel iniiciendo loca
rebus frigida uirtutis ex anterioribus, ut balaustio uel acacia, aut hypocistide,
uel psyllio herba, quæ sunt singularia, uel cum palmulis adhibenda. Cibus etiam
constrictius dandus, uel densabilis & frigidus, ut de sanguinis fluore conscri-
psimus. Poto quoq; frigido nutriendi, uel constrictiuis, non quidem curiose cō-
fectis constringendi. Tum adhibenda fortificatio ex communi resumptione, &
facienda consuetudo frigidi lauacri, quod Græci psichrolusian appellant. Loca
etiam in passione constituta forti impressione fricanda: Sunt enim hæc sufficien-
tia constrictionis faciendæ. Aliqui uero conuenire dixerunt etiam mictus dila-
tionem tendere, ne frequenti officio causa refricetur. Sed completa uesica se so-
mno agrotantes dare, quo neq; in altum somnum uenire sinantur, & intercessu
frequenti excitentur, quo uisa uenerēū uoluptatis, quæ somno finguntur, amittant,

M 2 tant,

C tant, & extenti uesica seminales uias sibi uicinas comprimendo semen retineat. Alij maiorem digitum ligandum atq; constringendum forti filo uel lino iussu-
runt, quo dolore interueniente altior arceatur somnus: & neq; animorum uisa
in ueneream uoluptatem soluantur. Sed erunt hae utraq; a nobis excludenda:
Vexant enim uigiliae agrotantem, & ultra modum urinae retentio difficultatem
mictus saepe refecit, ut alterius passionis illata causa uideat, ut supra docuimus.

DE DEBILITATE SEMINALIUM VI
ARVM. CAP: VIII.

Milefius.

Milefius debilitatem fieri dixit seminalium uiarum, uel sequi in
usu uenero pro semine sanguinis emissionē. Sed hoc commu-
ne est etiam hijs qui in osculo uesicae, quam uretan uocant, ul-
cus habuerint: Et est harū manifesta discretio: In hijs enim qui
ulcus habuerint cum mictum fecerint sanguis fluit, attestante
mordicatione & dolore, & aliquando egestionē corpusculorū
quae ephelcydas Graeci uocauerunt. In hijs autem qui debilitate seminalium ui-
arum afficiuntur, solo tempore Veneris exercenda sanguis excluditur, attestan-
te iucunditate, nullis corpusculis, & cum mictum faciunt nulla mordicatione
uexantur, sed etiam nunc curatio ex supradictis accipienda, ubi uesicam fluen-
tem sanguine curari conscripsimus: Constrictione enim atque densitate fluen-
tia retinentur. Tunc resumptio adhibenda, ac deinde recorporatio, ut saepe me-
morauimus.

πριπισμός.

DE PRIAPISMO. CAP: IX.

D

Ine ullo dolore uel consensu uertigo ueretri fiet, & appellatur
priapismos, sed uocabulum sumptum a similitudine priaporum,
quod ita formentur, ut recto ueretro fingantur. Huius autem
passionis meminit Demetrius Apameus libro Signorum: Ait
enim semen in semet manu operantem nec quicquam potuisse
peragere: tensionem autem fuisse ueretri nimiam cum paruo do-
lore, ut cornu putaretur, & ita perseverasse multis mensibus. Nullo quoq; adiu-
torio medicinali cessasse, ac tarde atq; longo tempore quieuisse: Quo fiet ut a sa-
tyriasi discernatur priapismus: siquidem illa celer sit, & non tardet in corpore, fi-
et sanē cum contractu neruorū, & stimulo desiderio ueneris uoluptatis: nam
intelligitur priapismus paralysis esse seminalium uiarum, atq; aliorum neruorū
ad ueretri partes ducentium: quorum contractu agrotantes afficiuntur. Sed
etiam nunc curatio sumenda est ex hijs quae de uesicae strictura longo tempore
tardante conscripsimus.

DE VOMICIS SIVE INTERNIS COLLE-
ctionibus, quas Graeci empyemata uocant. CAP: X

ἐμπεύματα.

Lena igitur de hijs tradenda est ratio: Hae enim sunt quae in oc-
cultis nata collectiones nuncupantur, ut in splanchnis, ac mem-
brana, quae latera cingit, uel in pulmone, aut discriminē thora-
cis ac uentris, quod Graeci diaphragma uocant. Item stomacho
uel uentre, iecore, liene, intestinis, renibus, uesica, aut mictuali
uia, uel matrice, aut peritoneo. Sed de hijs quae in matrice gene-
rantur libris quos de muliebribus uitijs conscripsimus Responsionum docui-
mus, de ceteris uero nunc dicemus. Harum igitur aliae solo medicamine curan-
tur, atq;

A tur, atq; medicinali delectu gubernante usum chirurgiae non exigunt: siquidem
sunt occultis in locis, & plurimis superpositis mēbris, & sit impossibile atq; illi-
citu plurimas incidere partes, ne sanguinis pōposus fluor periculum faciat agro-
tanti: ut sunt quae in pulmone generantur, uel diaphragmate intrinsecus, uel in
ipsa alteriore altitudine, aut in stomacho superius scilicet a diaphragmate, uel in
uentris sessione, aut intestinis, excepto sine longaonis. Itē in posterioribus uesi-
ca, uel in renibus: alia uero accedente chirurgia curantur, quoties ad exteriora
corporis collectionū liquorē erumpendo feruntur, uel magis ab altioribus rece-
dunt, ut in hypozygo mēbrana, uel diaphragmate forinsecus, atq; stomachi fun-
do, & uentris circa eius superiorē altitudinē. Item iecore & liene, & longaone ad
eius exteriora, atq; sphinteri uicina, & uesicae in anterioribus, uel sub umbilico
pubetenus, quod Graeci etron appellant. Item in uesicae collo, uel in prima eius
parte, quā Graeci uretan uocant, & in peritoneo: Cōmuniter autē omnis uomica
uel collectio, antecedente tumore nimio, generatur, deniq; empyici, quos
nos uomicosos appellamus, alij ex pleuretico morbo, alij ex pleumonico in su-
pradictam passionē deueniunt, sequentibus signis, nunc cōmunibus cuiusdā
partis in uomica uenientis, nunc specialibus pro singulis corporis locis. Sed ne
longa hac oratione extimemus omniū communia simul ordinanda probamus:
tum singulatim specialia designantes etiā munia adiungemus. Omnibus igitur
collectionibus generatis, uel cum tumor in liquore uertitur, sequitur febricula
uehemens, inordinata, & saepe cū rigore & torpore frigido, uel iniquitate corpo-
ris. Tunc loci feruor incendiosus, grauedo, tensio: & exceptis quae in pulmone
sunt saepe stimulant dolor, & pultuosus. Tum celer pulsus, atq; humilis, & sa-
pe sudor magis capitis, atq; collarū. Dehinc perfecta purulentatione rigor cor-
poris, atq; tremor circumscribetur, & febrili recedit inquietudo ac dolorū, sed spe-
cialiter ac proprie in cōmunibus, si in membrana quae latera circūtegit, hypozy-
gos appellata fuerit generata collectio, difficultas spirationis sequetur, quā dys-
pnoean uocauerunt, sed difficilis iacendi potestas supra contrariū patientiatus,
hoc est, quod causa nō tangitur, cū sensu quod odā interno ueluti pendentiū mem-
brorū, & saepe cōmotus corporis quasi sonus audis, uelut inclusi atq; collisi hu-
moris: nam Graeci hydatismos appellant. Sequitur etiā displicentia post acceptū
cibū, quā Graeci dysarescesin uocant, & plurima tensio medijs lateris, aut uentrico-
sa inflatio impressioni digitorū cedens ac resurgens. In pulmone uero emergen-
te uomica, spirandi plurima difficultas sequetur agrotantes, tussis uehemens, uox
obusa uel rauca, & odoris tetri spiratio, thoracis grauedo, & adductio superio-
rū ad inferiora. Itē grauatō atq; tensio supinatis agrotantibus, & reuatio seden-
tibus: deniq; se ipsi sustollunt ad partes lecti superiores, quo leuatiū habeāt ca-
put. Sequitur etiā cauitas oculorū, genarū rubor, & albedo sub lingua uenarū:
Et si eruptio tardauerit, inflatio quoq; articularū sequetur, uultus pallor, & ma-
cies ora deformans. Itē in diaphragmate emergente uomica dolor supra praeor-
dia sequitur, penetrans per latera utraq; usq; ad posteriora, & aliquādo inflatio
uel tensio iuxta finē pectoris, uel sub extremis costis, atq; ossibus ultimis perse-
ueras usq; ad alia: Et si collectio forinsecus fuerit, sonitus aliquādo humoris in-
clusi sequetur. Tunc tussicula, & in spirationibus difficultas plurima, ac respira-
tio longa, & forinsecus spiritu attracto dolor, quod nunq; sequetur eos qui pul-
monis uomica uexantur: Etenim pleumonici hauriendo magis spiritū releuan-
tur. In stomacho autē emergente uomica ructationes tetrae, atq; difficultas spira-
tionis, sed minor agrotantes sequetur, & aliquando tussicula paruo sine ullo tu-
moris

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

HypoZygo
Diaphragma

Sphyncter

Etron

Vreta

Peritoneum

Empyici

Vomicosi

HypoZygo
latera circūtegit

Hydatismos

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

ὡσπερ ὑγρόν.

Vreta. i. oscu-
lum uesicae

Ephelcydes

Priapismus unde
dicitur

Satyriasis
Priapismus

Vomicae
internae collectiones

moris excreatu: Tunc torpor frigidus articularum, animi defectio, sudor in summitate cutis, pulsus parvus, & corruptio sumpti cibi, atque acidæ ructationes, & nausea, & aliquando uomitus, siccitas linguæ, uel asperitas sitis, transuoratio difficilis, plurima uel parua pro collectionis magnitudine. Quod si fuerit in superioribus stomachi, donec cibus transuoretur pressurâ sentient ægrotantes. Post effectus uero releuent. Ac si in inferioribus erit facilis transuoratio, ac deinde dolida cibi perceptio sequetur, cum ad destinata peruenierint quæ sumant, dolore ex anterioribus partibus in ore uentris attestante, cum inflatione uel extantia quæ in pressione digitorum cedat ac resurgat. Si uero in superioribus fuerit collectio, nulla uidebitur prompta inflatio uel extantia, sed dolor atque grauedo inter scapulas, uel ex posterioribus ceruicis partibus sentiet. Ac si in uentre fuerit collectio, & magis in eius ambitu, erit inflatio inferius à diaphragmate, quod discrimen appellamus, circa mediū præcordiorum sinistrorsus flexa, & impressioni digitorum cedens ac resurgens, attestante fastidio, nausea, siti post cibi sumptionem, cum ructationibus acidis, atque sumptorum corruptione, & aliquando liquidis per uentrem egestionibus. Ac si in aliquo intestinorum fuerit collectio, erit extantia, uel inflatio uominis secundum eius positionem in pyloro: denique constituta in ultima parte uentris sub dextro latere, atque ilio, uel sub iecore. Sin uero in nescide fuerit collectio, erit in sinistra parte extantia supradicta atque inflatio ueluti sub liene. Alijs etiam intestinis tenfioribus collectione uitiatis inter umbilici atque pectinis regionem supradicta reperiuntur. Ac si in colo fuerit collectio, secundum illud dextrum, circa umbilicum usque ad sinistra loca, antecedentibus hijs quæ sunt solita colicos afficere, supradicta reperiunt. Itē in longaone collectione suffecta cluniū dolor sequetur, cum difficultate mictus, & abstinētia uentris, & aliquando egestionem muculēta uel sanguinolēta. Inflatio autē uel extantia erit in superficie occulta: sed immixtis per podicē digitis sentietur, & ad inferiora ueniētibus liquidis comixta stercora putria egerantur, adeo ut plerumque lateat, utrum ex pyloro uel nescide, aut tenerioribus intestinis hæc ferri uideant. Sed erunt purulenta separatoria à stercore, atque discreta, cum ex colo referunt, aut ex longaone. Itē in iecore uomica constituta, inflatio uel extantia, & pulsuosa sequetur ægrotantes appositio, & tangētibus nobis sana principaliter occurrunt: & circa cōfiniū interaneorum, quæ ut supra diximus Græci splanchna uocant, circūscripta collectio sentietur, cum nunquam tantum latens, atque ita submersa in peritoneo collectio cōprobetur, neque ita circūscripta ac decisa uideat, sed paulatim deficientes suos fines sanis partibus iungat, ut non deiecta atque decisa uideant. Hæc est uomicarum omnium specialis significatio, sed earum eruptiones aliquæ ad thoracis inania fiunt, aliquæ inter regionem peritonei & intestinorum, aliquæ ad stomachum uel uentrem, ut liquida atque purulenta euomantur: aliquæ ad pulmonem, siue arteriam maiorem, uel rumā, quā Græci bronchon appellant, quo ligda & purulenta etussiantur: aliquæ ad intestina, uel eorum spacia, quo per podicē ligda excludant, uel purulenta: aliquæ ad matricē, quo per muliebrem sinū profundant: aliquæ ad renes uel mictuales uias, ac uescicā, quo per mictum ferant: aliquæ ad cor, ut Erasistratus ait, sed harum omnium eruptionum plerique alias rationabiles dicuntur: aliquas irrationabiles: sed rationabiles aiunt, ut ad stomachum uel uentrem ueniētes per os excludi: ad pulmonem uero per arteriam maiorem. Itē ad intestina uel uentrem, uel podicē ferri, ad renes uero uel uescicā per mictuales uias. Itē ad matricē per muliebrem ueretur. Irrationabiles autē dicunt, eas quæ in diaphragmate, uel hypozygo membrana, aut iecore, & liene generatæ rumpuntur per arteriam maiorem, uel stomachum, aut uescicā, aut matricē excludi credant, cum nullæ sint ab hijs partibus quæ collectione

Ruma
Bronchos

A ctione affectæ sunt naturales uia ad supradicta loca ducētes. Alij uero etiam in hijs se reptos quadam uascula demonstrant, anatomica ratione adprehensa, quæ ad hæc penetrant loca. Alij autem uias esse latentes, quas logothoretas appellant, per quas limpida, uel purulenta quadam exudatione ferantur. Sed non oportet de hijs plurimum disputare: Sufficit enim ad disciplinam significationis faciendam manifesta cōprobare. Itē aliqui etiam in singula loca ex alijs facta susceptione puris, quæ metalepsin uocauerunt, signis explicare conati sunt: quæ quidem non necessaria, sed frequentia probauerunt. Etenim ad arteriam maiorem, siue gutturis canā, quā Græci bronchon appellant, facta eruptio spirationis ingerit difficultatē, & tussiculam: ad stomachum uero nausēam atque fastidium, & euerfionē, uel uomitum ingerit ægrotantem. Itē ad intestina, uel uentrem tormentum facit partium cum inflatione ac uentositate. Ad uescicā uero delectationē facit frequenter urinæ reddendæ: Ad inania autem thoracis, atque inter peritoneon membranā, & uitalia interna nulla sunt antecedentia eruptionis signa, sed utranque facta intelligimus, sed pro ægrotantium motu, uel cōuersione iacendi sonus quidam efficit uelut inclusi humoris, quæ Græci hydatismos uocauerunt. Præstantius autē, si inter peritoneon atque intestina id euenerit, sequetur etiam prominētia partium hydropē fingens, cum mordicationibus ac doloribus repentinis. Sed si inanis fuerit ruptio thoracis facta superiorum partium à discrimine, quod Græci diaphragma uocant, cum difficultate spirationis, ac tussiculæ quere la sequetur. Sin uero in regione, quæ intestinis atque peritoneo interiacet, fuerit facta, inferiorum partium querela sequetur cum intestinorum tormento: nouitate enim repentinæ effusionis acriorum humorum, atque corrupti puris edacitate ea quæ naturali habitu custodita manebunt, uitalia uehementissime uexabunt. Præterea repentina, atque coadceruata ruptio fit, aliquando paulatim, tenuatis primo uomicarum tegminibus, ut præliquatum, atque paruum liquorem mittant, quod apprehedimus, quum tussicula defuerit esse sicca, atque sputa pollui admixtione puris uiderimus: uel in egestionibus uentris quicquid saniosi liquoris fuerit repertum, uel in egestionibus urinæ sedimina purulenta fuerint inuenta. Sed post supradictas eruptiones, si omnis fuerit facta liquoris effusio, febres illico soluuntur, atque loci prominentia reflatur, & grauedo circūscribitur. Sin uero ex parte fuerit effusa collectio, quod fiet debilitate ægrotantis, aut crassitudine liquidorum, aut non in fundo uomica osculatione suffecta, sed è lateribus, aut supernis partibus paulatim liquidam inuenturum: Sed erit approbanda significatio non in fundo factæ ruptionis, cum inter aliquos dies repleta uomica siue eruptio tensionē rursum atque grauedinem cum febre mouerit ægrotantem. Tunc post effusionē superflui liquoris omnia leuigantur, ac similiter per interualla dierum easdem difficultates re-presentet. Communiter autem omnium eruptionum tutior est comparatione cæterarum illa quæ in uescicam uenerit, atque mictuales uias: Etenim naturaliter creduntur hæc partes iugem acrimoniam liquidorum excipere ac reddere. Quapropter neque nunc ulla nouitate facile uexari posse uidentur, cum in se aliena atque acriora susceperint, quæ eruptione uomicæ descendunt. Dehinc quod naturali urinæ commixta purulenta, quæ collatione corrupta uidentur obtusa mitescunt: ultimo quod neque coadceruatam, sed paulatim redditam ac requiescentem sumant egestionem urinæ per exitum tractum. Item facilitate secunda est quæ ad intestina ruperit: hæc enim quoque creduntur transitum stercorum sustinere, sed ad primam minus tuta iudicatur: siquidem possit coadceruata effusionis causa per podicem ægrotanti defectionem facere, & propterea mortem. Tertia est, quæ ad matricem ruperit, & magis in hijs quæ iam naturali lege purgantur:

Logothoretas

Bronchos
Arteria
Gutturis

Hydatismos

C Didicerunt enim loca materiz & transitu sustinere, minus quidem à prioribus tuta est: siquidem neq; ex initio natiuitatis, neq; per dies singulos naturalē meatum ipsa sustineant partes, neq; ita acris ferre consueuerint liquorum: siquidē nihil in se sanguis habeat mordacissimā qualitatis, omnium tamen periculosior iudicatur, ut Erasistratus ait, quæ ad cor fuerit facta, eius secunda quæ ad arteriā gutturis, quam Græci bronchum appellant, & eius repentina magis atq; coadceruata ab ea quæ paulatim fuerit effusa: siquidem defectiones ingerat & grotant, atq; difficultatem spirationis, & tussiculam & præfocationē, cum neq; naturalibus liquidis ista consuetudo per ipsam partem transeundi uideatur: tertia quæ ad stomachum fuerit facta: siquidem præfocationē minus ingerat, minus quidem à supradicta appetitū quoq; cibi extinguat: & propterea fame & grotantes afficiendo debilitet. Item post hanc secunda est, quæ ad inanitatē thoracis fuerit facta: siquidē circumfundatur pulmoni humor corruptus: atq; cordi ultīma est, quæ inter regionē peritonei & intestinorū uenerit: siquidē circumfundatur humor iecori & lienī, & uentri atq; intestinis, quæ cum fuerint uexata ingerant periculum. Communiter autē, siue uniuersim dicēdo, quod Græci catholicon uocant, omniū uomicarū, uel eorū qui hijs afficiuntur salutarē intelligimus ductū fore, si post eruptionē factā febres cessauerint, & magis extemplo, uel eā dē die siti quoq; recedente, atq; perfectō appetitu cibi: uentris quoq; officio parua atq; congesta reddente, ipsius etiā puris albedo, atq; eodē colore apparente: & cum lenitate, ac sine dolore suarū egestionū: & si per superna egeritur sine uehementi tussicula, neq; coadceruatim, sed per partes excluduntur liquida: pessima autē aut difficulter, aut ut sæpe contingit interfectiua ferri iudicamus eis quibus post eruptionē febres annexæ p̄seuerauerint, attestante siti cum fastidio cibi, & uentris fluore, uel ipsius puris felloso, uelluido colore, coadceruatim egestionibus, cum uehementi tussicula uiribus depurgatis. Hæc est uomicarū significatio. Sed oportet ob earū generationē fugiendā congruam humoribus adhibere curationē: Horū enim augmenta collectiones faciunt generari, ut sæpe in pleureticis uel peripneumoniacis, uel similibus morbis, quibus ita formauimus curationes, ut minime sinantur initia fieri uomicarū. At uero si iam perfectā uomicā uiderimus, & humore corrupto in toto aut ex parte tumoris caruerit nomine, oportebit similibus adhuc perseuerare adiutorijs, ut cataplasmatibus ex polline tritici, uel seminis lini, aut fœnigræci, uel hordeacij confectis, uel ex aqua mulla, aut hybisci decoctione, cuius etiā radix erit conterenda, addita uaporatione spongiarū. Vel si in inferioribus corporis partibus fuerit collectio, encathisimatibus quoq; iugibus erit utendū ex aqua & oleo calido, ac decoctione cuiusquā ex hijs cataplasmatibus cōgrua quæ supra diximus. Ante cibū præterea olei calidi quicquid potodandū: dehinc etiā mulli mediocriter cocti: tūc sorbilis offerendus est cibus, atq; calidus: est enim impropriū ex parte adhuc manēte tumore quicquid acrius adhibere, quo magis labor & grotantibus gemineat, scilicet tumore asperato, unde maiores collectiones efficiuntur. Pausante igitur tumore omni ex parte, & nondū erupta collectione oportet eius adiuuari celeritatē, ut primū p̄scriptis cataplasmatibus ficū faciamus admisceri cū hybisco: tū resina terebinthina, adiuncto usu malagmati, quæ cōgrua Responsonū docuimus libris, ut est mnafeū: itē ex tribus resinis, quæ Græci diatrion rectinō uocāt: tū etiā diagalbanes, uel melinen, uel quā appellāt serapionos, aut dictamnū, uel quicquid simili p̄missione cōscriptū: Cibo autē dādus succus ptisanæ cū melle. Itē porri capitati, uel atriplex, quā Græci andraphasin uocāt: itemq; urticā. Iubēdi præterea & grotantes magis supra latus iacere, si in superioribus

Vomicae cæsus

Erasistratus.

Arteria

Bronchus

Thoracis inantitas

ἐν καθάρσιν
καταπλησμάτωνDiatrion
rectinōAtriplex
Andraphasis

A ribus à diaphragmate partibus collectio fuerit generata: Cauenda etenim si pina iacendi positio: siquidem extenta arteria angustetur, quo & magna difficultas spirationis fiat, & minima liquidorū exclusio perficiatur. Sed si hijs adhuc collectionis non prouenerit eruptio, oportebit uehementioribus eam prouocare, ne humor inclusus plurima tardando membra corrumpat. Quapropter præpotandi sunt ægri decoctione fici, uel hyssopi, ac rutæ, & origani, & tragoragani, & thymi, uel satureiz, aut absinthij, uel centaureæ, aut marrubij, aut semine radicū, aut sinapi, aut nasturtij cum melle, quorum aliqua etiā uiridia erunt mandenda. Item medicamen quod appellatur diatrion pipere non potu dandū, uel diascordeon, aut zopyrium: Multi tamen etiā hieram dandam probauerunt, & magis illam quæ appellatur diacolocyntidos. Adiuuat quoq; eruptionis celeritatem sternutatio adhibita, & aliquibus etiā excreatus quidam hinniabilis iugiter affectatus. Ac si neq; ita eruptio fuerit cōsecuta, erit ieiunus, uel dato potu, aut radicibus comestis uomitus adhibendus. Aliqui uero in hijs quæ superioribus à diaphragmate partibus uexantur fumationes adhibuerunt: tardante eruptione, hyssopum uel thymum, aut origanū incendentes, uel sulphur, & sandaraca, aut aloē, uel storace impositis igni ægros hircere iusserunt, & raptu quodam potili nidorem transuolare. Tunc dandum uel tymminum probant per diem bis uel ter: simile enim inquit curationis genus chirurgiæ: Sed uehementer caput grauatur implendo. Ac si in intestinis fuerit collectio, erunt per clysterem iniicienda ea quæ præbibenda nuper ordinauimus. Tum eruptione facta speculandum, utrum per partes, atq; deposito liquida excludantur: an uero coaceruata, aut omnino difficulter & paulatim. Sed si partim, & nullis obstantibus excludi uiderimus, erit à cibo abstinendus & grotus, uiribus permittentibus. Tum alia die adhibita corporis unctione præpotandus hijs quæ supra memorauimus, cibus quoq; adiuuare collectionem, quo omnia liquida detrahantur, dato mulso, uel solo melle bibendo, cum resina terebinthina, aut butyro non ueteri. Tum sorbilem dabimus succum ex alica uel ptisana melle admixto. Item porros coctos cum oleo atq; garo & ptisana. Tum etiā ex tritico ptisana confecta, aut cum protropo uino, aut squillitico: item lac cum mulso. Et si eruptio liquidorum ad mictuales uias peruenerit, erunt adiungenda supradictis etiam mictualia medicamina quæ urinā prouocent, à Græcis diuretica appellata, ut asparagi, olus atrii, lactuca nunc cocta, nunc incocta. Item radices & sorbilia, lacte quoq; confecta. Sin uero ad intestina eruptio peruenerit, quo per podicem exitum habeat, cum supradictis communiter erunt adhibenda quæ uentris officium non densent, neq; plurimū laxent: Quapropter mictualibus prohibiti cibo ordinauimus maluam dandam, betas, cauliculos, cucurbitas. Sed si coadceruatim, ac nimis liquida ferri uiderimus, erit abstinentia recusanda: Dandū mulsum potu sufficienter decoctum, & plurima sitis & grotantibus indigenda. Dandus præterea cibus qui uentris teneat officium, ut oryza succus sorbilis, aut lenticulæ. Item pisces duri corporis, quos sclerosarcos Græci uocauerunt, & uolantem sicciore, & potu aqua imbralis offerenda, quam uulgo cisterninā uocant, calida. Item medicamina quæ ad humectam tussiculam conscripta sunt. Tum uinum mediocriter asperū. Sin uero difficulter atq; paulatim liquida fuerint excluda, erit inquirenda causa, utrum ne ob debilitatē & grotantis id euenerit, quo minime ualeat excludere aliena: an uero ob crassitiem liquidorum, uel ob eruptionē non in febribus factā, uel in fundo collectionis: Etenim si ob debilitatē & grotantis id aduerterimus fieri, erunt subleuanda uires per resumptionem. Si autem ob crassi-

Diascorde
Zopyriū

Tymminū

Protopo

Mictualia
diuretica.Pisces
σκληροσάρκεις.

C ob crassitudinē liquidorum, tenuantia adhibenda, atq; præpotanda quæ supra memorauimus, adiectis quoq; similibus electarijs, ut sunt ex melle, resina, uel lini semine cum melle confecta, ac nucleo pineo, uel strobilis, & urtica semine, præbibendum sinapi cum paruo pipere longo. Runc helleb ori adhibemus purgationem. Ac si ex uomitis ulcera tardantia perseverauerint, ea quæ supra diaphragma fuerunt, quod discrimen appellauimus, ita curabimus, ut est de phthisicis scriptum: in stomacho uero uel uentre, ut de coeliaci: item in intestinis, ut de dysentericis: in renibus uero ac uesica, uel mictualibus uis potis medicaminibus atq; clystere iniectis, uel per cathetera immissa utemur: etenim si fordida apparuerint ulcera, lacte atq; melle potamus, semine cucumeris præfuso, aut mulso, aut pinguibus palmulis cum passo, aut nucleis cum amygdalis & amylo. Similia etiam per cathetera immittenda, aut tetrapharmacū medicamen diligenter solutum. Sin uero limpida fuerint ulcera, erunt encathismata adhibenda, quibus præcocta fuerint aliqua constringentia, atq; extrinsecus apponenda emplastra, quæ cicatricem facere ualeant, à Græcis epulotica appellata, potui dandum lac cum amylo, & cucumeris semine, cum decoctione phœnicobalani, aut papaueris fixi, atq; constricti cum uino protropo, & amygdali decoctione, uel mali cydonij, sorbarum, & palmularum thebaicarum, uel succo mali punici, uel hijs quæ in pharmaceutico Responsionum tradidimus libris, ex quibus est quod appellatur carui, & œnocraton, & ex trachanto atq; amylo, & glycyrrhiza. Vtēdum etiā quis sua uirtute medentibus, quas supra memorauimus: Itemq; hijs quæ in Aria insula, & Theanitorum provincia esse perhibetur, cæterarum quoq; resumptuarum materialium ulum adhibentes, ut nutritibiliorum succos. Vbi uero inter intestina & peritoneum eruptio fuerit facta, siue ex iecore, siue ex aliqua ueniens collectionis parte, quæ situm est quomodo puris detractio fieri possit: utrum ne per tenues uias uesicæ ueniens, atq; in intestina acceptum uideat, & propterea per urinā, uel per uentris officiū excludi possit: an uero sectis inguinū locis detrahi facilius uideatur, quod quidē Erasistratus demonstrauit: Sed apparet nunc chirurgia exitum puris faciendū, incisa secundum inguen peritonei membrana, quo corruptis liquoribus prolapsio inferioribus aperte præbeatur. Tunc congrua adhibenda curatio: Etenim incisa peritonei membrana, in cicatricē facile conducit, & sine uilopericulo agrotantis sanitas dat, ut est conijciendū ex hydropū paracentesi, atq; chirurgia ramicis, quā Græci enterocelen uocant. Neq; impossibile putandū, etiā si quid remanserit, facta detractioe chirurgiæ per superficiē cutis, ac tenues uias, & per intestinorū cavitatē sudari: quippe cum etiam in hydropibus circumfusus humor intestinis sæpe fuerit exiccatus, quibusdam per uesicam, foeminis per matricem, sed omnibus communiter fortitudinem cōuenit per nutrimenta præstare: facile enim corruptio partium depulsa passione fiet, cum corpus fuerit naturali fortitudine possessum.

DE SUPERFLVA CARNE, QVAM GRÆCI POLYSARCIAN VOCANT. CAP: XII.

Ccidunt corporibus superflua carnis incrementa, quæ Græci ob nimietatem polysarcian uocauerunt. Sed est hoc passionis genus contrarium nutrimento cessante: siquidem cessans nutrimentum tabida faciat corpora. Idem ultra naturæ modum uementius elatū plurimā faciat carnē generari, ex qua corpora grauata premant. Præterea hoc quoq; speciem accipimus cachexia: siquidē indecēs difficultas patientes afficiat: nam sequitur nimia ac superflua multitudo

A multitudo carnis, quæ in pinguem prominentiā erigatur cum tardo motu, atq; grauatione, & debilitate, & ex paruo gressu anhelatione ac sudore, ut suo se corpore præfocari sentiat agrotantes, quo neq; leuia ferre ualeant uestimenta. Multi igitur medicorum atq; aliptarum salutaribus præceptis adiungendam diligentiam detrahendæ carnis putauerunt, intuentes cœnoteta, quam epidofin uel euexian uocant, hoc est, habitudinis augmentū: sed hoc à Sorano repulsum. Nos igitur solam habitudinē intelligimus, quæ fuerit cum modica carne fortitudo, & seruanda magis quàm repellenda. Polysarcia uero, quam nunc passionē dicimus, recte cachexian nuncupamus, quæ multis accidentibus denuntiet periculum: Etenim quæ sequetur animalia nutrimento dedita, uel custodia reseruat, ut flato atq; extento & prominenti corpore uideantur: hæc eadem cuncta patientes sequitur: Similiter accidentia corporibus ulceratis, quibus uana caro cōcrescit, uel eorum labijs quæ fuerit acie circuncisa renascantur. Sed istius passionis duplex traditur differentia curationis: Alia quæ cohibeat fieri plurimum corporis nutrimentū: quæ quidē ponitur in gestatione celeri, & cibis non multū nutritilibus, ac moderatis, ne plura corpus quàm insumit accipiat: alia quæ cyclica regula atq; operosa recorporatione formetur demutandi corporis causa. Sed ut docilis sermo, ac manifesta tradatur præceptio, partium erit memoranda curatio. Conuenit igitur corpus exercere gestatione plurima ac perseveranti, animalium iugo, uel curriculi motu, & equitatione ac nauicula. Item lectione & uocis exercitio uehementi, uel meditatione modulationis agonistica, & celeri gressu, quo magis labor surarum fiat. Item cursu, atq; sicca fricatione manibus puris, uel aspero lineamine, & arenæ aspergine. Tum uolutatio in palastra uaria, quam Græci celadian, atq; choricomachian uocauerunt, quæ sunt specialiter ab ipsius artis præceptoribus imperanda. Tum hoplomachia, hoc est armorum ficta confrictio. Item alienis laboribus exercitijs, hoc est colluctantium, uel cōexercitium, quam Græci haterocopian uel trachelismon uocant, atq; longo uel raptorio machinamento, quod macron sparton uocauerunt. Item Italica sphæra, & luctatione celeri, & dura atq; multa uel sicca fricatione: Etenim oleo labentibus manibus fortitudo soluetur exercitij. Conuenit etiam sole corpora torrire, quod Græci heliosin uocant: tum paroptesi ex flamma, uel carbonibus, & siccis uaporationibus prouocatur sudor: & nunc feruentia lauacra, quæ plurimum detrahant, nunc frigida, quæ corpus in densitatem cogant: deniq; psychrolutarū corpora densa, ac ueluti testea sentiuntur. Conuenit etiam arenæ littorariæ adhibendus feruor: Tum natatione maritima, uel aquarum naturali uirtute medentiū, & in lauacris sudore perfecto asperginem salis adhibere: qua sæpe condita caro animalium ciborū uoluntati sicca seruat, atq; densior, nec collecta marcescit. Tum fricamentū adhibendum, quod Græci zegma uocant, ex nitro tuso, atq; in puluere redacto, & post lauacrum longa cibi dilatio, uel potus: Tunc enim appetitio minima marcescit, & eius acies temporis obrunditur dilatione, cum etiam digestionis parata proteruitas detractō fomite languescit. Erit præterea potus semper ante cibum prohibendus, uel in toto paruus dandus, & magis cum cibi sumuntur: Etenim immisso liquore plurimo fluidantur accepta, atq; caro mollitur, & digestionē facile solidiora propriantur. Sed si plurimū quisquā sitierit, paruū dabimus mediocriter asperum. Pulmentū uero alicam, amyllum, lac, nucleos, cerebrum, oua, pisces autem teneros, uel pinguia quæq; reprobamus: Panem dabimus frigidum, fermentatum, autopyrum: est enim minus nutrens: & magis, si fuerit ueteratus. Specialiter autem siccus probandus est cibus. Item

Alptas pro
medicis h
bet

Alptas pro
medicis h
bet

Modulatio
agonistica

Celadia
Choricomachia
Haterocopia
Trachelismon
Macron sparton

Zegma

Autopyrum

Legendū puto Aenacia ex
plinio

C Item pulmento danda sunt olera & pisces durioris naturæ, uel autū sicciora, uel agrestium, ut leporis, capreæ, porcina ex deposito, hoc est, longo tempore sale siccata. Conuenit præterea unum cibum sumere, & post sumptionē plurimum uigilare: In requie quidem, quo multa corpus exhalatione insumatur uigilando: additur enim plurimum somno: denique dormientium corpus ualidius fiet: Potus dandus frigidus: & perseverare carnis multitudine erunt initia cycli adsumenda, nunc ab omni abstinentia, nunc à paruo cibo & aqua, nunc augmenta ordine regulari. Item à ieiuno uomitu sumendum est initium, uel ex radicibus: Tunc ad drimphagian ueniendum, ac mediæ qualitatis materiam. Tunc uolantum atque agrestium: quæ quidem erunt celeranda per dies minoris breuitatis, quo urgentius initia repetantur: & in oleribus erunt urinaria prouidenda, ut asparagus, pastinaca, apium, fœniculus, daucus, porri capitati, & horum similia: sic enim communia seruantes corpus ualebimus demutare. Accidentium quoque coniecturam facientes, quo eliminatio carnis atque diductio procedat. Aliqui medicum phlebotomiam probant, atque purgatiua medicamina, quæ catartica appellant, & clysterem, & post lauacrum illico Venerem adhibendam ante cibum, atque ipsa die paruum nutrimentum, potum aquam dandam. Item uomitum post uespertinum uinum. Alij quoque ueluti passioni contrariam corporis expansionem ex thalamo fieri probauerunt, & appellant antipalon. Itemque nocturni rores auram ante solis ortum bibendam. Sed horum deliratio manifestis prodigijs rebus: Nam phlebotomia uires depurgatæ uexantur, & corpora palleunt: quam Græci racosin uocant. Item purgatiuis medicaminibus ex clysteribus, cum super praedictis etiam liquida corrumpantur, cum alius habitus corporis fiat: nam Græci cachexian uocant. Veneris uero usus effoeminat membra, atque fortitudinem tollit. Item aliquibus bis in die ordinatum lauacrum, & somnum prius quam cibum sumatur: quod quidam uoluerunt: crassificat enim somnus, non tenuat corpora. Item uomitus post cibum: uires enim tollunt: & quamquam corpori detrahant carnem, implent tamen necessariò caput, atque sensuales uias uexant, & gingiuas in putredinem mittunt, atque os odore foetant, retro stomachum limant, & ipsum hominem sibi met faciunt displicere: nam Græci dysarescesin uocant, cum inæqualitate febribus uicina. Est & improprium, atque praua ratione æstimatum, ob corruptionem paruorum maiores corporis uexationes inferre. Sed si forte uinorum fuerit excessus moderatio, tunc erit uomitus adhibendus: eius enim uexatione maior est immodicæ sumptionis grauatio. Item præ ceteris uehemens, & maior quam ut oportet animi officijs siue curis adplicatio: Videmus ob has causas etiam studium corpora fieri tenuiora, limatione quadam animi iugium cogitationum atque disputationum. Eorum uero qui segni ac pigro ductu uitam trahunt, solidiora atque pleniora fieri corpora, ob contrariam rationem. Hijs de superflua carne conscriptis, omnium tardarum passionum curationes explicauimus, intentione neglecta.

CAELII AVRELIANI SICCENSIS CHRONION LIBRI QUINTI ET VLTIMI FINIS.

D. ORIBASII

D. ORIBASII SAR-
DIANI IN TRES EUPORISTON
LIBROS AD EUNAPIVM
PRAEFATIO.

ET IS à me Eunapi charissime, ut manifestas sanitatum curas faciam tibi ad singulas passiones, & diuersarum generum adiutoria, ad discendum simplicium uirtutes medicaminum, peregre proficiscenti, quæ facile inueniuntur in agris per uaria loca, ubi docti minime inueniuntur medici, qui curam impendere possint. De qua re mihi uidetur, ut nomen tantum medicum, & non artis requiras industriam, in qua ocio fauente ad discendum minime sis imbutus. Vnde petitioni tuæ præbendo consensum, hexapla Galeni, quæ à Dioscoro & Apollonio, uel ab alijs, qui de uirtutibus herbarum scripserunt, quæ per agros inueniri possunt, quæ ab ipso scimus esse probata, reuelantes per nos tradimus, & in hoc euporisto scripta dirigimus, quæ tibi uel alijs in longis fortassis. Experimentata igitur à nobis uel antiquis tentamus dicere de simplicibus medicamentis, quæ Græci hapla uocant, & ea in tres diuidunt partes. Vna quidem est, quæ unicuique infirmitati adhiberi possunt ex simplicibus medicamentis, & singula diuersas habent uirtutes, & particulares usus. Secunda uero pars est ad sanitatem ex electis singulis materijs adhibita. Tertia uero pars est, quando singula cum singulis uel alijs admiscuntur, considerata passione. Transactis ergo hijs tribus tropis, quæ facilius inueniri possunt, addis etiam à me tibi quæ ad incolumitatem humanæ naturæ expediunt conseruandam, scribi debere. Incipiam ergo exordium à cunabulis infantum.

N

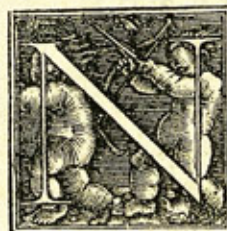
D. ORIBASII

D. ORIBASII AR.

CHIATRI IULIANI CAESA-
RIS, EVPORISTON ADEUNA-
PIVM LIBER PRIMVS.

DE INFANTVM NVTRIMENTIS.

C

ATO igitur infante, mox ab initio est nutrix eligenda, quæ lauacris & cibis competentibus ministra sit. Disponenda est, ut lac bonum abundantius ministrare possit. Labor enim sit ascensio collis, ut deambulando exerceat laborem, & lanificium faciendo telas texat, & maxime susales, & ad pilas pistet, & situlas de puteo aqua plenas leuet. Cibis autem utatur ptisanæ succis, & de tritico farina, & mellis suc-

cos accipiat. Pistum manducet, & pisces qui non sunt de pelago: Sed neq; eos qui duras carnes habent. Vinū uero dulce bibat, & quod boni sit odoris. Caseo autē & tragematibus, hoc est, pomis, uel ab oleribus omnibus abstineat, præter solas lactucas edat. Optimæ enim ad hæc sunt, & bonos in corpore succos faciunt, & somnū infantibus præstant. Accipiant etiam & dactylos, diuretici enim sunt, & purgant sanguinem, & utile præparant lac, & bene ministrant. Pessimæ autem ad hæc sunt menta & ocimus: Corruptunt enim fortiter lac. Similiter enim & cōmixtio uiri omnino prohibenda est, quia & hoc corruptibile generat lac, & omnibus rebus plus hoc nocet infanti, & amplius omnibus lædit.

Lactuce.

Menta.
Ocimus.DE LACTE IN MAMIL-
lis augmentando.

D M Vltum facit lac, cedrus cruda aut cocta assumpta cum ptisanæ succo, faciunt enim suaue lac & sufficiens, anethi coma uiridis, & radix fœniculi. Similiter & eruca, & apium, & smirnon & cicer, & animonis herba extrahunt lac, & apposita abundantius faciunt.

DE DISCRETIONE BONI
lactis & mali.

Lac muliebre. O Ptimum lac à pessimo hoc modo discernitur. Bonum lac & in odore, & in sapore discernitur, & in albedine, & in constitutione. In constitutione autem, cum medium inter pinguedinem & tenuitatem uel humectationem consistit. Pessimum uero est è contrario, si spissum est & insuaue in odore, in sapore, & in albedine.

DE INFANTE NVTRIENDO.

A Paruo usque ad mediā ætatem crescente uelocius infante in membris, ita ut nutritus in corpore multum esse uideatur, timere oportet ne aliqua accedat plethura, & si in aliquā plenitudinem incidisse cognoscitur, tunc oportet ut diminutio fiat nutrimenti, & secundum ætatem omnimodo adinueniendæ sunt euacuationes, modo per exercitia, ut huc atq; illuc per se ieiuni eant, & puerorum antequā cibentur exerceantur proprijs laboribus ante cibos quibus nutriuntur, quales. & proprias actiones consuetudinarias agant, & proprijs uel consuetis cibis nutriantur, ut hij qui lædere possunt prohibeantur. Et hæc non opus habent à medicis discere, sed per experimenta infantium sollicitè, siue bene digesti sint infantes, siue non sint digesti, & hoc per obsequia uentris possunt cognoscere.

DE INFAN-

A

DE INFANTIBVS, SI PLE-

nitude sit ciborum.

Q Vod si infanti ciborum accesserit plenitudo, & ex nimia acceptione uentrem excernunt corrupta sunt, & quæ per sudorē manant non bono sunt odore, hijs agnitis oportet eis, si iam cibos fortiores accipiunt, non unum cibum, sed diuersos dare cibos, ut ipsa nouitas ciborum possit iuuare quo facilius fiat uentris dispositio: Nam si aliquis appetat absq; ratione cibos, facilius liberatur, si citius uomica generata euacuetur, antequam cibi corrumpantur, & post hæc accipiat tenues, & sic paulatim reuertatur ad pristinā consuetudinem sanus effectus. Quod si iam corruptis cibis permanentibus, multæ utique proueniunt ex hijs læsiones, & diuersis succumbentes ægritudinibus fatigantur, si uomica nō subuenerit in pectore, aut ceruicibus, uel circa faucium loca, & capiti stabiato proueniunt uulnera & glandulæ, & maxime ciradæ, fiunt difficiles ad sanandum.

DE FLUXV VENTRIS INFANTIS.

Q Vod si ex hoc etiam nec dormiant, conuenit eis potū dare calidam aquā frequenter. Hæc enim & mordicationes tollit, & lauando intestina digestionem procurat ciborū, & uentris egestionem: nam balneo uti necesse est, cibos uero mediocriter accipiant, & potione utantur aquosa.

SI VENTER INDVRVERIT.

Q Vod si cibi digerantur bene, & uentris constrictio sit cum grauedine corporis, & tardo membrorum motu pigrior sit, & mens ipsius obruta sit à pristina actione, & somno sit oppressus, scire oportet plenitudinem esse in uenis indigestam: in uentre uero digestio facta est: nam indigestio in uenis est, & cum uentositate repletæ tenduntur, & constipatæ aliquoties tensæ rumpuntur. Sed & alia quamplurima mala ex hac efficiuntur plenitudine. Propterea quando hæc plenitudo accedit, quam Græci *νόσος* uocant, donec digestio in uentre ciborum fiat, quiescere debet homo. Post hæc autem exerceri, & post exercitationem resoluitur plenitudo. Hoc enim est apud antiquos propositum, dicentes, *νόσος νόσος ἀγῆ*, id est, labor iste uentris soluit laborem, quia si indigestus sit uenter, multum laborat.

DE HIS QVIBVS CIBVS
in uentre corrumpitur.

Q Vando autē in uentre corrumpitur cibus, confestim si corrupti sint cibi, & per uentrem effundantur quæ corrupta sunt, nihil mali subsequitur. Non autem soluto uentre, irritari oportet ex hijs quæ melius soluant uentrem, qualis est diaspolites, nitrum æqualiter cum alijs speciebus habēs, aut de caricis, & cinico pastellis confectis hoc modo: Caricas xxx nitro candido 2 iiii. Cinico 2 ii cum uino & melle cocto cōmiscēs omnia, & utraque macerabis, ut exinde pastillos facias xxx, & dabis. Mouet enim uentrem, & omnem cibum corruptum projicit.

DE HIS QVIBVS IN VENTRE
frequenter corrumpitur cibus.

Q Vibus uero frequenter in uentre corrumpitur cibus, oportet eos antequā cibos accipiant uomere uino dulci potatos. Fugere autem oportet cibos, qui carbunculos, aut uisturas, & fumosos generant ructus, & eos omnes qui nō facile corrumpunt. Assumere autē eos qui bonos nutrant succos, et eos eligere qui uentrē molliāt, ut ex interuallo accipiant. Expedi enim et mediocriter data

N 2 quæ

C quæ soluât uentrē, quale est pigra medicamē, ut hijs abstinerē, quibus cocochymia congregatur, & faciunt ægrotudines difficile sanabiles, aut insanabiles generant, quales sunt podagrica, & artetica uel nefretica. Sæpius autē & in acutas incidit.

DE HIS QUI EX LABORE IN SVETO AEGROTANT.

Si autem ex aliquo labore nimio, qui absq; mensura est, & absq; naturæ consuetudine, corporis accesserit passio, quiescere eum oportet, & abundantius uti frictione cum dulci oleo malaxatur: lauet enim in initio quidem mox post laborem calidissimo lauacro, & accipiat tenues cibos. Soluit enim copodina passionē penuria cibi, sic ut nihil hoc aliud melius possit. Et ne periodicæ aliquæ cōmotiōnes fiant, conuenit eis qui copodin incurrunt passionē, ut febres accedant, & hijs quibus hoc cōtingit, si negligātur pereunt. Soluere ergo oportet hanc passionē tenui cibo, & qui bene digerāt, euchymo utat̃ cibo cū suauitate paulatim accepto.

DE HIS QUI IN NIMIO AESTU LABORANT.

In æstatis tempore, si qui nimio labore exardescunt, & plus quàm uirtus permittit exagitantur, & natura ipsorū sit calida & sicca qui patiuntur, utantur hijs in cibo mala cerasia, & coccimelia, & persica, & cucumeres, & melones, & cucurbitas, & ficus, & mel edant. Hæc omnia quidē cocochymia sunt, sed ea quæ desiccata sunt, possunt in frigidare & humectare. Et post balneum aquā bibant in primis, & sic uinum mediocriter aquosum, & post hæc uomant quod acceperant. Assumant igitur in primis lactucas, & sic cum aceto & garo pedes porcinos accipiant bene discōctos, & gallorū & anserum uentres & alas, aut aliquid de piscibus aspratilibus molles carnes habentibus frixis. Gustent autem & si uoluerint olera, quæ nō possunt cocochymia generare, id est, cucurbitas, & post hæc bibant uinum frigidum, temperatū, & accipiant cum uino & melle alicam, aut cum uino frigido in æstu nimio siue cocochymia existentes sanantur. Aliqui autem prohibent ptisanæ succos nimios frigidos potui dari. Quod in hijs qui non laborant uerum est. Qui enim in occupationibus sunt obligati, hæc adhibentur. Nam qui uoluntariam degunt uitam, & exercitantur, in frigidari rariius habent opus. Non exercitantibus autem in mediæ ætate cauantibus, aqua de fonte frigida aut niuata non nocet laborantes, aut si iuuenes sint, si non sunt consueti, paulatim augmentando eis danda est; nam si inuetus iuuenibus militiâ procedente, & tēpore & ætate iam declinante, difficiles ad sanandum, & insanabiles consurgunt passiones in articulis, & in neruis, & in uisceribus.

DE AEGROTANTIBVS, QUI
bus cutis condensatur.

Condensatur corpus per frigus, aut si stiptico utatur balneo. Cognoscitur autem hæc passio ex pallido colore & duritia cutis, & quod nō facile concalescit, neq; consuetos emittit sudores. Curabis igitur eum calefaciendo per exercitationem & balneum, ita ut eum uoluere facias in astrago balnei. Oleo uero calastico eum perungēdo infundes, & neq; frigida aqua sit nimis in piscina, neq; multū ibidem remoretur, sed exinde cum exierit, antequā uestiatur dulci & subtili oleo ueteri perungatur. Optimū autem & anethinum est oleū, & maxime de uiridi anetho confectum. Vtilissimū etiam est quibus condensatur cutis, sed & hijs qui copode, ut supra dictum est, laborant, si de diagiro acopo perungantur.

DE HIS QUI ACCEPTO
cibo exercitati ægrotant.

Qui post cibum repleti exercitantur, aut balneo utuntur, multæ læsiones & non paræ subsequuntur, & capitis repletio, & epatis ex hoc constipationes accedunt. Mox ergo de præsentī ita curabis caput cum deambulationibus,

Abus, post cibos quidem mitius, ante cibos uero lenius quidem, sed uelocius & acutius faciat. Epatis uero infraxifacito, id est, constipato optimū medicamentum est oximellis datus, & simplex diatriton pipereon datus. Dabis etiā in potionē & absinthij comas infusas, & anisum, & amygdalas amaras cum oximelle ante balneū. Ventris uero facta digestionē, & diacalamētis dandus est cū oxymelle. Caue igitur eius frequēter usum in hijs qui sunt cholericī, & omnino eis omnibus prohibendi sunt pingues & spissi uel glutinosi cibi, donec passio quæ accessit fuerit amputata. Sed ea quæ extenuant ministranda sunt.

DE HIS QUI NON EXERCITANTUR, & sani sunt.

Plurimi igitur sunt qui nō exercitantur, & aptis nutriuntur humoribus, & non cito aliquas passiones incurrūt, quia sunt natura raro corpore, uel euentatō & digesto spiritu. Oportet ergo eos ad alias quasdam promouere consuetudines in actionibus. Hijs uero qui frequenter ægrotare consueuerunt, ne fiant sunt prohibendæ ægrotudines hæc quæ ex corporali accedunt plenitudine, & ex malis congregantur humoribus. Quæ enim plenitudines uelociter congregantur, auferri conuenit ciborū qualitate: & hijs qui multum præsumunt, modicus ministrandus est cibus, & qui creuisse cognoscitur humor, seu cholericus, seu phlegmaticus, aut melancholicus augmentatus est, prohibendi sunt cibi, qui tales humores generant. In hijs autem omnibus uenter facilius est reddendus.

QVOD OMNIBVS EXPEDIT
ut uenter secundus sit.

A B initio igitur antiquorū semper uisum est pro sanitate, ut uenter secundus procuraretur diebus quotidianis, & inculpabilis urinarū emissio secundum ciborū aut potionū ministrationē reddatur. Quod si hæc minime proficiant, tunc uti est necessariū eis quæ hæc expellant, & procurent uentris & urinae obsequia. Quod si urina minus fuerit ministrata, utantur apozima, ubi scandex, & apium, & foeniculus, & asparagus coquitur. Venter autem si constrictus fuerit, terebinthina danda est ad oliuæ magnitudinē glutienda dormitū euntibus. Magis autē educere uolentibus, nitrum modice est admiscendū. Vtilissima autē sunt olera ad deducendū uentrē, qualia sunt betæ, & malua, & brassica, semel cocta. Porcinæ uero carnis recentis iusculū, quod si hæc leuia uisa fuerint, & fortiora causæ desiderant. Ad urinā igitur prouocandam addendum est petroselinū, daucus, anisus, absinthiū, & gramen, & polytricum, & scolymbi radices, & cytisus, & calamētis, & origanū. De unaquaq; earū, aut omnes simul admixtas in aqua discōctas dabis cum uino bibere. Purgant enim hæc omnia per urinas sanguinē, & fit corpori non parū adiumentū. Ventrem autē sicut scripta sunt lenius mouent, & si amplius habere desiderat solutū, dabis ad uentrem herbā mercurialem in aqua cum sale coctam, & cum comederit, ipsam aquā bibat. Sed & sambuci folia similiter facta & accepta hoc modo operantur: nam & polypodij radices 2 II puluere minutatim facto super sardinas, aut in aqua discōctas dabis cum uino bibere, & si in ptisanæ succo coctæ sorbeantur, uentrē soluent. Aliqui autē & aloē dormitū euntibus dant, quantū ciceris tria sunt grana ad glutendum per singulos dies, & abundanter redditur eis uenter secundus. Alij autē enicum mittunt in uiscellum, ut simul tritus coquatur. Omnium igitur prædictorū melior & utilior est epithymus in uino potatus: Oportet autē eum bibere. Habet cœnare quidē, sed minus quàm consuetus est, & sic pausare. Mouet enim leniter uentrē. Quod si mouere amplius uentrē uult, ieiunus epithymi bibat 2 III in oxymelle: N 3 hoc autē

C hoc autē faciat in primo uere, anteq̃ ebulliscat & effundat collectus ex hyeme humor superabundans, & currat per aliqua membrorum loca, & periculosas generet passiones. Multi enim negligentes, aut paralytin, aut apoplexiam defubito inciderunt, & in ipsa fracti defecerunt, & alij pati uidentur exanthematis similia, aut aspera, qualia sunt lepra, aut impetigines, alij acoras in capite, alij erisipilas & erpitas. Vt ergo hæc prædicta aliqua, neq̃ aliud quicq̃ mali fiat, purgari oportet antequā ebulliscant collecti humores, & resoluatur, & currant per membra.

DE SANGVINE AVFERENDO.

E Xpedit etiam in primo uere sanguinem detrahere, in quibus sanguinis abundat plenitudo: nam opus est qui exercitatur uenam ipsius incidere, multi enim sunt tales ubique qui sanguinem tollant, quod si non inueniantur, tibias scalpelli iube, sicut Pergamenus Apollonius fieri suadet hijs qui iopus habent sanguinem detrahere. Hæc enim totum releuat corpus: nam & caput iuuat, & mulieribus non habentibus menstrua mouet.

Apollonius
Pergamenus.

DE EXANTHEMATIBVS, DE CACOCHYMIA.

I Gitur ex acredine humorum exanthemata in cute corporis generantur, & mordicationem in uentre aut in ueretro, quando secessus faciunt uentris aut urinæ, patiuntur. Hijs lac expedit ut bibant cum melle: nam & serus de lacte separatus coquitur, & cum bullierit, supersparges uinū aut mulsam, & colabis. Sic enim cafeo separato prius sale admixto potum dabis, ut plus purget aut larget uentrem salitus. Qui autem cum bibere uult sine sale, minus soluit. Sint autē de fero hemina quinq̃. Expedit igitur eis & hoc modo datus catarticus, ut ex uusto gallo facta zemadetur in potione. Multū enim iuuat, & uomitus euacuat phlegma multū. Sed nō oportet hæc inordinate fieri, neq̃ omnino eas euacuari, nec utiq̃ præter necessitatem admittenda est fortis euacuatio, ut læsionem adferre possit.

DE PLETHURA.

P lethura igitur si est, oportet plus quā competit uomere, si a cibo & uino repleti sunt nimio, quia ex eo patiuntur plenitudinem, quam Græci plethura uocant. Signa autem plethura hæc sunt: nihil delectantur, pigri etiam sunt, & sensus & ipsa mens ægrotant, & somnus plus est a consuetudine. Spasmi sunt in corpore, id est, subsiliunt membra, uenæ plenæ & densæ sunt, & inordinati horrores, & permixtos habent calores. Hæc etenim maxime per totū corpus esse inflammationē significant. Hic ergo si uolunt uomere, subtilius & largius phlegma est præparandum. Raphanos ergo manducet in cœna, & porros, & cepas, & sardenas, & origanū modicum, & aliquid de thymo & sinapi conditum. Sorbeant autem ptisanæ farinas. Carnes uero accipiant hœdinas, aut agninas, aut porcinas, manducant etenim omnia elixa. Post hæc uero edant pistacias & amygdalas integras in melle intinctas, & ipsum mel manducant. Bibant etiā uinum dulce nō parum nec frigidum, & post cœnam tantū expectent, ut se cibis componat, & ante aquā tepidam defubito bibant, donec repleantur aqua, & sic euomant, & post uomitū de pusca faciē lauent, & os, & oculos, & dentes: hoc enim eis post uomitū de pusca utilissimū est: nam putrescent dentes eis qui uomunt, si non hoc post uomitum fecerint. Bibant autē post hæc calidam aquam, & pau sent. Pedes uero eis fricentur leniter. Si quis autē non facile, sed cū multa difficultate uomat, recusare melius est. Virgē tamen necessitate uomica est prouocanda cita, ut supra prædictos cibos comedant melones, & cucumeris semētes cum melle, aut radicē siccā, aut melones tundis cum melle. Hæc enim facile faciunt uomitū. Hæc nos de euacuationibus, ubi medicus nō inuenitur, dixisse sufficiat.

DE CIBIS

A DE CIBIS QVALES SINGVLIS temporibus conueniant.

B Onum est etiā & per singula tempora obseruare cibos in toto anno completo. Hyemis igitur tempore laborare oportet, edere multum, & maxime quādo aerum qualitas sub Boreæ dominatione consistit. Noto autē flante labor similis sit, sed minor cibus & potus, & totū corpus in humido tempore siccum reddere debet. Similiter quemadmodū & in frigido aere calidius reddere per laborem. Abundatē autē edant carnes, & olera quæ sunt acriora, & uino amplius utantur. Intrante uero primo Vere, aut per uomitum, aut per uentrem euacuentur. Sed & alij phlebotomentur secundū consuetudinē uel animi uoluntatem: etenim perscrutata sunt multorum sapientū dicta medicorum de phlebotomia ratione, ut quod unicuiq̃ secundū naturā expedit, rationabiliter fiat. Dieta autē in primo Vere & labor & cibus subducendus est, potiones autē sunt addendæ, propter quod calidius sit tēpus ab hyemis tēpore. In æstate autē requiescere a laboribus expedit, & cibos minuere, & maxime frigidis uti cibis, & potiones abundantius assumere, & omnia adhibere quæ in frigidare & humectare possunt. In autumno autē, quia omnino est inæqualis & inordinatus, & quia diuersas infert passiones, multa in eo debet esse obseruatiā, ne aliqua indigestio fiat in corpore, ne qui in matutinis horis frigidus est, & in meridie ignitus, lædatur. Potina uero nō ad saturitatē edatur, quia cacochymia & uentositatē generat, si nō ea antea accipiat quā alios cibos, & corrumpit cibos: frigidiorē autē facto aere cū ratioē calefaciendū est corpus. Adpropinquatē autē hyeme bene utiq̃ se habet, & post æquinociū uomere oportet aut euacuari, ne aliqd ex prædictis superfluum sit cōprehensum, qd in hyeme fieri possit nociuum. Sic enim & per hæc sanus poterit transigere annos.

Ver.
Æstas.

Autumnus.

Hyems.

DE DIETA SENVM.

S enes igitur quia natura sunt sicca & frigida, calefieri & humectari opus habent per balneas aquā habentes dulcē, & uinum rubeū bibant: purgat enim tale uinum senibus per urinas ea quæ sunt superflua, & calefacit corpus, & maxime si eos cibos qui humectare & calefacere possunt, accipiant. Frictionibus uero utantur senes post somnum cum oleo. Hæc enim eis excitant innatum & spiritalem uitæ calorē. Post hæc autē deambulent, aut quoquo modogestentur a copis uncti, & exercitentur secundū eandē uirtutē quam habent. Si autē imbecilliores sunt, unctatiōibus utiq̃ ut possunt utant. Cito autē senes imbecilliores fiunt, & ideo melius est tales tertia die cibari paulatim. Tertia autē hora panem cū optimo melle, aut alicā in aqua coctā, aut mixtū mel dare. In septima autē hora lauare, & sic prædere. In primis quidē ea quæ secundū faciant uentrē accipiant, & post hæc ea quæ euchyma sunt, & tertio loco panē in uino infusum māducet, uel ea quæ stomacho sunt apta, & nō facile corrumpunt. Neq̃ enim uinū pachychymon bibere oportet senē, neq̃ cibos tales accipe, q̃ aut nephreticā aut hydropēm inferat passionē. Si enim hijs senes multū utant, constipant epar, aut splen, aut renes. Pomis autē si uolūt uti, de melle cōfectis utantur, & maxime si petras in renibus habent, aut podagrā, aut arteticam passionem. Admiscendū est autē arteticis in uino mulso petroselinū solū. Hijs uero qui lapides in renibus habent quos digerant admiscenda sunt, qualia sunt saxifraga. Vtilis autem est & hæc simplex confecta potio, quæ fit cum uino & cum melle, si ei addatur modicum pipēris & rutæ. Semper igitur, ut dictum est, oportet fugere senem cibos infraxim generātes. Quod si aliqua necessitas facit, ut quæ infraxim generāt edant, mox diacalamentis antidotū accipiant: sin minus, diatrion pipereon. Quod si nec hoc, nec illud inueniē, de pipere albo facto tenui puluere intinges in obso-

Senum natura
& dieta.

C nium & manducabis, & in potione super sparges. Expedi autē in tēpore ipso & cepas, & allia manducare, & uentrem subducere, interdū & theriacam bibendam dare. Interdum enim senes & frequenter congregāt phlegmaticas in stomacho superfluitates, propter naturālē senectutis imbecillitatē. Ideoq; eis danda sunt quæ cibos extenuare possint, ut nulla in eis fiat tarditas digerendi, sed eis quæ humectare ualeāt senectutis siccitatem utantur. De pomis enim omnino sunt prohibendi, & ficis acerbis. Quæ autē maturæ sunt edant. Caricas uero in hyeme manducant. La cte uero quod eas digerant, bene uti debent. Suspecti sint tamen, ne epati inferat passiones, propter serum & phlegmaticam superfluitatē.

† **apum.** † Apium & mel, & uinum tenue accipiāt, ut urinam per singulos dies deducere possint. Venter uero hijs si fuerit constrictus, ut secūsus reddatur oleum bibant anteq; cibū accipiāt, aut certe per interualla subducatur & mollis reddatur. Fugere autē oportet senes acres clysteres, ne intestina desiccetur. Molliat autē uentrem oleribus, aut alijs assumptis cibis. Similiter & oleo ficis ante sumptis, & oxymellis, & hijs similibus ante acceptis. Hyeme autē caricis & oliuis † sale conditis & coctis, aut damascenis infusis siccis in mulsam bonū habēt mel & abundantius. Non autem sicut solent dari, aloē detur aut pigra, sine aliqua magna necessitate. Vtiq; enim si per singulos dies, aut alio die uētris nō subsequantur officia, nullū medicamen aliud adhibeatur, nisi si nimia fuerit uentris cōstrictio, sufficit dari herbā mercurialem & cinocum in prisana coctas, & terebinthinam ad auellanæ magnitudinē. Sapius autē & duo aut tria ad auellanæ magnitudinem sunt danda. Cum autem deposuerint uentrem bene, tunc pulmones, & renes, & uiscera omnia purgātur. Optime autē faciunt de caricis pinguibus & cinoco, si auferas ambobus extrinsecus quæ sunt circūposita, & simul tundas multū. Plus autem erunt carica, quā cinocus, & dabis ex eis duos aut tres ad caricarum magnitudinē. Mutare autē oportet hunc usum. Vna enim natura in consuetudine facta contemnere solet. Tempore autē multo in iuuenibus permanet, in senibus autem negligit. Ut autem degeneratur, bene sub calore quæ superflua sunt in eis obseruantur.

DE VIRTUTE VINI.

Vinum. **O** portet autē cognoscere curiosius de sanitate humana & de uini uirtute, & uenerijs actibus, similiter & qualiter expediāt docere. Vinū igitur recalcere facit qui in nobis est calorem naturalem, per quem digestiones in nobis fiunt, & sanguis bonus quo nutrimur ministratur ubiq; utiliter. Propter quod per ægitudines extenuatos pinguius reddit, facit enim & apertione acceptorum ciborum, & phlegma extenuat. Cholerā autē per urinas expurgat, & animā suauem reddit, mentē & sensum alacriores facit, & uirtutē præstat si mensuratū bibatur. Quod si absq; mensura præsumatur uinū ut inebrietur, ita ut alienent & stomacho grauentur, læduntur mox. Fugere ergo oportet plus à mensura uini potationē, quia nimis ministratū non iam resuscitat calorem, sed extinguit ipsum calorem. Vinum etiā animi uigorem subducit. Per tempora enim multa leuiter oportet bibere propter urinarū curatiōis abundantiā, & ut sudoris motionē faciat. Vtilissimū autē est eis uomere mulsā accepta, ut neq; modica ab eo læsio fiat in cōuiuio bibentibus, & nō cibo satientur. Bibens autē intermixtam brassicam coctam māducat & amygdalas. Per hæc enim ebrietas releuatur. Sed & uomentibus nullo modo est nociuū. Optimū autē est absinthiū acceptū ante uini potionem. Vtilissimū enim est quod digerit crapulam. Si autem mordicationē patiuntur de uino, aquam frigidam sorbeant, & postera die absinthium bibāt, & deambulent.

Ebrietatē quæ prohibeant.

& deambulent, & fricentur, & balneo utantur, & minus cibo utantur, & inuncti recuperabuntur.

DE VENEREIS ACTIBVS.

Venus nociua est pectori, & pulmonibus, & capiti, & neruis. Mutat autē cognitio ad mansuetudinē, ut etiam melancholiam amātis & mania componat, & eroton; animositatē minuūt utiq; meretrices. Qui autē utitur Venere, cauere oportet nimiam repletionē cibi, & magis uini, & inanitatē post uomitū factam, & post uentris purgationē factam, & quibus uolūtariē solutus est uenter. Caueant autē & indigestionē post laborem factam, & si cui aliqua accedit ægritudo, aut certe suspecta est ut accedat. Nam & in autumno Veneri commiseri oportet, & nō in alijs temporibus in quibus pestilentia dominatur. Tempus autem utilissimū commixtioni est post cibum, ante somnum: post somnū enim mox componitur corpus, id est ciborum operatio in sanguinē. Hoc etiā tempus & ad generandū est utile, propter quod mulier mox addormiscens continet semen. Ex uenerio igitur actū rarius, & frigidius, & siccus, & imbecillius fit corpus. Quæ cōspissant scilicet, & calefaciunt, & humectāt, & corroborant, oportet hijs operibus sociari. Aliqui autē semen multum calidū congregantes sic urgentur ad uenerios actus, & emanantes nimis, ipsum corpus imbecille habent, & stomachum resolutum, & extenuantur, & desiccantur, & cauos faciunt oculos. Abstinētes igitur à Venere capite grauantur, & indelectabiles fiunt. Post hæc iterum per somnum semen proiciūt. Oportet igitur quibus nimium semē abūdat, nihil aliud adhibere, quā ea quæ corrūpunt, hoc est cibos & medicamēta. Hijs & post balneū ungātur oleo roseo, & miluio, & omphacino. Melius autē est si impinguetur de cera oleum ut nō decurrat. Addere etiam & succum aliquē frigidum. Fit autem celerius, si in mortario refundatur, & sic addatur succus, & cum manu misceatur diutissime. Est autē frigidus succus de herba semperuiua factus, aut de uua canina, aut cotilidonibus & psyllio. In æstate uero aut lactucæ succus, aut lini semen, & in alijs temporibus alia ex alijs. Nam hæc cocta in aqua & frigida faciūt succū. Lamina autē plumbi lumbis superposita, prohibet somniantibus semen, & herbæ subtus strata quæ frigida sunt, sicut ruta, & summitates teneræ frondiū agni arboris, & mollia folia eius strata: sed & sementis agni & rutæ comesta. Custodire autē oportet ne nimis fortiter lumbos infrigidet, ne nimis infrigidatis lædantur renes.

Ne semē profluat inuitis.

DE AQUARVM QUALITATIBVS.

O portet autē & aquarū qualitates quæ sunt utiles aut malitiosæ sciri à medicis. Multū autē utiles aquæ sunt in usum nostrū omnes, & magis sunt in omnibus dietis necessariae. Scire autē oportet optimā & bonam esse aquam quæ sine qualitate aliqua est, & in gustu, & in odore, & in potu suauis est, & in uisu munda & pellucida. Quādo autē bibitur, cito hypocondita transitur deorsum quæ talis est, alia melior nō est requirēda. Quæ autē in præcordijs diu residet, & inflat, & grauat præcordia, neq; cito calefit, neq; cito infrigidatur, pessima est. Sed & ea quæ in ea coquunt grauiā sunt, & malitiosæ quæ cocta sunt. Melius igitur est per experimentū tales iudi care aquas. Qui autē uult per cognitionē agnoscere quæ dicta sunt, hoc modo diiudicet. Quæ enim ad septētrionē posita sunt, & à sole auersa, hæc & graues sunt & malæ, & nō cito feruescūt, aut infrigidant cito. Quæ autē ad solē surgentē sunt per uenas ministrata, cito calefiūt, & iterū celerius infrigidant. Hæc autē sperāda est bona esse & optima, quæ æstate frigida, hyeme autē calida est. Aliqui autē & p. pensa approbauerūt, ut quæ leuior

Optima aqua quæ.

C leuior est melior sit. Hoc autem ad hæc pertinet quæ dicta sunt, & laudantur. Solum autem hoc non ab initio cōtemplatum est, ut bona leuior sit. Leuiorem igitur Hippocrates pluuialem dixit esse aquam, & dulciorem, & lucidiorem, & propter quod soli uicinior fuit, leuior & tenuior effecta est, propter quod & imputribilis est, pro qua re ab eo omnibus aquis leuior est iudicata. Vnde ab aliis quibus reprehenditur, quare irritent tussis, graues faciant uoces. Pro hoc autem pluuialis aqua æstiuæ leuior est iudicata, quia æstum non facit. Nam in hyeme ubi crySTALLUS & niues abundant, grauantes sunt. Ex congelatione enim aquarum illud in hijs quod subtile est conspissatur. Bene utiq; quæ autem palustres sunt, & malum habent odorem, quæ si coquantur, in melius mutantur, & sic eas bibant, & cū uino mixtas. Quæ stipticæ sunt cum dulci uino, alias autem cum stiptico uino. Nam & colari expedit eas ex paludibus quæ sunt aquæ, cū alica autem uel alphiā dari. Colatam autem salis frigidam pustam bibant, & non impetu multo trahant. Quidam autem adinuenerunt, comestis aut potatis malis aquis, ciceris decoctione apozimam ante ut bene bibant, & ipsum cicer comedant. Aliqui autem & caualidas, ouaq; ipsarum cum aliquo pisce cocta & foeniculo. Aliqui autem & betas & cucurbitas ante manducant, cum sale & uino temperatas.

DE AERIS QUALITATIBVS.

Aer autem sanitosus est & optimus, qui est mundissimus. Morbosus autem est & pessimus nebulosus & turbulentus, de paludibus aut stagnis ascendens, aut si ex alijs aliquibus concauis locis uenenosus surgat. Pessimus est & de quibusdam cloacis purgantibus ciuitates, & ex oleribus aliquibus, & de stercorebus animalium accedunt foetores seu hominum. Similiter autem de fluminibus, aut paludibus, uel stagnis proximis nebulosis existentibus & non residentibus, & in cauis locis undiq; a montibus circumdati, & habentibus respirationem pessimi sint, & omnes lædunt ætates similiter. Iuuant autem secundum qualitatem caloris aut frigoris, aut siccitatis, aut humectationis, diuersitatē aerum non simile habentes in omnibus. Temperata igitur corpora temperatus aer iuuat. Distemperatus uero lædit, quia contrariam habent a se inuicem naturam.

DE BALNEIS.

Laudo quidem in aqua frigida lauantibus. Non existimo autem expedire eis qui cibo repleti sunt, sed eis soli qui sunt acrophagia cibantes, qui uiuunt in labore, & eis quæ expediunt utuntur. Sufficiat autem multis opus habentibus ut in frigidentur, amplius in piscinā ingrediantur æstatis tempore iuuenes existentes, & carne repleti, ante calefacti frictione. Sint autem alieni a cōmixtione mulierum, neq; indigesti, neq; cibo sint repleti, neq; post uomitū, aut post uentris euacuationem uel fusionem sint, neq; uigilijs fatigati lauent. Omnibus autem utilissimum est calidum balneum. Calefacti enim mitigantur, & corpus soluit ciborum, & plesmones malaxat, & pneumata diffundit, & somnum facit, & bene nutrit carnes. Est autem aptissimum omnibus & uiris, & mulieribus, & pueris, & senibus, & idiotis.

DE CIBORVM VIRTUTE.

Oportet autem super hæc & ciborum uirtutes scire, qui sanitatis suæ studet esse sollicitus. Qui enim extenuandi habet uirtutē, & aperit angustas poris transitus, & proijcit quæ infixæ sunt, & glutinosa subtiliat & extenuat pinguis. Educit autem quæ diu tardantia sunt in uentre, quæ manducantur aut aquosa uel cholerica superfluitas est, utiq; & magis augmentatum melancholicum sanguinem

A sanguinem componit. Sed oportet prohibere frequenter eius usum, & maxime, qui cholerica sint temperata: Nisi forte ad eos solum, qui phlegmate, & crudis, & glutinosis, & pinguibus humoribus collectis repleti sunt. Pinguior quidem dieta nutrit etiam abundanter, attamen uentri & epati digestionem si compertens sit: & cibis euchymus bonum sanguinem generat, splen autem & epas constipat. Hoc autem faciunt quæ sunt pachychyma, id est quæ pingues nutriunt humores solos, ut est lenticula. Quæ autem glutinosa, quemadmodum malua. Aliquibus autem utraq; cōtingit pacimas esse, & glutinosas, sicut sunt ostracotermes. Cautior ergo est quæ extenuat dieta ad custodiam sanitatis eis quæ impinguat magis. Quæ autem non satis nutriunt, uirtutem non imponunt, neq; fortitudinem in corpore. Vnde oportet ea quæ multum nutrimentum præstant adhibere, sed mediocriter quando causam indigentiae aliquis sentit. Maxime utiq; absq; periculo assumitur illis, qui exercitantur competenter, & dormiunt in quo uolunt tempore. Omnes autem qui non possunt propter exercitationem dormire, fugiāt pachychymos cibos, pigri autem neq; ad istos cibos accedant. Maximum enim malum in sanitatis custodia omnino pigritia. Quemadmodum mediocris magis motio bonum est, ita inter spissos & tenues cibos, optimus hominibus mediocris, qui generat sanguinem secundum constitutionem competentem. Ergo talis cibus corporibus nostris ministrandus est, laxibilis enim est cibus, cochymus cibus, quem semper oportet fugere. Custodienda est autem uarietas ciborum, optimum & magnum est ut de contrarijs uirtutibus copulentur, & digestionem moderentur, quia & ea si non digeruntur, quæ assumuntur, competenter lædunt.

D. ORIBASII SARDIANI

DE VIRTUTE SIMPLICIUM MEDICAMENTORVM

AD EVNAPIVM LIB. II.

MEDIA INTER CALIDA
et frigida.

ADIANTVS, asparagus, miachantinus, brion, & splenion, glicirizæ succus, oleum dulce, cera, faba, castanæ nucleus qui manducatur, licius, lotus, uel ros quo caligarij utuntur, aut triphilus, citriæ cortex, ptereus, id est, filicis radices, lentiscus, lenticula, terra cymolia, & terra samia, catinia & litargirus.

QV AE SINT QV AE
calefaciant.

Agni folia & semē mediocriter, agalaphis semē & folia, amigdala dulcis, anagallides utriq; andragnis, tiles aut cincus agrestis, uua matura semen, lenticula, liquirizæ radix, oliuæ fructus maturus, fermentum, oringium, resinæ omnis succus siccus, squinoantus, cochlex ustra, aut cineres earū: caulis id est brassica, dactylorum fructus, ripus, coclim, calcucracamenon aut cnicus, cyrocrambi, butrachij radix, & tota herba, pulegium, lauri folia, magis baccæ minus

C minus autē cortex eius radices, diptamnus, pseudodiptamnus, elelisfagus, erifi-
mus, lana usta, zinziber, tapfia, cardamomus, capilli usti, brionia radices, aristo-
lochiae radices, asphodeli radices, daucus, catmedaphnis, dragonter radices, ole-
um raphaninū, cicer, ixus, id est uiscus, caucalidis, libisticus, ferula semen, sagapi-
nus, satyrion, sion, sinon, storax, piper, lyfinon, ypiricon, alis, sulphur, sanguis,
cholera, urina, sputum, carnes serpentium, adipēs, salmoriades de salis piscibus.

QV AE SINT QV AE PRIMO
gradu calefaciant.

A Loēs, antimifaron, absinthium, ladanum, lini semen, folium spicae nardi,
nardus celtica, uinum dulce, id est mustum, serum, triticum, ficus sicca.

QV AE SINT QV AE SECUNDO
gradu calefaciant.

O Lei feces, anethum uiride aut minus, artemisia, balsamū, elaphobus, ca-
lamus aromaticus, crocus libanotus, mastiche, mel, uinum, picula, melis-
philon, prassium, propoleus, cucumeris agrestis succus, scandix, squilla, scolim-
bus, pastinaca syluatica radix, smyrnis, terebinthi cortex & folia & fructus, fo-
nogracum, cameleontis utriusque radices, camipiteas, ocimus.

QV AE SINT QV AE TERTIO
gradu calefaciant.

A Brotanum & magis ustum, egypti flores, id est populi & resina, acorus,
amomum, amaracus, ameus uetus, annisus, arciothidus, asari radices, her-
D ba sabina, ellebori utriusque, epithymus, menta, calamentis, thymus, calamus, fra-
xini cortex usta, caceus, cassia, citria utraque, cimici semen, conisia, cyminum, li-
banotum, allium, feniculum, gitter, men, radix ruta syluestris, rododaphnis, ui-
num uetus, origani omnes, opopanax, petroselinum, ruta, raphanus, samfucus,
smyrion, hyssopus, galbanum, camitria.

QV AE SINT QV AE QVARTO
gradu calefaciant.

A Darcis, ampilum, prassion, id est porrum syluaticum, euphorbiū, citria, ole-
um, costum, cepulla, lipidion, sinapis, allium, struthii radix, tithymali suc-
cus, caustica sunt omnia haec.

QV AE SINT QV AE INFRIGI-
dent mediocriter.

G Ramen mediocriter, elxine, id est, uitrigo, mediocriter atque stipseus,
apij mitreus, cataplasma omne, balaustion, rubi folia & comae, & imma-
turus fructus ipsius, & flores, bromus mitreus, brion maritimus, glaucion me-
diocriter, dorignion nimis, calami fraginati folia mediocriter, conion nimis, lici-
nus quae in petris est, papaueres omnes, moleas fructus & folia, oliuarum co-
mae & immaturus fructus, oleum myrtite, sisaminum oleum, balaninū oleum,
elxine quae & perdition, uel uitrigo dicitur, mediocriter, elimosiu folia, id est
uiolae & cortices eius propter dulcedinem, persicus fructus, citri carnes, aman-
te sufficienter, omphacii succus sufficienter, amilus triticeus mediocriter, oleum
roseū mediocriter, pathus de palestra, succus crudus siccus, tribuli utriusque, dacty-
lorū comae succus, gessamia terra mediocriter, cimolia terra, cotis acutatio, mo-
libdina mediocriter, plumbum, psimithiū, scandix mediocriter, caseus mollis
& recens.

QV AE

A QV AE INFRIGIDENT PRIMO GRADU.

A Catia non lota, atriplex absque stipseus, sigarta, milium, hordeum, plata-
nus, ramnus, intuba.

INFRIGIDANTIA SECUN-
do gradu.

A Catia lota, plantago, bletum, galla asiana, cucurbita, melones, malum
peponis, uua canina de hortis, lenticula desuper aqua, ficus uirides, ad-
ueri maritimus, psylli semen.

INFRIGIDANTIA TERTIO GRADU.

S Emperuius uiterque, portulata, mandragora, cidria cidonica, polygonum,
flos uuae, cimae, iusquiamis & flores, & semen album habens.

INFRIGIDANTIA QVARTO GRADU.

Opium thebaicum.

DESICCANTIA ABSQUE
mordicatione.

A Caliphs semen & folia, sex olei, anagallides, utraque plantago, bromus
olei dulcis cum ratione lauatus, omnibus magis tritici fermentum, extra-
hit de profundo & digerit, lupinus in poris fortiter, salicis folia, & plus cum ali-
quo stiptico, Alij autē & succos ex eis faciunt, & sine mordicatione desicca-
tium habet medicamen in plurima utile. Nihil enim plus utilissimum est, &
sine mordicatione desiccās, & stipticum modice medicamē. Nuces, lepus uetus
leptomeris est, melius est centaurea tenuis modice fortis, cerasia gummi, liliū,
B fabae cortex, id est babulia superposita, cupressi omnia, ciperi radices nodus in
aqua infusus, nymphaeae radices, ireus satis, pēthaphili radices, polypodiū, smyr-
na, sarcocula, stybis, tracacanti terra omnis, cathmia, asiae petra & flos ipsius in-
fusus carnes remittit, pompholix frequenter lotus, calx uiua extincta & lauata
fortiter, ouorum albumen tenue. Similis autem naturae est & uitellus eorum.

SIMPLICITER DESICCANTIA.

A Gni folia & semen, graminis radices mediocriter, adiantus, id est herba
capillaris, semperuiua utraque, populi flores & resina ipsius, sambucus,
ebulus, amarantus, reuma desiccant potata. Brionia radices, egyptos sicca folia,
de pyris cataplasma impositum mediocriter, aristolochia, asparagus achanti-
nus, aspastū, asphodeli radices, & magis usta, aut cinis ipsarum, balaustion, si-
napis, rubi non maturus fructus, bulbus cataplasmatum, pionia radices, lauri
folia uehementer, & magis baccae, roboris omnia loca, & ficus, oleum cyprinū,
laurinum, dadinum, elimus cataplasmatum, eringion, isatis quam Gothi uisdi *Gothl.*
lem uocant, tinctores herbam uitrū, salicis cortex aut cinis fortiter, canopi se-
men, cardamomum, caucolis, daucus, cinis conia & magis de ficu, cinis de
brassica usta; haec enim fortius faciunt, desiccant enim cineres. Crinon, id est lilij
folia & radix linina desuper petra, lucerna omnis, lotus, nymphaeae radix, ompha-
cium, platani cortex & pilae mediocriter, polypodiū, amilū, sal, nitrum, gypsus
ustus, magis cathmia oēs, & omnia metallica & lapidosa, & terrestria uel usta
de furno, testae ostrearum, cribami, id est leporis coagulū & stercus omne. De
anseribus uero inutilis est ex nimia acredine. Ripus, carnes serpentium, capita
sardinarum ustarum, cornu ceruinū & caprinum ustum, castorei ossa cōbusta
nimis, capilli usti, ossa sippia, lana usta, gambari usti cinis, garum sufficienter,
salmoria.

O DESICCANTIA

C DESICCANTIA PRIMO GRADU.

DEsiccatiuus anthemis, arcotidus fructus, careus, ordeum, alphita, crocus, libanotus, foeniculum, rododaphnis, uinum album, cucumeris, melonis semen & radix sicca, foenogracum.

SECUNDO GRADU DESICCANTIA.

LAna, amaracus, aspastum, anethum, balsamum, gigaista, gingidion, elaphob, cion, calamus aromaticus, libanotus, cortex & folia arboris ipsius & fructus, mastice & amel, cedri cortex, & semen, & arboris ipsius folia, misi radix, spica nardi, celtica, uinum orobum, opopanax, pix, ramnus, raphanus, scandex, fabae radix, scolymbo radix, smyrna, lentiscus, terebinthi semen & folia, lenticula, ficus uirides adhuc & humida folia, galbanum.

DESICCANTIA TERTIO gradu.

A Brotanum & magisustum, acatia, acorus, aloë, anethumustum, anisi semen, arciothidus, asarus, absinthium, herba sabina, helleborus albus, epithymus, calamentis calami, eragmitis cortex usta, carbo, cassia, cedrus, coniza, libanotus & thalus, gitter, citrium, quod sub semine est, uinum quanto plus uetustissimum est, acetum, origanum, pentaphili radix, petroselinum, smyrnion, ruta de horto, prassiu, ros, samfucus, eringion, hyssopus, camitrius, camaleontis utriusque radix.

D DESICCANTIA QUARTO GRADU.

CAmipites, ampilon, prasson, citrinum oleum, sinapis, ruta agrestis, callium.

MEDIAE DESICCATIVA ET humectantia.

Graminis radix superparfa oleo dulcissimo.

HUMECTANTIA PRIMO GRADU.

ELxine, buglossa, liquirizae succus, lactuca mediocriter, oliuarum folia, acetum mediocriter, meleas, persicus fructus, ammanitas, oleum roseum, satyrion, stractiotis quae in fluminibus & stagnis nascitur.

HUMECTANTIA SECUNDO GRADU.

POrcacra, atriplex, bletus, coloquintida, meleas, amoniacus, fructus cucumeris, melones, lenticula quae super aquarum sit stagna.

QVAE AQVOSA INFRIGIDENT tertio gradu.

ACacia, elxine, idest uitrigo, porcacia, plantago, atriplex, rubi folia, bletus, brionia maritima, glaucion, dorignion, lactuca, uiolae folia, cucurbita, cotydlon, conion, piccius arbor, malua domestica, papauer, men, mala praecocia, amanithas, platanus, policonon secus fluuium proxime nata, sideritis, cucumeres qui comeduntur, succus elxicinus, tribulus, lenticula super aquas nata, psylli semen, plumbum.

QVAE SINT LEPTOMERES, id est, extenuandi habentes uirtutem.

ABrotanumustum, agnus, scandex, populi folia uel flores, agaliphis fructus & folia, acorus, amomum, balicicla radix, brionia, artemisia, palin, aristolochia

Aristolochia, plantago sicca, asphodeli radix, & magis usta cinis, balsamus, rubi radix, herba sabina satis, liquirizae radix, diptamnus, dragotae radix, oleum uetus, oleum cicutum, elapholus, euphorbiu, fermentu, salicis opes, calametis, calamus, aromaticus, calami fragmitis cortex usta, cassia, cappasion, costus, citriae oleum, cocimeleas, gumen, mastice, gitter, opium cyrenaicum, opobalsamu, ruta passa, pistiaenia fructus, propuleus, terebinthina, oleum roseum, sagapinu, samfucus, sylois, calx uiua, hyssopus, salis flos, nitrum alcioniu, arseniconustum, gypsusustus, sulphur, cathmia, pumex assios, alia petrae flores, melanetria, mileus, calcanu, chrysocola, scandex, ficus, adeps leonis, & pardi, & irenis multum extenuat, castoreu, ossa sippia & lana usta. Hycinan Afri uocat belua similis leone. Hoc animal timet canis, ita ut si eum inuenerit ut ouem sic comedat. Vnde fugiunt eum canes, & in domibus se abscondunt. Quod si dentem eius habeat homo secum, non eum canes latrant.

IMPINGVANTIA HUMECTANDO.

PLantaginis radices, balauktion, zigasta, zinziber, cepe, cucumeres, lipidus, omnes rores, stipteria.

STIPTICA ET CONFORTATIVA.

Cassia, galla asiana, omphacium, tigadus, dactyla, absinthium.

QVAE DIGERANT MITIGANDO.

AMomus, uua domestica, cera, ladanus, glutites, crocus, libanotus, spica aegyptia, mastice, oleum roseum, myrrha, storax, galbanum aut alica, butyrum, hyssopus, adeps porcinus.

QVAE PVS FACIANT.

BQuae calida fomentum adhibitum, hydroleum tepidum, oleum calidum, farina triticea, panis triticeus, alica, adeps porcinus & uitulinus, butyrum, libanotus, pices, resina.

QVAE MALAXENT.

MAlaxat caprinus sceus & adeps pullinus, & anserinus, & hircinus, & taurinus, medulla ceruina & uitulina, amoniacus, storax, galbanum, bdellium, oleum sicyonium, & liliacium, & oleum dulce, antemis, euisci radices, cucumeris agrestis radix, & maluae agrestis folia, & de arbore maluae, mastice, cera, terebinthina, colophonina, opopanax, ripes de statuis, stercus humanum, butyrum.

INDVRANTIA.

Semperuiua, porcacia, psyllion, lenticula, & desuper aqua quae in stagnis generatur, uua canina. Indurat autem quae sicca fuerit herba, & humectat ea ipsa si abundanter in usu sit, & euacuat ea aut coagulat. Ea quae calefiunt, mediocriter resolvere oportet, & malaxare de supradictis.

QVAE HUMORES EXTRAHANT PER OS.

Peritrum, lappacium, capparis, ficus matura, dadinus, mel, papauer, absinthium, origanum, raphanus, uua sine semine & caciis, sinapis, helleborus albus, elaterius, thymus, sal, omphacium, anisus, piper, coconidius, daphnidis, balsamus, animonis, amoniacus, storax, fex sicca usta.

QVAE SINT QVAE PER NARES educant.

Elaterius, betae succus, cyclamini cortex de radicibus, mel, thilaspheus, conidius, anagallis, animonis, helleborus albus, omphacium, prassij, ederae folia mollia.

C QV AE DE OCVLIS EDVCANT LA-
chrymas uel humores.

MEl, hyssopus, oleum uetus, anagallis, oleum laurinum, oleum nardinum, cassia, costum, opium, sagapinum, daucus, apium, malogranata, amygdala, prassiu, helleborus albus, animonis, ruta, castoreum, litus emathitis, anserinus adeps, fel, smyrna, calcitheus, sulphur, stipteria, scistis, ossa sippiæ, & cortex libanotus, squilla, amoniacus, & sine omnibus alijs omphacion.

QV AE PER AVRES EDVCANT.

MEl, piper, bouis fel aut tauri, mercurialis, linogustis herbæ succus, caparis radices, cocconidiu, bdellium, cassia, galbanus, helleborus albus, omphaciū. QV AE CONSTIPATA RELAXENT

& purgent.

ANagyrops, folia sicca & radices ipsius cortex, agāricus, agaliphis semē, amygdala amara & arbor ipsa, adiantus, asari radices, pulegium, dragontea, daucus, gentianæ radix, sinapis, cicer nasutus, eupatorium sine calefactione, thymus, caricæ pingues, calamentis, cassia, coccimeleas, gummi, gitter, ruta, cucumeris, melones, spondilion semē & radix, stycas, camitrius, & quæcunq; alia in se continent amaritudinem qualitatis.

QV AE EXTRAHANT.

CApræstercus ustum & nō ustū, & ostracodernion, & omnia de ostreis & de sippijs ossa, ecinoni utriq; usti, aut cinis eorum, serum de lacte, mel, brioniæ radix, amygdala dulcis, & ipsa arbor, anagallidis, amniones omnes, aristolochia longa, plantaginis folia & magis succus, ireus, asparagus, miacantinus, staphisagria, asphodeli radices, atraphis semen, absinthij succus, bulb superpositus, hellebori utriq; elxine quæ & perdicion, salicis opes, calamifragmiti radix cum folijs sufficienter sine acredine, centaurea minor, & succus eius, brassicæ, critmon, ordeum mediocriter, lilij folia & radix trita mediocriter, fabæ caro, lapsami cataplasmati, licinon de petris, uiola alba, omniāmion, platani cortex, de radicibus mediocriter, porrum cataplasmatum, propuleus mediocriter, ptolæ & folia, & cortex, & radix, ptisanæ, terebinthinæ plus a mastice, sagapinus mediocriter, cucumeris, melones omnes, cucumeris agrestis radix, smyrna, beta, titimali cortex, camipiteus, alcionia, omnis terracia & samia mediocriter & cretica, cathmia, pumex ustus & non ustus, lithargyrus mediocriter, ismeris terra de furno, cornu ceruinum & caprinum ustum.

VRINAS MOVENTIA.

APium, petroselinum, foeniculum, daucus, smyrnion, anisi semen, asarus, acoron, asparagus, basilicon, & oximyrsinon, bdellium, brioniæ, terebinthina, calamus aromaticus, careus, carpesia, caucalis, costum, cyminu, cyperi radices, liuisticū, mion, spica nardi, celtica, ruta, polion, silis, cucumeris, melo, pones, scandix, alliu, pastinaca, squinoantū, thermentū, carpus, absinthiu, herbasabina, sanguinē per urinas deducit, eritrodani radix, id est rubeæ, urinam pingue & multam & utiq; sanguineā educit, capinus cholera per urinam educit multā, orobus, amplius assumptus sanguinē per urinam educit male olentem. Si quis eum in uino coctum bibat, male olentes sanat urinas, & mullā, & oximel, & uinum tenue, & aquosum.

QV AE PER VRINAS DE SPLENE EDVCANT.

Titimali semen, caragium, gitter, cyminum, thymus, ampilon, acriæ radix, capparis radices, scolopendron, cithisus, dragontea, aristolochiæ radix, origanum,

A organum, polion, colocintida agrestis, brioniæ, ciclamini, porcacila, scorpi-
on maritimus extensus suffocatus in uino, ipsa infusione uini potata.

QV AE PER VRINAS DR EPA-
te educant.

AGni sperma, dauci folia, foeniculum, balsamum, capnion, anisus, dactylorum ossa, lauri folia, absinthium, smyrnion, anagallis, menta, enancij opes, sylphiu, eringion, trithion, decoctio, asarus.

QV AE PER VRINAS DE RENIBVS
educant humores.

APij semen, piper, pastinaca, porrus, cnicus, brioniæ radices cortex, gra-
men, ossa sippiæ, sulphur & cicer albus.

QV AE PER VRINAM DEDVCANT
de thorace humores, quæ adaperiunt omnia.

NVcleus pineus totus uiridis, pituinis, butyrum, castoreum super carbo-
nes suffumigatum, & in os tractum intrinsecus cum spiritu. Iuuat autē
maxime & pulmones & cerebrū humida & frigida existēte distemperatā: Spi-
ca nardi capitis & thoracis reuma desiccatur: educit autē ex pulmonibus in electua-
rio data & in catapotijs, cnici semen, daucus, papauer niger, thymus, raphani
succus, sinapis, anisus, sifanus, erisimus, squilla, orobus, cucumeris semen, pi-
per, ruta, nardus, sulphur, polion, aron, dragontea, costum, sulphur, smyrnis,
lauri baccæ, interiora capparis radices, cortex, amygdala amara, pionia, castore-
um, abrotanū, sthorax, bdellion, sylphiu, uua passa sine semine, nucleus pineus,
omphacion, aristolochia, galbanū, prassion, eringij radices.

RENES PURGANTIA QV AE
abscindunt omnia.

Plantaginis sicca radices & folia & semen eius, asparagus, miacantinus,
licides, id est pionia radix, cicer, amygdala plus.

QV AE RAREFACIANT COR-
pus, uel cutem.

Camimola, euistus, cucumeris agrestis radix, oleū uetus, abrotanū ustum.

QV AE ADAPERIANT ET ORA FACIANT.

OMnia quæ sunt acra, animonis herba omnis, fel taurinum, allium, cepe,
irini & amaracini olei feces.

CONDENSANTIA CVTEM CORPORIS.

AQua frigida, semperuiua, porcacila, tribulus uiridis, psyllion, lenticula
quæ super stagnantes nascitur aquas, & ut simpliciter dicam, quæcunq;
infrigidare possunt, & non desiccare.

PVTREFACIENTIA CARNES, ET ADVRENTIA.

AVripigmentū, sandaraca, chrysocola, pitis campi, cidria, gitter, hellebo-
rus niger.

QV AE PURGENT VVLNERA.

Elaterius, cucumeris agrestis radix, ocra, mandragora, siue petræ asæ flos,
& de ostreis omnia uita purgant quæ carnis supercrescunt ulceri medio-
criter, aut similiter utraq; uita cū toto corpore: sed & ematitidis lapidis puluis tri-
tus tenuissime, & uiolæ folia, & faba, & lipidis calculus, & chrysocola.

QV AE CICA TRICENT.

Stipteria, galla asiana, omphacius, calcuci caumenon, & maxime lotus, ma-
logranati cortices sicca, scorpa plumbi, lithargyrus, molipdinis, id est plum-
bum

C bum uftum, cochlearū testa omnia, purphira, uitrum, pumices, specularē uftū, pfmithium, pompolix, spondilion, chryfocola, ftīmeus uftus, defrigis, farcocula. Hæc omnia prædicta utiq; si aspergantur uulneribus cicatricant.

MORDICATIONES FACIENTIA.

C Alcantum uftum, cathmia, lapidis calcus & ferri aciarij ferrugo. Sed & ius, & calx uiua si urantur & affentur, sine mordicatione inducunt cicatricem.

QV AE VL CERENT.

R Vbi canini folia, beta, allium, pulegium, hyffopus, origanum, fippia, asphodeli radix, appij semen, & quæcunq; sunt falſa & acra & amara.

QV AE AD VRENT.

C Antaridæ, defrigis, fex ufta, aceti, animonis, dactyli flores, allium, cinis ficis, nitrum aſſum, calcucicaumenum, ſtipteria, cyricus, teſta ufta, capita ſardinarum uſtarum, autipigmentum, caciſ, ſtaphiſagria, cocconidium, porretri radix, ſinapis, calx ſi quidem aſiſtus, id eſt calx uiua non extincta. Nam ſi extincta eſt, ſcaras facit, diuturna autem minus calefaciunt: calefaciunt enim & conſumunt carnes.

QV AE EVOCENT ET EDVCANT.

A Nimonis omnes, anagallides utriq; diptamnus, cicer, tapſia, terræ malum, narcifſi radix, propuleus fortiter, fermentum, ſtercora omnia, ſagapinum, opium quirinaicum, opium miconum, pſilphiū, radix eius, aſparagi ſemen & uirgultorū ipſius ſuccus fortiter, reſina, terebinthina magis de alijs reſinis, ſulphur, ſtercus boum, & magis quādo herbas comedunt, calamentis cataplasmata, coſtum, lolium, herbum, euſcus fortiter extrahit.

QV AE SINT DIAPHORITICA.

A Brotanum uſtum, agaricus, adiantus, ægilops, acaliſis ſemen & folia nimis, ſambucus, ebulus, antimis, aniſi ſemen, ariſtolochiæ radix, aſphodeli radix & magis uſta, aut cinis eius, atrifex, bulbus, herba ſabina, brionia, & ſplagnon, daucus herba, euſcus, oleum dulce uetus, oleum raphaninum, tapſia, calamus fragmiti cortex uſta nimis, braſſica, lilij folia & radix, cithiſſi folia, ladanus, linoguftis, malua agreſtis, maſtice, cia, mel perſici, cimæ & folia, roſa, laurus, caproſici, opobalfamū, opium quirinaicū nimium, paliuri folia & radix, ruta, picula, praſſion, thermentis, roſeum oleum, ſordes de ſtatuis, parus, ſamſucus, cucumeris agreſtis radix, ſmyrna, ficus ea quæ acriora ſunt, erimion, magis beta quæ ſine calore eſt, & fortior eſt alba beta, galbanus, ſal uſtus, & magis ſalis flos aut nitrum, alcionia omnis, geſſamia, iuſquiamus, careus mollis, acidum lac mediocriter, nitrum, butyrum, coaguli omnes, ſtercus omne, hyffopus mediocriter, carnes ſerpentium fortiter, adeps leoninus omnibus plus & magis oſſa eius uſta, lana uſta de utriſq; illis aut cinis eius.

REPRIMENTIA.

O Liua agreſtis, roſa, lentifcus, apium, ſemperuiua, papauer, cithiſus, aloes, acaliphes, gīgarta, id eſt uux ſemen, pira, crocus, euſcus, thermentum, balanum, iuſquiamus, ciſſus, id eſt edera, nymphæa, dactyli, uitella ouorum aſſa, paliurus, hiporis, id eſt cauda caballina, radix cyperi, euantis, braſſica diſcocta, coagulū leporis, ſpongia uſta, ramnus. Multa quidem ſunt & alia ſtiptica, quæ omnibus ſunt cognita.

QV AE

QV AE LAC GENERENT.

A Ruca, ſceniculum, anetum. Dico autem herbam uiridem adhuc & humidam. Smyrnion ſimiliter & apium, ſiſanus, cucumeris ſemen, caciſ, ſmyrna, polypodion, cerebrū, ſuccus ſceniculi, brionia radix, critmon, cyminum.

QV AE CONSTRICTA EDVCANT MENSTRVA.

P Otata igitur herba ſabina, men, ireus, ruta, calamentis, pulegiū, diptamnus, aſarus, id eſt, bacida, coſtum, caſſia, ariſtolochia. Dabis unamquāq; herbam cum tritici decoctione, aut ſceniculi cocti cum aqua, aut ptiſaniæ ſuccis. Cataplaſma uero impones de pulegio, gitter, ſmyrna hordei infuſi ſucco expreſſo, ſoricis ſimo, pocacia, adipe anſerino, ptelox arboris folijs, cera, ſulphure, taurocolla. Iterū apponuntur in piſſaria ſeuum ceruinum recens, ſimul & adeps anſerinus, fex ſicca uſta, ſel taurinum, ſal, oleum, cyperum, aphronitrum, ſthorax, abſinthium, artemiſia, ſamſucus, helleborus niger, coccomidium, herba mercurialis, cyminum, ſcœnogræcum, uua paſſa, exoſſata citria.

GENERANTIA SEMEN ET MOVENTIA LIBIDINEM.

D E cibis quæ nutriunt & inflant. De medicamentis autem ea quæ ſpumam mouent & calefaciunt. Bulbi igitur, cicer, & faba, & ficus comeſti multum ſemen faciunt, cynicus & ſatyriion, medicamenta. Cibi autem ſimul & medicamenta ſunt, lini ſemen, & eruca, & hijs ſimilia.

CONSVMENTIA ET REPRIMENTIA SEMEN.

Q Vicunq; infrigidare poſſunt cibi, uel medicamenta impinguantia & deſiccantia & condenſantia, hæc reprimunt ſemen, qualia ſunt lactuca & bleti, atriplex, cucurbita, mora, melo, pepones, cucumeris. Quæ autem deſiccant principalem uirtutē, & non permittunt generari ſemen: utiq; quæ calida natura ſunt, quemadmodum eſt ruta. Si autem non ſint calida multū magis nymphæa.

AD ELECTIONEM SIMPLICIUM MEDICAMENTORVM.

A Garicus melior eſt, membrana neruoſa habens recta. Acaciam exiſtima eſſe modico rubeam boni odoris. Aloës eligenda eſt pinguis, & non lapidea, ſed lucida, ſubrubea, facilis ad reſoluendum, epati ſimilis, cito humectans, abundantem habens amaritudinem. Nigra autem & quæ uix ducitur, bona non eſt.

Amoniacus autem thimiamatus, qui ſine lignis eſt & libanotizat in glebis mundus, denſus, nullum habens odorem, & ſuaui odore eſt, & guſtu amaro.

Amonius autem eligendus eſt recens & albus & ſubrubeus exiſtens, non maturus, aut ſpiſſus. Reſolutus autem & diſſuſus, ſemiplenus, ſimilis botro, grauis nimis & boni odoris, abſque apertione & acer in guſtu, ſimplex in colore & non uariſ. Adulterant autem eum aliqui amonio admixto.

Aspaſtum autem bonum eſt quod graue eſt, & cum flammeo colore, ſubrubeum, ſpiſſum, boni odoris, ſubamaricans in guſtu. Aspaſtum autem bonū eſt purpuræ ſimile, flagrans luore, citatū in odore graui. Nigrū autē malū eſt, adulteratur enim pice mixta abſinthio. Melius enim eſt in Ponto & in Cappadocia natum. Adulteratur autē ſuccus eius ſecibus olei, id eſt, amurca cocta cōmixta.

Bdellion optimū eſt, qd' guſtu amaro eſt, tauri collo ſimile, & pingue in pfundo, & bene molle, abſq; ligni mixtura & ſordibus odoratum ſimile thimiamatis unice. Helleborus niger eligendus eſt boni nutrimenti, non ſatis interioris habens, acer in guſtu & ſordidus: Talis autem eſt, qui in Helicone, Parnafſo & Italia naſcitur. Euphorbium eligendum eſt, quod perlucidum eſt, & acre.

Euſcus bonus eſt praſino colore intrinſecus, extrinſecus autem ſubrubeus, nihil in ſe habens aſperum, aut furfureum: Colligitur autem de quercu arbore,

O 4 quæ

C quæ folia habet similia melario, & pyro, & ex alijs arboribus.

Icrocolla bona est alba, & subpinguis, & non scabiosa, & cito se resoluens.

Calamus aromaticus optimus est rubeus, spissus, geniculas habens, & in multas scissuras uadit cum frangitur, repleti araneis, fistula subalba: In masticatione uero glutinosus & stipticus est, & subamarus.

Cardamomum optimum est de Armenia comizonon: Eligitur autem quod non facile frangitur.

Cassia eligenda est quæ rubea est, boni coloris, corallio similis, tenuis, nitida, ualde longa & pinguis in fistulis, & in gustu dipticis & stiptica cum igne multo, uelut aromatum similis odore. Cera optima est pontica.

Ladanus utilis est qui bene olet, subuirdis, bene mollis, pinguis, absque participatione sablonis arenosus: Talis autem est in Cypro factus.

Gluten, quam aluxirocollam uocant, optima est rodiasis: Est autem alba perlucida. Nigra autem quæ est nitro similis, perlucida sine lignis: Ita & alba resinosa & pinguis inutilis est.

Costum optimum est arabicum, album & leue, & habens proprietatem odoris. Secundum autem est indicum, quod & leue est sicut ferula. Tertium est siriacum colore pixode, reperiens in odore: Optimum est quod recens est & album, & plenum est omnino, spissum, siccum, gustu sine mordicatione, ignitum. Adulteratur autem radicibus enulæ mixtis: Certa autem cognitio eius est, quia neque ignita in gustu est enula, neque bonum costi odorem, neque uirtutem & reperiens costi representat.

Crocus optimus est coricius regionalis, recens & bono colore, modicam subalbedinem habens, ætate in longitudine non se frangens.

D Croco magma autem fit ex crocino mero, aromaton expressum & fictum. Est autem hoc bonum quod bene olet. Cata-smyrnon, graue, nigrum, sine lignis.

Cyperum optimum est quod graue est & spissum nimis, & difficile frangitur, asperum, longum, bene olens, cum quadam acredine. Iumelinum optimum est.

Libanus præcedit masculus: Rotundus autem albus intus, pinguis. Adulteratur autem ex pituina resina.

Glumen facile cognoscitur, quod gummi non exardescit: Suffumigatum enim resinam in fumo spargit.

* Libani cortex differt, quod plenus est & pinguis, odoratus, recens, leuis, nitidus, & licet leprodis aut membrana habens: Adulteratur autem mixta cortice pini, aut picæ. Probat autem ignis: suffumigantes non accenduntur. Libanotus autem accenditur cum odore suauis.

Malana trifolia bona sunt, quod dicitur folium, si sit recens & subalbidum in ipsa nigredine, & non facile se frangit, sed integer est, reperiens odorem, & permanet odor nardi similis & in gustu neque falsedine.

Mellilotus optimus est atticus, & qui in cigico nascitur coricizon, & boni odoris est. Papaueris succus, id est, opium, optimus est spissus, & grauis in odore, somnum faciens, amarus in gustu. Facile soluitur in aqua, nitidus, albus, non asper, neque thromboidis, id est, neque conglomeratus in resolutione, neque indurascit in sole positus, incensus, & ad lucernam accensus terrestres flammam mittit. Adulterant autem eum glaucium miscentes, aut gummi, aut lactucæ agrestis succos. Si glaucium admixtum habet, crocizat in resolutione. Si autem lactucæ agrestis succus miscetur, odorem non habet similem, & asper est. Quod si gummi mixtum est sine uirtute imbecillis est & perlucidus.

Medulla optima est ceruina, post uitulina, deinde taurina, & post has caprina &

A na & ueruecina. Bona autem est æstate collecta, aut autumnis: Alijs enim temporibus cum sanguine mixta est. Curatur autem medulla recens malaxata superfusa aqua, & sic cum linteo colas similiter & lauas, donec aqua munda fiat: Postea in duplici uase remittes & leuabis cum penna supernatantes sordes, & purgatam mittes in mortario, & cum se gelauerit repones in testeo uase subrafo diligenter. Si autem non curatam reponere uolueris, sic facies omnia, sicut de pulli, aut anseris adipibus fit.

Nardus tacijs bona est, leuis, recens. Policonus rubeus colore cum odore suauis nimis, & cyperum similit in odore, modicam habens spicam, amarus in gustu, & linguam desiccatur permanente odore. Venditur autem infusus, quod cognoscitur ex albumine, & spica.

Omphacium eligas rubeum & bene tritum, stipticum ualde, & mordicans linguam.

Onix bona est de cretra gummi similis, subalba, rubra, pinguis.

Panacis radices meliores sunt, siccae, & albæ, & rectæ, & non comestæ, & ignitæ in gustu, & aromaticant.

Opopanax differt, amarior est in gustu, interior alba, exterior crocizans, pinguis, lenis, & cito se frangens, & cito se soluens, & graui odore est.

Piper longum eligitur, qui grauis est & plenior, & niger, recens & non furaceus, & grano maiori.

Peucedanum optimum est quod fuerit grauiori odore, calefaciens gustu.

Polio quod rectum fuerit utilissimum est.

Resina terebinthina utilis est quæ lucet, uitro similis colore, & bono odore.

B Smyrna prima est troclites, minea, subuirdis, & perlucida existens. Amomeas uero quæ uocatur eligitur recens, leuis, uno colore omnino, & rupta intrinsecus, habens colorem unicum. Item & amara est, & bene olet subacrum. Grauis autem & colorem picis habens, inutilis est.

Stactys autem smyrna bona est, quæ boni odoris est, & nitida, & non est mixta oleo. Stirax differt, quæ est rubea, & pinguior, & resinosa, thrombos habens subalbos, permanens in bono odore quamplurimo, & cum eam malaxas, emittit ex se humorem mellis similem.

Terebinthina autem resina bona est, quæ perlucida est colore, & odorata est.

Tracacantum lachryma radices excisæ existens: Differt enim quæ est perlucida & leuis, & tenuis, & munda, & subalbida.

Iusquiamus autem utilis est in usu, qui album habet florem, & semen album. Si autem non inuenitur talis, uteris flauo: Nigrum uero reprobare oportet.

Galbanus optima est libano similis, condrodis, & munda, sine lignis, habens aliquid de semine & ferulæ mixtum, non grauis, quæ neque nimis sit humida, neque sicca.

Agnus eligenda est lenis, & colore non æquali, & sine lapide, & odore bono.

Arsenicon optimum est placidum, auro simile, picis squamas similes habens. Gifara pilotidis nigra prouidenda est.

Peucedanis longa inferenda est pellucida.

Defrigis eligendus est qui est in gustu aramenti. Stipticus & desiccatiuus est multum in lingua.

Sulphur optimum est thinapiron, id est, quod ignem non est expertum. Flammæum est colore, & pellucidum, & non est lapidosum: Accensum autem uiride. Indicum uero optimum est cianoide.

Cadinia optima est botriodis, quæ uocatur grauis: Media habet epiphona botriodi colore cinereo rupta deintus, inter fros & lotus. Secunda autem est extrinsecus cinizosa: Intrinsecus autem diarefes similans onycem lapidem.

Pumex

C Pumex perquirenda est levis, & non multum uacua, scissa, & non lapide mixta, adhuc magis & alba.

Lithargyrus optimus est chrysites qui uocatur, & qui pellucet.

Lapis acius eligendus est pumicis similem colorem habens, inflatus & levis.

Lapis emathites optimus est, qui bene teritur. Durus autem, solidus, inutilis.

Lapis Gabatis perquirendus est qui cito apprehendit, & in odore aspalizatur.

Magnes autē lapis optimus est, qui ferrū trahit, & colore est cianeus, spissus.

Melanteria differt, thiciocus, ualde æqualis, munda, & in tinctura nigra, cito uirtutem habet causticam, similem ireus multum.

Sinopitis optimus est grauis & spissus, epatizosus, similans lapidē suo colore.

Misi assumendus est cyprinus, chrysophanes, durus, & in tritura chylizon.

Sic est causticus, aut calcitheus siue prorica confectione.

Molipdina bona est, quæ est lithargyroidis, flaua, sublucida, & rubea cum teritur. Lauata uero & usta habet simile lithargyro.

Nitrum eligendum est leue, & roseo colore, aut album colore in tritura.

Aphronitrum optimum est, quod uidetur leuissimum & placidum, facile teritur, & in porphyrum est spumofum.

Pompholix optima est Cypria: In aceto autem infusa, decurrit.

Sandaraca prouidenda est prouincialis, & rubea, bene florens, munda, & cinnaborifans colore. Adhuc autem sulphurea, & opophoran habens.

Schimeus optimus est lucidus & relucens, in fractura terrestris, aut pinguis, facile se frangens.

D Stipteria optima est scistis, recens & alba nimis, & sine lapide.

Icore prouidenda est Aegyptia, & cum frangitur nigrior uidetur, fenestras multas habens, & subpinguis est, & substiptica: fex adhibenda est maxime de uino Italico ueteri, aut simili huius.

Calcucicaumenus ustus bonus est, rubeus, & in tritura cinnabari similis, lauatutur sicut cathimia, quarta uice in die mutata aqua.

DE MENSURA CERAE ET OLEI.

E A uero quæ dicuntur acopa unguenta si uolueris facere, quartam partem mittes ceræ in oleum. Si autem uolueris in fracturis humidum cerotum facere, duplum mittes ceræ. Si autem medicamen emplastri uolueris facere, æquali penso ceram & oleum mittes.

DE MENSURIS ET PENSIS.

I Talica amphora habet sextarios XLVIII. Sextarius habet libram I & VIII. Sextarius mellis pensat libras II & 2 XI III. Congius habet 59 Congius. VI. Sextarius habet heminas duas, cyathos duodecim: Olei pensat librā I & Hemina. 5. Hemina habet cyathos VI. Vncia habet 2 VIII. Olca habet 2 III. Vncia. Drachma habet siliquas XVIII. Obolus pensat siliquas III. Oxibaphum Olca. in mensura est hemina quarta pars. In pensa habet 2 XII, quod est uncia una. Drachma. Cyathus pensat I & 5. Cheme maius habet Cyathos quatuor. Cheme minus habet cyathos duos. Mystron maius, cyathos habet tres. Digi pleni leuant 2 II. Cyathus Aegyptius, id est, faba Aegyptia, pensat obolos 4, quod est solidus medius. Alexandrinus autem obolos III, id est, siliquas IX. Eli-micus obolos duos, id est, siliquas 6. Nuxauellana magnitudinis pensat obolos 6. Nucis autem maioris magnitudo pensat drachmas VI. Cochlear uero pensat drachmas 4. Drachma habet obolos 6. Obolus habet siliquas 3. Vncia habet obolos 48. Scrupulus habet obolos 2. Ilarium est drachma dimidia, id est, scrupulus & semis.

AD COPTA

AD COPTARIA PLATISMATA.

conficienda.

Q Væ coptaria uocantur platismata, si mediocre uolueris facere medicamen poloticon, id est, quod cicatricem ulceribus insanabilibus possit inducere, quartam partem mittes ceræ cum metallicis speciebus. Si autem fortius medicamen facere uolueris, tertiam scilicet partem de cera malaxata in sole, aut ad ignem, aut in aqua calida cōmiscebis cum metallicis speciebus.

DE COCTIONIBVS EMPLASTRO- rum ex Antilio autore.

Mittenda sunt sic medicamenta in coctionibus medicamentorum: Lithargyrum cum oleo coquitur. Oportet autem tritum & cretum lithargyrum iterum cum oleo in mortario teri, ut molle fiat & lene, postea sic coquatur ad ignem lenem. Sine intermissione autem agitabis ab initio, ut non se inflat ebulliens ne foras exeat, & cum proximū sit coctioni, ut non solum amolentum sit, ut iam non coinquinet digitos, sed etiam mutetur ex sordibus ad colorem rubeum nimium bene florens, lipidus. Calcum autem coques non ab initio missum, sed medio iam cocto emplastro: Mensura autem coctionis, si satis modice mittitur, tenet colorem, & rubeum sit emplastrum. Sori autem & defrigis, mittuntur uero & hæc mediæ decoctionis mensuræ: Mensura autem defrigis quemadmodum & limpidum continet colorem. Sori uero nullam habet mensuram. Hæc omnia amolentum præbent emplastrum.

B Calcitheus autem coquitur simpliciter, & mensuratim coquitur rubicundius, ut dactylis simile fiat emplastrum, calcanti flos similiter calcij. Mensura autem eorum cōmunis est in coctione. Calcantum ergo mittitur in media coctione. Cocta uero frigida terantur, & faciet colorem emplastrum. Miseum autem quando uis mittes. Propriam autem mensuram nullam habet.

Arsenicus autem & sandaracis mittuntur effecta coctione. Plumbum uero combustum in mediâ coctione mittitur. Psimithiū mittitur in albis emplastris & magis albescunt. In nigro autem ab initio, quia diu coctum amplius nigrum efficitur. Iu uero in uiridibus emplastris mittitur post coctionem. In quibus autem non in initio mittitur in olla, sed cum aceto tritum & manente in mortario, supermittuntur alia quæ cocta sunt. In nigris autem emplastris, mediâ cocta confectione Iu mittitur. In prosopo autem emplastro ab initio mox coquitur Iu. Supertensum igitur in coctione, primo quidem nigrum superadducere oportet. Prosopum rubeum sit colore. Stipteria mittitur quamplurime post coctionem. Propriæ uero coctionis nullam habet mensuram. Sinopidis uero transacta coctione mittitur. Cathimia & pompholix mittuntur in initio. Sal & nitrum mittuntur circa mediâ coctionem. Sulphur peracta coctione mittitur. Coctio autem eius nigrescere facit emplastrum. Terra omnis uel lapides mitti conuenit perfecta coctione quamplurime. Pumicem quoque & conchylia usta conuenit perfecta coctione mittere: Oleum siquidem in initio non mittitur. Resina & pix liquida absque constitutione facit esse emplastrum. Oportet ergo post constitutionem in olla coctum sic mittere oleum. Cætera autem alia in mediâ mittenda sunt coctione. Oleum autem irinum coctionem portat. Cyprinū autem & roseum minus. Alia autem ex toto olea omnino non suffiunt coctione, propter quod perfecta coctione mittuntur. Cera non est coquenda: Proprietas eius sola incenditur, neque cum resina liquida, aut pice liquida sine constitutione

C constitutione manet. Sed mittitur cum oleo mundo, aut cum aliquibus metallicis coquitur, aut cum resina aut pice ante cocta, & prima coctione aliorum quae immittenda sunt, primo ceram mittes, & postea resina frixa mittitur post ceram: Nam liquidam ante omnes alias species eam solam coques, sed non nimis, & sic mittes alias omnes species. Piculam mittes ante omnes mensuras, liquidam quidem coquenda est, ut consistat, sicca autem maxime cum aceto coquitur, ut nullo modo bulliscat, leuet, aut infletur. Asfaltum coquitur missum ab initio. Non oportet autem teri id, asperitatem habens in colore. Similiter autem si teratur fortiter, & coquatur in aceto, non agitabis, ut nullo modo bulliscat aut leuet. Propuleum malaxari oportet & coqui. Sub coctione autem nullo modo ardeat. Amoniacum in media coctione mittendum est. Oportet autem si possibile est ut subtiliter teratur, & sic superspergatur. Si uero non potest, cum humore aliquo terendum est. Si autem ad sanguinolenta uulnera fiat emplastrum, cum aceto aut cum uino teratur. Si autem mollia loca sunt, qualis est anus, cum aqua. Sic mollientes eum habeant infrigidatum, ut non ebulliscat.

Opoponax mittitur multum postea post amoniacum. Omnino autem modicum bulliat. Oportet autem & hoc antequam cum uino aut cum aceto. Galbanum bullire nullo modo fert. Sed quando amolentum sit emplastrum, id est, quando iam non coinquinat digitos, leuas ab igne, & malaxatum eum mittes.

D Sagapinum uero contundis in pila, & molle factum commalaxa cum emplastro adproximatum igni. Aloë supersperges post decoctionem, & sic commisces. Opium myconum infundes ante unam diem in aqua modica, & ita teres in mortario, & sic postea id super emplastrum mittes. Tapsum supersperges nouissime. Bdelium tritum supersperge post cum ab igne tuleris emplastrum. Quod si pingue esse uideatur, & non potest teri, similiter quo modo sagapinum tundes in pila, & facies emplastro simile, & sic commalaxabis cum emplastro post coctionem. Libanotum & mannitis tritos post coctionem supersperges. Smyrna trita cum modico mellis, aut cum aceto, aut cum aqua, si humidum fuerit emplastrum, sic liquidum emplastro liquido supermittes perfecta iam coctione, mittes conuenienter coctum. Semen autem, & radices, & herbae, nihil bullitioni conueniunt. Tritas ergo in mortario superfundes, quae soluta, aut liquida sunt.

D. ORIBASII

D. ORIBASII SAR-

DIANI ARCHIATRI IULIANI

CAESARIS, DE CONFECTIONE

CIBORVM AD EVNAPI

VM LIBER III.

QVAE SINT QVAE EXTENVENT IN CIBIS.

ALLIUM, cepe, cardamomus, porri, sinapis, piper, smyrnion, peretrum, organum, calamentis, hyssopus, sisymbrium, pulegium, thymus, saturegia uiridis ministrata: sicca enim iam ut medicamen danda est, & non est ut cibus. Vniuersaliter autem omnes sicciores fortiores sunt uiridibus, & ea quae in collum locis, & non in aquosis, sed in siccis nascuntur & in campis, quam quae in hortis nascuntur, aut paludibus, fortiora sunt. Haec igitur omnimodo oportet medicum scire quae praedicta sunt. Deinde autem sunt quae sequuntur, eruca, apium, petroselinum, ocimus, raphanus, brassica, beta, colimbus, eringius, acaliphis semen, feniculus, coriandrum, ruta, anethum, libistum, cuminum, capparis, & thermentum, & carpus, carei semen, anisus, finonius, ameus, daucus, silis, tardillus, & omnes quae sunt boni odoris & acres, & calidae sunt apertissime. Fortiter autem desiccantes sunt & extenuantes, rutae semen, & canabis, & tus in farma codis. Ceterae enim sementes mediocriter extenuant in cibis sumptae. Leuiiores ergo sunt de hordeo. Secundum sunt de tritico panes in furno cocti. Alia uero abstinere tentanda sunt, praeterquam post longum tempus: Pisum aut lenticula gustanda est non ad saturitatem, qui per rationem uult extenuari per dietam. Similiter & pisces aspratiles, & ex montibus aues minutas, & quae in montibus nutriuntur, animalia sicciora & calidiora sunt quae sunt temperantia, & carnes eorum minus phlegmaticae sunt uel glutinosae, qualia sunt stutis, merulus, turdus: perdices sunt comedendae, & quae in turribus nutriuntur & uiuunt aues, & haec quae in uis per uites degunt, & palumbes per turres comorantes meliores sunt domesticis. Et uniuersa quae exercitantur hijs quae minus exercitantur, & ea quae sicca esca utuntur hijs quae humida, & ea quae mundum aerem possident, hijs quae in nebuloso & humido degunt, melius extenuant. Piscibus autem aspratilibus utantur, quales sunt iudilus & ficitus coctiuus, merolus, scarus: & ut simpliciter dicam, omnia quaecumque macerata & molles sunt carnes: Quae autem duras & glutinosas habent carnes, prohibenda sunt omnino. Molles enim unisci carnes, sed maceratae. Aspratiles sunt treclae maceratae, non autem molles. Haec ergo habent utriusque cognitionis de omnium animalium carnibus, de mollibus & pratyris, id est, duris, hoc attendes intellectu, quod uteris quae sint ad saturitatem si comedantur. Aliorum autem nihil aliud est abstinendum omnimodis: nihil aliud nisi hoc solum comedatur aliquando ad horum amissionem, cum obseruatione nimietatis ciborum saturitate, qualia sunt unisci & stredas pelagarum piscium. Licet ad praesens non sint aspratiles pisces, & maxime hij qui cum sinape comedunt, quemadmodum scorpina est. Sunt autem quaedam genera animalium, quibus sunt quidem alia genera, quorum dictae sunt cognitiones. Sed de hijs absque mensura utriusque custodiri oportet. Ex quibus est anguilla & alia plurima, quae sunt molles carnes habentes, qualis est cumbrus molles carnes habens, propter quod glutinosa est & phlegmatica nimis, & non

P ciua

Cicia, qui extenuandi dieta uti opus habent. Vtilis autem ad hanc est turpidon, aut secalidon, aut strada sola utere aliquando, & hanc expediunt. Non autem piscibus aspratilibus inuentis ipsa uirtute sunt buglossa & siptace: gallinas quæ exercentur non prohibeo manducare, & columbas, & turtures, & maxime quæ in montanis degunt locis. Oportet autem non recentia, sed macerata uno die uel biduo, aut amplius, offerantur omnia quæ duras habent carnes. Insalati uero pisces multum extenuant uel subtiliant. Eligere igitur & hoc conuenit, & ea quæ sunt molles habentes carnes. Pelagicus autem insalatus uetandus est. Adhuc etiã & porcina similiter carnes sunt gustandæ omnibus cautius. Pomorum autem minus lædunt, quæ uentrem molliunt: Molliora autem magis comedenda sunt quam sicca, quia tardius digeruntur. Ex quibus nihil ad satietatē est edendum: & quæ cunctæ sunt austera & stiptica, pessima sunt talia accepta in cibis: Proprie autem in omnibus sunt ficus, & nucis pistacia, & amygdalæ subamaræ. Oliuas autem nec laudo, nec uitupero: Dulces uero non solum cibi, sed & potiones, præter mel solum, multum tenuem consistentem generant humorem. Vinum autem sit album & subtile, quo extenuari possint pingues humores, & purgari corpus. Sed & lactis serum ad subtiliandum est utilissimum, & maxime ad hanc utilissimum est oxymelle.

Q V A E S I N T Q V A E I M P I N -
guant & replent.

Panis non leuatus, id est, azymus, aut non bene confectus, pachychymus est: sed & qui uocatur tragus, id est, farris grossa, & de sapa, & similia pemmata, & lagana, & hydria, & omne azymum de tritico pemma, & quæ ex hoc ipso sunt, scilicet conficiuntur dulcia. Est autem & similia scilicet & alica, multum pachychyma. Amulus uero mediocriter & bulbi sunt pachychyma, & calidi, & lentiuscula, & faba fresa, sisami semen, & resimi semen, & quæ uocatur melochia, theutilis, sipia, & polypi, qui pelagici sunt pisces, nimis sunt pachychyma ostrea & cyricis, & porphyra, oxymelopedes, pectines, pennæ, & omnia ut simpliciter dicam, quæ sunt ostrea, coderina, anguilla, cochlea, ceruina raro, caprina, aprina, bouina, leporina, epar, renes, testiculi, cerebrum, medulla spinalis, ubera hœdina, ngua mediocriter, lac quo coctum plus fuerit a caseo omne recens & lac acidum: Minus uero acidum lac, quod ad ignem coquitur, & oua quæ ad perfectam coquuntur duritiam. Plus tamen assa adhuc: magis uero frixa sunt pachychyma, dactyli, castanea, albi, rapa, amanita, fungorum radix, terræ tephora, nuclei pini, ficus non matura, citri caro, melones qui plus comederit, uinum dulce, sanguis pinguis ex hoc generatur, & magis adhuc quod uocatur gyrium & defretum: Similiter & quod pingue & nigrum est uinum.

Q V A E S I N T M E D I A M A T E R I A I N T E R
ea quæ extenuant & impinguant,

Media sunt materia, gallorum pullorum, gallinarum, phasianorum carnes, & perdicum, & columbarum, actagenum, & turturum, merula, turdus, & minorum auium carnes omnium. Adhuc etiam aspratiles pisces circa littus & in pelago consistentes, gouus, murena, & boglassa, & omnes, ut simpliciter dicam, qui non glutinant aliqua, aut male olent, uel bromosi sunt dum eduntur, olera syluestria, aut intiba. Hoc enim commune genus est quamplurime. Quæ autem secundum species uniuscuiusque eorum proprium possident nomen apud Athenienses, qualia sunt lactuca, codrilles, & gingidria, & alia permulta huius generis sunt, qualis est asparagus, macantinus, & gamedapnis, asparagus, & de brionia. Vinum uero rubeum & dulce & placidum, qualia sunt ariusium, & lesbium, & falerite, & admolite.

A admolite. Vtilem enim talia uina sanguinem faciunt, & mediocriter pinguem,

Q V A E S I N T Q V A E G L U T I N O S U M

humorem generant.

Triticum quod grauius est & spissum, & in profundo rubeum est, glutinosos humores generat. Quod autem leuius est & rarum & album intrinsecus, istud tale minus glutinosos humores generat. Simila autem & alica multum glutinosos generant humores in neruis & cauis locis membrorum, & callus porcinus, & tota caro, & agnina caro, & sesami semen, & bulbi, & dactyli pingues.

Q V A E S I N T Q V A E C R U D O S H U -
mores generant.

Dactyli uirides crudi crudos generant humores residentes, ut calefaciant comprehensos a rigore, & rapa, quando amplius repletus fuerit cibo uenter, & ostragodermon, quæ duras habent carnes amittentes carnis humores, sedineta multa coctione & quæ malitia uocantur, pollipodes, sipia, & quæ hijs similia sunt omnia, qualia sunt in mari cete, animalium uenter, intestina, uulua quadrupedum, & duriores adenæ indigestæ, lac acidum, panis calidus, uua quæ intus tenetur & tarde in secessu deponitur.

Q V A E F R I G I D O S H U M O R E S G E N E R E N T.

Qui satis succo cucumeris replentur, frigidum congregare humorem contingit, & non facile ostendi potest in sanguinem utilem transmutari. Venter enim & intestina, & uulua quadrupedum animalium, lac acidum, boleti, melatum, quod nondum ex maturis malis factum est, bulbi.

Q V A E G E N E R E N T P H L E G M A.

Phlegmaticum generant humorem ex animalibus quæ nervosa sunt, cerebrum, pulmo, medulla spinalis, adenæ, indigestio, & agnorum caro, boleti, amanita, & carnis ostragodarmon, & melatum non ex maturis malis factum.

Q V A E C H O L E R I C U M H U M O R E M G E N E R E N T.

Cerratiatis, cennarum succus tenuis, piroculum, id est, amara generat cholera. Vtilius enim est qui eum coquunt & sic edunt, & mel facile echolota, id est, in cholericum uertitur humorem, quibus corpus & natura est calida. Omnes enim dulcis succi materiam in rubea mutantur cholera, similiter & uinum dulce.

Q V A E M E L A N C H O L I C U M H U -

morem generant.

Caro bouina, caprina, & magis hircina, & taurina. Adhuc autem magis asinina, & camelina, & uulpina, & canina, & leporina, & porcina insalata caro, uel ex alijs animalibus uiscera: Splenem autem dico. Ex maritimis uero, tinnis & balenis, coccicas, iulios, & ex pelagicis ceti. Omnes cochlea, brassica, cimæ, arborum cimæ, de salicibus, & aut aceto, & sale condita, & lentisco, & thermentino, & rubo, & canino rubo, & cardus, & lenticula, melanchoratonem cibum, & cum hoc fursuraceus panis, & de spelta, & ex aliorum pessimorum seminum, seu molles casei & uetusti, uinum pingue, & nigrum.

Q V A E S I N T P E R I T H O M A T I C A,

quæ abundantiam humorum faciunt.

Abundantiam humorum facit anser, præter ascellas, uiscera, medulla spinalis, cerebrum, & quæ in paludibus & stagnis degunt, cicer, faba uiridis, faba Aegyptia, porcelli, ouium caro, & omni genere animalium pigre uiuentium, & ex piscibus qui sunt fluuiales & in limo nutriti, & omnia quæ pelagica sunt in mari animalia uiuentia.

P 2 Q V A B

C

QV AE SINT APERICTA, QV AE
absq; humorum abundantia nutriunt.

Ceruicales animalium cauda, ala, & agrestium animalium caro, & qui in
siccis locis nutriuntur uel degunt.

QV AE MULTUM NUTRIMENTUM
dent in corpore.

Politon, erasson, porcorum domesticorum carnes, omnium curuorum animan-
tium cerebrum, testiculi, cor, medulla spinale, & omnes medulla, & ala
anserum, & magis gallorum, & omnium gallinarum, uel omnium auium, uentres
& cochlea, magisq; ostragoderma, qualia sunt duras habentes carnes, quae di-
cuntur quimia, porphyra, cirices, & pacori carnes, & his similia, multum prae-
stant nutrimentum. Astracipagori carnes, & his similia, quae malacia Graeci uo-
cant, polypodis, sapia, & eutedis, & his similia: scumbrus, narci, turpido, pastu-
naca mediocriter. Bati autem, & renis, & liolimati magis, strecla & gobij minus
nutriunt. Lac uero pinguius magis, humidius minus nutrit. Panis autem minus
nutrit siligineus: Deinde qui de simila fit. Tertio loco sincomedes cocti & triti-
cum simulari alica, faba, carni imponit habitudinem, non constrictam & spissam
carnem relaxat, & humidam facit: Magis cicer, quam faba nutrit: Magis phasio-
lus, & pisum, & foenogracus, plus dolici, quos Bolustri phasiolos uirides uocant,
nutriunt. Apiso, non minus lupini nutriunt. Castanea, lenticula, dulces da-
ctyli, & uua dulcis & pinguis, balani, rapa, quas honidas Graeci dicunt. Bulbi
multum nutriunt, & magis discocti, mel dispumatum utilius facit anatosin, &
nutrimentum praestat, & multa bene cocta, & omne uinum secundum rationem
nutriunt pinguius. Quae enim rubra & pingua sunt, haec sanguinem multum
generant, & ad haec utilia sunt. Post haec nigra & pingua, & stiptica supra me-
moratis minus nutriunt. Album autem uinum, & spissum, aut pingue, & austerum,
omnibus minus nutriunt. Alba uero & tenuia, omnia autem quae sunt pingua
si bene digerantur, & sanguinem faciunt, & pollytropa sunt.

QV AE MINUS NUTRIMENTUM
praestant.

Minus nutrimentum praestant in corpore quae sunt in animalibus, id est, ex-
trema membrorum, uulua, uenter, intestina, cauda, aures, pinguedo, se-
uum: omne genus pullorum minus nutrit, & paruum nutrimentum praestat, ad com-
parationem generis animalium terrestrium. Senum animalium carnes minus nu-
trimenta praestant his quae iuuenia sunt. Piscium autem ad sanguinem nutrimen-
ta minora sunt, ut neque nutriant abundanter, & citius digerantur. De ostragoder-
mis uero quae mollibus sunt carnibus, qualia sunt ostrea, olygotropa sunt. Pa-
nes uero minus nutriunt de hordeo qui conficiuntur. Ex hoc olygotrophum sunt
omnes qui de hordeo fiunt. De alphita his similis panis, & furfuribus, cibarij
omnes, & lota amila, & miga de alphita hordei, auenae, milij, & magis panicij o-
riuae uiridis, papaueris semine, ormena, siccamina, canini rubi fructus, arcuitidus,
myrta, amygdala, pistatia mala, persica armenica, oliuae, & maxime acerbae, auel-
lanae & magis nuces syriacae, corna, pruna, mora, rubi, praecocia, capparis, & ma-
xime insalata thermento omnia, brassica, beta, lappacium, porcacla, uua canina,
raphanus, sinapis, cardamonus, peretrum, asparagi omnes, staphilinus, daucus,
cepe, allium, porrum, ampelon, prafon. Cruda quidem nullo modo nutrimen-
tum praestant: cocta autem bis aut ter, modicum nutriunt: malogranata olygo-
tropa sunt. Pyra autem & maxime maiora, habent aliquod nutrimentum. Cu-
curbitae

A cucurbitae minus nutriunt, & olygotrophae sunt. Uuae austerae, & non pingues,
medicae sunt olygotrophae, phasioli, pisum, lateriarchi, & ficus non similiter, ut
alia poma, olygotropa sunt. Fungidas igitur carnes faciunt. Similiter uuae fa-
ciunt. Minus autem his ficus nutriunt, & fluxam & infusam carnem faciunt.
Omnia haec in cibo utentibus pharmacodis alicuius habet qualiter nimirum,
quando deponit coctionem, quae siue cocta siue assa, modicum nutrimentum
praestat corpori. Prius autem nullum praestat nutrimentum.

QV AE SINT EVCHYMA, IDEST,
quae sint boni succi.

Euchyma bonos succos Graeci appellant: Boni succi sunt lactis, ex omnibus
penes omnium aliorum ciborum. Utilissimum enim est de bene nutrientibus
animalibus mox ut mulgatur potatum, & oua abala & sorbilia optima sunt an-
serina, phasianae, & de gallinis, & struthionina, & auium. Pisces autem propes o-
mnes euchymi sunt, praeter eos qui in paludibus & stagnis & in fluminibus de-
gunt limosi, & maxime quae de ciuitate in fluminibus aquae fluunt, quae purgant
stercora, & de coquinis sordidis per cloacas in balneis uel fullonibus lauantibus
decurrunt. Cautius ergo ex his semper adhibendi sunt pisces, qui admiscuntur
ex mari in fluminibus, quales sunt cephalus, pelagici, & saxatiles: etenim in bonis
succis in suauitate multa praecedunt aliorum. Si autem aliqui in utraque aqua de-
gunt, quemadmodum cephalus, laprax, id est, lupus, murena, & carcyn, & an-
guilla, considerare & interrogare quidem oportet prius unde sint capti: Post
haec autem & odore, & gustu cognitionem eorum facere: etenim mali sapore in-
suauis, & lutulento sapore sunt, quia tali cibo utuntur in aqua putrida & mala.

B Et quidem pingues sunt multo plus alijs & cito putrescunt, & de quibus sunt
locis, & aliquibus qualis est cibus, & ubi nutriuntur, oportet cognoscere. Co-
gnoscuntur autem facilius ex odore & gustu, quemadmodum strecla. Pessimis-
ores sunt enim qui in esca caneros comedunt, & aliorum uero carnes quae durio-
res sunt. Cacochymus autem & tharsus, & scrumbus, & epatus, & boglossa, &
psitta, & saurus. Mediocres sunt apolo, sarcon, & duras carnes habentes: Cibi au-
tem ex eis optimi sunt exercitantibus, & imbecilibus, & qui ex aegritudine tar-
de conualescunt. Haec macerata, & molles cibi ad sanitatem sunt utilissimi, pro-
pter quod & euchymorati omnibus sunt carnes eorum piscium, quando bene
digeruntur, quia sanguinem utilem & expedientem generant, & maxime euchy-
motatos, id est, bonos succos ad replendum in membris sanguinem facit porci-
na recens caro, non insalata. Optima est haec caro ad suauitatem, & ad digestio-
nem data, & maxime qui media sunt aetate, hoc est, porcastrina. Peior enim est
uetus porcus, & post partum scropha mox comixta. Humeant enim supra
mensuram, & porcellus tener similiter phlegmaticum & humidum generat san-
guinem plurimum. Vber euchymum est. Epar, & uenter, & intestina, & uulua, &
omnes extremae partes, & cutis carnes, minus euchyma sunt. Adenae digestae be-
ne dant simile nutrimentum. Proximum in carne cor non est cacochymum. Me-
liores sunt pedes porcini, gruma, & tota auris. Secundum quod possibile est car-
nes in uirtute ciborum desunt porcorum, in quantum extremae sunt partes por-
cinae uniuscuiusque membri. Peius autem est secundum ipsum animal cerebrum.

De uolatilibus autem multo meliores sunt in campis, syluestribus auis nutritae *Volatilis*
carnes meliores sunt quam domesticae euchymo terrae. Panis uero mundus &
bene confectus, euchymus est, alica, ptisanae bene coctae, faba, castaneae non sunt
cacochyma, ficus matura, uua matura appensa sine querela est, carica amara

P 3 quidem

C quidem citata facta eûchyma est; Residens autē in uentre diu cacochyma fit, & pediculos generat. Cum cibus autem non cōmixta, optimus fit cibus. Quicumque autem cum aliquibus alijs cibus manducant ficus aut caricas, non paruo læduntur. Intuba trita xesin sanguinem generant, & post hæc intuba & uinum odoratum eûchymum est. Eûchymotaton autem est falernum, & magis quod plus dulcius est, quale est aruifium, & rubeum cymolitz.

Q V A E S I N T C A C O C H Y M A
in cibus.

Non una species est cacochymia: Alia enim sunt frigidiora, alia cholericā, alia melancholica. Omnia hæc sunt quæ sunt in cibus cacochyma. Suadeo quoque ut bene digestus aliquis accipiat in cibus. Latet enim in multo tempore pessimus in uenis humor collectus ex cacochymis cibus. Ex ipsa igitur occasione modica in putredinem totum conuertit sanguinem, & febres malitiosas operatur uel excitat. Est autem cacochyma ouium caro, & caprarum similiter, & cum acredine. Hircorū autem peiores carnes sunt, deinde autem ueruecum aut arietum, ita & taurorum. In omnibus autem hijs castratorū meliores sunt. Senum uero carnes pessimæ sunt. Leporis uero carnes sanguinem quidem generant: Meliores sunt autem ad bonos succos faciendos à bouinis carnibus & ouinis. Cacochyma autem nihil minus eorū est, quàm ceruini renes: amplius enim cacochymi sunt de saginatis animalibus testiculi, præter gallorum, cerebrum, medulla spinalis, callus, splen. Minus autem sunt porcina uiscera omnibus aliorū animalium. Oua frixa, caseum uetustum, boletos & alios fungos, qui cautiore sunt non comedunt ex hijs aliquod. Lenticula, spelta, auena, & panis ex ipsis factus, non est eûchymus: Cicer & far, quemadmodum & auena, & spelta. Melius est enim milium nigrū, & hijs similia. Non sunt eûchyma, aranea, piscis, mustela, scorpio, & dracotrecla, acermia, clauci, & quæcūq; alia in mari animalia grandia. Omnia cacochyma sunt quæ non sanguinem nutriunt, sed cholera, aut phlegma. Et de montibus frumenta quæ sunt, omnia cacochyma sunt: Ficus autem minus illorum de montibus pomis. Caricæ autem si multum comedantur, non satis utilem sanguinem generant, unde eis pediculi multum nascuntur. Malata non de maturis malis facta, & pira antequam maturefiant, & terebinthi fructus cacochymus est, cinirada, id est, cardum, & magis quando duriores sint cucumeres: melones uero minus. Cucurbitæ hijs meliores sunt, si non in uentre corrumpantur, nam multū cacochymæ. Ex oleribus autem nihil fit eûchymon, sed media sunt inter cacochymon & eûchymon, lactuca, & intuba, & post hæc malua, & sic atriplex, & poracila, & bletus, & lappaciū. Radices autem olerum, quæ sunt acris, cacochyma sunt, qualia sunt cepe, porrum, allium, raphanus, & daucus. Media uero sunt inter eûchyma & cacochyma aaron & rapa, quas nāpos appellant, cariota, ocymus. Cacochymotaton autem est rapa cruda, brassica, bulbi non bene cocti, Cepe, allium, & porrū, ampiloprassa cocta facta, cacochymiam deponunt. Nouissime autem pessima et cacochyma sunt omnia, quæ syluatica sunt olera, qualia sunt lactuca, condrix, scandix, gingida, intuba, cycmon. Vinum autem spissum & pingue, & non bene olens, sed insuaue & austerum, cacochymon & peruersum est, quale est quod in maioribus lagenis reponitur. Quod autem in paruis, neq; eûchymum est, neq; cacochymum, sed medium est. Cacochymos autem uocant, qui non bonos succos, qui sanguinem nutrant, faciunt, sed humores. Eûchymos dicunt, qui bonos succos, unde sanguis fit, generant.

Cacochyma.
Eûchyma.

Q V A E

A Q V A E S I N T Q V A E B E N E
digerantur in cibus.

Bene digeruntur panes bene confecti, & pisces aspratiles omnes, guphur, nardi, pastinaca, & omne genus auium, gallinarū carnes cōparandæ sunt generi quadrupedū. Melius & bene digestibiles sunt maxime pdicis, & attagenis, & columbarū pulli, & phasianorū. Alæ anserū bene digeruntur, & maxime gallinarū, & secundū totū. Optima autē sunt quæ pingua sunt, & recetia dabis: Pessima autē quæ macra sunt & seniores. Saginata uero de sero lactis, anseris epar similiter nutrit, & gallorū testes bene digeruntur. Extremæ porcorū partes ad digerendū utilissimæ sunt, de bubus, iuueni & uituli meliores sunt ad digerendū. Hædorū carnes quàm caprarū bimarū, & hæ digestibiliores sunt maioribus capris, & ea animalia digestibilia sunt quæ in siccis locis nutrita sunt, quæ in humidis. De pomis autē digestibilia sunt nuces auellanis. Bulbi digeruntur facile bis cocti. Oua apala & sorbilia, lactuca, intuba, malua, cucurbita elixa, quando nō corrumpuntur: digestibilis est dulce uinū austero: optimū autē ad digestionē esse sciendū est, quod ad bibendum fuerit suaue.

Q V A E T A R D E D I G E R A N T U R I N C I B I S .

Indigesta uero sunt caprina, bubula, ceruina: pessima autē est hircorū caro ad digestionē: deinde aut arietū, pessima autē & indigesta hircorū caro, post hæc arietū, deinde taurina, & de senioribus animalibus omnia indigesta sunt, & porci cū senuerint. Indigesti sunt uentres eorū, intestina, uulua, cor, epar, aures, cauda, renes, & omnia uiscera indigesta sunt, cerebrū, medulla spinalis, & de maioribus animalibus testiculi omnes, sanguis. Anser præter alas, merulus, turdus, sturnus, & paruularū auium dura est caro, & magis adhuc turdorum & anatis. Amplius aut pauo & cygnus, & uetres ex omnibus auibus digesti sunt: Fallunt enim in struthione & mergo, quasi digestibili medicamine: Neq; enim ipsæ digerunt tā facile, neq; aliorū ciborū est medicinalis digestio. Cochleæ indigestibiles sunt. Lac acidū indigestibile est, & maxime hijs qui frigidū habent uentrē. Caseus uetustus & recēs, maxime uero ille qui de lacte acido factus est. Ex cochleis uero meliores sunt porphyra, & cirices. Ostrearū pelles, & quæ duras habēt carnes indigestæ sunt. Astacus, paburus, carcini, carabi, scylla, & alia hijs similia, polypi, sepiæ, thetides, uel quæ à Græcis uocantur malacosernia, id est molles habētes carnes, qualia sunt butilio, bater, medracōtes, cocci, gargala, omnes scorpij, tragorita, cleorphi, id est acernia, glauci, gengines, congrī, fragri similes aquilæ. Oua elixa, assa, frixa, triticū elixum, oriza, alphiata, far, auena, uel si ex eis panis fiat, faba uiridis, cicer, phasoli, miliū nigrū, & hijs similia. Lenticula bis cocta, sisamus, erisimus, castanea, glādes, mala, pyra, ficus nō matura, uua acidonica, & austeri, dactyli omnes, corna, citriū quidē specialiter medicinalē est, si quis utatur hoc qd̄ de foris est, propter digestionē faciendā, quæ admodū & alia multa de acris, qualia sunt ocymus, rapa cruda & subcruda, bulbi subcrudi, pastinaca, daucus, cariota, & omnes radices olerū, & omnia olera præter lactucas & intubas. Vinū pingue & nouellū indigestū est. Indigestæ autem sunt & omnes aquæ.

Q V A E S I N T I N C I B I S A P T A
stomacho.

Dactyli austeri, mala cidonia, oliuæ cum sale conditæ, utiliores sunt si cum aceto cōponantur, uua austeræ si cū ipsis folijs appendantur, nuces auellanæ magis, & multo plus si cum ficis comedantur: De spinis omnia quæ nascuntur,

P 4

C nascuntur, mediocriter sunt caecostomacho: quod est scorbis, id est pastinaca agrestis, adraçtilis, leuca, dipfacis, tragaganta, cnicus, adraçtis quā alij cumaras, alij cardas uocāt: arij radix cocta, gingidio similis est scāndici: nimis est enim aptus stomacho coctus si edatur, diutius autem coctum nō sustinet stomachus, napi, raphanus, rapa, cardamum, peretrum, asparagus, basiliscus, & eleus, & oximerisus, & camædaphni, oxus, achātis, & brionia & bulbi, ad apertionē uentris faciunt, id est fastidium tollunt, caparis insalata, & citri quod extrinsecus est, id est cortex eius confortat inter medicaminis partes assumptus. Vinum austerum confortat stomachum & uentrem, & maxime distemperantiam calidam passum, & in medicamentis, absinthium & aloë ponimus.

QV AE SINT QV AE NON SVNT
apra stomacho.

Arciotides mordicationem faciūt stomacho, & magis cetrides & succus amarāthi, agni semen, & beta caecostomacha est, ita ut & mordicationē faciat quando amplius comesta fuerit, lappacium similiter euchymum est, rapa subcruda, bletus, atriplex cum aceto, & liquamine, & oleo accepta, scēnogrā-
Lac. cum evertit stomachum, & sisamus similiter; lac uero qui frigidā habet uentris temperantiā acescit si manducauerint. Qui autē calidam habet uentris distemperantiā acescit, id est carbunculū patiunt: Propter hoc ergo merito & eis nocet qui febriunt; amplius autē si lac cū melle mixtum accipiāt. Melones nō bene digesti cholerica passionē faciunt. Solent enim si anteq̃ corrūpantur & uomitū excitēt utilius multū manducari, & nō euchyma super māducent, & sic mouet
Melones. omnino uomitū. Sed & melo & pepones similiter faciūt. Cerebrū uero omne caecostomachū est, quemadmodū & ossorum medulla. Vinum nigrum & austerum facile in stomacho acescit, & uomica excitat: pingue uero & nouellū,
Pepones. quemadmodū & in medicaminibus abrotanum erison, & aphronitrum.

QV AE CAPVT LAEDANT.

Scamina, id est mora, & de rubo mora, capitis dolores excitat, poma arciotidis & citridis, canabi semē, men radices, dactyli omnes, eruca, scēnogrācū, lini semē, uinū rubeū & austerū capitis dolores facit, & intellectū tangit, & magis nigrū & austerū, & qđ odoratū est, capitis excitat dolores. Quod autē aquosum est, qđ Hippocrates albū uocat, neq̃ capitis dolorē facit, neruos lēdit uel tangit, & minus nutrit, & mitigat capitis dolores, qui ex humorū abundantiā in uentre cōstituti generant capitis dolores. Lac inutile est capiti, prāter illud quod bregma habet forte. Vna uero quā in aceto fuerit missa, inutilis est capiti.

QV AE IN CIBIS NON INFLENT.

CYminū, libisticū, agni sperma & radix, canabi semen, & faba fracta, bulbi excocti & cōditi cū oleo, & liquamē. Datur & cū aceto & mel dispumatur. Oxymel autē inflationē eijcit: Panes hordeacei si cōspargant, & sic cōficiant minus inflant; media autē sine inflatione sunt phasioli, pisum, laterina, races, & ciceris sunt genera.

QV AE IN CIBIS INFLENT.

Pisum, phasiolus, lathirus, faba, lēticula, farnū, cicer, lupi, phasioli uirides, miliū & hijs similia. De faba autē farina inflat magis, quā si integra coquat, aut alio modo cocta sumat: Maza de alphita facta inflationē generat: cōspersa autē & cōtusa quā plurime magis p uentrē deducit, & maxime si mel accipiat. Opij oēs, id est succi, & maxime cyrenaicus, sylphij opes, & radix, & ficus si in uentre tardauerint, uentositatem faciunt, propter quod cito exeunt. Quae autē bene maturae sunt prope nec lēdunt. Similiter & caricae uirides, & dactyli faciunt inflationem, quemadmodum & fici, & rapa cruda, lac facile in uentre

A uentre inflationem facit: bulbi crudi, mel non bene dispumatum, dulce uinum inflat, & tarde digestionem facit, dulce autem simul & austere, neq̃ anadosin, id est per membra transmittitur, neq̃ digeritur, sed amplius manens in uentre, superiori uentositatem cum spiritus abundantia generat, & multum inflationem facit. QV AE SINT IN CIBIS QV AE PRO-

ijciant, & extenuent, & aperiant constipata.

Pisanae proijciunt & expellūt, scēnogrācum, melones, pepones, uia dulces, faba, cicer, & maxime qui niger est in renibus lapides frangit manifeste. Capparis subtiliat humores, & maxime condita proijcit in uentrem, & educit phlegma consistens, & de splene & epate constipatos humores extrahit. Datur autē capparis ad hanc cum oxymelle, aut cū oxyllo, id est cum aceto & oleo, ante alios omnes cibos acceptus. Betarum succus proiectorius est, & in epate infraxia existentē soluit, & magis quando cū sinapi & aceto māducatur, similiter ut lappacium, acaliphis extenuandi habet uirtutē. In cenara & asphodeli radices, & bulbi uirtutē habent extenuatoriam, & laxatiuā sunt locis constipatis. Propter quod & asparagus, & asphodelos ictericis aliqui ut magnū adiutoriū prāstandū cum sapa dant. Cepe, allia, & porri, & ampeloprasion proijciunt, & extenuant ex corporibus pingues & glutinosos humores. Cocta autē bis, aut ter, deposita acredine subtiliant crudos humores. Serum de lacte subtiles reddit pingues humores. Multum ficus proijciunt, propter quod sablanosa multū quae sunt in renibus, si comedantur expurgant. Caricae uero extenuāt & incidunt humores: unde & renes purgant. Arciotides purgat pingues, & glutinosos humores. Amygdalae uero expellunt & purgant uiscerū loca, & de thorace & pulmone sputamēta humida operādo purgant. Pistacia utilia sunt ad confortandum epar, & purgandū ea quae in ipso cōstipata sunt, per decoctionē humorum. Raphanus leptomeris est, id est extenuatoria: habet partem uirtutis. Mel maximā extenuandi habet uirtutem: Natura enim calidū & siccum est, propter quod & multa sputamina educit. Oxymel extenuat omnia quae glutinosa sunt, & pinguis facilius ab alijs educit, & uiscera sine molestia purgat: Multum etiā iuuat in thorace & in pulmone natas passiones, quae fiunt ex humorū pinguiū cōgregatione. Vinū tenue utilissimū est. Si autē frigidi sunt humores, tenue & uetus uinū cum acredine: Albū uero utile est de pulmonibus educionem faciēs, confortādo humores, & humectādo, & extenuando mediocriter. Dulce autē uinum in acutis passionibus ad sputa mouenda utile est, & iam digestis peripleumoniacis & pleureticis passionibus.

CONSTIPANTIA IN CIBIS.

Lac quod multū serum habet sine periculo accipitur, utiq̃ semper eo uti oportet. Illud uero lac qđ serum modicū habet, & caseū plus habet, inutile est & periculosum hijs q̃ eo multū & frequēter utunt: lēdit igit̃ renes, lapides ibi generādo. Infraxia uero in epate facit, & pparat passionē. Caricae epati & spleni phlegmonē faciūt pessimū, quēadmodū & ficus, nōsecundū suā uirtutē, sed cōmuni ratione omniū dulcium: omnia enim dulcia lēdūt splen & epar, obclusis enim eorū meatibus in duritiā uertunt. Hae autē secūdū seipsa nihil adiuuamēti neq̃ ad lēdendū fiunt cū eis admisceat quae subtiliāt, & incidunt, & purgāt medicamētis: in quibus nō minus medicamē est mulla. Sed nō utilis est hijs gbus in tumore leuata sunt uiscera, & indurata, & tumentia, & phlegmonē habētia, Cito enim mel in cholericiū humorē transfertur. Papaueris uero semē retentoriū est in thorace pinguiū & glutinosorū humorū, Dactyli infractici sunt, & magis constipant

Constipant uirides. Omnia enim quaecumque de itria & similia conficiuntur, & infracta sunt, & splenē maiore faciunt, & lapides in renibus nutriūt. Similiter & farina tritici cū lacte, & omne far inutile est quibus epar infraxin patitur, & quibus in renibus lapides fiunt. Vinum dulce infraxin facit, & tumores uiscerum augmentat.

Q V A E S I N T I N C I B I S Q V A E

poros grauent.

Omnia quae de itria & similia sunt, bradipora sunt, faba frixa, & panis mundus, lenticulae corticibus sublatis, cerebellū, medulla spinalis, epar, nux, triticū coctum, oua cocta dura, & magis assa, & adhuc magis frixa, lupini, phasoli, pisum, sesamus, erysimus, balani, mala, pyra nondū matura, corna, uinum dulce & austerū, & nigrum, & pingue, & sine dulcedine, & nouellū, id est mustum, & omnes aquae grauant poros, quod Graeci bradipora dicunt.

Q V A E S I N T E V S T H A R T A, I D E S T

quae facile corrumpuntur.

Persica armenica & praecocia, & omnes aestiuales cibi qui humida sunt temperantia, contingit ut corrumpantur in uentre, quando non occurrit cito pertransire: propter quod ante ea manducari oportet alijs cibis. Sic enim ea cito transmittit uenter ante alios cibos. Impediunt enim postea retardata, & tunc corrumpunt secum & alios quos inueniunt cibos.

Q V A E S I N T D I S P A R T A, I D E S T

quae intus corrumpuntur difficile.

Porphyra. **P**arus cochleas, & porphyras, id est unde purpura tinguitur à Tyrijs, & quaecumque sunt alia, quae ostracoderma uocantur, & duras habent carnes, damus hijs quibus corrumpitur cibus in uentre, in aqua bona coquentes duabus aut tribus uicibus, rursus mutantes in aliam mundam aquā, quando iam aqua falsa esse uidetur, & astacus & paracorus, & cancrus, & carabus, & caredis, & alia hijs similia quae habent carnes, quae tamen facile corrumpuntur, similia sunt eis qui duras habent carnes, quas ostracoderma uocant.

Q V A E S I N T Q V A E V E N T R E M

educant in cibis.

Lenticula, & brassica, & maritima penē omnia quae à Graecis ostracoderma uel cochleae uocantur, cōmixtam habent naturā de cōtrarijs uirtutibus. Ea ergo, quae in eis firmiora sunt in uniuscuiusque corpore, bradipora sunt & staltica, id est constringunt uentrē. Humor autē eorū irritat uentrem ad excernendum. Si quis ergo excoquat lenticulā aut brassicam, aut maritimā animalia, de quibus dictū est, si cōdiant, ubi cocta sunt, ius cū oleo & garo & pipere, & postea ipsum ius des bibere quantū uult, uidebis mollitū ex ipsa portione uentrē, & stercora purgare. Et maritimi irini, & cochlearū omniū iuscella, & uetusti & diuturni galli educunt uentrē: Brassica autē si uolumus ut educat uentrē, imponitur cacabis, & cū una aqua fuerit cocta, in qua utique coctione si mittatur oleum & liquamē, & accipiat, educit uentrē. Oportet enim nō satis excocta esse holerā, ut succū suū secū habeat: Nā si coquatur bis aut tertio mutata aqua, constringunt, si cū oleo & aceto comedantur: panes etiā triticei educunt uentrē, propter quod in uentre multū sunt peritomaci, & quia furfuribus repulsi uā uirtutē participant, scēnogrāci succus coctus & cum melle datus, utilissimus est: deducit enim ex intestinis per uentrē omnes pessimos humores simul cū stercore: modicū autē esse oportet mellis, ut nō facere possit intestinorū mordicationē: Oliuā cum sale cōditā educunt uentrē, si ante cibū cū liquamine assumant, quēadmodum

Adum & ostracodermon uel cochlearū succus epipasticus, id est deductorius est uentris, propter quod multi condiūt ea ex oleo & liquamine & uino, & facto iuscello utuntur, ut facilius educat uentrem: lac aquosum deducit magis uentrem quā quod pingue est, serum autem lactis fortiter uentrem deducit: mittere autē in serum oportet mellis tantum, ut suauē sit ad bibendum, & non subuertat stomachum, & secundum hunc modum & salem quantum non acurizet in gustu. Si autem magis educere uolueris uentrem, amplius mittere salem tritum de nimis. Iuuenum animalium caro facilius exit per uentrem, & quae extrema sunt in ipsis. Similiter ceruina. De piscibus marcite & tricon exeūt mediocriter, & malacia mediocriter. De holeribus beta, & lappacium, urtica, acaliphis, quae dicitur anicus. Caseus recens cum melle acceptus. Atriplex quae dicitur semen eius tritum & potatum cholera educit, & ideo purgat ictericos: bletus, cucurbita, melones, ficus, carica, pepones, uuae dulces, & maxime recentes. Sicamina munda ante cibos sumpta exeunt citius per uentrem, & cibos secum deducunt, & si malos inueniūt humores in uentre, corrumpuntur cito: coloquintida similiter facit. Recentes autē nuces secessus utiles faciunt: sed & siccae nuces, si ante infundant in aquā, & sic edantur, similiter operantur uiridibus nucibus. Cocta mala humida deducunt, sicca uero mulsā infusa, & si amplius mel habuerint, satis molliūt uentrē. Vtiq; & si sola ea comedant, & superbatur mulsā, manifestū est quia expeditius uentrē deducunt. Post acceptionē uero expectandū est aliquot horis, & nō mox prandendū est: mora, cerasia, praecocia persica, & omnia quae humida uel aquosa sunt natura, & quaecumque sine qualitate aliqua in gustu uel odore sunt, utilius & citius ad inferiora per uentrē disponunt. Sin minus, nec uentrē mouent, nec cōstringuntur. Interdū enim constringitur uenter, & de mulsā solēt constringi, quando anadosin fecerit, id est in uenis trahitur, & cū sanguinē corpori ministrat, & propterea non deducit uentrem, sed admixta cibis anadosin facit, si uentrē nō faciat secundū. Quod si non cōtingat ut anadosin faciat, cito irritat secessus uentris habēs in se acedinē. Solum autē mel si non coquatur dulcedo ipsa bene educit uentrē. Si autē modice, aut ullo modo coquatur mulsā, educere uidetur prius quā anadosin faciat. Oxymel autē radit quae sunt infirmiora intestinorū, uinū dulce aliquantū adiūuat uentrē ad excernendū. Sapa deducit uentrē, & oua recentia cum multo garoleo, id est cum liquamine & oleo mixto, si in primo ante cibum sorbeantur, deducunt uentrē.

Q V A E S I N T M E D I E P U R G A T I U A

& malactica uentris.

Inogustis, id est herba mercurialis, aut per se data sola, aut cum alijs holeribus cōmixta prius & cocta & in cibo sumpta, si primo, aut postea ipsum ius sorbeatur, soluit uentrē. Sed & polypodij similiter semē pistū, quantū unū cochleare est, aut in ptisana, uel cū gallina coctus succus eius, purgat nigrā cholera. Aut acaliphis semē, aut onicij semē tusum cū mulsā, aut in succo gallinae datum, & si admisceas amygdalas, & nitrum, & anisum, & mel, & caricas, melius facies.

Q V A E S I N T I N C I B I S Q V A E

uentrem constringant.

Dactyli austeri, uuae austeræ, sycamina, rubi mora, & rubi canini fructus, magis autē myrta syluestris, cocci mala & pruna. Melata quidē de malis stipticis facta constringunt uentrē: Acida autē melata, pingue inuenientia humorem in uentre, extenuant eum & educunt, & propterea humectant stercora. Mundum autē inuenientia uentrem, constringunt magis eum. Quae autem

C autem ex dulcibus malis melata fiunt, sine aliqua acedine, anadosin faciunt magis, & cum acedine exeunt. Aquosa autem mala, & pyra, & sine sapore, insuauia sunt, & nihil iuuaminis habent. Quae enim de malis dicta sunt, haec de malogra natis, & pyris dicere credendum est. Lac uero si serum eius decoquitur, ut consumatur, nullo modo deducit uentrem. Coclacon autem, quod fit de ardentibus lapidibus, aut laminis ferri immixtis, donec serum consummatum deficiat, costringit uentrem. Datur enim hijs qui ex acedine humorum mordicatione consolatione uentris patiuntur. Coclacon autem non solum fit de lapidibus, sed & de ferro cyclico facto, id est rotundis massulis ignitis, ut de lapidibus fit. Caseus ergo fit in uentre facile, & sic cocto lacte, propter quod admiscenda sunt ei mel & sal. Magis enim sine periculo est, si aquam mittens costringatur, & non mireris si serum consumatur, & iterum aqua supermittatur. Non enim humectationem feri fugimus, sed acedinem ipsius per quam soluitur uenter. Carides carabi, & hijs similia quaecumque sunt maritima, quae Graeci malacontracon uocant, minus quidem ab ostracodermon habent. Igitur & hijs si salsedine in coctura amiserint aquam, quemadmodum & ostracodermon, caro constrictiua fit uentris. Sed & lentacula, & brassica bis cocta facta, & ex se humore amissa constrictiua fiunt uentris & desiccatiua. Volens ergo humorem uentris desiccare, cum mediocriter uidetur esse cocta brassica, primum aquam effundes, & mox in aqua calida remittes, & iterum coques donec bene discocta sit. Oportet autem cum mutas aquam, neque aerem, neque aquam frigidam tangere, quod bis erit coquendum. Quod si ad aerem frigidum aut aquam proximetur, quamuis diu coquatur, non excoquetur. Nam si de lente auferas corticem, perdet stipticam uirtutem, & similiter desiccatur uentris reuma. Si autem tundas eam, & bis coquas, effusa prima aqua, & sic cum modico salis aut liquaminis condias, & mittens aliquid de constrictiuis uentris speciebus, donec gustus suauis sit, utilissimum facies medicamen. Simul & cibus alphita cum uino austero potatus desiccatur uentrem. Oryza costringit uentrem, & elimon, siue nigrum milium, caro leporina, uinum austerum & nigrum absque dulcedine, & rubeum, & austerum uinum.

QVAE CALEFACIANT IN CIBIS.

Calefacit frumentum elixum, & qui ex eo fiunt panes, spelta, auena, foenum graecum, arciotides, dactyli dulces, mala dulcia, sisamum, erisimum: & calefaciunt & sitim generant, canapi semen, uuae dulces, propterea & sitim faciunt, uuae magis molles, mediocriter, apium, smyrnion, eruci, raphanus, rapa, napi, cardamus, peretrum acre est & calidum, pastinaca, daucus, cariota: calefacit manifeste & cepe, allium, porrum, ampelon prafon nimis est acris, cocta in duabus aquis aut tribus amittit acedinem, caseus uetus calidus est, propter quod & sitim facit, uinum dulce mediocriter calidum est, propterea sitim facit, rubeum autem calidius est nigro, flauum uero calidius est ualde, ita cirrum, ita eritrum seu dulce, album omnibus est minus calidum, inueteratum autem minus calet.

QVAE INFRIGIDENT IN CIBIS.

Hordeum quouis modo in usu adhibeatur infrigidat in cibis, milium, panicum, tubera, cucurbitae elixae, melones, cucumeres, coccimela, sycomorae austerae & acidae, uuae austerae, malata de malis stipticis frigidum habent & terrestrem humorem, acidonia autem mala frigidum habent humorem, & per aquosum. Hoc de pyris & malogranatis existimandum est, uel aliorum arborum

A arborum fructibus, qui stiptici sunt, aut acidi, & maxime qui reponuntur. Stiptici igitur dactyli frigidum habent succum. Lactuca, intuba mediocriter frigidata sunt: porcacia amplius, papaueris semen, hoc & supra serum est frigidum. Si autem amplius assumatur, cataphoriticum est, id est nimis grauatur somno. Iuuat autem eos, quibus ex capite tenue in praecordijs fluit reuma. Melius est autem album papauer. Myrthus frigida est, sed non simul & stiptica: habet enim aliquid acedinis in se. Vua canina penes frigus stipticum habet. Atque aquosum uinum non manifeste calefacit, propter quod sine periculo febrientibus datur: Vinum album & austerum minus secundum alia uina calefacit: uinum autem album & austerum & pingue & nouellum aperte infrigidat, infrigidat autem & acetum: Tenuius igitur est, & lumbos & neruos amplius alijs locis infrigidat & laedit, in alto eos dissoluendo: medius autem est inter calidum & frigidum panis lauatus, amilus uinosa, suauis.

Vinum dilutum.

Acetum.

QVAE DESICCANT IN CIBIS.

Lenticula & camoris, id est brassica similiter adinuicem desiccant, & propterea uisum obtundunt, praeter si humidiores oculos esse contingat: minus autem brassica asparagus desiccatur: omnibus autem oleribus caulibus ipsius siccior est: e contrario autem raphani & rapae, & napi, & cardamomus, & peretrum, & omnia quaecumque acris sunt, paragoriorum esse similia contingit. Alphita desiccatur, id est fructiua, agni sperma, herbus coctus si quis saepius cum aqua in cibo utatur, desiccatiua fit: meliores sunt enim albi, & si assentur aut frientur, & sic comedantur, sicciorum cibum praestant. Qui autem in aqua ante elixantur, humidiores sunt. Quaecumque autem in cacabo cum iure coadiuntur, media sunt. Quae autem in conditura habent abundantius uinum aut liquamen, sicciora sunt hijs quae non habent. Quae autem sapam habent simplicem solam, & in leucozomo coquuntur, multum praedictis humidiora sunt. Ex aqua autem sola cocta plus sunt humidiora: maxima enim in coctione ciborum fit differentia de hijs quae supermittuntur eis uirtutibus seminum & olerum quae desiccare possunt, alia plus, alia minus.

QVAE HUMECCENT IN CIBIS.

Ptisanae, cucurbitae elixae, melones, melo, pepones, cucumeres, nuces uirides, coccimela, sicomera, sicamia, si non corrumpantur humectant omnino, infrigidant autem, sed non omnino, nisi frigida edantur. Lactuca, & intuba hoc ipsum praestant. Non imbecilliores sunt porcacia. Maluae autem & bletus & atriplex aquosiora aliorum olerum sunt. Humidi igitur sunt & aliorum arborum fructus, & maxime qui non reponuntur. Humectant etiam lactucae, & papaueris semen, & faba uiridis, & ciceris uirides. Aqua humida est & frigida, calefacta autem humectat & calefacit.

AD SORBITIONES COQVENDAS.

Ptisanae competenter conficiuntur, quando minus in bullitione inflatae fuerint, sine odore sint: hoc illis proficit, qui post aegritudinem fastidium habent, siue duritiam uentris patiuntur: ea ratione, ut mittas in hemina ptisanam decem heminas aquae, & ad mollem ignem positas diutius agitando coquas, donec succi fluant, & sic mittes mel & acetum, quando minus in bullitione inflatae fuerint sine odore, & post haec ad molles ignes donec multum suscipiant. Admiscendum est autem eis in illo tempore acetum, quando iam non inflantur. Coctis autem diligenter sic mitti oportet salem tenuissimum non multum: ante uero pro sapore in initio mox oleum si mittatur in coctione nihil nocet. Sed

Q & si

C & si porrorū modice mittatur, & anethi, & hoc ipsum mox in initio. Lenticula autem si cum ptisana bene coquatur, ita ut amplius ptisanæ mittantur, & condiantur saturegia, & pulegio, & cū coctæ fuerint edantur, bonus autē & suavis est cibus. Est etiā cibus de cucurbitis cum sardinis uel in catera in patella confectus, suavis est a utē cibus. Qui autem infirmiores sunt ad continendū, & nō possunt suscipere pinguiorē aquam, facies de pane infuso optimo & coques, & cum spissauerit, & factus fuerit, sorbitio multa uirtute manet. Cōficitur autē sic, panis quā calidissimus frangitur, & infunditur, & tritus cū aqua diligenter coquitur cū aqua, & facta sorbitione datur. Itē febrientibus oportet hordeū non in pila tundere, sed grana ipsa expressa extendere in latitudinē, & coquere in aqua. Prius enim tepidā mittere & effundere, & iterū aliā supfundere aquā. Coque utiq; bene ita ut una hemina hordei in decem heminis aquæ coquā. Coquatur ergo quousq; hordeū crepat. Inde deponat & coletur, & dabis bibere, si cholericus humor dominatur. Quod si nō est cholericus humor, addes portioni mel, & sic dabis: hoc & uentrem secundū reddet, & urinam prouocabit, & nutriet bene. Datur autē & sic in alphita, hordeū fricatur, quod glaucanin uocant. Oportet autē anteq; maceretur fricare leuiter quæ uista est paleam, & infusum coques. Ventrē enim magis malaxat illa coctione superiore. Coques utiq; & omnē penē cibū similiter qualēcūq; existimaueris propriū infirmantis esse. Quæ autē subtrita sunt, spissa quidē infusione uidentur esse, & si cocta, & fortiter subfricata. Quod utiq; penē omnis cibus similiter in danda potione. Item panem siccū aut recentem infusum in aqua teres bene & colabis in linteo, & admiscebis ei, ut albus non uideatur, ex pane oua cū cucumeris semine frixo, aut amygdalis, aut nucleis pini singulas, aut binas species uel totas. Cui addes modicum anisi, aut seminis fœniculi. Febrientibus quidē in mulsā dabis. Sine febribus uero uinū superfundes. Miliū autē lene fricatum maxime & desiccātū expedit utiq; cortice sublato, quibus uenter ex agitudine cholæræ effusione laborat, uel quibus subtilis aut multus secessus est. Oportet autem aqua soluere farinam, uel siccosta in mortario trita, oxibaphon scilicet uini in aquæ oxibaphis decē, & colans per linteū, superfundes uinū austerū modice, & sic coquēs dabis sorbere. Oportet autē addere nuces cū membranis suis quæ intrinsecus habent in coctione succi. Item auena digestibilior est omnibus leguminibus, & sorbitio ex ea utilissima est. Coquetur quemadmodū de hordeo, auenæ hemina una, in aquæ heminis decem.

Auenæ.

QVÆ PRO OLEO MITTI OPORTET
in sorbitionibus.

Pro oleo, præter in lenticulā, cucumeris semen crudū & tostū ad ignē, & tritū & colatū miscebis in ptisanis, & cæteris sorbitionibus, aut nuces, aut auellanas, aut amygdalas. Quibus autē uenter fluens molestā, mittes papaueris albi semen, leuiter frixū, ita ut robustus fiat. Mitti autē oportet ad uentris fluxū & castaneas cū mediana sua cortice, & magnifice iuuant: Mittes malogranatū cū fructibus suis subtritū lente, & aceto utant hī quibus nimīū siccantur corpora.

CONFECTIO CIBORVM.

Coquē similia hac ratione. Vna pars in decē cotylis aquæ, cū oleo mediocri & anetho. Sed lauabis simillam pridie ante. Item panem frigidū infundes in aqua calida, & frequēter mutabis aquā. Infundes autē de pane partē interiorē. Mensura autē lauati panis nō propter solam suauitatē fit ut aqua roties mutetur, sed ut facilius euentetur, ut digeratur, uel quod infermentatum in se habet

A habet amittat. Item de ptisanis uero mittes unam partē, & panis partes quindē, cū sicci, & trita sic coques donec nimis efficiatur subtile & tritū. Coques autem in aqua munda quamplurimū ut se colligat, & mittes modicum salis, & sit sine oleo. Fit autē & ex maluis sorbitio: folia maluæ tenera cocta sine uino teres in mortario, & iterū coques in aqua, & sic mittes salem & oleū. Oua autem coquens in aqua, agitabis incessanter ea. Nō enim cōspissantur cōmora, neque durantur. Melius autē est in pusta ea coqui. Omnino enim magis humida permanent. Dantur uero his, quibus nimīū siccantur corpora.

DE MULSA.

Mulsa nō satis cholericis utilis est. Cholera enim ex ea amplius augmentatur. Expedit igitur aquosam mulsam bibere, qui tali sunt natura. Sed & illis aquatissima danda est, quibus infirma uiscera sunt, id est epar aut splen. Conficitur autē mulsā, ut habeat aquæ partes viii, & mellis i, & sic ad lentos ignes est coquēda. Cui spuma quam facit semper est auferenda cū penna, & mox ab igne cessandū cum fuerit despumata. Dabis autē phlegmaticis, melancholicis, catarrū patientibus, & quibus uenter constrictus est. Cholericis uero & quibus præcordia sunt in tumore, contraria est.

DE POTIONIBVS QVÆ INFIRMIS expediunt.

Febrientibus quidem utilis est mulsā, aut oxymel, uel aqua quæ absq; aliqua mordicatione cōficitur. Si uentris turbatio in febribus fuerit uel uomica, stiptica habens species. Sin minus cōstrictio, lenes & dulces. Infundes ergo ætatis tempore dulces. Mala incisa tenuiter infundes in aqua donec bene colorētur, aut mala citonia matura incisa similiter infundes. Dabis autē cholera uomentibus aquā quæ ex malis fit citonicis. Ad uentris uero solutionē ex pyris conficis aquā. Nam stiptica & dulcis est. Myrthæ igitur mollia folia infunduntur in dulci uino, & efficitur uinū absq; mordicatione, & lenis est potio. Infunduntur autē & gigarta, id est uuæ sementes sicca. Hæc autē coctio utilis est nullam habens acridinem, neq; in gustu acidonica potio efficitur.

DE LACTIS POTIONE, RVFVS AVTOR.

Quilac potaturus est, ab omnibus cibis est abstinendus, donec id digeratur, & uentris plenitudinem deponat. Vtile etiā est si mane bibatur mox ut mulgatur, ita ut à cibo is qui biberit abstineatur, & nimio remoueatur labore. Nam si laborauerit, necesse est ut ace scat. Sed quiescendum, & deambulandum leniter, & uigilandum est, & interdum quiescendum. Sic enim faciens qui bibit soluit illud, & deinde iterum lac bibit, & si & ipsum soluerit, tertio bibat. In primis ergo purgabit bene, & non multum. Aliud iam non. Quod uero in uentre remanserit, ducitur in uenas, & nutrit, & iam non purgabit. Quibus autem cholericum reuma est, & sintexis de uentre prouenerit, id est, desiccatio fit membrorum, coctū dabis lac. Coques autē hoc modo Mox ut mulges & post modū cum, ut pars quædam per uentrem deducatur, pars autē introducatur. Post hoc adhuc magis coques, & obserua ne uratur, sed ad mollem ignem coques. Oportet ergo leniter coquere ad ignem, & agitare sine intermissione, & spumam quæ se super colligit cum penna tollere omnino. Mouenda est autem cum ferula nitida & tenui, & de labijs cacabi tolles bromum qui se colligit cum spongia purgans. Sapius enim ex ipso bromo, qui in ore uasis colligitur, totum lac corrumpitur, & cascus efficitur, ut dictum est. Ergo tamdiu bulliat donec pinguius fiat æqualiter, & dulcius à crudo fiat.

QVOD LAC DENTIBVS NOCEAT.

C Lac dentes lædit, si frequenter in usu sit, & gingiuas rodit, hoc infundendo dentes & gingiuas putrescere facit, etiam ut se comedant. Oportet ergo quando edendum est uino cum aqua calida temperato os lauare. Melius etiam est, si & mellis modicum illi addas.

DE AQUIS ELIGENDIS, EX HERODOTO.

O Portet autem aquarum diuersitates scire, quæ sint bonæ, uel quæ malitiosæ, aut corruptæ sunt. Bona quippe aqua penè ab omnibus in usu humano est cognoscenda. Bona igitur aqua secundum qualitatem suam & in gustu, & in odore, & in sapore suauissima, & uisu munda, & tactu lenis, & leuis esse debet, ut etiã dum potata fuerit à præcordiis uelociter subducatur. Si talis inueniatur, non est melior hac ut quæratur aqua. Quæ autem in hypocôndriis diu residet, & uentrè percutiendo grauat & inflat, non est ad usum hæc talis utilis, sed mala erit existimanda: & ea quæ neque calefcit cito, neque infriigidatur. In hac igitur aqua quicquid fuerit coctum, grauioribus efficitur si sumatur: melius est enim experimèto iudicare tales aquas. Qui autem uoluerit per scientiam eas cognoscere, & per ea quæ ab antiquis dicta sunt iudicare, hæc aquæ quæ ad septentrionalè partem fluunt, & quæ ad solis partem non fluunt, bradiporæ sunt, id est, grauatur poros, per quos spiritus uitalis transitum habet, & pessimæ sunt, & non cito calefcunt, & cum tardius fuerint calefactæ, iterum tardius infriigidantur. Solis uero cursus quæcumque penetrauerit loca, quæ à parte sunt Libyæ, quæ surgunt aquæ colatæ sunt & limpidae, & cito calefcunt, & cito infriigidantur. Istæ sperandæ sunt bonæ aquæ esse. Bona autem est quæ æstate frigida est, & hyeme calida. Nonnulli autem ex pondere & leuitate existimant iudicare, & meliorem dicunt quæ leuior est. Nam quisquis iudicare de aquis uult, absque penso poterit iudicare. Leuem quippe Hippocrates dixit aquam pluuialem, quæ est dulcis, lucida, & subtilis. Quia adducitur aqua in aëre, & propter ardorem leuior & subtilior efficitur. Nam in aëre non ex dulcibus solis aquis, sed & ex mari adducitur in aëre, propter quod pluuiæ alia cito putrescunt, alia non facile putrescunt. Non ergo existimet aliquis malam aquam esse quæ cito putrescit. Quod enim cito mutatur magis uirtutis est quam malitiæ. At quæ cum habeat conditiones bonarum aquarum, utique imputribilis sit, optima existimanda est esse. Si qua ergo cito putrescit, aqua bona existimanda est ipsa mutatione: Nam quædam aquæ faciunt uitia in gutture, & tussis mouent, & raucitatem & grauedinē, & gutturosos faciunt. Pluuiæ igitur aquæ in æstate ex tonitruis & tēpestatibus utiles sunt. Aquæ autem quæ ex crystallis sunt, & niuibibus gelatæ, pessimæ sunt. Quæ enim se gelauerit aqua, amissa subtilitate sua, efficitur spissa & fimosa, & qui ea utitur, in quibus locis infederit, generat passiones, maxime tamen in musculis gulæ residens, facit bronchocilas, id est gutturosos. Sed & tussis excitat, & raucitatem facit. De paludibus uero aquæ coquendæ sunt, & sic potandæ. Sed cum cocta fuerit, mixta cum uino bibatur. Quæ autem stipticæ sunt aquæ, dulci uino temperantur, interdum etiã & colandæ sunt. Quæ autem salæ sunt sapore, cum stiptico temperantur. Quæ autem nimium frigida sunt, post cibum bibi debent, & non desubito uel cum impetu, neque patentia satis ore. Quidam enim adinuenerunt per cibum & potum aquas malas posse uitari, id est ciceris coctam aquam antea bibant, & ipsum cicer edant. Cauca lidis autem similiter cum piscibus cocta, sed & sceniculum similiter coctum. Qui autem betas & cucurbitas antequam bibant cum sale & uino temperatas edunt, ab aquis malignis non læduntur.

Facile putrescitia non sunt deteriora.

D. ORIBASII ARCHIATRI IULIANI CAESARIS, IN MEDICINAE COMPENDIUM AD EUSTATHIUM FILIUM PRAEFATIO.

L IVSSIONE domini Iuliani Diui Augusti collecti sunt ex omni regione Archiatri, ex quibus elegit optimos & probatos medicos numero LXXII, inter quos & mea est electa paruitas, ut diuersis antiquorum autorum libris in unum congregatis, ea quæ utiliora in curationibus posita erant ad sanitatem hominum, in parujs uoluminibus omnia continerentur. Quo facto in LXXII libris à nobis comprehensum est. Ex quibus libris, dulcissime fili Eustathi, Synopsiton tibi fieri sperasti, considerans quia non inutile sit tibi peregre ambulanti, sed & alijs qui non negligunt discere medicinam. Qui prolixius laborando à doctore uiuo sermone audierunt, ad exercendam artem Synopsiton habebunt ad facilitatem actionum repetendarum, propter hoc quod compendiose, & ueraci doctrina à nobis sunt comprehensa, recapitulantes sibi in memoriam reuocabunt quæ legerant, & discere uolentibus medicinam, & legentibus frequentius cum usu proficere potest. Scripsimus enim sola experimèntata adiutoria ad præsens, quæ facile inueniri possunt, & ea quæ cara sunt, aut difficiliter inueniuntur in omnibus confecta. Quæ utilia sunt tradimus adiutoria, quæ medicis in usu fuisse probauimus, & dietam competentem facere solent. Chirurgia autem commemoratio nem nullam facientes, quia difficilior est ad faciendum, & magis in apozimis recusanda est. Vfus autem ipsius quamplurima excogitat ferramentorum genera, quæ nullo modo euporista sunt, quemadmodum in fracturis sæpius, & in luxatis articulis. Horum autem uel quæcumque possunt solis manibus recta fieri, & in locum suum reuocari, utiliter ab hijs fiunt, qui doctrinam & usum ab ineunte discunt ætate, & athleticam exercent artem. Hæc ergo, & quæcumque talia sunt, ea manibus operari possunt, & ad sanitatem melius ab hijs qui à pueritia discunt fiunt. Propter quod hijs permittuntur hæc urgente causa fieri absque dilatione, ad sanandum in medicaminibus, & dieta, sicut à me dicenda sunt.

LXXII mea dice Iuliani Caesaris.

LXXII libri Oribasij.

οὐνοῦ τῶν αὐτῶν

Chirurgia.

Q 3

D. ORIBASII

D. ORIBASII AR-

CHIATRI IULIANI CAESARIS

MEDICINAE COMPENDIUM AD

EUSTATHIUM FILIUM.

DE FRICATIONIBVS EX GALENO.

ANTE exercitationem calefacere moderate corpus oportet, & sic fricatione utatur cum sindone, & post hæc nudis manibus cum oleo fricetur, donec concalescat bene, & molle fiat corpus, & appareat subrubundum subtiliter, & in tumorem ducatur. Hæc maxime frictio illis necessaria est, qui paralytim incurrunt, & quibus membra stupida sunt.

DE GYMNASIIS EX GALENO.

Gymnasia motiones sunt corporis per diuersa exercitia: fortissima est enim exercitatio citata. Est & tertia de hijs duabus composita. Fortissima autem exercitatio finis est, frequens respiratio & spissa, ita ut uix respirare possint currendo. Eis necesse est ut & sudor multus erumpat ex corpore. Hæc exercitatio illis est necessaria qui ocio uacant, & humecta uidentur habere corpora. Nam quis ignorat, quia uelocissimus cursus extenuat corpora, & omnes euacuat plenitudines, & fortiora reddit uiscerum membra, & rubicunda efficit, & digesti-

Donem fortiorum ciborum facile reddit: propter quod calefit corpus. Purgat etiam meatus, & omnem corporis digestionem præparat, expurgando quæ superflua sunt, propter spiritus fortissimam motionem. Sed melius est ut hac uectatione ieiunium utantur. Nam uentre repleto uectatio molesta est, quia omnis esca dum eruda fuerit si commoueatur, exinde epas & splen frequenter agrotare consueuerunt. Digestæ autem escæ in corpore per urinas esse cognoscunt. Alba ergo urina indigestam ostendit esse escam, Rufa uero & cholericæ si sit, iam digestam in uentre indicat escam. Quæ autem modicum habet ruborem, initium digestionis esse significat, expurgando quæ superflua sunt propter spiritus fortissimam motionem. Tunc ergo debet incipere exercitari, aut uectari, uel currere. Sed prius depositionem uentris, uel urinae superfluitatis facere debet.

DE GENERIBVS EXERCITATIONVM

& uectationibus, ex Galeno.

Omnia uectationum uel exercitationum genera calorem corporis præstāt. Fortis igitur exercitatio musculis & neruis dat uirtutem, & augmentum fortitudinis. Fortis autem exercitatio hæc est, quæ non est citata, sed cum fatigatione fortissima præparata, per quam musculi & nerui restaurantur. Hæc est uectatio fortis, id est fodere, aut graui onera leuare, & cum eisdem ambulare, longum facere iter, & manere in agro, & longum ambulare iter, & saltus dare, & cum impetu currere, & contra elium salire, & cum fune in arbores ascendere, uel cum trochlea trahere pondus, & sphærizare, & tam diu hæc faciat, donec renes & manus uel scapulae dolore sentiant. Mensura autem uectationum hæc est, cum sudores mouentur, & rubor in corpore apparet. Citata autem exercitatio est absque fortissima uolentia, qualia sunt cursus cum luctationis manu, uel complexiones, uel rotationes, uel cum paru uis ferulis lusus. Compositus autem tertius fit de forti & citato. Quæ autem sunt fortes exercitationes, hæc fortioribus utantur motionibus. Ad hanc adiungantur citatas

uectatio repleto uentre molesta. Urinae significatio.

Fortis exercitatio.

Citata exercitatio. Composita exercitatio.

A citatas exercitationes, ut pectus magis quam manus aut crura fatigetur. Sic autem spina, aut thorax, aut pulmo. Exerceri autem oportet donec in tumorem leuetur corpus, & subrubeum fiat, ex ipsa præparatum motione, & mediocre & bene fiat ordinatum. Hoc autem & cum sudores uideris cum calido uapore esse permixtos, pausandum est tunc & cessandum ab exercitatione. Quando in aliquo, quæ prædicta sunt apparuerint signa, & uideris tumorem cadere, qui se subleuauerat, qui iam in tumorem fuerat reductus, mox conuenit pausare. Similiter enim & colorem ruboris marcescere: etenim & cum motus est utique cessare iterum uidetur, mox erit pausandum, & si ex sudoribus sit aliquid, aut secundum multitudinem, aut secundum qualitatem mutationis. Si enim modice frigidior fiat, pausandum est, & perfundendum oleo. Curatur ab hinc, & post hæc caput therapeutica fricatione inunges, ut consuevi sunt ab infantia facere.

DE GENERIBVS FRICATIONVM EX GALENO.

EX forti confricatione soluitur corpus, de modica uero fricatione constringitur. Ideoque si soluta sunt membra, fortiter sunt confricanda. Quæ autem constricta sunt corpora, leuius sunt confricanda. Modica uero frictio nutrit corpora, fortis autem desiccatur & extenuat. Ideoque ubi euacuare uoluerimus aut extenuare, forti utemur fricatione. Vbi uero macies est in corpore, media utemur fricatione: Quibus nec nutrire nec extenuare opus est, leni fricatione utemur. Hijs tribus differentiis secundum qualitatem fricationum mutatis, tertio numero coniunctionum faciunt nouem mutationes.

Item alio modo Celsus frictio nem Hippocratis dicit, si uehemens sit, indurare corpus: si leuis, mollire: si multa, minuire: si modica, implere. Sequitur ergo ut tunc utendum sit, cum aut stringendum sit corpus quod lene est, aut molliendum quod induruit, aut digerendum in eo quod copia nocet, aut alendum id quod tenue est & infirmum. Quas tamen species si curiosus existimet, quod iam ad medicum non pertinet, facile intelliget omnes ex una causa pendere quas demit. Hoc ergo certum est, quia neque lenis, sed quantum possibile est, ad successiones utraque custodienda sunt, quia multifricatio extenuat, & media secundum qualitatem fricationum transmutantur, & nouem faciunt mutationes.

DE VOCIFERATIONIBVS EX GALENO,

& ex Pado, id est, Attalo ex uociferationibus.

Siquidem uox bona, id est, lenis & dulcis, nihil præstat corpori ad sanitatem. Grauis autem & in magnitudinis sono uox utilissima est. Ergo huic studendum est. Hæc enim multum aërem in corpore constitutum cum aspiratione adducta distendit thoracem, & uentrem, & diuersos in corpore meatus aperit, & tollit inflationem uentositatis, propter quod omnis fit in corpore digestio, clamantes & loquentes, uel diu legentes, multum expuentes, etiam sudores subleuantur. Intendentes enim lectionibus largiorem uiam reddunt spiritui, & sensum augmentant. Ideo ubi multum spuitur, & mucci sequuntur, ut facilius officium uentris efficiatur, hijs legere uel clamare expedit quibus cerebrum humectum est. Siccis uero contrarium propter subtilitatem. Contingit enim multum superflua expuentem, & saliuas currentes, & muccos, & phlegma euacuationem facit & consumitur. Qui autem calefactionem plus habent, propter frigus ut melius digerant comperens fit adiutorium secundum spirationis officium. Oportet igitur hos legere sapius, ut aperiantur membra omnia, & diffusus humor per membra rarefactus distendatur per arteriam, & omnis exitus spiritalis ex graui uociferatione loquelæ uox sonitum præstat. Vti autem oportet uocis officio, neque sine causa, neque inconsiderate, sed neque prauè corrupteque plenius humoribus repletis,

Q 4 neque

C neq; in magnas & manifestas stomachi indigestiones uocis exercitio peruenia-
tur, ne multa anadosis ex indigestionis ipsius uapore in corpore efficiatur.

DE VENEREO ACTU EX RVFO.

Veneri actus iuamina sunt ista, ut qui multum sunt repleti humoribus euacuentur, & leuiore praeferantur corpore, & augmententur, ut uiriles appareant in corpore. Si uero frequens sit, intellectum animi dissoluit: nam iracundos temperat & mites facit, propter quod melancholicis magis quam alijs sanitas utilisissima est, & expediens comixtio Veneris. Componuntur autem ex hijs ad integrum sensum, & si ex alio modo insaniunt, & hijs qui ex phlegmate agrotant optima est Venus, & hijs qui crassi sunt corpore, si non repleti cibo misceantur. Hijs autem per somnum frequentius euacuati liberantur. Natura autem hanc expediens est ad uenereos actus, quae calida est, & multiplex, ad luxuriam acta, & nimium cibantem se, aut qui sicca & frigida sunt natura, & aetate non senes. Tempus autem autumnum. Oportet autem dietam esse humidam & calidam. Sit autem labor mediocris & cibus. Quae admodum mediocres labores expediunt, tantum & ipsa libidine hortantur ad hoc opus ad cuiusdam habitudinis consuetudinem praestandam. Oportet autem & super hanc cibos amplius accipere, qualia sunt de piscibus, polypodis, uel alia quae irritant. Ex oleribus autem mollia olera, maxime autem orminum, & erofinum, & erucam, & rapa. Et haec ut medicamenta assumenda sunt. Sicut & legumina prinson, & faba, & cicera, & lenticula, & phasioli, & pisum pruritum uentositatis replentia, & largus cibus. Ruta igitur quia uentositatem componit uel spargit, propterea comixtiones obtundit & reprimat. Magnifice autem laudo eius mensuram sanitatis uentositate repletis, sanguineo procedente humore ad luxuriam, & plenitudine recensita, ruta si abstineatur. Custodienda ergo est indigestio, & ebrietas, & penuria. Malum enim in hijs superfluitatibus Veneri admisceri, uel ante exercitium & balneum. Vtile autem est post cibos commisceri, non satis cibo repletis & potu: Nam fortitudini sic expedit, quia frigidus factus minor efficitur. Ex labore autem fatigato pessima est Veneris admixtio: pro qua re post laborem cauenda est, uel post uomitum factum similiter, aut post catarticum acceptum, aut post fluxum uentris exinde subito factum, & qui per multa diuina tempora deficiatur, uel hijs quibus sunt proluxa libidines, nec hoc laudo, sed iubeo ut amplius resistant, & maxime hijs, qui aggritudines corporis frequentius incurrunt.

DE PHLEBOTOMIA EX GALENO.

Non solum hijs qui repleti sunt sanguine, uel abundant uirtute, quos Graeci *ιμανασσοι* appellant, phlebotomum dicimus expedire, uerum etiam & hijs quibus absque plenitudine inflammationes quaedam oriuntur in corpore, phlebotomus est adhibendus, uel hijs qui percutiunt, uel quolibet modo extrinsecus sic percussis, ut intrinsecus sanguine collecto per constrictionem laedantur. Sed & si dolor grauis accedat, aut defectio alicuius membri accedat, ex quo magna credatur posse generari passio, phlebotomandi sunt omnino nulla existente plenitudine. Contemplari autem oportet tempus, & aetatem, & uirtutem, ut ex hijs phlebotomus abhiberi possit omnibus pro ratione plenitudinis, quando haec in aliquibus apparet, in hijs qui consueuerunt phlebotomo uti, uel hijs qui non sunt usi phlebotomia, cum nulla fuerit spes in magna passione. Sciendum autem est uniuersaliter de phlebotomia, in omnibus magnis passionibus necessariam esse phlebotomiam, & confestim adhibemus. Qui autem nihil tale patiuntur, & totas membrorum partes inculpabiles habent, duobus modis euacuationibus componuntur: Si enim in dieta obseruanda incontinentes sunt, phlebotomo curentur. Quod si dietam obseruare possunt, salutare absque phlebotomo consequitur remedium, id est, per frictionem multam, & balnearum frequentes usus, & exercitationes, & uagationes, & deambulationes. Adhuc etiam & unctiones diaphoreticas,

Quae phlebotomantibus sint consideranda.

Ariticas, eas quae uelociter plenitudinem corporis euacuare possunt. Quod si haec utique displiceant, & aliqua sanguinis plenitudo esse perspicitur, ut sit melancholici sanguinis plenitudo, tunc omnino necesse est uti phlebotomo. Sin uero spissus in eo sanguis dominatur ex melancholia, continuo phlebotomandus est sine intermissione. Melancholia autem abundantia hijs signis agnoscitur: Grauitas cum tensione sentitur in praecordiis uel thorace, & omnis pars quae super umbilicum est, grauior est a consuetudine. Urina uero multa & pinguis est. Sedimen autem turbidum, & spissum, & pingue habet. Sed & exanthemata, id est, pustulae cum inflammatione nigrae apparent cum dolore. Hos tales confestim phlebotomabis, & catarticis quae melancholicum deducant humorem purgabis. Cruda autem existentes humores, antequam incipiant generare aggritudines, caute sunt euacuandi. Iam autem febrientes nullo modo. Quod si aliquis est comprehensus aggritudine, nondum autem sit aliqua accidentia, hunc phlebotomari oportet in initio primis ueris. Qui autem per singulos annos in aestate agrotare consueuerunt de plenitudine passionis, eos phlebotomari oportet primo uere ingrediente. Similiter autem & qui in primo uere consueuerunt agrotare, ingrediente primo uere est phlebotomandus. In aestate autem frequenter agrotans, primo uere deficiente mox phlebotomandus est, maxime antequam incipiat aestas.

Melancholia unde deprehendi possit.

DE APOPHORESI EX GALENO.

His quibus euacuatio multa necessaria est fieri, & uirtus non est fortis, conuenit differri euacuationem, uel dilatari, & si causa urgeat ut auferatur, in primis minor est facienda euacuatio, & apophoresin, si necesse sit fieri, secundo & tertio est facienda, quemadmodum exigit plenitudo indigestorum humorum. Quando autem ex calore sanguis multum exardescit, & acutam de subito excitat febrem, & euacuari est opus, & si oportet euacuetur usque ad angustiam, contemplando fortitudinem uirtutis, sicut in quodam scio me corylas sex sanguinis detraxisse. Mox etiam per noctem non me piget uisitare & incidere uenas. Conuenit enim qui euacuantur pulsus eis tenere currente adhuc sanguine, ut non cum aliquid lateat, ne subita angustia mors proueniat.

DE MENSURA SANGVINIS TOL-

lendi ex Galeno.

Magnitudo aggritudinis, & fortitudo uirtutis plena est contemplatio phlebotomiae. Hijs ergo augmentatis multa euacuatio fieri potest. Non augmentata autem uirtute, sed diminuta, in tanta quantitate euacuatio fieri debet, in quantum minuitur uirtus. Contemplandum est etiam post haec, qualis sit natura hominis ipsius. Quorum enim magna sunt uena, & corpore macri sunt mediocriter, & non sunt albi, & neque fluxas & molles carnes habent, uel delicatas, hos securus amplius euacuas. Qui autem e contrario sunt, parcendo euacuas eos: sanguinem enim habent modicum, & nimium euacuant facilius deficiunt. Secundum hanc igitur rationem neque pueri phlebotomandi sunt ante annos XIII aetatem habentes. Post XIII autem annos si congregata sit multitudo sanguinis, & tempus sit primis ueris, aut temperatus sit loci aer, & pueri abundans sanguine fuerit natura, phlebotomari debet, & adhuc magis, si passio uehemens superuenerit. Euacuabis ergo plerumque usque unam heminam in primis. Quod si tibi uideatur eum uirtutem habere fortem, adaugebis in apophoresi mediam heminam. Hijs uero qui iam LXXX annos gerunt, si uirtute sunt fortes, & phlebotomari sunt consueuerunt, phlebotomari debent. Attendere autem oportet currentem sanguinem, qualis colore uel constitutione sit, si pinguis est, aut tenuis, & maxime quando inflammationis causa sanguis detrahatur.

Pueri non sunt phlebotomandi.

QVALES

C

QVALES VENAE IN SINGVLIS PASSI-

onibus sint incidenda per loca ex Galeno.

Antispasis fit, quando ex ipsa parte quae infirmatur proxima patienti loco inciditur uena. Splenem patienti de sinistra manu secus digitum minor incidenda est uena, aut de sinistro brachio, quae est cubito proxima. Pleureticis autem ex ipsa parte quae dolet, sanguis est auferendus. Ad oculorum uero dolores, iuuat magnifice, si ex ipsa parte quae plus dolet de brachio capitalis incidatur uena. Tres enim uenae sunt in brachio, quae phlebotomantur necessarie: Una quae est proxima cubito, quae anterior uocatur. Alia est media, quae matricialis dicitur. Tertia est superior, quae uocatur capitalis; nam anterior phlebotomatur quandoque sub ceruicibus surgunt passiones. Inferior ergo quae est, quam Graeci endon uocant, haec quae in inferioribus partibus membra sunt posita: in collo si laesa sunt loca phlebotomus adhibetur. Capitalis autem phlebotomatur, si circa caput, aut faciem passio generetur. Media uero utriusque partibus expediens est. Sub media igitur uena neruus subiacet coniunctus: sub interiore uena arteria subiacet coniuncta, & ideo caute phlebotomanda sunt. Capitalis uero uena omnino sine periculo inciditur, si semel fuerit percussa: sed cum bis aut ter incidatur, contingit ut dolores in ea incisione confurgant, & sint multo tempore: Hoc enim patientibus ideo fit, quia uix de semel inciditur: sed bis aut tertio percussa dolorem facit. Semel autem percussa, neque inflammationem, neque dolorem facit. Propter quod oportet eam sine timore incidere, cum multa cautela. Secundum autem hunc modum, quae inferiores sunt uenae in talis uel plantis tanguntur in passionibus quae circa femora, aut uesicam, uel in matrice fiunt, uel in renibus. Oportet autem incipiente inflammatione antispasim facere. In diuturna autem inflammatione ex ipsis quae patiuntur locis est tollendus de proximo sanguis. In quibus autem corporibus nihil patitur membrum, auferendus est sanguis primo uere intrante. *Media uena.* Omnibus uenae aequaliter media est incidenda, & hoc omnibus utilissimum est.

QVALE TEMPVS VTILE SIT AD

sanguinem tollendum ex Galeno.

In omni die uel tempore phlebotomus adhiberi potest, & in nocte, contemplatione adhibita. Febrientes uero in declinatione phlebotomabis, decidente particulari commotione. Illis uero qui sine febre sunt, & hoc opus habent adiutorio, ex magnitudine passionum, in quibus phlebotomari opus habent, non aliqua urgente aut prohibente causa, optimum est matutino tempore phlebotomum adhiberi, ut post somnum una hora uigilans sit, uel duabus, aut plus. Et post balneum utilis est phlebotomus, uel antequam tollant deambulent. Aliquibus autem agentibus consuetas actiones non impedit post haec phlebotomari. Apophoresis autem tempus est si post unam horam fiat. Quod si bis euacuare uolumus, in ipsa die facimus, quibus antispasim utique, si altera die fiat apophoresis, utilissimus est.

DE ARTERIIS INCIDENDIS

ex Galeno.

Arterias incidunt medici in temporibus propter reuma oculorum, quod cum calidis lachrymis & uentositate spiritus prouenit. De retro autem post aures scotomaticis fiunt, & hijs maxime, qui diuturnos capitis dolores cum calore uentositatis in arterijs patiuntur, etiam & in alijs passionibus circa caput accidentibus diuturnis. Aliqui autem arteriotomia utuntur de retro post aures. Alios autem incisas arteriarum piget facere, propter nimiam effusionem sanguinis, & quia diuisio ipsa in cicatrice solet ante orisnam facere.

DE CVR

A DE CVCVRBITARVM VSV EX GALENO.

Ventosa igitur neque in initio passionis, neque plethuricis existentibus uti. *Cucurbitae.* les sunt, sed antea totum euacuatur corpus, ut nullus iam supercurrat humor in ipso loco, tunc imponi oportet uentosas, & mouere cum uolentia, & foras trahendo euellere. Cum cautela autem uentosa secus mamillas sunt imponenda: Affixa enim uentosa iuxta mamillas nimis caro mollis ducta intumescit, & repleta uentosa difficile euellitur. Quod si hoc euenerit, spongiam calidam super uentosam oportet imponi. Sic enim largari potest. Quod si largata non fuerit, pertundenda est.

DE CARAXATIONE TIBIARVM

ex Apollonio.

Vena incisa saepius in anno utile non est existimandum, quia simul cum multo sanguine uitalis emanat spiritus. Hoc igitur diminuto frequentius, totum infrigidatur corpus, & omnis naturalis operatio deteriorata consumitur. Tentavi ergo ego, non in proprijs locis quae patiebantur, sed tantum in tibijs auferre sanguinem per caraxationem, quam probavi utilissimum esse adiutorium ad sanitatem conseruandam, & ad reparationem totius corporis cum fuerit facta. Iuuat autem haec incaraxatio in oculis diuturna facta reumatica passione, & ad capitis omnes quae fiunt passiones iuuat, & thoracis, & synanchis, & constipationes omnium locorum factas dissoluit. Oportet etiam & per ipsa loca patientibus fieri incaraxationes.

DE SANGVISVGIS EX ANTILIO.

Sanguisugas enim oportet abhiberi, ita ut abstineatur die una, & modicum sanguinem in esca accipiant. Quando uero imponenda sunt, ante cum nitro lauabis, & ipsa loca linies sanguine, aut fomentabis. Sanguisugas autem in aqua mittes tepida munda, & cum spongia deterges omnem bromum ex ipsis, & sic eas impones, & superpones spongiam, ut plene cadant. Quod si se ab ulcere non dimiserint, salem super os earum pones aut cinerem, & mox cadent, & cum ceciderint, fomentabis cum spongia loca. Quod si sanguis multum fluxerit, gallae uisae, aut spongiae nouae infusae in picula exusta puluerem supersparges, & superpones chartam in aceto infusam.

DE CATARTICIS EX GALENO.

Sana corpora habentibus superfluum est dari catarticum: etenim strophis & doloribus nimis affliguntur, & difficile fit purgatio, & adhuc citius angustias patiuntur hi qui sani sunt. Aegrotantes autem si minime uacuentur, nec: unde antecedere oportet, ut intrante primum uere purgentur epileptici, astmatici, phlegmatici, artetici. Qui autem calida natura sunt multum, quod amarum cholera deponat dabis. Oportet autem ante extenuare, & incidere pingues & glutinosos humores, & poros per quos isti percurrunt & trahuntur: & ut ad catarticum aperiantur, haec utiliter fiant omnia. In initio igitur orodes, id est, sero similes & adhuc tenues humores si fuerint, expetenda est digestio. Quod si pingues & glutinosi sunt, quales sunt phlegma & melancholicus humor. In aegritudinibus autem diuturnis semper digestio expectanda est. In acutis autem passionibus cum urgent, etiam in initio possibile est catarticum dari, cum cautela multa, motis humoribus existentibus largis uel fluentibus. Sin autem alibi in uno defixi sint loco, aliquo alio adiutorio oportet mouere, & neque catarticum dare priusquam digestionem faciat, & in quolibet tempore determinatio fiat. Purgatiua autem medicamina non sustinens stomachus, admixtio inuenta est bene

C bene olentibus seminibus uel herbis, ut non sola, neque pura uirtus eorum tangat stomachum, & uomitum excitet.

QV AE SINT QV AE PURGANT VENTREM in usu, ex Galeno.

Helleborus niger purgat uentris cholicum & phlegmaticum humorem. Datur autem mixta scamonia. Si autem mitius uolueris purgare, hellebori sufficit trita radix sicca, & supersarsa in dulci uino, aut in oxymelle, quantum pensus est 2 II. Sed & cum lenticula cocta, aut cum ptisana, aut cum iure gallinae forbere dabis: Si autem cum scamonia miscueris, scamoniae obolum 1 cum 21 hellebori admiscebis aniso, & petroselino, & dauco, propter suauitatis gratiam.

DE CNIDIO COCCO.

CNidius coccus autem purgat phlegma & cholera, & aquosos multum humores. Est quidem ignitus, & acute purgat. Dabis autem grana numero XXX. Si autem mitius uolueris purgare, dabis grana XXI purgata, & quae intrinsecus sunt trita cum melle, & alphita in mulla bibere dabis. Melius autem facies si cum uino bibat: Vbi enim biberit, modicum olei sorbeat, ut non incendat gulam. Accipiantur autem & cum melle cocto trita grana XX, aut quomodo purgare uolueris.

DE LINEO COSTEO, ID EST, herba mercuriali.

Herbae mercurialis folia molliter cocta, & comesta stercora sufficenter deponunt, sed minus. Plus uero deponit, si decoctionis eius bibatur cum uino temperatum.

DE POLYPODIO.

Polypodium uero educit phlegma & cholera, & aquosos humores. Dabis autem radices penso 2 II incisae, non tritas. Trita autem cum mulla aut aqua maliciosa non est, & cum sardinis incisam minutatim dabis manducare ante prandium. Purgat autem & in ptisanis cocta, & cum iure gallinae radix cocta.

DE SICYONIA, ID EST COLOQVINTIDA

Coloquintida purgat phlegma & cholera, dantur autem penso 2 III interiora ipsius in mulla. Mitius autem purgare uolentibus dabis 2 II Semen igitur sicyoniae proiciens, implebis id de uino dulci cum lanugine sua, & calefacies in cineribus ita ut bulliat, donec bene calefiat, hoc dabis bibere quibus non uis deducere fortiter uentre. Dabis autem hijs quibus cutis exanthimatis liuida sit, & impetigines habet.

DE ALOE.

Aloe autem acutum quidem non est catarticum, stomacho autem aptissimum. Dandum enim usque ad 2 II cum mulla bibendum. Educit autem phlegma & cholera. Optimum autem est, ut etiam per singulos dies sic accipiat, antequam dormit quis uadat. Deducit autem cibos non corrumpendo, & stercora cum humoribus educit: unde nec sitim facit, & accepta esca bona efficitur: unde si teratur, & cum succo brassicae facias catapotia ad magnitudinem ciceris aut fabae, & exinde accipiantur duae aut tres post coenam, purgat uentre. Vtiliora autem sunt, si cum resina terebinthina, aut larice fiant catapotia de aloë aut cum melle cocto: melius est si scamonia admisceatur, in drachma scilicet una de aloë, de scamonia scrupulus unus.

DE EPITHYMO.

Epithymus nigram cholera purgat & phlegma, dabis autem sic: Teres epithymum & tricocinabis, & dabis cum uino dulci penso 2 III, & adhuc amplius

A amplius & cum melle salis admiscebis cochlearium medium. Expediunt autem hijs quibus uentositas est, & qui hypocondriaci sunt, uel indigesti sunt, & quibus epargrauat, uel hijs qui difficile suspirant.

DE AGARICO.

Agaricus purgat phlegma & cholera, sed non acute. Dabitur autem penso 2 II cum sapia, aut mulla, aut oxymelle. Datur etiam hoc modo confectus per singulos menses, aut post decem ut satis dies. De agarico 2 VIII cum aceti cochlearijs duobus fortiter, & admiscebis mellis despumati 2 IIII, & cum calida aqua dabis bibendum, dextro flante uento, facit autem podagricis & arteticis. Deponit enim spissos humores: Accipitur etiam & sic agaricus, scrupulos IIII, ex eo soluens cum aqua, addes laricis cochlearium unum, & cum calida aqua dabis mane bibere, & ieiunet usque horam sextam.

DE EUPHORBIO.

Euphorbium purgat aquosos humores, sapius & cholericos aquosos. Est etiam acutissimum & ignitissimum: facit autem ad hydropicos & cholicos, & quibus frigidissimus est uenter expedit. Alijs autem omnibus turbationem fortem facit cum siti. Pro qua re misceri oportet seminibus bene olentibus. Datur cum mulla penso trioboli unius.

DE CNICO.

Cnicus purgat phlegma & cholera, non quidem fortiter. Oportet autem semen teri cum aqua, & exprimi ex eo succum, & misceri cum uino & iure gallinae, & forberi. Si autem anisus, & mel, & amygdalae simul admisceantur, ad ictericos fient catapotia expedientia: Datur enim penso 2 IIII sufficienter.

DE SCAMONIA.

Scamonia autem nullo horum catarticonum minor est, neque hac aliquid eorum acutius est, neque in uirtute fortius. Est autem cardialga, id est, stomacho faciens dolores cum morfu. Habet etiam & malum odorem, & stomacho est odibilis & indelectabilis, & nimiam excitat sitim. Pro qua re nec malum est. Aliqui uero aloem ei admiscentes dant. Quidam autem thymi comas & salem. Alij uero semences bene olentes admiscunt. Deducit autem cholera rubeam & phlegma fortiter. Pura autem datur penso 2 I. Si autem amplius bibatur, uomitum mouet.

VT NON VOMAT QVIS catarticum.

Quod si catartico accepto uomitus fiat, apium intinges in aceto, & dabis mastigandum, sed & oliuas albas in sale conditas mastiget, & salis acinum teneat in ore. Hac ergo prohibent uomitum fieri. Adhuc etiam & coriandrum odoratum & pulegium, & calamentis. Melius est autem requiescere modice in lecto, & tepesciat uentre, & extremos pedes. Quod si mox deambulare uoluerit, multus uomitus, & stomachi dolor, & uertigines capitis accedent. Cum autem in compositionem solutionis uenter coeperit uenire, tunc iam ut deambulet iubendum est, & lente submouere se debet. Hoc enim magis irritatur uenter, quam si acute uel cum impetu ambulet. Veniente ergo euacuatione uentris, subleuet se, & requiescat uigilans: magis enim confluet. Tunc etiam sorbeat paulatim cum aceto modicum aquae calidae: etenim mordicationes in uentre delauabit, & euacuationes inuitabit. Qui autem non purgantur mullam sorbeant, & nitrum tritum cum aqua dabis. Melius autem faciet, si balanum supponas de sale & nitro confectum.

R AD VOMI

C AD VOMICAM MOVEN DAM EX RVFO.

VT facile quis uomat, multa consequenter solent euenire, ut bene habeat, modo ut dixi facile possit moueri. Vomica etenim phlegma euacuat, & caput leue reddit. Nam cum animositate manducantes, indigesti fiunt, & uinum multum accipientes laeduntur. Prohibenda sunt igitur quae dicta sunt hijs qui uomere uolunt, & ea accipere quae stiptica sunt, & sicca, sed quae quidem dulcia & humida debent esse, & quae acra sunt. Videtur autem in hijs cum raphanis bene probabilis esse & eruca, & fassamenta. Vteris & origano uiridi, & cepis modice, & porris. Iuuant autem haec ad uomicam faciendam. Ex leguminibus autem ptisanam mel habentes, & de fabis farina, & abundantius carnes earum. Vnde non solum succos earum accipiant, sed & tota grana simul glutiant, neque mastigentur, & satis debent uomere. In coctione autem mollia omnia sint. Certum est autem, quod & uinum dulce eligendum est, istud enim supernatat, & tepidum est bibendum. Oportet autem & amygdalas in melle intinctas comedere, & quaecumque sunt dulcia gustanda sunt. Tunc & melonis, & cucumeris semina infusa & trita cum melle offerenda sunt. Sed & radix cucumeris trita cum melle detur. Qui autem fortiter uoluerit uomere, narcissi bulbos coquens in aqua, eandem aquam temperatam cum uino hortaris ut bibat, & post haec uomicam prouocabis, intingens digitos in oleum irinum, & sic uomicam irritabis. Is uero qui uomere habet, non cesset, uel intermittat donec omnia peruomat, tunc os lauet, & faciem fomentet cum pulsa aquosa, hoc enim dentibus expedit, & leuius caput efficitur.

D AD VOMICAM DE RAPHANIS, AUT cum helleboro faciendam, ex Philomino.

Vomicam facies ter aut quater post cibum. Ieiunus autem facies ex raphanis semel aut bis. Sint autem raphani acres nimis, id est, radices recentes ex fossa, & incidantur in petala tenuissima, & ante duas aut tres horas priusquam accipiantur in oxymelle infundantur. Postea autem dabis ad comedendum, quousque ad satietatem sufficere possint raphani manducando, & sorbeat saepius de oxymelle. Post haec usque ad horas duas deambulet. Tertia uero hora accipiat ad bibendum de aqua tepida multum, quantum potuerit, & sic digitis, aut pennis in os missis, irritanda est uomica, ita ut digito, aut penna in oleo cibario, aut oleo irino infundas. Conficiuntur autem raphani alio modo cum helleboro albo sic: Hellebori albi drachmae III in raphanis inferuntur. Ante enim pungitur cum calamo ipse raphanus, & sic postea in ipsis foraminibus hellebori mittuntur radices. Aliter autem immitti non possint, propterea quia molles sint radices hellebori, & una sic permaneant nocte. Alia uero die proiectis radicibus hellebori, raphanum ut supra incisum & infusum in oxymelle similiter ad edendum dabis, & uomicam facies. Oxymel uero facies sic, in quo raphanos dare debes. Mellis cyathum unum, aquae cyathos duos, aceti cyathos duos, aceti cyathos tres coques ad medietatem.

DE CLYSTERIBVS EX RVFO.

Inectiones quae cum clystere fiunt, sunt leues uel molles, sunt acres. *Lenes clysteres.* Autem & lenes sunt, aqua tepida & oleo mixta. Quae sunt necessaria ut prouocent uentrem causa stercoris in synochis febribus, & causis malitiosis, & hijs qui sunt ex diuturna aegritudine detenti, ut recuperentur & infundantur. Acres uero sunt quae cum melle, & sale, & de apozima coloquintida, & centaurea, & nitro fiunt. Haec prosunt colum, uel ilium, uel ischiam patientibus, ad soluendum uentrem

A uentrem, & ad infraxin epatis, siue ad moestificationem capitis, & non solum squibala, sed & phlegma educunt. Ventositatem igitur patientibus, calidam, qui absque uentositate sunt, tepidam iniicienda sunt, & paulatim exprimendum est. Foenograci uero decoctione utimur ad mulierum causas, uel qui delicati sunt corpore. Melius uero maxime ad eos utimur, qui siccitatem corporis patiuntur. Linum seminis, aut apozimam iniicimus, quibus mordicationes fiunt in intestinis. De furfuribus autem iniectiones fiunt, sed & de alica, uel pane, aut farre quaedam ex se nutrimenta participant, & ideo saepius cum euacuationes squibalarum, tum nutrimenta corpori praestant & adiuuant. Ad ulcera uero intestinorum quae non sunt in alto, haec iniectiones subueniunt. Iuuat autem ad haec, si praedictis aut cum ptisanam succis adeps admisceatur porcinus. Betarum autem succos, aut apozimam eis iniicimus, qui tortiones patiuntur intestinorum, aut dolores. Deponit enim squibala & phlegma fortiter, unde & ad epaticos facit, & ad spasmos. Educit autem squibala & diuturnis adaxismis resistit. Adaxismus dicitur mordicatio siue pruritus. Porcaclae autem succus utilis est ad eos quibus ignita aliqua subsequuntur causa, & quibus uenter squibala dura facit, ita ut meatus de ano nimium extendatur per squibala, & ad erysipilates passiones, admixtis ei succo, ouo, & oleo, & iniicies ad omnes inflammationes. Hoc ipsum etiam iuuat, quibus strophii fiunt. Ad uentositates uero soluendas, quae ex frigore nascuntur, facit si coquantur in oleo, ruta, aut cuminum, aut anethum, aut bacca lauri. Iniiciuntur & qui ex frigore febriunt similiter. Magnifice autem iniicitur ad ulcera & inflammationes intestinorum lac, sed & ad tumores intestinorum, & renum, & uesicae, & matricis: Cui admiscenda sunt confortandi causa & mel, & adeps anserinus, aut porcinus. Hydroleum autem iniicitur ad tensuram extremarum partium stercoris exeuntis. Similiter & aspaltum, si frigoris causa contingunt dolores, adhibetur. Quod si grandis fuerit infraxis, iniicies cum oleo & aspaltum, siue butyrum. Butyrum autem, quibus ex inflammatione continetur in longaone intestini squibala, & sordida sunt intestini ulcera. Malum autem succus, aut decoctio ad diuturnos strophos, & feruores, uel tumores intestinorum, & ani compationis indignationem adhibetur. Mulsam autem iniiciatur, quando sine dolore & uicio manent loca intestinorum, stercore instituto molli. Vinum autem & oleum, aut succum ptisanam miscemus cum iure malum & iniicimus, qui opium accipiunt. Vinum autem cum oleo roseo, & uitellis ouorum, aut certe sapa, & oleum tunc iniicitur, quando tenissimum patiuntur in initio. Mulsam uero, aut lentiscalae decoctionem, & mel iniicimus, aut de herbo decoctione similiter, aut ptisanam succos cum oleo roseo hijs, quibus apostema in stomacho aut columpum est, iniicimus.

DE MENSURA CLYSTERIS.

Mensura autem iniectionis sunt heminae tres, media, duae: minima, una. Saepius autem duas iniicimus heminas aut tres, quibus maximae inflammationes & ulcerationes in intestino sunt longaonis, & reprimunt quae superposita sunt squibala.

DE CLYSTERIBVS ACRI BV S.

Clysteribus acris utimur ad ischiadicos & suspitum patientes, & ut non ab stomacho sit oppressio uentositatis spiritus.

DE CLYSTERE IMAGOGOSO.

Clysteris imagogofus fit de styris, de garo siluri piscis insalati ex aqua maritima. Est autem confectio eius haec, mellis hemina media, aquae marinae

R 2 heminae

C heminae duae, aut succi salis tres, & aquae dulcis olei, cotylae tres aut quatuor. Admiscent autem aliqui ova duo.

CLYSTERIS AD MORTALES fungos.

Qui fungos adulteros comedunt, iniiciendi sunt de nitro & absinthio & raphani succo, & rutae decoctioni.

CLYSTERIS AD PARALYSIN intestini longaonis.

Ad paraly sin intestini longaonis cum iniicitur, non continet medicamentum. Quod si non contineatur, multi salmoriam iniecerunt. Alij autem salis amoniaci cochlearium minus admiscuerunt iniectioni. Nos autem gomo & infalatis oliis albis quantum cyathi sunt sex iniicimus.

DE CLYSTERE AD LVMBRICOS ascaridas.

Quibus autem nocent ascaridae, salmoriam, aut centaureae decoctio iniicitur, aut absinthij, aut lupinorum, aut aloë, aut cydriæ, cum aliquibus praedictis decoctionibus. A me autem experimentatum est, succus meotidos herbae potatus per dies tres, quantum est quarta pars sextarii, & saepius acceptus hijs quibus nocent ascaridae, eos elidet.

CLYSTERIS AD LUMBRICOS.

Qui à lumbricis molestantur, lupinorum decoctionem iniicies, aut bregma ex hoc infundes, aut ros, aut salmoriam.

CLYSTERIS AD TENISMVM.

D Quibus delectatio adfellationis frequenter fit, salmoriam modice puram iniicies. Quod si sanguinem fecerit, aut ulcerationem intestini, polygoniae aut plantaginis succum, aut myrtae nigrae in uino decoctae iniicies. Quibus etiam admiscemus aut libanum, aut acatiam, aut hypocistidam, aut psidia, aut stipteria.

CLYSTERIS AD VLCERA intestinorum in dysenteria.

Dysentericis ergo si ulcerata sunt intestina, si sine reumate fuerit, cum lacte uaccino aut caprino admixtas licij 2 II iniicimus, aut gessamia 2 III. Quod si cum reumate multo, aut nimia effusio fuerit, chartae combustae cinerem, aut lentisci usti cinerem, aut diacarton trociscum cum aqua, aut ex decoctione stipticarum specierum iniicies.

DE BALANIS.

Balanis enim utimur saepius propter squibala educenda, ad eos quibus clysteres propter aliquas causas non educunt stercora. Finguntur autem balani cum sale asso, & melle cocto, & nitro. De thymo autem cum non cocto melle mixto. Fiunt etiam balani ex resina terebinthina, & nitro: & cocognidium admixtum mediocriter facit, sed inordinationem excitat, propter quod oportet loca ipsa oleo tangere. Adhuc autem & piretrum, aut piper admiscendum est, & fiet utilis ad paralyticos, & hijs quibus ex frigore hypneomatosis fit. Centaurea autem admiscetur cum pice & cera, & fit utilis ad eos, quibus paraly sin uirga patitur. Infantes autem & granum salis ano impositum iuuat. Fit autem & de fecibus cum nitro balanus, aut cum uua passa, & nitro, & cymino.

AD CAPVT PURGANDVM.

In capite residentes humores per sputum educuntur. Siquidem parua fiat humectatio molesta, piper admiscebis cum mastiche, & dabis ad masticaandum. Si

A dum. Si autem amplius caput uolueris etacuare, peretrum & staphisagrias cum mastiche & liquiritia dabis ad masticaandum. Sed & aminonis herbae utriusque radices masticate phlegma educunt, & capparis radices cortice masticate, si est aliqua superfluitas educitur. Aquosa enim superfluitas ex hijs quae dicta sunt detrahitur. Pingue autem & glutinosum phlegma per gargarismum extrahitur, id est, sinapis cum oxymelle aut sapa, & origani, aut hyssopi, eorum decoctio. Ego autem misui cum oxymelle sinapem: nam gargarismum de sinapi conficies licet. Sinapis 2 I infundes pridie in aceti hemina, & alia die sublatum de aceto teres diligenter, paulatim addendo ipsum acetum, & cum fortiter ad subtilitatem trueris, addes mellis despumati heminam, & simul totum teres, & post haec singula quartaria per tres dies ad gargarizandum dabis. Aut certe hoc modo confectum: De origano, sinapi, liquiritia, peretro, hyssopo, thymo, ireo ana 2 I. Staphisagria 2 I, pulegio 2 I, caricas numero quinque, melle libram unam & semis, aceto ff I & 2. Sapa ff I & 2, coques & dabis ex hoc ad gargarizandum cantarum unum. Si autem per nares purgari oporteat, irritabis cerebrum medicaminibus acris, ex quibus aliqua sternutamenta moueantur. Purgat uero per nares anagallidis herbae succus, & utriusque aminonis succus, omnes succi infunduntur in nares, uel immittatur ipsi tantum per se uniuscuiusque succus. Sed & betarum, & cucumeris agrestis succus de folijs in nares missus per se ipsum, & cum betarum decoctione, aut succo ipsius. Pharmia autem, id est, sternutamenta crudis humoribus, qui circa thoracem & pulmones sunt, & capitis continentur partibus, expediunt. Ideoque in linimenta oris fiunt: Ad haec saponem resoluas cum succo betae, & in linies palatum & circa uuam, & bene purgabit, hoc inrinon dicitur, & cito inuenitur. De gitter autem saepius usi sumus inrinon in naribus cum aceto acri trito, aut oleo cum aceto acri usi sumus. Ante unum autem diem infundatur in acetum acre, & sic post tres dies tritum colabis in linteum, & in naribus mittes. Similiter autem & cum oleo infusum, & tritum, uel colatum in naribus mittimus. Cum oleo enim Arcigenes ea usus est in constipatione narium. Cum aceto autem gitter usus est Criton autor.

Arcigenes.
Criton.

DE CYCLAMINO AD ICTERICOS.

Cyclamini succus cum melle ictericos bene purgat aequali mensura. Fit autem inrinon puluis hoc modo confectum: Radicum sicci cyclamini puluere 2 I, nitro eretro 2 2. Quod si pro nitro elaterium mittas, fortiore facies. Mixtum igitur puluerem cum canna aut fistula insufflabis in nares, & cum miseris, ad se trahit spiritum, & cum in naribus miseris puluerem, sursum deorsumque eum caput ut attendat facias, & sputet humores qui se in ore collegerint: Haec enim purgatio sine molestia fit. Item ad aurium causas, & surdos, hoc modo inrinon facies: Cyclamini sicci puluere 2 XXI, ireos 2 III, nitri 2 I. Haec enim euacuant caput, & aures in pristinum reuocant auditum.

IRINON AD CAPVT PURGANDVM.

Gitter 2 I. Salis amoniaci 2 III. Elaterij 2 III, tritis admiscebis oleum sicyonium, aut irinum, aut cyprinum, donec ceroti habeant spissitudinem, & repones medicamen in pyxide cornea, & cum opus fuerit inunge intrinsecus nares, & iube ut spiritum trahat ad se. Hoc autem inrinon iuuat eos qui habent diuturnum capitis dolorem, & qui oculorum nimiam habent effusionem, & epilepticos iuuat: Educit enim de capite glutinosos & spissos fortiter humores de cerebro, qui ibidem sunt, & sani fiunt.

R 3 AD MEN

C AD MENSTRUVA EDUCENDA.

Menstrua enim educunt omnia quaecumque sunt diuritica: Brassicae radices de coctio potata, & per se assa radix, & ruta, & aris, antimon, & diptamnus, & eruca semen. Mouet autem menstrua apposita ori matricis ruta trita cum melle, aut anethi radices uisae, aut cinis earum cum melle, aut porrorum succus, aut allium tritum appositum, aut smyrna trita cum uino, aut leporis coagulum.

AD SVDOREM PROVOCANDVM.

Ad mouendum sudorem est camimola sicca trita cum oleo, si superficies corporis cum eodem fortiter defricetur. Sisileus, peretru, caciurus, anisus, similiter cum oleo adhibiti faciunt. Nitrum assum non satis tenue, tritum cum oleo facit, & alosantus cum cyprino oleo, & opium cyrenaicum aqua resolutum, & in fricatione corporis assumptum, & potatum ad magnitudinem ciceris.

DE AERVM QUALITATE

ex Galeno.

Optimus aer est, si mundissimus est, & non sit in eo odor, neque ex lacis, aut paludibus ascendens turbulentus, neque ex aliquibus baratris uenenofo aurea percurrans appareat, aut ex cloacis quae purgant ciuitatem. Turbati enim ex hijs aeres pessimi sunt, & qui nebulosi sunt similiter inutiles sunt. Quemadmodum & qui in cauo loco undique montibus altis circumuallatus, nullam in se excipit auram.

DE FOMENTATIONIBVS EX GALENO.

LArgare consueuerunt omnes calefactionum fomentationes cutem corporis, & facile euentari faciunt loca quae tument, & euentatione facta sanguis extenuatur, & si superfluitas multa quidem fuerit in toto corpore, amplius est ubi calefactus locus soluitur fomentando. Oportet ergo ante fomentationem euacuare totum corpus phlebotomo & catartico. Humida quidem calefactiones inflammationes iuuant, si ex cholerico humore sint generatae. Siccae autem fomentationes, quae ex subtili & aquoso sanguine fiunt, sine mordicatione uero calefactiones, quibus mordicant humores expediunt, mordicantes calefactiones, extenuant pingues & glutinosos humores. Calefacienda autem est hypocondria fomentatione & cataplasmate, sed non semper utile est: nam in hijs solis imbecillitatibus adhibetur, in quibus nulla superfluitas in toto habetur corpore. Alijs autem omnibus mala est in nouissimo: in initio autem adhibita in reumatica passione, quia in eis ut reprimatur stiptica adhiberi oportet, ut reprimatur quod desuper fluit, aut certe conspissatum reuma retineatur pinguius factum: & sic postea tempus esse iam perspiciendum est, ut laxetur quod continetur, & sic euacuetur, & maxime quando in epar, aut uentrem descendit superfluitas, stipticis utere proprie ad haec loca, & sic postea tempus fiet, ut diaphoritica adhibeantur, ut ea quae constricta fuerant, relaxata digerantur. Ad haec autem ex decoctione absinthij in oleo fomentari oportet, aut milino oleo, aut sicyonio, aut mastichino. Simili autem modo & cataplasma compositum ad haec similem habet uirtutem ex calasticis leptomeris, id est, extenuantium habentibus partes & amaras uel stipticas. Colum autem patientibus, aut aliorum intestinorum, aut in praecordijs musculorum, aut peritono a Graecis nominato, miscenda sunt nullatenus quae stiptica esse probantur. Quemadmodum neque uesticae, aut matricis, neque ut dictum est, ubi supercurrit adhuc humor. Adhuc etiam si plenitudo inest superfluitatis in toto corpore. Ventosis autem uti oportet, sed corpore euacuato, & non in initio passionis utimur.

DE

A DE CATAPLASMATIBVS, EX LICO.

Dispergit quae congregata sunt hoc cataplasma, & spinas, & cannas uel silicem extrahit, & sciros & duritias mollit, & contritiones in pedibus solarum sanat. Oportet autem fermentum acidum malaxari cum sufficiente oleo, & sic illud impones. Fortius autem si id facere uolueris, nitrum admiscebis medicocriter. Si autem id cum aceto resoluas, & coquas ut impinguescat, utilissimum fiet ad splenis & epatis sciros. Si autem & thymum, & pulegium, & absinthium cum fermento admisceas, optimum fiet medicamentum. Ficus pingues fortiter in pila cum seminibus tunde, ita ut nihil ex eis non tustum inueniatur, nec aliqua portio, & hoc commisce cum irini olei modico. Facit autem hoc adiutorium ad neruorum ubi fuerint in articulis tumores, & remanerint, & ad sciros maxime splenis & epatis. Quod si addas & nitri modicum, rumpet uulnus, & extrahet scolopas. Quod si admisceas cum ficis sic factis pulegium, aut origanum, aut cimi comam, aut absinthium tenuiter tritum, & tricocinatam, hydropicis expediens est. Nam & coctas sufficienter ficus, ita ut solui possint, resolutas iterum coquas cum aqua. In aqua coctis admiscebis hordei farinam aut tritici, & iterum coques, donec constitutio sit cataplasma uulnerum. Iuuat autem phimata, quae non facile maturescunt. Quod si aliquid uncti uolueris adhibere, butyrum admiscebis. Si autem rutae folia admisceas trita, in intestinis dolores ex uentositate generatos sanat, & cuminum similiter facit admixto oleo.

DE BALNEO.

LAudo in aquis frigidis lauari. Non existimo autem expedire hijs, qui quocumque modo ad saturitatem cibos accipiunt, sed hijs qui in laboribus degunt, & cibis sicut competit utuntur: sufficit autem hijs qui multum opus habent in frigidari. Amplius in frigida natate debent aestatis tempore iuuenes, & maxime qui carne sunt repleti, ante calefacti fricatione. Sint autem neque mulierum commixtione, neque ciborum nimietate repleti, neque indigesti, neque uomitu, uel uentris habentes solutionem, neque post uigilias. Periculosum est enim, si quis sic utatur aquarum frigidis lauationibus. Calida autem lauacra optima sunt, & sine periculo corporis.

DE CALIDIS BALNEIS

Calidum uero balneum gratissimum est, & sine periculo hoc opus soluens, id est indigestiones & plethuras digerit, id est plenitudines euertat, & quae calescentia sunt mitigat, & malaxat, & uentositatem spiritus diffusam, & ubicumque inflata sunt relaxat, & somnum facit, & carnem replet. Est autem ad omnes causas sine periculo uiro & mulieri, puero, & seni, & idiotae.

DE BALNEIS EXCOGITATIS,

ex Antilio.

Excogitatis igitur balneis calida praeparamus ad infrigidatum corpus, aut ad soluendum corpus, aut spasmos mitigandos, uel dolores, & perfricationes causarum. Fit autem ad calefaciendum lauacrum in aqua, qua decoquuntur pulegium, aut origanum, aut hyssopus, aut thymus, aut saturia, aut laurus, & peretru radix, uel quae sunt hijs similia. Addimus autem & oleum. Diaphoritica autem balnea sunt, quibus subtiliari uolumus totum corpus. Fiunt autem diaphoritica balnea, ubi sal fuerit in aqua missus, aut aqua ex mari, aut nitrum in aqua mixtum. Melle autem admixto in aqua diaphoritica fit haec aqua. Sed & de fermentorum cinere, aut de arceotide decoctione facta. Malaxationis autem causa fit lauacrum, ad inflammationes uel duritias permanentes. Inflammatis locis utimur

R 4 malua

C malur decoctione, ubi admiscetur lini semen & fenogrecum post multos labores dolentibus nodis, uel neruis, aut ossibus, & solent dare sanitatem.

Ad reumaticas uero passiones cum inflammatione existentes, ubi plantago & polygonia herba incoquantur, aut sidia, aut rosa, aut rubicinia. Ad sperates autem spasmos utimur quidem uel eas quae sine reumate sunt inflammationes. Maxime iuuant ex hydroleo malur & fenogrecum decoctum. Ad duritias autem quae sine inflammatione sunt hijs ipsis utimur, quae ad diaphoresin opus sunt ut exhibeantur. Infrigidari, & constringi per balneas, quae frigida & stiptica sunt materia adhibeantur.

DE AQUIS NATURALITER CALIDIS.

Aqua calida. **E**tenim nitrosa, est & salia, est stiptiriodis, & est sulphurea, est asfaltodis, est chalcantodis, est & siderizonta, id est ferrea, est etiam & composita ex hijs omnibus. Igitur naturaliter aquae calidae, uirtute sunt calida & desiccantia quam plurime, & maxime expediunt humidis & frigidis. Iam autem quae nitrodis est, uel salia, expedit capiti & thoraci reumatizanti, & stomachum humidum & infusum habenti: facit & hydropicis, & tumores ex agitudine patientibus, uel phlegmaticis. Stiptiriodes autem aquae faciunt ad eos qui sanguinem reiciunt, & sanguineum stomachum habent, & mulieres quae non secundum ordinem purgantur, & frequenter abortiunt. Sulphurea uero aqua calida, neruis malactica est & calefactoria, atque dolores omnes mitigat, & stomachum dissoluit & euertit. Asfaltodis autem caput replet, & sensibilia loca laedit calefaciendo, & mollit. Chalcantodis enim ori, & tonsillis, & uia, & oculis praecipue utilis est. Siderizonta, id est ferrea, stomacho & spleni utilissima est. Oportet autem lente in aqua piscinae ingressum facere, ut uirtus reparato corpore accedens proueniat.

DE DROPACIBVS.

Dropaces igitur diuturnis maxime passionibus expediunt. Oportet autem admisceri, si calere uis super hijs, quae calefaciunt amplius, peretrum, cactron, asphaltum. Si autem desiccare opus est, sulphur uiuum, salem, & cinerem farnetorum. Si autem aperire uis, limnice & euphorbium.

DE SINAPISMO.

Sinapismus uero fortior est dropacibus, & in diuturnis factis passionibus multum iuuat. Oportet autem sinapismo uti in pigris passionibus, & in partibus carnum, quae non facile sentiunt, & insensibiles sunt. Mensura autem fortitudinis sit, quo molestantur fortiter patientes, ut liuida caro fiat, & altiora sint circa ea loca, & post balneum uestic in hijs leues mitius fiant in cute. Quae autem sentiunt loca, mitius utere sinapismo cum mensura, ut sit rubicunda cutis corporis. Conficiet autem sinapismum hoc modo: Ficus aut caricae oportet ante diem in aqua tepida infundi, & post haec alia fortiter teri, & exprimi & teri, donec diligenter terantur, & sic postea acrem sinapem accipiens, qualis est syriacus & aegyptius, singillatim tritum admiscebis, & superfundes paulatim aquam ubi infusa fuerint caricae, & post bene collectas in unum caricae & sinapem simul permiscebis. Quod si nimis acrem uolueris facere sinapismum, duas partes sinapis, & unam partem ficuum admiscebis. Si autem mediam uolueris facere, aequales mittas partes. Si autem leniore uolueris uti, mittes sinapis tertiam partem, & duas partes de ficis addes, cum autem tolles medicamen iubes ad balneum, & in solio mittes, & postquam balneo usus fuerit, si dolores nimios, aut ruborem, uel uesticas fecerit, linteum infusum in aqua, & oleo

A oleo roseo mixto superpones. Aqua autem sit de maluis apozima, aut sambuco, ubi fenogrecum bullierit uel decoctum fuerit, & post haec ceroto de oleo roseo cum psimithio utimur. Sciendum uero, quia in acetum sinapi infuso imbecillius fit cataplasma. Ego experimentaui cum aceto, sed melius cum aqua ut dictum est. Optime autem ischiadicis utilitatem facit.

DE SOLIO FACTO EX OLEO.

Quos debemus in oleo calente deponere? Hos qui diuturnis cum rigore febribus laborant, & hos qui copiosius patiuntur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, & qui febrientes dolores patiuntur, & eos qui spasmos neruorum patiuntur, & hos qui disuria uexantur. Oportet autem quinque partes olei ad ignem calefacere. Ceterum autem in balneo. In solio uero sufficienter calefieri balneis.

DE HYDROLEO.

Qui autem in hydroleo dimittuntur? Qui imbecilles sunt cum sindone in solio deponantur, id est quibus ex labore nimio ossa & nerui dolent, aut febribus calent, debent deponi: admiscebis autem in oleo aquam sufficienter. Sit autem nihil minus ab eo.

DE RECUPERATIVIS ADIVTORIIS ex Galeno.

Omnes autem diuturnas passiones quamplurime patientes, cum nihil iuuare uidentur adiutoria recuperantia, quae Graeci metasyncritica uocant, quam methodicam nominant, quam etiam omnes methodici solent facere. Ego autem in quibus distemperantia fuerit humida, aut frigida, aut utrinque mixta in patientibus locis consistens, quae de sinapi & rapsia sunt adhibeo medicamenta, uel quae sunt hijs similia. Nam siccis & calidis talia non adhibeo. Saepius autem laedunt qui non cognoscunt passiones, quia multis hominibus frigida & humida passionis molestia generantur, pessima utentes dieta ciborum.

QVAE SINT QVAE RUBOREM inducant in corpore.

Nasturcij semen ruborem inducit in corpore, & calorem facit, quod Graeci *φαιγγή* appellant, quemadmodum & sinapis. Inula uero radix similiter facit. Nam stercore syluestrium columbarum satis frequenter usus sum, & cum nasturcij semine trito & creto pro sinapi usus sum ad ischia, dicos, & hemicranicos, & scotomaticos, & cephalas, & catapleura, aut amoplasas, aut tenontas, aut partidas, dolentes diu, & adhuc ad nephreticas & coeliacas passiones, & ad podagricas, & arteticas, cum nondum constitutio fit pororum in articulis.

D. ORIBASII SAR-

DIANI IULIANI CAESARIS

ARCHIATRI AD EVNAPIVM

DE CVRATIONIBVS.

AD CAPITIS DIVERSOS DOLORES.

SI CAPITIS ex nimio aëris calore dolor obuenerit, conuenit sine sale oleo roseo & non ueteri inungere cutem capitis, & partius erunt ungenda posteriora capitis loca, in initio: Neque enim hoc sine ratione præcipimus, quia non in initio medullæ spinali hæc passio accessit. Non inuento autem oleo roseo, de omphacino unges oleo. Si nec hoc adfuerit, camimolo. Pueris, infantibus, uel mulieribus, & quibus molles sunt uel solutæ carnes, quibus expediunt in frigidari loca nimis, hoc modo offerenda sunt adiutoria. Tunc necesse est uti aqua nimis frigida, & si niuata adfuerit, in ea uas in quo oleum est deponendum est. Quod si hæc non adsint, admisce aceti in oleo roseo quartam partem. Nimia autem accesa ex æstu inflammatione, superaddes oleo roseo succum semperuivæ herbæ, aut porcaclæ, aut lactucæ, aut oxylappacij: aut sillion, aut omphacion, id est succum uivæ acerbæ. Admisce interdum & de rasuris cucurbitæ succos.

SI DE FRIGORE CAPUT
doleat.

SI autem de frigore doluerit caput, fomentabis bregma capitis de oleo rutato aut laurino. Si autem opus habuerint nimis ut calefiant, euphorbij mitte in oleo modicum, & unges caput oleo nardino aut amaracino, & frontes in linies de oleo, ubi euphorbij sit tritum, simul & nares, & aurium poros. Quidam autem & pedum plantas ungunt & anũ, * & ad uesperum lauet, & sic cibis euechymis utatur non calidis, quales sunt ptisanæ succus, & sorbitiones de alica, & oua sorbilia sine liquamine, & lactucæ frigida, & calida brassica. Siccant enim uapores: similiter autem & lenticula. Bibat autem omni tempore aquam. Quod si euerit stomachum aqua, aquæ potioni mala granata immittes, aut malo aut piro ibidem coctis eam sumat. Post hoc autem factum sequenti die lauet calido lauacro, & aqua calida superfundatur sapius.

DE DIUTURNA PASSIONE.

Diuturna uero iam effecta passione ex calore aut frigore, & generatis doloribus ex distemperatiâ, radi oportet caput, & uti emplastris aut cerotarijs ex proprijs medicaminibus. Infrigidare enim, quæ calefiunt, Calidas uero infrigidare distemperatiâs per ea de quibus sanantur erysypilæ. Calefacere autem quæ frigida sunt per ea quæ calefacere possunt, qualia sunt simplicia, de euphorbio unam quidem habens unciam, tres uero uncias ceræ, & olei libram unam.

DE ACRIBUS HUMORIBVS DOLORES
capiti ingerentibus.

Quod si ex acribus humoribus capitis dolores fiant, qui in stomacho sunt congregati, & uaporibus suis caput inquietent transmittendo hos, magis per uomitum euacuari oportet eos qui lædunt humores. Quod si qui patitur, uomere non potest, nutritum eum uelocius oportet cibis bene digerentibus & aptis stomacho,

A stomacho, & hoc ipsum mediocri qualitate, & si post hæc absinthium ei dabis bibere, & ceteras dietas ei ministrabis digestarias, ita ut hora tertia aut quarta panis quid offeras, tantum quantum sufficiat, & post datum spatium penè horarum quatuor lauet. Si autem aliquis solum panem edere uoluerit, oliuas aut uiam passam, aut dactylos, aut hys simile dabis quod suauius est. Malas igitur passiones, ex malis in stomacho consistentibus humoribus, ut etiâ in tunicis uentris imbibantur, has euacuari oportet per aloiticum pigra. Si autem calore similis & uentositate spiritus capitis dolor efficiatur, initio quidem ex his quæ in frigidant & reprimunt curatio est adhibenda. Post hæc admiscemus aliquid ei quod reprimere potest mitigatiuum, uel quod digerere potest, & sic addimus aliquid diaphoreticum, subducentes paulatim quæ reprimunt, aut amplius quod extenuat & digerit, modicum autem quod reprimat.

DE CONSTIPATIONE IN PORIS.

Sæpius autem constipatio fit in poris uaporosis uentositate spiritus, sic & humor pinguis & glutinosus, sic ut uix in multo soluat tempore facta fessione. Si autem supra mensuram febrientis capitis dolores extiterint, non manifestantes crisin, frigidis qualitatibus & uirtutibus sunt adhibenda adiutoria, qualia sunt oleum oxyrodinum, id est oleum roseum cum aceti quarta parte, & papauer coctum in oleo. A uino autem abstineant qui dolorem capitis patiuntur, & quæ in frigidant adhibe. Si enim calidi sint uapores qui caput lædunt, roseum oleum eis sufficit, & non satis frigidum adhiberi debet. Expedi autem eis requiescere & dormire, & ad uesperum lauare, & sic cibis euechymis utantur, non calidis, quales sunt ptisanæ succus, & sorbitiones de alica, & ceteri superius descripti. Post hæc iterum dormiant & requiescant. Lauent autem alia uice, & sic accipiant cibos similes. Quod si non sufferunt aquæ potionem, uinum album aquosum bibere permittas, & manducet pisces aspratiles, molles carnes habentes, & pipiones coctos sine liquamine, & uinum aplozomum ex aqua sola & oleo & anetho, & porros modice coctos, & salem mediocriter supermittis. Remanentibus uero aliquibus in capite uaporibus humorum constrictis uel constipatis, dolor generantibus, roseum oleum iam non adhibebis, sed carminolo oleo uteris calido mediocriter. Post hæc admiscebis ei interdum quidem amaracinum, interdum autem nardinum.

DE DOLORE CAPITIS EX PERCVSSURA.

Si autem ex percussura caput doleat, uel ex aliqua ruina contigerit, cognoscendum est si nulla est inflammatio, aut tumor in testa capitis. Quod si intus inflammata sunt loca, non sine periculo erit talis capitis dolor. Existimare autem oportet, ut prius a phlebotomo & clystere ad hæc in initio faciat curationes, & fomentationem cum spongijs, & pilumitas molles lanarum oleo calido infusarum superponere, & alia facere, quæ ad inflammationes fieri expediunt.

DE CEPHALAEA DIUTURNA, ET

quæ difficilis est ad soluendum.

Cephalæam Græci uocant, quando commotiones accessionum nimia & paræ occasiones incedunt, ut neque sonum, neque clamorem sustineant. Oportet autem contemplari prius si plenitudo est quæ hæc facit, aut in phraxi, aut inflammatio aliqua. Cognoscitur enim sic. Hæc enim quæ cum grauitate doloris fiunt, ex plenitudine generantur. Quæ autem cum mordicatione, ex uapore acrim humorum. Quæ autem cum pulsu doloris fiunt, ex inflammatione membranarum capitis fieri.

CVRATIO.

C **CVRATIO.** Si cum grauitate ex plenitudine fiat dolor, interiores membranas inflammatio tenet. Si igitur plenitudinis causa humor inuenitur, aut uapor sit, totius corporis plenitudo est. Totum ergo corpus euacuandum est phlebotomo & catartico. Si autem ex imbecillitate capitis accessiones fiant, antispasmi materiam ex toto corpore facies, & sanabis caput. Antispasmi autem sit per clysterem & ligaturas extremis partibus, & frictiones similiter. Sapius uero etiam per uomitum sunt euacuandi. Curabis autem loca aquosa quidem unguentis antispasmodicis, id est quae extrahant & non reprimant. Post haec autem quae euacuent, & sic quae corroborent. Reprimit igitur omphacinum & roseum & oxyrodinum, & papaueris decoctio cum oleo: uel oliuae folia cocta cum oleo & hederam, & de cimicis mentae uiridis confectum oleum. Adhibebis autem haec tepida super frigidi & crudi humoris plenitudinem existentem. Frigidum autem adhibebis super calidum & cholericum; deferri autem calidum oleum & magis uetus, & anethinum & sicyonium. Quod si pinguior est plenitudo, spondilion & herpillon coquenda sunt in oleo, aut pulegii comae, aut calamentis, aut menta. Euacuant autem humorem pinguem haec, & uirtutem imponunt locis ipsis, propter quod usque ad integram sanitatem hijs uteris, & cum ex hijs iuuari coeperit, purgabis caput per nares, & palatum, & sternutameta adhibebis, & in balneo fricari oportet caput cum sindone aspera, & superasperges salem, & nitrum, & sinapi sine oleo.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE.

I nflammatur cerebrum sapius & inflatur intantum, ut distendatur & aperiatur sutura uel commissura testae, & est ista passio pessima, ita ut in dies tres, aut septem moriatur. Si autem hos euaserit, saluabitur. Cerebrum autem cum intumuerit ab inflammatione consurgunt tempora altiora, & aurium auditus obtunditur, & uenae eriguntur, & pulsant febres. Interdum & rigor accedit, & dolores molestant. Nunc leuiiores efficiuntur, nunc iterum consurgunt grauiiores, & nunc non sustinet uociferationes in dolore, & nunc surgit a lecto, & iterum mox ad lectum festinat se proijcere, & cum coeperit intumescere cerebrum, habet inflammationem. Rubor apparet nimius in uultu, & oculi foras propellunt, sicut strangulati proueniunt, & intumescit facies, & totum caput interdum, & collum, & thorax. Quibusdam autem & dorsum intumescit, ita ut ex ipso tumore crepet cutis. Alijs autem non crepat, sed uesicae fiunt similes uelut ab igne. Haec autem passio fit, & non solum intrinsecus inflammatur cerebrum, sed & in tunica eius etiam extrinsecus meninge pertunditur & frangitur. Vocatur autem testae membrana, ubi tales pessimae contingere solent passiones.

CVRATIO CEREBRI INFLAMMATI:

Mox in primis phlebotomandus est de brachio, & maxime ut uena diuidatur incisura maiori, ut multo cum sanguine calor similis multus exeat. Post haec autem si gustus permittit, & secus nares & sub lingua uenas incides. Similis quidem & apophoresis facies inflammato cerebro: & haec cum diligenter feceris, celerius ad alias curas, quas locales uocant, festinas succurrere. Erubrocas autem capiti de hydroleo aut uino & oleo, sicut & alijs membris inflammatis facies. Post haec uteris & cataplasmate quod infundere possit paulatim. Rades autem caput, & sic pones cataplasma de pane & farina in hydroleo factum, aut de lini semine similiter factum. Nihil uero nimis calidum adhibendum est. Sed & clysteris in primis mollis aut lenis sub reumatizante uentre, ut escae deponantur, & quae latere uidentur in capite. Vrgente igitur malo expulso, melius

A lius fiet & ad uocis admissionem, & oppressionem uel suffocationem, & acriorem expurgat & deponit. Oportet autem & uentosas assumere, sicut consuetudo est facere in sinancicis. Vna enim est causa, sed locis differt. Quid enim distat inter gulam & cerebrum? Vti autem etiam medicamine, quod paulatim mitius soluere possit uentrem, & post haec declinatione accedente, & causam inflammationis minuente, uomicam per os faciet quodlibet medicamen. Optimum autem & urinam prouocare, & ab initio, & in extremo, non acris diureticis rebus.

DE ERYSPILIS IN CEREBRO FACTIS.

F iunt autem & in cerebro erysipila, quemadmodum in extrinsecis membris, sic & in cerebro. Hoc enim patitur, cui sit dolor capitis totius, & uidetur in eo esse ardor, & non sustinet posito uno loco capite, sed mutat de loco in locum, non ferens straturae calorem, & adhuc in frigidare illud desiderat, & uultus in eo frigidus est, & pallidus, & sitis nimia, & desiccatur os.

CVRATIO. In primis mox phlebotomabis eum de brachio, & maxime sub lingua, & adhibebis quae infrigidant, qualia sunt strychni succus cum oleo roseo cataplasmate. Sed & de uasis quae de terra facta sunt, luto facto, inlinies: hijs adhibitis euacuabis etiam uentrem forti medicamine, febre non existente. Sin minus, clystere: Sin uult uti uentosis, cum nimia flamma appones quae possint extrahere erysipilas in summam cutem. Cibos autem dabis, qui neque frigidi sint neque calidi. Nam in capite adhibebis quae infrigidant & humectent. Optimum autem est foris apparere erysipilas. Nam cognosces hoc ex rubore si uenerit in facie & collo, & non in primis, sed postea apparuerit.

DE HEMICRANIO.

B Edij igitur capitis dolorem aliqui patiuntur, qui de superfluo uapore & humore, aut permixtis ambobus fit. Purgari ergo eos aut phlebotomari oportet in primis, aut catartico, & sic localibus curae uteris adiutorijs. Fricabis autem loca de sindone, & digitis manu mediae partis capitis & maxime temporum musculum ante accessionis horam, & post commotionis tempus hemicranicis adiutorijs. Si ex calore sit dolor, adhibebis quae habent aliquid frigoris adiutoria. Sin uero ex frigore sit dolor, calidis uteris medicaminibus. Vtrisque autem admiscenda sunt quae corroborant, id est stipticam habentia uirtutem. Optima autem est inunctio calefaciens, quae recipit euphorbij unciam unam, cerae unc. III, olei libram unam, & aliquid de extenuantibus: Vngi autem oportet mediam frontem qui patitur, cum temporis musculo. Vtilissimum enim est ad frigidam distemperantiam. Sapius igitur illitus, & ante balneum semel illitus, dolorem amputabis. Iuuat autem patientes si sit cum oleo tritum euphorbium, & tepidum in aurem infundatur: sit autem olei libra una, & euphorbij uncia semis. Ad sisocephalos, Stichoica ibadacu aqua aut mulsa bibere, aut cataplasmarum.

AD ALOPECIAS ET OPHIASEOS.

A lopecia & ophiaeos communis est, & communi curatione opus habet. *Ophiaeis.* Vocatur autem ophiaeis propterea, quia schema simile est coloris serpentis. Alopecia autem, quia uulpis simulat colorem. Haec autem passio frequenter *Alopecia.* comprehenditur ex pessimis humoribus in capite consistentibus, & latine tineae nominatur. Vnde speciem malitiae ipsius color cutis capitis ipsius ostendit. Albida enim existens, de phlegmate fieri significatur. Subnigra autem, ex melancholico humore fit, pallida & subrubea ex cholericum humore generatur. Vnde in primis malos humores euacuari oportet de aloë & coloquintide catapotijs

Ctijs. Quæ recipiunt aloë patite 2 VIII, coloquintida 2 IIII, scamoniæ 2 VII, absinthij succi 2 IIII. Cum succo autem brassicæ facias catapotia, & dabis secundum vires uel ætatem, aut certe gira. Si autem melancholicus humor generat, helleborum nigrum eis admiscebis, aut gira dabis. Si autem cholericus fuerit, scamoniæ: purgabis autem totum corpus, & capiti adhibebis purgationem, deinde localibus adiutorijs subuenies eis, quæ diaphoreticæ, uel leptomeris sunt substantiæ. Si autem ea sunt quæ diaphoretica sunt, & extrahere sanguinem possunt, quemadmodum tapsia, optimum utiq; est adiutorium. Radi igitur oportet caput, & fricari considerando. Si enim cum modica fricatione rubuerit caput, cito sanabitur. Si autem post diu, difficiliter sanabitur. Contemplari autem oportet post adhibitum medicamen, ne utiq; per nimietatē plusquam oportet aut competit foris calefaciat cutem. Manifestum est autem hoc rubicundo colore apparente. Superustulari enim periculosum est cutem sæpius hoc ipso utendo à nobis, sed transire debemus ut molli utamur medicamento, ut resoluamus uirtutem eius, cerotum aut adipem admiscentes. Adhibenda sunt autem hæc in aëre calido, omnino talia adiutoria sine aura ad solem: in hyeme autem, in balneo. Quæ expediunt medicamenta in tales passionēs, calidius est euphorbiū, & post ipsum tapsia, & sinapis, & cardamomus, secundum utrumque modum nec in ullo est minor liministris, aut adarcis, & bernicariion, & ambo hellebori, & erucæ semen, & oleum laurinum, alcioni utraq; usta, & radices calami, & cortices usta, & pix, & cidria siue foricum steracus, & adeps anserinus, & amaræ amygdalæ totæ usta. Hijs ergo fortissimis medicaminibus liquidum cerotum admiscendum est. Imbecilliora autem infundenda sunt oleo laurino, aut liquida pice. Diuturnas autem passiones, & quæ difficile sentiunt, fortioribus medicaminibus curabis. Moderatas autem, & eas quæ facile sanantur imbecillioribus curabis adiutorijs.

AD DEFLVENTES CAPILLOS.

CAdere capillos facit raritas cutis in capite, & unde nutriuntur substantia non supercurrente. Contemplatio autem est sanitatis ipsorum attrahendo sanguinem, & constringere largam pellem per aliqua talia medicamenta, qualia sunt ladanum, & lentiscinū oleum. Hæc per se faciunt: Heliccen enim, id est trahentem & continentem habent ambo uirtutem. Adinueniri excogitando potest utile quidem medicamen ad capillos cadentes. Mixtus ladanus cum oleo scinino, id est lentiscino, manifestum est, raso capiti pinguius oportet adhiberi medicamentū, tonso uero humidius. Multa autem existente raritate cutis, existimandum est plus utile esse, admisceri pro scinino super ladanum myrtite oleum, & si hoc defuerit, nardinum in frigidis ætatibus, & tempore calido, & in hyeme. Ante medicamentū autem in unctionem, fricationem adhibe capiti. Contingit autem ut cadāt capilli ex ægritudine sæpius: diæta autem ei opus est recuperatitia, absq; medicamine enim multos sanauit perfecte. Est autem & quando sine ægritudine cadunt capilli, in quibus quæ dicta sunt utimur. Aut corticē sambuci incendes, & carbones eius cum cerote admiscebis, & uteris, augmentat & spissat capillos. Quando iam non cadunt, githe in censo uteris, & cū aqua teres, & impones hæc ubicunq; uolueris nasci pilos: maxime autem in supercilijs si non sint, aut palpebris. Quod si ex igne ustis locis capilli nō fuerint, ficus folia usta trita & imposita cum oleo, faciunt nasci pilos.

QVAE

A QVAE CORRUMPANT PILOS aut capillos.

TRes sunt differentiæ, quæ corrumpendo tollunt pilos, & nudant cutem, & dicunt, Græce psyllotra, quæ euellunt & rumpunt pilos ut omnino nō appareant. Sed hæc quidem cautam inunctionem habent. Sæpius enim nō solum si inliniantur loca nuda remanent pili, sed & cætera ex hijs conficiuntur ut nuda permaneant à pilis: alia uero uestiunt se, alia tenuiores pilos faciunt de grossis exire uel renasci, qualia sunt lixiuiū à saponarijs. Vtilis est & arsenicus, & sandaracis, & calx uiua: fortiora scilicet hæc quæ corrumpunt imbecillioribus mixta. Tenuiores qui facit, proiectoriā habet uirtutem: horum autem mediocres sunt, hordei, & fabæ, & herbi farinæ, aphronitrum & nitrum. Vsti autem, ad grossos & longos uel duos pilos, uel capillos extenuandos. Vstum nitrum, & ciramidon & glibanum, & ossa ostrearum, & pumices non usti, & usti cirices, & porphyra, uel alia ostrea, uel cochlea usta sippiorum, & nō usta alcionum, & hellebori utriq; & brioniæ radices. Volens autem hæc facere bene olere, admiscebis ciperum, & melilotum, & rosas, & amomum, & schinoantis, & cini ci syluestris semen, terens cum oleo suprafricabis, & cadent capilli, & melle nō cocto dropacizas qualem uolueris locum, & non iam renascentur, & nudum facient locū. Item aliud, De calce uiua partes duas, & arsenici partem unam, hæc mitte in mortario plumbeo, & aquam supermitte aut ptisanæ succum, & cum plumbeo pistillo tere, donec nigrum fiat, & calefacito, & inline. Item aliud. Orizā aut fabam siccam purgatam, aut ptisanas coques in aqua, & succis exinde uteris pro aqua, & admiscens arsenicum & calcem, coques psyllotrum secundum cōsuetudinem, & post hæc admisce smyrnā: i, mastiche: i, pumice alio: v, opobalsamo cochlearia duo, & uteris.

VT CANI NON NASCANTVR.

Tolle coloquintidam acrem, & pertunde eam, & de intus purga diligēter, & ita imple eam de oleo laurino, & adde iusquiamum & arsenicū, & non teras, sed stet sic diē una, & unge exinde semel in anno, & pueris faciet pulchros & spissos capillos. De nucis uero cortice usta & trita cum uino inline, loti uero arboris, quam ros uocāt futores, folia eius cum cameli stercore usta, & cū oleo illita, rubeos faciūt capillos. Lupini cortices infunde in oleo diebus VIII aut X, & postea in linito balneo. Si fiat autē arboris ipsius quouis modo decoctio in nigris. Nigros autem capillos inline gallæ decoctione infusa, & chalcātī, & si dia, & ladani cum myrtis inunctio utilis sit. Oleum autem ex syluestribus oliuis quotidie illitum, & magis myrtite in hijs infusum, tardius facit augmentum ad crescendum capillos absq; pubertate. Illitum uitis lachrymum cum oleo, & uiridia sarmenta incensa sudantia humorē, cum fabæ farina ex eo cataplasme.

DE FURFVRICVLIS IN CAPITE.

Furricula in capite de pessimis exurgūt humorum liquoribus. Consideratio autem est ut consumatur hoc ex hijs quæ proijciunt & digerunt medicaminibus, ut purgetur corpus repletum quadam cacochymia. De hinc uolentibus confortare caput, admiscenda sunt stiptica, qualia sunt hijs competentia, fursures cinicos mela infundes in aqua sextario uno, & post fricabis manibus & colabis, & ex hijs succum coques cum acetī media hemina, donec uini pinguedinis fiat, & ex hoc totum caput infundes, & sic postea lauabis in aqua ubi betæ fuerint decocta, aut scenograecū, aut lupinū. Vnges autem caput olei

S 2 irini

Cirini fecibus. Hæc uteris, quia utilissimum & operatiuū medicamen est. Item aliud. De terra cymolia & sulphure uiuo æqualia pondera tere cum aceto, & in balneo inline, & calida lauabis aqua: hoc autem inungi oportet non solum in balneo, sed & absq; hoc. Nam uirtus eius est ad hanc passionem multum necessaria. Item aliud. De lithargyrio, ruta, oleo, aceto corylas quatuor teres, & caput inline. Videtur mihi hoc multum esse utile experimento nimio.

DE PEDICVLIS.

Generatur sæpius in capite pediculorum multitudo de subito congregata in profunda cute, ex superfluitate humorum mediocriter calidorum surgentium. Oportet igitur adhibere desiccatiua medicamenta, & euacuare, & extrahere cōsuetā, qualia sunt cydria, pediculos & lentes occidit, & hederæ gummi uel succus similiter facit. Sed & staphisagria duabus partibus, sandaracæ & nitrī una parte, una cum aceto & oleo perungitur caput. Oxylappacij radices cū oleo similiter faciūt, aut helleboro albo & staphisagria, & nitro æqualiter in balneo oleo uteris, aut de aqua maritima, aut salmorā acri cū aceto fomētābis.

DE ACORIS ET CIRIASI.

Illæ uero quæ uocantur acoræ in capitis consistunt cute, tenues nimis pertusuras habentes, per quas fluit liquor, quod nos tabem existimamus esse: unde & acoræ nominantur. Humor autem qui exinde fluit glutinosus est mediocriter. Similis est etiā ei passio & ea quæ uocatur cyrion. Sed foramina maiora habet, humorē circumtenentia mellis similē. Cōtemplatio ergo est ut euacuentur qui sunt in locis ipsis humores, & quæ desuper fluunt prohibēda sunt. Euacuabis igitur caput, & ante omnia totum corpus, sicut in alopecij dicta sunt. Parua enim existente passione, sufficiunt in tales passiones sæpius localia adiutoria adhibita, qualia sunt quæ extenuant & digerunt pingues humores. Aliqua autem medicamenta ad eas quæ incipiunt acoras, quando sine aliqua superfluitate est totum corpus, quæ sunt stiptica uirtute, qualia sunt myrtæ, & piceæ cortices, & rubus. Aliqua autem resistentes augmentāt acoras, ubi quidem reprimatur quod supracurrit. Vbi digeruntur quæ continentur, miscendæ sunt eorum uirtutes, qualia sunt myrtite oleum, & roseum, & sciminum, id est lentiscinū, ciperi, & lenticula. Aliqua autem & mediocriter si sunt in summa cute adiutoria quæ digerant, & proficiant sine sensibilitate caloris, qualia sunt betæ, & usta cymolia. Aliqua autem istis fortiori sunt uirtute, ut etiā euacuare possint pingues fatis & glutinosos humores, unde acoræ sunt generatæ, & durissima sunt, & dissolunt eas, qualia sunt sal calcitheus, & fex uini usta, sandaraca, & calx uiua. Acetum autem utilissimū est in omni tempore ad acoras. Extenuat enim eas, & digerit, & reprimat. Oportet autem acre acetum esse, & nullum in se habere uini saporem. Cum hoc enim admiscebis aliud ex alio de metallicis, ut fanentur acoræ. Suscipere autem cōuenit ad imbecilliores, & maxime si cum doloresint, cymolia. Ergo in hijs utilis est & cidria, & samia, aut pompholix, & spodium, & lithargyrium. Nihil autem hijs peragentibus, diacasti puluis soluit, & linis infusam cum aceto acerrimo. Hijs, si tibi uisum fuerit, addes lithargyrii alterum tantum, & cum aceto miscebis. Non autem inuento diacasto, tūc incendes castam, & cinere illo cum aceto uteris. Hoc autem opus est illis fieri, qui scirofarcii sunt, id est duras habent carnes, & non delicatas & molles. Quando autem inflammata acoræ cum dolore surgunt manifestæ, paragoritas eis prius quæ digerant, & malaxent absq; aliqua mordicatione, qualia etrica sunt, id est ad ani dolorem pertinentia.

AD

A AD SCABIEM IN CAPITE, ET SYCO-

des, & acoras generata.

In capite scabies generata, rutam & stipteriam teres cum melle, & lines ablati capillis, aut sulphur uiuum & staphisagria teres, & cum pice liquida miscebis & inline. Ad parua autem & spissa & rubra ulcera in capite utili similia ex quibus tabo fluit, rades caput, & lini semen teres, & cum melle cataplasma impones. Cōchylia ustulabis, & trita cum aqua cataplasmate impones. Fit autem & aliud ulcus in capite, quod sycas uocant, & curabis illud sic: Capita sycasardinarum incendes, & bulbis coctis cum cinere suprascripto aceto mixto uteris illitis.

AD OCVLORVM CAVSAS, DE TARA-

xi & splendore in oculis.

Taraxis, id est cōturbatio de fumo facta uel de caumate, aut puluera ut in tus uisui incidat, requiescit facilius si discedant a fumo, & caput cooperiant, & discedāt, & in umbra deambulent. Fomentent autē oculos de coctione chonion: In primis quidem tepida ex aqua dulci, frigida autem postea, & si splendorem fugiāt, & succcludant oculos in aëre, hoc modo componentur. Nihil aliud opus habent, nisi solum ut minus accipiant cibos, potione uero utantur amplius propter æstum. Si autem somnus accidat profundus, & oculorū aliqua causa suspecta sit, hijs ergo neq; a balneis remouendus est usus: cibentur autē cautijs. Oculorum aliquibus accedentibus doloribus quiescere oportet, & superungere palpebras de rosis, aut croco medicamine confecto, & hijs non inuentis, tunc lippes & in nocte factæ glutinationes purgantur & leuigant bene depulsa loti, & cum ipsa aqua frigida, & siccatum aliquid in oculis ex lachrymis mitius faciendum est: iuuat autem eos & uentris subductio.

B

DE PHEGMONE OCVLORVM.

Inflammatione cum dolore si oculi fuerint comprehensi, medicus erit labor ut sanet. Quod si artifex præsens nō fuerit, interim subuenire eis quæ possibilia sunt beneficijs medicinæ p̄sentialibus, ut nō aliquid pessimius incurrat. Cibus ergo abstinentia indicēda est, & requiē adhibere oportet, & ad caput altior fiat appositio, & lucorē uitare & sonitus uocis, & neq; alijs aliquibus motiōibus dolores augmentet, & pedes fricentur, & cōstringantur ligaturis extremæ partes. Mitigatis autē doloribus: facit enim ad inflammationes oculorū herba uiolæ superposita, & lac mulieris recens cum ouo & oleo roseo extrinsecus imposita. Reumate autē molestante, anacolimā talem facies in fronte: libanū tritum, & farinam tritici, & oui albumen mixtum, & altiore habeat appositionē ad caput, & requiescat, & ligaturis utatur in extremis partibus. Causa autē existente ex acireumate, in chimatizas dulci lacte & oui liquore tenui: lippes autem absterges leniter & molli spongia. Magnis autem existentibus epiphoris, id est inflammationibus cum doloribus nimijs, cataplasma impones tale. De opio 2 l. rosis siccis 2 IIII. Croco 2 I. & supermittes melilotæ decoctionē aut sapam.

DE CALIGINE.

Senioribus autē solet contingere caligo oculorū, & gubernare se debēt per frictiones & uestigationes, & mediocriter uti cibis & acribus, & caput pectere, & absinthiū bibere anteq; cibos accipiat, & thymi & origani oxymelitos scilicet, & inungi hijs quæ ad caligines expediūt. Cōuenit autē & sternutamentā mouere & caput purgare per apophlegmatismū: de melle autē per singulos dies inline palatum, ut abundantius projiciant phlegma.

S 3

DE

C Rdeoli autē in oculis nascentes in palpebris fomētandi sunt cera alba ad diaphoresin faciendā. Oportet autem remissam ceram calefactā cum spato melle apponere: digerit enim & galbanus, cum modico nitri appositus. Quīdam autē de pane cataplasma imponūt, & cum soporati fuerint aperiunt.

DE NYCTILOPIS.

AD nyctilopas autē patentes epar hirci assume, & eas ex humore qui ex ipso defluit, dum affatur inunge, & ipsum epar dabis ad edendum, & asini recentem simum per linteum colabis, & inunges. Viuus autē est, quando in die inculpabiliter uidet, & nocte ueniente peius non uidet.

AD PERCVSSVM OCULI.

QVibus autē ex percussu oculi sanguinolenti fiunt, in initio adhuc inflammatione existente, oculum columbi sanguis calidus aut turturis inchi-matizatus purgat, & fomentatio cū spongia, salis modico cum aqua admixto, si non tunica oculi laxa est. Quod si aliquid tale contingat, aqua sola fomentabis. Bene utiq; fit, si cū lana ouum cum oleo roseo mixtum leuiter superponis oculo, & stibij uiridis folia cataplasmate iuuant. Facit autē & oui uitellū in foco duratū, & cum uino tritum cataplasmate impositū. Sed & de folijs brassicæ cataplasma impositū similiter operatur. Diuturna autē eorum si permaneat causa hæmalops dicitur, hyssopi autē comam teres, & ligabis cum linteo, & depones eā in aquā feruentē, & leuabis, & appones oculis, & subsequēt sanguis ipsum linteū expressum. Consistentem autē tumorem ex percussura, fomētabis cum spongia frequēter, & sic postea nouam spongiā in pusca infusam superpones. Inueterata uero passione facta, sinapē tritam cū aqua appones sine intermissione, & auferes.

AD PILOS ADULTEROS IN PALPEBRIS.

Pilos adulteros in palpebris nascētes quidā cum bursella tollūt, & post modicū dolēt amplius renascentibus pingis & pungētibus. Prius ergo quā euellantur, utilius est glutinari eos ad ordinales pilos de pice & gummi. Optimum autē medicamen fiet hoc modo confectū. Mastiche, & cera, & libanū, & pix sicca in unū adunata masticanē simul, donec se adunando permisceāt, & facies ex hoc troiscos, & repones, & cū opus fuerit tolles spato melle calefactū, ut resoluat medicamen, & tanges pilos ut glutinentur.

AD OCVLORVM DOLOREM EX NIVE.

Spatum melle mittētes in oleo ut coloretur, de succo eius inungimus. Tritum uero super laminam ferri igneam affantes, & terentes cum uino, inungimus palpebras.

AD EOS QUI IN PALPEBRIS PILOS non habent, aut quibus ceciderunt.

Soricum stercus, & de hirci stercus ure, & de calami græci cinere duplum cum melle miscens inunge. Hoc & melius iuuat, & reuocat pilos.

AD VLCERA OCVLORVM.

Crocum infunde in lac mulieris & tere, admiscens, & gummi albo medicocriter ut contineat crocū, & conficiēs collyria cum lacte mulieris utere.

AD CAVA VLCERA.

Ystineos tere quā tenuissime, & gummi alterum tantum adde, & cum aqua pluuiali tere, & faciens collyria cum lacte mulieris utere.

AD

A

AD LEVCOMATA, ID

est, albugines.

Albugines cito sanat nitrum cum oleo tritum diligenter, & inunctum: aut sippiæ ossa trita & melle conspersa & usta, & trita inunge. Aliqui autem & de succo aminonis utriusque inungunt.

AD MAVROSIN ET HYPOCISIN,

id est, cataractas.

MAurosis autem omnis, & inchoata hypocisis, curantur ita: Vulturis felle partes duas, & prassij succo, & melle attico partem unam, aut maratris succo, & felle tauri recente æqualiter de succo cum duplo mellis, aut felle ursino cum aqua duplo.

AD CALIGINEM OCVLORVM.

Capno herbæ succus caliginem oculorum abstergit, ad se trahens non modicas lachrymarū effusiones. Libanotidus quoq; & radicis eius herbæ succus melli mixtus caliginem factam ex pinguedine humorum curat, facit autem & prassij succus cum melle. Lactucæ uero syluaticæ succus a reumate & nebula abstergit, & ad uisturas facit cum lacte mulieris inunctus: Malogranati dulcis granorum succum exprime, & mitte in uase æreo, & linteo circunda & liga, & pone in sole, donec pinguedinem habeat mellis, & æqualiter ad ipsam mensurā mitte de melle, & cōmiscens in uase testeo serua. Inueteratum enim melius fiet. Cum autem dormitum ambulaueris, inlines oculos de hoc medicamine leuiter. Hoc autē utilissimū est pictoribus, & aurificibus, & lectoribus, & scriptoribus.

BItem aliud: Greenæ felle cum melle attico mixto utere. Hoc enim caliginis abstergit, & inchoantes cataractas reprimat. Inueteratū igitur melius fit.

AD PTYRIGIAM.

PTyrgia, id est, unguicolum si inueteratum iam obduruerit, per chirurgiam curandum est. Parum uero existens, & adhuc molle, curari potest medicaminibus. Ignonoccos, id est, sinicionis succus cum duplo mellis inunctus, & sippiæ ossa usta & mixta sali orictus, reliquat & sanat in oculis ptyrgia.

AD TINCTVRAM ALBVGINVM,

id est, maculas.

Pingues igitur albugines hoc modo curabis: Malogranatorum dulces carnes teres addendo paulatim aquam, & facies ut sint bene tritæ, & ex hijs unges: nam & de iusquiami succo inunctæ, in xv diebus extinguunt, ita ut nec uestigium appareat in uno anno.

AD PVLCHROS REDDENDOS OCULOS.

Pvlchræ fiunt palpebræ, & maxime hoc fit pueris, & molles habentibus carnes. Stimeos 2 xvi, plumbousto 2 viii, lipidum calco 2 i, croco 2 i, rosarum floribus smyrnis, nardo indica, pipere albo, libano masculino, ana 2 i, dactylorum ossa numero xxx. Omnia hæc mittens in olla rudias fabis nimis, & teres in mortario, quibus addent opobalsami cochlearia 2, teres simul, & sicco puluere utere.

AD REXIN OCVLORVM,

id est, rupturam.

LYthon hæmatiten fricabis incude cum lacte mulieris, & ex hoc in die sapius inunges. Item aliud: Agni folia teres cum aqua, & alphita, & cataplasma impones.

S 4 AD PAL

C AD PALPEBRAS PINGVES, ET SVB/
sanguineas, & miligranij similia habentes.

I Nuerfas palpebras frica cum spato melle calido, aut cum folijs ficus, & cum melle inline, aut de uino austero cum melle mixto superinunge.

AD PSORAPHTHALMIAM, IDEST,
scabiem in oculis.

M Alogranata dulcia & acydonica, succos eorum coques ad pinguedinem mellis, & linies. Distorticas autem palpebras sanat fici humor illitus, & sale aut nitro utere.

AD DVRAS PALPEBRAS HABEN/
tes, & difficile mouentes.

M Edullam uituli & cerui aequali pondere mixtas, cum oleo roseo cata/
plasmate superpones, aut terebinthinæ partes sex, & lithargyrii partem
unam cum cera & oleo resolues, & in linteo induces, & superpones.

SI ALIQUID IN OCV/
los incidat.

A Qua aut lacte inchimatis lauando, aut melle, aut oleo inunges, lachry/
mas mouendo, attendat in uino, aut aqua. Quæ autem infixa sunt, resina
recenti tanges & tolles, aut capillus sit & maxime hominis, aut porcini pilus.
Quæ autem infixa sunt cum bursella leuabis, & cum lacte mulieris lauabis.

D AD PEDICVLOS IN PAL/
pebris generatos.

S I autem pediculi in palpebris, aut supercilijs fuerint generati, curabis cum
melle & uino, inuncta sandarace & stapnifagra.

AD EGYLOPAS.

E Gylopas curabis, quibus non in profundo ossis corruptio est, anthemis
folia, id est, camimola, masticata & superposita bene faciunt, aut egypæ
herbæ quæ in frumentis sit, succus eius cum farina tritici cataplasmatum sanat,
Plantaginis uero folia masticata, & superposita bene faciunt. Post autem si eru
perit, nucum maiorum nucleus masticatus & superpositus, donec cicatricem
inducat & sanet, ipse ponatur, aut propuleus, & terebinthina cum alica in lin/
teo inducta, aut stipteria cistis sufficienter resina terebinthinæ admixta empla/
stris apposita sanabit.

AD CALIGIA.

C Aligiati autem euentant digere caprifici cocti, & cataplasmati, aut fici
folia, aut sagapinum superpositum resolutum cum aceto.

AD AVRIVM PASSIONES.

DE SVRDIS.

H Vmor quidam in aurium poris constipatus, difficiliorem facit auditum,
ita ut quidam nec audiant. Oportet ergo hos quotidie lauari cum auricu/
lario clystere, eos quidem qui minus audiunt de aceto albo cum aequali men/
sura calefacto cum nitro trito: & post hæc iterum lauari aqua calida, & sic inchi/
matizari hijs quæ ad dyssicorias scripta sunt, qualia sunt hellebori nigri radices
tritæ cum aceto & melle in aurem mittes, & dimittes medicamen usque dies
quinque intra aurem esse, aut cardamomo quod abundet, & nitro quod suffi/
ciat, & confestim leuiabuntur.

AD DOLO,

A AD DOLORES AVRIVM
ex frigore.

D Olores in auribus si ex frigore fiant, quæ calefaciunt sunt adhibenda ad/
iutoria. Curabit citius, si cepe, aut allia in oleo coquantur, & in aurem
ipsum oleum mittatur: nam & euphorbij modicum in oleo tepido mixtum, aut
piperis puluis diligenter tritus, & cum oleo calido in aurem missus, iuuat. Iuuat
autem & amaricinum oleum, & optime nardinum, & rutatium de extenuanti/
bus, & non de oleo stiptico.

SI AQUA IN AVRUM INTRAVERIT.

S I autem intra aurem aqua introierit, frequenter oleum tepidum est in au/
rem mittendum, & sic cum lana molli detergendum, & iterum oleum mit/
tendum est. Mitigat autem & oui albumen quod est lachrymum, & lac mulie/
ris, si in aurem mittatur. Omnia autem quæ mittuntur in aurem calida esse opor/
tet. Sed & adeps anserinus eos bene iuuat. Si autem aliquis in uno pede, qui ex
ea parte est quæ patitur stet, & caput in parte ipsa inclinet, & sic cum illo pede sa/
liat, multum iuuat: & si aliquis ipsam aurem in quam aqua intrauit, fugat alte/
ri, liberabitur.

DE AVRIVM INFLAMMATIONIBVS.

I Nflammationes aurium oleum nardinum cum modico basilico resolutum,
& in aurē missum, iuuat. Quod si nimij dolores surgunt, necesse est hijs uti/
quæ stuporem faciunt sensui. Muliebri ergo lacti admiscens oui lachrymum,
opium miscebis. Misce autem & castoreum, ad nimios dolores æqualiter, ad le/
niores autem duplum. Liquida autem sit sapa in qua soluantur. Præparari autē
utile est ex multorum admixtione medicamen. Oportet autem nullo modo tangi
aurium poros, quando dolores insistant. Fouebis autem cum spato melle, liga/
tam habēs in summo lanam mollem, & sic cum eo medicamen in aurem fluere
facies tepidum, illitum spato melle super initium auris porotenus, ut sic in pro/
fundum decurrat. Hoc frequenter & sine intermissione facies, & quod cucurre/
rit extrinsecus, in quantum possibile est non tangat, sed intro tantum penetret,
quantum suscipit quod mittitur. Repleta autem aure medicamine, de foris la/
nam mollem super initium poris, & super totam aurem impones. Post fomen/
tationem autem, sicut dictum est, cum nardino oleo mixto basilico, qui & tetra/
pharmacus dicitur, & extrinsecus cum molli lana appones. Aestatis autem tem/
pore existente calore, pro oleo nardino roseum mittes oleū ad fomentandum.

SI EX PINGVI HVMO/
re sit dolor.

Q Uod si pinguis humoris, aut glutinosi, aut ex uentositate spiritus suspica/
ris esse aliquā mixturam & constipationem in aure, artificiose conijcere
debes in tali causa quæ precesserint dolorem, & quæ sint præsentia, multa agente
aërum uel ciborum qualitate. Ad frigora autem præcedentia, uentositas inflans
constitit, & dieta cacochymia & phlegmatica, & signa sunt, grauitate capitis exi/
stente, pingues inesse humores. Hijs accedentibus, nitrum & aphronitrum ad
aurium passiones mixtis medicaminibus, & album, & nigrum helleborum, &
amygdalas amaras, & aristologiam, & cucumeres syluestres, & brionia radices,
& asarum, & draconteam, & ireos, & centauream minorem. Hæc enim purgant
poros aurium & extenuant, quæ ex spissis humoribus constipata sunt. Leues au/
tem & non pulsantes inflammationes abundantes, sanantur oxyrodino adhibi/
to tepido, & glaucion si in cute medicinali fricatur cum aceto. Quæ autem ex/
trinsecus

C trinfecus aurium apparent inflammationes, uel tumores, aut rubores, ex superfluentibus humoribus, aut ex percussura facta, lenticulam in aqua coctam teres cum melle, aut cum adipe anserino, & butyro, & myrrha mixta superpones.

AD AVRIVM VULNERATIONES.

Vulnerata aures uel ulcerata, & pure ex eis fluente curantur glaucio cum aceto. Quando autem cum reumate fit passio, ex trociscis, id est, andronio, aut polido cum aceto uteris. Quod si pus currat absque dolore, non minus ipsis uteris. Nihil autem iuuantibus, quæ fortiora sunt adhibebis, ferri squamas subtiliter tritas, & in aceto acerrimo coctas, donec glyum, aut mellis spissitudinem habeant, & sic uteris.

AD PERCVSSAS AVRES.

Vulneratis auribus uel ulceratis panis calidi interiora eius teres cum melle & pones, aut smyrnam cum uino ueteri teres, & inlinies, aut de cochleis carnes teres, & cum smyrnæ miscebis medietate, & superpones. Oportet autem hæc non frequenter auferri, quæ superposita sunt.

AD FRACTAS AVRES.

Ad fractas autem aures, smyrnis, mannis, libano, aut gessamiam bene adunata cerotum facies pingue & impones, nullo modo turbantes locum, aut sulphur uiuum, aut libanum cum pice liquida in linteo induces, & superpones.

AD AVRES INCLINATAS.

Quorum autem inclinauerint se aures, de terra unde figulus uasa facit intrinfecus eas implebis. Cum autem siccauerit, uix caninæ succo cum psyllithio inlinies, donec resideat & componat se causa.

AD HAEMORRHOIDAS SANGVINIS fluxu de auribus factas.

Si sanguis de auribus fluat, ut non thrombos faciat, porri succo cum aceto inchimatisabis, deinde autem constringes sanguinem, rubum & gallas in aceto coquens, succum earum colabis & inchimatisabis, aut malogranata in aceto coquens, succum eius similiter miscebis, & inchimatisabis.

AD AVRIVM TINNITVM.

Quibus enim defubito sonus aurium fit, aceto cum oleo roseo inchimatisabis, aut cymino & oleo ad mellis spissitudinem facto, aut de succo radicum syluestris cucumeris inchimatisabis. Si autem perseverans sonus diu permanferit, inclinabis patientem in lecto, & nitri triti puluerem in ipsam aurem mittes, & acetum acre tepidum supermittes. Si autem ex ægritudine sonus aurium fuerit generatus, absinthij decoctione fomentabis, & oxyrodinum miscens iniicies in aurem, aut ex succo foliorum raphani cum oleo roseo, aut porrorum succo cum lacte muliebri, aut cum oleo roseo, aut succo foliorum agrestis cucumeris inchimatisabis.

SI IN AVREM ALIQUID fuerit ingressum.

Quod si in aurem lithargyrium, aut faba, aut foenum, aut aliquid huiusmodi fuerit ingressum, inuolues spatula melle summum de lana, & ligabis, & sic in terebinthina intinctum in aurem mittes, & leuiter quod in aure est adglutinat, trahes. Non autem obaudienti, omnino sternutamenta mouebis, in auribus adhibito puluere. Hoc autem frequenter facies donec exeat: Donec autem intus est in aure, si inflammatio, aut spasmi accedant, & si animal fuerit quod ingreditur in aurem, scamoniā resolues cum aceto, aut absinthij succo, aut peucedano, aut sulphur & nitrum cum succo raphani, & immittes.

AD VER

AD VERMES IN AVRE GENERATOS, aut in poris, aut in cæteris locis.

Aurium uermes innatos mittes aut capparis succum, aut calamentis succum, aut helleborum album cum uino multo inquinatizatos. Ad sordes uero factas in auribus nitri assil puluerem mittes in aure, & acetum non mittes, & cum lana claudes, & tota nocte sic permittes. Post triduum uero lauabis cum aqua & oleo calido.

AD AVRES HUMIDAS.

Mysæ os assum in linteo ligabis, & teres, & insufflabis, aut gallas teres assas similiter, & uteris: aut stipteria assabis, & teres, & oleo suffundes, & insufflabis. Si autem supercreuerit caro in auribus, auferet hoc citius fex uini cum calce uiua, & lixiuam de saponarijs tritam diodis modo cum lana & spato melle appones.

AD PAROTIDAS.

Non sicut in alijs membris inflammationes habentibus utimur in parotidis quæ supprimunt: contrario autem ad parotidas adhibenda est curatio, sed ea quæ adtrahat, quod Græci electicum uocant. Festinamus igitur qui molestant humores ex profundo trahere ad cutem, & cooperari consentiendo naturæ ut apostema fiat, & erumpat foras, ut febris amputetur quæ molesta erat, ut requiescant: permittentes mitigantes tantum & digerentes humores in pus uersos, & euacuare festinantes. Duritia autem si uidetur esse, permiscemus malactica electicis. Mediocres autem parotidas, quibus neque plenitudo est quæ supercurrat, neque dolores sunt uolenti, neque puris apparitio certat, sanamus fomentationibus de salibus, & cataplasmate, & medicamentis diaphoreticis, qualia sunt siue pnaeos, aut diachylon, & eorum quæ sunt malactica cerota de butyro & hyssopo confecta, ciricis usta, & porphyrum cochleæ, & ostrea in tales duritias & diuturnas parotidas superpositæ iuuant: Fiunt enim sine putrefactione & sine mordicatione medicamenta, & non solum ipse cinis ipsarum, sed multo magis si uetus adeps porcinus absque sale admisceatur. Sine molestia enim digerit hoc omnes diuturnas inflammationes, utique reumaticas existentes sanat. Iuuant autem & scirominas parotidas caricæ coctæ in aqua maritima, aut salmoria, similiter & lupinorum farinæ coctæ cum mellis modico calcem uiuam admiscentes cataplasma imponimus.

AD NARIVM PASSIONES.

Communis curatio ozinæ & polyporum est, desiccare prius, & corroborare caput oportet. Superponenda sunt ergo aut dianimonis emplastrum, aut de cochleis, quod hoc modo conficitur: Smyrnis & lybano, ana .i. cochleas minutas & albas de petris diacosias, id est, ducentas, & collectas seruabis eas die una, ut euacuentur stercora, & postea ouorum albumina duo mittes in pilam, & miscebis omnia simul, & inlinies caput, & pones lintheum super, & sic sit usque dies viii, & postea localibus curis uteris.

AD POLYPOS.

Polypo igitur medicamen de succo malogranati utimur. Satis enim magnifice iuuat. Mittes autem æqualiter secundum magnitudinem, & numerum de austeris, & acidis, & dulcibus malogranatis recenter maturis, & confringuntur tota in pila, & exprimes succum eorum, & colatum mittes in uas stanneum. In primis modicum bulliat, ut appareat competens liquor. Illa uero quæ remanserint ex eis tundes diligenter, & teres iterum in mortario totum, & facies collyria similia qualia nares recipere possint eius qui patitur ubi polypus est. Sine mordicatione

C dicatione enim, & absq; passione eius operabitur: siquidem humidior & infusior esse uidetur, tantum malogranata austera amplius mittes. Si autem durius fuerit & acidum, & si grauamen fecerit collyrium adhibendum, aut semper accendatur, incidere oportet secundum usum, & in quo tempore non mittitur collyrium, expresso succo utere in patientibus locis. In linies interius in ore palatum per uiam, si illic ipse apparebit polypus cum lana, aut cum penna. De lana uero inuolues spatium mellis, & sic in succo intinctum adhibebis, & diaphrigis confectum medicamen consumit polypum, quamuis spissus sit, diuturnis adhibitus temporibus. Si autem alicui nimis spissus est, & hac mordicationem facit, rosæ tritæ puluis adhibitus mirabiliter iuuat. Qui molles & humiditas habent carnes, manifestum quia frequenter oportet talia omnia adhiberi. Leuari autem ex ipsis liquidos humores necesse est. Quod si in poris narium ulceratio fuerit facta, curabuntur andronio trocisco, aut poliodore solutis cum uino, quandoquidem cum dulci, aliquando autem cum austero, sæpius autem cum aceto. Si quando ergo acer humor supercurrit in narium poros, difficilius ad sanandum ulcus existit, etiam si sine odore malo sit. Si autem cum acredine & putredine sit quod supercurrit, ozinæ fiunt. Curabuntur autem hac calamenti succo frequenter adhibito, aut ex ipsa calamenti sicca puluerem cum fistula insufflabis, aut puluerem cum melle in naribus adhibebis, & sternutamenta mouebis, ut crusta ex ulceribus cadant, hellebori albi puluerem, ut sternutet, facies ad se naribus trahe re patientem, & post hæc tanges de fecibus cum melle, & linies poros de calcitheo, & calcanto cum melle. Si autem uetusta sint ulcera, & acetum acre mittes.

AD FLUXVM SANGVINIS

D de naribus.

Quod si ex plenitudine sanguinis adaperiuntur uenæ narium, mouetur fluxus sanguinis mortem interminando: Hoc ergo tempore, uocant simpliciter anagogen. Si igitur fluxus & facile ferat patiens, & sufficiat uirtus: Siminus, & defectio, & angustia fiat, iuuandus est. Quod si accedat fluxus sanguinis, & sæpius releuatur ex fluxu sanguinis, & conturbatur, nulla est assumenda materia quæ reprimat. Si autem nimia sit effusio sanguinis, & angustietur, & frigidus fiat, & deficiat subtractus pulsus, & citatus fiat, oportet festinare ut adiuuetur infirmus celerius. In primis leuius agendi sunt à fortioribus adiutorijs, interdum & prohibenda aliqua. Non enim similiter pulsant in passione meningæ, sicut non patientibus. Si igitur passio augmentetur frequenter, & nihil sit quod prohibeat, phlebotomus adhibendus est, ut obtundatur uiolentia frequens effusionis sanguinis, consentiente natura ex consuetis locis. Quod si aliquid sit quod prohibeat, & quadam plenitudo effusionis sit, multa cum spongia tentandum est reprimere sanguinem. In primis igitur cum aqua frigida, postea autem cum aceto admixto adhibeatur, & post hæc cataplasma bis de rebus stipticis nares, & facies de samuco & aceto mixto, aut de uua, & libano, & mannis illita ea loca quæ circa patiuntur, & in naribus adhibebis succum porrorum, aut ceparum cum ouo, aut libanum cum uino tritum, aut mannâ in naribus mittes, aut leporis pilos, habentes aliquot limnias, aut calcitheos assos, aut stipteria scistis, aut miseum assum singillatim admixtum. Quando autem adinuicem omnia sunt adhibenda, & membranam ouorum assabis, & sardinarum capita ures, & cinis earum cerebro imponatur, id est, in bregma & coopertura ollæ capillis subleuatis de uertice: Vel ante, iuschiamo 2 I, castoreo 2 III, gummî 2 II utere. Sanguisugas quoque ures, & cinerem earum cum aceto teres, & in linies.

AD CATARR

AD CATARRVM DE CA
pîte fluentem.

Catarrus neglectus multas causas malas facit: Inflammantur enim gargaræon & antiadæ de hijs mediocriter, & tusses accedunt diuturnæ, & passionibus non parua. Aliqui etiam ex hoc sanguinem expuunt, multi ex catarro & pus iactant, & pusilli fiunt, & uoce turbantur. Oportet ergo curari omnes qui catarrum patiuntur, mox minus sunt accipiendi cibi, & potio minus est minima, & oleo irino facies inungi bregma, & infundi ex decoctione rutæ & oleo laurino. Componit enim hoc & impinguat quod liquidum fluit, luuat autem ut inuoluatur caput, & cooperiatur, & supinus non dormiat. Supinis autem iacentibus facile in arterias liquidus humor descendit, & ad pulmonem uadit. Oportet autem eum gargarizare, quæ sunt stiptica, aut rosas in aqua coctis, aut lentisco, aut certe pulca. Non est autem malum in nares deriuare catarrum odoribus de gitter & aniso, & in nares infundere gitter cum aceto tritum, & betarum & anagallidis succos: Fluet enim ex hijs humor, qui in pulmonem fluens generare habebat passionem. Coryza autem modice molestante, componitur facile oleo irino, aut laurino illita, & lygij semen in oleo coctum, & rutæ semen, & uelamen, & inedia.

AD STERNVTVS FREQUEN
tes, & coryza.

Gitter teres, & puluerem in linteo raro ligabis, & fricabis manibus, & narium ut odoret appones, & ad se ducat odorem: luuat thymus in sinu inuolutus, & in cineribus coopertus, & cum se assauerint teres, & uidebis odorem ad se ducere naribus, aut smyrnam in uino odorato resolues, & in linies nares pinguisime.

AD LIVORES MAXIME IN OCVLIS.

Hypopiâ, id est, liuores fomentari oportet de mellilotæ & scænograci decoctione. Post fomentationem uero resolutum collyrium nilo diarodon ex fomentatione superscripta, aut certe collyrii diasmyrnis, de uno ex eis collyriis inunges. Sic enim curabis hypopiam in oculis, si non fuerit diuturna omnino. Quod si nimis diuturna fuerit, oportet fortioribus diaphoriticis curari quæ inscripta sunt.

AD INITIANTEM HYPOPIAM CVRATIO.

Initiantem hypopiam recens caseus superpositus cataplasmate curat, aut fabæ farina cum melle mixta, & oui uitellum similiter cum melle facit. Quæ autem diuturna, & iam nigra, aut liuida sunt, de raphanis cataplasma impones, & tolles liuorem: nam si quando incipiunt hypopiæ imponas, mordicationem facit. Qui autem cum inflammatione sunt liuores, fomentabis aqua calida, & cataplasma impones de lenticula cocta, & trita cum melle. Si autem cum incitura sint liuores diuersi facta, quæ cruentis mulieribus adhibentur appones, & maxime si pus mouere uis, tetracharmacum, & deforis cataplasmate impones ea, quæ sine uulneratione imponi diximus.

AD IONTOS.

Tvmores duri & spissi qui uocantur ionti in faciei cutē consistentes, curantur di sunt ex hijs quæ molliunt & digerunt. Mellis igitur artici cyathum unum, & aceti acris cyathum unum miscebis, & inunges diligenter iontos, & cum digito fricabis, aut stipteria scistis teres diligenter, & supermites terebinthinam, & maxime si pus mouere uis, tetracharmacum, & deforis cataplasmate impones ea, quæ sine uulneratione imponi diximus.

T laxabis,

C laxabis, & sic superpones. Ad diurnos autem iontos, & callosos factos saporis gallici 2 IIII, amoniaci 2 I, libani 2 I, aqua resolues, & facies ad spissitudinem ceroti, & inlines iontos, & una hora transacta lauabis cum aqua tepida.

Item aliud: Nitrum & gummi album æquali pondere cum aceto resolues, & terens diligenter facies troiscos, & siccabis in umbra, & cum opus fuerit cum aceto resolues & inlines. Cum autem siccauerint, cum sapone lauabis, facit hoc & ad octodes passiones, & ad pruritum in facie. Item aliud:

Libani 2 II, Lithargyri 2 IIII, Salis triti 2 II, Sandaracæ 2 II, Solues & pones cataplasma.

AD EOS QVIBVS IN BARBA

sycofes consurgunt.

Lithargyrum & miseum crudum æqualiter teres, & inlines, ut glutinet, hinc tunica sola inlines caput, nimis ualidum elaterium salis orictus miscebis, & cataplasma impones, cum spato melle liquidum medicamen. Post medicamen autem superponi opus est lini semen tritum cum aqua: Liquidum autem existente ulcere, à quo aqua munda currat, utere andronio troisco. Exanthimata autem in facie, ferro calefacto superpones lignum paliuri, & quod ex illo defluet tolles & inlines, aut myrtum teres cum uino, & inlines, aut calcantū aceto solues & inlines.

AD EPHELIDAS, ET PILOS,

& lentigines.

Ampeluagias & ephelidas, id est, maculas & pilos, & quæcunque talia sunt in cute summa, curat amygdala amara: maculas purgant & radices ipsius arboris coctæ, & cataplasmate impostæ. Costū ad maculas facit cum hydromelle, uitis syluaticæ botri, ephelidas & pilos, & quæcunque hijs similia sunt in cutis summitate facta sanant. Brassica maculas & lentigines, & quæcunque hijs similia sunt mediocriter purgat. Os sippiæ ustum, ad maculas & lentigines facit.

AD ILLUMINATIONEM ET CLARITATEM,

& bonum colorem in facie præstandum.

Cucumeris domesticus & maturus illuminat corpus, & maxime si siccetur semences eius, & postea tundantur & cernantur, & sic utaris. Crocodili terrei sterces lucidam & tensam sine rugis facit faciem. Similis est autem ei & de sturnis sterces, quando solam oryzam manducat. Proiciunt igitur & maculas cucumeris agrestis radices contusæ, & coctæ cum aqua, & trita, & cataplasmate extensam faciunt cutem faciei & albā. Similiter autem & brionæ radices in oleo coctæ & illitæ, lucidum uultū: de herbo farina cum uino odorato trita, cataplasma impones. Item de simila succos facies & colabis, & infundes liquorem, & ipsa mensura admiscebis oui albumen donec fiat mellis crassitudo, & ex hoc lites faciem si uolueris in sole. Quod si ad solem feceris lauare facies aqua frigida multum, facit autem & terra alba illita, & maxime mastiche cum ipsa.

AD BONUM COLOREM FACIENDVM

in facie, uel in tota corporis pelle.

Cinere cupressi & ilicis simul feruifacit, inlines totum corpus.

SI A SOLE VRATUR.

Et si à caumate ustus fuerit, sanat bulbus albus cum melle tritus & illitus.

AD SVBASCELLAS MALE

olentes & sudantes.

De stipteria scistis 2 I, smyrnis 2 II, acacia 2 III, mastiche 2 I, teres cum aqua & leuabis in attico uase, & cum opus fuerit deterges locum, & uteris;

Auteris: nam si smyrnion cum stipteria & uino odorato teras & inlines, sanabit.

AD ORIS BONVM ODOREM FACIENDVM.

Tollit malum odorem oris uinum cum smyrnio solutum, & ex eo uino os lauetur frequenter, & hynantius tritus & mastigatus similiter. Mastigant autem alij ireus, aut anisum.

AD LABIA SCISSA AVT FISSA.

Galla asiana trita puluerem superpones, terebinthina, aut yfopo, aut melle inlines. Quod si profundæ fuerint scissuræ, inlines caprino seuo curato, aut bouino, aut adipe anserino.

CEROTVM AD LABIA QVANDO A

uento aut frigore scinduntur aut finduntur.

Decera 2 I, medulla ceruina 2 IIII, oleo roseo & nardino ana 2 V, remittes & utere. Item ut neq; labia, neq; facies ab hyeme scindatur, & exanthimata, dicitur enim hygraton, terebinthina 2 IIII, cera terrena 2 I & 2, oleo roseo 2 II. Conficies hæc omnia & utere.

AD DENTIVM PASSIONES.

Quando ex senectute dentes laxant, parua est ad hæc curatio per stipticas species, quæ gingiuas possint constringere circa dentes. Quando autem ex alia aliqua causa mouentur, contemplari oportet, si humectationes multæ laxent neruos qui continent radices eorum, & si hoc est, oportet medicamen adhibere quod desiccet. Stipteria ergo rotunda cum salis duplo asperges super dentes, aut pteleas arboris folia in uino coques, & facies teneri in ore.

PVLVIS AD DENTES LAXOS.

BGalla asiana 2 II, smyrni 2 I, malogranati corticibus 2 II, acedonica 2 II, facies puluerem & utere. Item alius puluis: Ossibus sippiæ 2 IIII, stipteria scistis 2 I, acoris radice, libano, smyrnio ireus, ana 2 I. Hæc puluerabis & utere.

AD DENTES LAXOS ET NIGROS

factos, & ad reumatismum.

Galla asiana 2 II, stipteria scistis 2 I, ireus 2 I Terens puluerem facies & uteris. **PVLVIS AD DENTES LAXOS** & gingiuas commixtas.

Cum digitis appones salis amoniaci 2 II, stipteria scistis 2 II, smyrni 2 I, facies puluerem & uteris.

AD DENTES COMESTOS VEL FORATOS.

Desuper corrente humore acre in dentibus efficitur. Manifeste igitur & hijs hoc expedit, quod eis desiccet cacochoymum humorem. Plurimum enim existente tali humore, in primis capitis prouidenda est curatio, deinde corporis totius. Minuata igitur cacochoymia localibus subuenimus adiutorijs. In initio ergo stipticis quæ reprimant utimur super currentem humorem. Sæpius enim ante inflammationem hoc si adhibeatur, sanus fit patiens. Inflammatione autem remota, quæ sine mordicatione calefaciunt & euacuant utimur. Doloribus autem neq; remotis ab eis, ea quæ nimis calefaciunt adhibemus, qualia sunt piper, fex uini usta, peretrum & euphorbium. Imponere autem aliquid ex hijs oportet in cauaturâ dentis, & aliquoties narcoticis eis, qui infomnietatem per nimios patiuntur dolores uteris. Gallam quoq; tritam cum licio, aut terebinthinam supermittes, faciens quod possit in cauatura teneri, & ante purgabis foramen, aut caucius cum opio miscebis, & pones in foramine dentis, aut peretrum cum smyr-

T 2 nio,

C nio, aut opio cyrenaico, & pipere æqualiter cum galbano. Ad commixtos uero molares dentes gitter frigēs, & terens cum aceto acri cataplasma impones in foramine. Et si non adhuc cōmixtus est nimis, helleborū nigrum ad herbī magnitudinem cum melle cocto superpones. Iam autem nigris uel liuidis factis dentibus, ex de super fluente humore, pessimū hoc uitiū est. Sed hoc patientem similiter curabis, sicut & commixtos dentes. Dolore uero dentium cōmixtorum existente, caraxabis, & postquā caraxaueris dentes, sic apophlegmatizabis bene dentem dolentem ex hijs de quibus conluitur dens tepidis, & post hæc in balneo cidriam facies in ore tenere donec perlauet, & cum se deterferit, sic expuat medicamen, & mox sine dolore efficietur. Manifestum est enim.

PVLVIS AD DENTES COMMIXTOS.

D E cornu ceruino usto libram I, salis amoniaci librā I, mastiche ꝑ II, squinoanto ꝑ II, pipere ꝑ I, costo ꝑ III, folio ꝑ III. Confundes omnia simul, & utere.

AD DENTIVM DOLOREM.

D olent igitur dentes sine inflammatione gingiuarum, quando quidem ipsum corpus dolorem habet. Quando autem nerui, qui dentes constringunt, uel ligant dolent, hijs fortiori opus habent medicamine, seu quod reprimat, siue quod digerat causam, siue humores, siue uentositatē spiritus ex speciebus, & quamplurimæ earum cum aceto conficiuntur acri, quā cum uino aut aqua coquuntur. Plantaginis radix, & masticata, & cocta, & in ore tenta, & myrtæ cymæ cum aceto coctæ, aut quinq; folij radices coctæ in uino, aut galla asiana in aceto cocta, & in ore tenta, sed abundantius cocta, & helleborus niger cum aceto non satis coctus, & in ore tentus in parte ipsa, aut capparis de radicibus cortex. Quibus autem ex frigore dolent dentes, peretri radix, uini fex, pini cortex, hyssopus, staphisagria, pulegium cum oxymelle coctum, iusquiami semen & folia cum aceto, aut asina lacte in ore tentum, hoc & laxos dentes confirmat. Fomentatio autem extrinsecus fiat de salis facellis aut mili, aut panitij, calefactis facellis. Ipsum autem dentem fomentabis cum origano sicco in oleo feruente intincto, & super dolentem posito, aut origani triti cum nitro superasperges puluerem gingiuis & dentibus qui dolent, & mox omnem auferet dolorem. Purgari etiam oportet caput de staphisagria masticata cum pulegio, aut alij spicis quinq;. Myrtæ nigræ folia modico cum aceto agitabis cum spatula tecta, & coques usque ad medietatem, & dabis ut gargarizet, & sic expuat ore apertop hlegma, & peretrum masticatum similiter faciet.

AD DENTIVM DOLOREM.

D E pipere ꝑ III, stipteria scisti ꝑ III, peretro sicco ꝑ II, iusquiami semine ꝑ I, teres, & mittes acetum, & facies troiscos. Purgabis autem dentem, & troiscum tritum cum aceto dabis ad lauandum os tepidum. Probatum enim est.

AD MOLARIVM DENTIVM DOLORES.

A dmolares dentes, de tritici farina ꝑ II, cum succo titimali miscebis, & super dentes pones, & superpones hederæ folia, & permittes una hora stare & tolles. Sponte enim componitur aut minutatur. Item aliud ad molarium dolores dentium, si sponte a seipsis cadant. De peretro & staphisagria ana ꝑ I, cidria ꝑ III, sulphure uiuo ꝑ III, pipere grana XII. Hæc simul teres in sole, & mittes in pyxide lignea, & cum opus fuerit caraxabis dentem & superpones, & alleuabitur.

AD IMBECILLOS DENTES

A AD IMBECILLOS DENTES

uel molares.

M El & ceram æquali pondere in sole calido cum aqua resolues, & picis mediam partem admiscebis, & dabis ad masticandum. Si autem minuetur medicamen, & siccum sit uel durum, modicum admiscebis olei. Bene autem facit & mastiche, qui illud masticat. Quibus autem terunt se dentes uel ut mollescant, indurandi sunt de stipticis medicaminibus & confortandi. Quod si dentes expauescant, sanat andraginis masticata, aut succus eius in ore tentus.

AD INFANTES QVIBVS

nascuntur dentes.

I nfantibus quibus dentes nascuntur & dolent, lacte catula inlines gingiuas, aut de leporis cerebro inlines. Facit etiam & si manducetur. Si autem cum difficultate dentes nascuntur, cipro cum oleo rosino & butyro inlines ubi nasci habent dentes.

AD DENTES DENTIFRI

cium ne doleant.

T itimali radices coques in uino, ut ad medietatem reuertatur, & bis in menſe ex hoc lauabis os & dentes, & nunquam dolebunt. Optimum autem est, & ad conseruandos ut non doleant, & confirmentur, & honesti fiant, quod subter scriptum continetur smegma. Caput leporis ustum teres, & ex puluere ipso fricabis dentes: aut salem cum melle teres, donec ceroti habeat qualitatem, & in linteo mundo ligabis, & ustuabis, & sic admiscebis ireus modicum, & utere.

AD CLARIFICANDOS DENTES.

B O strearum ossa, & ciricon, & porphyron ures, & cinere earum uteris non satis trito. Pumices autem, libanum, & ostrea similiter cum sale usta faciunt. Facit autem & ad dentes hic puluis, & est multum operatiuus, et humidus & infusus gingiuas desiccet. Ossa sippiæ non usta trita, similiter illuminant dentes.

PVLVIS AD NIGROS DENTES ILLVMINANDOS,

& putridos dentes, & gingiuas reumaticas condensat & desiccet.

D E marmore cocto ꝑ II, ossibus sippiæ ꝑ II, pumice albo ꝑ II, staphisagria ꝑ I, sulphure uiuo ꝑ I, folio smyrni ana ꝑ III. Teres diligenter & utere.

AD GINGIVAS REVMATIZANTES, ET

cōmixtos & laxos dentes, & ad caneros in ore facit.

D E calcitheus ꝑ XII, cathmia ꝑ VIII. Calcitheus quidem in carbonibus assabis. Cum autem coeperit rubere, tolles, & miscebis cum cathmia, & addens acetum teres diligenter, & cum siccauerit, facies puluerem & utere.

Item cornu ceruinum & caprinum illuminat dentes, & infusas gingiuas desiccet.

Item ad dentes smegma, quod illuminat & bene nitidos facit, & infusas gingiuas extenuat, & comestas replet. De cornu ceruino usto libras II. Salis amoniaci libram I, & ꝑ III costo, mastiche, libano, ana ꝑ II. Squinoanto ꝑ III, folio, smyrni, ana ꝑ II, rosis siccis ꝑ I, cipro ꝑ III, & utere.

AD GINGIVAS INFLAMMATAS.

A dgingiuarum inflammationem cum dolore existentem, optimum est oleum scyminum, id est, lentiscinum in calida aqua calefactum & in ore tentum. Sit autem oleum nouellum, & duplici uase calefactum: Reprimit enim sine asperitate, & digerit sine mordicatione. Horum maximus usus est ad inflammationes. Facit autem

T 3 & ad

C & ad dentiū dolorem, ut supra, proprie acetū, in quo cocta est iusquiami radix.

AD RHEUMATIZANTES GINGIVAS.

A Rheumatizantes autem & comestas gingivas, cum tumore & dolore, & putredine, optime facit fomentatio hæc: in spato melle lanā in capite eius circumuolutam ligabis, & in feruente oleo intinges, & appones gingiuis donec foris æquetur, & albedo circa in gyro fiat. Sic enim caro quæ comesta erat nutritur. Post hæc autem uteris puluere dentifricio, quem conficies sic: Galla asiana trita. I. Cui addens mirrhæ ad fabæ magnitudinem, teres & puluere utere. Ad gingivas autem adpones calcantū & smyrnis æqualiter cum melle & modico scistis. Comestis autem gingiuis optime facit stipteria humida cum duplo salis mixta & apposita: Scistin & stipteriam & myrtam teres cum melle & inlines.

AD ORIS DIVERSAS PASSIONES.

Si in ore inflammatio fiat, & totū corpus uideatur esse plethoricum, hoc est, repletum sanguine, aut cacochymum, id est, repletum diuersis humoribus. Si plethoricus est, phlebotomandus est. Si cacochymus, catarticum secundum humorum qualitatem adhibebis. Sed & per clysterem uentrem subduces, & abstinentiam ciborū indices. Quod si nihil humorum fuerit aliquid tale, localium curarū adhibebimus medicamenta. In initio quidem quæ reprimant de stipticis & frigidis speciebus, qualia sunt diamoron, quod accipit omphacion, aut rosarum flores, aut ipsas rosas siccas, balauistiā & cytisum, & gallam asianam, & stipteria, & rorem, & glaucion, & decoctionem myrtæ, & cistum, & rubum. Post hæc autem initiante cura, cum iam restat quod supercurrebat, solum sufficit diamoron, croco & smyrni admixtis, quod digerat inflammationem. Digesta autem iam inflammatione, diaphoristica admiscenda sunt, qualia sunt nitrum, & aphronitrum, & sulphur uiuum, quod est omnibus fortius. Interdum autem sapam, aut mulsam ei admiscebis, aut in pusca ubi coquatur origanum, aut hyssopus, aut pulegium, aut thymus, aut satireia, aut calamentis. Considerabis autem quæ media sunt uirtute medicamenta, aut in unū miscebis ea quæ expediunt. In statu autem inflammationis, modicū uti oportet ad os pertinentibus medicamentis, ad lauandum uel gargarizandum mitigatorijs, quæ digerant inflammationem: Qualia sunt quæ fiunt de caricis, & fursurum decoctione, & lentiscino oleo in duplici uase tepefacto. Sed & ea quæ stomachica sunt. In statu causa posita, quæ gargarizari possunt, quædam admiscenda sunt: Qualia sunt aquosa mulsæ, & calida sapa. Non autem hoc inuento, calidam aquam admiscebis. Hoc ergo memorauī, ut facilius de præsentī quæ inueniuntur materiæ faciliores, conficere ipse tibi possis medicamenta.

AD VLCERA IN ORE FACTA.

Si autem ulcera in ore, aut ex inflammatione, aut sine hac facta fuerint, si fuerint infixa, quæ fortiter desiccant medicamenta sunt adhibenda: Quale est defrigis, & per se siccum, & cum melle adhibitum, cuius confectio hæc est. Confectio enim defrigis quod dicitur medicamen, non est proprie species una, sed mixtū ex quatuor speciebus fit metallicis. Chalcanthū, chalcitheum, chalcucecaumenū & miseum, æquali pondere singillatim trita cum aceto, & siccata per fabis, & miscebis in unum, & iterum teres cum uino donec glutinetur, hoc est, pingue fiat ut mel, & sic in ollam nouam mittes, & cooperculo claudes, & creta superlines ipsum cooperculum, & in furnum mittes, & assabis donec carbonēs fiant, & tolles foras, & iterum teres cum uino, & facies magdalia: & iterum secunda uice similiter assabis, & sic teres, & uteris puluere ubi necesse fuerit: Optimus

A Optimus autem est & Mulsæ trociscus, cum uino mulso adhibitus, & rosarum succus & omphacium. Simplicia enim ad oris ulcera hæc sunt sufficientia, qualia sunt diamoron, & rubi, & hijs similia, quæ liquida sunt. Puluis autem ad hæc anthiras sic per se siccus, aut mixtus cum melle, sicut defrigis.

AD HAPTAS.

Quæ autem in summitate in ore ulcera generant, quæ Græci haptas uocant, fiunt autem hæc maxime infantibus, sanantur ex hijs quæ mediocriter reprimunt. Quamplurimæ tamen diuturnæ effectæ computrescentes cancrum faciunt. Infantibus ergo si iam cibos comedunt lenticulas dabis cum modico pane, & medullā uitulinam, aut ceruinam dabis. Oportet autem admisceri cibis & mala cydonia, & alia quæ sunt stiptica, pira, sorbas & mespilas, interdum & lactucas dabis mixtas cibis: lines autem infantibus si rubra fuerint ulcera, in initio quidem quæ mediocriter stiptica sunt, & frigida: deinde quæ digerant sine mordicatione. Si autem subrubea sint ulcera, choleræ ingerentia molestias, hoc ipsum adhibebis, sed magis ea quæ in frigidant. Si autem subalbida sunt, phlegmate molestante, quæ magis projiciant uteris. Si autem nigra fuerint, ea expediunt quæ diaphoristica faciunt. Maioribus autem, & qui duris membris sunt, sufficit per omnia mifeus aut chalcitheus, cum uino stiptico tritus. Si autem sordida sunt ulcera, cum uino mulso tritis lauet. Hæc enim fortia sunt, & nimis operatiua. Mediocria autem sunt, & maxime faciunt ad inchoantes haptas, omphacium cum uino, aut uinum, & mel, & ros, similiter faciunt. Ad infantes autem sufficit rosa sicca, aut flos eius cum uino.

AD CANCRVM ORIS.

Ex hijs & alijs ulceribus, ex humectatione & calore in ore cito putrescentibus cancer generat: pro qua re fortioribus medicamentis uti oportet sapius. Ex hijs fortiora sunt, quæ scaras faciunt similiter cauterijs: Qualia sunt ex cartha combusta partes tres, ex arsenico partē unam teres, & utere. Supra autem lintēū pones intinctū in oleo roseo & expressum. Sanat enim protegēdo partē.

Item aliud. Ad magnas putredines in ore factas, & quæcūq; in alio membro corporis fiunt. Chalcitheī partem unam, & calcis alterum tantum, & arsenici partem mediam teres, miscebis & utere. Si autem desiccatur os, & saluam non potest transglutire, ficus coques in uino austero, & purum dabis calidum sorbere, & si non potest, paulatim urge.

AD VVAE PASSIONES.

Quod si gargalio fuerit inflammatus, quæ reprimunt adiutorijs uteris: stiptica ergo ea uirtute oportet esse, mediocri quidem existente superfluo humore, mediocres stipticas species adhibebis. Nimio autem supercurrente humore, stipticis utere. Mediocria autem sunt, gargarismata de dactylis cocta, interdum quidem in aqua sola, interdum & modico mellis admixto, & rosis, & uitis palmitibus teneris, & rubi cymis, & lentisci, & thermento, & cipro, & hypocistide. Fortiora autem hijs sunt, myrtæ decoctio, & stiptici mali cydonij cymæ, & pruni, & roboris glades, & castanæ, & mespilæ. Fortiora autem ex hijs sunt, galla asiana, & ros syriacus, & balauistiā, & malogranati tunica. Hæc unaquæque singillatim, aut cum alijs mixta coquantur, & exinde gargarizetur. Oportet autem post hæc puluere leuari uuam, lente educēdo manu foras. Cum ergo desiccata fuerit uua, & pallida sit, & botro similis diu, post inflammationē translatam tūc erit incidēda. Post incisionē autem oportet defrigi medicamine solo, & usq; dum cicatrice uti, ut ipsa incisura eo tangat. Cicatricē enim diligēter con-

C strictam facit, & totum membrum ipsum, & omnia quæ ulcerata fuerint.
AD TONSILLARVM IN
flammationes.

QUæ autem circa gulam sunt tonsillæ si fuerint inflammatæ, & induruerint, faciunt antiadas. Quas exprimi oportet medicamine aliquo quod iuuare possit inliniri digitis. Maxime tamen adenas inflammatas hoc modo curatio adhibita paristhmias, quas nos tonsillas dicimus, iuuat. Molles enim existentes & humidæ uel stringodes, facile suscipiunt reuma, & pendentes fiunt & inflantur. Quando autem competenti tempore inflammatio iam digeritur, & aliquis humor glutinosus replet loca, admiscebis quæ ad oris uitia sunt, medicamenta nitrum aut salem, aut aliquid aliud tale quod euacuet phlegma admisceamus. Fauibus igitur inflammatis, neque medica mine ad hæc talia utimur, neque premimus propter molliem carnem. Iuuant autem paristhmias, id est tonsillas inflammatas, seu indurescant, liquiritia simul, & tracacantū in sapa cocta, & ex ipsa sapa gargarizet bis aut ter in die. Gaudet enim loca tam ex hoc mitigata, quam ex hijs quæ exasperant, qualia sunt diaphoritica. Exacerbata enim interdum ab acerbis adiutorijs malitiosa fit inflammatio. Duræ factæ tonsillæ fiunt difficiles ad sanandum, & dicunt eas antiadas, ad quas fit Aegyptia, quod recipe de melle libram unam, oleo 2 VIII, terebinthina 2 VIII, croco 2 VIII, in duplici uase resolues, & ex hoc lines antiadas. Et si caninū stercus album cum Aegyptia addas, mirabiliter antiadas iuuabis. Sed & humanum stercus admisceas. Magnas ergo eius passiones magnifice sanat. Quod si trociscis bisafa simul admisceas, melius facies. Ad scarodes uero antiadas, ex omphacio puluerē factū appones.

D Item puluis ad antiadas. De galla asiana 2 VIII, stipteria scisti 2 VIII, sale amoniaco 2 VIII, puluerabis & utere. Item alius puluis. De galla asiana 2 VIII, misceus, salis asiana 2 II, facies puluerem & utere.

AD SYNANGES.

QUando autem synanges suffocantur alicui, cognosci debet si periculum habeat passio. Nam si intrinsecus maior inflammatio sit, ita ut extrinsecus nullus appareat tumor, & adhuc magis periculum est, si utriusque partis tonsillæ tument, & si gargalis simul patitur. Expediit ergo, si ista signa apparent, quam citius mox euacuari per phlebotomum corpus. Quod si non sit qui phlebotomare possit, gergos dabis in tibijs. Subuenit enim quamplurime decurrens. Vteris autem & clysteriacri, & a cibo abstinebis ipsum qui patitur hominem, & post hæc circumdabis collum medicamine heloticæ uirtutis, hoc est quod extrahat humorem. Constricta uero loca, uel constricta materia ad se tracta ut etiam intumescant extrinsecus loca, spes est quod euadat qui patitur. Dabis etiam ad gargarizandum ptisanæ succum tenuem, cum melle & caricarum decoctione, & hyssopo, & origano, & prassio. Digerunt enim in ipsis suffocatis & glutinosis pinguium humorum congregationem. Facit autem mirabiliter ad synanges stercus de cane album desiccatum, & tritum cum melle illitum. Generaliter hoc medicamen ad synanges inuentum est. Oportet autem canem ipsum ossa comedere, & ex hoc album fiet stercus, & magnum ad hoc est si luna plena colligatur, & nulla apparet insuauitas, & maxime ad hæc ualentissimæ sunt cochleæ, circumdata serpents collo, aut ipsa serpens si hanc appendas ad collum, mirabiliter iuuat tonsillas, & quicquid circa collum molestia cecidit.

AD EOS

A AD EOS QUIBUS OS AUT SPINA
in gutture hæserit.

QUæ autem glutiantur, si inhæserint gutturi, siue os, siue spina, & infixa maneat, spongiā hydroleo infusam, aut carnem mollem incisam, quantum glutiri potest ligabis cum lino, & coges ut glutiat, & cum glutierit extrahes de subito linum in quo ligata est; Solet enim infigere se, & sic extrahi. Oportet autem & panem mollem interius ablatū dare ad glutendum, aut ficus siccas ad masticandum ut glutiantur.

AD DIAMORON CONFICIENDVM simplicem ad oris uitia.

Diamoron simplicem ac de mororū succo heminis v, & ipse succus ante coquendus est ad clios spissitudinē, & sic addes mellis heminā unam, & coques donec ad mellis spissitudinē fiat. Cum autem opus fuerit admiscebis in initio, quemadmodum dictum est, ea quæ reprimant. In statu autem, ea quæ digerant & mitigant. In declinatione uero inflammationis, quæ digerendo extrahant. Hoc ipso autem modo & de succo uiridium nucum corticum facies ad oris medicamen, & de sapa, & de malogranatis, & alijs quæ austera sunt. Eis uero quæ habent pinguem succū, mel minus mittes. Si autem aquosior fuerit, ante decoques. De piris autem aut malis succos, adhuc autem & ceterorū pomorū æquales cum melle facies. Stipticis autem nimium existentibus, qualia sunt corna, interdū quidē dupliciter, interdū autem & tripliciter mittendum est, qui non ferunt medicaminis qualitatē. Si autem mediocris fuerit inflammatio in tonsillis, aut in uua, aut in alio aliquo loco, prædicti succi & ros marinus, quod rhomen dicunt Græci, aut libanotitū uocant. Ad maiores autem inflammationes, malogranati austeris succus oportet, aut mala cydonia, aut utrūque, secundum prædictā rationem admiscebis mel, & fiet mediocris. Optimus autem & fortissimus fiet, si tota tunda malogranata, & coques in sapa. Oportet autem non solum ad reprimendū fiat medicamen, sed & diaphoriticū est, & forte esse uidetur, si in prædictis dum coquantur addas pulegium, aut hyssopum, aut organū, aut thymum, aut calamitū. Colatū enim utile medicamen est.

AD EOS QUI IN ASPERA ARTERIA quæ dicitur gargala, ulcus habuerint,

Qui in aspera arteria ulcus habuerit, intrinsecus tunicæ gargalæ curant si extrinsecus aliquid desiccatiuum adhibeat medicamen, & supinus iaceat in lecto. Dabitur aliquod liquidū medicamen, quod ad ulcera oris proficere potest, & in ore teneat dum supinus iacuerit, & exinde fluens in gargalā descendat, & sanentur ulcera.

AD VOCEM ABSCISSAM.

Succos brassicæ cum melle coques, & dabis ut electariū. Item aliud quod ad tussim facit: Lini semen contritū & cretū, & uuam passam cretā sine semine, nucleos pineos frixos, auellanas purgatas æquali pondere teres, & mel non coctū admiscebis, & dabis exinde cochleariū unum. Item ad uocē sub lingua tenendā, Arteriaca ad uocē raucam, liquiritia 2 VIII, smyrni 2 XXIIII, terebinthina 2 XXVI, tracacanto 2 XXXVIII; unamquāque siccā teres singillatim & cernes. Resinā uero in pilam mittes & tundes, & supasperges pulueres, & mixtas colliges, & fingens collyria ad fabæ magnitudinē Aegyptiæ, & siccabis in umbra, & cum opus fuerit dabis unū aut duos sub lingua tenendos, & dum resoluuntur liquores glutiri facies. Oportet autem hoc medicamen ut citius contundatur, quia dum contunditur, cito siccatur.

AD

C Trachea arteria. **T** Vssis est vitium humoris qui descendit de capite per palatum intra arteriam, quam nos asperam arteriam appellamus, & rustici gargalam uocant, & mo-
uet tussim, sicut in pletoricis, aut in peripleumonicis. Fit autem & si fauces fue-
rint exasperatae, uel arteria trachea tussis initium, aut si in ea aliquid cibi uel potus
fuerit ingressum, mouet tussim. Sed & distemperata frigida facit tussim, simul
& organica per quam spiramus. Tussunt autem mediocriter, qui ex distemperan-
tia tussunt, & nihil proiciunt, & sic proiciunt absque uolentia ut non reprimant, &
sic continent spiritum, sed etiam stare faciunt tussim cum spiritu intra se diutius si te-
nuerit. Nam & calefacta quae in frigidata sunt loca amputant tussim. Signum autem
taliter tussientibus est respiratio subito nimia, irritante scilicet frigore extenso.
Nam mitius respirant in domo manentes calida, & aut parue, aut certe nullo mo-
do tussunt. In gargalio uero existente tussi, sic cognoscitur: quia manifeste de
capite descendit reuma in arteriam, & ad pulmones peruenit, non satis expuunt, &
quod expuunt tenue est. Oportet autem cognoscere quod expuunt, ab hijs quod spissum &
glutinosum expuunt. Sanamus autem eos quod ex tenui reumate tussunt, quae exaspata
sunt mitigando uel impinguando, diacodion dabis, aut aliquid anodinum antidotum.
Quibus autem ex pinguibus & glutinosis humoribus tussis generantur, quae exte-
nuant & incidunt danda sunt medicamenta: Qualia sunt, centaureae maioris radices.
Difficilius anhelantibus, & ad inueteratas tussis expeditus est gitter. Catarrhos sa-
nat calidum in linteum ligatum, & naribus appositum, ut odoretur. Ex thorace uero tus-
sim, & catarrhum, & coryza, & branchum curat decoctio hyssopi, & ireus uel pi-
nus, iuuat frequenter data. Electarium uero facies, pinum pingue tolles, maxime
quando propria resina circumuoluta est, coques in aqua cum prassio recete, & sic post-
ea aqua ipsius decoctioni addes mediocriter mel, & coques iterum donec ad mel-
lis spissitudinem reuertatur, & uteris ad eos quod de thorace & pulmonibus tussunt.
Et si pinus non adsit, de solo prassio coques aquam, & cum melle electarium facies, &
iuuabis. Item ad tussim Diacalametis, Aniso 3 III, feniculi semine 3 III, cala-
meti 3 I, cymini 3 II, pipere 3 I, & 6, gingibere 3 I, ruta uiridi 3 I, nitro 3 I, mel-
le quod sufficiat. Dabis cochlearium I, aut II. Item aliud: Diabutyrum, De melle
3 III, butyro recente 3 III, cymino 3 IIII, addes melli despumato butyrum, &
iterum coques, & sic cyminum addes. Item antidotum Philoxenis auctoris ad tussim.
Facit enim ad tussis diuturnissimas, & ad omnia quae de thorace non facile proiciuntur,
facit & ad impijcos: purgat enim uulnus & cicatricat, & ad sanitatem perducit: facit
& ad uiscerum infraxin. De aristolochia longa & rotunda ana 2 XII, gentiana
2 XXI, lauri baccis siccis 2 XIX, rutae semine, prassio 2 XII, smyrnis trochlitae
2 XXVIII, melle quod sufficit. Dabis autem ad auellanae magnitudinem cum
mulla, aut cum oxymellito.

AD SANGVINEM REICIENTES.

Mox in primis periculosissima est sanguinis nimia reiectio, si sit absque
possibilitate euacuatio. Iuuari ergo statim qui patiuntur possunt de hijs
quae infra scripta tenent. Tota enim passione medicorum est operatio ad sanandum,
si portulaca mādūceat. Est enim ad hanc multum opatiua si succus eius bibatur, aut
balaustion, aut rubi mora, & flores roboris, & secunda cortex pruni, & mem-
branae quae sunt in glande interiores. Coquentes ea maxime utantur. Ficus
autem ad primum multum opatiua est. Euisici radix, menta, ad recentes est
eruptiones, facit & centaurea maior 2 II, data febrientibus cum aqua, sine
febris cum crine. Malogranata, lentiscoli foliorum succus, samnios, asper, ad
omnes

A omnes. Similiter & lemnia sphragis, ad thrombos autem factos de sanguine coa-
gulatus potatus soluit, & maxime si de lepore fuerit. Soluit etiam thrombos de ficu
facta lixiua cum aqua potata, & thymus, aut satureia cum aceto cocta.

AD ASMATICOS.

A ristolochia rotunda cum aqua potata asmaticos iuuat. Centaureae ma-
ioris radices, spondilion fructus & radix, calamentis, hyssopus, ireus, git-
tero quae sub situla sunt, ubi cum aqua stant inueniuntur unum mittes in uase
testeo & frigis super carbones. Albos autem factos teres, & mel coctum superpo-
nes, & dabis cochlearium unum ieiuno & post coenam. Item aliud: Squilla cru-
da succos colabis, & addes mellis alterum tantum, & coques super carbones, &
dabis unum cochlearium ante cibum & post cibum.

AD PLEURETICOS.

P leureticis ex calefacientibus rebus non soluuntur dolores, euacuas totum
corpus: fomentationibus uero uteris absque periculo, & mordicatione, &
quaeque sunt humida, siue aqua dulcis & oleum in uesica bouis mittes, & sic
fomentabis. Dabimus autem ad hanc passionem medicamenta quae extenuandi habent uir-
tutem, qui mediocriter inflammationes patiuntur, & qui fortiter inflammationes pati-
untur, in declinatione inflammationis, aut iam perfectius quietis. Mediocres ex hijs
sunt prisanx succus & mulla. Fortia autem sunt acaliphis semine, & quando admiscet
paululum mel acris herbis, quales sunt hyssopus, organum, calamentis, pulegium,
& ireus.

AD LATERIS DOLORES.

L ateris dolores si sine febre sint bdellium & costum in potione datum sanat, bras-
sica caulis ustrae cinis mixtus cum adipe porcino ueteri & appositus ubi do-
let, tollit dolorem. Diaphoriticum enim fortiter hoc medicamen.

AD DOLORES DIUTURNOS IN THO-
race consistentes sine febre.

S imul coques scenogracum & pingues dactylos, & cum cocti fuerint cola-
bis, & cum succo ipsorum mittes mel abundantius, & coques ad carbones,
ut sit mediocriter pinguis, & uteris multo ante cibum.

AD MAMILLARVM PASSIONES.

I nflammatae mamillae sanantur mirabiliter si spathos de palaestra, & si duriores
esse uideris, cum oleo ciprino, aut roseo adponas. Quod si lac coagulatum fue-
rit in mamillis, & inflammationem fecerit, utilissimum est si ouo integro utamur ad-
mixto oleo roseo. Non solum autem haec ad mamillas inflammatas, sed in alijs pluri-
mis locis laesis in palaestra sanitas est inflammationis locis & mamillarum: etenim igni-
ta eius extinguitur uolentia, & qui superfluunt reprimunt humores, & qui intus
resident corrupti digerunt. Fabae etiam farina ad mamillas & testiculos optimum est ca-
taplasma. Aufert enim ab hijs locis indignationes, & mediocriter in frigidat in-
flammationes, & maxime quando coagulatur lac in mamillis. Noxi uero agonis apo-
stema mamillas puellarum phibet crescere, aut ad horam inflammat & puerorum: testi-
culis porci incisis, de sanguine ipso illita mamillae non crescunt. Si de lacte turge-
scunt mamillae, ad spargolas mamillas adhibebis lenticulam coctam in aqua mari-
tima, & cataplasma impones de menta, uel cum alphita & sale fomentabis. Aut
crocum cum lacte teres, & inlines, farinam fabae per se cum alphita cataplasma impo-
nes. Aut mala cydonia cocta, & cum melle trita impones. Item aliud: Si de lacte
turgescunt mamillae, aut quolibet modo inflantur, columbarum stercus terens
cum melle, superaddito modico de cera remissa ut emplastrodis fiat, & indu-
ctum in linteum superpones, & mox subuenies.

C

Non dimittet in mamillis lac coagulari, si de cera alba ad milij aut phasio-
li magnitudinem numero X, per singulos dies transglutiat.

AD COLVM CVRATIO.

Narcotica.

In colli intestino, seu in alijs intestinis acer & mordicās insidet humor: lædun-
tur igitur sub calidis cibis uel medicamentis, & à cibis abstinentes irritantur
dolores. Cōstituendi sunt ergo, melius temperatis utantur. Oportet ergo in pri-
mis clysterē adhiberi ex mulla, aut ex succo ptisanæ, & cibos euchymos, & qui
non facile corrumpantur accipiant. Fugienda autem sunt quæ extenuant, & ca-
lesciunt. Oportet autē & euacuari humores, aut temperari. Neutrū enim hoc
fieri poterit: Fugiendū est & narcoticū medicamen in talibus passionibus cōsti-
tutis, quia non solum qui stuporem sensui faciunt releuant dolorem, sed impin-
guant qui extenuari habebant humores, & infrigidari calida magnifice iuuat:
pinguibus autem existentibus & glutinosis humoribus, doloris causa nullo
modo adhiberi debent narcotica medicamenta, id est, quæ opium recipiūt. Re-
leuari quidem uidentur hoc dato stupefacto sensu, & postea peius patiuntur,
& impinguati amplius humores difficile absterguntur. Curantur autem tales
passiones neq; nimium calidis: Augmentāt enim dolores subardentes, & fusis
humoribus spiritus uentositatis augmentatur. Sed quæ sine nimio sunt calore,
extenuantia & absq; inflatione sunt. Nam alijs omnibus, & speciebus primis
absq; inflammatione si nullo modo sit febris hoc offerimus, & tiriaca medica-
men fortiter iuuat tales passiones, quibus febres nō accedunt. Quibus sunt, nō
de milio, aut panico ad fomentandū sacculi, & in oleo coques extenuandi par-
tem habentia & nō inflantia medicamina, & sic colatis admiscebis in oleo ad
pes pullinos, aut anserinos absq; sale & iniicies. Non autē mitigatis ex hijs dolo-
ribus iterum iniicimus, admiscetes oleo ipsi castorei aliquantū & opij, ad ma-
gnitudinem uniuscuiusq; nō plus quā fabæ in una hemina olei. Oportet autē
in ipso oleo lana floccos infusos ad anum imponere: oportet autem ligari forti-
ter lanam ad anum appositam, ut facilius teneatur. Lycon, id est lupi stercus da-
tum in potione, & maxime quod album est, cum aqua aut uino tenui secundū
consuetudinem, bene iuuat colicos, nō solum in accessione, sed etiam in decli-
natione. Si enim mitigata nō fuerit passio perfectius aut mitius, & diuturna effi-
ciatur, dato stercore, melius & ualentius est si nō terram tangat, sed super cespiti-
bus cadat, & exinde colligatur stercus super cespitibus uel herbis inuentū, sed
& ossa quæ cum ipso stercore inueniunt data in potione, iuuant colicos.

AD LUMBRICOS.

Lumbricos igitur rotundos sufficiens est ad occidēdum absinthium, abro-
tanum, calamētis, cardamomū, brassicæ semē, menta, lupini puluis ex hijs
in potione, aut cum melle in electario, aut in pusca potatus. Gitter autem non
solū comestus, sed & cataplastatus uenter extrinsecus: perfici quoq; folia, ad
uentrem apposita. Ascaridis autem inuentioni de calamentis succum adhibe-
bis, aut cidria. Latos autem lumbricos occidunt mori radicis cortices. Ptereus,
quam nos filicem dicimus, radicis 2 IIII in mulla acceptæ, & camaleontis ar-
boris radix, oxyphanum cum uino austero datum: Occidit autē eos & costum.
Ego uero ex magistrorū experimento, & nostro longo probato iam tempore,
hoc catartico in hijs semper utor. Scamonia scrupulo I, euphorbio scrupulo I,
& 6, combustarū pennarum puluere scrupulo I. Nitro penso siliquæ unius, in
mulla, aut cum uino dulci dabis bibenda. Salubrius autē continget, si ante allia
uel cætera

Auel cætera acrimonia edat. Iniicies autem ad lumbricos molestantes aquā, ubi
coquat abrotanū cum melle & nitro & oleo. Item alterius autoris emplastrū
ad lumbricos latos & rotundos, & ascaridas, & serpētes in uentre: Lupinos, lau-
ribaccas, & fel taurinum supermittes, & pones ad umbilicum, & fasciabis una
die & nocte, aut certe duabus aut tribus. Item alterius autoris ad latos lumbri-
cos: Abrotanum, cornu ceruini rasuram, coconidij, & sisami ana 2 I, cardamo-
mum triobolon dabis cū hydromellito bibere. Item ad lumbricos electariū.
Cornu ceruinum urens faciescum melle electarium, dabis ut accipiat. Item
aliud: Malogranata acida, & radicis cortice mediana, ana 2 IIII, piperis 2 IIII,
cardamomo 2 V, prassio 2 II, dabis postea cum aliquo cibo comedere. Itē
ad ascaridas. Axungiam ueterem intra anum mittes. Item aliud electariū: ad
latos lumbricos: Gummi arabico 2 I, pterea 2 III, cardamomo 2 I, nitro 2
III, dabis in hydromelle aut cizico. Item ad serpētes in uentre & lumbricos.
Myrrha, cardamomo 2 IIII, nitro 2 I, scamonia tres obolos, aqua ff I, ut to-
ti excant, una est datio. Item ad latos lumbricos: Antidotū diaptereon, pte-
rea 2 VIII, scamonia, gitter, cardamomo, sale, nitro, ana 2 II, dabis bibere in
hydromelle aut cizico. Item aliud: Pterea 2 IIII, dabis similiter sicut dictū
est, ante dabis omnino acres res manducare. Adde autem cardamomi 2 II, ni-
tri 2 II, polypodij 2 IIII.

AD EOS QVI MULTVM VOMVNT,

& non continent cibos.

Rorem & cyminum teres, & dabis 2 I in oxymelle cyathis duobus bibere,
aut foliorū uitis, aut palmitū tenerarum succo calicē unū colabis, & cum
alphita dabis bibere. AD ANI PASSIONES.

Coques gallam rubeam & teres, & cataplasma in ani inflammatione ap-
pones, & ad foras exiens intestinum, si fortius opus fuerit fieri adiutori-
um, in uino: Si autem leuius, cum aqua coques. Succus autē scinus, id est lent-
scinus, facit appositus & ad ani, & ad matricis proruinam. Item aliud: Pini
cortice 2 VIII, cyparissi pilis siccis 2 II, molipdinis 2 II, ante lauabis in uino
stiptico, & tritas super sparges.

AD IGNITAS INFLAMMATIONES

cum dolore ani.

Ovi assuitellum teres cum uino albo, & de oleo roseo cerotum supermit-
tes, & superlines. Item aliud: Panem mundum tritum & coctum in
aqua, & rodinum oleum superpones cum oui uitello asso. Item aliud: Rosi
siccis 2 IIII, ouorum in igne coctorum uitella duo cum uino albo teres, & de
oleo roseo cerotum supermittes, & uteris.

AD ANI PRVRITVM.

Cretam cimoliam teres, & supermittes cerotum de oleo myrtite, & utere.

AD RAGADAS IN ANO VEL IN

ueretro.

In ano aut ueretro scissuris membri factis quas Græci ragadas uocant, cine-
ris de rasura lintei facti & usti, & amiliæ quales partes teres, & foliorum olī
uæ succos miscebis & lines.

AD HAEMORRHOIDAS.

Haemorrhoidas multū effundentes sanguinē reprimūt aloēs superasper-
sa, aut ferri squama, aut plumbi usti puluis ex aceti aut uini decoctione
fotus. Reprimūt autē haemorrhoidas myrra, quæ cōmiscet oleo amaracino aut
V itino

Cirino illitas. Reprimunt autem confestim de acacia rubra 2 IIII, tracacanto 2 III, singillatim teres & miscebis cum aqua, & induces in linteo, & impones. Item aliud. Tollit enim hemorrhoidas mirabiliter, cocnio sicco 2 II, iusquamis succo 2 IIII, stipteria scistis 2 II, calcanto 2 II, sinopide, psimithio, ana 2 I, cerotum roseum superfundes. Si autem interiores fuerint hemorrhoidae, ex medicamine interius lines; faciunt autem & ad hoc mirabiliter sandaracae, & arsenicū, & scistis, ana 2 VIII. Superlines, & preparatus ponitur donec moriatur, & cadit in media hora desiccatus, & ab ipso base dissolvitur, in lines autem in circuitu. Resolvit autem ista stacte, & lixivium in circuitu lines ceroto, & hoc facies ad solem, aut ad ignem.

AD MATRICIS ET VERETRI VULCERA.

In ueretro ulcera, vel in matrice, aut in ano sine inflammatione consistentia, desiccatis opus habet nimis medicamentis: Qualia sunt de cartha usta, & anetho usto, & de sicca cucurbita usta. Ad sicca autem, & quae recitata sunt ulcera, & aloes medicamen bonum est. Ad haec omnia autem eorum adynon est ad sicca ulcera, & in nullo minus operatius est pompholix. Si autem humectius fuerit ulcus, piceae cortex per se ipsam, sed & lithus haematites. Si autem profundum fuerit ulcus, praedictis manna admiscetur: facit autem ad ueretri ulcera panchristi ygron. Si autem in matrice aut uesica ulcus fuerit, hoc ipso opus habent medicamenta. Nam & ferramenta opus sunt intus, effectus est & quae resoluunt medicamenta, & utiliora sunt siccioribus, qualia sunt crocus & pompholix, & aloes mixta oleo roseo, aut plantaginis, aut alicuius alterius succus.

AD TESTICULORVM ET SCROTION PASSIONES.

D Ad scroton & testiculorum dolores, butyro, resina terebinthina, & qualis pondere mixtis uteris, aut lini seminis farina cum aqua cocta. Cui admiscebis smyrnae decimam partem, & resinae similiter, & cataplasma impones.

AD TVMENS VERETRVM.

Vitis folia numero XXX, psimithio 2 V, libano 2 I, teres & cataplasma impones. Uteris uero & fomentatione de aqua maritima frigida, & mitigabitur si uertrum sursum ad uentrem suspendas.

AD VULCERA SI EX SVDORE IN TESTICVLIS FIANTE.

Quod si de sudore ulcera in scroto fiant, gallas tritas, aut stipteria superasperges. **SI IN VERETRO NASCANTUR TYMI.**

Ex eo cadio melaterio superpones, aut piri semetes superpones tritas, aut sardinarum capita trita superpones, aut hirci fel superpones.

AD RAGADAS, IDEST FISSURAS IN VERETRO.

Ragadas in ueretro iuuat resina frixa cum oleo roseo trita, donec mellis crassitudo sit, admixto oui uitello cocto. Item aliud: Hederæ folia sicca & usta terens cum oleo in mortario plumbeo, ex hoc illita scissura sanabitur.

AD TESTICVLORVM INFLAMMATIONES.

Vam passam exossatam cum cymino teres & impones, aut ordeï farinam coques in mulla & suppones, aut cyminum cum butyro aut resina aequali pondere remissa impones. Ad testiculorum uero ruborem terra cymolia cum aqua ante inlines, & dimittes siccari, ante fomentatas aqua calida, aut resina siccam

A siccam teres, & smyrnion paruo teres, & cataplasma impones. Si autem discorticati fuerint testiculi, cinis de sarmentis cum nitro & aqua admixtus sanat cataplasmate.

AD PRIAPISMVM.

Priapismus est augmentatio ueretri, permanens in longitudine & latitudine circūdatus sine aliqua commotione libidinis. Inflatum autem uentositate spiritus, scilicet de quo inflatur ueretrū. Generatur ex humorū glutinosorum & pinguium submediocri calore. Prouidendum est ergo ut non possit calefieri uertrum, sed ut in frigidetur leuiter cum oleo roseo, & aqua facto ceroto confuso, & de oleo camimolo ueretro, & lumbis superpones. Dieta autem & medicamenta adhibenda sunt extenuantia uirtutē absque calefacientia manifesta. Adhibenda sunt autem quae naturae sunt congrua, experimēto inuenta, & herbā nymphaeae bibat & agni semen, & rutam uiridem cum pane mixtam comedat. Hoc ergo initio non dabis, calefacit enim multum. Sed postquam usus extenuantibus euacuatiōibus fueris per uomitum, & hoc oportet fieri: Etenim uertris reuma naturae proximum est ueretro.

QVAE SINT QVAE VENEREOS ACTVS EXCITENT AD LIBIDINEM.

A Caliphis semen & bulbi, rapae semē, dauci radices, & mediocriter semen eius, menta & costum incitat cum uino & melle datum. Satyrion, cruca, cicer, faba, polypodium, nucleus pineus, ornimi semē, anisus, asari radix cocta & comesta, & scincus qui & crocodilus quae ei circa renes sunt, si bibantur, fortiter irritant libidinem. Sed & oua perdicis excitant. Porri uero semē in uino puro potum. Vulpis autem testiculis siccatis, & pulueris inde facti unum cochlear in portione cum uino datum, sine laesione absque siti tensionem ueretri facit.

B QVAE SINT QVAE PROHIBEANT LIBIDINIS IMPETUM.

Agni semen frixum & non frixum, & folia eius, & flores: quia libidinem extinguunt prohibita sunt, & non solum comestum, sed & in portione datum, siue etiam substratum in lecto. Ruta uero similiter prohibet, & lenticulae decoctio potata mitigat tensionem ueretri, & porcaela comesta, & lactuca semen potatum.

AD EOS QVIBVS SEMEN FLUIT, AUT PER SOMNUM PATIUNTUR.

Lactuca semē potum prohibet semen, unde & hijs quibus in somnis continetur datur hoc, & canapos syluestris semē datur, & si frequenter fuerit potatum, desiccatur generandi facultas. Plumbi lamina lumbis supposita seminis lapsum retinet. Nymphaeae uero radix & semē prohibet semē uel fluxum seminis, uel hijs quibus per somnum molestat exuberans plus quam oportet, cum nigro uino & austero potatum amputat anethi semen.

AD EOS QVI VRINAM NON CONTINENT.

Vescicam caprae aut ouis uistam bibat in pulca, ad uesperum uero sitiens se colloquet. Facit autem & aquilae cerebrum ad magnitudinem ciceris cum adipe anterino aequali mensura & gummi tantundem contritum, si totum glutina facta cataplasma aut mixta aliphita comestum. Item leporis testones miscebis cum uino odorato, & dabis bibere antequam dormitum uadat, & liberabis. Herbā quoque calamitis, & smyrnae, & mentā dabis bibere antequam dormitum uadat: lines uero uertrum cymolia cum succo uitraginis.

AD MATRICIS PASSIONES, IDEST SUFFOCATIONES.

Ad suffocationem matricis iuuat potata de agarico 2 I, in allio 2 IIII, cum uino. Plantaginis semen aut succus cum uino. Onex, id est ungula de cochlea

Cochlea potata: acetum squilliticum sorbeat. Odorationes autem uel suffocationes excitant asphaltum, castoreum, galbanum, pix liquida, lucernæ stippa, aut licinius extinctus, capillus uftus, ruta syluestris, silphium, allium. Suffumigatio autem fit ad hæc gagate lapide, onyche quæ est in purpura, aspalto, castoreo, galbano, silphio, cornu ceruino. Apponitur autem ad ueretrum ruta cum melle trita & in lana suscepta.

AD MENSTRUA PROVOCANDA.

Educere si uolueris menstrua ante dies tres aut quatuor uenam incidere in talo, aut in tibijs gersis dabis, aut de ambobus talis uenas incidere, ita ut post unum diem de alio tollas talo, & iterum post hæc tenues dabis cibos, nunc & ante v, aut vi dies curationis incipies. Post suffraginis autem euacuationem, aut tali, dabis castoreum cum pulegio, aut cum calamente bibere. Euacuat enim fortiter. Educit autem menstrua bene pulegium & calamentis, id est mentastrum cocta in mulla & potata, & sicca quidam trita & tenuis puluis in mulla datus. Calamentis autem fortiter operatiua est. Harum autem potionum tempus est utile post balneum in sabanis. Sic enim data potio multo plus operatiua est. Diptamnus & herba sabina similiter data. Vtiliter autem ad hæc datur & pigra quod aloë recipit 2 c, & de alijs speciebus ana 2 vi. Deducit menstrua & ampilon prasson, quando ex frigidis & pinguibus continetur humoribus. Cicer uero & lupinorum decoctio cum myrrha & melle admixta appositio. Suffumigatio autem & de capparidis radicibus & cassia. Quando autem ex plenitudine simul & pingui superfluitate constricta excludunt menstrua, centaureæ maioris & minoris radicis succus apponitur, & maratrum, & gitter. Quando autem glutinosi & pingues humores constringunt, & prohibent menstrua, petroselinum, porrum, apium, allia, smyrnion, storax potata & apposita, raphani comesti, adiantus, amomum. Incatismata autem educunt menstrua aqua ubi decoquant sambuci folia, artemisia, diptamnus, laurus, coniza. Cataplasma autem ad secundas & menstrua educenda de artemisia adhibetur in hypochondria, fortius autem educit, ita ut pecus educat, lolij farina cum porri succo mixta & imposita, & cyclamini succus cum melaterio & lolij farina. Medulla ceruina, galbanum, amoniacum, & oleum æquali pondere teres, & uteris. Opopanaci obolo uno collyrium faciens superpones: hoc enim sine periculo est experiri entatum. Educit autem mensibus tribus aut quatuor hæc. Bulliat autem herba sabina, & uiuum pecus corrumpet, sed & mortuum extrahet. Et centaureæ maioris radicis succus idem operatur, & calamentis succus potatus & appositus. Smyrna & cidria apposita, & spsis si in comixtione linas ueretrum, non concipit. Hoc medicamine utentibus nihil secundo uti opus est lupinorum decoctione cum myrra & melle apposita, & ex lupinorum farina cataplasmata. Cui addes centaureæ minoris succum & appositus eijcit; cyclamini succus illitus; sub uentrali: Etenim est corruptio fortissima in pello cum melle appositus. Elaterium autem appositum quæ cocepta sunt corrumpit. Castoreum autem cum pulegio, aut calameti experimentatum est ad educendum pecus, uel secundas obligatas brassicæ succus cum lolij farina appositus.

AD FLUXUM SANGVINIS mulierum.

Non propria passio est aut similis matricis, quæ uocatur fluxus sanguinis, sed ex omni corpore ista euacuatio. Contingit autem hoc hijs quibus molles sunt carnes, & phlegmatica est natura quamplurime. Fluit autem interdum quidam rubrum, quod est sanguinis liquor. Interdum autem album, quod fit a phlegmate. Hoc non autem a phlegmate est. Sed rubeus si sit, ex cholericum humore augmentatus & aquosus, interdum ex rubeis fit choleribus, & sapius sufficit ad sanitatem ex toto corpore

Apore facta purgatio desuper augmentato humore. Contemplatio aliqua est totius curationis ad desiccandum, sine nimia aliqua calefactione totius corporis, & circa matricis loca, si utatur ex interuallo ex hijs quæ stiptica sunt. Purgari ergo totum corpus conuenit per uentrem, & urinas, ut digerat. Rarefaciendum est totum corpus fricando superficiem, & ungere utilius ea quæ expediunt. Faciunt autem ad sanguinis foeminarum fluxum, porcacla si edatur, aut succus eius potatus, rubi semen, & flores eius, & de roboris uel castanæ pomis, secunda quæ adhæret glandibus cortex. Similiter quæ fiunt inter utrumque media, maxime coques eas, & sic uteris, facit autem & ilicis. Operatiua autem amplius est hipporis, & maxime quibus rubor fluit sanguinis, iuuat potatus cum aqua aut uino, schini semine frictum potatum cum uino; Rubra uero prohibet menstrua, gelastras, aut lemnia sphragidis. Schinon, id est, lentisci radicis decoctionem cum cornu ceruino ufto cum pulca dabis. Fimus caprinus cum libano appositus reprimat: Oportet autem inuolui in lanis hæc & apponi. Licion cum lacte apponere oportet. Gallæ quæ intrinsecus sunt cum libano & aqua similiter, & sunt hæc incatismata & epistimata super uentrale imponenda. Quæ sunt stiptica incatismata fiunt ex decoctione plantaginis, & polygonis, & sidia, & rosis, & rubo, & hijs similibus.

AD MATRICIS INFLAMMATIONES & dolores.

Incatismata ex decoctione facta iuuant ubi decoquantur artemisia utraq, laurus, ireus, cassia, centaureæ maioris radices, uiolæ flores sicci, maxime in diuturnis, malua, mellilotum, lilij flores, ficus sicca cum foenogracæ, aut ptisanæ cum foenogracæ & lini semine. Suffumigationes autem expediuntur agni semine, cassia, bdellio, ladano, smyrni. Apponuntur etiam hybisci radices coctæ in mulla & malaxatæ cum adipe porcino, & terebinthina, & foenogracæ succo, & cum adipe porcino, & butyro recente. Lilij radices assæ cum oleo roseo, & flores eius cum ceroto, & medulla, & axungia, & hyssopo cum butyro & mellificato.

AD VLCERA MATRICIS ET MORDICATIONES.

Ad ulcera matricis expedit amurca circumlita, & cocta cum ceroto, aut alium similiter cum succo acaciæ. Mordicationes autem, quas Græci odaximos uocant, quod nos pruritum uel mordicationem appellamus, mitigat porcacla succus inquitmatizatus. Iuuat lini seminis coctus succus in mulla; foenogracæ similiter succus. Tracacantum autem cum aqua adhibetur.

AD PRÆRUINAM IN MATRICE.

Matricis præruinam reprimat acaciæ succus, aut rubi succus, aut lentisci, aut malogranati rubei succus illitus. Viola uero folia cataplasmate imposita aristolochiæ in pello cum aliquibus stipticis succus, sed & decoctio ex eis facta incatismate, & fomentationes, gallæ, aut sidia, id est, malogranati, aut lentisci decoctione uteris.

AD CONCEPTIONEM.

Iuuat autem ad concipiendum pastinacæ semen potatum, & radix data ad manducandum, & appositum cum medulla ante comixtionem leporis coagulum, cum butyro. Vulpis fimus cum oleo roseo in pello appositus, & sublinitus ut sic commisceatur. Artemisiam appones trita & concipiet. De adipe anserino & terebinthina circūlines per duos dies, tertio die commisceant, & concipiet puerum. Herba mercurialis semen, aut succus pro pello ad puerum concipiendum semine post comixtionem mox apposito, puerum concipiet apparatus. Puellam aut foeminam mercurialis herba concipi facit, sic traditum est ab antiquis quia concipit. Continetur autem conceptio, appositus, & si in terra summa lapis inuentus fuerit, qui iaspis

V 3 dicitur,

C dicitur, & appensus, & malua syluestris radix similiter facit. Seruat autem conceptionem syderitis herba appensa, & infantem non permittit abortiri.

AD PARTVM IVVANDVM.

L Apidem iaspidem coxis appende, & mox pariet: cyclamini radix sicca similiter facit. Adiantus tritus, & cum uino & oleo potatus iuuat, & sternum factum in naribus, & diptamnus cum uino, aut aqua potatus, aut bulbus amarus cum sapa, aut scrophinum lac potatum in mulla. Pulegij autem fasciculos in aqua mitti facies, & superfedeat mulier.

VT NON CONCIPIAT MULIER.

F Illicis radices si dederis cum uino bibere, aut cum sapa non concipiet foemina. Similiter faciunt flores salicis, & brassicae folia, & flores cum uino post conceptionem appositum: Apponunt autem ut non concipiat ante comixtionem, mentam teres & uertrum de succo eius inlines. Brassicae flores tritos in pisso post commixtionem appone, & non permittent condensari pellicino semen, ante comixtionem si se subleuet dicatur.

AD VENTRIS RVGAS ET MAMMILLARVM.

C ochleas maritimas diuturnas uistas teres cum oui albumine, aut lacte asinino, & unges. Item aliud: Speculare tundes & cernes cum aceto & in balneum eunti cui inlines, antea lines per dies uiginti & curabis. Ut autem uenter & hypocondria non faciant rugas, cymolia & mannis aquali penso cum albumine oui inlines cum ceroto cyprino.

AD COXARVM INFLATIONES.

D Panis interiora & melanteria consperge, & superpone, & cum aqua ponatur.

AD VMBILICOS PROMINENTES.

G Allam uistam teres cum aqua, & cataplasmate superpones. Item aliud ad umbilicum prominentem: Imponendum est super umbilicum id quod ex hijs constat, cicuta & manna ana 2 i, cerofa lota 2 vi, plumbi loti 2 viii, oua duo, quibus herbae soldanae succus adijcitur. Hoc etiam diutius impositum esse oportet. Sed antea hijs uenter per clysterem euacuandus est, & medicamine posito coquiescere hominem oportet, cibo modico utatur, & uitanda sunt omnia quae inflant.

AD PODAGRICOS, ET ARTETICOS, & ISCHIADICOS.

A d podagricos, & ad omnes reumaticas passiones per omnia imbecillitas existentia loca oportet fieri quae suscipiunt reuma. Quae autem superfluitas si non sit corporis, nullo modo nocet ubi nulla est superfluitas, propter quod oportet natiuitatem, quae in illis offeruntur locis considerari: Quod si nullo modo superfluit humor, neque passio consistere potest. De qua re prohibendum est, quod superministratur de toto corpore, & exercitatio sit mediocriter, & cibi digestionibus apti, fugientes ociositatem, insuper & facietatem, augmentationem medullarum & inrationabiles uini potiones, & maxime ante cibos: Laxit enim nervos uinosa nimis potio ministrata, quemadmodum & actio Veneris importuna, quia in podagricis natiuitatibus mediocriter conuenit luxuriae usus. In antiquo uero tempore paucos omnino a podagra tactos, abstinentes ab hijs fuisse curatos cognouimus. Quibus etiam oportet euacuari augmentatos humores, & si plethorici sunt, id est, abundantes sanguine, euacuabis primum, & sic localia impones adiutoria haec, quibus reprimi pedum & manuum reuma possit. In coxae autem articulis nodo reumatizante, cauendum est quod reprimat medicamen. In profundum enim descendens humor comminatur insanabilem fieri passionem.

A nem, faciliusque intus nocet superfluitas facta, si non potest digestionem accipere. Mitigatiuis ergo sunt ab initio adiutoriis releuandi hijs qui ischiam patiuntur. Quando ergo ex plenitudine sanguinis sola causa fiunt dolores in coxa, uena est incidenda in talo, aut in suffragine, uel planta. Sufficit hoc ad cito sanandam ischiam: Nam si quis ante euacuationem totius corporis acribus utatur medicaminibus, plenitudine constricta, insanibilis sit passio impinguata, & quodammodo concocta materia. In qua re per culpam tali facta constipatione uentosa in coxae ipsius loco figenda sunt maiores, & purgatio per clysterem est facienda de colloquintidis, & hijs similibus. Cognoscendi autem sunt hijs qui caste uiuunt, & continent se in dietis, & nimium sunt remorantes in potionibus uini, podagricas passiones possunt quidem habere passim, sed facile releuantur a passione. Euacuandus in primo uere per phlebotomum, aut catarticum, frequentius tamen catartico bis in anno: Nam hijs qui nimis sunt uinolenti uel comestores, nihil ab hijs euacuationibus iuuantur, quia mox iterum replentur humoribus congregatis, incontinenter dieta utentes, de qua re generantur circa articulos porci: & si in antiquam qualitatem uenire articulorum non potest sanitatis curatio, uulpes uiuas, aut mortuas coquant in oleo, aliqui autem hienas, & faciunt diaphoreticum oleum, & sic in tinam mittunt, & ibi deponunt arteticum totum ibidem corpus cooperientes, & diutius ibidem residentes, magnifice iuuati sunt euacuantes omnem morbum facientem aegritudinem. Materia quamperissimam dietam si iterum eos repleuerit, fabae farina in aqua cocta cataplasmas. Cui addes coctos adipos porcinos, & bene faciet ad inflammationes, uiolae herbae albae radices cum aceto, induratos articulos, & inflammationes sanant diuturnas, & poros habentibus decoctioni carnis porcinae infundes caseum uetustum, & in mortario teres, & comixtum bene super articulos impositum poros soluet & digeret, & currens reuma absque incisione, & sine molestia desiccabit ipsa loca per singulos dies & poros. Platani folia uiridia trita, & cataplasmate imposita in genibus, inflammationes tollunt podagricis & arteticis. Anodina sunt autem sine dolore reddentia epithimata, quae in accessionibus utenda sunt. Opio myconio & croco ana 2 iiii, teres cum lacte uaccino, aut caprino, & interiora panis admiscebis & teres fortiter, ut aequalis & mollis sit permixtus, & admixto oleo roseo uteris cataplasmate, & extrinsecus custodiam causa betae, aut lactucae folia superpones. Est autem quando opium & crocum cum lactucis tritum cum ceroto oleo roseo mixto in linteo inductum superpones.

AD ISCHIAE DOLORES.

I schiadicis autem de farina lupinorum cataplasma impones cum aceto, aut oxymelle, aut pusca coquens. Calamentis autem trita & cataplasmate imposita, quamfortissimum fit adiutorium. Capparis radices cortices coxae dolores iuuant extrinsecus appositae, cum hijs quae ad haec expedire possunt admixtae. Intrinsecus autem iniiciendus est garum ex insalitis piscibus, ut molestantes humores extrahat, & de intestinis euacuet. Maxime autem hoc facit de insalitis piscibus silurus, & de sardinis factum garum. Talpae uero semen per clysterem ministratum iuuat, sanguineum euacuans humorem. Similiter autem & centaurea tenuis decocta facit.

DE QVIBVS MEDICO SVGGERITVR, sollicitate tractanda sunt.

Haec omnia in tantum quae diximus sanari possint, secundum medicinarationem non ignoro. Oportet igitur & de ceteris sollicitudinem praebere, & quae significantur medico, quae contingunt & antequam fiant, magnas & insanibiles

C insanabiles passiones futuras præuideat, quod ante delongius manifestantur. Sonitus igitur aurium, & inter se diuersi motus turbantes, & spasmi per aliqua membra facti, & si labium inferius subinde tremat, & sine uoce fiat, & si sit obliuiosus & odorem perdat, & somni profundi contra consuetudinem sint, profundius aut leues sint & phantastici, & in cibo subinde se opprimi querelentur, & actu uenero plus à consuetudine frequentius compellentur, ita ut non semel, aut bis, sed maior eis motus contingat, hijs hoc patientibus, apoplexiam aliquā fieri necesse esse significat, & epilepsiam, aut apoplexiam, aut melancholiam, aut maniam. Oportet ergo scire medicum, ut cum rogatus fuerit, quamcelerime succurrat; Forsitan enim necesse est phlebotomari, aut catarticum dari, aut utrumque fieri, aut alia quædam expedire. Oportet ut prohibeantur nascentia mala: nam & hypocrisis præcedunt signa, & ante oculos apparent caliginosa quædam uolare, qualia sunt cynicellæ, aut muscæ, uel capilli, & hijs similia cum capitis dolore. Hæc ergo omnia scire oportet medicum, & quæ oportet adhibere catartica, & cibos competentes, uel quæ aliter iuuare possunt. Labores autem spontanei, aut somnia profunda, aut phantastica, aut uigilia extra consuetudinem, & sudores post somnum, & sitis contra consuetudinem, & ciborum fastidium cum febricula. Omnia hæc scire oportet medicum, ut facere sciat, quæ ad hæc cōueniunt, & quæ circa thoracem contingunt. Si non suggerantur medico, ad hæc signa pericula eueniunt hæmopticoæ passionis & impijci. Nigra autem urina nephrotica est, & interdum passio prosequitur, & magis si hæc senibus contingat. Sed medici est discere, atque inuenienda custodiā, quæ per urinas purget. Renes debent exercere caballicationes, & uestigationes non multum existentes. Oportet autem neque in doloribus, quando in articulis fiunt pedum negliger habere. Si enim semel cessauerit, & neglectum fuerit, reuertitur iterum: utique frequenter molestans, & maius malum mouens, insanabile efficitur. In initio autem melius est curationem adhibere, ut sanitatis remedium consequatur facilius: Frequenter enim factas indigestiones, & carias ex ipsa indigestione generatas, uel habere debet suspectas & in pneumatosis. Indicanda sunt enim medico, & non sunt tacenda, quia sunt pessima quæ sunt inflationis, quas Græci phylodes appellant passiones, id est, hypocondrica fit passio quæ fit cum timore & tristitia inrationabili accidente menti melancholia uocatur. Multa autem & alia per neglectum inuictum malum antecedunt. Propter quod oportet nullo modo, neque parua, neque grandia, quæ contingunt contra consuetudinem tacere.

AD DENTES NE A LACTE LAEDANTUR.

Lac ledit dentes, si frequenter in usu fuerit, & gingiuas similiter. Hoc ergo infusas & molles reddit, & nigros facit dentes, & infusas gingiuas, & cor meitas. Oportet ergo post comestum lac de uino temperato cum calida os lauare. Melius autem fiet, si & mel mittatur in uino, & sic lauet.

PVLVIS QUI FACIT AD RANVLAM SUB

lingua, ad ulcera in ore, & ad dentes, & gingiuas reumatizantes.

PUmice asso 2 VIII, nitro usto, sale usto, ficis siccis ustis ana 2 VII. Omnia æqualiter cum melle miscebis, & uteris.

AD EOS QUI NIMIO SVDORE fatigantur.

Reprimuntur sudores supersparsi corpore gessamia, lithargyro, gipso, galla, cisto, myrta, oleo inantino, oleo roseo, oleo melino, oleo lentiscino, oleo myrtitis inuncti. Item illita mannis, & amilo cum uino, & oui albumine.

AD CAR

AD CARDIACOS.

Cardiacos autem iuuat cataplasma in stomacho de rubi folijs cum ceroti modico, aut pane, aut myrtæ folio, aut uitium palmites teneræ, aut folia plantaginis cum pane, aut ceroti modico, aut mala cydonia, aut dactyli, & enemata iuuant adhibita de ptysanæ succo. Alligentur autem extremæ partes: iuuat & cerotum humidum cum sinapi tritum.

PROGNOSTICVM DE AEGROTIS.

Ad omnes ægrotantes trochiscos facies de camimola herba trita & sicca, bis. Quando autem opus habebis teres cum oleo trochiscum perunges caput & totum corpus, & inuolues pannis, & dabis bibere calidam aquam, & ita expectabis modice. Reuertens enim si inueneris eum sudantem, sanum fieri sperabis: Sin minus, morietur, & andragni succos da ei bibere.

CONTRA SINGVLA VENENA.

De uenenis quando sine discretionem scribitur, aut quando dicuntur quæ sequuntur læsiones, scribere quidem curabo. Præstat enim hæc ipsa didactica pessimis occasionibus chirurgiam. Quanta autem communia adiutoria credita sunt quæ mortales accipiunt:

POTIONES QUIBUS BENE habeant qui uenenum accipiunt.

Oportet eos mox uomere, absque aliqua dilatione. Ante ergo quam uomant bibant hydroleum, & iterum diuersos cibos dabis ad saturitatem, & iterum uomant. Quod si adhuc nec sic euacuantur, aut quod biberint retineatur, tardior uel obtusam habent uirtutem. Si autem & uenter incendatur post uomitum, oleum roseum cum aqua dabis bibere, & iterum uomere iubebis. Dabis autem & tyriacam cum uino potantibus: nam ipsa sola resistit uenenis. Non autem inuenta tyriaca, arceotida nouæ & rutæ folia XXI teres & dabis bibere, aut herbam camipitheus cum uino dabis. Somnus autem omnino prohibendus est, fricationes in extremis partibus utendæ sunt utique palpationibus. Subducendum uenenum approbatur per mordicationem, & irritandus est & prouocandus usu uenter per clysterem acrem, & unguendus melle abundanter, aut aliquid alio modo subducendis miscebis. Comune est ad omne uenenum medicamen hoc, quod recipit galbani mundi 2 IIII, smyrni 2 IIII, teres & dabis bibere cum dulci uino. Item Rutæ folia numero XX, nuces duas, salis acinum unum, caricas duas. Hæc si ante acceperit, & postea acceperit uenenum, nullo modo nocebitur: Facit autem & origanum cum gallina simul cocta, & conditum ius bibat.

AD CANIS ET HOMINIS

ac simiæ morsum.

Cinerem cum aceto distemperabis, & cataplasmate impones. Cepas tritas cum melle cataplasmate impones, aut ficus, aut amygdalas amaras teres, & superpones. Qui autem amplius habent herbum, quod Græci orobon dicunt, cum melle quam pinguisimo superpones, aut yrin illyricam tritam cum melle impones. Quæ autem fuerint inflammata ex moribus lithargyrum teres cum aqua, & lines loca inflammata.

AD CANIS RABIDI MORSVM.

Quos canis rabidus momorderit, gambaros uiuos in olla rudī mittes, & in igne pones, & donec ex eis cinis fiat ardeant, ut facilius terantur. Incendantur uero in cynocaumata signo leonis luna XVIII, & facies medicamen. De gambarorum cinere mittes partes X. Gentiana autem partes V, libano partem X.

C partem unam, & cōmiscens in uinum dabis bibere eis quos canis momorderit rabiosus per singulos dies, usq; ad dies quadraginta cū aqua cochleari maior uno. Si autem post paucos dies aliquis transactos postq; momorderit canis coeperit bibere, duo cochlearia dabis. In plaga autem impones medicamen, quod recipit, pice brucia librā unam, aceti acerrimi ꝑ i italicum, opopanacis ꝑ iii. Hoc medicamine si quis utatur sanabitur si a cane rabido fuerit uulneratus.

Ad arthreticos autē & podagricos addo ego medicamini de gambaris superius facto. Rare quidem petroselinū partes octo addidi. Sæpius autem decē, aut duodecim misi, interdum autē amplius, ut per urinas plus deduceret humores. Plus uero iuuat arthreticos, & maxime eos q̄ molles & albas habēt carnes. Das uero mensurā superscripto mediocrē, interdum cum aqua, interdū cum mulla.

AD SERPENTIVM MORSVM.

Sicca calamentis ad serpentium percussum cito succurrit, & ex profundo trahit ad se omnem adiectum humorem, & cestrū herba contusa super plagam imposita adiuuat omnium serpentium morsus inlata uenena linteo inducta. In portionibus autem, dabis rutæ agrestis semen, & spolion, & coagulum ceruinū, & leporinū, & betæ radicis succos. Hæc cum uino sunt danda: sed & dragonæ herbæ radicibus si aliquis perungat manus suas, & teneat serpētes non eum laedunt. Hæc omnia scribimus, quia experimentata sunt. Ad hæc habemus de serpentibus factam theriacā, & cognoscas manifeste celeriter liberari qui a serpētibus fuerint percussi, & eos qui accipiunt uenenū si utiliter sit confecta cum diligentiā multa: Quia plurimi ut uendant faciunt inuile non exquisitis pigmentis.

D Item antidotum quod facit ad serpentū morsus & scorpionis, & ad canis rabidi morsum, & ad suspirium, ad colum, ad hominis morsum, & simia. Ante autem quā bibat, lines morsuram, & dabis ei bibere ꝑ i, si febricit, in calida aqua, & si sine febre fuerit, cum uino. Recipe autē hæc: piperis ꝑ viii, apij seminis ꝑ vi, anisi ꝑ iii, opij ꝑ i & ꝑ, castoreo ꝑ i & ꝑ, mellis non despumati ꝑ i, & ꝑ, conficies & uteris. Extrinsecus uero super morsuras uel puncturas serpentū superponenda sunt quæ extrahant uenena. Utilia autem sunt ad hæc folia ficus trita & superposita, & fursures cum acri coctæ aceto: & picula imposita bene facit.

AD EOS QUI DE FUNGIS malis suffocantur.

O pobassamo cum lacte muliebri aut aqua, qui a fungis strangulatur, leuigantur, aut oxymel cum nitro bibat, & gallinarū domesticarum stercorea cum oxymelle dabis, et raphanos quā plurimū manducet, aut feces uini uistas & tritas cum aqua dabis bibere.

AD LAC COAGVLATVM ET caleatum in uentre.

A Cetum, aut sapam, aut coagulum quā plurime cum aqua fontia potū dabis, aut silphii, & sulphur æquali pondere terēs in pulca dabis bibere.

AD SANGVISVGAS POTATAS.

Ad sanguisugas potatas acetū acerrimū potum dabis, aut oxyalum, id est, acetum cum sale. Vtere autem & ea quæ uentrem soluant. Simul enim exire solent cum stercore & sanguisuga. Facit enim succus anagallidæ herbæ potatus. Nos autem allium manducare dedimus, & proiecimus eas, & nihil de prædictis usi sumus.

AD VESPA

AD VESPARVM VEL APIVM MORSVRAS.

Ad uesparū uel apium morsuras malux folia trita superpones, aut sisami folia, aut ipsum sisamum teres, & cataplasmate impones.

AD SCOLOPENDRÆ CVRAM.

Cum sale & aceto acerrimo calidis fomentabis, & facies cataplasma, & superimpones.

AD MYSTELARVM MORSVM.

Allium teres cum sua cortice masticatum & cyminum, & superlines morsuram, & circa plagam quæ sunt loca. Si autem post passum mustela momorderit & plagam fecerit, cum sale & aceto calidis foue, & hordeum ustum superpergare super plagam, & circa ipsam plagam loca tumentia inlines.

AD CANIS ET HOMINIS MOR-

sum, & simia.

Cinerem aceto cōmiscens, cataplasmate superpones.

D. ORIBASII SARDIANI

IVLIANI CAESARIS

ARCHIATRI MEDICAMINVM

LIBER.

ELECTARIVM DIASPOLETI.

Hoc medicamen non inutile exponam repertum in Aegyptia louis ciuitate, atq; inde ob hoc Diaspoleti dictum diageganū. Cymini in aceto per triduum infusi, & iterū siccati & triti subtilissime pulueris ꝑ i, piperis lōgi, aut albi, uel si hij defuerint nigri ꝑ i, rutæ uiridis folia ante unam diem collecta ꝑ i semuncia. Quod si uenter fuerit strictus ꝑ i conficies, & utere. Stomachum enim excitat, uentositatē mitigat, digestionem accommodat, aluum mollit, phlegma & bilem educit & extenuat: uicia quoq; pectoris, lateris, epatis, splenis, ac renum curat, & mitigat. Interdum enim cum melle facies electarium, & proficiet phlegmaticis. Interdum autem cum succo ptisanæ confice pro melle, & faciet cholericis & melancholicis. Accipitur enim mane & sero cochlearibus singulis.

CONFECTIO OXYMELLIS.

Mellis optimi heminam unam, & aceti in gustu nō satis acuti, nec satis dulcis heminam unam, coques simul donec reuertatur ad mellis crassitudinem, ita ut in gustu mel non uideatur esse crudum. Dabitur autē cum aqua calida temperatū. Melius ergo est, accipientis sensu iudicari mediocritatem ipsius. Temperantia autem eius quam plurimis expediens est: Sed hoc modo oportet eius temperantiā fieri, ut aceti sit una pars, & duæ partes mellis despumati sint, & sic coquatur: Aut hoc modo conficitur cum aqua oxymellis: Mellis miscet bis duas partes, & unam aceti, & aquæ quartā partem. Hæc uero coques, ut ad tertiam aut quartā reuertantur portionem, & spumam dum coquitur auferes. Fortius autē si uolueris facere oxymellē, æquales partes aceti & mellis misceris.

CATARTICVM COPTARION.

Simila ꝑ iii, nucleis pineis ꝑ iii, pipere ꝑ ii, diagridio ꝑ iii, melle despumato quod sufficit. Perfecta autē dosi ꝑ ii datur maxime ictericis ad deponendum.

X ꝑ COPTA

C Simila, scamonia 2 I, nucleis pineis grana XL, pipere grana XX, melle quod sufficit; dosis autem est 2 I.

PASTELLVS CATARTICVS.

D Iagridio, euphorbio, ana 2 IIII, pipere folio, ana 2 II, melle libra I. Dosis autem est 2 I. Item pastellus catarticus: Diagridio 2 IIII, pipere grana XL, nucleis pineis grana XL, melle despumato 2 VI, facies autem pastellos IIII, aut VI, & dabis unum manducare.

PANIS CATARTICVS.

S Camonia 2 V, salis amoniaci 2 I & 5, sparsi de simila libras II, de salmoria amoniaci salis conficiens sparsum & scamoniam, facies buccellatos numero X. Item panis catarticus: Aniso, sale comuni, pipere, ana 2 IIII, diagridio 2 I & 5, sparso de simila confecto in uino & melle, hoc est, in uino mulso libras II, facies autem buccellatos XII, & dabis unum in dulci.

Item panis catarticus: Gariophilo I per I, cymino folio, aniso, feniculi semine, spicanardi, ana I per I, scamonia 2 II, de simila facto sparso libras II, conficies cum sero lactis, & speciebus tritis puluerem earum admiscebis, & facies panes habentes singulas uncias, & dabis exinde unum in dulci: Quod si bene uolueris purgare facies panes XVI, aut XIX, & dabis ut supra.

BUCCELLATI CATARTICI.

D Sparso libram I, scamonia 2 I, apij semine 2 I & I, epithymo 2 I & 5, agarico 2 5, pipere grana XV, facies autem buccellatos VII, conficiens eos cum uino & melle, aut cum hydromelle, & utere. Item pastellus catarticus: Flore farinæ, nucleis pineis, ana 2 VI, diagridio 2 IIII, mellis 2 I.

SALIS CONFECTIO AD choleram deponendam.

S Camonia 2 I, pipere 2 IIII, sale comuni friso 2 I, dabis aut in souo, aut iure gallinæ, aut ubi uolueris dabis sine periculo.

Item Sal catarticus faciens cephalargicis, & hemicranicis, & scotomaticis, & quibus in auribus sit sonus, & oculorum uisionem acutiorem reddit, & hæmorroidas mouet, & menstrua prouocat, & paralyticos curat, & hydropicos iuuat, & ad epilepticos, & arthreticos, & podagricos, & ad phlegmatis abundantiam facit mirabiliter. Euphorbij, piperis, ana 2 I, salis amoniaci 2 II, dabis autem cum mulsa 2 I, & iuuabit ad omnia quæ prædicta sunt, & cibum non corrumpet. Item sal catarticum, ad omnes longas passiones quæ sunt in meninga cerebri, & ad epilepticos, scotomaticos, cephalargicos, hemicranicos, & ad aurium tinnitus, uel sonitum diuturnum. Satis etiam iuuat & ad oculorum dolores, & caliginem tollit, & eos quos sanguis lædit multum iuuat: Sed & typicos iuuat. Mouet etiam menstrua in quibus constricta sunt, sed & hæmorrhoidas mouet similiter. Dabis autem semel in mense eis qui superscriptas patiuntur agitudines. Cauendum uero est ne ipsa die detur, in qua ante acceperat. Dandus est etiam in declinatione passionis, dabis & in quarto mense. Recipit autem hæc, euphorbij 2 IIII, piperis 2 II, salis amoniaci 2 I, cymini 2 I. Integra autem dosis 2 I est, dandus est in mulsa, & quamdiu purgat uentrem, bibat calidam aquam,

A Quæ phialas III, aneti fasciculum unum, cymini quantū digitis semel leuare potueris, diagridij scrupulos IIII, coques ad tertias & dabis ad bibendum. Item apozima catartica, absinthij fasciculum unū, aquæ phialas III, coques ad tertias, & colabis, & terens aloë 2 IIII, & diagridij 2 II, dabis cum apozima superscripta. Alia apozima catartica, ad eos qui colum patiuntur, ut in pedibus deponatur interius. Epithymi, ana 2 IIII, hellebori nigri, diagridij ana 2 I, coques in aqua phialis tribus, ut ad unam reuertatur, & dabis bibere. Hoc autē subinde accipiat, ita ut in omni mense, aut in alio, aut satis ut in tertio mense transponat, ut in anno quatuor bibat potiones.

CATARTICVM DIACYDONIVM.

D Ecydonijs coctis libram I diagridio 2 II, pipere, gingibre, ana 2 V, conficies & utere. Aliud catarticum peculiare Oribasij, quod simbiocarion nominauit: Diagridio 2 II, pipere, gingibere, sale friso, petroselinio, ana 2 I, faciens puluerem, dabis in potione 2 II cum mulsa.

CATARTICVM AD PHLEGMA

deponendum.

L Iquiritia, cocco cnidio purgato, ruta uiridi, ana 2 I, melle quod sufficit. Aliud. Aneti semine, opio, ameo, pipere, cocco cnidio, croco, lacteridis, ana 2 IIII, apij semine 2 I, cassia 2 III, melle quod sufficit. Dosis autem est cochleare unum aut duo.

CATARTICVM AD CHOLERAM.

B Apij semine, pulegio, pipere, ana 2 IIII, diagridio 2 XII, melle quod sufficit. Dabis autem de electario cochleare unū, aut duo, aut tria, secundum accipientium uirtutem. Aliud catarticum ad cholera deducendā: Aloë 2 II, diagridio 2 I, mastiche, absinthij succo, ana 2 II cum succo cydri quod sufficit. Sin minus, cum melle dabis, ut supra.

CATARTICVM MELANCHOLICIS.

A Niso 2 IIII, petroselino 2 II, pipere 2 II, epithymo 2 VII, melle quod sufficit. Dabis autē cochleare unū, aut duo, secundum accipientium uirtutem. Item aliud: Epithymo 2 VIII, menta 2 II, ruta uiridi 2 II, Cum optimo uino dabis per dies tres bibere. Aliud: Epithymo 2 VIII, isin 2 III. Dabis autē in potione una cum mulsa tepida. Item ad melancholiam: Aloë 2 II, epithymi 2 II, diagridij obulum unum dabis bibere.

Aliud: Aloë 2 II, epithymo 2 I, diagridio triobolon, dabis in mulsa, aut cum calida aqua bibere.

CATARTICVM ELEPHANTIOSIS.

C Oloquintidas duas mediocres caute desuper aperies, ita ut ex ipsis cooperacula facias, & semine omni euacuabis, lanuginē uero intro remittes, & implebis oleo dulci, & cooperacula sua superpones, & permanebis nocte tota. Alia autem die euacuabis coloquintidas de oleo, & coques coloquintidas in cacabo cum aqua, donec excoquantur, & sic eas tolles & proijcies, & in illa aqua remittes oleum quod fuerat in coloquintidis, & addes ibi hellebori nigri triobolon & scamonia 2 IIII, & ibidem in ipso cacabo pultarium de simila facias, ex quo patienti ante pridie leuiter cibato ad magnitudinē auellanae dabis XXIIII pilulas glutire, aut si potuerit manducare, & bibat aquā. Aliud catar: elephantiosis.

Accipiens unā coloquintidam maiorem, implebis eam de oleo, & stet plena nocte & die una, & ablato oleo coques coloquintidam in olla noua cum aqua,

C donec remaneat pars tertia, & sublata colocynthida in aqua ipsa mittes similam quantum sufficiat, cui admiscebis hellebori nigri 2 I, scamonia 2 I, & agita bis cum furculo aneti, & cum fuerit coctum, faciens pilulas ad auellanæ magnitudinē, dabis ut glutiat. Catarticus de iure galli senis: Occidens gallum uetustum, omnia interiora eius tolles, & lauans implebis sale, & cum acu & filo confues, & coques cum aqua abundante, & olei modicū habēte. Anetum uero & porros mittes ex pleno, ut ibidem simul discoquantur. Cum enim perdiscoctus fuerit gallus, tunc ius fit suaue ad bibendum, & est aptum stomacho, & purgatum sit ipsum ius, & non sit minus ad bibendum duabus heminis. Mirabiliter enim facit ad diuturnissimos reumatismos.

INVNCTIO ANI AD EDVCENDAM
uentositatem cum stercore.

R Vta uiridis teratur, & cum melle coquatur, ut unus succus fiat, & exinde interius anus perungatur, & bene faciet. Melius enim operabitur si admisceas cuminum & modicum nitri. Aliud: Cyclaminis succus in flocco lanæ inuolutus inijciat, aut succus cyclamini coquatur cum melle, & balanus inde factus inijciatur, aut certe ex ipso cyclamino pastellus factus inijciat. Ventositates enim exeunt abundanter & releuantur.

CVRATIO RVFI.

C Oloquintidæ interioris 2 XX, camidrii, agarica, ana 2 X, sagapini 2 VIII, popanacis 2 VIII, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana 2 V, Cynamomi aut cassiæ fistulæ duplo, spicanardi, croci, smyrni polij, ana 2 IIII. Omnia enim trita & tricocinata cum melle miscens, dabis exinde quamplurime 2 IIII in mulla.

D CATARTICVS LICI AVTORIS,
dulce ad accipiendum.

S Camoniam cum sale quam albissimo teres diutissime, & sic eam in pyxide plumbea duplici uase coques. Modus autem coctionis hoc modo fiet: Pones in pyxide plumbea fistulam, aut cannam, per quam super aquam respiret. In qua pyxide mittes scamoniam, quæ cum sale trita est, & mittes pyxidem in uase aqua pleno, ita ut fistula caput foras teneat, quæ fixa fuerit in pyxidem. In aqua autem ubi bullierit mittes erum, id est, herbum, & quando herbū coctum fuerit, tolles de super focum, & sublata pyxide cum se refrigerauerit tolles, & iterum teres ipsam solam, aut cum albo pipere tantum admixto, quo suauior sit ad accipiendum. Si enim sic confecta detur scamonia, neq; in ore, neque in stomacho insuaue erit catarticum, & nihil minus purgabit.

VNGENTVM CATARTICVM AD VNGENDVM
anum quod mouet abundanter uentrem.

S Tipteriam cum melle teres, & coques donec rubeat, & ex hoc perlines anum. Vocatur autem hoc medicamen cezanagaci: Facile enim educit uentrem, & sine dolore protrahit.

CATAPOTIARVM CONFECTIOES
ad uentrem laxandum.

S Camonia, colocynthida, euphorbio, aloë, bdellio, ana 2 IIII, cum succo caulis ea colliges, dosis est III, aut V noctu. Item alia.

Aloë 2 IIII, diagridio 2 I, cum succo caulis colliges: Dabis autem III, aut V, aut VII, noctu. Item catapotia ad typos, faciunt enim ad sanitatem stomachi, & apta sunt stomacho, & uentrem purgant quammaxime, & typos

A typos amputant. Aloë 2 II, absinthij succo 2 III, squillæ interioris 2 I. Squillam autem in pane mittes coques ut bene sit cocta, & post tollens pensabis & mittes in pila, & fortiter tundes, & supermittens succos absinthij, super sparges tritam aloë, & facies spassum, ex quo faciens catapotia ad ciceris magnitudinē, dabis tarde conualescentibus ex agitudine, & non cito recuperantibus, secundum uirtutem.

Item aliud catapotium, ad quod supra, scamonia 2 I, aloë 2 I, colocynthidæ interioris 2 IIII, bdellio 2 III, mastiche, absinthij succo, brassicæ succo, ana 2 III, facies autem catapotia orobicas, & dabis XIII, aut XV, aut XIX, aut XXI. Sin uero qui typos patiunt dederis, dabis VII, aut IX, aut XI, aut XIII, aut satis XV, per dies V, aut VI, aut IX. Si autem uolueris ut phlegmaticū humorem educant, aut citius soluent, addes euphorbij 2 I, in tota massa.

Item catapotia, ad typos coactos, Agarico 2 II, euphorbio 2 II, helleboro 2 IIII, mitro 2 II, bdellio 2 I, diagridio 2 II, epithymo, colocynthida, aloë ana 2 II, facies autem catapotia.

Item alia catapotia. Scamonia 2 I, aloë, euphorbio ana 2 IIII, cum aqua autem pluuiali facies catapotia, & dabis VII, aut IX, aut XI, aut XIII, aut XV, aut XIX, aut XXI.

OXYMELLIS CATARTICVS.

A Ceti ff III, pulegij plenam manum, hyssopi plenam manū, hæc autem coquens cum aceto ad tertias, post hæc colabis & addes anisi 2 I, & 5. polypodij 2 I, agarici 2 I, & 5. folij —) IIII, spicanardi —) V, petroselini, epithymi, diagridij ana 2 I, tenuem autem puluerem supermittes, & coques cum mellis 55 uno ad lenes prunas ad mellis spissitudinem, & postquam de foco tuleris, mittes diagridium, dabis autem cochlearia tria.

CONFECTIOES DIVERSORVM
trochiscorum. Andronius.

C halcantho, smyrni ana 2 II, libano, stipteria scisti ana 2 IIII, galla asiatica ana 2 VI, sidia, aristolochia ana 2 VIII, uino austero quod sufficiat, facies trochiscos & utere, cum aceto autem teres, & inlines.

TROCHISCVS MVSÆ.

S Tipteria scisti, aloë, smyrni ana 2 VI, crocomagnato 2 III, chalcanto 2 VI, cortice mali granati 2 VI, cum uino & melle mixtis conficies & utere. Trochiscus Vari autoris, facit ad hypopias, ad impetigines, ad maculas, & ad carnes supercrescentes, & syringia sanat, facit & ad alia multa, sinopide, iu, xistu, libano, areno, stipteria scisti, æquali pondere cum aceto facies trochiscos.

Trochiscus eris, facit ad omnes nomas, maxime autem ad uertrum, & oris cancos. Croco 2 VIII, stipteria 2 c, smyrni 2 VIII, resolues cum aceto, & melle mixtis & facies trochiscos. Ptisanæ autem infusa teres.

Trochiscus diacartu ad nomas, id est, cancos, carta combusta 2 XXXII, calce uiua, arsenico, sandaraca ana 2 I, cū succo plantaginis facies trochiscos.

Trochiscus andronius, scisti, smyrni ana 2 IIII, chalcanto 2 II, libano 2 VIII, cetino 2 X, aristolochia 2 XII, aliqui 2 VIII, galla asiana 2 VIII, sapa quod sufficiat.

Trochiscus

C Trochiscus pollidos phragis. Sidia, smirni, aloë, ana 2 VIII. scisti 2 V. libano 2 5. chalcanto 2 V III. felle taurino I VI. uino dulci quod sufficiat.

Trochiscus melas. Sidia 2 X. aristolochia, galla asiana, scisti, ana 2 VIII. aloë, libano, ana 2 IIII. smyrni, chalcanto, ana 2 II. uino bono quod sufficiat. facies trochiscos, & uteris cum sapa.

Trochiscus ad lepras, & impetigines. helleboro albo, pipere longo, cacreo alcionio, sulphure uiuo, calamo aromatico, adarce, & qualia pondera teres & cernes, & cum aceto facies trochiscos: fricabis autem partem ipsam cum aspero parino, & unges cum digito, & in sole facies stare.

Trochiscus crocodis. Smyrni, cistoreo, ana 2 II. croco 2 III. opomicono 2 III. aniso, apij semine, dauci semine, storace, ana 2 IIII. iusquiami semine 2 VI. cum aqua facies trochiscos triobolos, id est siliquas octo aureas pensantes. Trochiscus diaspermatus. facit ad dysentericos & coeliacos, & ad uentris fluxum, & ad tussim, & ad profluuium sanguinis, apij semine 2 III. fœniculi semine, aniso, ameo, papaueris albi semine, iusquiami semine, opio, sidus, id est, floribus mali granati, quod si flores non habueris, mittes corticem, ana 2 I. croco, floribus rosarum, galla asiana, ana 2 IIII. Omnia semina in puluerem redigens, & opium in aqua infundens facies trochiscos habentes 2 I. & 5. Dabis autem ad tussim in mulsa, ad uentris fluxum, cum succo oryza. Qui cum tussis reijciunt, cum pusca. Ad profluuium sanguinis, cū aqua de lentisco. Ad nauseam, cum aqua absinthij. Ad interaneorum dolorē, uel inflammationem stomachi, in mulsa. Ad dysentericos, in apozima rosarum dabis uinum trochiscum mane & sero.

D Trochiscus ad dysentericos, & hæmopticos, & ad fluxum sanguinis mulierum. hypocistide, gessamia, galla asiana, acacia, cirro, ana 2 VIII. & cum aqua pluuiali facies trochiscos. Uteris autem ad dysentericos iniiciens cum succo oryza aut lentisci. Ad hæmopticos autem, in uino cyatho frigida aqua mitres medicaminis 2 I. & dabis bibere. Ad fluxum sanguinis mulierum similiter iniicies cum aliquo succo arnoglossæ, aut poligoni, aut strigni, aut appones in crocide die lanam, & adijcies ad os matricis resolutum cum succo strigni, aut poligoni, aut arnoglossæ.

Trochiscus ad impetigines. Chalcitheo, misco, sulphure uiuo, calcantho, libano, ana 2 IIII. fici folijs uiridibus 2 VI. cum aceto facies trochiscos, & cum aceto resolues & uteris.

Trochiscus passionis. Lippidus chalco 2 XII. chalcucicaumeno, salis ammoniaci, stipteria, strangili, iu, xistu, ana 2 VIII. libano 2 VIII. teres chalcucicaumenum, alias cernes, lippidū & stipteria teres cum aceto ad solem. Cum autem omnia triueris, mittes libanū & teres diu, quando autem se collegerit, facies trochiscos ad omnes, ubi autē opus fuerit, cum aceto resolues & lines.

Trochiscus proculi podagricis. Sanat autem podagras, ischiadicis, & est uniuersalis ad omnes arthreticos, & omnes dolores, ita ut anno uertente bibatur, & omnem sensibilitatem acutiorem reddit, purgat mitius per urinas, & totum corpus sanius præparat, sanat & epilepsias, & sciros epatis & splenis. Conficitur autem sic. Camitrius 2 IX. centaurea tenui in carpo 2 VIII. aristolochia longa de montibus collecta 2 VI. gentiana non pertusa 2 VI. hypirico 2 V. petroselino 2 III. fu. s. I. agarico 2 I. in alio agarico 2 I. melle ff I. Singillatim autem tundes & cernes, & admiscebis

A scebis cum melle, & tundes bene, & facies trochiscos. Vfus autem ut bibantur sit bene digestus, & bibat hora tertia, postea uentrem faciet resolutū cum aqua calida cyathis duobus, & cum acceperit deambulet uel exercitet. Si autem inchoare uult potionem, non in æstate accipiat, sed in alio aliquo tempore. Intervalum ad balneum aut ad cibum postquam acceperit, trium horarum sit. Digestionem autem & potionem uitet donec impleat totius anni dierum numerum. Sit autem dieta, boni succi, digestibiles. Non supra mensuram accipiat, ut indigestio sentiat. Brassicam enim comedere arthreticis non suadeo. Habet autem aliquid contrarium, uinum uero mediocriter bibant uti oportet, & mediocriter temperato cum cibo.

Trochiscus Diaelectro, id est, de succino. Facit enim ad hæmopticos, & ad tussim longinquā & recentē, & phthysicos, & anaphreticos, empyicos, coeliacos, dysentericos, in pneumatominos. Est autem ad aurium causas bonus. Psillio purgato 2 XL. quidā 2 XX. yreo illyrico, mastice, electro, id est succini limatura, croco, ana 2 XXX. opio 2 XV. psillia, id est, herbæ pollicaris semē in aqua calida infundes, & quādo glutinosa fiet aqua, exprimes eā, & ex liqre ipso cōficiēs medicamē, finges trochiscos, & dabis tres obolos dormitū eunti. Sint autem aquæ ff III.

Trochiscus Diaagatia, ad podagricos, arthreticos, & ad inflammationes, & ad omnes pruritus initio illitus. Agatia nigra & rubea ana 2 IIII. colli strictonico perlucido 2 III. ichthyocollis 2 IIII. amoniaco amaro 2 II. glaucio, aloë, añ 2 II. libano areno 2 I. helleboro albo & nigro añ. 2 I. acetū squilliticū supermittes, & facies trochiscos, & cum opus fuerit teres cū supra scripto aceto trochiscū, & lines locū, & cum se sicauerit, iubebis eum ad balneū ambulare, & cum se lauerit, iterum superunges de ipso medicamine.

Trochiscus hemicranicus. cardamomi semine 2 IIII. rutæ uiridis folijs 2 IIII. opio 2 I. aceto quod sufficiat.

Trochiscus, dialicacauus, qui & cirrus uocatur, qui facit ad erysypilas, & trimata, & ad nariū tumores resolutus cū aceto aut pusca aut aqua frigida. Iythargyrio 2 XXIII. psimithio 2 XII. stipteria scisti 2 IIII. calcanto 2 IIII. alicacau cortice uiridi, aut pro alicacauo strigno 2 VIII. sinopidem si uolueris ad colorem faciendū mittes, & facies trochiscos cū aqua, & uteris interdū cū uino aut

Trochiscus diarnoglossus, faciens ad rhagadas, & sicodas, & ad syringia & polipos: Hypocistidos cilo 2 III. licio, balaustio añ. 2 III. opio, rosis liccis, ana 2 II. gallis 2 II. acatia 2 III. plantaginis succo, guminis, sulphure uiuo, rosis, floribus, cornu ceruino usto ana 2 II. facies trochiscos, fricabis in umbra, & uteris cum uino & melle mulsato, resoluēs in cote ocularia. Ad polipos autem cum stuppa intus mittes, & in die una tertio mutabis.

Trochiscus ad scabiem. lithargyrio 2 II. calce uiua, psimithio, uermicario, ana 2 IIII. uino quod sufficiat.

Trochiscus diacastoreus, qui facit ad oris & ueretri ulcera, & ad dēres laxos, & gingiuas purgat, smyrni, castoreo, stipteria scisti, sidia, iu, xisto, ana 2 II. multo synopico, misco ana lib. I. uino quod sufficiat.

Trochiscus ad capitis dolorē & oculorū, in lines tēpora & oculos iuuabis, & caput, libano, yreo, gumeo, ana 2 IIII. smyrni 2 I. ouorū duorū album simul teres & facies trochiscos, & cum opus fuerit cum aqua resolues & lines.

Trochiscus ad capitis diuersos dolores. Mox ut linieris frontem, amputabis dolorem, utique & si febrierint aut phrenesim patiantur, mirabiliter faciet, lauri baccis & uua uiridi, ana 2 VIII. yreus 2 II. opopanace 2 I. & 5. cum

Cum aceto facies trochiscos, & cum opus fuerit cum aceto & oleo roseo induces.

Trochiscus licinicus ad impetigines. Facit enim ad impetigines pessimas, Re: de staphisagria, id est pera, folijs fici uiridi 2 II. misco 2 IIII. calcanto 2 II. calcitheo, calce uiua, ana 2 VIIII. libano 2 IIII. sulphure uiuo 2 X. aceto qd suffi-

TROCHISCVS AD QVARTANAS. (ciat.

OPIO, ruta, iusquiamo, ana 2 I. croco 2 IIII. cassia 2 III. sulphure uiuo 2 IIII. cum aqua facies trochiscos pensantes —) II. & dabis in pusca ante duas horas accessionis.

TROCHISCVS ISCIADICIS ET HY-

dropicis faciens mirabiliter, & per urinas deponens.

C Oloquintida 2 VII. peretro 2 IIII. pipere albo 2 II. smyrni 2 II. facies trochiscos pensantes 2 I. & s. aut duas, & dabis cum dulci, aut in mulsæ cyathis duobus, in dies quinq; singulas potiones, sanant educendo phlegma.

Trochiscus ad uniuersas passiones, ad insomnietatem, dabis cum aqua calida ad faucium tumorem: prodest cardiacis, colicis, epaticis, splenicis, similiter in aqua calida. Ad mulieres quæ phantasiâ patiunt, & quæ factum frequenter faciunt, in mulsâ dabis, Ad phthysicos in prima potione incidit frigus, in secunda incidit febrem, tertia potio tamdiu sudat, quamdiu incidat omnem typum. Ad percussum serpentis, ad morsum canis rabiosi, dabis in uino calente temperato. Ad reumatismum stomachi, ad reuma pulmonis, ad pectoris dolorem, ad tussim, & qui excreant sanguinem, si sine febre sunt, in uino calido, si febricitantes, in aqua calida. Ad ulcerationem uesicæ, ad stranguriam, curat tumorem per omne corpus. Arthriticis & podagricis in uino temperato dabis. Rec. LL. papauer album 2 IIII. opium thebaicum 2 IIII. iusquiamum 2 II. liquiritiâ 2 I. crocū 2 I. storacē calamitē 2 I. litium 2 II. castoreū 2 I. mandragoræ cortices 2 I. hypocistidæ succū 2 II. Has species tundis & cribellas, & facies trochiscos in modum pond. sabæ cappadociæ, & dabis in temperata.

Trochiscus Galeni, ad reuma, ad hæmoptoicos, ad dentes reumatizatos & stranguriam patientibus, & uesicæ dolentibus, ad omnes reumaticas passiones. Colicis, splenicis, phthysicis, & ad multas alias passiones. Re. LL. myrrha 2 I. libanum 2 I. opium 2 I. iusquiami 2 s. gariophila 2 s. cinnamomum 2 s. cuphita 2 s. liquiritiâ 2 s. Opium uero in aqua infundis, & fac trochiscos pensantes d. I. dabis cum aqua tepida aut cum mulsâ.

Trochiscus laxatiuus, febrem tollit & omnem molestiam, cinnamomū, gariophilum, crocum, aloë, cassiam, amoniacum, squinantum, diagrid, spicam, libanum, ana 2 I. mel quod sufficit.

Trochiscus Diamuseos, cardiacis, scotomaticis, abrotanū siccum, castoreū, oppopanacē, ana 2 I. s. myrrha, crocum orientale, rutæ agrestis semē, piper tinapirum, lithos magnetis, cuphita ana 2 I. trita cernis, cōficis cum aceto, & facis trochiscos ana 2 I. & das ieiuno in oxymelle.

Trochiscus Nimfon, dysentericis, pleureticis, ad mēstrua deponēda. Rec. H. iusquiami 2 s. felinus sperma 2 s. anisi 2 s. hypocistidis 2 s. opij 2 s. colligis cum succo polygoni, aut cum succo plantaginis, aut cum uino stiptico, fac trochiscos ana 2 I. & utere.

Trochiscus ad omnem tussim. Rec. H. myrrha trochiliten 2 VI. libanū 2 V. opium 2 IIII. iusquiamū 2 IIII. cynoglossæ herbæ de radicibus cortices ad solem siccatos 2 IIII. tundis, cernis, & opium in aqua infundis, & fac trochiscos pensantes 2 I.

Trochiscus

A Trochiscus ad uomitum restringendū, & stomachum confortandum, & uentrem stringendum. Rec. ff. anisum, apij semen, ana 2 V I. absinthij pontici 2 s. piperis 2 VI. opij 2 II. castorei 2 II. Sicca tundis & cribras. Opium uero in aqua infundis per triduum, & post missum in mortario teres diligenter, & commisces omnia. Colliges autem ex aqua, & fac taxillos ampliores auellana, quos siccas in umbra, & cum opus fuerit, in aqua calida dabis.

Trochiscus, dysentericis, hæmoptoicis, celiacis, pleureticis, ad tussim, & qui saniem uomunt. Rec. H. Ameos, anisum, apij semē, aneti semen, fœniculi semen, papaueris nigri semen, balauitia, ypocistides, opium, gumen. Omnia ana 2 I. collige cum succo plantaginis, & fac trochiscos pond. 2 I.

ELECTARIVM DIAPRASSIVM.

S Anat uertiginem capitis, & caliginem oculorum abstergit, palatum & arteriâ purgat, distillationē confringit, dolorē dentium mitigat, reumatismū faucium sedat, dolorem de thorace aufert, & pulmones facilius sanat, cordis dolorem tollit, lateris dolorē conspergit, maxime pleureticos mirifice sanat, scironē epatis & splenios curat, stomachum corroborat, & ad pristinam sanitatē perducit. Omnibus uero interranis prodest, inflationē aufert, phthysicos sanat, & peripleumonios curat, tussim soluit, nephriticis, calculos, stranguilia sedat, omnē dolorē colicis cōpescit. Qui habet pallidum colorē emendat, mathoicos sanat, menstrū deducit, ad ordinemq; suū reuocat. Qui autē hoc usus fuerit, a multis morbis cōseruat, nec aquæ malignæ, nec nebula, nec paludes illis nocent. Conseruat in itinere & sine ægrotatione, facit ad eos qui uenenū biberint,

B ad morsum serpentis, uel ictus scorpionis, & qui fungum malū comedunt. Stomachus, epar, splen, dolore liberantur. Typum quartanū mitigat, quotidianū & tertianum liberat. Rec. H. amomi XIII. aristolochiæ rotundæ XIII. cassiæ fistulæ XI. gariopholi XIII. storacis cal. XI. myrrhæ, spicæ nardi, costi, piretrian. XII. liquiritiæ XIII. pul. XII. piperis nigri. XIII. Reupont. XII. dragaganti XIII. 33. XIII. peoniæ XI. saxifragæ, yreos, capparis radicis, ana XIII. hyssopi XII. pulegij XII. gentianæ unc. IIII. anacardi XII. galbani XII. terebinthinæ XII. petroselinī, maced. XIII. mastichis XIII. careæ XI. libistini XI. galangæ XII. sir, xilobalsami, carpobalsami, rasuræ eboris, basilici, satureiæ, añ. XI. aneti semen XII. apij semē XII. fœniculi semen XI. ossa de corde cerui XII. ligni aloë XII. cardamomi XII. coralli XII. squinant, XII. origani XI. diptamni 2 I. uinci tossicu 2 II. aron 2 I. sinonæ XII. diolorubeo XII. amigdalæ purgatæ XIII. nuclei pini XIII. piperis albi XI. balsami XI. musci XI. Cuius confectio talis est, prius species teruntur.

Trochiscus, diapeganum ad omnē typū quotidianū, & notho quartano, & notho tertiano. Rec. H. Crocū 2 II. peretrū 2 II. origanum 2 II. hyssopum 2 II. rutæ uiridis 2 II. myrrhæ 2 II. collige cum aqua & trochiscos fac 2 I. & utere cum aqua calida.

Trochiscus, asmaticis, & suspiriosis. Anisum, sulphur uiuum, ammoniacū, castoreū, melantium uel giptes, omnia ana 2 I. tusa & cribellata cum aqua collige, & trochiscos fac, dabis cum oxymelle.

FINIS.

En dadas a la attende de mery nra
 lea primero le d dñs dñs ffeal
 la rpa. y dñs ffeal
 dñs dñs ffeal
 dñs dñs ffeal

